

112

②

పురుషార్థప్రకాశము.

విశ్వేశ్వరానంద, నిత్యానందాల హిందీగ్రంథమునుండి,

“రాణీసంయుక్త” (నవల) గ్రంథకర్తయగు,

వేలాల సుబ్బారావుచే తెనిగింపబడి

చంద్రికాముద్రాక్షరశాలలో

ముద్రింపబడి,

వి. వి. కే. లక్ష్మణరావుచే

బ్రకటింగింపబడినది.

మొదటికూర్పు 1000 ప్రతులు.

గుంటూరు.

— భూ మి క . —

శాహపురాధీశులైన శ్రీమద్రాజాధిరాజ నాహారసిం
 హావర్మగారి ప్రేరణచే విశ్వేశ్వరానంద నిత్యావమలీగ్రంథ
 మును హిందీభాషయందు రచించిరి. ఇట్టిపుస్తకమును వ్రాయ
 వలయునని యిదివఱకేనేడలచియుంటిని కాని దీనిజూచినతరు
 వాత స్వయముగనైన నిట్టిదానివ్రాయవలన నెఱి యుద్దేశము
 తో దానినేతెనిగించితిని. హిందీభాషయందు నానుగావలసి
 నంత పాండిత్యములేకపోయినను బ్రస్తుతము మనయాధిపతీ
 మందెల్లయెడల వ్యాపించియున్న సంఘసంస్కరణ సంబంధము
 లైన వాదవివాదముల కత్యవసరమై తగినరీతి సహాయమొన
 రించున నెఱియారయే నాయసమర్థతను గణించి నీయక దీనిదెలు
 గుజ్జీయునట్లు ప్రేరేపించినది. సమాజోన్నతియెడల ధ్యానము
 గలిగి సంఘసంస్కరణమందభిలాషబూనియుండు నిష్పక్షపాత
 మనస్కులగువారల దృష్టికిదియుపయోగకరమైన గ్రంథముగనే
 తోపనచ్చును గాని యందులకు వివరీతవృష్టితో జూచువార
 లకు నికృష్టముగ బ్రతీతమగుటయగాక కొంచెము మనసుబట్ట
 లేనివారలకైనచో బుస్తకమును నేల విసరికొట్టునంతటి యు
 ద్రదేకముజనింపజేసినను జేయవచ్చును. కానిండు, ఎవరికెట్లాను
 సారము వారికి బుద్ధులుగాని యభిప్రాయములుగాని గలుగు
 చుండుట మనుష్యసమాజమందు స్వభావసిద్ధమైయుండుటః

సి యట్టి పరిస్పరభిన్నాభిప్రాయంబులు గలుగుటకు వగవవలసి నపనిలేదు. నిశ్చయముగ నెవరిమనస్సునకుగానినొప్పిగలిగింపవలయుననెడి యభిప్రాయముతో నిదియెంతమాత్రము వ్రాయబడలేదు. కేవలము సామాజికోన్నతియెడల ధ్యానముగలిగి యే వ్రాయబడినది. ఇందలిప్రమాణములన్నియు వేదాదిసత్య శాస్త్రములనుండియేగాక “పిషాదప్యమృతంగ్రాహ్యం” అను న్యాయముననుసరించి వేదమునకు విరుద్ధములైన విషయములతోడనే విస్తారభాగమునింపబడి మధ్యమశ్య గొన్నిచోట్లవేదానుకూలములైన సంగతులుగల యసత్యగ్రంథములనుండియు గైకొనబడినవి. ఈసత్యాసత్యగ్రంథములవిషయమై తెలియఁగోరువారు దయానందసరస్వతీనాసిన సత్యాన్వేషకాశమను గ్రంథమునుండి తెలిసికొనవచ్చును. శరీరమందును, బుద్ధిబలమందును, నీతిబలమందును మనమత్యంత హీనస్థితియందున్నారమనుట కనేకనిదర్శనములుగలవు. అందులకుగారణము తాత్కాలికావసరములనిమిత్తము నిర్మింపబడుచువచ్చిన కల్పితములైన యసత్యగ్రంథములనే ప్రమాణములుగ దీసికొని వానిననుసరించి నడచుకొనుటయే గాని వేరుగాదు. కావున దీనిజమవుకొనువారందరట్టి సమాజోన్నతికాటంకములైన యాచరణంబుల బరిత్యజించి యిందువివరింపబడినరీతి బ్రాచీనఋషిసమ్మతములైన యాచారములనే యవలంబించి సంఘమునభివృద్ధిజేసి

కొనుచు విశ్వేశ్వరానంద నిత్యానందులపరిశ్రమను సఫలముజే
సెదరని నమ్ముచున్నాడను. ఇందలివిషయములగురించి న్యాయ
యదృష్టితోనడుగు సందేహములదెలిసినంతవరకు దీర్ఘబ్రయ
త్నించెద గాని పక్షపాతమనస్కులగువారలు చేయునట్టియా
క్షేపణములకు బ్రత్యుత్తరమియదగినంత సామర్థ్యము నాకడ
లేదుగాన నట్టిపనికిబూసుకొనసాహసింప నంగులకు జదవరు
లుమన్నంపవలయును.

పూర్వులుదిద్దువారలకిదియే ప్రథమప్రయత్నమగుటవలన నిం
దు విస్తారముగనచ్చుతప్పులుబడియున్నవి. శుద్ధప్రతముఃజూచి
సవరించుకొన బ్రాధితులు.

సికింద్రాబాదు
12—5—1913

}

ఇట్లు విన్నవించు
సజన సేవకుడు
వేలాల సుబ్బారావు.

ఇంద్రగ్రంథసంకేతములవివరము

ఋ.	ఋగ్వేదము.	ని.	నిదానస్థానము
అ.	అష్టకము.	వి.	విమానస్థానము
అ.	అధ్యాయము.	శా.	శారీరస్థానము.
వ.	వర్గము.	చి.	చికిత్సాస్థానము.
మం.	మండలము.	క.	కల్పస్థానము.
నూ.	నూక్తము.	అ.	అధ్యాయము
య.	యజుర్వేదము.	పా.	పాదము.
అ.	అధ్యాయము.	సు.	సుశ్రుతము.
సా.	సామవేదము.	ఛాం.	ఛాందోగ్యము.
పూ.	పూర్వార్చికము.	ప్ర.	ప్రపాఠికము.
ప్ర.	ప్రపాఠికము.	ఖం.	ఖండము,
దశ.	దశతి.	బృ.	బృహదారణ్యకము.
ఉ.	ఉత్తరార్చికము.	ఉ.	ఉపనిషత్తు.
పూ. ప్ర.	పూర్వార్థప్రపాఠికము.	అ.	అధ్యాయము.
ఉ. ప్ర.	ఉత్తరార్థప్రపాఠికము.	బ్రా.	బ్రాహ్మణము.
అథ.	అథర్వవేదము.	అ.	ఆష్టాధ్యాయి.
కాం.	కాండము.	అ.	అధ్యాయము.
అను.	అనువాకము.	పా.	పాదము.
వ.	వర్గము.	మహా.	మహాభాష్యము.
ఐ.	ఐతరేయబ్రాహ్మణము.	అ.	అధ్యాయము.

పం.	పంచిక.	పా.	పాదము.
అ.	అధ్యాయము.	ఆ.	ఆహ్నికము.
శ.	శతపథబ్రాహ్మణము.	ని.	నిరుక్తము.
కాం.	కాండము.	పూ.	పూర్వపట్కము.
ప్ర.	ప్రపాఠకము,	ఉ.	ఉత్తరపట్కము.
య.	బ్రాహ్మణము.	అ.	అధ్యాయము.
కం.	కండిక.	ఖం.	ఖండము.
గోప.	గోపథము.	గో.	గోభిలీయసూత్రములు.
పూ.	పూర్వభాగము.	పా.	పారస్కరసూత్రములు.
ఉ.	ఉత్తరభాగము.	ఆ.	ఆశ్వలాయనసూత్రములు.
ప్ర.	ప్రపాఠకము.	శాం.	శాంఖ్యాయనసూత్రములు.
చర.	చరకము.	లా.	లాట్యాయనసూత్రములు.
సూ.	సూత్రస్థానము.	ఆప.	ఆపస్తంబసూత్రములు.
కా.	కాత్యాయనసూత్రములు.	మీ.	మీమాంసము.
అ.	అధ్యాయము.	పా.	పాదము.
వే.	వేదాంతము.	న్యాయ.	న్యాయము,
వై.	వైశేషికము.	ఆ.	ఆహ్నికము.
సాం.	సాంఖ్యము.	యో.	యోగశాస్త్రము.
మను.	మనుస్మృతి.	వా, రా.	నాల్మీకరామాయణము.
భార.	భారతము.	భ.	భగవద్గీత.
శు.	శుక్రనీతి.		

ఇట్లెయ్యాయిత్రగంధముల మొదటియక్షరములున యో
గింపఁబడినవి. చదువరులూహించుకొందురుగాక.

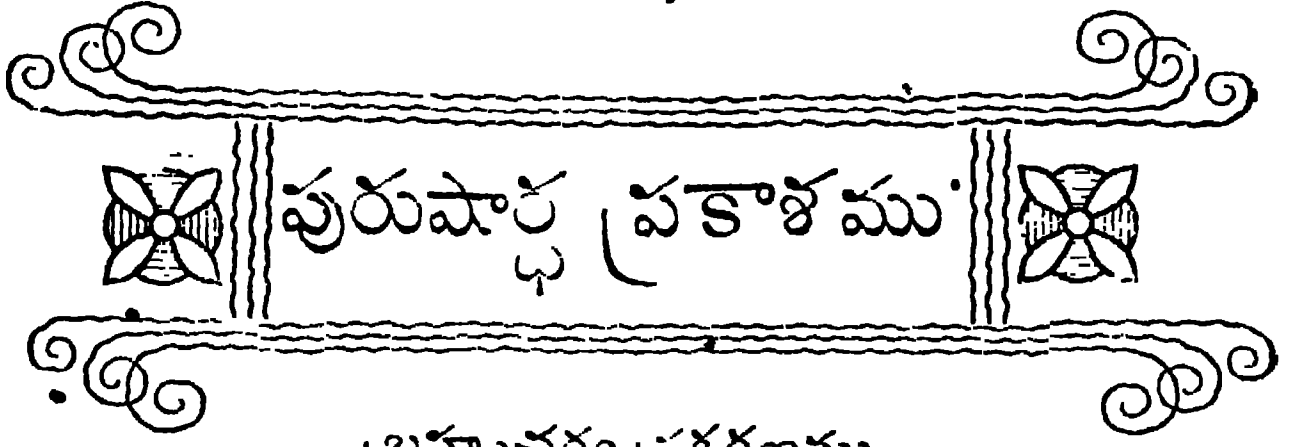
శుద్ధ పత్రము

పుట	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
3.	1.	కర్తా)	కర్తా.
9.	19.	తమమానధనంబు	తనమనధనంబు.
20.	5.	ప్రమాణజ్ఞాన	ప్రమాజ్ఞాన.
20.	13.	బధార్థము	బదార్థము.
23.	13.	తనమాన	తనమన.
29.	13.	రయోభవేత్	రయోభవేత్.
31.	13.	విద్యై	విద్యై.
31.	20.	ప్రవాసే	ప్రవాసే.
83.	2.	దృఢత్వము	దృఢత్వము.
42.	17.	కోసగాం	మోసగాం.
47.	7.	విద్యాధ్వయన	విద్యాధ్వయన.
49.	16.	విశ్వామిత్ర	విశ్వామిత్ర
56.	16.	విద్యాధి	విద్యాధి.
60.	18.	అర్థవనాస్య	అర్థవనాస్య.
"	"	తిశంతి"	దిశంతి".
61.	14.	యన్నిస్తో	యన్నిస్తో.
62.	6.	రయిక్కు	రయిక్కు.
65.	20.	మీంసమున	మీమాంసమున.
67.	4.	సామర్థ్యాత్	సామర్థ్యాత్.
90.	5.	రాజ్యమిప్పుడు	రాజ్యమిప్పుడు.
98.	16.	పశులె	పశువై.

పుట	పంక్తి.	తప్పు.	ఓప్పు.
103.	10.	విధమున	ధనము.
104.	13.	పడియున్నది	పడియున్నవి.
105.	5.	కులులకు	కులకు.
111.	11.	భూమితిస	భూమితివి.
"	12.	కళజ్ఞులు, ప	కళజ్ఞులు, న.
"	20.	భూమివిద్య	భూమితివిద్య.
114.	3.	పరీక్షోత్తర్వాడు	పరీక్షోత్తీర్వాడు.
124.	19.	భలము,	ఛలము,
133.	6.	దియకేని	అతనికే.
133.	7.	యింద్రవాములజముంపగలిగి. యింద్ర (యములజముంపగలిగి.)	
134.	4.	సభ్యసింఁచు	సభ్యసింఁచు.
172.	13.	విద్యావిషయంబును.	విద్యావిషయంబున.
185.	2.	భేదములు	భేదములు.
"	19.	యైదవకర్తవ్యము శ్రేష్ఠములగుట జేసి (యై దవకర్తవ్యములకంటె నెక్కుటివ, యైదవకర్తవ్యము శ్రేష్ఠముల గుట జేసి.)	
189.	8.	లొక్క	నొక్క.
193.	16.	రక్షేద్ధనై రపి	రక్షేద్ధనై రపి.
194.	2.	ధనరక్షణము	దనరక్షణము.
199.	17.	యోచిభర్తి	యోచిభర్తి.
206.	9.	చత్తునను	చచ్చెదను.

పుట	సంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
207.	19.	మాతవ్యః	మంతవ్యః
211.	8.	సోలుత్తర	స ఉత్తర.
213.	6.	కాకతాళ	కాకతాళి.
218.	10.	నీశరీరంబున	శరీరంబున.
224.	8.	వయును	వలయును.
228.	9.	ష్టమునకు	ష్టమునకు.
232.	14.	దూషితమైనవి	దూషితమైనవి
246.	16.	నత్యాగియు	త్యాగియు.
256.	16.	మొందక తనననేక	మొంద కతన ననేక.
272.	16.	తన కెల్లప్పుడు	తల కెల్లప్పుడు.
277.	12.	యిటులు	యిటునటు.
280.	1.	మాధారముల	మాహారముల.
285.	4.	నీరోగముగ	నిరోగముగ.
291.	9.	అట్టివారికి క్షయమగుచుండును.	అట్టివా (రికిరియును క్షయమగుచుండును)
291.	19.	మనుజుఁడేకార్యంబును.	మనుజుఁడేకా (ర్యంబును)
294.	15.	చేపల	చేసికొ
"	17.	సకాది	సకాల.
300.	8.	వానికే	దానికే.
300.	20.	నాటివాని	నాటువాని.
306.	6.	చున్నారు.	చున్నారు.

పుట.	పాక్షి.	తప్పు.	ఒప్పు.
"	19.	శ్రీహోడ	శ్రీహోడ.
312.	17.	లులుగా	లులుగా.
"	"	యైరూ	సురూ.
317.	5.	యుదరమాదల	యుదరమాదలి.
318.	19.	జైష్టిక	జైష్టిక.
319.	19.	నీలాశినదియు,	నీరాశినదియు,
340.	13.	దానిపోషణము	దానిపోషణము.
345.	1.	బాలునిసం	బాలుని స్వ.
"	15.	గళంకితము	గళంకము.
347.	13.	బనులు	బనులు.
350.	15.	నష్టముం	నష్టముం.
354.	10.	నన్యాయములు	నన్యాయములు.
366.	17.	యనకాశమును	యనకాశమును.
"	19.	బల్లెలును, పవనములు బల్లెలునుపవనములు.	
368.	15.	స్థితిలో	స్థితిలో.
370.	8.	సాక్షాత్కృతై	సాక్షాత్కృతై,
381.	6.	యస్తిగతి	యస్తిగతి.
382.	10.	గణనాతీతములైన	గణనాతీతములైన.
391.	3.	భలకపట	భలకపట.
"	"	కోపనంవృత్త	కోపనంవృత్త.
392.	20.	నాటము	నాటము.
401.	6.	పరిమాణములు	పరిమాణములు.

బ్రహ్మచర్య ప్రకరణము.

యదంతి య చ్చదూర కే భయం విందతీ మామిహా,

పవమాన విత్తజ్ఞహి. ఋ. అ, 7. అ, 2. న, 17. మం, 21.

పూజనీయుడనైన సరి మేన్వరా! ఈజగత్తులో దూర
సమీప ప్రదేశములందు మాకగు భయమెవ్వరికంటె దాని
నీవు నాశనము చేయుము.

యస్మాన్న జాతః పరోఅన్యోఅస్తి య అవివేః భువనాని

విశ్వా, ప్రజానీతిప్రజయా సగంధరాణస్త్రీ శిశ్వోతీగంధి
సచ పేన ప్రవృత్తీ. య. అ, 8 మం, 36.

ఎవనికంటె నధికుతనము గలుగకో, ఎవరెవరోకము
లన్నింటియందు న్యూపించియున్నాడో యట్టియాదిమాత్మయే
సమస్త సంసారిమునకుఁ బోయై సకల వస్తువులకు సర్వవద్ధాధిముల
నొసంగువాడ. మఱియు నెవఁడు సూర్యాగ్ని వాయువులనెల్ల
కడలవిస్తృతముగావించెనో, యెవఁడు పరియారునిశలచే నీప్ర
పంచమనంతయు రచించెనో యట్టి యాదరమాత్మయే మనుష్య
మాత్రున కుపాసనీయుడు.

స్వస్తి నగ్నదోనృద్ధశ్రవాః స్వస్తి నః పూషావిశ్వవేదాః
 స్వస్తి నస్తావ్యో అఽప్త నేమిః స్వస్తి నో బృహస్పతిర్నిధాతు.
 సామ. ఉ. ఊ, ప్ర, 11. మం, 3.

సర్వేశ్వరా! జ్ఞానమయా! సర్వపోషకా! సర్వజ్ఞానాధీకరణా
 సర్వశక్తిమా! సర్వనియంతా! సర్వరక్షకా! పరమాత్మా!
 మాకు ఆఖండమైన సౌఖ్యమును బ్రసాదింపుము.

శ్లో॥ అభయంమిత్రా దభయమమిత్రా దభయంజ్ఞాతాదభయం
 పరోత్థాత్, అభయంనక్తమభయం దివానః సర్వాఆశామ
 మమిత్రంభవంతు. అశర్వ. కా, 19. అను, 2. వ, 15. మం, 6

ఈశ్వరా! మిత్రామితృలనుండియు, జ్ఞాతాజ్ఞాతపదార్థ
 ములనుండియు, రాత్రిందివములనుండియు, మమ్ముభయరహితు
 లఁగావింపుము. నీయొక్క కృపవలన సమస్త దిశలు మాకుమిత్ర
 ములై సుఖప్రదంబులగుఁగాక.

శాంతాశ్యాః శాంతాపృథివీశాంత మిదమర్వంతరిక్షమ్,
 శాంతాఊదన్వతీరాపః శాంతానః సంశ్లోషధిః.

అశర్వ. కా, 19. అను. 1. వ, 9. మం, 1.

పరమేశ్వరా! నీయొక్క కృపవలన ఆకాశ, పృథివీ, అం
 తరిక్ష, జలములు, నోపధులు మాకు సౌఖ్యప్రదములగుఁగాక.

అట్టి యాసచ్చిదానంద, నిరాకార, నిర్వికార, నిరాధార
 నిగమప్రద, సర్వాధార, సర్వేశ్వర, సర్వవ్యాపక, సర్వాంత

ర్యామి, అజర, అమర, నిత్య, శుద్ధ, పవిత్ర, సృష్టికర్తాద్యనేక విశేషణవిశిష్టుండగు నప్పరమాత్మ కనేక ప్రణామంబు లాచరించి పురుషార్థ ప్రకాశమను గ్రంథము ప్రారంభించెదము.

విచారించిచూడ జగత్తునందు జడములనియు, చేతనములనియు రెండుప్రకారములగు పదార్థములు ప్రతీతములగుచున్నవి జ్ఞానముమొదలగు గుణములు కలిగియుండనివి జడములనియు, జ్ఞానాదిగుణసమేతములైనవి చేతనములనియు బిలువబడును. ఈశ్వరుడనియు, విష్ణుడనియు మరల చేతనములు రెండు విధములు.

అజన్మ, నిరాకార, నిర్వికార, నిర్గుణ, నిరసధి, నిరవద్య, నిత్య, నిరంజన, నిరామయ, నిరవయన, నిరుపద్రవ, నిర్భర, అజర, అమర, శుద్ధ, బుద్ధ, ముక్తస్వభావ, సర్వేశ్వర, సర్వవ్యాపక, సర్వసియంత, సర్వాంతర్యామి, సర్వసుఖద, సర్వజ్ఞ, సర్వశక్తిమాన్, విశ్వవంశ్య, విశ్వంభర, విశ్వవినోద, విశ్వకృదాద్యనేక విశేషణయుక్తులగు సచ్చిదానంద స్వరూప మెయ్యదికలదో యదియే ఈశ్వరరూపము. ప్రాణాంతఃకిరణంబులగు జిహ్వా కర్మానుసారంబుగ మనుష్య, పశు, పక్షి, మృగాదుల శరీరముల దాల్చుచు, శుభాశుభకర్మంబులకు సుఖదుఃఖరూప ఫలముల ననుభవించుచుండునది జీవస్వరూపము. ప్రపంచమందలి సమస్తప్రాణికోటిలో

శ్లో॥ భూతానాం ప్రాణినః శ్రేష్ఠాః ప్రాణినాంబుద్ధి జీవినః,
బుద్ధిమత్సునరాః శ్రేష్ఠా నరేష్వపి ద్విజాతయః.

భార, ఉద్యో ప. అ. 6. శ్లో, 1.

పృథివ్యాదిభూతములకంటె ప్రాణులుత్తమములు; అట్టి ప్రాణులలో బుద్ధినికలిగియుండునవి శ్రేష్ఠములు; నానిహోమను ఘోషుండు శ్రేష్ఠుండు. అట్టిమనుజులలో ద్విజాతు లుత్తములను భారతవచనమునుబట్టి మానవుడే శ్రేష్ఠుండుగాన యతని కర్తవ్య మునుగూర్చి వ్రాసెదము.

అందువారు సంవత్సరములు వచ్చినతోడనే భూతములకు గొంగుచెము నిజానజముల విషయమై జ్ఞానముకలిగినది. అట్టి జ్ఞానముకలుగునొ యప్పుడే యతఁడెదియనుకొన్నప్పుడు చె యట కన్పడుడగును. అప్పుడుదిగియేడుల యిడునచ్చునప్పుడే విశేషకర్తవ్యము లొనరింప నమర్థుడగును. కాని యిప్పుడవల నవజన్మమునకుఁ బ్రభవకర్తవ్యమేదియోయని విచారించ నవిషయమై యుక్తప్రమాణ పూర్వకముగ, మనుజునకు మొదటి కర్తవ్యము బ్రహ్మచర్యమని సకల విద్వాంసుల యంగీకారము తో సిద్ధమైయున్నది. ఏలయన జనులందఱు సౌఖ్యము కావల యుననియే కోరుకొను చుండుటంబట్టి యట్టి సాంసారిక, పార మార్థిక సౌఖ్యములకు ముఖ్యకారణము బ్రహ్మచర్యమే. ఈ బ్రహ్మచర్య శబ్దమున కర్థమేమన,

బ్రహ్మణేవేదాని విద్యాయై చర్యతే ఇతిబ్రహ్మచర్యమ్॥
 వేదవిద్య బ్రహ్మయనఁబడును. ఆవిద్యల నేర్చుకొనుటకొరకుఁ
 బూనునట్టి యాచరణము బ్రహ్మచర్యము. ఆనియమము నను
 స్థించువాఁడు బ్రహ్మచారి. మరియు,

బ్రహ్మణి చరితుం శీలమస్యాస్తీతి బ్రహ్మచారీ;
 బ్రహ్మ వేదస్తదధ్యయనార్థం యద్రవ్యతంతదపి బ్రహ్మ;
 తచ్ఛరతీతి బ్రహ్మచారీ.

వేదవిద్యను బొందుటకుఁ దగిన శీలమెననియందుం
 డునో వాఁడు బ్రహ్మచారి యనఁబడును. ఇంతియకాక వేదవిద్య
 నభ్యసించు నిమిత్తము అనలంబింపఁబడు జితేంద్రియతాది నియ
 మములకుఁగూడ బ్రహ్మయని పేరుకలదు. కావున ఆనియమముల
 నాల్చునతఁడును బ్రహ్మచారి యనఁబడును.

బ్రహ్మచర్యమునలన నుభయలోక సౌఖ్యములు కలుగు
 నని యుత్తకుముండు వ్రాసియుంటిమిగదా. ఏవిధమున విచా
 రించినను అదినిశ్చయమే. ఎట్లనఁగా సమస్త సౌఖ్యముల ప్రాప్తికి
 హేతువు ఏవనము. ఆహేతునమునకు ముఖ్యహేతువు ప్రాణరక్ష
 ణము; ఆప్రాణరక్షణమునకు ముఖ్యసాధనము బ్రహ్మచర్యమే
 యని వేదాది శాస్త్రములు వక్కాణించు చున్నవి చూడుడు.

సృజకే సర్వోప్రజాపత్యాః ప్రాణనాత్మ సుప్రభతి,
 తాత్సర్వాన్ బ్రహ్మరక్షతి బ్రహ్మచారిణ్యా భృతమ్,
 అథర్వ. కాం, 11; అను, 3; వ, 15.

జగమునకంతయుఁ దండ్రుడియగు పరమాత్మచే సృజింపఁ బడిన మనుష్యాది నానావిధ జీవసంచయములు వేరువేరుగఁ దమతమ యాత్మలందుఁ బ్రాణములంబూని పోషించుకొనుచు న్నవి. అట్టి యాప్రాణపోషణమునకు ముఖ్యసాధనము, విద్యాభ్యాసచేత ననుష్ఠింపఁబడు బ్రహ్మచర్యనియమమేది కలదో యానియమమేకాని యన్యముకాదు. అనఁగా సకలజీవుల ప్రాణముల రక్షించునది ముఖ్యముగ బ్రహ్మచర్యమని దీని తాత్పర్యము వెండియు

బ్రహ్మచారీనకాంచనార్తి మార్భతి. శత. కాం, 11.

ప్ర, 3, బ్రా, 6. కం, 2

బ్రహ్మచర్య నియమము బూనుటంజేసి యేప్రకారమగు దుఃఖము కలుగనేరదను శతపథవచనమువలన దుఃఖనివారణార్థమునూడ ఈనియమపాలన మావశ్యకమనుట స్పష్టము. ఇటులే పుణ్యము, శరీరారోగ్యము మొదలగువాని కొరకును దీనినే యవలంబింప వలయును.

పుణ్యతనుమాయుః ప్రకర్షకరంజరావ్యాధి ప్రసమనం
ఊర్జస్కరమమృతం శివంశరణ్యము దాత్తం మత్తః శ్రోతం
మర్హ్నోఽధారయితుం ప్రకాశయితుంచ ప్రజానుగ్రహార్థం
మాన్వం బ్రహ్మచర్యం. చర, చి; అ. 1. రసాయనపాదము, 4.

“తపోశన్మలైవ ఋషులార! సకలనూనపులకుఁ బుణ్యములన్నిటికంటె నుత్తమపుణ్యమగునది బ్రహ్మచర్యము. మఱి

యు సంపూర్ణమగు నాయువు నెసంగునదియు ముసలితనమును
 శ్రీఘముగి రాసీయనిదియు రోగముల నాశనము జేయనదియు,
 డేజము నభివృద్ధిబరచునదియు, నకాలమృత్యువునుండితప్పించు
 నదియు, గళ్యాణమొనగూర్చునదియు శరీరాదుల రక్షించున
 దియు, మనస్సు నెల్లపేశల నానందమగుదు నిలుపునదియునగు
 బ్రహ్మచర్యమును మీరునావలనఁ దెలిసికొనియనలఁగింపుఁడు
 సనాతనమైన యీనియమమును జనులకందఱకు సౌఖ్యమునలు
 గునిమిత్తము జగమునందఁ బ్రచారము సేయుఁడు;” అని భృగు,
 అంగిరస, అత్రీ, వసిష్ఠ, కశ్యప, అగస్త్య, పులత్య, వామదేవ,
 అసిత్, గౌతమాది మహర్షులతోడ నింద్రుఁడు నచియిం
 చియుండె. ఇట్లులే,

శ్లో॥ ఆహారశయన బ్రహ్మచర్యైర్వ్యక్త్య ప్రయోజ్యైః,
 శరీరంధార్యతే సత్యమాగారమివధార్యైః.

అష్టాంగ, సూ. అ, 7.

గృహమునకుఁ గొబములెట్లధారములగునో యట్లులే
 బ్రహ్మచర్యముకూడ నిద్రాహారములతోఁబాటు శరీరమున కా
 ధారమున యెట్లు గొప్పదయమునఁజెప్పఁబడినది. ఆహార! ఏసము
 యమందీ యార్యాచర్యములను ప్రాసాదరాజులైన బ్రహ్మర్షి
 నామకస్థానియు దృఢితిరియుగ నెలకొనెయుగానో యీకా
 లమందీదేశము సమస్తప్రకారముల సాన్నిత్యభిరము నానో

హించి యుంజెను. కాని యెప్పుడు వానికి భంగముకలిగెనో
యప్పుడే దేశమును భ్రష్టమయ్యెను. ఏలయన.

ఆయుస్తేజోబలం వీర్యంప్రజ్ఞాశీఘ్ర మహాయశః

పుణ్యంచమత్ప్రియత్వంచ హన్యశోబ్రహ్మచర్యయా

శా. స్మృ, అ, 4.

ఆయువు, శేజము, బలము, వీర్యము, బుద్ధి, శోభ, సౌందర్యము, ధనము, యశము, పుణ్యము, ప్రీతిమొదలగు వాని సబ్రహ్మచర్యము నాశనము చేయునని వృద్ధశాతమస్మృతిలో వ్రాయఁబడియున్నది. అనఁగా బ్రహ్మచర్యమును బాలింపనిచోఁ బైనవచించిన వన్నియు నష్టమగును. వాస్తవమున కీవ్రతపరిత్యాగమువలననే మన దేశమునకిట్టి దుర్దశకలిగియున్నది. వెండియు నెంతపర్యంత మీదేశనినాసులైన జనులు మరల బ్రహ్మచర్యవ్రతమును బాలింపకుండుగో యంతపర్యంత మీదేశమున కున్నతి కలుగుట ఏవిధమునఁజూచినను నసంభవమే.

ఆచార్యుఁడు మొదలుగాఁగల గొప్పగొప్ప పదవులఁబొందుటకును, రాజ్యప్రాప్తికిని నీనియమపాలన మావశ్యకము.

ఆచార్యోబ్రహ్మచారీ బ్రహ్మచారీ ప్రజాపతిః

ప్రజాపతిర్విరాజతి విరాడింద్రో భవద్వశీ.

అథర్వ. కాం, 11. అను, 3. వ, 14.

బ్రహ్మచర్యవ్రతముచేతనే మనుజుఁడొచార్యపదమునం
దుననియు, నందుమూలముననే ప్రజాపతీయన రాజపదముగాం
చుననియు, రాజపాలకుఁడై యథికారముఁ జల్లించుచు జనులనం
దఱిదనవశము చేసకొని ఇందుఁజను పేరఁ బ్రసిద్ధి కెక్కుననియు
సధర్మవేదమునఁ బ్రతిపాదింపఁబడి యున్నది. ఇంతయేల
బ్రహ్మచర్యేణ తపసా రాజారాష్ట్రంవిరక్షతి.

అథర్వ. కాం, 11. అను, 3. వ, 14.

ఆవేదముననే రాజ తనరాజ్యమును రక్షించుకొనఁ
గలుగునది బ్రహ్మచర్యముచేతనేగాని యితరవిధమునఁ గా
దనియు, బ్రహ్మచర్యేణ వైలోకాన్ జయంతిపరమర్షయః

భార. శాం. అ, 243.

ఆ నియమపాలనముననే మహర్షి జనులు లోకలోకాంత
రములఁగూడజయింతురని భారతమందును లిఖింపఁబడి యున్నది
బ్రహ్మచర్య వ్రతప్రభావంబున శాత్రువులు పరాజితులగు చుం
డుటంబట్టి పూర్వకాలమున మనయార్యావర్తమందలి ఋషులు
మహర్షులు మొదలగు వారెల్లరు తద్వ్రతమునుజక్కఁగఁబాలించి
విరోధులపై గెలుపుగొనుచు వచ్చిరి. కాని ప్రస్తుతకాలమున
దుష్టులు, మూర్ఖులు, మిథ్యావాదులు, ఛలకపటయుక్తులు, సా
షండులు, తమమానధనంబులితరులచేదమకర్పణముఁజేయించు
కొనువారలు, మోసగాండ్రు, కూటసాక్షులు, స్వార్థులు, వ్య

భిచారులు, భారతవర్షంబు నార్తినొందించువారలు, తుచ్చులు.
 నగు జనులు తమయొక్క లాభమునిమిత్తము వేదవిరుద్ధమైన
 మిథ్యామతమునువ్యాపింపఁజేసి యమాయకులగు జనులనందఱి
 ధర్మమునుండి పడఁగూల్చి యధర్మమందు ముంచియున్నారు.
 ఇట్టిపాపండు వ్యాపారములు పూర్వకాలమునలేవు, ప్రాచీనకా
 లమున ఋషిమహర్షులు రాజాధిరాజులు మొదలుకొని సమ
 స్తప్రజలు బ్రహ్మచర్యమునే షరమధర్మముగనెంచి దానిసం
 పూర్ణముగఁ బాలించి తమశత్రువుల నోడించుచు వచ్చిరి.
 ఈవిషయములన్నియు మహాభారతాది ఇతిహాసములఁజూచుట
 వలన స్పష్టముగఁదెలియనగుచున్నవి మరియు

బ్రహ్మచర్యంఽరోధర్మః సచాపిసియతస్త్వయి,

యస్మాత్తస్మాదహం పార్థరణోస్మిక్ విజితస్త్వయా,

భార, ఆ, ౩, అ. 170,

గంధర్వుడొకఁడు ఆర్జునునిచే నోడింపఁబడి“ అర్జునా! బ్ర
 హ్మచర్యము షరమధర్మము. దానిప్రభావమువలననే సివునన్ని
 పుడు జయింపఁగలిగితి” ననిపార్థునితోఁబలికినట్లు వ్రాయఁబడి
 యుండుటచే, జడువరులార! శాత్రువపరాజయంబునకు బ్రహ్మ
 చర్యమెంత ఆవశ్యకమో యోజింపుఁడు. ఇంతియకాదు

నైఘానసా వాలఖిల్యాస్తథా ఛాన్యేతపోధనాః

రిసాయనమిదం ప్రాశ్యబభూవురమితాయుషః

బ్రాహ్మంతపో బ్రహ్మచర్యం చేరుశ్చత్వంతనిశ్చయాః
రసాయనమిదం బ్రాహ్మమాయుష్కామః ప్రయోజయేత్
చర. చి. ఆ, 1. పాద, 1.

వైఖానసులను పేరుగల వానప్రస్థతపస్వులు, వాలఖి
ల్యులను మునిజనులు, తక్కుంగలఋషులుమహర్షులు, మహా
త్ములు మున్నగువారెల్లరు నిశ్చయపూర్వకముగ బ్రహ్మచర్య
నామకరసాయనము సేవించియే దీర్ఘజీవులైరి. కావునమీయొ
క్కయాయువుల నభివృద్ధి బరచికొననెంతురేని ఈబ్రహ్మచర్య
మను రసాయనము సేవింపుడనిచరకాచార్యుఁడు. సమస్త జనులకు
నుపదేశముజేసియున్నాఁడు. ఈనియమము బాలించుటంజేసినో
మహర్షిజనులు

వీతతంద్రాక్ష మాశ్చ సన్ని రాతంకాః సమాహితాః,
మేధాస్మృతి బలౌపేతాశ్చైర రాత్రం తపోధనాః

చర. చి. ఆ. 1. పా. 1.

వీతతంద్రులై యనగా నల్లమందు దినువారినలెఁగొన
చుండియే కునుకుపాట్లుపడువారు గాక పాపచరణదూకులై
రోగదుఃఖసందేహములవలన రహితులై, సమాధిస్థస్థిబ్ధాంతక
రణులై, పురుషార్థులు, బుద్ధిమంతులు, స్మృతిమంతులు, బల
వంతులునైయుండిరి. అటులే

కామాశ్చేష్టా సమశ్చ తే.చర. చి. ఆ. 1. పా 1

క్రియాకుశలత్వమున వివిధములైన సౌఖ్యముల ననుభవించవలయునని యేశురుషుఁడుకోరునో యతఁడును బ్రహ్మచర్యమునే సలుపవలయునని ఆచోటనే వాయఁబడియున్నది. ఇదేవిధమున ధర్మయజ్ఞాదికామితముల యెడల నెవడు కోరికగలిగియుండునో యట్టిమనుష్యుఁడుకూడ ఈవ్రతమేయాచరింపవలయు. ఏలయన

ధర్మం యశస్యమాయుష్యం లోకద్వయ రసాయనం
అనుమోదా మహేబ్రహ్మచర్యమేకాంత నిర్మలమ్

అష్టాంగ. ఉ. అ. 4.

జగత్తులో ధర్మమునకు హితముగూర్చునదియు, గీర్తికలిగించునదియు, నాయువునభివృద్ధిపరచునదియు, నుభయలోకములఁ దరింపఁజేయునదియు ముఖ్యముగ బ్రహ్మచర్యమేకాపున నట్టి నిర్మలనియమ మనుష్ఠించుటకు మేమును ననుమోదించుచున్నారమని యష్టాంగ హృదయకారుఁడుగు వాగ్భట్టు వచించి యున్నాఁడు. మరియు సంసారమునకు సంబంధించిన సౌఖ్యములన్నియు నాయువున కాఘనములైయుంట నెల్లరు నొప్పుకొను విషయమగుటంజేసి

బ్రహ్మచర్యమాయుష్యకరాణాం చర సూ. అ. 25

జగత్తులో మనయాయువు నభివృద్ధిపరచికొనుటకు సాధనములైన పదార్థము లెన్నికలవో వానినన్నింటిలో శ్రేష్ఠతమమైనది బ్రహ్మచర్యమే యను చరకమొదలి హాక్యమువలన

నైహికసౌఖ్యములనిమిత్తము నీనత మాచరించి తీరనలయు
ను ప్రాచీనకాలమందలి మునులు, ఋషులు మొదలుగాగల జ
నులెల్లరు జ్ఞానవంతులు, గుణవంతులు, పరాక్రమవంతులునై
యున్నతి శిఖరము నారోహించియుండుటకుఁ గారణమని య
మపరిపాలనమేకాని వేరొండేదియుఁగాదు. మనపూర్వు లిక్కాల
మందలి మూర్ఖులైన తలిదండ్రులబోలి తమసంతానములకు
బాల్యవివాహాది కుశిక్షలనుసంగియుండలేదు. వారలు త్రవ్వజ్ఞు
లై యుండిన కారణమునఁ దమసంతానము లత్యుత్తమంబగురీతి
బ్రహ్మచర్యము పాలించునట్లు జేసి వారిని పరాక్రమ వంతులు
విద్యావంతులు, యోగ్యులగునట్లు చేయుచునచ్చిరి. మరియు
వారలు బ్రహ్మచర్యసేనము జేయించక తమసంతానములఁ ద
మవద్దనుంచికొనఁగూడని కులమర్యాదలంగిలిగియుండిరి. తమ
సంతానములచేత బ్రహ్మచర్యము పాలనముచేయించుటయే
తమకర్తవ్యముగ నమ్మియుండిరి. కొంతనియమితకాలము ప
ర్యంతము తమబిడ్డలు బ్రహ్మచర్యము సలుపనిచో వారలు నర్ణ
సంకరులగుదురనియుఁ గులము కళంకితమగుననియుఁ దలంచుచు
వచ్చిరి.

ఇందులకు నిదర్శనము చూడుడు,
శ్వేతకేతుర్వారుణేయఆసతగంహ పితోవాచశ్వేతకేతోవస
బ్రహ్మచర్యం నవైసోమ్యా స్మత్కులీనోననూచ్యబ్రహ్మ
బంధునివభనతీతి. ఛాం. ప్ర. 6. ఖం. 1.

శ్వేతకేతు! నీవు బ్రహ్మచర్యనియమ మవలంబింపుము దాని సేవింపనియెడల మనుజులు వర్ణసంకరులగుదురు. అవ్రతమును బాలింపనివారలు మనకులమునం దింతవరకెవరును జన్మించియుండలేదు. కావున నీవవశ్యముగ దీనిననుష్ఠింపుచుని యుద్దాలకుడను ఋషి తనకుమారుడగు శ్వేతకేతున కుపదేశముగావించియుండెను. ఇంతియకాక

అథయాద్యజ్ఞ ఇత్యాచక్షేత బ్రహ్మచర్యమేవ తద్బ్రహ్మచర్యేణ హ్యేవయోజ్ఞాతాతం విందతోథయదిష్టమిత్యాచక్షు తే బ్రహ్మచర్యమేవ తద్బ్రహ్మచర్యేణ హ్యేవేష్టాత్మానమను విందతే అథయత్సత్రాయణ మిత్యాచక్షు తే బ్రహ్మచర్యమేవ తద్బ్రహ్మచర్యేణ హ్యేవసత ఆత్మనస్త్రాణం విందతోథయస్మిన్మిత్యాచక్షు తే బ్రహ్మచర్యమేవ తద్బ్రహ్మచర్యేణ హ్యేవాత్మానమనువిద్యమనుతే ఛాం ప్ర.8.ఖం.5

బ్రహ్మచర్యము యజ్ఞమనఁబడును దీని సేవించుటఁ జేసియే సమాస్తమును గుర్తెఱిగి యుండు పరమేశ్వరుం దెలిసికొని యాయనను గ్రహింప శక్తి కలుగును. ఈనాతమే సర్వసౌఖ్యములకు సాధనము. ఈనియమావలంబనమువలననే విద్య, బుద్ధి మొదలగు నుత్తమగుణములఁబొందనగును. దీనిననుష్ఠించుటచేతనే స్వాత్మకు యథావిధిపాలనము కలుగును. దీని నాచరించుటవలననే మననశీలుడై మనుజుఁడు పరమేశ్వరు ధ్యానింపఁగలుగు

నని ఛాందోంగ్యమునందు లిఖింపఁబడియుండుటచే మనపూర్వులు బ్రహ్మచర్యమును యజ్ఞము మొదలగువానిగ నెంచుచుండినట్లు విదితమగుచున్నది. సత్యశాస్త్రములందెల్లెడల నింతగొప్పగఁజేర్కొనబడిన యీబ్రహ్మచర్యముయొక్క స్వరూపమెట్టిదన

తదాహుర్న బ్రాహ్మణం బ్రహ్మచర్యముపసీయమిధునం
చరేద్గర్భోవా ఏషభవతి బ్రహ్మచర్యముపైతి.

శత.కా., 11 పరి, 3. బ్రా., 6. కం, 16.

స్త్రీసంభోగమునల్పకుండుట బ్రహ్మచారికత్యంత ముఖ్యమైయున్నది. బ్రహ్మచర్యము విద్యా, బల, బుద్ధి, వీర్య, పరాక్రమాదులయొక్క గర్భమగుటంజేసి, స్త్రీగర్భమునందెట్లు శిశువుయొక్క శరీర మభివృద్ధిబొందుచుండునో యట్లులే విద్యా బల బుద్ధి వీర్య పరాక్రమాది సహితంబగు బ్రహ్మచర్యానస్థయందు బ్రహ్మచారి యభివృద్ధి గాంచుచుండును; గావున శిశువు గర్భములోనుండు తరుణమునఁ గొంచెమేనియుఁగుచేప్ట నలుపకయుండు రీతి బ్రహ్మచర్యము బూనియుండు విద్యార్థియు మై యున మొనరింపఁగూడదు. ఇందువలన విద్యాభ్యాసము నిమిత్త బల వీర్యముల రక్షించుకొనుటయే బ్రహ్మచర్యమైనట్లు స్పష్టమగుచున్నదిగదా. మరియు

బ్రహ్మచర్య ప్రతిష్ఠాయాం వీర్యలాభః

యోగ. పాద, 2. సూ, 38

బ్రహ్మచర్యనియమధారణముచేతనే వీర్యలాభముగలుగునని యోగశాస్త్రమందును

ఏకఃశయీత సర్వతనరేతఃస్కందయేత్ క్వచిత్

కామాద్ధిస్కందయన్ శ్రేతోహి న స్తినత మాత్మనః.

మను అ. 2

బ్రహ్మచారి యెల్లవేళల నొంటరిగఁ బరుండవలయు. వీర్యపతన మెప్పటికిఁ జేయఁగూడదు. ప్రమాదవశుఁడై సౌఖ్యమును తలంపున బ్రహ్మచారి యొక్క-పర్యాయమయిన గానిండు వీర్యపతనము జేసినయెడల వానిబ్రహ్మచర్య వ్రతమంతయు నాశనమయిపోయినయట్లులే యని మనుస్మృతీయందును

లింగసంయోగహీనం యచ్ఛబ్ద స్పృగ్ విన్యతమ్

శ్రోతేణశ్రవణంచైవ చక్షుసాచైవ దర్శనమ్

వాక్స్యభాషా ప్రవృత్తం యత్తన్మనః పరివర్జితమ్

బుద్ధ్యాచాధ్యవసీయీత బ్రహ్మచర్యమకల్మషమ్.

భార. శాం. అ, 214.

జననేంద్రియమును జననేంద్రియముతోడస్పృశింపఁగూడదనుటేయేల, నిమిత్తములేకుండ జేతితోఁగూడ దాకఁగూడదు. విషయసంబంధములైన పాడుమాటల వినట కూడదు. బ్రహ్మచర్య నియమమునకు భంగముగలుగఁజేయు స్త్రీలనుగాని మరి

యేయితర విగ్రహములఁగాని కుదృష్టితోఁ జూడఁదగదు. విషయానుకూలములు, నబద్ధములు, నిరర్థకములు నగు వాక్యముల నోటివెంట నెప్పుడురాసీయఁగూడదు. కామమును జనింపఁజేయునట్టియు, నితరులకు హానిగలిగించునట్టియు, తలంపులనుండి మనస్సును దూరముగ నుంచికొనవలయును. ఏదేనికార్యము చేయవలసినచ్చినప్పుడు మొట్టమొదలే బుద్ధితో బాగుగ నాలోచించికొని మఱియుఁ జేయుచుండవలయును. ఏదైనఁ జదువునపు డందలి యర్థము గ్రహించుకొనుచుఁ జదువవలయు. ఇదియే బ్రహ్మచర్యమనఁబడును. విద్యాభ్యాసమేమియు లేక యూరక వీర్యము రక్షించుకొనుచుండిన నది బ్రహ్మచర్యము కాఁగూడదాయని యెవరైనఁబ్రశ్నించునెడల నందులకు బ్రత్యుత్తరము వినుఁడు. విద్యాభ్యాసము లేక వీర్యరక్షణము కావించుకొంటయు నొకయంశమునఁ బ్రహ్మచర్యమగును కాని,

శిష్యవృత్తి క్రమేణైవ విద్యామాప్నోతియఃశుచిః,
బ్రహ్మచర్యవ్రతస్యాస్య ప్రథమఃపాద ఉచ్యతే.

భార, ఉ. అ. 44.

ఏమనుజుఁడు జితేంద్రియతాది సదాచారములచేఁ బవిత్రుడై విద్యనభ్యసించుచుండునో యట్టివాని నియమమే బ్రహ్మచర్యముయొక్కప్రథమపాదమనఁబడునని వ్రాయఁబడియుండుటవలనఁ జితేంద్రియుడై విద్యాభ్యాస మొనరించుటయేనిక్క

మయిన బ్రహ్మచర్యము. వెండియు,

ధర్మాదయో ద్వాదశయస్య రూపమన్యానిచాంగానితథా
బలంచ ఆచార్యయోగే ఫలతీతిచాహు బ్రహ్మర్థయోగేనచ
బ్రహ్మచర్యమ్. భార. ఉ అ. 44.

ధర్మము, సత్యము, తపము, దమము-జితేంద్రియతయ్య,
అమాత్సర్యము-తనకంటె నధిక వైభవవంతునిగాంచియసూయ
నందకుండుటయు, తితిక్షౌ-తనకేదేని దుఃఖము సంభవించినఁ
జలింపకుండుటయు, అనసూయా-నిందసేయకుంటియు, దానమ్
విద్యాదిపదార్థముల నితరులకొసంగుటయు, శ్రుతం-తాకిక పార
మార్థిక విషయంబులవినుటయు, ధృతిః-ధారణాశక్తి నభ్యవృద్ధి
బరచికొనుటయు, క్షమా-సహనశీలుండగుటయు మొదలుగా
గల పండ్రెండులక్షణములు, యమనియమములు. శారీరక
మానసిక బలములు మున్నగునవన్నియు బ్రహ్మచర్యముయొ
క్క రూపమైయున్నవి.

ఆచార్యుని సమీపమున సర్థసహితంబుగ వేదాది విద్య
లఁ జదువుటవలననే ముఖ్యముగ నీబ్రహ్మచర్యమునకు సిద్ధికలు
గును. ఈవిషయమైముందువ్రాయఁబడును. సర్వప్రకారములగు
సౌఖ్యములకు మూలకారణము బ్రహ్మచర్యమనియు, జితేంద్రి
యతాపూర్వకముగ విద్య నభ్యసించుటయే బ్రహ్మచర్యమనఁ
బడుననియు, నింతపర్యంతము వ్రాసినదానివలన స్పష్టమగుచు
న్నదికదాకద. విద్యయన నెట్టిదో యోజితము.

విద్యయామృతమశ్ను తే. యజు. అ. 4.

దేనిమూలమునఁబరమసౌఖ్యము ప్రాప్తమగునో యది
యే విద్యయనఁబడునని యజుర్వేదమందును,

క్షురంత్యవిద్యాహ్యామృతంతువిద్యా. శ్వే. అ. 5.

నాశనము బొందునది యవిద్యయు, నాశనములేనిది వి
ద్యయని శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తునందును,

అవిద్యాచ విద్యాలింగమ్. వై. అ, 7. ఆ. 1.

అవిద్యయే విద్యయొక్క లింగమనగా నవిద్యకంటె వి
పరీత స్వభావము కలదేదో యదియే విద్యయని వైశేషిక
మందును,

అనిత్యాశుచిదుఃఖానాత్మసునిత్యశుచిసుఖాత్మభ్యాతిర

విద్యా. యోగ. పాం. 2.

ఏకారణంబున మనుజుం డనిత్యమును నిత్యముగను,
నిత్యము ననిత్యముగను, నశుద్ధము శుద్ధముగను, శుద్ధము నశు
ద్ధముగను, దుఃఖమును సుఖముగను, సుఖమును దుఃఖముగను,
ననాత్మ నాత్మగను, నాత్మ ననాత్మగను, అనఁగా జడము జేతన
ముగను, జేతనమును జడముగను, భావించుట సంభవించునో
యదియే యవిద్యయని యోగశాస్త్రమందును లిఖింపఁబడి
యున్నది. ఏదేని నొకపదార్థము నున్నదాని నున్నట్లుగాక విప
రీతముగ నెంచుటయే యవిద్యయని దీనితాత్పర్యము. ఎట్లనఁగా

నాత్మలేని జలపాషాణమృత్తికాది జడపదార్థములయెడల చేత
నస్వరూపంబగు నీశ్వరభావము బూనియుండుటే యవిద్య.

తద్దత్తజ్ఞానమ్, అదుష్టంవిద్యా. వై. అ. 9. ఆ. 2.

అవిద్యయే దుష్టజ్ఞానమనబడును; దుష్టజ్ఞానమునకు వ్య
తిరిక్తమైన యథార్థప్రమాణజ్ఞాన మెయ్యదికలదో యదియే
విద్య.

విద్యాశబ్దముయొక్క

విద్ జ్ఞానే

యనుధాత్వార్థముతోడ జూ

చినప్పటికి

వేత్తియ యా సా విద్యా

యనుటవలన దేనిమూలమున

బధార్థముయొక్క యథార్థజ్ఞానము కలుగునో యది
యే విద్యయని సిద్ధమగుచున్నది. మఱియు,

విద్యయాతదారోహంతి యత్రకామాః పరాగతాః

సతత్రదక్షిణాయాంతి నావిద్వాగ్ంస స్తపస్వినః.

శ. కాం, 1. ప్ర, 4. బ్రా, 2. కం, 16.

సమస్థసౌఖ్యములకు నివాసస్తానంబగుసీమ యేదికలదో
యట్టి పదము మనుజుఁడు విద్యాప్రభావంబున బొందగలుగును!
మఱియు ధనమువలనగాని, చాతుర్యముచేతగాని, విద్యావి

హీనతపంబునంగాని లభింపని యెట్టి పదార్థములైనను విద్యా
మహిమవలన నవశ్యముగ జేకూరు నని శతపథమందును.

విద్యాయాదేవలోకో వైలోకానాగ్ం శ్రేష్ఠస్తస్మాద్విద్యాం
ప్రశగ్ంసంతి. బృ, అ, 3. భా, 5.

ఎవఁడు విద్యాభ్యాసము గావించునో వాఁడువిద్వాంసు
లయొక్క స్థానమును బొందుకారణమున విద్య ప్రశంసనీయ
మైనదని బృహదారణ్యకమందును,

కేన బ్రహ్మత్వం క్రియతేత్రయావిద్యయేతి,

ఐ, పం, 5. అ, 5.

త్రయీవిద్య నభ్యసించుటవలన మానవునకు బ్రహ్మ
త్వపదము లభించునని ఐతరేయమందును,

విద్యాతః పురుషవిశేషోభవతి.

నిరు, పూర్వప, అ, 1, పా, 5. ఖం, 2.

విద్యవలననే పురుషుడు సమస్తమానవులలో శ్రేష్ఠ
ముడు, మానసియుడు నగునని నిరుక్తమందును,

తపోవిద్యాచ విప్రస్యనః శ్రేయస్కరంపరం

తపసాకిర్బిషంహంతి విద్యయామృత మశ్నుతే,

మను, అ, 12.

సత్యభావణాది తపఁబువలన మనుజుడు సకల పాపము
లనుండి తప్పించి క్షాయుండి విద్వంసలన వివిధవిధములగు సౌ

ఖ్యముల బొందకలుగుటంజేసి సత్యభాషగాది తపశ్చర్యంబును
విద్యయు, నీరెండే బుద్ధిమంతులగు వారలకు గర్వాణ మొన
గూర్చుననియు,

ఋషిభిర్బ్రాహ్మణైశ్చైవ గృహస్థైశ్చేవ సేవితా,

విద్యాతపోవివృద్ధ్యర్థం శరీరస్యచశుద్ధయే. మను, అ, 6.

తపోవృద్ధికొరకును, శరీరశుద్ధినిమిశ్తమును బూర్వకా
లమున ఋషులు, బ్రాహ్మణులు, దక్కుగల గృహస్థులు లో
నగువారెల్లరు విద్య సభ్యసించియు శరీరయు మనుస్మృతియం
దు లిఖింపబడియున్నది. ఏకాలమునందే దేశవాసులు విద్యా
భ్యస మొనరించి సకలకళలయందు సంపూర్ణ పండిత్యమంది
నిపుణులైయుండినో యాకాలము దీక్షితులు బలి, బాధి, పీఠ్య,
పరాక్రమ, రాజ్య, ఐశ్వర్యాది సర్వాభిమానకృతమై స
మ్రాట్పదమునందియుండు. కాని ప్రస్తుత కాలమున దీక్షితులంద
లి మనుష్యులు పూర్వోక్తి గుణభూషణములయిడి దూరగు
లై యున్న కారణమున దేశమాన్వత్యదశయందుండుటమూ
గుగా మహాహీనమైన దీక్షితులయగు దున్నది. ఈయాపదలకన్నిం
టికీ గారిణమేమన మహాభారతయుద్ధము తరువాత నీదేశ
వ్రాసులు తాము విద్యసభ్యసించుటయు, సతరుల సభ్యసింప
జేయుటయు నన్నివిధముల బరిత్యజించి యవిద్యాహస్త
ములందు గుల్కొనిరి. ఆకారణముచేతనే యిచటి జనులు

కూటికి గుడ్డుకుఁగూడలేక యల్లాడుచున్నారు. ఏదేశమునం దెప్పుడు • విద్య యభివృద్ధి నుండి యుండునో యప్పుడాదేశ మున్నతినంది యుండుననియు, విద్య కవనతి యెపుడుకలుగునో యపుడే దేశముకూడ హీనగతినందుననియు విశ్వమందలి సకల తత్వజ్ఞులగు విద్వాంసులయొక్క సర్వతంత్ర సిద్ధాంతమయి యున్నది. పూర్వకాలమున, నార్యావర్తమును, దానినలన మి స్రయూనాదేశములు నెట్లున్నతి నందియుండెనో యటులే ప్రస్తుతకాలమున సుహాపపాతాలాదిదేశములు విద్యాప్రభావంబున నున్నతిఁబొందియున్నవి. మరల నార్యావర్త మెపుడు పూర్వకాలమునుంబోలి విద్యావంతమగునో యపుడే తన సుహాపాది గౌంధవులయున్నతి శ్రేణియందుఁ బదారోపణముఁ జేయఁగలుగును. కావునదేశోన్నతిమూలమునజనింపఁగలసకలసౌఖ్యసంపదలనిమిత్తము తనమానధనంబులతో విద్యనభివృద్ధిపరచికొంట యీదేశవాసులకు సముచితమైయున్నది. ఏలయన

విద్యయావిందతోమృతమ్. కే, ఖం. 2.

విద్యవలన బరమానందము సంప్రాప్తమగునని కేనోపనిషత్తునందును,

మాతేవరక్షతి పితేన హితే నియుంక్తే,

కాంతేవచాభిర మయత్యపసీయభేదమ్,

కీర్తించ దిక్షువిమలాం వితనోతిలక్ష్మీ
కింకిం నసాధయతి కల్పలతేవ విద్యా.

భోజప్రబంధము.

తల్లికుమారుని నేప్రకారముగఁ బోషించి రక్షించునో
యదేప్రకారము విద్యమానవుని గాపాడును. తల్లికేవలము
బాల్యావస్థయందుమాత్రమే పుత్రునిరక్షణముసేయును. కాని
విద్యాయనిన మానవుని సకలావస్థలయందుఁగూడ పాలనముసే
యును. తండ్రికుమారునెట్లు హితమందు వర్తించునట్లు జేయు
నో యటులే విద్యయు మనుజునకు హితాహితఁబుల జ్ఞానము
నెసంగి హితమందుఁబ్రవృత్తుఁడగునట్లు చేయును. అనేవిధమున
బ్రతివతయగు కాంత నిజకాంతునకెట్లు దుఃఖిమను మాటఁ
బాసంగనీయక అన్నిప్రకారముల సౌఖ్యము సమకూర్చుచుం
డునో యటులే విద్యయు మనుష్యునకు సర్వవిధముల సౌఖ్యము
కలుగఁజేయుచు దుఃఖములనుండి తప్పించుచుండునని భోజప్ర
బంధమందును, వ్రాయఁబడియున్నది. విచారించిచూడ నీవిద్య
యనునది యెట్టియత్త మపదార్థమనవచ్చును? ప్రపంచమెల్ల
యెడల మహాకీర్తిని వ్యాపింపఁజేసి విద్యయే మానవునకు య
థేష్టముగ ధనముచేకూరునట్లుజేయును. ఈహేతువుచేతనే
భోజప్రబంధకారుఁడు, “విద్యయను కల్పలతవలన బ్రాస్తము
కానేరనిపదార్థమేదైనఁ బ్రపంచమునంగలదా.” అనివక్కాణించి
యున్నాఁడు. ఇటులే.

విద్యాబృంహణానామ.

చర, సూ. అ, 3.

సమస్తపదార్థముల యభివృద్ధికి ముఖ్యహేతువువిద్యః
యని చరకమందును,
సర్వద్రవ్యేషువిద్యైవా ద్రవ్యమాహురను త్తమమ్,
ఆహార్యత్వాదనర్థ్యత్వాదతయత్వాచ్చ సర్వదా.హి,ప్ర.
హరించుటకలవికాశదై యమూల్యమైనదగుటచే విద్య
యను ధనంబు నుత్తమంబని హితోపదేశమందును బేర్కొనబడి
యున్నది. దీనికినాశనములేదు. అమూల్యమగు కారణంబునః
గొనుదమనిన నంగడియందు చొరకనేరదు. తులము లక్షరూప్య
ములదోష్పన్ననైన గానిండు విద్యయే యంగడియందమ్మబడు
చుండినయెడల ఆలసులగు రాజాధిరాజులు, ధనాస్యులు, వ్యాపా
రులు, వర్తకులుమున్నగు వారలే యెగురవైచికొనిపోయి
దురుకాని నిగుడిదలగు జనులకు రోమాత్రమయిన దొరికనెచ్చి
యుండురా? కావునవిద్య యనునది ద్రవ్యముపెచ్చింనుటగజేసి
లభించు పదార్థముకాదు. పరిశ్రమమువలననే యదిలభించును.
ఈకారణముచేతనే విద్యయనర్థ్యమన వెలలేనిదని పిలువబడు
చున్నది. లేశమాత్రమయినాస్రయములేక యుండినభిక్షగలయి
ట్టివిద్యనభ్యసించుకుండిన యెడల సంతకంతుకర్మ హేతుడవడడు
కానోపును? వెండియు

గమయతివిద్యైవ నీచగావినరంసరితో

సముద్ర మివదరర్థం నృపంభాగ్యమతః పరమ్ హి, ప్ర.

దిగువకు బ్రవహించుచుఁబోవునట్టి నది యేప్రకారము తనయందు నచ్చికలియు తృణకాష్టాది సకలపదార్థముల సముద్రము జేర్చుచుండునో యటులే నీచకులమందు బుట్టిననుచుఁజున్చిన విద్య రాజ్యాధికారమునకు నర్హునిగఁ జేయుటయకాకఁ యంతకు మించిన భాగ్య శీలునిగఁగూడ జేయుననియు.

విద్యాదదాతివినయం వినయాద్యాతి పాత్రతామ్.

పాత్రత్వాద్ధనమాప్నోతి ధనాద్ధర్మం తతస్సుఖం హి. ప్ర.

విద్యవలన. బురుషునకు వినయమును, వినయమువలన యోగ్యతయు, యోగ్యతవలన ధనమును, దానివలన ధర్మమును. ధర్మమువలన సౌఖ్యముకలుగుననియు,

అనేకసంశయోచ్ఛేది పరోక్షార్థస్యధర్మకం

సర్వస్యలోచనంశాస్త్రీయస్యనాస్త్వంః ఏవసః హి. మిత్ర

సమస్తసందేహములమౌల్యమిచ్చి కండికగుపడని పరోక్ష

పదార్థములగురించియు జ్ఞానముకలుగఁజేయుటచే జగత్తునకంతయు నేత్రమనందగు శాస్త్రవిద్య నెవఁడుకలిగియుండఁడో వాడేయధుఁడనియు హితోపదేశము వచింపుచున్నది. అటులే భర్తృహరియందు

హస్తర్యాతి సగోచరం కిమపిశం పుష్టాతియత్సర్వదా

హ్యర్థభ్యఃప్రతిపాద్యమానమనిశం ప్రాప్నోతివృద్ధింపరాం

కల్పాంతేష్వపిసప్రయాతినీధనం విద్యాఖ్యమంతర్ధనమ్

యేషాంతాః ప్రతిమానముః స్థితవృత్తాకస్తైః సమాస్పృహతే.
భ. సీ.

విద్యయనునదిదొంగలకుఁగన్పింపదు. అభ్యసించునార
లకెల్లవేళలఁ గళ్యాణమొనఁగూర్చును. అంతఃకరణాదుల రక్షిం
చును. ప్రతిదినము విద్యాక్షులకొసంగుటవలన నభివృద్ధిగాంచు
ను. కల్పాంతమునందైన నాశనముకానేరదు. ఇట్టివిద్యారూప
కగు స్తధనమెవనిదగ్గరనుండునోవానితో సమానుడన్యఁడెవఁడు
కానోపును? కావున రాజులారా! మీరువిద్వాంసులగువారల
తో విరోధమూనకుండనియు

విద్యానామనరస్యరూపమధికం ప్రచ్ఛన్నగుస్తంధనం
విద్యాభోగకరీయశిస్సుఖకరీ విద్యాగురూణాంగురుః
విద్యాబాగుజనోవిదేశ గమనేవిద్యాపరదైవతమ్
విద్యారాజునుపూజితానతుధనం విద్యావిహీనఃపశుః.భ. సీ.

విద్యపురుషునకు గుస్తంధనముంబోలియున్నది. మఱియు
నదిమానపునకు రూపయశోభోగసౌఖ్యములమొనఁగూర్చును. వి
ద్యయే పరదేశమున బంధువునిగోసమానముగా రక్షించును.
విద్యరాజులచేతఁగూడ పూజింపఁబడుచున్నది. కావున నెవఁడువి
ద్యనేర్చియుండునో వాఁడమనుష్యుఁడు. ఎవనియందువిద్యకలుగ
దో వాఁడు కేవలముపశువేయనియు వ్రాయఁబడియున్నది. సత్య

శాస్త్రములనవలోకించుటచేతను, ననుభవమువలనను విదితమగునదియేమన;

ధనహీనోనహీనస్తుహ్య ధనవన్నిర్మలకులమ్

విద్యాదిహీనోయః కశ్చిత్సహీనః సర్వవస్తుషు నీ. శా.

ఎవనిదగ్గరధనముండదోనిజమనకట్టివాఁడు ధనహీనుఁడు కానేరఁడుకానియెవఁడువిద్యనభ్యసించియుండఁడోవాడేనిర్ధనుఁడు.

రూపయాచనసంపన్నా విశాలకులసంభవాః

విద్యాహీనా నశోభంతే నిర్గంధాఇనకింశుకాః హి. ప్ర.

ఎంతరూపయాచనసంపన్నుఁడైన నేమి?ఎంత విశాలకులమందుఁబుట్టినవాఁడైన నేమి?సువాసన లేనిషలాశపుష్పమువలె విద్యలేనియెడలఁ బురుషుఁడుశోభగాంచనేరఁడు.

కోకిలానాంస్వరోరూపం స్త్రీనాంరూపంపతివ్రతమ్

విద్యారూపంకురూపాణాం క్షమారూపంతపస్విनाం

చాణక్యసీతీ. అ. 3.

కోకిలలకు మనోహరమగు స్వరమేరూపము. స్త్రీలకుఁ బాతివ్రత్యమేరూపము. కురూపులకురూపమువిద్య. తపస్సులకు వారలకు రూపము ఓర్పు

క్షుధాసమానాస్తి శరీరవేదనాచింతా సమానాస్తి శరీర

శోషణా, విద్యాసమానాస్తి శరీరభూషణా క్షమాసమా

నాస్తి శరీరరక్షణా. నీ. శా.

శరీరమునకు వేదనకలుగఁ జేయుటయందునాకలితోసరివచ్చునదియు, శరీరముశుష్కింపఁ జేయుటయందు చింతతోసమామగునదియు, శరీరమునకుభూషణమగుటయందు విద్యతోఁదులఘూఁగునదియు, శరీరమునురక్షించుటయందు క్షమకీడగునదియు, సస్యమేదియులేదు.

కింకులేన విశాలేన విద్యాహీనేనదేశీనాం

విద్యావాక్ పూజ్యతేలోకేనావిద్యః పరిపూజ్యతే. నీ. శా.

గొప్పకులమందుఁబుట్టుటవలన నవిద్వాంసుండగు బురుషుఁడు జగత్తునందెప్పటికి గొప్పవాఁడుకాఁజాలఁడు. ఏలయన విద్వాంసుండగువానికే ప్రపంచమునఁ బూజాప్రతిష్ఠలు కలుగుచున్నవి.

ధర్మాధర్మా నజానాతిలోకోయం విద్యయావినా

తస్మాత్ సదైవధర్మాత్మా విద్యాదాన రయోభవేత్.

జ్యో. త. రఘ.

విద్యలేనియెడల ధర్మాధర్మములవిషయమై మనుజులకు యథార్థజ్ఞానమెప్పటికిఁ గలుగనేరదు కావున తామువిద్యనభ్యసించి యితరులకు విద్యాదానముజేయుచు విద్యనున్నతిపరచుచుండుట ధర్మాత్ములైనవారికుచితమైయున్నది. మఱియు

నాస్తివిద్యాసమంచత్తుః శాం. అ. 175.

ప్రపంచమందు విద్యతోసమానమగు నేత్రమేదియులే

కని భీష్ముడువక్కాణించినట్లు భారతమందును
 ఉత్తమంహిధనం విద్యాదీయమానం నహీయతే
 రాజదాయాదచౌరాద్వైర్గ్రహీతుం నాపిశక్యతే
 పురుషంసాహసక్లేశాద్యర్జునాయాసకారిణం .
 లక్ష్మీర్విముంచతిక్వాపి విద్యాభ్యస్తానముంచతి
 కింతస్యమానుషత్వేన బుద్ధిర్యస్యననిర్మలా
 బుద్ధ్యాపికింఘలమ్ తస్యయేనవిద్యానసంచితా పురుష. ప్ర.
 విద్యయితరులకెంతయిచ్చినను నాశనముకానియంతటి
 యత్యుత్తమంబగుధనము రాజులుగాని, ధాయాదులుగాని,
 దొంగలుకాని తీసికొనజాలరు. పెక్కుబాధలకోర్చి కూడఁబె
 ట్టినధనము నాశనంబగుటసంభవమేకాని యుత్తమవిభానంబు
 ననేర్చినవిద్య నాశనమెప్పటికికాదు. ఎవనికిబుద్ధియుండదో య
 ట్టివాఁడు మనుష్యజన్మమెత్తియు వ్యర్థమే బుద్ధియుండి విద్యన
 భ్యసించనిచో నట్టివిద్యాశూన్యమైనబుద్ధివలనఁగూడ మనుజున
 కు లాభములేదనిపురుషపరీక్షయందును

విద్యాధనంశ్రేష్ఠతరం తస్మాలమితరద్ధనమ్

దానవర్ధతేనిత్యం నభారాయననీయతే. శు. నీ. అ. కి.

విద్యాధనమే తక్కిన యన్ని ధనములలోశ్రేష్ఠతమమై
 న్నగివలయన సితరులకొసంగినకొలది నభివృద్ధి బొందుచుండును.
 మోయవలసినయావశ్యకమా లేదని శుక్రనీతియందును కి వ్రా

యబడియున్నది. ఇంతియకాక ధనము గాపాడుకొనవలసినను
విద్యయే యవసరము. విద్యాశూన్యులైన కారణముననే రాజు
లనేకులు పారిరాజ్యములఁ బోగొట్టుకొనియున్నారు. విద్యాం
సులగుపాఠలు నూతనరాజ్యముల స్థాపింపఁగలిగిరి. ఇదియంత
యు విద్యామహిమయే మఱియు

విద్యాప్రశంసా. పూర్వ. ఆ. 1. పాద. 2.

విద్యచేతమనుజుఁడు సుశోభితుఁడై ప్రశంసనీయుఁడగున
ను పూర్వమిమాంసవాక్యమున కర్థమువ్రాయుచు శవరస్వామి
శోభతోస్యముఖమ్

విద్యచేతనే ముఖమునకు శోభకలుగునని వ్రాసియున్నారు
మఱియు సాంసారిక సౌఖ్యములకుమించిన పారమార్థిక
మోక్షసౌఖ్యముల ప్రాప్తియు విద్యవలననేకలుగుచున్నది.

విద్వేనతునిర్ధారణాత్. వే. అ. 3. పా. 3.

ముక్తికి సాధనము విద్యతక్కుమరేదియు లేదను వేదాం
త వాక్యమును వ్యాసుడు

తచ్చురే, అ. 3. పా. 4.

యనుసూత్రమువలన వేదముకూడ విద్యవలననే మో
క్షముకలుగునని విధించుచున్నట్లు మఱింతబలపరచియున్నాఁడు.
ఇదేప్రకారముగ

కామధేనుగుణా విద్యావ్యాకాలేఫలదాయినీ

పవాసేమాతృ సదృశి విద్యాగుప్తంధనమ్స్మృతమ్. చా. అ. 4.

కామధేనువుంబోలి యెల్లవేళలఫలము నొసంగునదియు,
 వల్లివలె బరదేశంబున సౌఖ్యముగలుగుజేయునదియు, విద్య
 యొగుట నదియొక విధంబగు గుప్తధనంబనియు,

శువః పుచ్చ మినవ్యర్థం జీవితంవిద్యయావినా

నగుహ్యగోపనేశక్తం నచదంశనివారణే. చా. నీ. అ. 8.

విద్యలేనియెడలమనుజునియొక్కజీవనముకుక్కతోకవలె
 నేవిధమునఁ జూచిననున్వర్థమే. కుక్కతనతోఁకతోడ నీగలు
 దోమలు దోలికొనఁజాలక పోవుటయటుండ గుహ్యంగమునై
 నఁ గప్పికొనఁజాలదు. అదేవిధమున మనుజుఁడు కూడవిద్యలేని
 చో నేకార్యమునెరవేర్ప నేరఁడని చాణక్యసీతీయందును
 విద్యావిహీనః పశుః. భర్తృ. నీ.

విద్యలేనియెడలమనుష్యుఁడు కేవలము పశువేయని భ
 తృహరి యందును వ్రాఁయఁబడియున్నది కావున నిట్టిపశుపంక్తి
 నుండి విడివడి విద్యాభ్యాస మొనరించి యభ్యుదయము నిశ్చే
 యసము బొందుడని సమస్తజనులతో నివేదనము జేసికొను
 చున్నాము,

ఇట్టి యుభయలోకంబుల దరింపజేయగల విద్యాప్రా
 ప్తికి ముఖ్యోపాయము గురువుదగ్గరవసించి శ్రమపూర్వకముగ
 విద్యనభ్యసించుటయేగాని వేరేదియుగాదు, ఎట్లనగా

శ్రుతగ్ంహ్యేవమేవభగవద్దృశేభ్యః ఆచార్యాద్భేవవిద్యా

విదితాసాధిష్ఠంప్రాపయతీతి, చా. ప్ర, 4. ఖం, 9.

భగవానుడా! ఆచార్యునివలనఁ జదివిన విద్యయే యంత్యంతవికాసమును, ధృఢత్వము, సాధుత్వము గాంచఁజేయునని మీఁబోటి మహాత్ములనుండి వినియుంటిని జాబాలియను ఋషిగౌతమునితోడ వచించియుండె. మరియునిటులే,

యథాఖననఖనిత్రేణ నరోవార్యధిగచ్ఛతి

తథాగురుగతాం విద్యాశుశూషురధిగచ్ఛతి, మను. అ, 2.

కుద్దాలముతోడ భూమిన్ద్రవ్వద్రవ్వమనుజునకెక్కి జలము లభ్యమగునో యటులేపూర్ణపరిశ్రమముచేతను గురువుయొక్క సేవనముచేతను విద్యసంప్రాప్తమగునని మనుస్మృతియందును ఆచార్యయోని మహాయేషవిశ్వ, భూత్వాగర్భంబ్రహ్మచర్యంచరంతి ఇహైవతే శాస్త్రకారాభవంతి విహాయదేహం పరమయాంతి యోగం భార, ఉ. అ, 44.

ఏమనుజుండాచార్యనామకయోనింబవేశించి బ్రహ్మచర్యమను గర్భమును బొందునో వాఁడేజగత్తునందు విద్వాంసుడై గ్రంథకారుడగును. వాఁడే యీశరీరత్యాగానంతరము మోక్షముగూడ గాంచునని భారతమందును,

ఆచార్యః శాస్త్రాధిగమహేతునామ్. చర, సూ. అ, 25.

విద్యాధ్యయనమునకుఁదోడుపడు సాధనములన్నింటిలో నాచార్యుడే ముఖ్యసాధనమని చరకమందును

గ్రామాద్గ్రామంపృచ్ఛపండితోమేధావీగాంధారానేవోప.

సంపద్యేతైవమేవేహాచార్యవాః పురుషోవేద. ఛాం, ఉ.

ప్ర. 6. ఖం. 14.

విజ్ఞాంశగు మనుజుఁడైట్లుగాంధారమార్గమునడిగి తెలిసి
కొనుచు నెక్కగ్రామమునుండి మరియొక్కగ్రామమునకు బోవుచు
దుదకు గాంధారము జేరగలుగునో యటులే గురువుదగ్గర జ
దువుటవలన విద్యాంశుఁడగునని ఛాందోగ్యమునందును వ్రా
యఁబడి యున్నది. యిటులుండఁ జనువక పోయినప్పటికి మంత్ర
తంత్రజపానుష్ఠానంబుల మూలమునఁ విద్యలభించునని మూర్ఖు
లనేకులు నమ్మియున్నారు. అదియేవిధమున జూచిననుమిథ్యయే
మహాభారతమందలి యతిహాసము జూడుడు. భరద్వాజుని కు
మారుఁడగునవక్రీతుఁడనునతఁడువిద్యాంశుఁడగుటకొరకుఁ జను
వుటమాని యూరకతపముగావింప మొదలిడెనఁట. అప్పుడిం
ద్రుండుఁడైతొచి

అమార్గపపవిప్రరే యేనత్వం యాతుమిచ్ఛసి

కింవిఘాతేన తేవిప్ర గచ్ఛాధీహి గురోర్బుభాత్.

భార, వ, ప, అ, 135,

అవక్రీతా! చదువనియెడల విద్యరానేరదు. నీవమార్గ
మున నడచిపోవనెంచుచున్నావు, ఇదియుక్తముకాదు, కావు
న గురువుదగ్గరకుఁబోయి విద్యనభ్యసించుమని వచించెను, ఎ
తచెప్పినను నవక్రీతుఁడవినక యుండిన కారణమున నింద్రుఁడ

శని కగపమశట్లు గంగయొప్పునకుఁ బోయిరిది
 వాల్మీకాముష్టిమనిశం భాగీరథ్యాం వ్యసర్జయత్.
 పేతుమభ్యారభచ్ఛక్రోయవక్రీతం నిదర్శయన్
 తందదర్శయవక్రీతో యత్నవంతంనిబంధనే
 ప్రహసన్ చాబ్రవీద్వాక్యమిదం సమునిపుంగవః
 కిమిదంవర్తతే బ్రహ్మకించతే హచిక్రీన్ తమ్
 అతీవహీనుహ్న్యత్నః క్రియతోయం నిర్లభకమ్

పిడికిట నిసుకంగైకొని మాటిమాటికి గంగయందలి
 సీటిలో వైచుచుంటఁజూచి యవక్రీతుఁడనవ్వి నీవేకోరికతో
 నిట్లుజేయుచుంటివని యడుగ,

ఇంద్రుడనాచ

బాంధిష్యేనేతునాగంగాం సుఖఃపంథాభవిష్యతి
 క్లిశ్యతేహిజనస్తాత తరమాణఃపునఃపునః
 జనులెల్లరు రాకపోకలు సలుపుట కనువగునట్లు లోక
 హితార్థము గంగానదిపై నేతువుగట్టుచుంటివనియింద్రుఁడవ
 త్యుత్తరమిచ్చెనట అదివిని
 నాయం శక్యస్త్వయాబద్ధం మహానోఘస్తపోధన
 అశక్యాద్వినివర్తస్వ శక్యభర్థంసమారభ

ఇంద్రుడనాచ

యదైవభవతాచేదం తపోవేదార్థముద్యతమ్

అశక్యంతద్వదస్మాభిరయం భారః సమాహితః

ఇనుకతోడ సేతువునిర్మింపఁబూనుట యేవిధమునఁజూచిన నసంభవమే యగుగాన నశక్యమగు సీప్రయత్నముమాని శక్యమగుదానిఁ బ్రారంభింపుమని యవక్రీతుండు వలుక వేదార్థముల నెఱుంగునిమిత్త మశక్యోపాయమగు దపమునీవెట్లు గావింపఁబూనితివో యటులే నేనుగూడ దీనినారంభించితి నని యింద్రుఁడుమరలఁ బ్రత్యుత్తరమిచ్చెనట చమవక మంత్రయం త్రతంత్ర జపాదులమూలమున విద్యలభ్యమగుట అసంభవమని యీయితీహాసముయొక్క తాత్పర్యము, కావున నాచార్యుఁడధ్యాపకుఁడదిగాగల వానివలననే విద్యప్రాప్తమగునని పూర్వోక్త ప్రమాణములవలన స్పష్టమగుచున్నది, ఇక నేయేగుణములు కలవాని నాచార్యుఁడనఁ జెల్లినో యోచింతము,

కస్మాదాచార్యః ఆచారం గ్రాహయత్యాచినోత్యథా

నాచినోతి బుద్ధిమితివా, నిరు, పూ, అ, 1, పా, 2. ఖం, 2,

ఎవఁడుసర్వవిద్యార్థసంపన్నుఁడై మనుష్యుల కత్యుత్తమఁబులగు నాచరణములనేర్చి వారలసకలార్థసంపన్నులుగఁ జేయుచుండునో యట్టి విద్యావంతుఁడే యాచార్యుఁడనఁబడునని నిరుక్తకారుండగు యాస్కఁషహర్షియొక్క సిద్ధాంతము, సమస్తవిద్యలనర్థసహితంబుగఁజదివించి మనుజులనర్థవంతులుగఁ జేయుటంబట్టియు బుద్ధినభివృద్ధిపరచి బుద్ధివంతులుగఁ జేయుటం

జేసియు సర్వోత్తముడైన యధ్యాపకుడే శాస్త్రములయందు
చాచార్యుడని పిలువబడుచున్నాడు, మరియు

ఉపనీయతుయఃశిష్యః వేదమధ్యాపయేద్విజః

సకల్పంసరహస్యంచ తమాచార్యః ప్రచక్షతే, మ.ను. అ. 2

ఎవడుశిష్యున కుపనయనసంస్కారము జేయించి యు
త్తమంబులగు వేదాదివిద్యలఁజదివించునోయతఁడేయాచార్యు
డని మనుస్మృతి యందును

పితృహ్యేనం జనయతిపురుషం పురుషర్షభ

ప్రజ్ఞాందదాతి చాచార్యస్తస్మాత్సగురురుచ్యతే

వా, రా. అయో. సం. 111.

తండ్రికుమారునకు జన్మముగలుగఁజేయును, కానిబుద్ధి
నిబ్రసాదించునది గురువు, సత్యాసత్యపదార్థముల విషయమై
జ్ఞానముగలిగించు గావున నాచార్యుడే గురువనబడునని రా
మాయణమందును

అల్పంవాబహువాయస్య శ్రుతస్యోపకరోతియః

తమపీహగురుం విద్యాచ్ఛతోపక్రియయాతయా

మను, అ, 2,

కొంచెముగగాని విస్తారముగగాని విద్యాభ్యాసమందె
వఁడు సహాయమొనరించునో వానినే గురువుగ నెంచవలయు
నని మనుస్మృతియందును వ్రాయబడియున్నది, ఈమనువా

కృము ననుసరించి మనుష్యునకు గురువు లనేకులుండవచ్చుగాని

గౌణముఖ్యయోర్ముఖ్యే కార్యసంప్రత్యయః

అను నీషణిభాష ననుసరించి

త్రయఃపురుషస్యాతి గురవౌభవంతి

మాతాపితాఆచార్యశ్చ, విష్ణుస్మృతి, అ, 31,

మనుజునకుఁ దలిదండ్రులు, ఆచార్యుఁడు మువ్వరేము
ఖ్యగురువులు, ఈముగ్గురిలో మొట్టమొదటిగురువు తల్లి, భా
లకునకు బ్రథమశిక్షతల్లి నుండియే కలుగును. కావుననే మ
హాభారతమందు

నాస్తి వేదాత్ పరం శాస్త్రం నాస్తి మాతృసమోగురుః
భార, అను, అ, 10,

వేదమునకుమించిన శాస్త్రములేదనియు, తల్లికిమిం
చిన గురువులేడనియు,

గురూణాంచైవసర్వేషాం మాతాపరమకోగురుః

ఆది, అ. 195,

గురువులందరిలోఁదల్లియే యుత్తమగురువని యధిష్ఠిరుఁ
డు ద్రుపదునితో వచించినట్లు వ్రాయఁబడియున్నది. ఇదేవిధ
మున రెండవగురువు తండ్రి

నిషేకాదీనికర్మాణియః కరోతియథావిధి

సంభాషయతీ చాన్నేన సవిప్రోగురురుచ్యతే. మను. అ. 2

నిషేకాదిసంస్కారములఁగావించి యన్న పానములమూ

లమునఁ బుత్తునిపోషణమందఁ దత్పరుఁడైయుంటం జేసి తండ్రి.
యుగురువనఁబడును. కాని వేదాదివిద్యలఁ జదివించుటవలన నా
చార్యునిదలిదండ్రులకుంగూడ మించినగురువనఁజెల్లు.

ఉత్పాదకబ్రహ్మ దాత్రోర్గరీయాన్ బ్రహ్మదఃపితా.
మను. అ. 2. బాలకునకు జన్మముగలుగఁ జేయునట్టియు, చదివిం
చి జ్ఞానముగలుగఁ జేయునట్టియు గురువులిరువురియందు చదివిం
చునతఁడేముఖ్యగురువని మనుస్మృతియందును.

హితౌపదేష్టాశిష్యస్యసువిద్యాభ్యాపకోగురుః. శు. అ. 1.

ఎవఁడువిద్యాభ్యాసాది సదుపదేశములమూలమునశిష్యుని.
సిహపరలోకములదరింపఁ జేయునోయతఁడేముఖ్యగురువని శుక్ర
నీతియందును లిఖింపఁబడియున్నది. ఆగురువు దర్మాత్ముఁడు, వి
ద్వాంసుఁడు, బుద్ధిమంతుఁడు, నితరులకుపకారముజేయునతఁడు,
మంచియాచరణములగలిగియుండునతఁడు, నిరభిమాని, విజ్ఞాని,
శాంతుఁడు, దాంతుఁడు, ధీరుఁడు, గంభీరుఁడు, చతురుఁడు, దేశహి,
తాభిలాషి, యనుభవశాలి, దేశకాలములగుర్తెఱిగియుండున
తఁడు, ప్రగల్భుఁడు, ఇతరులఁ జదివింపవలెననుకోరికగలిగియుండు
నతఁడు, రోగరహితుఁడు, వ్యసనములేనివాఁడు, వివేకి, సత్యప్రతి
జ్ఞుఁడు, చదివించుక్రమమెఱిగియుండునతఁడు, విద్యార్థుల స్వభావ
ముదెలిసికొనఁగలుగునతఁడు, మృదుభాషి, లోకప్రియుఁడులొ
నుగాగలసకలసద్గుణసంపన్నుఁడైయుండవలయుసత్యశాస్త్రము

లందధ్యాపకునివిషయమై యెట్లువ్రాయఁబడియున్నదోచూడుఁడు.

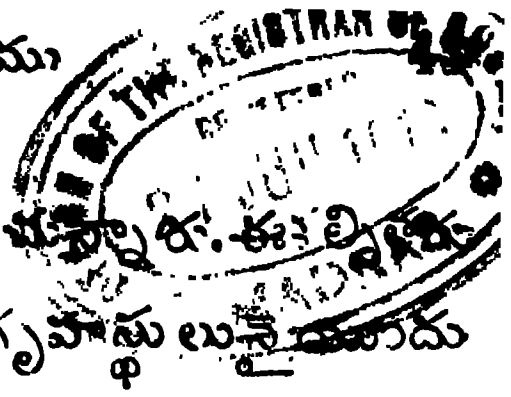
ఆచార్యంపరీక్షేత-తద్యథా పర్యవదాతశ్చ తం పరిమృష్ట
కర్మాణాం దక్షిందక్షిణా శుచి జితహస్త ముపకర్ణవంతం
సర్వేంద్రియోపపన్నమ్ ప్రకృతిజ్ఞంప్రతిపత్తిజ్ఞమనుపస్కృత
విద్య మనసూయక మకోఽనం క్లేశక్షమం శిష్యవత్సల
మధ్యాపకం జ్ఞాపనాసమర్థమిత్యేనం గుణోఽహ్యచార్యః స్వ
క్షేత్రమార్తవోమేఘ ఇవశస్యగుణైః సుశిష్యమానుసం
ప్రదాయతి. చర. వి అ. 8.

ఆచార్యుఁడు పర్యవదాత-శ్రద్ధాపూర్వకముగ నన్నిప్ర
కారముల విద్యనభ్యసించియుండు నతఁడును, పరిదృష్టకర్మా
ణాం-శిల్పము, గళాకౌశలము, చిత్రలేఖనము మొదలగు చేతిప
నులయందు నిపుణుఁడును, దక్షిం-మంచిచెడుకర్మములఁ దెలిసి
యండు ననుభవశాలియు, దక్షిణమ్-చాతుర్యము, సరళస్వభా
వము, నుదారబుద్ధిగలిగియుండునతఁడును, శుచిం-మనస్సు,
బుద్ధి, శరీరము ఇంద్రియములు, వస్త్రములు మున్నగువానియె
డల బరిశుద్ధుడైయుండునతఁడును, జితహస్తం-హస్తపదాదియ
వయవములతో నిరుపయోగములయిన కార్యములను, నిష్కార
ణముగ విద్యార్థులఁగొట్టుట మొదలగుదుర్వ్యవహారంబుల నెన
చింపకుండునతఁడును, ఉపకర్ణవంతం-చదివించుటకవసరములైన

యంత్రములు, ఆయుధములులోనగుసర్వసాధనముల గలిగియుం
డునతఁడును, సర్వేంద్రియోపపన్నమ్-నిరోగములైవానివాని వి
షయములయథావిధిగహింపఁగలిగియుండు సకలేంద్రియముల
నొప్పియుండునతఁడును, ప్రకృతిజ్ఞం-విద్యాధియొక్కప్రకృతి, ల
క్షణము, శరీరము, బలము, విద్యాభ్యాసమందతనికుండుయో
గ్యత, రుచిమొదలగువాని తెలిసికొన గలుగునతఁడును, అటులే
రాజ్యసంబంధములైన వ్యవహారములగురించియు, రాజవర్గము
వారిలక్షణములగుఁగూర్చియు, రాష్ట్రముయొక్కహానిలాభాదుల
గుఁగూర్చియుఁ దెలిసికొనుటయందుఁగుశలుఁడును, ప్రతిపదార్థము
యొక్కస్వభావముగుర్తెఱిగివానినిదానములఁ దెలిసియుండునతఁ
డును ప్రతిపత్తిజ్ఞం-అలస్యప్రమాదాదిదోషరహితుఁడై, ప్రగఁ
ల్భుఁడై, గౌరవనంతుఁడై, ప్రపంచమందలిప్రతిపదార్థముఁ గ్రా
ప్తింపఁ జేసికొనుటయందును, లభ్యమగుటకొరకుఁ జేయవలసిన
ప్రయత్నముల నెఱిగియుండునతఁడును, కర్తవ్యములఁ దెలిసియుం
డునతఁడును, బ్రత్యేకమగుబదవింబొందియుండునతఁడును, సమ
స్తవిద్యలంజదివిచదివి దానినుపస్థితముగ గలిగియుండునతఁడు
నుఅనసూయకం-నింద్యములైనచాఢీలుచెప్పనివాఁడును, అకోప
నమ్-కోపములేనివాఁడును, క్లేశక్షమం-చదివించుట మొదలుగా
గలనానాప్రకారములైన క్లేశముల సహించుకొనునతఁడును, శి
ష్యవత్సలం-శిష్యులయెడలఁబ్రీతిగలిగియుండునతఁడును, జ్ఞాపనా

సమర్థమ్ - చదివించి తెలియఁజెప్పటయందుఁ బ్రజ్ఞకలిగియుండునతడును, మనుష్యులనేకులు చదివినవారలై యుండియునితరులకు దెలియఁజెప్పటయందుఁ సామర్థ్యముకలిగియుండకు కావుననాచార్యుఁడు బాగుగఁజదివియితరులకుఁ దెలియఁజెప్పటయందు శక్తిగలిగియుండవలెననుట ముఖ్యము. ఉచితసమయంబున వర్షముంగురిపించి మేఘుఁడెట్లునస్యములనుత్పన్నముఁ జేసివానిఁబచ్చనివిగను, బ్రకాశవంతములుగను జేయునోయటులే యాచార్యుఁడుకూడ విద్యార్థియొక్క - బుద్ధియనుభూమిపై విద్యయను మేఘముంగురిపించియతని జ్ఞానాదినకలగుణసంపన్నుగనొనరింపవలయు అట్టిపురుషుఁడగుచు, ఆచార్యుఁడు, అధ్యాపకుఁడునగుటకు యోగ్యుఁడు. పైనవచించినసమస్తగుణములతో నెప్పియుండునధ్యాపకుఁడునొరకుట మర్లభమేకాని వీలైనంతవరకు నుత్తమోత్తమఁడగునధ్యాపకునేపాఠనాథము నియోగింపవలయు. ఆహా! ప్రస్తుతకాలమున జనులలో నెట్టియంధపరంపర వ్యాపించియున్నదో చూడుడు. చెవులలో రెండుమూడక్షరములనూదుదాంభికులనే లోకులుగురువులుగ భావించుచున్నారు. మహామూర్ఖులు, నిరక్షరభట్టాచార్యులు, దోసకారులు, కోసగొండ్రు, కూటసాక్షులు, దుష్టాత్ములు, జనులనిహపరలోకములకు భ్రష్టులఁజేయు వారలు నగుమష్టులుచితార్థముగరూప్యములు, వస్త్రములు, నాఁకేళాదిఫలములు లోనగువానిఁగానుకలుగు

పు రు పా ర్థ ప్ర కా శ ము

సంగ్రహించి జనులకుగురువులుగ నేర్పడుచున్నందున, ఈ గ్రంథమును, గృహస్థులును, వైశ్యులును, క్షత్రియులును, వీరు కేవలమైదుగాని, పదిగాని యక్కరములఁజెవిలోవినిపించి, మనుష్యులఁదమశిష్యులుగఁజేసికొని, పశువులభంగి దమబంధనములఁదగులువడఁజేసి “శిష్యానీవితరమతములవారి వాక్యములవినవలదు. అచ్యుతకెవరికి నీగురుమంత్రము వెల్లడిఁజేయవలదు” అనివారల కుపదేశముజేయుచుండురు, గురువులోభియగు నెడలవామనావతారమునమ్ముమనియు, గ్రోధియగునెడల నృసింహావతారమును, కాముకుఁడైన గృష్ణావతారమునమ్మవలసినదనియు, నింకను నిట్టివేయగుననేకవాక్యముల నేర్పి వారిసంపూర్ణముగదమ యాధీనులుగఁజేసికొని. బ్రతికియున్నంతవరకు మూఁగులుగనుండు నట్లొనరించి యుభయలోకములకుఁగూడ భ్రష్టులగు నట్లుచేయుచున్నాడు. ఇట్టిధూర్తులుమోసగాండ్రునగు నీగురువులచుండి ప్రతిమరుకఁడెల్ల వేళలఁదప్పించుకొనియుండవలయు. ఏలయన,

త్యజేద్ధర్మం దయాహీనం విద్యాహీనం గురుత్వజేత్.

చా.నీ.అ.4.

దయావిహీనమైన ధర్మమును, విద్యావిహీనుఁడైనగురువును విడచిపెట్టవలయునని చాణక్యనీతియందును,
శాస్త్రాయగురుసంయోగః శుక్ర. నీ. అ. 1.

గురువునేర్పరచుకొనుట విద్యనభ్యసించు నిమిత్తముకాని చెవిలో నూదించుకొంటునుఁగాదని శుక్రసీతీయందును లిఖింపఁ బడియున్నది. ఇక్కాలంబున గురువునేర్పరచుకొను విభానము హానికారకమును వేదవిరుద్ధమునైయున్నది. కావునఁ జమవ చులారా! మీరుమిమ్మును మీసంతానముల నిట్టిదుష్టగురువుల నేర్పరచుకొనుటయను నవిద్యాజాలమునుండి తప్పించి యుత్తమలక్షణవంతుఁడు. ధార్మికుఁడు. విద్వాంసుఁడునగు గురువును సేవించి ధర్మోపాన్వనముగావింపుఁడు మరియు

త్ర యోధర్మస్కంధాయజ్ఞోధ్యయనదానమితి ప్రధనుస్తప
ఏవ ద్వితీయోబ్రహ్మచర్యాచార్యకులవాసీ తృతీయోత్పంత
మాత్మానమాచార్యకు లేలవసాదయన్ తస్యైవ తేప్రణ్యలో
కాభవంతి బ్రహ్మసంస్థోమృతత్వమేతి ఛాం ప్ర 2 ఖం 23

ధర్మమునకు మూడుస్కంధములు. అందు బదార్థసం గతికరణమనఁబడు యజ్ఞము మొదటిస్కంధము. నానాప్రకార ములగుక్రియాకౌశలములకు నగ్నిహోత్రాదుల నెనరించుటకుఁ విద్వాంసులసత్కరించుటకు సంగతికరణమనిపేరు. బ్రహ్మచర్య వ్రతమవలంబించి యాచార్యునివద్దనివాసముజేయుట రెండవ స్కంధము. క్లేశములకోర్చికొనుచు విస్తారకాలము పర్యంత ముగురువుకడనుండి సకలవిషయలనభ్యసించుట మూడవస్కంధము.

బ్రహ్మచారిణంపరిదదామిదీర్ఘాయుష్ట్యాయసుప్రజాత్వాయ
సువీర్యాయ, రాయస్సోషాయ, సర్వేగావేదానామధిపత్యాయ
సుశ్లోకాయ స్వస్త్యే. సాం. గృ. అ. 1.

నేనిమూలమున దీర్ఘాయువు. సుసంతానము. సుజనత.
వీర్యవృద్ధి సర్వవిధములధనవై భవాదులప్రాప్తి. వేదమందలిస
మస్తానముగోనగునవి లభించునోదాని బొందునిమిత్తముగు
రుకులవాసము సలుపుటకై బ్రహ్మచారియాచార్యునకర్పణము
జేయఁబడుచున్నాఁడు. ప్రాచీనకాలంబున మహర్షులయొక్క గు
రుకులవాసములందు నివాస మొనరించి విద్యాధ్యయనము జే
యుటకు నీదేశమందలి జనులకెల్లరకుఁగర్తవ్యమైయుండె. సృ
ష్ట్యాదినుండిమహాభారతకాలమువరకునీదేశమందలియాచార్యులు
బ్రహ్మచర్యవ్రతముంబూని గురుకులవాసులై విద్యనేర్చుచువచ్చిరి.
ఎట్లనగా సృష్ట్యాదియందు

సబ్రహ్మచర్యమచరత్ గోప పూ ప్ర 1

బ్రహ్మ బ్రహ్మచర్యవ్రతముంబూని

అగ్ని వాయురవిభ్యస్తుత్రయం బ్రహ్మసనాతనమ్.

దుదోహియజ్ఞసిద్ధ్యర్థమృగ్యజఃసామలక్షణమ్ మను అ 1

అగ్ని వాయువు మొదలగు ఋషులవలన సనాతనంబు
నపౌరుషేయమునైనవేదమునభ్యసించెననిమను స్మృతియందును
త్రయఃప్రజాపత్యః ప్రజాపతౌపితరి బ్రహ్మచర్యసుషుద్ధేవా

మనుష్యానురాః బృ ఉ అ 7

ఆబక్మాదగ్గర నివసించి దేవమనుష్యానురులు విద్యన
భ్యసించిరని బృహదారణ్యకమందును,

భృగుర్వైవాదుణిర్వరుణం పితరముపనసారఅఫీహి

భగవ్రాబష్టేతి తైత్తి ఉ

భృగుపుతనతండ్రియగు వరుణునికడ నివసించివిద్యనే
ర్చెనని తైత్తిరీయమందును

పిష్పలాదోంగిరాః సనత్కుమారశ్చాక్షర్యణం

భగవతంప్రపచ్ఛ అ శీ ఉ

పిష్పలాదఋషికుమారుండగునంగిరుడును. సనత్కుమా
రుః పు నిరుగ్రుగలసి అపస్వపమ ఋషిచైతవపది చదివి న
ట్లుఅథర్వశీగోపనిచత్తునందును

అఫీహిభగవత్యతిహూపనసాదసనత్కుమారంనారదః

ఛాం. ఉ. ప్ర. 7. ఖం. 1.

సనత్కుమారునొద్ద నారదుడు చదువునేర్చెనని ఛాం
ద్యోగ్యమందును

తగ్ంహైతముద్దాలక ఆరుణిర్వాజసనేయాయ

యాజ్ఞనల్కాయ అంతేవాసినే ఉక్తోవాచ

బృ. ఉ. అ 8. బ్రా. 3.

ఉద్దాలకఋషియొద్ద యాజ్ఞనల్కుడు విద్యనేర్చినట్లు

బృహదారణ్యకమునను వ్రాసెఁబడియున్నది. మరియు యాజ్ఞవల్క్యునివద్దనుండును మనుమనివలనఁ జూచును సతనికడ భాగవిత్తిభాగవిత్తి సమీపమున జాబాలి యతనినుండి యితరమునులును విద్యనభ్యసించిరి. అదేవిధమున సుకేశుఁడు భారద్వాజుఁడు శైవ్యసత్యకాముఁడు సౌర్యాయణేగాగ్న్యఁడు కౌశల్యాశ్వలాయనుఁడు భాగవతైదర్భి కఙ్కీ కాత్యాయనుఁడు మొదలగు ఋషులెల్లరు పిప్పలాదఋషిదగ్గర విద్యాధ్వయనముఁ జేసినట్లు బ్రహ్మోపనిషత్తుయొక్క మొదటిప్రశ్నమందును ఉపకౌశలోహనైకామలాయనః సత్యకామేజాబాలే

బ్రహ్మచర్యమువాస చాం ప్ర 4 ఖం 10

ఉపకౌశలుడనునతఁడు జాబాలిదగ్గర గురుకులవాసముజేసినని ఛాందోగ్యమందును

సోహంగురువచఃకుర్వన్ బా రా బాలకాం స 76

జగద్విదితమహానుభావుఁడగు బరశురాముఁడు కశ్యపఋషివద్ద జదివినట్లు బాలరామాయణమునను మహర్షేరగ్ని వేశస్య సకాశమహామచ్యుతః అస్త్రార్థమగమంఘూర్వం ధనుర్వేదచిక్రీర్షయా బ్రహ్మచారీవినీతాత్మా జటిలోబహులాఃసమాః అవసంసుచిరం తత్రగురుశుశ్రూశణ్ణేరతః అస్త్రాదివిద్యాప్రాప్తి కారకు బ్రహ్మచ్యవతమూని

యగ్నివేశుఁడను ఋషిదగ్గరకుఁ బోయియుండి విస్తారకాలము
వర కాయనకు శుశ్రూషఁజేయుచుఁజదువునేర్చితినసిభీష్మునితో
ద్రోణుఁడు వక్కాఁగించినట్లును

వివిక్తేపర్వతతపే పారాశర్యో మహాతపాః

వేదానధ్యాయామాసవ్యాసః శిష్యాన్ మహాతపాః

సుమంతించ మహాభాగం వైశంపాయనమేవచ

జైమినించ మహాప్రాజ్ఞం పైలంచాపితపస్వినమ్

భార. శాం. అ. 328

ఏకాంతమగు సర్వతతప్రదేశమందు సుమంతివైశం
పాయనజైమినిపైలాదులగు నలువురుశిష్యులచేవ్యాసుఁడు వే
దాధ్యయనముఁ జేయించినట్లును మహాభారతమునవ్రాయఁబడి
యున్నది. బ్రహ్మదులేకమమునఁ జదివియుండిరోయటులే రా
జర్షులు కూడ పూర్వకాలమునగురుకుల వాసులైవిద్య నేర్చి
యుండిరి. ఎట్లనగా

తద్దైత్రబహ్మప్రజాపతయఉవాచ ప్రజాపతిర్మనవే

మనుఃప్రజాభ్యః

ఛాం. ఉ. ప్ర. 3. ఖం. 1.

బ్రహ్మదగ్గరఁబ్రజాపతియు, నతనివద్దమనువు, మనువు
నుండిప్రజలు విద్యగ్రహించిరనియు

భిక్షోఃపంచశిఖిన్యాహంశిష్యః పరమసమ్మతః

భాం. శాం. అ. 132

జనకుఁడు తానుపంచశిఖుఁడను సన్యాసి యొక్క
శిష్యుఁడనని చెప్పుకొనినట్లుభారతమునందేకాక బృహదారణ్యక
మంను

జనకోహవై దేహః కూర్చాదుపావ సర్పంతువాచ
నమస్తేయాజ్ఞ వల్క్యను మాశాధీతి. బృ. అ. 6. బ్రా. 2.
సింహాసనమునుండి లేచినిలువంబడి జనకుఁడుయాజ్ఞ
వల్క్యునకు నమస్కారమొనరించి తనకు విద్యనేర్పుమని యా
ముని నడిగినట్లును లిఖింపఁబడియున్నది. వెండియు,
సతేహం పితరారాచార్యస్తవచైవ పరంతపః.

బా. రా. అయో. స. 111.

నేనునీకును నీతండ్రికిని గురువునని వసిష్ఠుఁడు రాముని
తో వచించియుండె. అటులే,

ప్రతిజగ్రాహతే విద్యేమహర్షే రాభివితాత్మనః
విద్యాసుముదితో రామః శుశుభే భీమవిక్రమః

బా. రా. బాల. స. 22

బల, అతిబలమొదలగు విద్యలరాముఁడు విశ్వామిత్రు
నివద్దగూడ నేర్చెను. కృష్ణుఁడు ఘోరాంగిరసుని దగ్గరఁ జదివి
నట్లు ఛాందోగ్యము నుడువుచున్నది. ఇదేవిధమున,

బృహస్పతి పురోగాం స్తుదేవర్షీ నసక్మత్ ప్రభుః
తోషయిత్వోపచారేణ రాజనీతి మధితవాన్.

ఉశనావేదయచ్ఛాస్త్రం యచ్ఛవేదగురుద్విజః
 యచ్ఛధర్మంసవై యాఖ్యంప్రాప్తవాన్ కురుసత్తమః
 భార్గవాచ్ఛ్యవనాచ్ఛాపి వేదానంగోప బృంహితాన్
 ప్రతిపేదేమహా బాహుర్వసిష్ఠాచ్ఛరిత వ్రతః
 మార్కండేయ ముఖాత్ కృత్స్నం యతిధర్మమవాప్తవాన్
 రామాదస్త్రాణి శక్రాచ్ఛప్రాప్తవాన్ పురుషర్లభః.

బా. శాం. అ. 36.

బృహస్పతిమొదలగు ఋషులం బ్రహ్మనులఁ గావించి
 కొని భీష్ముఁడు రాజసీతి నభ్యసించెననియు, శుక్రబృహస్పతు
 లెంత విద్య నెఱింగియుండిరో యంతవిద్యను వారినుండి గ్రహిం
 చెననియు, భార్గవశ్యవన వసిష్ఠులవద్ద సాంగముగ వేదముఁ జది
 వెననియు, మార్కండేయునికడ వేదాంతవిద్యయును, పరశురా
 ముఁ డిందుఁడు మున్నగువారిదగ్గర యుద్ధవిద్య నేర్చెననియు
 వ్యాసుఁడు యుధిష్ఠిరునితో వక్కాణించియుండె.

పాంచాల్యో రాజపుత్రశ్చ యజ్ఞసేనోమహాబలా
 ఇష్వస్త్రుహేతోర్యవ సత్తస్మిన్నేవగురౌ ప్రభుః

భా. ఆది. అ. 131

పంజాబు దేశపు రాజగు ద్రుపదుఁడగ్ని వేశునివద్ద శస్త్రాస్త్ర
 విద్యల నభ్యసించెను. మరియు,

విశ్రాంతో ధగురౌ తస్మిన్ పాత్రానాదాయకౌరవౌ
 శిష్యత్వేన దదాభీష్మ వసూని వివిధానిచ
 గృహంచసుపరిచ్ఛన్నం ధనధాన్యసమాకులం
 భారద్వాజాయ సుప్రీతః ప్రత్యపాదయతః ప్రిభుః
 రాజపుత్రా స్తథాచార్యే సమేత్య భరత్స్వభ
 అభిజగ్ముస్త్యోద్రోణ మస్త్రోద్ధేద్విజ సత్తమః
 వృష్ణయశ్చాంధకాశ్చైచ నానాదేశ్యాచ్చ పార్థివాః
 సూతపుత్రశ్చరాధేయో గురుద్రోణమియాత్తదా.

బార. ఆది అ. 122.

గురువగు ద్రోణాచార్యుఁ డిక్కడ నక్కడ సంచారము
 నేయుచుఁ దుదకు గౌరవరాజధానిఁజేరి కొన్నిదినములు వి
 శ్రాంతిం గైకొనినబిదప భీష్ముఁడాయనం బరీక్షించి విద్యసభ్య
 సిందు నిమిత్తము కౌరవపాండవుల నాయన వశముజేసెను.
 మరియు శిష్యసమేతముగ ద్రోణుఁడు నివాసముఁజేయుట కౌర
 కు ధనధాన్యసంయుతంబగు సుందరమందిరము గట్టించియిచ్చి
 వారి గురుకులవాసమున కవసరమైన ప్రబంధమునంతయు భీ
 ష్ముఁడేచేయించెను. ద్రోణునిదగ్గరఁ గౌరవపాండవులు మాత్ర
 మేకాదు. యాదవ, వృష్ణి, అంధక, కర్ణాదిరాజపుత్రు లనేకు
 లు విద్యనేర్చుకొనిరి. గురుకులవాస మొనర్చి విద్యనేర్చియుండ
 రనుటకుఁ గొందఱు రాజర్షిబ్రహ్మర్షులనామములిందుఁ బొందు

పరచితిమి. ఇదేవిధమునఁ బూర్వకాలమందలి యాశ్వులెల్లరు
మొకరి నుండి మరియొకరు విద్య నలవర్చుకొని యుండిరి.
ఎట్లనఁగా;

సాక్షాత్కృత ధర్మాణ ఋషయో బభూవుస్తే అవరేభ్యో
సాక్షాత్కృత ధర్మభ్య ఉపదేశేన మంత్రాన్ సంప్రీదుః
నిరు. పూ. అ. 1. సా. 6. ఖం. 5

ఎవఁడుజగత్తునందలి సమస్త పదార్థముల యొక్క గుణ
ధర్మములగురించి సరియగురీతి నిశ్చయమెఱింగియుండునో య
ట్టిమహావిజ్ఞానవంతుఁడగు ఋషితనకంటె దక్కువధర్మములుగల
ఋషులచే వేదవిద్యఁజదివింపుచు వచ్చెను. మనపూర్వులందఱు
పరస్పర మొకరినుండి మరియొకరు విద్యనభ్యసింపుచు నొ
కరికరికి నేర్పుచువచ్చిరి. అటులేయిపుడు గూడ జరుగవలసి
యున్నది. పూర్వకాలమున బాఠశాలలును, విద్యార్థిజననివా
సాలయములును లేవనికొంద అనుట కేవలమబద్ధము. ఆకాల
మున నకలజనులు గురుకులవాసవిధానముననే చదువుచు
వచ్చిరి. ఎట్లనఁగా,

బాలదాయాదికం రిక్తం తావద్రాజానుపాలయేత్
యావత్సస్యాత్స మావృత్తోయావచ్ఛాతీత శైశవః.

మను. అ. 8.

ఏబాలకునకు బాల్యమందే తలిదండ్రులు చనిపోవును
 రో, యట్టిబాలుఁడెంతకాలమువరకు నింటికిఁ బోవకయుండునో
 యంతఃపర్యంతమతని స్థావరజంగమాత్మకమైన యాస్థిని రాజు
 కాపాడుచుండవలయునను నీప్రమాణముచే రాజ్యప్రబంధము
 వలన సమస్త బాలకులు గురుకులవాస మొనరింప నీలుకలిగి
 యుండినట్లు తేటతెల్లమగుచున్నది. మరియుఁ బూర్వకాలమున
 విద్యాధ్యయనమునకు సంబంధించిన వారందఱు పట్టణముల
 వెలుపల నేకాంతములైన పరిశుద్ధప్రదేశములందు విశ్వవిద్యా
 లయములంగట్టించికొని యక్కడే వసింపుచుండిరి. ఈకారణ
 ముననే మనువు

ముండోవాజటిలోవా స్యాదధవా స్యాచ్ఛిఖాజటః
 నైనంగ్రామోభినిష్టోచేత్ సూర్యోనాభ్యుదయాత్
 క్వచిత్ మను.అ. 2.

బ్రహ్మచారిమస్తకము ముండవము జేయించుకొనవల
 యు, లేక జటలంగాని శిఖగాని యుంచుకొననచ్చుచు. సూర్యుఁ
 డుదయించుటకు ముందును, ప్రొద్దుగుంకిన యనంతరమును
 అనగా రాత్రికాలమున గ్రామములో నుండగూడదు. విద్యార్థి
 జననివాసాలయములందే యుండవలయును. ఇట్టినియమము
 టమంబట్టియే ద్రోణాచార్యసహితముగ గౌరవపాండవులువసిం
 చునిమిత్రము విద్యార్థిజననివాసాలయము భీష్ముఁడు కట్టించి

యిచ్చెను. ఇక్కాలమున విశ్వవిద్యాలయములందును, కళా
శాలలందును, రాజకుమార విద్యానిలయములందును దూర
దేశములనుండి విద్యార్థులే తెంచి చదువుకొనుచుండునీతి పూ
ర్వమందుఁగూడ బ్రహ్మచారులు నానాప్రదేశములనుండివచ్చి
యొక్కచో నినసించుచువచ్చిరి. ద్రోణనివద్దఁ జదువుకొనుట.
కితర రాజకుమారులును, బిష్ఫలాదయుషివద్ద విద్యాభ్యాసముఁ
జేయుట కనేకమంది యనేకచోట్లనుండి వచ్చియుండినట్లు ఇం
తకునుండే వ్రాయఁబడినదిగదా. ఇదియుటులుండఁ బూర్వకా
లమందు విద్యార్థులందఱు బిచ్చమెత్తుకొని పొట్టఁబోసికొనుచు
విద్యనభ్యసించుచు వచ్చిరనియు నిప్పటివలె విద్యార్థిజనని
వాసాలయవ్యవస్థ యప్పుడులేకుండెననియు గొందఱు చెప్పుచు
న్నారు. ఇదిసర్వవిధముల నబద్ధమేషలయన మనువు రాముఁడు
కృష్ణుఁడు పరశురాముఁడు జనకుఁడు యాజ్ఞనల్కుఁడు సుకే
శాదులు కౌరవపాండవులు మొదలగువారెల్లరు గురుకులవా
సవిధానంబున విద్యనేర్చిరని యనేక గ్రంథములలో వ్రాయఁబడి
యున్నదికాని వీరలు ముష్టియెత్తుకొనిరని యెచటను వ్రా
యఁబడి యుండలేదు స్మృతులయందు విద్యార్థులు బిక్షుమెత్తి
కొని భుజింపవలయునని యుపదేశము చేయఁబడి యున్నదందు
లేని వానిలో వ్రాయఁబడి యుండుట నిక్కువమేకాని యందఁ
ఱుముష్టి యెత్తుకొనవలెనని స్మృతికారుల యుద్దేశమై యుం

డను దగ్గరధనములేనిచో బిచ్చమెత్తుకొనియైన విద్యనేర్చి వి
ద్వాంసులరగుఁడుకాని మూర్ఖులుగ మాత్రముండబోకుఁ
డని వాసియుండును ప్రస్తుతకాలము నందక్కడక్కడ ముష్టి
యెత్తుకొని తినుచు సంస్కృతాదివిద్యల నభ్యసించుచున్న
విషముగఁ బూర్వమునఁగూడ జడివియుండవచ్చును కాని యి
క్కాలమున బీదలగువారలు హూణవిద్య నేర్చుటకువలెను కాని
విధమప్పుడులేదు దగ్గరధనములేని కారణముననే యీకాల
మందనేకు లాంగితేయవిద్య నభ్యసించఁ జాలకున్నారు కాని
మనపూర్వపురుషుషిమహర్షులెంతటిదీర్ఘదృష్టులై యుండిరో యో
చింపుఁడు ప్రతిగ్రహణమునకుఁ దగరని నిషేధింపబడిన క్షత్రి
యాదాలు సహితము విద్యాధి యవస్థయందుఁ జదువుకొనఁద
గిన సదుపాయములేకుండినచో నట్టివారలు బిచ్చమెత్తుకొని
యైన విద్యనేర్చికొని విద్వాంసులు కావలయునుగాని మూ
ర్ఖులుగ నుండరాదని యేర్పరచిరి కావున స్మృతులు మొద
లగువానియందు విద్యార్థులు బిచ్చమెత్తికొనవలయునని వ్రా
యఁబడియుండుట కేవలము దర్శిదులకొరకేయై యుండవచ్చు
ను బిచ్చమెత్తి కొనకుండ విద్యనభ్యసించుటచేత బాపమేకలు
గునెడల భీష్మనంతటి ధార్మికపురుషుఁడు కౌరవపాండవులు
బిక్షమెత్తికొనకుండ విద్యనభ్యసించఁగల యుత్తమప్రబంధమేల
యేర్పరచియుండును మరియు శతపథమందుముష్టియెత్తుకొనుట

యత్యంతసీచమని వ్రాయఁబడి యున్నది చూడుడు!

అథయదాత్మానందరిద్రీకృత్యైవ అహీగూత్వాభిక్షతేయ
ఏవాస్యమృత్యోపాదస్త మేవ తేన పరికోణాతి.

శ. కాం. . 21ప్ర. 2. అ. 3.

ఏమనుష్యుఁడు దరిదుర్జై సిగ్గుమాలి బిచ్చమెత్తుకొ
నునో యట్టిబ్రహ్మచారి మృత్యువునందొకపదముంచినటులే
యొంచవలయును అసఁగా నట్టివాఁడు బ్రదికియుండియుఁ జచ్చిన
వానితో సమానుఁడే విచారించిచూడ నీశతపథవాక్యమెంత
యు నిశ్చయమై యున్నది ఏలయన బిక్షమెత్తికొని చదువనెం
చువాఁడాజన్మము ముష్టి నెత్తుకొనవలసియే యుండును దినమం
తయు బిక్షమెత్తుకొనుటకే సరిపోవనఁకవానికి జదివెకొననవ
కాశ మెచటనుండి కలుగును? కావున బిక్షాన్యత్తిమిగుల సీచ
మైనది కాని యేయుపాయము లేనియెడల నిఁకవిధిలేదు కానఁ
బూర్వోక్తప్రమాణమువలన దీనదశయందు దక్కతక్కిన వే
ళల ముష్టియెత్తికొని భుజింపవలసిన యావశ్యకము లేనట్లును
విదార్థి జననివాసాలయములవసించి విద్యనేర్చుటావశ్యకమై
నట్లును స్పష్టమగుచున్నది. విద్యార్థులు చదువుకొనుటకుఁబా
రశాలలును, నివసించునిమిత్తము నివాసాలయములును గట్టఁ
బడవలయును. విద్యార్థిజననివాసాలయముల యొక్కప్రతిపంక్తి
యందలి గదులలో సమానవయస్కులగు విద్యార్థులనుంచి

చారందఱకు నుత్తమరీతినన్న పానములు, వస్త్రములు లోన
గునవి క్రమముగనందునట్లు జేయవలయు. విద్యాలయములు,
నివాసాలయములు నగరమున కతిదూరముకానట్టియు, నతిన
మీపముకానట్టియు, స్వచ్ఛమై యేకాంతముగనుండునట్టి మ
నోహారమైన ప్రదేశమునఁగట్టఁబడవలయును. పట్టణసమీపమం
దైనఁ గోలాహలమెక్కుడుగఁగలుగుటయు నతిదూరమైనవిద్యా
స్థులచదువునకు బాధకలుగుటయు సంభవమైయున్నది. మరియు,

నిత్యానధ్యాయ ఏవస్యాద్ గ్రామేశునగరేషు చ,

ధర్మనైపుణ్యాకామానాంపూతిగంధేచసర్వదా. మను. అ. 4.

గ్రామమందుగాని నగరమందుగాని దుర్గంధయుక్తమ
గు ప్రదేశమందు విద్యార్థులచేఁ జదివించఁగూడదని మనుస్మృ
తియందును

శుచౌ

శు. ప్రా. అ. 1.

విద్యార్థులస్వచ్ఛముఁబవిత్రమునగు ప్రదేశమునఁజదివిం
చవలయునని శుక్లయజుర్వేదప్రాతిశాఖ్యయను గ్రంథమందు
ను లిఖింపఁబడియున్నది. కావునఁబైనవచించినరీతి మంచిస్థల
మునే బాలికాబాలకుల చదువునిమిత్తము నియతముచేయ
వలయును. అట్టివిద్యాలయములకుఁ దలిదండ్రులు తాముస్వ
యముగఁగాని రాజ్యవ్యవస్థననుసరించికాని తమబిడ్డలదప్పక
పంపుచుండవలయు. కానిప్రాణిధర్మశాస్త్రానుకూలము బాలకు

లయొక్క శారీరకమానసిక యోగ్యతలననుసరించి వారిఁజను
వునందుఁ బ్రవేశ పెట్టవలయుననుట ముఖ్యముగ స్మరణమం
దుంచికొనుఁడు. ఎందుచేతననఁగా

నానుపసన్నా యానిదంవిదేనిరు. పూ అ. 2. పాద. 1.ఖం.6

ఎంతవరకు బాలుఁడు స్వయముగఁ బాఠశాలకేగ యో
గ్యుఁడు కాకయుండునో, యెంతవరకు విద్యయెడలఁబ్రీతివహిం
పకయుండునో, యెంతవరకు బాలకునకిది యేవస్తువగునోయని
యూహించునంతటి జ్ఞానముకలుగకయుండునో యంతపర్యంత
మతనిచేఁ జదివింపఁగూడదనినిరుక్తమందును.

వయఃశీలశౌర్యశౌచాచార వినయశక్తిబలమేధాధృతి

స్మృతిమతిప్రతిపత్తియుక్తం. సుశ్రు. సూ. అ. 2.

బాలకుఁడువయస్సంపన్నుడనగా నధికావస్థమొందినపిదప వా
నిఁజదివింపవలయునని సుశ్రుతమందును వ్రాయఁబడియున్నది.
అట్టియవసరమే మననల్పవస్థయందు బాలకుని శరీరావయ
వములు సూక్ష్మములుగనుండుటంజేసి యతనియందు జ్ఞానము
సహితము కడుస్వల్పముగ నేయుండును. అప్పుడప్పుడే మొలకె
త్తుచుండు నంకురమునకధికముగ నీరుపోయుటవలన నామొల
కయెటులభివృద్ధిఁబొందఁజాలదో, యెట్లుఫలపుష్పాదులుదానికిఁ
గలుగకయుండునో యటులేబాల్యావస్థయందు బాలునియొ
క్కజ్ఞానమనుమొలకకు నధికముగఁజదివించుటయను యెక్కు

వసీరుపోయి టచేత నతని శరీరమందలి జ్ఞానాంకురమునకు హా
నికలుగఁడన్మూలమున ధర్మార్థకామమోక్షములను ఫలముల
ప్రాప్తిని మనుజుడేహముపొందనేరదు. కావున నెంతపర్యంతము
బాలకులయొక్క శరీరావయవములు దృఢములు కాకయుం
డునో యంతపర్యంతము వారిజనువునందుఁబ్రవేశ పెట్టకయుం
డుట మాతాపితరులకుచితము, ఆటలేశీలవంతుఁడు, బలిష్ఠశ
రీరుఁడు, వస్త్రములుతోనగువానిఁ బరిశుభ్రముగ నుంచుకొను
వాఁడు, సదాచారి, వినయవంతుఁడు, జ్ఞాతృత్వశక్తియుక్తుఁడు బు
ద్ధిమంతుఁడు, ధృతిమంతుఁడు, స్మరణశీలుఁడు, జడపుటయంకిష్ట
ముగలిగియుండునతఁడు, చదువునలనఁగలుగుశ్రమమునహించు
కొనఁగలుగునతఁడు, నగుబాలకునిగురుకులమునవసింప జేసి శస్త్ర
స్త్రవిద్యలనభ్యసింపజేయవలయు. ప్రస్తుత కాలమందునతఁడగు
లకులఁగేవలము కాగితపు శరణ్యులఁజేయుట మహాహానికారిక
మైయన్నది. కానశస్త్రవిద్యయు, యంత్రకళాకౌశలాదివిద్య
యు వారలకవశ్యముగ నేర్పవలయును. ఇదేవిధమునఁజరకపి
మానస్తానమందలి యెనిమిదనయథ్యాయమందును, వాగ్భట్టా
దిగ్రంథములందును వ్రాయఁబడియున్నది. బాల్యావస్థయందు
ను, బలములేకయుండునపుడును, బాలురుచదువరాదిని మన
పూర్వులునిషేధించియుంటయత్యుత్తమమైయన్నది. అట్లుచది
వించుటచేబైనవచించిన నష్టములేకాక మఱియుననేకవిధముల.

హానికలుగును. ఎట్లనఁగా నల్పవయసునఁజదువుటచే బాలకుని శరీరము నల్పముగనుండి కొంచెమెదిగినపిదప జ్ఞానముతక్కువ గును. శరీరముదుర్బలమై రోగగ్రస్థమగును. ఆయువుక్షీణించును. శీఘ్రకాలమునందఁమృతియుగలుగును. ఇట్టివేయగుననే కోపద్రవములు చిన్నయీడునఁజదివించుటంజేసి పొడముచుండును. కావునఁచిన్నవయసునందు బిడ్డలఁజదివిపఁగూడదనుట దలిదండ్రులు ధ్యానముననుంచికొనవలయును. ఏకమమున వారిఁజదివిపనగునని బ్రహ్మచర్యప్రకరణమందును, గృహస్థప్రకరణమందును వ్రాయఁబడునో యాకమములఁజదివించుట శ్రేయస్కరము.

ఇకనీవిద్య నభ్యసించుటకెవరెవరి కధికారముకలదో యోచింతము. కేవలముబ్రాహ్మణులుమాత్రమేచదువుటకర్తులని కొందఱును, బ్రాహ్మణక్షత్రియ వైశ్యలకట్టియధికారమున్నదని కొందఱును వచించుచున్నారు. కానిస్త్రీశూద్రులకట్టియధికారములేదట. పక్షపాతమువీడియోచించిచూతుమేని స్త్రీశూద్రులకుఁగూడ విధ్యాధ్యయనాధికారమున్నటుల స్పష్టముకాగలదు. ఎట్లనఁగా నాపస్తంబధర్మసూత్రములందు “అర్థవనాస్య వేదస్య శేషశత్యుపశిశంతి”

ఆవ. ధర్మసం. ప్ర. ప. 11. ఖం. 29.

స్త్రీశూద్రులచేనధర్మవేదముఁ జదివింపవలయుననివా

యఃబడియుండుటచే వారికివేదాధ్యయనాధికారము సహితము.

న్నటుల విశదమగుచున్నది. ఇంతయే

యథేమాం వాచంకళ్యాణీ మావదానిజనేభ్యః బ్రహ్మరా-
జన్యాభ్యాగ్ం శూద్రాయచార్యాయ స్వాయచారణాయ.

యజు. అ. 26.

విద్వాంసులార! బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్ర, అతిశూద్ర అంత్యజాతి సమస్తమానవమాత్రులనిమిత్తము నే నెట్లువేదమును బ్రకాశముఁజేసియున్నాఁడనో యటులేమీరు నుజేయుఁడని పరమేశ్వరుఁడేయాజ్ఞాపించియున్నందున మనుష్య మాత్రునకట్టియధికారమున్నటుల స్పష్టమగుచున్నది. మఱియు

బ్రహ్మనైస్తోమానాం త్రివృత్ క్షత్రంపంచదశో విశఃసప్త-
దశః శౌద్రోవర్ణ ఏకవింశ. ఐత. పం. 8. అ. 4.

బ్రాహ్మణుఁడు తొమ్మిది, క్షత్రియుఁడు పదునైదు, వైశ్యుఁడు పదునేడు, శూద్రుఁడిరువదియొక్క యన్నిస్తోమములొనరింపనలయునని ఐతరేయబ్రాహ్మమునందలి యగ్నిష్టోమప్రకరణమున వ్రాయఁబడియున్నది. స్తోమమునవేదమంత్రము; నిరుక్తముయొక్క పూర్వపట్కములోని మూడవయథ్యాయమందలి రెండవఖండమునఁ జూచికొనుఁడు. ఇందుచేబ్రాహ్మణుఁడు తొమ్మిదిమంత్రములతోడను, క్షత్రియ వైశ్య శూద్రాదులు క్రమముగఁబడూనైదు, పదునేడు, ఇరువదియొక్కమంత్ర

ములతోడను యజ్ఞముచేయవలయునని తేలుచున్నది. దీనివల
న శూద్రులుకూడయజ్ఞముచేయవలయునని విధింపఁబడియుండు
టచే వారికివేదాధ్యయనాధికారముండుటనిస్సందేహమేకదా!
మఱియు ఛాందోగ్యమందలి నాలుగవప్రపాఠకములోనిరెండవ
ఖండములో

హీరేత్వాశూద్ర

అనువాక్యములఁజూడుఁడు. రయిక్కుడనుమహర్షి జాం
శుతియను పేరుగలశూద్రునిచే విద్యఁజదివించె. కులముతెలి
యని జాబాలికి గౌతమఋషి యుపనయన సంస్కారముఁజేసి
విద్యనేర్పినట్లు ఛాందోగ్యము వచింపుచున్నది. మరియు ఋగ్వే
దముయొక్క పదియవ మండలములోని మూడవ యనువాక
మందలి ముప్పదియవ సూక్తము మొదలుకొని ముప్పదినాల్గవ
సూక్తమువరకుఁ గల నాలుగు సూక్తములఁగనవచ్చునైలుషుఁడ
ను ఋషి ప్రచారము గావించి యనేకఋషులచేఁ జదివించె
ఇతఁడు శూద్రుఁడు. ఇందులకు బ్రమాణము ఐతరేయబ్రాహ్మ
ణముయొక్క రెండవసంచికలోని మూడవ యధ్యాయమున
ఁగలదు. కౌశీతకీబ్రాహ్మణమందును నిటులే వ్రాయఁబడియు
న్నది. అటులే పూర్వోక్త సూక్తములఁ బ్రచారము చేసినది
కవషయైలుషుఁడేయని ఋగ్వేదానుక్రమణిక యందును, నీసూ
క్తములయొక్క సాయనభాష్యమందును, వ్రాయఁబడియున్నది.
ఋగ్వేదముయొక్క ప్రథమమండలములోని పదియేడవయను

వాకమందలి 116 వ సూక్తము మొదలుకొని 126 వ సూక్తము వరకుఁ గలవానిఁ బ్రచారము చేసినది కక్షవానుఁడు. ఈ కక్షవానుఁ డింగ దేశపురాజుయొక్క దాసీకుమారుఁడని ఋగ్వేదానుక్రమణిక యందును, ఈసూక్తములపై వ్రాయఁబడిన సాయనభాష్యమందును, మహాభారతమందును వివరింపఁబడి యున్నది. ఆహా! ఏకవషయైలూషాది శూద్రులయొక్క కృప వలన సంచారమందు వేదములకుఁ బ్రచారము కలిగెనో యిట్టివారి సంతానములైన శూద్రులకు వర్తమానకాలమున హాతబుద్ధులగు మూర్ఖులు కొందఱు “మీకు వేదమువినుటకైన నధికారములేదు” అని వచింపుచుండుటెంతయు విచారకరము గనున్నది. దురాగ్రహాలు హాతబుద్ధులునగు నీమూఢుల కంత టితోనైన సంతోషముకలిగెనా? లేదు.

శ్రవణేత్యుజశుభ్యాశ్రోత పరిపూర్ణం ఉచ్యారణే
జహ్వఃఛేదోధారణేహృదయవిదారణమిత్యాది.

వే. సం. అ. 1. పా. 3. సూ. 38.

శూద్రుఁడు వేదమువినినయెడల సీసముగాని, లక్కగాని కరగించి వానిచెవిలోఁ బోయవలయుననియు, మంత్రము నుచ్చరించినచో నాలుకఁగోయవలయుననియు, జ్ఞాపకముంచి కొనినచో హృదయవిదారణము గావింపవలయుననియు వ్రాసి కొనిరి. సుజ్ఞానులారా! లోకులు శూద్రులవిషయమై యెట్టి

యన్యాయమున కొడగట్టిరో యోచింపుడు. పీఠకింతటి దు
రాగ్రహమేలపొడమెనో, తోచకున్నది. చూడుడు.

ఏహీతీబ్రాహ్మణస్యాద్రవేతి వైశ్యస్యచరాజస్య
బంధోఽచ్చిథావేతి శూద్రస్య.

శ. కాం. 1. ప్ర. 1. అ. 1. బ్రా. 4. కం. 19.

నాలుగువర్ణములవారలు వేదమంత్రములతో హవిస్సు

నుశుద్ధిపరచవలయునని శితపథమందును,

హవిష్కృదేహీతిబ్రాహ్మణస్య హవిష్కృదాగహీతి రాజ
స్యస్య హవిష్కృదాద్రవేతి వైశ్యస్య హవిష్కృదాధావేతి
శూద్రస్య ప్రథమంవా సర్వేషాంవా. ఆప. శ్రౌ. ప్ర. 1. కం. 19.

పైనవ్రాసిన నాలుగు వేరువేరు మంత్రములతోగాని,
మొదటిమంత్రముతోగాని నాలుగువర్ణములవారలు యజ్ఞవి
ధానమున హవిస్సును శుద్ధిపరచవలయునని ఆపస్తంబ శ్రౌత
సూత్రములందును లిఖింపబడియున్నది. దీనిచేతను శూద్రులకు
వేదాధికారము స్పష్టమగుచున్నది అటులే

ఆచార్యోదకాయ గౌరితినాపిత స్త్రీర్భూయాత్ ముంచగా
వరుణపాశాత్. గోభి. ప్ర. 4. కం. 10.

దీనిపైటికయందు, తమేవనాపితంముంచగామితి ము
త్రంబూయాత్. పైమంత్రము మంగలికి వినిపింపవల

యునని యుంటుండేసి మంగలివానికిఁగూడ వేదాధికార ముండి
నటుల దేలుచున్నదే వెండియు,

తయైవావృతాః పాదస్థపితం యాజయేత్.

ఆప. శ్రౌ. ప్ర. 9. కం. 14.

పైన లిఖింపఁబడిన యజ్ఞముల సమస్తనిషాదులచే జే
యించవలెననియు,

“సావిత్రి పురో అనువాక్యా” గాయత్రీమంత్రముల
తో నాహుతు లిప్పింపవలెననియు (జెప్పఁబడియుంటుండేసి శూ
ద్రునకు గాయత్రీ మంత్రాధికారము సహితమున్నటులఁ దేట
శైల్లమగుచున్నది. మరియు,

గాయత్రీఛందసో బ్రాహ్మణాః, త్రిష్టుప్ఛందసః క్షత్రియాః
జగతీఛందసోవిశః అనుష్టుప్ఛందసః శూద్రాః

శాం. శ్రౌ. అ. 14.

గాయత్రీమంత్రముతో బ్రాహ్మణులు త్రిష్టుప్ఛంద
ముతో క్షత్రియులు, జగతీఛందముతో వైశ్యులు, అనుష్టుప్
ఛందముతో శూద్రులును యజనముచేయవలయునను శాం
ఖ్యాయనశ్రౌతసూత్రములయందలి విధిచేతఁగూడ శూద్రుల
కు వేదాధికారము సిద్ధమగుచున్నది. ఇదేప్రకారము మనుష్య
మాత్రులకు శాస్త్రాధికారము, యజ్ఞాధికారము నున్నటుల
జైమిని పూర్వ మీమాంసమున రూఢిపరచియున్నాఁడు.

ఫలార్థత్వాత్ కర్మణః శాస్త్రం సర్వాధికారం స్యాత్ -

పూ. మీ. అ. 6 పా.

విద్యాధ్యయనము, యజ్ఞము లోనగుకర్మలు మనుష్య మాత్రులకు ఫలములనెసంగును. బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్ర, అంత్యజాదులలో నెవఁడైన గానిండు యెవఁడు విద్య నభ్యసించునో వానికి విద్యవచ్చును; ఎవఁడు యజ్ఞాధిశుభకర్మ ము లాచరించునో వాని కవశ్యముగ ఫలము చేకూరు గావున మానవమాత్రులకు శుభకర్మము లొనరించుట యుక్తమైయున్నది. జనులలో నెకమంది చదువుకొనుటకే యిచ్చగింపరని యు నందుచేత సమస్తమానపులు జదువవలెనని యధికారమిచ్చుట వ్యర్థమనియు వచింతురేని నాలస్యప్రమాదవశులై యెవరైనఁజదువనిచో నదివారిమూర్ఖతయే కాని వేరుకాదు; కాని జనులందఱు శుభకర్మముల నెనరింప వలయునని యాజ్ఞాపించుటయందు శ్రుతియొక్క దోషమేమున్నది?

కర్తుర్వా శ్రుతినయోగాద్విధిః కాతర్ష్యేనగమ్యతే.

పూ. మీ. అ. 6. పా.

విద్యాధ్యయనము, యజ్ఞము మున్నగు కర్మములొనరించుటయందెవఁడు సామర్థ్యముగలిగియుండునో యతనికి శ్రుతినయోగముతో యుక్తకర్మములొనరింప సకలవిధముల నధికారము కలదు. శ్రౌతయజ్ఞముఁజేయుటకు శూద్రులకుఁగూడ నధి

కారముకలదని యితరుఁబూర్వమే వ్రాసియుంటిమికదా, దీని
ని గురించియే వెండియు,

స్థపతిర్నిషాదఃస్యాత్ శబ్దసామర్థ్యాత్ . పూ. మీ. అ. 6. పా.

శబ్దసామర్థ్యాత్ - వేదముయొక్క యానతివలన నిషా
దులును రాద్రయాగముఁ జేయవలయునని జైమిని కూఢి చేసి
యున్నాఁడు. యజ్ఞసంబంధములై న నమస్తకర్మలు. వేదముఁజ
దివియున్న వారలే చేయవలయుఁగాని యితరులు చేయఁగూడదు.
ఎట్లనఁగా

జ్ఞాతేచవాచనం నహ్యవిద్వాక్ విహితోస్తి.

పూ. మీ. అ. 3. పా. 8.

ప్రస్తుతకాలమునందు జరుగుచున్న వివాహములలో
వధూవరులిద్దరుఁ బసివారలై యుండు కారణమున వారు పరస్ప
రమనుకొనవలసిన వేదోక్తంబులకు ప్రతిజ్ఞావాక్యములను బెండ్లి
జేయించు పురోహితుఁడే యేకరుప్రబెట్టుచుండురీతి, యజ్ఞమం
దుఁగూడ యజ్ఞముచేయునతఁడు వేదముచదువకపోయినప్పటికి
నతఁడుచ్చరింపవలసిన మంత్రముల నతనికి బదులుగ ఋత్విగు
లు మొదలగువారలే పఠింపఁగూడదా యని ప్రశ్నింతురేని
వందులకు జైమినిమహర్షి వేదముఁజదివియున్న వారలకే యజ్ఞ
ముఁగావించునధికారమున్నది కాని యితరులకెంతమాత్రము
లేదని యీపై నూత్రమునుండి స్పష్టముగ వ్రాసియున్నాఁడు-

నిషాదునకు యజ్ఞాధికారమున్నటుల యజుర్వేదముయొక్క
26 వ యధ్యాయమందలి 19 వ మంత్రముపై మహీధరుఁడు
ప్రవాసిన భాష్యమువలనను, నిదుక్తమువలనను విదితమగుచు
న్నది. ఇఁక లౌకికవ్యవహారములందును శాస్త్రములందును
నిషాదనామ మతిశూద్రునకుఁబ్రసిద్ధము. పూర్వోక్తప్రమాణ
ములచేనట్టినిషాదునకుఁగూడ యజ్ఞాధికారమున్నటుల స్పష్టమ
గుచున్నదికదా! వెండియు,

పఠకాద్విజో వాగృషభత్వ మీయాత్

స్యాత్ క్షత్రియో భూమిపతిత్వమీయాత్

వణిగనః పణ్యఫలత్వమీయాత్

జనశ్చ శూద్రోపి మహాత్వమీయాత్. వా. రా. బా. స. 1.

రామాయణముఁజదువునెడల బ్రాహ్మణునకైన వాక్చ
తుర్యము కలుగుననియు, క్షత్రియుఁడైనచో భూపతియగునని
యు, వైశ్యుఁడైనవ్యాపారము నున్నతిఁ బరచికొననోపుననియు
శూద్రుఁడైన మహాత్వమును బొందునని రామాయణంబునను
మహాభారతమందు

యథామతియథాపాఠం తథావిద్యాఫలిష్వతి

సర్వస్తురతుదుర్గాణి సర్వోభద్రాణిపశ్యతు.

భార. శాం. అ.328.

మానవుఁడెంత బుద్ధిగలిగి యెంతకష్టపడి చదువునో

యంతయెక్కువగ నది యతనికి ఫలమిచ్చుననియు,
 శ్రావయేచ్ఛతురోవర్ణాః కృత్వాబ్రహ్మణమగ్రతః
 వేదస్యాధ్యయనం హీదం తచ్ఛకార్యం మహత్స్మృతమ్
 భార. శాం. అ. 328.

బ్రహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రాది నాలుగు వర్ణములవారికిగ్రమముగ వేదముపదేశముఁజేయుఁడని వ్యాసుఁడు జైమినిమొదలయిన శిష్యులతో వచియించియుంటుండేసి నేదాధ్యయనము సకలజనులకుఁగర్తవ్యంబనియు,
 చత్వారోవర్ణా యజ్ఞమిమంవహంతి.

భార. వ. ప. అ. 134.

అనుదానిపై వ్రాయఁబడిన నీలకంఠభాష్యములో
 యజ్ఞంజ్ఞానయజ్ఞేశూద్రస్యా పృస్త్యధికార.
 అనియున్నది కావున శ్రేష్ఠతమంబైనజ్ఞానయజ్ఞమునకు
 శూద్రులకు సహితమధికారమున్నదనియు,
 విద్యార్థం బ్రహ్మచారీస్యాత్ సర్వేషాంపాలనేగృహీ.
 శు. న. అ. 4. ప్ర. 4.

నాలుగు వర్ణములనారలు విద్యనభ్యసించు నిమిత్తము
 బ్రహ్మచర్యముఁబూనవలయుననియు, సకలజనుల పాలనార్థము
 గృహస్థధర్మము నవలంబింపవలయుననియు శుక్రసీతిలో వ్రా
 యఁబడియున్నది. శూద్రులకు విద్యాధికారముండియుండినచో

వారల కుపనయనాధికారముగూడ యుండవలయును కాని వారికట్టియధికార మేశాస్త్రమునందును లేదు కావునఁజదువుట కునహితమధికారములేదని యెవరైనఁబ్రశ్నింతురేమో. అంచులకుఁబ్రత్యుత్తరము వినుఁడు.

శూద్రాణామదుష్టకర్మణా ముపనయనమ్.

పరాస్కర. గృ. సూ. కాం. 2. పృ. 6.

దుష్టకర్మములఁజేయని శూద్రునకుపనయనముఁజేయవలెనని హరిహరభాష్యసహితంబగు పరాస్కరగృహ్యసూత్రములలో స్పష్టముగ లిఖింపఁబడియున్నది. ఎక్కడశూద్రునకు పనయనసంస్కారము కూడదని నిషేధింపఁబడియుండునో యది దుష్కర్మము లొనరించువారికొరకే కానివేరుకాదు. మరియు దుష్కార్యములఁజేయుచుండుశూద్రున కెట్లుపనయనముఁజేయఁగూడదని వ్రాయఁబడియున్నదో యటులేదుష్కర్మరతుండగు బ్రాహ్మణునకును నుపనయనముఁజేయఁగూడదని యాపస్తంబ ధర్మ సూత్రములందు విధింపఁబడియున్నది చూచికొనుఁడు. అటులే

శూద్రాణాం బ్రహ్మచర్యత్వం మునిభిః కైశ్చిదిష్యతే.

యోగయా. అ. 2.

శూద్రులకు బ్రహ్మచర్యాధికారమున్నటుల యోగ యాజ్ఞవల్క్యంబునందును,

అతచ శూద్రావాజసనేయినః ఇతివసిష్టవాక్యాత్
సంస్కామయూఖము. ప 85.

వలనను

శూద్రోవా చరితవతః. వృ. గౌ. స్మృ. అ. 16.

అని వృద్ధగౌతమస్మృతియందును శూద్రులకుపనయనవి
ధానములిఖింపఁబడియున్నది. పురుషమాత్రులకెట్లు విద్యా
భ్యయనాధికారము శాస్త్రసమ్మతమో యటులే వేదాసన
కలశాస్త్రములఁ జదువునధికారము స్త్రీలకుఁగూడ కలదు.
ఎట్లనఁగా

బ్రహ్మచర్యేణ కన్యాయువానంవిందతేపతిం

అథ. కాం. 11. అను. 3. వ. 15

బ్రహ్మచర్యమువలనఁగన్య వయోవంతుఁడగు పతిని
బొందవలయునని యధర్వవేదమందును,

సమానం బ్రహ్మచర్యం. ఆ. శౌ. పట. 4. కం. 15.

బ్రహ్మచర్యము స్త్రీపురుషులకు. సమానమని యాప
స్తంబ శౌత్రనూత్రములందును లిఖింపఁబడియున్నది. ఇంత
యేల? స్త్రీలలో ననేకులు వేదమంత్రములనే ప్రచారముచేసి
యున్నారు చూడుడు. ఋగ్వేదముయొక్క ప్రథమమండలము
లోని 23 వ యనువాకమందలి 179 వ నూక్తముఁ బ్రచార
ముచేసినఋషిలోపాముద్ర ఎనిమిదవ మండలములోని 1 వ

యనువాకముయొక్క 91 వసూక్తము అపాలయను పేరుగల
కన్యకప్రచారముఁగావించె. ఇందులకుఁబ్రమాణము ఋగ్వేద
దానుక్రమణికయందును, సాయనభాష్యమందునుఁ గలదు
స్త్రీలకు వేదముఁజదువునధికారమే యేల? పూర్వోక్తప్రమా
ణములంబట్టి వారలు వేదముంబ్రచారముచేసిన ఋషులలోఁ
గొందఁడైయుండిరికదా. మఱియు యాజ్ఞవల్క్యఋషిపత్నియగు
మైత్రేయి పరమవిదుషియై బ్రహ్మవాదినియైయుండెనని బృహ
దారణ్యకమున న్నాయఁబడియున్నది. ఇదేవిధమున

అథహైనం గార్గీవాచక్నవీప్రపచ్ఛయాజ్ఞవల్క్యేతిహూ
వాచ (ఇత్యారభ్య) గార్గీమాతి ప్రాక్షీరితి తతోహ గార్గీ
వాచక్నవ్య పరరామ. బృ. ఉ. అ. 5. బ్రా. 6.

గార్గీ యాజ్ఞవల్క్యనితోడఁ బ్రశ్నోత్తరరూపమున నతి
విస్తారముగ శాస్త్రార్థమొనరింప నన్నింటికీఁబ్రత్యుత్తరమిచ్చు
చుఁడుదక్షిణ విస్తారముమాటలాడవలదని యామెనువారిం చె.
యాజ్ఞవల్క్యనంతటి ఋషియే శాస్త్రార్థమొనరించునపుడు
విస్మయమునొంది యింకనూరకయుగిడుమని వచించుటఁజేసి
గార్గీ యెంతటివిద్వాంసురాలై యుండెనో యోచింపుడు.

అథయ ఇచ్ఛేద్ధుహితామేపండితాజాయేత సర్వ
మాయురియాదిత తికాదనం పాచయిత్వా సర్పిష్ఠంత
మశ్నీయాతామీశ్వరా జనయితవై. బృ. ఉ. అ. 8. బా. 4.

విద్యావంతురాలైన కూతురుకలుగవలయునని కోరిక
యుండినచో నువ్వులు బియ్యముగలిపివండిన యన్నమును
నేతితోగలిపి స్త్రీపురుషభేద్యురు భుజింపవలయుననెడి యీ
శ్రుతివలనఁగూడ స్త్రీలకు విద్యాధికారమున్నటులఁ దేలు-
చున్నది. మరియు,

ఇమంయజ్ఞం సహ పత్నీ భిరేత్య.

అ. .కాం. 12. అను. 7. వర్గ. 53.

పత్నీసమేతముగ యజ్ఞము చేయవలయునని వేదమం-
దును,

యజ్ఞాయామైకరోతి గార్హ పత్య ఏవతజ్జహోతి.

ఐత. పం. 8. అ. 5.

స్త్రీ గార్హ పత్యాగ్నిని జేయవలయునని శ్రుతివిధాన
ముండుటంజేసి యాయగ్నియందు గృహ్యసూత్రములలోని
మంత్రములతో హవనముచేయవలెనని ఐతరేయమందును,

అథవేదేపత్నీ విస్రగంసయతి ఇత్యారభ్యయజుషా

చిక్నిరేదేతేనైవకుర్యాత్ ఇత్యంత్రద్రష్టవ్యమ్.

శ. కాం. 1. అ. 9. బ్రా. 2. కం. 19.

అనుటచేతను. నిటులే శ. కాం. 2. అ. 5. బ్రా. 2.

కం. 11 నందును,

పాణిగ్రహణాది గృహ్యం పరిచరేత్ స్వయంపత్న్యపి

వాపుత్రః కుమార్యంతే వాసవ

అశ్వ. గృ. అ.నూ. 1. ఖం. 9.

వివాహమైనది మొదలుకొని గృహ్యగ్ని సేవించవలయు
ఈగార్హపత్యాగ్ని సేవనముస్వయముగఁబురుషుఁడుగాని, స్త్రీ
గాని, కుమారీకుమారులుగాని, శిష్యులుగాని యెవరైనను
జేయవచ్చునని యశ్వలాయనసూత్రములందును,

చాత్వా లేమార్జయంతే సపత్ని కాః సుమిత్రయా ఇతి.

కా. శ్రౌ. నూ. అ. 26. కం. 7.

దీనిపైటీకయందు

పత్న్యా అపి మంత్రపాఠో భవత్యేవేత్యాది.

వేదమంత్రములఁబాఠము జేయవలయునని కాత్యాయ
నసూత్రములలోను, నిఱులే శాంఖాయన గృహ్యసూత్రము
లందును,

అగ్నయేస్వాహేతి సాయంజహుయాత్ సూర్యాయస్వా
హేతి ప్రాతస్తూష్ణీం ద్విత్తోయే ఉభయత్ర.

అశ్వ. గృ. అ. 1. ఖం. 9.

కపర్యాయము “ అగ్నయేస్వాహా ”

యనుమంత్రము తోడను, శాత్రుకాలమునందొక మారు
“ సూర్యాయస్వాహా ” యను మంత్రముతోడను, రెండవపర్యాయము
యను రెండు కాలములందు “ ప్రజాపతయేస్వాహా ” యనుమంత్ర

ముతోడను స్త్రీ యాహుతులొసంగవలయునని యశ్వలాయన
సూత్రములలోను,

కామం గృహ్యోక్నా పత్నీజహుతాత్ సాయంప్రాతర్హో
మా గృహపత్నీ గృహ్య ఏషోగ్నిర్భవతీతి.

గోభి. గృ. సూ. ప్ర. 1. కం. 3.

సాయంకాలమందును, బ్రాతఃకాలమునను స్త్రీ యగ్ని
హోత్రముఁజేయవలయు. అదియేగృహ్యోగ్నియనిపిలువఁబడు
ను. ఎందుచేతననఁగాఁబత్నీవలననే గృహముకలుగుట యని
గోభిలేయసూత్రము లందును, మరియుసీసూత్రము యొక్క
యర్థమునందు

పత్నీమధ్యాపయేత్ కస్మాత్ పత్నీజహుయాదితివచనాత్
నహిఖల్వనధీత్యశక్నోతి పత్నీ హూతుమితి.

స్త్రీచేతనధ్యయనముఁ జేయింపవలెననియు వ్రాయఁబ
డియున్నది. చదువనియెడలఁబత్నీ యగ్నిహోత్ర మొనరింపఁ
జాలదుగదా. కావునసూత్రములలో స్త్రీలగ్నిహోత్రములఁజే
యవలయునని విధింపఁబడియుంటుండేని వారినవశ్యముగఁజదివిం
చు వలయునని తేలుచున్నది. వెండియు

యచ్చామ్నా యో విదద్ధ్యాత్.

గోభి. గృ. సూ. ప్ర. 1. కం. 2.

స్త్రీలామ్నాయమనఁగా వేదముఁజదువ వలయునని

గోభిలేయమువక్కాణింపుచున్నది. కట్టా! వర్తమానకాలంబు
నఁబక్షపాతమూని జను లవిద్యాజాలములందగుల్కొని కన్య
కలకుపనయన సంస్కారముంగావించుట సర్వవిధములఁ బేర్చు
కుండఁజేసి యన్నారు

కాని కుమారులకుంబలెఁగుమారికలకుఁగూడనమస్త
సంస్కారములఁజేయవలయునని గృహ్యసూత్రములాజ్ఞాపించు
చున్నది. ఎట్లనఁగా

ప్రావృతాం యజ్ఞోపవీతి నీమభ్యుదానయన్ జపేత్
సోమోదదద్ గంధర్వామేతి. గోభి. గృ. స్ర. 2. కం.

ఏకన్యయుత్తమ వస్త్రాంలంకృతాంగియై యజ్ఞోపవీతము
ను దాల్చియుండునో యామెను వివాహశాలలోనికిఁ గొని
రావలయుననియు “సోమోదదద్” మొదలగు మంత్రములవ
రుఁడు చదువలయుననియు నుండుటచే నీసూత్రమువలన కన్య
ల కుపనయనాధికారము స్పష్టమగుచున్నది. మరియు

స్త్రీయఉపనీతా అనుపనీతా. పార. గృ. సూ. పృ, 84.

అని పారస్కర గృహ్యసూత్రములలోను నిటులే పా
రాశరస్మృతి యొక్కమాధవభాష్యంబునను వ్రాయఁబడియు
న్నది ఎట్లనఁగా

ద్వివిభాః స్త్రీయోబ్రహ్మవాదిన్యః సద్యోపధ్వశ్చ,
తత్రబ్రహ్మవాదినీనాముపనయన మగ్నీంధనం వేదాధ్వ

యనం స్వగృహే భిక్షాచర్యాఇతి; వధూనాంతూ పస్థితే
 వివాహే కథంచిదుపనయనమాత్రం కృత్వావివాహః
 కార్యః; ఇతిహరీతేనోక్తం, తథా,
 పురాకల్పేకుమారీణాం మాంజీబంధన మిష్యతే
 అధ్యాపనంచ వేదానాం సావిత్రివచసంతథా
 పితాపితృప్ర్యాభ్రాతా వానై నామధ్యాపయేత్ పరః
 స్వగృహేచై వకన్యాయా భేక్షాచర్యావిధీయతే.

యమస్మై. పారాశరమాధవము.

బ్రహ్మవాదినులనియు సద్యోవధువులనియు స్త్రీలు రెం
 డువిధములు వీరిలో బ్రహ్మవాదినులనఁబరగు వారలుపనయన
 సంస్కారముఁబొంది యగ్నిహోత్రములొనర్చుచు, వేదా
 ధ్యయనముంజేయుచు, స్వగృహమందేభుజింపుచు నుండవలయు
 నంటవిధి. సద్యోవధువులగు వారలు వినాహమాడునమయమున
 నుపనయనముఁజేయించుకొని వివాహముఁజేసికొనవలయు. ఇది
 హరీతకవాక్యము. పూర్వకల్పంబునఁగూడగన్యకలకుపనయన
 సంస్కారము, గాయిత్రీమంత్రోపదేశము, వేదాధ్యయనాధికా
 రమునుండియుండె ఆకల్పమునఁదొడి, సోదరులు మొదలగువార
 లుతమకన్యకలుచదువుకొనుటకు, భుజించుటకుఁగావలసిన యే
 ర్పాటులనన్నింటి స్వగృహములందే చేసియిచ్చుచుండిరి. ఇదే
 ప్రకారము

ధ్రువమసిధ్రువాహం పతికులేభూయాసమముష్యాసావితి
పతినామగృహ్ణీయాదాత్మనశ్చ. గోభి. గృ. ప్ర. 2. కం. 3.

కన్య “ధ్రువాహం” అను మంత్రము నుచ్చరించుచు
“పరమాత్మా! నేను నాపతింగూడి నిర్విఘ్నతాపూర్వకంబుగ
నిశ్చలచిత్తమై గృహమునవసియించు చుందుగాక”యని యీ
శ్వురుంగూర్చి ప్రార్థించి యనంతరముః దనయొక్కయుః దన
భర్తయొక్కయుః బేరుల నుచ్చరించవలయునని గోభిలేయ
మూత్రములందును

పత్నీ చ. లాట్యా. శ్రౌ. సూ ప్రం. 1. కం. 6.

పత్నియు సామవేదము గానముః జేయవలయుననియు,
గృహపతేర్దాస్యోనవా నుదహరణాః పూరయిత్వాప్రడ
క్షిణం మార్జాలీయంపరీయైర్హవఃఇదం మధ్విదం మధ్వి
తివదంత్యః పంచావరాధ్యఃపంచశతం పరాధ్యఃపంచవిం
శతిః సామప్రతః. లాట్యా. శ్రౌ. సూప్రం. 4. కం. 3.

యజ్ఞమునందు గృహపతియొక్క దాసీలు కొత్తకుం
డను నీటితోనింపి “ఇదంమధుః ఇదంమధుః” అని యుచ్చరిం
చవలయుననియు,

ఉత్తరోత్తరి వాచో వ్యాహరయేయ్యర్యావతీరధిగచ్ఛేయః
లాట్యా. శ్రౌ. సూ. ప్రం. 4. కం. 2.

కాస్త్రీణ్యధికృత్యకథాః కారయ్యురితి.

అను సైన్యాత్రముయొక్క యర్థమందు దాసీలెందతై
ననుఁ బరస్పరము శాస్త్రకథనంబుఁ జేయవలయునని లాట్యా
యన సూత్రములందును లిఖింపఁబడియున్నది. దీనివలన
శూద్రపురుషులకుంబలె శూద్ర స్త్రీలకుఁగూడ విద్యాధికార
మున్నటులఁ దేలుచున్నది. మరియు,

స్త్రీయోపిమంత్రేణ తిమారుహ్య. పా. గృ. సూ.

స్త్రీలుగూడ వేదమంత్రముఁజదివి పీఠముపైఁ గూరు
చుండవలయునని పారస్కరగృహ్య సూత్రములలోను
ధృతవంతం కులాయినంరాయస్సోషం సహస్రిణం వేదో
దధాతువాజినం ఇతివేదేపత్నీంవాచయతి.

శాం. శ్రౌ. సూ. అ. 1. కం. 5.

“ధృతవంతం” “కులాయినం” మొదలగు మంత్రములఁ
బెక్కి-ంటి. స్త్రీ యుచ్చరింపవలయునని శాంఖాయనశ్రౌతసూ
త్రములందును, నశ్వలాయన శ్రౌతసూత్రంబులందును నిటులే
పత్నీపన్నైజనీర్గృహ్లాతి ప్రత్యంతిష్ఠంతీ వసుభ్యోరుద్రేభ్య
ఆదిత్యేభ్య ఇతి. ఆప. శ్రౌ. ప్ర. 12. కం. 1.

పడమటి దిక్కుగ నిలువంబడి స్త్రీ యజ్ఞము నిమిత్తం
జలపాత్రముం గైకొని “వసుభ్యోరుద్రేభ్య” మొదలగు మం
త్రముల నుచ్చారణము సేయవలయునని యాపస్తంబ శ్రౌత
సూత్రములందును,

సావిత్రిపసూతాదై వ్యా ఆపడందఁతుతే తనుః దీర్ఘా
యుష్ట్యాయవర్చస ఇతి. పార. గృ. సూ. కాం. 2. కం. 1.

బాలకునియొక్క కేశకర్మసంస్కారమందుఁ బైమంత్ర
మును స్త్రీ యుచ్చారణముసేయవలెనని పారస్కర గృహ్య
సూత్రములలోను,

తస్యాయావదు క్త మాశీర్భ్రహ్మచర్యమతుల్యత్వాత్.

పూ. మ. అ. 6. పా. 1.

స్త్రీలు బ్రహ్మచర్యముసలుపుటకును, నాశీస్సునెసం
గుటకును వేదము విధించుచున్నదని జైమిని మీమాంసం
గునను వ్రాయఁబడియుండుటచే నిన్నివిధములఁజూచినను
స్త్రీలకువేదాధ్యయనాధికారమున్నటులస్పష్టమగుచున్నది. కా
వున స్త్రీలవశ్యముగ బ్రహ్మచర్యవ్రతముఁ బూనవలయును
పురుషులతోబాటు స్త్రీలుగూడ వేదమంత్రములతో నాశీస్సు
నొసంగుటకధికారముగలిగి యున్నటులఁబూర్వోక్తసూత్రము
నుండియే విశదమగుచున్నదిగదా. మరియు

జాతింతుబాదరాయణో విశేషాత్ తస్మాత్

త్ర్యుప్రిప్రతియేత జాత్పర్థస్య విశిష్టత్వాత్.

పూ. మీ. అ. 6. పా. 1.

స్త్రీలుగూడ మనుష్యజాతిలోఁజేరిన వారలేయగుటవలన
వారికిని వేదముయొక్క పఠనపాఠనాది సమస్తకర్మములయధి
కారమున్నదని వ్యాసమహాముని యభిప్రాయము.

ఆయుర్దాలసి ఇత్యాశః. పూ.మి.అ.2.సా,1.నూ.32.

ఫలవత్తాంచ దర్శయతి. పూ.మి.అ.6.సా.1.

. స్త్రీ) పురుషు లిరువురు సమానయజ్ఞాధికారముఁగలిగి
యుండుటంజేసి వేదాధ్యయనమువిదల కవశ్యమని తేలుచు
న్నది. మరియు. నీసూత్రముయొక్క శావరభాష్యముఁ దిల
కింపుఁడు.

సపత్నీ పత్న్య సుకృతేనగచ్ఛతాం యజ్ఞస్వధూర్యా
యుక్తావధూతామ్ సంజానానా విజహీతాం
అరాతీర్ద్రివి జ్యోతిగజరమార భేతామ్.

ఇటులే మహాభాష్యకర్తయగు బతంజలియొక్క కథన
మునుండియు, స్త్రీలకుఁ బతనపాతనాధికారము సిద్ధమగుచున్న
ది. వెండియుఁ బతంజలమహాభాష్యమందలి నాలుగవ య
ధ్యాయముయొక్క మొదటిపాదములోని పదునొకండవ సూ
త్రపు భాష్యమందు

ఆపిశలమధీతే బ్రాహ్మణీ ఆపిశలాబ్రాహ్మణీ, కాశకృత్సిన్ధి
నాప్రోక్తామీమాంసాకాశకృత్సి, కాశకృత్సిన్ధి మధీతే
కాశకృత్సాన్ధిబ్రాహ్మణీ.

ఇటులే మూడవయధ్యాయమందలి మూడవపాదము
లోని యిరువదియొకటవ సూత్రమునందు భాష్యకారుఁడు
ఉపేత్సాధీయతే తస్యా ఉపాధ్యాయా ఉపాధ్యాయా.

అని వ్రాసియుండుటవలన పతంజలిభాష్యమునుండి
యు స్త్రీలకు బరనపాఠనాధికారము విశదమగుచున్నది. మఱి
యు వాల్మీకరామాయణమున

సాక్షామవసనాహృష్టా నిత్యంవ్రతపరాయణా, అగ్నింజు
హోతిస్మతదామంత్రవత్కృతమంగలా. అయో.స.20.

అనియుండుటంజేసి కౌశల్యవేదమంత్రములతో యజ్ఞ
ముఁజేయుచుండెననియు,

తతఃస్వస్త్వయనంకృత్వామంత్రవద్విజయైషిణీ, అంతఃపురం
సహస్త్రీభిః ప్రవిష్టాశోకమోహితా. రా.కి.స.16.

దీనివలనఁ దారవేదము నధ్యయనముఁ జేయుచుండిన
ట్లును దేలుచున్నది. ఇదేవిధమున నొకపర్యాయము ప్రధాన
నామక రాజకుమారియగు సులభయనుపేరుగల నైస్థిక
బ్రహ్మచారిణి యొక్కర్తు జనకమహారాజయొక్క సభలోని
కేతేర జనకుఁడామె యెసరగునదియు నడిగెనట. అందులకామె

సాహంతస్మిక్ కులేజాతా భర్తర్య సతిమద్విధే వినీతామో
క్ష ధర్మేషు చరామ్యేకా మునివ్రతం. భార.శాం.అ.321.

నేనును గొప్పరాజకులమున జన్మించితి. గురువుదగ్గర
విద్యనభ్యసించి యున్నదానను. బ్రహ్మచర్య పరిసమాప్తియైన
పిదపనాకుఁడగిన విద్యాదిగుణ సంపన్నుఁడగు పతిదొరకని కార
ణమున సన్యాసాశ్రమము స్వీకరించితినిని ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను.
మఱియు

అభ్యాసప్రయోజ్యాంశ్చ చాతుః షష్టికాకయాకన్యా
రహస్యేకాకిన్యభ్యసేత్. వా. కా. సూ. అ. ౩.

అభ్యాసపూర్వకంబుగఁ గన్య యఱువదినాలుగు కళల
నేకాంతప్రదేశమం దవశ్యముగ నేర్వవలయునని వాత్సయన
కామ సూత్రములందును

ప్రియాచ దర్శనీయాచ పండితాచ పతివ్రతా.

భార. వన. ప. అ. 27.

అని ద్రాపది పరమవిదుషియైనట్లు భారతమునను వ్రా
యఁబడి యుండుటవలన స్త్రీలకు విద్యాధికారము సిద్ధమగు
చున్నది. ఇదేప్రకారము విరాటరాజ కుమారియగు సుత్తర
యు, భోజరాజపత్నియగు విద్యావతియు, లీలావతియు మున్న
గువార లనేకులు విద్వాంసు రాండ్రయ్యుండిరి. ఇప్పుడు
మాత్రములేరా? స్త్రీశూద్రులు చదువవలయుననుట యెట్లు
శాస్త్రసిద్ధమో యటులే యుక్తిసిద్ధముఁగూడనై యున్నది.
ఎట్లనఁగా నీశ్వరుఁడు మనకుఁ గన్నులఁ జూచుటకు నిచ్చియు
న్నాఁడనుకొనుఁడు. వానితో మనము జూచుటయను కార్య
ము నవశ్యముగఁ గైకొనవలసియుండును. అట్టిచో నెవఁడైన
దుర్మార్గుఁడొకఁడు మఱియొకని సేత్రములఁ బొడిచినయెడల న
ట్టిసేత్రముఁగావించినవానికి శిక్షకలుగుట నిశ్చయమేకదా. అ
టులే విద్యనభ్యసించి సత్యాసత్యవిచార మొనరించుకొను నిమి

తము పరమాత్మ మనుష్యునకు బుద్ధినిచ్చియున్నాడు. విద్య
 యనునది మానవహృదయమునకు నేత్రమువంటిది. ఎవరు మ
 నుజుల విద్యనభ్యసించఁగూడదని నిషేధముఁజేయుదురో య
 ట్టివారలు హృదయ నేత్రముఁ భంగముఁగావించువారలేకాని
 వేరుకాదు. చర్మచక్షువుల నాశనముఁజేయువారలకెట్లు రాజ
 దండనము కలుగుచున్నదో యదేవిధమున హృదయ నేత్రము
 ను భ్రష్టముఁజేయు స్వప్రయోజనపరులకుఁగూడ రాజదండన
 మవశ్యముగఁగావలసియున్నది. సమస్తమానవులు విద్యనభ్య
 సించినయెడలఁ దాము ప్రయోగించు గాలముల దగుల్కొ
 నరు కావున జనులు మూఁళ్లుగఁజేయుండినఁ బశువులంబలె
 వారి ననేకవిధములైన వలలంబడవైచి లేనిపోని యబద్ధములఁ
 గల్పించి చెప్పి నమ్మించి వారినుధ్యఁ దాము మహాపండితులై
 గురువులై తమయభిమతంబుల నెరవేర్చుకొనవచ్చు ననుటయే
 యాయుధరపరాయణులందఱు విద్యఁజదువఁగూడదని నిషేధిం
 చుటకు ముఖ్యకారణము. ఇట్లని యూరక వ్రాయుటమాత్ర
 మేకాదు సుఁదీ! వర్తమానకాలంబున నీవ్యవహారము లీదేశ
 ముం దెల్లయెడలఁ బ్రచారమందున్నవి. ఊరక నోటిమాటల
 తోఁ జెప్పుకొని పొట్టఁబోసికొనుట తోడ వీరలకుఁ దృప్తి
 కలిగెనా? లేదు. ఈపక్షపాతమనస్కు లీస్వాధరపరాయణ లీక
 పటాత్ము లీవిషయమై గ్రంథములంగూడఁ బెక్కింటి వ్రాసి

యుగచుకొనిరి. వెండియుఁ బ్రాచీనములైన యుత్తమగ్రంథములందు సహితము తమప్రయోజనంబుల సిద్ధముఁ జేసికొనుటకు వీలైన యబద్ధపులేఖనములఁ నెన్నింటిన్లో కలిపి సంస్కృతగ్రంథములఁగూడఁ బాడుచేసి లోకులకన్నులలో దుమ్ముఁ గొట్టి తమకార్యములు ఫలవంతములగునట్లు నేర్పఱచికొని యున్నారు చూడుడు.

శక్తేనాపిహి శూద్రేణ నకార్యోధనసంచయః శూద్రోహి
ధనమాసాద్య బ్రాహ్మణానేవబాధతే. మను. అ. 9.

ఏ కుశాగ్రబుద్ధియగు మహానుభావుని కృపాకటాక్షుఁ
బుననో గాని పై శ్లోకము మరస్మృతియందుఁ బ్రవేశించియు
న్నది. ధనము సంపాదించుటయందు సామర్థ్యముండి నప్పటికి,
శూద్రుఁడు ధనము నాజ్ఞింపకయుండుట యుక్తమట. ధనముఁ
గూడఁబెట్టినచో బ్రాహ్మణులనే బాధించువాడగునుగాన శూ
ద్రుఁడు ధనసంచయము పోగుచేయరాదని యీశ్లోకముయొ
క్కయాశ యము. మొట్టమొదలిట్టి కపోల కల్పితవాక్యంబుల
ప్రచారముఁ జేయుటంజేసియే యమాయకులగు వారలు కొం
దఱు ధనోపార్జనముఁ జేయుట విడనాడియుండవచ్చును. ఆకా
రణముచేతనే దేశము ధనహీనమైనది. కాని బుద్ధిమంతులగు
శూద్రులు కొందితీ యప్రమాణిక వాక్యములయెడల ధ్యాన
మూనక ధనోపార్జనముఁ జేయుట మొదలిడిరి కాబోలు. అప్పు
డుమఱు

విసృజ్య బ్రాహ్మణశూద్రాద్ ద్రవ్యైపాదానమాచరేత్
నహితస్యాస్తికించితస్వంభర్తృహార్యధనోహిసః

మను. అ. 8.

శూద్రుడు ధనమార్జించినచో నాధనమును బలా
త్కారముగ లాగికొనవలయును. ఏలయన శూద్రునిధనమున
కు శూద్రుడు స్వామికానేరడు, బ్రాహ్మణుడేయాధనమున
కు స్వామియగునని వ్రాసిరి. చదువరులార! చూడుడు. న్యాయ
మునకును, వేదమునకును, విరుద్ధమైన యెట్టివ్రాతలను బ
క్షపాత యుక్తులు, స్వార్థులునగు వారలుతక్క మఱియెవ్వరు
వ్రాసియుండగలరు? కానిండు. మనము న్యాయ ముపదేశిం
చు వేదము నెడల దృష్టిగలిగియుండవలయు. పరమేశ్వరుడు
వేదమునందుఁ బక్షపాత రహితమైన యెట్టి న్యాయము బోధిం
చియున్నాడో కనుగొనుడు.

సత్యమహంగభీరః కావ్యేన సత్యం జాతేనాస్మిజాత వేదా
నమేదాసోనమే ఆర్యోమహిత్యావ్రతంమిమాయయదహ
ధరిష్యే. అథ. కా. 8. అ. 2. ప. 11.

మనుష్యుడా! పరమేశ్వరుడనగు నేను సత్య స్వరూపుఁ
డనై మహంగభీరుడనై, సత్యమగు వేదవిద్యను బ్రకటనము
నేయుటచేత జాతవేదుడనై యున్నాడను. నేను ఏదానునకుఁ
గాని, యేయార్యునకుఁగాని పక్షపాతముఁజేయఁజాలను. ఎవరు

నాయొక్క న్యాయాచరణంబులను, సత్యవ్రతాజ్ఞలను బాలింతురో యట్టివారి నుద్ధారముఁ జేయుదును.

ఇకనాలోచింపుఁడు. మనువు వేదాను యాయుగదా! అట్టియెడ నీయీశ్వరవాక్యమునకు విరుద్ధముగ శూద్రులకు దుఃఖముకలుగునట్టి విధాన మాయన యెట్లు వ్రాసియుండును? ఇంద్రుమూలమున నిట్టిశ్లోకములన్నియు మనువు వ్రాసినవి కావనియు, స్వప్రయోజనపరు లెవ్వరో వ్రాసియుందురనియు స్పష్టమగుచున్నది. పక్షపాత మనస్కులై జనులెట్లు శూద్రులు ధనమునార్జింపఁగూడదని యాటంకపరచిరో యటులేవారలు విద్యాధ్యయనమునకుఁగూడఁ బనికిరారని నిషేధించిరి.

స్త్రీశూద్రులు వేదముఁజదువరాదని నిషేధముఁగావించు నోమహాపండితులారా! మీరేటికిట్లు వచించుట? విద్యాభ్యాస మొనరించుచో స్త్రీశూద్రు లపవిత్రులగుదురా? లేక వీరు చదివినయెడల విద్యయే భ్రష్టమగునా? విద్యాధ్యయనము నలన స్త్రీశూద్రులు పాడగుదురని వచింతురేని బ్రాహ్మణాదులును వానిఁజదువుటవలనఁ బాపముగావలసినదే. ఎట్లనఁగా నగ్నియందలి దాహకగుణము దానిందాకునట్టి బ్రాహ్మణులకు, శూద్రులకు నొకేవిధమగుఫలమునిచ్చుఁగాని బ్రాహ్మణుఁడు తాకినఁ జల్లగనుండుటయు, శూద్రుఁడు ముట్టినఁజేయికాటుటయు సంభవింపదుగదా. అదేప్రకారము వేదాధ్యయనము

వలనఁగలుగు ఫలితమెయ్యదికలదో యది బ్రాహ్మణులకు శూద్రులకు నందఱి కొక్కటిగ నేయుండును. ఇఁక శూద్రులు మొదలగువారలు చదువుటచేత వేదవిద్యయే పాడగునందురేనిఁ బూర్వకాలంబునఁ గవష మైలూపాదులును, వర్తమానకాలమున ననేకు లాంగి లేయులును వేదముఁజదివియున్నారగుదా! అందునలన వేదవిద్యయేమిపాడైనది? బ్రాహ్మణాదివర్ణముల వార లభ్యసించుటకుఁ బనికిరాకపోయెనా? ఏజాతివారలైన ను విద్వాంసులగు వారల మూలమున వేదము లప్రభంశములు కాలేదుగాని వ్రాలుఁజేయుటకైనఁ జేతగాని నిరక్షరకుఁకులగు బురోహిత బ్రాహ్మణ నామకభిక్షాచార్యులనోళులంబడి వేదమంత్రములు భ్రష్టంబులయ్యె ననుట నిశ్చయము, సంభవము. జలము, వాయువు మొదలగు సకలపదార్థములలో సమానముగ వేదవిద్యంగూడ నీశ్వరుఁడు జగత్తుయొక్క హితార్థ మొసంగెననుట మీరు నమ్మెదరా? లేదా? నమ్ముదురేని జలము మొదలగు వానితోఁబాటు విద్యయు సమస్తమానవమాత్రుల కొరకేల కాకయుండును? స్త్రీశూద్రులకు విద్యాధికారము మాత్రము లేదందురా? అట్లులైనచో విద్యచదివినప్పటికి వారికి రాకయుండవలయును. ఎట్లనఁగా నేత్రమునకు మాటలాడు నధికారములేదు. కావునఁగంటితో మాటలాడవలయువని యెంతప్రయత్నముఁ జేసినను మానవుఁడట్లుమాటలాడనే

రఁడు. అటులే స్త్రీశూద్రులకు విద్యఁజదువు నధికారమే లేక
యుండినచో వారెంతచదివినను నదిరాకయుండవలయును. కా
ని యటులెన్నఁడును సంభవించుటలేదే. ఇందువలనను, నింత
వరకు నొసంగిన ప్రమాణములవలనను స్త్రీశూద్రులకు వేదా
ధ్యయనాధికారమున్నదనుట స్పష్టము నిస్సంశయము నిర్ధార
ణము. మరియు స్త్రీశూద్రులు చదువెఱుఁగనిచో దేశమునం
దంతట మూర్ఖతయే వ్యాపించు. అందుమూలమున సజ్జలకు
విజ్ఞులకు నెల్లవేళల దేవాసుర సంగ్రామంబులబోలి పోరాట
ములే కలుగుచుండును. అట్లుగుచో మానవులకిక శాంతికలు
గుఁబెట్లు? ఇంతియగాక స్త్రీశూద్రులఁ జదువనీయక యాటం
కపరచుట సర్వశక్తిమంతుడగు బరమేశ్వరుని యాజ్ఞను భం
గముఁగావించుటయేగాని వేరుకాదు. ఏలయుచ స్త్రీశూద్రుల
కు విద్యాధికార మియ్యరాదనియే యీశ్వరునుద్దేశమైయుం
డినవారికి శబ్దముల నుచ్చరించు సమిత్తము నాలుకను నక్ష
రావలోకనముకొరకు కన్నులను, వ్రాయుటకు హస్తములను
విచారించుకొన బుద్ధిని, మననముకొరకు మనస్సును, స్మరించు
టకు స్మృతిని మొదలగువానిఁ గూడ నెసంగకయే యుండును,
విద్యాధికారము మానవునియొక్క విద్యాభ్యాసము, బుద్ధిమొ
దలగువానిపైనాధారపడియుండును. ఎవనికత్యుత్తమంబగు బు
ద్ధియుండునో, యెవఁడుచదివించుటచేతఁ జదువనోపునో యట్టి

వానికి విద్యయెడల సంపూర్ణాధికారముకలదు. ఏశూద్రుడైన నాకస్మికముగ వేదమువినుట సంభవించెనేని నట్టివానిచెవిలో సీసముఁగఁగిపోయవలయునను పోవుపండితులరాజ్యమా యిదికాదు. న్యాయశీలుఁడగు శ్రీరాజరాజేశ్వర పంచమజార్జి సార్యభౌమునిరాజ్యమప్పుడు జరుగుచున్నది. ఎవఁడైనసీసముఁగఁగించి యెవనిచెవిలో నైనఁబోయుచో నట్టివానికిఁ తత్ఫలమాక్షణమందేకలుగును. స్త్రీశూద్రులు మూర్ఖులుగనుండునవారి గృహసంబంధములైనకార్యముల యథావిధినర వేర్చుకొనఁజాలరు. స్త్రీలు చదువకయుండినఁ దమసంతానముల సుశిక్షితులుగఁజేసికొను సామర్థ్యముఁగలిగియుండరు. బాల్యావస్థయందు బాలకులుస్వయముగ నేకార్యమును చేసికొననోపక సర్వవిధములఁ దల్లియొక్కయాధీనమందేయుందురు. బాల్యమునందుఁ దలిదండ్రులశిక్షలననుసరించియే బాలకులు నడచుకొనుచుందురు. గాని ముఖ్యముగఁ దల్లితోడ నెక్కువసంబంధముఁగలిగియుందురు. అందువలన నామెనేర్పువిషయములే శాలకునియొక్క నవనీతమువంటి కోమలాంతఃకరణమందు మోహరలిఖితంబులంబోలి గుమియగుచుండును. తల్లివలనఁగలుగు సంస్కారము బ్రతికియున్నంతవరకు నతనివదలిపోనేరదు. కావునస్త్రీలు ప్రాణిధర్మశాస్త్రము, మానసశాస్త్రము, సమాజసంస్థితీశాస్త్రము, రసాయనశాస్త్రము ఆలేఖ్యశాస్త్రము, వై

ద్యశాస్త్రము, గృహ్యశాస్త్రము, మొదలగువిద్యలముఖ్యముగ నభ్యసించవలయును. బాల్యానంతరము బాలకునియొక్క శారీరకోన్నతి యెట్లుతల్లియాధీనముననుండునో యటులేమానసికోన్నతియు నామెయాధీనమందేయుండును. ఎట్లుబాలకునిశరీరకశక్తి యాహారములేక యభివృద్ధిమొదఁజాలదో యటులే మానసికశక్తియు శిశూహారకాహారములేక వృద్ధిమొందదు. బాలునకీరెండు ప్రకారములగుశక్తులఁ బెంపొందఁజేయునది తల్లియేయగుటవలన నామెవిదుషియైయుండవలయును. ఎప్పటినుండి యీదేశమున స్త్రీవిద్య నిషేధముఁగావింపఁ బడుచువచ్చెనో యప్పటినుండియే యిక్కడసర్వవిధముల హానికలుగుచున్నది. మరలనెప్పుడు స్త్రీవిద్యదేశమెల్లయెడలఁ బ్రచారమగునో యపుడే దేశముగూడ మేలుఁగాంచుఁగావున మనుష్యమాత్రులెల్లరీవిద్య నభివృద్ధియగుమార్గములఁ జేయుచుండవలయు. ముఖ్యముగ రాజులు మహారాజులు మొదలగువారలీకార్యమునకుఁ గంకణముఁగట్టికొనవలయును. భోజమహారాజు విద్యావిషయమై యెట్టియుత్తమములైన యాజ్ఞలఁజేసియుండెనో చూచుడు.

ప్రియోమేయోభవేన్మూర్ఖః సపురాద్వహిరస్తుమే,
కుంభకారోపియో విద్వాన్ సతిష్ఠతుపురేమమ.

నాప్రియకాంతయైన నగుఁగాక. మూర్ఖుగాలైనచో నా

మె నగరమున నుండఁగూడదు కాని విద్వాంసుఁడైనచోఁ గూ
మ్మరి సయిత ముండవచ్చును. ఇట్టి నియమమువలన భోజమ
హారాజు మనుజమాత్రులకెల్లరకు విద్యాధ్యయనముకొరకు
జక్కనియేర్పాటులఁజేసినటులఁ దోచుచున్నది. అందుచేతనే
యాకాలమున సమస్తమానవులు విద్వాంసులుగా దేశము మ
హాన్నతదశ నందియుండెను. ఈవిషయమై యింకను బెం
చి వ్రాయుటనవసరము. బుద్ధిమంతులగువార లింతమాత్రము
తోడనే గ్రహించికొనుఁడు. ఇక విద్య నేర్పవలసినది పురుషు
డా? లేక స్త్రీయా? లేక యిరువురుఁ జదివింపనగునా? ఇపుడు
రగుచో బ్రాహ్మణీ బ్రాహ్మణులా? లేక యితర జాతుల స్త్రీ
పురుషులుకూడ బనికివత్తురా? యను విషయముంగూర్చి యో
చింపవలయును.

సకలవర్ణముల పురుషులు సమస్తవర్ణముల పురుషుల
కును, సర్వవర్ణముల స్త్రీలు సఖిలవర్ణముల స్త్రీలకును విద్య
నేర్పవచ్చునని మాయద్వేశ్యము. ఒకవేళ నెచటనైన బురు
షులకుఁ బురుషులు స్త్రీలకు స్త్రీలు లభింపరేని దీనికి వ్యతిక్ర
మముకావచ్చుచు గాని యన్యథా గాకూడదు. పూర్వకాలము
న స్త్రీలు బాలకులఁ జదివింపుచుండినట్లు మహాభాష్యముఁ
గాంచుటచే విదితమగుచున్నది.

జౌదమేఘాయాశ్చత్రా జౌదమేఘా ఇత్యాది

మహాభాష్యము. అ. 14. పా. 1. సూ. 78.

ఇంతియగాక చదివించువారలు నాలుగువర్ణముల స్త్రీ పురుషులలో నెవరైనఁ గావచ్చును. ఎట్లనఱుగ్వేదముయొక్క ప్రథమమండలమందలి 134 వ సూక్తమును యశావనాశ్వ సర పతికుమారుఁడగు మాంధాతప్రచారముఁ జేసియున్నాఁడు. ఇటులే క్షత్రియ వైశ్య శూద్రాదులు ప్రచారముఁగావించిన సూక్తము లనేకములుగలవు. అనుక్రమణికయందును, సాయనభాష్యముందును జూచికొనుఁడు. మఱియు మహాభారతముయొక్క శాంతిపర్వములోని 203 వ యధ్యాయమందు తులాధారుఁడను వైశ్యునివద్ద బ్రాహ్మణుఁడు శిక్షనుబొందినట్లు వ్రాయఁబడియున్నది. అపాల, లోపాముద్ర లోనగువారి గురించి యిదివరకే వ్రాసియుంటిమికదా! వెండియు,

శ్రద్ధధానః శుభావిద్యామాదధీతావరాదపి అంత్యాదపి పరంధర్మం స్త్రీరత్నం దుష్కులాదపి. మను. అ. 2.

శుభవిద్య శూద్రునిదగ్గరనుండియైనను, నుత్తమధర్మము చండాలునివద్దనుండియైనను, బాషుకులంబునఁబుట్టిన స్త్రీ వద్దనైనను గ్రహింపఁదగునని మనువాఙ్మోహించి యున్నాఁడు. అటులే.

తాన్తోవాచప్రాతర్వ్యః ప్రతివక్తాస్తీతితే హసమిత్పాణయః

పూర్వార్హస్థ్యప్రతిచక్రమీరే. ఛా. ప్ర. 5. ఖం. 11.

ప్రాచీనశాల జౌపమన్యవుడు, సత్యయజ్ఞపాలుషి, ఇంద్రద్యుమ్న భాల్లవేయుడు, జనశార్కరాత్యుడు, బుడిలాశ్చ తరాశ్వి మున్నవారందరు విద్యాగ్రహణార్థముద్దాలకునిచెంత కేగ నతడు వారినశ్వపతివద్దకుఁ బొమ్మనుడు నెల్లరశ్వపతికడకు వచ్చి చేతులు జోడించికొని నిలువఁబడి “మాకు విద్య ను పదేశింపుఁడ”ని యడుగ మరునాఁ డుపదేశముఁజేయుదునని చెప్పి రెండవదినమున వారందఱు కశ్వపతిశిక్షయొసఁగెను. ఇంతే కాక విదురుఁడు ధృతరాష్ట్రునికును, సూతుఁ డెనుబదియెనిమిదివేల ఋషులకును, ధర్మవ్యాధుఁడను చండాలుఁడు కౌశిక ఋషికిని నుపదేశముఁజేసిరి. ఇదేవిధమున స్త్రీలలో గార్గి, వాచక్నవి, బడబా, ప్రాతిధేయి, సులభ, మైత్రేయి లోనగువారలొకఁబాఠ్యులై యుండిరి. భారతవనపర్వముయొక్క- 26 వ యధ్యాయమందు గౌశికునకొక స్త్రీ యుపదేశముఁజేసినట్లు ప్రాయఁబడియున్నది. అష్టాధ్యాయలోని అ. 4. పా. 1. 49 వ సూత్రముమీఁదఁ గౌముదీకారుఁడు.

ఆచార్యస్యస్త్రీ ఆచార్యాసీపుంయోగ ఇత్యేవ ఆచార్యస్వయం వ్యాఖ్యాతీ.

ఆచార్యుని భార్య యాచార్యాసీయనఁబడుననియు, స్వయముగఁ దానే యితరులచేతఁ జదివించుకాంత ఆచార్య

యనఁబడుననియు వ్రాసియున్నాఁడు. మఱియు స్త్రీ తానితరులఁ జదివించక తనమగఁ డుపాధ్యాయుడైన నామె యుపాధ్యాయానీ లేక యుపాధ్యాయీ యనబడుననియు లిఖింపఁబడియున్నది. ఇతరులఁజదివించు స్త్రీ తనకుఁదానే ప్రసిద్ధమగుంగానవ్యాకరణ నియమానుసార మామె కుపాధ్యాయానీయను పేరెప్పటికిఁ గలుగదనియు, నుండుటచేత వ్యాకరణమువలనఁగూడ స్త్రీలు చదివి యితరులచేఁ జదివింపవలయునని సిద్ధమగుచున్నది. ఇంక నీవిషయముఁబెంచి వ్రాయనక్కరలేదు. విజ్ఞులగు బాఠకులే గ్రహించుకొనుఁడు.

బాలికాబాలకుల నేర్వేరు విద్యార్థి జనని నాసాలయములయందుంచి చదివించవలయునని యిదివరకు వ్రాసియుంటిమిగదా! ఇంక వీరికే యేప్రకారముల నేయేవిద్యలఁ జదివించవలయునో యోచింతము. చూడఁజూడ నావశ్యకమైన బాలోద్యానశిక్షణక్రమము ననుసరించి పఠింపించి యేయే విద్యలసభ్యసించఁజేయనగునని తేలునో యావిద్యలఁ జదివించుట చింతము. బాలోద్యానశిక్షణక్రమమెట్టిదనఁగా నేదేని నొకవాటికా పిశేషమునంగు గళాయంత్రములు, వాద్యములు, శిల్పపుంబనుల కుపయోగించు సాధనములు మొదలగు సకలవిద్యల నేర్చుకొనుట కవసరములైన వస్తువులు, నాయుధాదిపదార్థములు లోనగు నాని నమర్చి యందు బాలకుల నాడుకొను

టకు వదలవలయును, ఆచార్యుఁడు, ఉపాధ్యాయుఁడు, పాఠకుడు మొదలగువారందఱు వేర్వేరుగదూరమునఁ గూరుచుండి చూచుచుండవలయును. ఏబాలకున. కేవిద్యయం దభిలాష యుండునదియు నప్పుడీ పరీక్షవలన విదితమగును. ఆప్రకారముగ నెవని కేవిద్యయం దభీష్టముండునదియుఁ దెలిసికొని తదనుసారముగ నాతనిపితాపితామహుడు లేవిద్యవలన జీవనముఁ జేసి యుండిరో దానినిఁగూడ యోచించి యీక్రింద వ్రాయు విధానమున వారి కాయావిద్యలనేర్పు టుచితము.

1. బాలునకు ముందు సుగమమయిన విషయము దెలియఁజెప్పి యనంతరము కఠినవిషయముల నేర్పవలెను. మొట్టమొదలే కఠినవిషయము బోధింపనెంచిన నది యతనికి రానేరదు కావున ముందు సులభవిషయమును నేర్పుటయే యుచితము. మఱియు నట్టికఠినవిషయమును బలాత్కారమున నేర్పవలెనని ప్రయత్నముఁ జేయఁగూడదు. అట్లుచేయుటం జేసి బాలకుని మానసికశక్తి మిక్కుటముగ న్యయమగును. అట్టి కఠినవిషయము నేర్పుటయం దతని కదిసులభముగ రాకయుండుటచే బాలునకుఁ జదువునం దాయాసముకలుగును. ఆకారణమునఁ జదువనిన భయపడిపారిపోవును. కావున బాలకునకు మొదలుసుగమమైన విషయముబోధించుటయే మంచిది. ముందుస్థూలపదార్థములగురించిన జ్ఞానముఁగలుగఁజేసి య

నంతరము నూత్నపదార్థములగూర్చి తెలియఁజెప్పట సృష్టి
క్రమానుకూలమైయున్నది. ఏలయన సృష్ట్యారంభముచుండి
యీదినమువరకు బాలకులు మొదలు స్థూలపదార్థములఁజూచి
తెలిసికొని తరువాత నూత్నపదార్థములఁ దెలిసికొనుచున్నా
రు. కాన నేక్రమముననుసరించి మనుజునకు జ్ఞానోన్నతీకలుగు
చున్నదో యదేక్రమమున వారికి శిక్షణముగూడ గలుగవల
యును. సృష్టిక్రమవిద్యయు, నితిహాసములును నీమా శిక్షాక్ర
మంబునకు సహాయకారులుగనున్నవి. ఇంతియకాక ప్రత్యక్ష
ప్రమాణానుసారము తీలకించితిమేనిబాలకులకుముందు భూమి,
జలము, సూర్యుఁడు, చంద్రుఁడు, నక్షత్రములు, ఘటపటకటం
బులు, కుక్కుటములు, ఏనుగలు, కాకులు, కుక్కలు, బిల్లులు
మొదలగువానింగురించినజ్ఞానముకలిగి యనంతరమాకర్షణశక్తి
అశ్లేషశక్తి, కాలము, దిశ, ఆత్మప్రకృతి, అంతఃకరణము మున్నగు
వానిగురించిన జ్ఞానముకలుగుచున్నది. జగన్నింతయగు పరమా
త్మయొక్క సృష్టిక్రమమిటులైయుండ నిందులకు వ్యతిరేకము
గ వారికిశిక్షణమొసంగి తన్మూలమున వారిశరీరము, బుద్ధి, బ
లములోనగువాని నాశనముచేయఁజూచుట హానికారకముగా
కమరియేమగును? చూచుఁడు ప్రస్తుతకాలంబున భాషాపరిజ్ఞా
నముఁగలిగింపకయే మున్ముందు బాలురచే వ్యాకరణముఁజది
వించుట ప్రారంభముచేయుచున్నారు. కానియీరీతి సృష్టిక్ర

మమునకు విరుద్ధమును, బాలురకు హానికరమును నైయున్నది. సృష్టికమానుసారమువారికి ముందుభాషనేర్చి యనంతరము వ్యాకరణముఁ జదివించవలయును. ఎందుచేతననఁగా భాషను శుద్ధిబరచుటకే వ్యాకరణము. మరియు సృష్టికమానుసారము బాలురకుముందు మాటలాడభాషవచ్చుచున్నదికాని వ్యాకరణముకాదుగదా. అటులే యెంతపర్యంతముబాలకుఁడే భాషనుదెలిసికొనకయుండునో యంతపర్యంతమాతనిచే నేవ్యాకరణమును జదివించుటకువీలులేదు. ఇందువలనఁగూడ ముందు బాలురకు భాషాజ్ఞానముఁ గలిగించవలయుననియే సిద్ధమగుచున్నది. మున్నుండు నేదేనినొకభాషనుజదివించక యాభాషా వ్యాకరణముఁ జదివించుటచే నింకనుననేకములగు నుపద్రవములు పొడముటసంభవమైయున్నది. ఎట్లనఁగా బాలకునియల్పబుద్ధియను బిహీలికపై వ్యాకరణమునందలి క్లిష్టవిషయమును భారముపడుటవలన నతనిబుద్ధి హూన హూనమైపోవును. ఆకారణమునబాలుడు బుద్ధిహీనుఁడై చిలుకవలె ప్రస్తుతకాలమగదలి మూర్ఖపండితులంబోలి జన్మమున్నంతవరకుఁజదివిన పశులైయుండును. మాతృభాషాసహాయంబున నన్యభాషావ్యాకరణముఁజదివింపఁబూనుచో నేభాషావ్యాకరణముముందుభాషరావియప్పుడేచదువునోయాభాషశుద్ధముగ మాటలాడుటకుఁగాని తప్పులులేకుండ్రవా యుటకుగాని యతనికెప్పటికిరాదు. వర్త

మాన కాలంబున సంస్కృతపండితులదశయెట్లున్నదో వారిదశ యు నంతియయగును. కానసృష్టిక్రమము ననుసరించి బాలకుల కుముందుస్థూలపదార్థములఁగూర్చి తెలియఁజెప్పి తరువాత సూక్ష్మపదార్థముల విషయమైజ్ఞానముఁగలిగించు శిక్షణక్రమమే యుత్తమమైనదని మాయభిప్రాయము. మొట్టమొదలు గుణి గురించి నెరుకపరచితరువాత దానిగుణములగురించి తెలియఁ జెప్పవలయును.

2. బాలకులకెట్లు మానసికశక్తి యభివృద్ధి నొందుచుండునో యట్లుశిక్షణమునొసంగుచుండవలయును. ఎందుచేతనన బాలుర కేప్రకారము హస్తపదాద్యవయవములతోఁ బాటును స్తిష్క మభివృద్ధిఁగాంచుచుఁ బక్వమగుచుండునో యదేప్రకారముగ నామస్తిష్కమందలిబుద్ధియు నభివృద్ధియై పక్వమగుచుండును. ఎంతవరకు బాలకునిబుద్ధి పక్వముగాఁ జేయు యంతవరకాయపక్వమగుబుద్ధియందుఁ బక్వవిచారములఁజేర్చుటతగదు. ఏలయన నపక్వబుద్ధియందుఁ బక్వవిచారములుత్పన్నములేకావు. మఱియు నచటనిలుకడగనుండనైననుండవు. ఎట్లనఁగా నేడాది, యేడాదిన్నరబాలకుఁడు నడువనేర్చికొనుటకు మొదలిడుననుకొనుఁడు అప్పుడెవరైన నతనిదగ్గరకుఁబోయి “బాలకా! చూచుము. నీవేన్నాయు, ధమన, మజ్జాస్థిసమ్మేళనమునఁ బాదములతోనడువఁగలుగుచున్నాఁడవ్రా యాన్న

యుమాంసాదులయొక్క యుత్పత్తిస్థితి స్వరూపములగూర్చి ముందుఁ దెలిసికొని తరువాత నడువనేర్చుకొను” మనివచించినచో నటులేడాదిబాలున కుపదేశముఁ జేయునట్టిమనుజుని బుద్ధి హీనుఁడన్న సరిపోవునా? ఇదేవిధమున నపక్వముగనుండుబుద్ధి యందుఁ బరిపక్వవిచారంబులఁ బ్రవేశింపఁజేయువానింగూడ బ్రమాదియనియు, బాతనక్రమానభిజ్ఞుఁడనియుఁ దెలియవలయును. కావునబాలకుని మానసికశక్తియోగ్యత ననుసరించి యె శిక్షణమొసంగుట శ్రేయము.

3. సాధ్యమైనంతవరకు బాలకుఁడుస్వయముగఁదర్శించి కొని నేదేని మెకపదార్థమును దనకుఁదానెదెలుసుకొనఁ గలుగునట్టి యుపాయముఁ జేయుచుండవలయు. బాలకునట్లుస్వయముగఁదెలిసికొనఁజేయుటచేత నతనితర్కశక్తి పెంపొందును. మఱియు బాలుఁడుదేనినిఁదర్శించుకొని స్వయముగనేర్చుకొనునోదానిని మరల నెప్పటికిమరువకయుండును. చదివించువారలకు శ్రమతగ్గును.

4. బాలకునిచేఁ జదివించునదియంతయు నుదాహరణసహితముగఁ జదివించుచుండవలయును. ఎట్లన భూగోళముఁ జదివించుతరి ఆశియాఖండమునం దిన్ని దేశములున్నవని యూరకనోటితోఁ జలుకఁపాఠముఁ జేయించఁగూడదు. ఆదేశములయొక్క స్వరూపమును, భూగోళపటమునఁగనబరచి, వాఁ

నివిశేషములంగురించి తెలియఁజెప్పి తన్ములముననాశీయా యొక్క చిత్తము బాలకునియంతఃకరణమందు ముద్రితమై మ రల నెప్పటికి మరవకయుండునీతిజేయవలయును. ఇటులేవ్యాకరణాది విద్యలనన్నింటి నుదాహరణపూర్వకముగనే నేర్పుచుం డవలయును.

5 ఎప్పుడు బాలకుఁడుచదువుటవలన నలసటఁజెందునో లేకయేదేనినిమిత్తవిశేషమున నెప్పుడు చదువుటయందు నుదా సీనుఁడగునో యప్పుడతనిచే జదివించగూడదు. అట్టియవస్థ యందు జదివించుటఁజేసి జదువునందలిరుచియు, జ్ఞాతృత్వశక్తి యు,ధారణాశక్తియు క్షీణింప నిందువలనఁబలువిధములహానిచే కురును.

6. ఏకమమునఁజదివించుటచేత బాలునకుఁ జదువునంద భిరుచికలుగునో యాకమముననే చదివించుటయుచితము. ఆ యాసమెన్నఁటికిఁ గలుగనియ్యగూడదు. అటలాడుకొనుటయం దు వారికెట్లనందము, నభిరుచిపెంపొందుచుండునో యదేవి ధమునఁ జదువుకొనుటయందును నుల్లాసము నభిలాషవృద్ధి యగుచుండవలయు. సృష్టికమానుసారముచదివించునెడల వా రికవశ్యముగ నానందమభివృద్ధి యగుచుండును తన్ములమున బాలకుఁడెప్పటికి దుఃఖితుఁడు గాక యుండుటయగాదు; విస్తారముగగూడ జదువఁగలుగును. కావునసృష్టికమముననుసరించి

యే బాలురకు శిక్షణమొనంగుట తలిదండ్రులు, రాజులు, ఆ
చామ్యులులోనగువారలకుఁ బరమకర్తవ్యము.

7. బాలునకుఁ గఠినవిషయముఁ బ్రాతఃకాలముందును
సులభవిషయములఁదక్కినకాలములందును భోధించవలయును.
ప్రాతఃకాలమునఁ గఠినవిషయము నేర్పుచో వారికదిసులభము
గవచ్చును.

8 తత్కాలమునందును, ముఖ్యముగముందు రాగలకా
లముందును బాలుర కేయేవిద్యలవలనఁ గళ్యాణముసమకూరునో
యామావిద్యలమున్నందు వారికినేర్పవలయును. ఎట్లనగావర్త
మానకాలంబునఁ దలిదండ్రులనేకులు వారిబిడ్డలఁగేవలము ధ
నోపార్జనము నిమిత్తమే చదివించుచున్నారు. మఱికొందరు త
మకును దమబిడ్డలకును మాన్యప్రతిష్ఠలు కలుగవలయునని చది
వించుచున్నారు. కాని యేప్రయోజనము కొరకువిద్యచదివిం
చఁబడుచున్నదో యదివారికిఁ దెలియదు. యీదేశ
మందు మూఱ్ఱులు కొందరు కావలసినట్లు భోజనమునైనఁ జే
యక కడుపుకాబ్బుకొని ద్రవ్యముఁగూడబెట్టి లోకులకుఁ దమ
శోభనుప్రకాశముఁ జేయునిమిత్తము రంగురంగులవస్త్రముల
ధరించి తిరుగుచుందురు కాని యీబుద్ధిహీనులకు శరీరరక్షణము
సంతానశిక్షణము, సరమార్థముననిన నేమో కొంచమైనవానియొ
డలధ్యానము లేదు. యీమూఱ్ఱులకెల్లప్పుడులోకులకుఁ దమశో

భనుజూపించుకొనవలయునని యొకటేధ్యానము. ఈమూర్ఖుల సంగతి యిటులుండఁ గొందరువిద్వాంసుల స్థితీయునిటులేయు న్నటులఁ గానవచ్చుచున్నది. ఇంటఁకుండునపుడెటులున్నను బయటబోవునపుడుమాత్రము దిట్టముగఁ బటాటోపముఁ గావించుకొనిబయలుదేరుచుందురు. ఇఁకనాడువారు సింగారించుకొనుటయనునదిజగద్విఖ్యాతమైనవిషయమే. కావుననందుగురించి యేమియువ్రాసినవసరములేదు. ఈకల్పితశృంగారములవలన స్త్రీపురుషులెట్లు ప్రసన్నతనందుచుందురో యటులేముతరుల మెప్పువడయుటకై విద్యనేర్చియుఁ బ్రసన్నతఁ గాంచుచున్నారు. కానివాస్తవమునకువిద్యకేవలము విధనమునాజ్ఞించుటకొరకును, మనుష్యులందు దమయాధిక్యమును వెల్లడిజేసుకొనుని ఋత్తమును, నితరలకుఁ దమశోభను జూపించుకొనుటకుఁ గాదు. విద్యనలనబాలుఁడు పృథివిమొదలుకొని పరమాత్మ పర్యంతముఁగల సకలపదార్థముల హస్తామలకంబులరీతిఁ దెలిసికొని నిస్సంశయుడై సంసారమునకు యథాయోగ్యమైన యుపకారముఁ జేయుచు నభ్యుదయముయొక్కయు, నిశ్చేయ సముయొక్కయు సిద్ధినిఁబొందును. కానబూర్వోక్త క్రమముననుసరించి బాలకులకు విద్యాధ్యయనముజేయించవలయును ప్రపంచమునందనేక విద్యలున్నవికాని వానివానివిషయమున నవియన్నియు నత్యుత్తమసుఖదాయకములే. అన్నివిద్యలను

క్కఁడుచదువఁజాలఁడు కావున మనుజమాత్రున కావశ్యకమూ
లైన సామాన్యవిద్యలననఁగాఁ జదువుట, వ్రాయుట, భూగోళ
ము, వ్యాకరణము, సాహిత్యము, గణితము, ఇతిహాసము, ప
దార్థవిద్య మున్నగువానిఁ బ్రతిబాలకునకు నేర్పవలయును.

అ. చదువనేర్చుకొనుటవలన బాలుఁడనేకానేక విద్యా
గ్రంథములమూలమునఁ దనజ్ఞానము నభివృద్ధిపరచి కొనఁ
గలుగును.

ఆ. వ్రాయనేర్చుకొనుటగలుగునై యోజనంబేమన నేర్చినను
కలవిషయముల నెవరునుజ్ఞాపకముంచుకొనఁజాలరు. కానివ్రా
యఁగలిగియుండినయెడల నేదేనినుకవిషయము వ్రాసిపెట్టి
కొని యెప్పుడుకావలసిననపుడు దానినిజూచుటవలనజ్ఞాపకముచే
సికొనవచ్చును. ఇంతియకాక యిక్కాలమున సమస్తవ్యవహా
రములు చదువుట, వ్రాయుటమీఁదనే యాధారపడియున్నది.
మఱియు లేఖవలన వెయ్యిసంవత్సరములకు బూర్వమందలివ్య
వహారములఁగూర్చియు జ్ఞానముకలుగుట కవకాశమున్నది. ఈ
కారణముచేత లేఖనవిద్య బాలురకత్యావశ్యకము. కాని

వాచయతినాన్యలిఖితం తస్యాశిలిఖితన్నకోపి వాచయతి
అయమపితస్యవిశేషఃస్వయమపిలిఖితంస్వయన్న వాచయతి

రసకల్పద్రుమము. పరి. ౧-

అనునట్లు ఉరుచువంటి యధమలిపినిమాత్రము నేర్పరా

దని స్మరణముఁగలిగియుండిదు. ఈభాషలో నొకరువ్రాసినదాని మరియొకరుఁచదువజాలరు సరికదా తామువ్రాసినదితామేచదువఁజాలరు. వెండియు నిక్కాలమందలి సంస్కృతపండితులరీతియుఁగాగూడదు. ఎట్లనఁగా నిప్పటిసంస్కృతపు బండితులలోన నేకులులకు వ్రాయుటకేచేతఁగాదు. ఒకవేళవ్రాయుటవచ్చియుండునేని మెల్లమెల్లగవ్రాయుదురు అట్లుమెల్లగవ్రాయఁబడినదియుఁ దప్పలతోనిండియుండును. కానఁబూర్వోక్తదోషరహితమైన యుత్తమలిపినిబాలురకు నేర్పవలయును.

ఇ. భూగోళవిద్యవలనఁబృథివిగుండముగ నుండుట మొదలగువిషయములఁ గూర్చియు,

ఈ. భూతలవిద్యవలన దేశదేశాంతరముల స్థితిగతులఁ గూర్చియు జ్ఞానముకలుగును. ఇందువలన జనులకుఁజాలలాభముకలదు.

ఉ. వ్యాకరణవిద్య చదువుటచేత దప్పొప్పులంగురించియు, పదపదార్థములయొక్కయు జ్ఞానముకలుగును. వ్యాకరణముఁజదువుటవలనఁ గలుగులాభములఁగూర్చి మహాభాష్యకారుఁడగు బతంజలి యాభాష్యముయొక్క మొదటయథ్యాయములోని ప్రథమపాదమందలి మొదటియాహ్నికమందుఁ బ్రతిపాదనముఁజేసియున్నాఁడు సాహిత్యముచేత మనుజునివానికి లాలిత్యంబును, దియ్యఁదనమునుజేకూరును. వాక్యరచనయు మనోహరముగనుండును.

ఉ. అంకగణితవిద్యయుఁ బ్రతిమానవున కావశ్యకమై
యున్నది. గణితవిద్యలేక నిర్వాహకముఁజేసికొనఁ జాలు మను
జుఁడు ప్రపంచమందొక్కఁడునుఁడను. ఇంకగణకులకు వణిజుల
కుననిన లెక్కలనిమిత్తము గణితవిద్యయత్యంతావశ్యకము. ఇ
టులేనకలనూనవులకు సంకగణితమవసరమనియే. చెప్పవచ్చు
ను. మరియుసభ్యతకుఁబ్రథమసాపానమంకగణితమని యనేక
విద్వాంసులయొక్క యభిప్రాయము.

బు. ఇతిహాసవిద్యవలన మనుజులకుఁబూర్వకాలపువిష
యములఁగూర్చి జ్ఞానముకలుగుకారణమున నదియు నందరకు
ముఖ్యమే. ఎట్లన నొకకాలమునందొకానొకరాజు ఒకవిధము
ననేదోయొక కార్యముఁజేసినందువలన నాయారీతి లాభలాభ
ములుకలిగి యాయాప్రకారములఁ బరిణమించెనని తెలియుట
కతన నావిషయమును మనసుననిడికొని మనుజుఁడుదానటువం
టికార్యముఁజేయబూనుచో నందులకుముందు రాగలహానిలా
భములగురించి యోచించితెలిసికొనఁగలుగుటచేత ననేకముల
గునాపదలనుండి తప్పించుకొననోవును. వెండియుధార్మికులు
పరోపకారులు, శూరవీరులునగు తనపూర్వులయొక్క సచ్చరి
త్రములఁ దెలిసికొనియుండుటంజేసి మనుష్యుఁడు ధార్మికుఁడు,
పరోపకారి, శూరవీరుఁడుఁగానోవును. ఎట్లుమానవులకీపైన బే
యొనినవిద్య లావశ్యకములో యటులే తక్కుంగలశాస్త్రము

లుగూడ నావశ్యకములైయున్నవి. ఈసార్వజనికవిద్యలఁ బ్రతి
 బాలునకు యధావిధనేర్పవలయును. విశేషవిద్యలబాలకుల పి
 తాపితామహాదులజీవికలననుసరించియు, నతనియభిరుచిననుస
 రించియుఁ జదివించుటొప్పును. ఎందుచేతనన? నేకులమందేవిద్య
 వలన జీవనముజరుగుచుండునో యాయుంటియందావిద్యకు సం
 బంధించిన సాధనములన్నియు విద్యమానములైయుండును. మ
 రియు దలిదండ్రులేపనిఁ జేయుచుండురో బాలకుఁడునాపనినేచే
 యబ్రయత్నించుచుండును. అట్టికార్యముల నేర్చుకొనుటతనికి
 సులభముగనుండును. కావున బూర్వోక్తక్రమముల ననుసరిం
 చియే విద్యనేర్పవలయును.

ఇకవిద్యలంగూర్చి విచారించినయెడల వానివానివిషయ
 ములలో సమస్తవిద్యలు నుత్తమములే. మరియు వీనివలన బె
 క్కులగులాభములుగూడగలవు. విద్యలమూలమునఁగలుగువా
 న్నవికలాభములవదలిపెట్టి ప్రస్తుతకాలమందలి లోకప్రవృత్తి
 ననుసరించి విద్యలమూలమునఁగలుగుఫలము కేవలము జీవికని
 మిత్తమేయనుకొని తన్నిమిత్తమా యావిద్యలనభ్యసించినయె
 డల జీవనమత్యుత్తమవిధానంబున జరుగుచుండును. అల్పసం
 ఖ్యాకులగుమనుజులు కొందరుదప్పదక్కినవారెల్లరు ధాన్యాదు
 లు, బ్రత్తి, పట్టుమొదలగు పదార్థముల నుత్పన్నముఁజేయుట
 యు వానిబరదేశముల కెగుమతిఁగావించుటయు, నాదిగాఁగల

కార్యములందేతత్పరులైయున్నారగుదా. ఈకార్యములను త్తమరీతి నెరవేర్చికొనుటకాపదార్థముల వాస్తవికస్వరూపముగూర్తెరిగి తదనుసారముగ వానివిషయమైవ్యవస్థలఁగావించుకొనుటవలన లాభమును వేరువిధమైనహానియుఁ గలుగుచున్నది. కావుననామూపదార్థములగుణములగురించి తెలిసికొనుటకు విద్యలతిముఖ్యములు. వ్యవసాయముఁ చేయునతఁడు తనకృషివలన ముందుగలుగులాభముఁగూర్చియు, వర్తకుఁడు తనవ్యాపారమువలన రాగలలాభముఁ గూర్చియు, నాలోచించుకొను నిమిత్తము

ఋ. తర్కవిద్యమిక్కిలియుపయోగకరమైయున్నది.

ఎట్లనఁగా

మోహంరుణద్ధి విమలీకురుతేచబుద్ధింసూతేచ సంస్కృతపదవ్యవహారశక్తిం,

శాస్త్రంతరాభ్యసన యోగ్యతయా యునక్తి తర్కశ్రమోనతనుతేకిమిహోపకారః. సుభా. ప్ర. 2.

తర్కవిద్య మనుష్యులమోహము నాశనముఁజేసి బుద్ధినభివృద్ధిబరచును. సంస్కృతమందు నిపుణత్వముఁగలిగించి వ్యవహారశక్తినుత్పన్నముఁజేయును. ఇతరశాస్త్రములఁ జదువుటయందుసహాయమొనరించును. దుఃఖమునుండి తప్పించును. ఇటులే యెన్నివిధములనో జగత్తునకుపకారముచేయుచుండును.

శృషి కారులకు, వ్యాపారులకు నంక గణిత మావశ్యకమని యిది
వర కే వ్రాసితిమి గదా. ఇధేవిధమున శిల్ప కారుల కంక గణిత స
మేతముగ

౪. భూమితి విద్యయవనర నైయున్నది. చదువెరుంగని
శిల్ప కారులు సయితము భూమితివిద్య జదివియుండకపోయిన
ను నూహించుకొని వారివారి కార్యముల జేసికొనిచుండనిక
భూమితివిద్యయొక్క యవసరమేమని యెవరైన నడుగుచో నం
దులకుఁ బ్రత్యుత్తరమాలకింపుడు. చదువెరుంగని శిల్పులపని
యందును, విద్య నెఱిగియున్న శిల్ప కారులపనియందును రాత్రిం
దినములకున్నంత తారతమ్యముకలదు. చూడుడు. రామచం
ద్రమహారాజులంకాపురము నాక్రమించుకొను నిమిత్తము వి
శ్వకర్మ కుమారుడగు నలుండైదుదినములలో

దశ యోజన విస్తీరణం శతయోజనమాయతమ్.

వా. రా. యు. స. 32.

పదియోజనముల వెడల్పును, సూరుయోజనములపొ
డవునుగలసేతువు శిల్పవిద్యాప్రభావంబుననే నిర్మాణముగా
వించె. ఎట్లనగా

హస్తిమాత్రా మహాకాయాః పాషాణాంశ్చనుహాబలాః
పర్వతాంశ్చసముత్పాట్య యంత్రైః పరివహంతిచ.

సూత్రాణ్యన్యే ప్రగృహ్ణంతి హ్యయతంశతయోజనం

నలశ్చక్రేమహాసేతుం మధ్యేనదనదీపతే.
 సతదాక్రియతేసేతు ర్వానరైః ఘోరకర్మభిః
 దండానస్త్యేప్రగృహ్లాంతి విచింత్యంతి తథాపరే.
 వానరైఃశతశస్త్రై ర్మహాస్యాజ్ఞా పురస్సరైః

వా. రా. యు. స. 22.

రామునియొక్కయాజ్ఞానుసారము వనచరులనేకులేను
 గులవంటి పెద్దపెద్దబండల యంత్రములతోఁ బెల్లగించిసేతువు
 బంధించుటకొరకుఁ దెచ్చుచుండిరి. కొందఱు కొలత ద్రాడు
 లతో సముద్రముయొక్కయీవలితీరముమొదలుకొని యవత
 లితీరమువరకుఁగొలుచుచుండిరి. మరికొందరు కొలతకర్రలం
 బూని యీగట్టునుండి యీవలిగట్టువరకునిలువఁబడియుండిరి.
 అటులేమరికొందరరణ్యాటులు సేతుబంధనమునకుఁ గావలసినసా
 ధనములఁ బ్రోవుచేయుచుండిరి. నలుఁడు సేతువుఁగట్టుచుండెను.
 ఆసమయమున శిల్పయంత్రవిద్యలులేకయుండి నలుఁడు శిల్పవి
 ద్యనభ్యసించియే యుండనిచో నంతటివిశాలమైన సేతువునిర్మిం
 చుటెట్లుసంభవమైయుండును? చదువెరుంగనిశిల్పులుసయితము
 స్వబుద్ధితోడను, దమపితాపితామహాదులనుండియుఁ గొంచెము
 కొంచెము నేర్చికొనియే పనిచేయుచున్నారుకాని యూరకకా
 దు. అటక, కృష్ణా, గోదావరిమొదలగు నదులపైసేతువునిర్మిం
 చు శిల్పకళజ్ఞుఁడు తన్ని ర్మాణమునకవసరములైన లోహకాష్టా

దిసాధనములెంతపొడుగు, ఎంతవెడలుపు, ఎంతయెత్తు నెంతదృఢత్వముఁ గలిగియుండవలసినదియు భూమితిశాస్త్రానుసారము తనధ్యానమునందుంచికొని మఱియు సేతువు బంధించఁబూనును. చదువెరుఁగనిపల్లెటూరి మోటుఁదనపుఁగమ్మరులు మొదలగు బనివాండ్రును క్రూరు, నాగలిమొదలగువానియొక్కపొడుగు, వెడల్పు, ఎత్తు, దృఢతలోనగు విషయములమనసున నిడికొనియేవానినిజేయుచుండురు. కానివిద్వాంసునకును నవిద్వాంసునకునుగల భేదమేమనఁగా విద్వాంసులగువారలు కొంచెమువ్యయముతోఁ గొలఁదికాలములోపలనే మంచిగట్టిదనము గలిగి చూచుటకుమనోహరముగనుండులాగు నెక్కువపనినిజేయఁగలుగుదురు. అవిద్వాంసుఁడట్లుచేయఁజాలఁడు. భూమితిసదృశిల్పకారులకెట్లావశ్యకమో యటులేయుపశిల్పకశ్రజ్ఞులు, పహయోపశిల్పకశ్రజ్ఞులు. లోహకారులు, స్వర్ణకారులు, రాళ్లమలచువారు, కుమ్మరులు, మణిహారకారులు, మొదలగు పనిపాటలవారికెల్లరకు నవసరమైయున్నది. మరియు చిత్రలేఖనము, పురవీధులనేర్పరచుట, భూమశకటమార్గంబులనిర్మించుట, ఇనుపబట్టలఁబరచుట, వంటెనలఁగట్టుట, విగ్రహాలయములుకట్టుట, భూమనావలఁజేయుట, సముద్రతీరములందు నౌకావిక్రమఘట్టములనిర్మించుట, కర్మశాలలగట్టుట మొదలుగాఁగల్గఁగతికార్యమందును భూమివిద్యయావశ్యకమేయైయున్నది.

ఎ. ఇక యంత్రనిర్మాణవిద్యయొక్క యవసరముఁజూచుడు. యంత్రశాస్త్రముయొక్క ప్రభావంబుననే ప్రస్తుతకాలమునఁగళాకౌశలంబు లింతమహిమనున్నతదశకువచ్చియున్నవి. శర్మశాలలందుజరుగు సకలకార్యములకుయంత్రములేయాధారములు. ఆహారపదార్థములన్నియు యంత్రములనుండియే వెలువడుచున్నవి సముద్రయానమఁనుగమమగుటకుఁగారణము ద్వీర్భ్యః యనుయంత్రసహాయము వలననే మరియునింగ్లండు మొదలగునాగరికతనొందిన పరదేశములందుఁబోలముచున్నట్లు, విత్తుట, కోతగోయుట, కుప్పవేయుట, ధాన్యమురాల్చుట, తూర్పారబట్టుట, దంపుట, బాగుచేయుట, వీసరుట, పిండిదాల్చుట, పిండిదడిపిముద్దచేసిమర్దించుట, రొట్టెజేయుట, కాల్చిపక్వముఁజేయుటలోనగునమస్త కార్యములు యంత్రములవలననే జరుగుచున్నవి. వెండియు నింటికుపయోగించు పెంకు, నిటుక స్తంభములు, ద్వారములు, కిటికీలు, మేకులుమున్నగుపదార్థములన్నియు యంత్రములవలననేయగుచున్నవి. మనముకూర్చుచుండుపీఠములు, వ్రాసికొనుబల్లలు, వస్త్రములు, గొడుగులు, కలములు, కాగితములు, బాకులు, కత్తెరలు, తంత్రులు, తుపాకులు, ఫిరంగులు, నుష్ణతామాపకయంత్రములు మొదలగునవియన్నియు యంత్రసహాయముననే చేయబడుచున్నవి. ఇంతయేల? ఏదేశమునందు యంత్రవిద్యయున్నతదశనందియుండు

నో యాదేశమేనాగరికతయందగ్రగణ్యమై యితరదేశములపైఁ దనయధికారముఁజెల్లింపుచుండును.

ఐ. పదార్థవిద్యవలన ధూమయంత్రములు, వార్తాతంత్రములులోనగు ననేకసాధనములయొక్కప్రాప్తికలిగియున్నది, ఈ పదార్థవిద్యాప్రభావముననే రక్షణదీపముకని పెట్టెఁబడినది. అందువలనఁ బృథివిలోపలనుండు జ్వాలాగ్రాహకపదార్థములజ్ఞానముకలిగి యనేకులు మృత్యుభయమునుండి తప్పించుకొని, ఖనిజపదార్థములపరిజ్ఞానముంబొంది తన్మూలమున నానావిధసౌఖ్యంబుల ననుభవించుచున్నారు. అటులే లోహచుంబకజ్ఞానముకలుగుటంజేసియు ననేకులప్రాణులప్రాణములు రక్షింపఁబడినవి. పదార్థవిద్యవలనఁ బ్రపంచమునకు గణనాతీతమగు లాభముకలిగియున్నది. పదార్థవిద్య తక్కినవిద్యలకెల్ల మాత్రయని ననుమిప్పగు. ప్రపంచమున్నతిఁగాంచుటంతయుఁ బదార్థవిద్యమూలముననే. ఇంచుకయోచించినఁబదార్థవిద్య యెంతటియావశ్యకమగునదియుఁ జదువరులేగ్రహింపఁగలరు.

ఓ. దర్శనానుశాసనశాస్త్రమువలన సులోచనములు మొదలగువానిఁజేయుజ్ఞానముకలుగును, అందువలన
వృద్ధోపితరుణాయతే.

అనునట్లువృద్ధుఁడుసయితము తరుణవయస్కునితోఁబాటు ముగదదృష్టివాఁడైనను మంచివానివలెజూడఁగలుగును. అ.

ణ్వీక్షణి, దూరదర్శని, మున్నగువానిసహాయమున నూత్నపదార్థములను, దూరపువస్తువులను సులభముగఁజూచి తెలిసికొనుట మొదలగు లాభములనేకములీవిద్యవలనఁ గలిగియున్నవి.

ఔ. రసాయనవిద్యవలనఁ బ్రపంచమునఁ బలువిధముల నుపకారముకలుగుచున్నది. చాకలులు, రంగులద్దవారు, నాటకులు, చిత్రకారులు మొదలగు ననేకమంది కార్యములీరసాయనవిద్యమీఁదనే యాధారపడియున్నవి. ఎట్లనఁగా నేదేనినొకరంగునందు మరియొకరంగుగలుపుటవలన వేరొండువిధమగు వర్ణమేర్పడుననియు, నొకవర్ణములో నొకవిధమగు ఖారముఁగాని యామ్లముఁగానికలుపుటచేతమరియొకవర్ణమేర్పడుననియు వర్ణములసంబంధమైన జ్ఞానము రసాయనశాస్త్రముచేఁగలుగును. ఇంతియకాక బంగారము, వెండి, రాగి, కంచు, ఇనుము, ఉక్కులోనగుధాతురసములీవిద్యవలననే చేయఁబడుచున్నవి. బెల్లము, చక్కెర, సబ్బు, తుపాకిమందు, అత్తరువులు, అరఖులు, అద్దములు, పింగాణిలోనగుపదార్థనిర్మాణముకొరకు గర్భశాలలయందును, నౌపథాలయములలోను, బొలములకెరువు సిద్ధపరచుటయందును, ద్రాగెడినీటినిఁబరీక్షించుకొనుటకును, మఱియునిటులేయనేకవిధములగుగార్యములందురసాయనవిద్య యావశ్యకమైయున్నది. ఇక్కాలమున మూర్ఖులుకొందరు, బ్రథమతోఁగూడికొని వెండిని బంగారము చేయుటయేరసాయనవి

ద్యయనుభావముగలిగియున్నారు. ఇదిస్పష్టికమమునకు విరుద్ధమగుటచే నన్నివిధములనబద్ధమే. ఇంతకుముందుఁజెప్పఁబడిన విద్యయేరసాయనవిద్య.

అం. భూగర్భ విద్యవలన భూమియొక్కనిర్మాణము, నా నిర్మాణమునకుఁబట్టినకాలము, లోపలి భాగమునఁ గరఁగియుండు బంగారముఁ వెండి, యినుముమొదలగు ధాతువులగురించియు, భూకంపమెప్పుడేప్రకారముగఁబుట్టుచుండునదియు, పర్వతసమూహములెప్పుడే పదార్థమువలన నెందునిమిత్తమెట్లు పుట్టియున్నదియు బంగారము, వెండి రాగి, ఇనుము, వజ్రములు, మరకతమాణిక్యములు, నీలములు, గోమేధికములు, అంగారము మొదలుగాగల ఖనిజములయొక్క గనులెక్కడెక్కడనుండునదియు, వీనియందలియుత్తమత, యధమతమున్నగువానియొక్కయు బరిజ్ఞానము మానవునకుఁగల్గును, ఖనిజపదార్థములతోమానవుల కెట్టియవసరమున్నదియు, వానివలన లోకమునకెంతటియువకారమగునదియు నెల్లరకుఁ దెలిసియేయున్నది.

అః. కృషివిద్యవలనఁ బ్రతివ్యవసాయదారుఁడు నొక ఖండమందలి నేల యొకవిధముగనున్నదనియు, దానియందొక ప్రత్యేకమైన యెరువుఁజల్లియందులకుఁదగిన ధాన్యమువైచినఁబంటబాగుగఫలించుననియుఁదెలిసికొనగలుగును. కృషివిద్య నెరుఁగకవ్యవసాయముచేయఁబూనుటచేతఁ జల్లిననితనములు

నాశనమందుటయు, బైరునకుఁదెగుళ్లు సంభవించుటయు, బంటతక్కువగఁబండుటయు లోనగుదోషములచేకూరును. ఈవిద్యనేర్చివ్యవసాయముచేయఁబూనుచో నిట్టియుపద్రవములంత విస్తారముగఁగలుగవు. మఱియునీవిద్యను గుర్తెరుగక వ్యవసాయముఁజేయుకారణమున నొకయకరపునేలయందు నైదుమణుగులధాన్యములభించు నెడలఁ గృషివిద్యననుసరించి పైరుచేయఁబడుచోయదేనేలయందంతకన్న నెన్నియోరెట్లెక్కువ ధాన్యములభించును. కానఁగృషివిద్యఁదెలిసియుండుట మిక్కిలిలాభకరము. మనుష్యమాత్రునిజీవన మీవ్యవసాయముమీదనే యాధారపడియున్నది. విశేషించి యీదేశవాసులకుఁ గృషివిద్యవలన నెంతటియావశ్యకమున్నదియు విశదీకరించుటకుఁగాను వేదమంత్రములఁబ్రమాణముజూపనక్కరలేదు.

క. భూపృష్టవస్తువిద్యచేత నదులు, వాగులు, మంచు, వడగండ్లు మొదలగున వేర్పడుటయొక్కయు, వానకురియుట, సముద్రముపొంగుట, తగ్గిపోవుట, మున్నగువానియొక్కయు, పర్వతాదులస్వరూపముమారిపోవుటయొక్కయు, భూపృష్టభాగమున నేర్పడునకలపదార్థములయొక్కయు జ్ఞానముకలుగును.

ఖ. భౌషాపరిజ్ఞానముచేత నానావిధపదార్థములఁగూర్చి యతిశ్రీఘ్రముగ భోధపడును. దేశదేశాంతరములకేగిమనుష్యుఁడనేకలాభములఁబొందనగును. కావునసకలమానవులు తక్కు

వకుతక్కువరెండుభాషలైన నేర్చియుండవలయు. అందొకటి ధర్మభాషయు రెండవదిరాజభాషయుఁగావలయును. ధర్మభాష నేర్చియుండిన మానవులు ధర్మాధర్మంబులదెలిసికొన నితరుల సహాయమపేక్షించక స్వయముగ దెలిసికొనఁగలిగియుందురు. రాజభాషవలన రాజసన్మానమును జగత్తునందుబ్రతిష్ఠయు, రాజ్యవ్యవహారములందుఁ బ్రవీణతయుజేకురును.

గ. కావ్యవిద్యవలన మనుజుఁడేవిషయమునుఁ బ్రబంధ రూపముగఁజేయునో యావిషయమతని కంఠస్థమగును. అంత కుఁబూర్వమురచియింపంబడియున్న ప్రబంధములను త్తమరీతిఁ దెలిసికొనఁగలుగును. కవియై యుత్తమవిధానంబున కవిత నెనఁ రించుచో నందువలనఁబ్రపంచమున కుపకారముగలుగుటయు కాకరచించినవానిపేరుజగంబున శాశ్వతంబుగనుండును.

ఘ. అలంకారవిద్యచేతఁగావ్యమునకు శోభకలుగును. వెండియు నొకేవిషయమున సేకప్రకారముల వర్ణించి తెలియఁ జెప్పటయందు సామర్థ్యముకలుగును.

జ. ఛందోశాస్త్రమువలనఁగావ్యరచనకు సంబంధించి నజ్ఞానముచేకూరును.

చ. చిత్రవిద్యవలన వివిధవిధములైన పదార్థములచిత్ర యవుల దీయుశక్తికలుగును.

ఛ. వక్తృత్వవిద్యచేత మనుష్యుఁడు తనయభిప్రాయ

మును యథార్థరూపముగ వర్ణింపశక్తుఁడగును. ఇదిప్రతిమాన
పునకు నవసరము. మఱియుఁ బ్రాప్తివాకుఁడు, ఉపాధ్యాయుఁడు,
శోధకుఁడు మొదలగువారిజీవనము దీనిమీఁదనే యాధారపడి
యున్నది. కావుననే వేదముందు

వాచావిప్రస్థతవాచమర్మః అ. కాం. 2. అ. 7. ప. 89

విద్వాంసుఁడును, వ్యాపారియు వాణిచేతనేతరించుచు
న్నారని ప్రతిపాదనముచేయఁబడియున్నది.

జ. గానవిద్య.

ఝ. సాధ్యవిద్య.

ఞ. సృత్యవిద్య.

ట. నాటకాది విద్యలవలన మానవునిచిత్తమునకుఁ బ్రస
న్నతయుఁజాతుర్యము కలుగుటయెకాక రసికతయుఁ జేకూరును.

ఠ. అర్థశాస్త్రమునభ్యసించుటచేత ధనోపార్జనమున
కవసరము లెన సకలవిషయములు కరతలామలకంబులగును.

డ. ధనుర్విద్యయనఁగా యుద్ధవిద్యాప్రభావంబున రా
జ్యప్రాప్తియు, స్థితియుఁగలుగఁ బ్రజాపాలనమునమకూరును.

ణ. రాజశక్తి విద్యయనఁగాఁ జట్టములుఁబోనగువాని
నిర్మించుటఁగూర్చియు.

ణ. రాజనీతి మొదలగు విద్యలంగూర్చియు ముంద్రవా
యబడును.

త. ఖగోలవిద్యచేత నాకసమందలి సకలపదార్థముల గతులు, తన్నియమములు, నేదయ్యాస్తమానములు, గ్రహముల పరిమాణము. గ్రహణములు, గ్రహములకుఁగల పరస్పర మారముమొదలగువానిఁగూర్చి తెలియును.

థ. వైద్యవిద్యమూలమున మనుజులనేకభయంకర రోగములనుండియు, సకాలమృత్యువునుండియుఁ దప్పించుకొనఁ గలుగుదురు. దీనివలనశరీరముయొక్క బహిరంతర్భాగములఁ గూర్చియు, నుత్పత్తి, ఆయుర్వృద్ధి, క్షయము, పరిమాణము మున్నగువానిఁగూర్చియు, జ్ఞానముకలుగును. ఇదిమనుష్యులకే కాదు? సమస్తప్రాణిమాత్రములకు మిక్కిలియావశ్యకమైయున్నది. దీనినభ్యసించుటచేతఁగలుగు నానావిధములైన లాభములగురించి మనుష్యులందరు నెరిఁగియే యుందురు కావున మేమువిస్తారమువ్రాయనక్కరలేదు.

ద. విమానవిద్యవలన మానవుఁడు సుఖపూర్వకముగ నాకాశమార్గమందే యరణ్యంబుల, నుపవనవాటికల, బర్వతంబుల, సముద్రములనవలీల లంఘించిపోఁగలుగును.

ఈవిద్యాప్రచారము పూర్వకాలమున మనయార్థ్యులలోనుండి యుండె. ఋగ్వేదముయొక్క ఆ. 2. ఆ. 3. ప.23,24లందును, వాగ్మీకరావూయణములోని యుద్ధకాండమందలి 124 వ స్వర్గమునను జూచికొనుఁడు.

ధ. ఆకృతివిద్యవిషయమై చరకవి మానస్థానమందలి యెనిమిదవ యధ్యాయంబునను, సుశ్రుతశారీర స్థానమందలి నాలుగవయధ్యాయంబునను వ్రాయఁబడియున్నది. ఈవిద్యవలన మనుష్యాది ప్రాణులయాకారంబుల వీక్షించుటతోడనేయతఁడు దుష్టుడైనదియు, మోసగాడు, కపటి, క్రూరుఁడునైనదియు లేక దయాళుఁడు ధార్మికుఁడు, పరోపకారి, యహింసకుఁడైనదియు దెలియనగును. ప్రాణులస్వభావంబులఁగూర్చి తెలిసికొనుటకు వీలగుటచేత నీవిద్యయు సందరకవసరమే.

న. సృష్టిక్రిమ విద్యవలన మనుజులకుఁబ్రపంచమందలి సకలపదార్థములయొక్క యనుభవము కలుగుటయకాక సృష్టియేప్రకారముత్పన్నమైనదియుఁదెలియును, వెండియునీవిద్యచేత మనుజుఁడు భ్రాంతిరహితుఁడగుటంజేసి మిథ్యాధర్మమును వలలోదగుల్కొననేరఁడు. ఇంతియకాక యీవిద్యనేర్చినవాని హృదయావకాశంబున ననుభవములైన వాక్యములకుఁబ్రదేశమేకలుగదు-దీనిగుర్తెఱిగియుండునతఁడు ప్రపంచములోని ప్రతి పదార్థముయొక్క వాస్తవికస్వరూపముఁదెలిసి కొనఁబ్రయుత్నముఁజేయుచుండుటయేకాక వానిఁగూర్చి తెలిసికొనితీరును. తన్ములమున నతనిహృదయమున కెల్లప్పుడు సంతోషమేకలుగుచుండును.

ప. లోకవ్యవహారవిద్య నభ్యసించుట కేగ్రంథములవ

సరము లేదుకాని కొంతవరకు వార్తాపత్రికలు తోడుపడగలవు. ఎట్లనగా ప్రపంచమునందిపుడే యేకార్యములుజరుగుచున్నవి? అంగడులయందు బియ్యము, గోధుమలు, నెయ్యిమొదలగువాని వెలలెట్లున్నవ్రా? ఎవరెవరితో మనుష్యులేయే కార్యములజేయుచున్నారు? దేశదేశాంతరములందీసంవత్సరము పండినవస్తువులెయ్యవి? రాజ్యపరిపాలనమెట్లు నడచుచున్నది? విపణియొక్కస్థితియేమి? అనియిదే విధమునందక్కుగల సమస్తసాంసారిక వ్యవహారములఁగూర్చి తెలిసికొనుటయే లోకవ్యవహార విద్యయనఁబరగును.

ఫ. సంపత్తిశాస్త్రముఁ జదివి యావిద్యననుసరించి వ్యావారముఁజేయుచో నష్టముతక్కువయు లాభమెక్కువయుఁగలుగును. .

బ. రేఖాగణితము.

భ. బీజగణితము

మ. శూన్యలబ్ధిగణితము

య. సరళరేఖాత్రిభుజమితి

ర. వక్రరేఖాత్రిభుజమితి

ల. సైర్యవిజ్ఞానవిద్య

వ. గతివిజ్ఞానవిద్య

శ. శిల్పవిద్య

ష. జలవిజ్ఞానవిద్య.

స. జలసైర్యవిద్య.

హ. మరియుజలగతివిద్య, వాయువిద్య, యెన్నిప్రకారంబులగు బ్రాణిశరీరంబులుండు నదియుఁదెలిసికొన శారీరవిద్య, గోశ్వాదిపశువులలో నుత్తమ మధ్యములఁబరీక్షించువి

ద్య, క్రిమివిద్య, జలప్రాణివిద్య, వనస్పతీవిద్య, విష్యుద్విద్య, ఆత్మవిద్య మొలుగాఁగలవిద్యలు • పెక్కులుగలవు. కీనినివేదాదినత్యశాస్త్రములనుండి తెలిసికొనవచ్చును. గ్రంథవిస్తరభీతిచే వానినన్నింటినిట వ్రాయఁజాలము. సుగ్రీయుతులగుజదువగులింత మాత్రముతోడ నధికముగ తెలిసికొందురుగాక.

విద్యనభ్యసించునిమిత్తము విద్యార్థి తనసమయమును విభాగించుకొనవలయు ఈసమయవిభాగముంగురించి విద్వాంసులు భిన్నాభిప్రాయములంగలిగియున్నారు. నిదర్శనముగ రెండుప్రకారములగు నభిప్రాయంబుల నిందుఁబొందు పరచెదము. గాత్రిందినములుకలుప నిరువదినాలుగు గంటలగుఁగాదా, వీనిలో 9 గంటలు బాలురునిద్రించుటకును, మిక్కిలిపసిబాలురైనసిద్ధులకుఁ బదిగంటలును 9గంటలు పాఠశాలలోఁ జదువుటకు నితరపనులకును, విద్యార్థి పెద్దవాఁడగుచో సతనికి నివాసస్థానమున యథేచ్ఛముగఁ జదివికొనుటకు వ్రాసికొనుటకు $3\frac{1}{2}$ గంటలును, బాలుఁడగుచో స్వాలయంబున జదివికొన $2\frac{1}{2}$ గంటలును, భోజనాదివ్యవహారంబులకు $1\frac{1}{2}$ గంటయు, వాయువిహారవ్యాయామాదులకు నొకగంటయునైన నిరువదినాలుగుగంటలు సరిపోవును, మరికొందరి సిద్ధాంతమెట్లనగాఁ బ్రాతఃకాలమున నారుగంటలకు బాలుఁడునిద్దుర లేచి యారుమొదలుకొనియేడుగంటలవరకు నావశ్యకకార్యములందీర్చు

కొని 7 మొదలు 8 వరకుఁగొంచెముచదువుకొని 8 మొదలు 9 వరకు నీశ్వరోపాసనము, భోజనముమొదలగువానిక్రిందఁ గడపి 9 మొదలు 12 వరకు విద్యనభ్యసించుచు 12 మొదలు 1-15 లవరకు విశ్రాంతిఁగైకొని తరువాత 2 వరకు ఫలహారము, భోజనముమొదలగువానితోఁబుచ్చి 2 మొదలు 5 వరకు విద్యాభ్యాసముఁజేయుచు 5 మొదలు 6 వరకు విహారములందేలి 6 మొదలు 8-30 వరకు స్వయముగ జదువుకొనుటయందుఁ గడపి 8-30 మొదలు 9-30 వరకు భోజనాది వ్యవహారముల బుచ్చియనంతరము నిదురింపవలయును మరలమరుసాడిదే విధమున నారుగంటలకు మేల్కొంచి పూర్వపు ప్రకారముగనే పనిచేసికొనుచుండవలయును. ఇటులే బాలకులయొక్క సమయవిభాగముఁగూర్చి యింకనుగొందరు విద్వాంసులయొక్క సిద్ధాంతములలో భేదములుకలవు. కాని, శీతోష్ణాది దేశకాలముల విచారించి బాలకులయొక్క శరీరస్థితినిబట్టి సమయవిభాగముఁజేసికొనుటచితమని వయభిప్రాయము. బాల్యావస్థయందలి కాలమును నిరర్థకంబుగఁ బోగొట్టకయుండుట తలదండ్రులకు, నాచార్యులకు, విశేషించిబాలకులకునతిముఖ్యమైయున్నది. బాల్యావస్థయందు విద్యవచ్చులాగునఁబెరిగినపిదప రానేరదు కావున విద్యాభ్యాసంబునకు సర్వోత్తమంబగు బాల్యావస్థయందలి కాలమునుజేతులార

నూరక పోగొట్టక యేవిద్యజదువుదురో దానిసార్థముగ,
సాంగోపాంగముగ నుత్తమ విధానంబునజదువవలయును. ఆ
విధమునజదివిన నేబాలకుడు పరీక్షోత్తర్వుడు కాగలుగు
ను. ఎవడుధ్యానముంచి విద్యనభ్యసింపఁడో యతఁడుపరీక్షో
త్తర్వుఁడెప్పటికిఁగానోపడు. వ్యాకరణమహాభాష్యమందేమని
శ్రవాయఁబడియున్నదో పరికింపుడు.

సమానమిహమానానాం చాధీయానానాంచ కేచిద్ధర్మైర్భ్య
జ్యంతే అపరేనతత్రకిమస్మాభిః కర్తుంశక్యమ్ స్యాభావికమే
తత్. మహాభాష్యము. అ. 1. పా. 1. ఆ. 6 సూ. 38.

పరీక్షయందుగెలుపుఁగొనవలయునను కోరికతో సమా
నముగఁజదివినప్పటికి విద్యార్థులలోఁగొందరు గెలుచుటయుఁ
గొందరోడిపోవుటయుగలుగును. ఈవిషయమైభాష్యకారుడు
పరీక్షయందు గెలుపుకలుగుటయు, గలుగకపోవుటయు వి
ద్యార్థియొక్క స్వభావముననుసరించియుండుననియు, నేవిద్యా
రిబుద్ధిమంతుడై మనసునుంచిచదువునోయతఁడుతీర్హుడగు
గాని యెవడు మూర్ఖుడై పరధ్యానముతో నధ్యయనముఁ జే
యునోనతఁడు గెలుపుఁ గాంచనేరఁడు కావునసమస్తవిద్యార్థు
లు మనసునుంచిచదువుట ముఖ్యమనివ్రాసియున్నాడు. మరి
యు దంభము, గపటము, భలము, పాఖండము, కుసంగమ
మాదిగాగల వానిఁ బరిత్యజించి

సేవేతేమాంస్తునియమాన్ బ్రహ్మచారీగురౌవసన్
సన్నియమ్యేంద్రియగామం తపోవృద్ధ్యర్థమాత్మనః

మను. అ. 2.

విద్యార్థిగురుకులమందు వసించుచు జితేంద్రియుడై..
యధ్యయనంబను తపంబు నభివృద్ధి పరచికొనునిమిత్తము ని
యమముల సేవించవలయును. ఆనియమంబులెవ్వియన
శాంతఃదాంతః ప్రీమాన్ దృఢధృతిః అగ్లాస్నుః
అదివాస్వాపి. ఆప. ధ. సూ. ప్ర. ప. 1. ఖం. 2.

బ్రహ్మచారియెల్లప్పుడు శాంతస్వభావుడై, దాంతుఁ
డనఁగా విద్యా ధ్యనంబునఁగలుగు ; శ్రమసహింప నోపు
వాడై లజ్జావంతుఁడు, ధైర్యవంతుఁడునై యేప్రకారం బగు
హానికలిగినను జలించక : విద్యాధ్యయన మందెన్నఁటికి నలస
టమెందక, పగటియందెన్నఁడు : నిదురించక యుండవలయు.
మఱియు,

మైథునంమధుమాంసే, గోభి. గృ. సు. ప్రపా. 3. కం. 1..

బ్రహ్మచర్యమూనిన విద్యార్థిమైథునమద్యమాంసాది
దుష్టపదార్థముల నెప్పుడు సేవించఁగూడదు. అటులే,

స్వాధ్యాయోద్వగర్మరుచిస్త పస్వ్యౌ జర్మదః సిద్ధ్యతి
బ్రహ్మచారీ ఆప. ధ. సూ. ప్ర. 1. ప. 1. ఖం. 4.

విద్యనధ్యయనమఁ జేయుచు స్వగర్మనిష్ఠుడై, తపస్వి.

యు, సరళస్వభావుఁడనై, కోమలుడై యేబ్రహ్మచారియుం
డునో యావటువేకృతకాయుఁడగుఁ గావున నమ్రతయు, సర
ళతయు విద్యార్థి కవసరములైయున్నవి. ఇదేవిధమున

శిష్యంబ్రూయాత్ కామక్రోధలోభమోహమానాహంకా
రేర్ష్యా పారుష్యపైశూన్యా నృతాలస్యాయశస్యాని
హిత్యాసీచనఖరోష్ణాశుచినాకషాయవాససాసత్యవ్రత బ్ర
హ్మచర్యాభివాదన తత్పరేణావశ్యంభవితవ్యం మదనుమ
తస్థానగమనశయనాసన భోజనాధ్యయనపరేణభూత్వామ
త్ప్రియహితేషు వర్తితస్యసత్తోన్యథా తేవర్తమానస్యాథ
ర్నో భవత్యఫలాచ విద్యానచప్రకాశ్యంప్రాప్నోతిఅహం
వాత్వయిసమ్యగ్వర్తమానేయద్యన్యథాదర్శిస్వామేనోభా
గ్ భవేయమఫలవిద్యశ్చ. సుశ్రు. సూ. అ. 2.

నిమ్న లిఖితసీచకార్యంబులసలుపరాదని గురుప్రశిష్యున
కుబోధించవలయును. అట్లుగురుప్రసాదించుటయేగాక విద్యార్థి
యు సీచకార్యములపొంతఁబోకుండుట మిగులశ్రేయస్కర
ము. ఎట్లనఁగా ఁగామము, క్రోధము, లోభము, మోహము,
దురభిమానము, అహంకారము, అసూయ, కటువులగుబలుకు
లనామట, కొండెములుచెప్పట, అబద్ధములొనామట, ఆలస్యము
మొదలగు నింద్యకర్మంబులొనరించుట విడనాడి, చిన్నచిన్న
శోభ కేశములుచికిరి శుద్ధకాషాయవసనంబులందాచుచు

నుత్తమపురుషులనత్కరించుచు, విద్యార్థి నిర్మలంబగు బ్రహ్మ-
చర్యవ్రతముంబూని విద్యాభ్యాసమునందుఁదత్పరుడై యుం-
డవలయు. శిష్యునియొక్కస్నానశయనపఠనాదినకల వ్యవహా-
రములు గురువుయొక్కయిష్టానుసారము జరుగుచుండుటము
ఖ్యము. మరియు గురుశిష్యులిరువురుఁబరస్పరముబ్రతిజ్ఞఁగ గా-
వించికొని యుండవలయు. ఎట్లనఁగా “శిష్యా! నీనీనియమంబు-
లకు వ్యతిరేకముగనడచికొనుదువేని నీబ్రహ్మచర్యము నష్టమై
పోవ నీకు విద్యసఫలముగాకుండుగాక.” ఇటులేగురువుతనవిష-
యమునఁగూడ నొకప్రతిజ్ఞఁగలిగియుండవలెను. ఎట్లన “నేనే
ప్రకారముగనైన నీకువిరుద్ధముగనడచికొందువేనిఁ బాపాత్ముఁ-
డనగుదుగాక వెండియు నావిద్యనిష్ఫలమైపోవుగాక.” అటులే

సత్యధర్మార్థవృత్తేషు శౌచేచ్ఛెవారమేత్ సదా

శిష్యాంశ్చ శిష్యాద్ధర్మేణ వాగ్బాహూదరసంయతః.

మను. ల. 4.

సత్యధర్మము, సత్యాచరణమునవలంబించి మనోవా-
క్కాయంబుల నెల్లవేళలఁబరిశుద్ధిగ నుంచికొనుటయందుఁబ్రీ-
తిగలఁవాడై, శిష్యుల ధర్మముగఁ బ్రేమపూర్వకంబుగఁ జదువు
నేర్పుట విద్వాంసునకు సముచితము. విద్యార్థులనెప్పుడుగాని
కటువచనంబులబల్కఁగూడదు. దుష్టశిక్షణములొనఁగుట తగ-
దు. తిట్టుటయుఁ గొట్టుటయు మొదలేకూడదు. ఇటులుండ

నిక్కాలంబున నధ్యాపకులుకొందరు తమయుదరపోషణముని మిత్తము విద్యార్థులపై సామదానభేదదండోపాయంబులఁ బ్రయోగించి వారిదగ్గరనుండి ద్రవ్యముఁగైకొనుచున్నారు. కొందరుదుష్టగురువులు విద్యార్థులకేవియోకొన్ని పదార్థములనిచ్చి వారిమోసముఁచేయుచుందురు. మరికొందరాచార్యభానులు విద్యార్థులఁ గ్రూరముగహింసించుటంజేసి పాపము వారలాపాడుగురువుల కేమైనసమర్పించుకొని తమప్రాణములఁ గాపాడుకొనవలసివచ్చుచున్నది. కుత్సితులైన మరికొందరుపాథ్యాయులు విద్యార్థులలోఁగలహాముల నెక్కిల్పి తమ ప్రయోజనంబుల సిద్ధముచేసికొనుచుందురు. కొందరుకూరశాసకులు విద్యార్థులుచదువు పూర్తియై వెడలిపోవునపుడు వారిలోధనికులగువారలకుఁబఠననివృత్తిప్రతములనొసంగక వారినుండి కొంతద్రవ్యముగ్రహించియిచ్చుచుందురు. విద్యార్థులయెడనిట్టివేయగు ననేకదుర్వర్తనముల వర్తమానకాలంబున మూర్ఖులు, స్వాధ్యాయులైన దుష్టులుచేయుచుందురుగాని యధ్యాపకు లిట్టిదుర్వహారముల నెప్పటికిఁ జేయఁగూడదు.

పుత్రమివైనమనుకాంక్షా సర్వధర్మేష్వనపచ్ఛాదయమానః సుయోక్తోవిద్యాంగ్రహాయేత్.

నచైనమధ్యయనవిఘ్నోనాత్మారేషూపరుంధ్యాదనాపత్ను ఆచార్యోప్యనాచార్యోభవతిశ్రుతాత్ పరిహరమాణః

ఆప. ధ. నూ. ప్ర. 1. ప. 2. ఖం. 8.

గురువువిద్యార్థిని దనకుమారుంబలె దగ్గరనుంచికొని
యేవిషయముంగాని దాచికొనక యుత్తమవిధానంబున నతని
కివిద్యనేర్పవలయును. అనావశ్యకముగ గురువెన్నఁడును స్వ
లాభమునకాశించి విద్యార్థినితరకార్యములందు నియోగించఁ
గూడదు. ఇక్కాలంబునఁగొందరుగురువులు తమయింటిపనిపా
టలనన్నిటి విద్యార్థులచేతనే చేయించుకొనుచుందురు. అట్లు
లెన్నఁడు చేయించుకొనఁగూడదు. ఆచార్యుఁడేయేవిద్యలనే
ర్చియుండునో యాయావిద్యలదాచికొనక విద్యార్థులకుబోధిం
చవలయును. అట్లుబోధింపనియతఁడనాచార్యుఁడనఁబడును గా
ని యాచార్యుఁడనిపిలువఁబడదు. కావునఛలకపటమరాగ్రహ
దుష్టభావంబులబరిత్యజించి పుత్రులతోడంబలె విద్యార్థుల
తో నడచికొనుట ప్రతియాచార్యునకు నుచితమైయున్నది. వి
ద్యార్థులుసయితము గురువుమొడల నిష్కల్మషభావముఁబూ
నియుండవలయును. నిరుక్తమున వ్రాయబడియున్న విధానం
బునుజూడును.

యఆత్మణత్వవితథేన కర్ణావదుఃఖంకుర్వన్నమృతంసంప్ర
యచ్ఛన్ తంమన్యేతపితరంమాతరంచ తస్మైనద్రుహ్యేత్
కతమంచనాహ. ని. పూ. అ. 2. పా. 1. ఖం. 7

యః-ఎవఁడు, ఆత్మణత్తి-విచ్చుకొనియున్న, కర్ణాచె.
వులకు, అవితథేన-సత్యవిద్యోపదేశమువలన, అదుఃఖంకుర్వన్

దుఃఖమునొసంగక, అమృతంసప్రయచ్ఛక్ - విద్యారూపమైన
యమృతంబను సౌఖ్యమునొసంగునో, తంమన్యేతపితరంమా
తరంచ యాయాచార్యుని దలిదండ్రులకంటె నెక్కువగనన్నా
నించవలయును, తస్మై నద్రుహ్యేత్ మరియునట్టియాచార్యునకే
ప్పుడును దుఃఖముగలిగింపఁగూడదు. అనఁగా గురువుదగ్గిరవి
ద్యార్థియెప్పుడును ఛలకపటపాఖండ దంభాహంకారయుక్తము
లైన కార్యములనొనరింపఁదగదనిదీనియభిప్రాయము. మరియు
అథ్యాపితాయేగురుం నాద్రియంతే విప్రవాచామన
సాకర్మణావాయథైవతేన గురోర్భోజనీ యాస్తథైవతా
న్నభునక్తిశుతంతత్. ని. పు. అ. 2. పా. 1. ఖం. 7.

విద్యార్థి విద్యాభ్యసనకాలమందెట్లు గురువునుబ్రీతి
పూర్వకముగ నాదరించుకో యదేప్రకారము విద్యపూర్తియ
యినదరువాతఁగూడ సన్మానించుచుండవలయును. అటులేగు
రువుసయితము శిష్యునెల్లవేళల నాదరణపూర్వకంబుగ సన్మా
నించుచుఁబ్రేమతో చదివించవలయును. వెండియు,

సర్వాపరిత్యజేదర్థాన్ స్వాధ్యాయస్యవిరోధినః. మను. అ. 4.

బ్రహ్మచారియగునతిఁడు విద్యకువిరోధములగు దు
ర్వ్యసనంబులు, దుర్లక్షణంబులులోనగు వానింబరిత్యజించి

వశేకృత్వేంద్రియగ్రామం సంయమ్యచమనస్తథా,

సర్వాసంసాధయే దర్థానాక్షిణ్యో యోగతస్తనుం.

మను. ఆ. 2.

ఇంద్రియముల వశపరచికొని మనస్సునుజయించి యుక్తిపూర్వకముగ సకలకార్యములఁ జేసికొనఁచుండవలయును. ఏసమయమందుఁగానిశరీరమును దుర్బలము, దుఃఖితమునైనదిగఁ జేసికొనఁగూడదు. శరీరము బలహీనమయ్యెనేని విద్యాధ్యయనమందు గెలుపుఁగొనఁజాలఁదు; కావున సతివతనము, సజితేంద్రియత్వమ్, లఘుభోజనము, నుపవాసము మొదలగు వానిచేత విద్యార్థిశరీరమును బలహీనమగునట్లు చేసికొనఁదగదు. ఇటులే “నబ్రహ్మచారిణో విద్యార్థస్య పరోపపవాసోస్తి” ఆ. ధ. సు. ప్ర. 1. ప. 1. ఖ. 2.

బ్రహ్మచారికి విద్యదప్ప యుపవాసములు మొదలగువాని మొనరింపనవసరము లేదని యాపస్తంబధర్మ సూత్రములువక్కాణించుచున్నవి.

చోదితోగురుణా నిత్యనుప్రచోదిత ఏవవా
కుర్యాదధ్యయనే యత్న మాచార్యస్య హితేషుచ. మను. అ. 2
యక్తకార్యములొనరించు నిమిత్తముగురువాఙ్మనియ్యవలసిన యవసరములేదుకావునఁ జదువుటయందును, గురువునకు హితముగూర్చుటయందును, విద్యార్థి కొంచెమేనియునాలస్యముచేయఁగూడదు. ఎట్లనఁగా

వేదోపకరణేచైవ స్వాధ్యాయేచైవనైత్యికే
నానురోధోస్త్వనధ్యా, యేహామమృతేషుచైవహి.
మను. అ. 2.

వేదోపకరణములనఁగా వేదమందలియర్థమునుగుర్తెఱుగుటకు సాధనములైన వ్యాకరణము మొదలైనవానిఁగాని యనుదినము నేవిద్యనభ్యసించుచుండునో దానినిగాని చదువుకొంటుకనుమతి యక్కరలేదు ఇదేవిధమున హోమమునరించుటకును, హోమమంత్రముల నుచ్చరించుటకునుగూడ ననుమతి యవసరములేదు. స్వాధ్యాయము నిత్యకర్మము. ఈ స్వాధ్యాయముంగూర్చి సత్యశాస్త్రములలోఁ గడునుత్తమరీతి వ్రాయఁబడియున్నది చూడుఁడు.

పావమా నీర్యోలధ్యేత్ ఋషిభిః సంభృతం రసం

తస్మై సరస్వతీర్షదుహేక్షీరం సర్పిర్మధూదకం

ఋ. అ. 7. అ. 2. వ. 19.

ఎఁడుపవిత్రమైన విద్యనభ్యసించునో వానికావిద్య దుగ్ధఘృతాది సకలపదార్థంబులఁగలుగఁజేయునని ఋగ్వేదమందును, అథాతఃస్వాధ్యాయప్రశంసాప్రియేస్వాధ్యాయ ప్రవచనేభవతో యుక్తమనాభవత్యపరాధినో హరహరర్థా సాధయతేసుఖిం స్వపితిపరమచికిత్సక ఆత్మనోభవతీంద్రియనయమ శ్చైకారా మతాచప్రజ్ఞావృద్ధిర్యశోలోకసక్తిః ప్రజ్ఞాచవర్ధమానాచతురోధర్మార్క బ్రాహ్మణమభినిష్పాదయతి.

శ. కాం. 11. ప్ర. 4. బ్రా. 9. కం. 1-

విద్యనభ్యసించుటచేతను, నభ్యసించినదికొఁది మాత్ర

మైనను దానినిజమైనయర్థము గ్రహించుటచేతను మనుజునిమన
స్సుప్రబలమైనజ్ఞానముక్తచుగును. విద్యనేర్చినయతఁడితిరులయా
ధీమందుండక న్వతంత్రుడై ధనోపార్జనంబునఁ గాఁదగిననానా
ప్రకారములగు గళాకాశలాదిపరార్థములను, బదార్థవిద్యచేతన
నేకేతరవస్తు విశేషంబులనుత్పన్నముఁ గావించికొనుచు
నెల్లకాలముసౌఖ్యముగనుండును. దియకేనిసంపూర్ణమైనయా
త్మజ్ఞానముకలుగును. అట్టివాడేయివాములజయింపఁగలిగిం
పరమనుభయగు. వానిసౌఖ్యమునకు భగమునెవరునుగా
వింపనోపరు. వానికేబుద్ధియునభివృద్ధిజెందును. చదువుచే
మనుజుఁడు పవిత్రుడై లోకమందు యశముఁబొందును
చదువుచేతనే మానవునకు ధర్మార్థకామమోక్షము
ల ప్రిప్తియుఁజేకూరు. ఇంతియకాక విద్యమననముఁజే
యుటచే బ్రాహ్మణత్వము సిద్ధించునని శతపథమునందును.

యఃస్వాధ్యాయమధీతేబ్రం విధినానియతఃశుచిః

తస్యనిత్యంక్షరత్యేషపయోదధిఘృతంమధుఃమను. అ. 2.

చదువఁదగిన విధానంబుననేవిద్యాధి యెకసంవత్సరము
పర్యంతము విద్యనభ్యసించునో వానికావిద్య పాలతోనమ
ముగఁబోషించునదియు, బెరుగుతోబాటు శీతలత్వమిచ్చునది
యు, నెయ్యివలెఁబుష్టిఁగలుగఁజేయునదియు, మధువుంబోలి
నిరోగత్వము, నిర్మలత్వము, మృదుస్వభావము నొనఁగనది

యు నగునని మనుస్మృతియందును లిఖింపఁబడియున్నది. ఒక్కనంపత్సరము మాత్రమే తగినరీతి నిద్రనభ్యసించుటచేత బ్రహ్మచారికిదుగ్ధఘృతాది నకలపదార్థములు చేకూరుచుండ నైకసధికకాలము పర్యంతము సభ్యసించు విద్యకుఁగలుగు ఫలితమింతయని వచింపనలవియగునా? వెండియు,

స్వాధ్యాయధర్మేణ తపస్విపుణ్యోభవతి, తపస్విపుణ్యోభవతి తై. ఆ. ప్రి. 1.

స్వాధ్యాయంబనుపుణ్యముచే మనుజుఁడు తపస్వియు, బుద్ధాత్ముఁడగునని తైత్తిరీయారణ్యకమందుఁజేసి, నిత్యంస్వాధ్యాయశీలాశ్చమర్గాణ్యతితరంతి తే.

భార. శాం. ఆ. 110.

అనుదినము స్వాధ్యాయముంజేయునతఁడు మహాదుఃఖములనైనదాటఁగలుగునని భారతమునను,

యథాయథాహిపురుషః శాస్త్రంసమధిగచ్ఛతి

తథాతథావిజానాతి విజ్ఞానంచాస్యరోచతే.

మను. అ. 4.

ఏయేప్రకారమునఁబురుషుఁడు విద్యనభ్యసించునోయా యావిధమున వానిజ్ఞానమభివృద్ధిమొంద నట్టివాఁడు విద్వాంసుఁడగునని మనుస్మృతియందును వాయఁబడియున్నది. విద్వాంసులనియు నవిద్వాంసులనియు వూనవుల్లుప్రపంచమునఁజెందు

ప్రకారములేయెయున్నారు. హరిలోవిద్వాంసులే ధన్యవాదులని వేదమువచించుచున్నది. ఎట్లవఁగా,

స క్తుమివతితడనాపునంతో యత్రీధీరామనసావాచమక్రతః
అత్రాశఖాయఃసఖ్యానిజానతే భద్రైహింలక్ష్మీర్నిహితాధి
వాచి ఋ. అ. 8. అ. 2. వ. 2.

ఎట్లుచాలినిచేతఁదాల్చుబడుటచే భిండిశుద్ధముకావించు
బడుచున్నదో యటులే మనస్సనియెడు చాలినిసహాయము
ననే విద్వాంసుఁడు తనవాణియను పిండినిశుద్ధముజేసికొనునో
యాబుద్ధిమంతుండగు బురుషుడే విద్వాంసుల సభనలంకరిం
ప నర్హుఁడై, పవిత్రుఁడై, నిశ్చితమైన సత్యవాణిఁబరస్పరమువ
చించుచుండును. అతనితోసమానులగు విద్వాంసులే విద్వత్తు
తోఁగూడిన యతనివాక్యముల గ్రహింపఁగలుగుదురుకానిమూ
ర్ఖులుతెలిసికొనఁజాలరు అట్టివిద్వాంసులయొక్క వాణియందే
కళ్యాణకారకమైన లక్ష్మీవాసముచేయుచుండును. మరియు.

ఉతత్వంస్థిరపీతమాహుర్నైనః హింత్వంత్వపివాజినేషు
అథేన్వాచరతిమాయయై పవాచంశుశ్రవాంఽఫలామప్త
ష్వాం ఋ. అ. 8. అ. 7. వ. 23.

ఎవఁడర్థసహితంబుగ సమస్తవిద్యల యథావిధినధ్యయ
నంబుఁ జేయునో, యెవఁడందలి నిజమైన యభీప్సాయమును
త్రమరీతి తెలిసికొనునో వాడేవిద్వాంసుల సభలలో సన్మాన

ముఁగాంచును. అట్టిమనుజునితోడ శాస్త్రార్థమునుబాధించువానిగావింప విద్వాంసులెప్పుడును తిరస్కరింపరు. ఇతనవిద్వాంసుఁడనిన వ్యర్థముగ దంతములకు నొప్పికలగుబకవాదముచేయుచుగ్రుమ్మరుచుండును. గొడ్డుబోతగునావునందుక్షీరములును సారములు లేకుండురీతినవిద్వాంసునివాక్యములందుఁగూడ సారముండదు. ఆవిద్వాంసుఁడువచ్చించునదంతయు నిష్ఫలమేయగుచుండును కావునశ్రమపూర్వకముగ విద్యనధ్యయనముచేసి విద్వాంసులగుట మనుష్యులందరకుముఖ్యము. వెండియు

భద్రమిచ్ఛంతి ఋషయః స్వర్విదస్తప్తోదీక్షాముపనిషేదురగ్రే తతోరాష్ట్రం బలమోజశ్చజాతంతస్మైదేవాఉపసన్నమంతు. అథ. కాం. 19. అను. 5. ప. 41.

సుఖాపేక్షులై కళ్యాణమభిలషించునట్టి నూక్కుదర్శులైన జనులు ప్రథమావస్థయందు సత్యభాషణజితేంద్రియతాచితపంబుఁగాని విద్యలభించుటకు హేతుభూతములైన మరయోదీక్షలనైనఁగాని నేవనమునేయుదురు. ఏతపంబువలననేదీక్షవలన రాజ్యబలతేజంబులు ప్రాప్తములగునో యట్టియోగ్యవిద్యాభ్యాసంబునఁ బండితులగునట్టి మానవులకు సత్కారము నరించుటనజ్జనులకుచితమని యథరణవేదమందును.

యోవైబ్రాహ్మణానామనుచానతమసపషాంవీర్యవత్తమః

శ. కాం. 4. ప్ర. 5. బ్రా. 8. కం. 5.

బ్రాహ్మణులలో నెవఁడువిద్వాంసుఁడగునో వాఁడేవా
నిలో శ్రేష్ఠుఁడుగగణింపఁబడునని శతపథంబునను.

భూయోవిద్యఃప్రశస్సోభవతి. ని. పూ. అ. 1. పా. 5. ఖం. 2.

ఎవఁడుపూర్ణవిద్వాంసుఁడగునో వాఁడేప్రశంసనీయుఁడ
నినిరుక్తమందును

యస్తువిజ్ఞానవాక్ భవతియు కేసమనసాసదా

తస్మైంద్రియాణివశ్యాని సదశ్వాఇవసారథేః.

క. ఉప. వల్లి. 3.

అలవర్చబడిన గుర్రముసారధియొక్క వశములోనుం
డుచాడున నెవఁడువిద్వాంసుఁడగునో, నెవనిమనస్సువిద్యా
యుక్తమైయుండునో యట్టిమనుష్యుఁడేయింద్రియములవశమం
దుంచికొని యోచనాశీలుఁడై మనోవాక్కాయంబులఁ బరిశు
ద్ధుఁడై యుండునని కఠోపనిషత్తునందును, సీటులేమనుస్మృ
తియందు

సేనాపత్యంచరాజ్యంచ దండసేత్పత్వమేవచ

సర్వలోకాధిపత్యంచ వేదశాస్త్రవిద్వర్హతి. మను, అ. 12

వేదాదిసకలవిద్యాసంపన్నులే రాజు, ముత్రి, సేనాని,
దండవిభాయకుఁడు మొదలగునుచ్చపదవులకును, సర్వలోకా
ధిపత్యమునకును యోగ్యులనియు, నట్టివారలనేయాయాపదము
లందుంచుట సజ్జనులకుచితమనియు,

సహాయనైర్న బలినైర్న విత్తైర్న చ బంధుభిః

ఋషయశ్చక్రి ర్ధర్మం యోనూచానః సనోమహాన్

మను. అ. 2.

ఏండ్లక్కువయగుటవలనను, వెండ్రుకలు నెరయుటచేత
ను ధనముచేతను, బంధుబృందములఁగలిగియుండుటచేతనుమను.
మృదు పెద్దవాఁడుకాఁజాలఁడుకాని యెవఁడువిద్వాంసుఁడగు
నో యతఁడే పెద్దయని ఋషులుస్థిరనియమముఁ దాపించియు
న్నట్లును.

విద్యత్వంచ నృపత్వంచ నైవతుల్యంకదాచన

స్వదేశేపూజ్యతేరాజావిద్వాన్ సర్వత్రపూజ్యతే

పంచతంత్ర. 2.

స్వదేశమునందుమాత్రమే రాజసన్మానముఁగాంచు గా
ని విద్వాంసుడెచటకేగిన నచటబూజింపఁబడుగావున విద్వాం
సుఁడును రాజును సమానులుకానేరరని పంచతంత్రమందును,

సవిద్యఃపురుషః శ్రేష్ఠోయత్రకుత్రాపితిష్ఠతి

తత్రైవభవతిశ్రీమాన్ పూజానాత్రచ భూభుజామ్. పు. ప.

విద్వాంసుఁడే సకలమానవులలో శ్రేష్ఠుఁడై యెచట
నుండినచట రాజులచేఁబూజింపఁబడుచు ధనాధిసకలపదార్థసః
మేతుఁడగునని పురుషపరీక్షయందును లిఖింపఁబడియున్నది.
ప్రపంచమందేయే యుత్తమకార్యము లింతకుమున్ను జరిగి

యున్నవో యవియన్నియు విద్వాంసులవలనఁ చేయఁబడినవే. ఇక్కలంబునఁగూడ విద్వాంసులే యుత్తమకార్యములఁజేయుచుచ్చారు. కావునమేమిరీతవరకుఁ గనుబరచియున్నవి. ఖానంబున నెవఁడు బ్రహ్మచర్యవ్రతము నవలంబించి విద్యనభ్యసించునో యాపురుషుఁడే విద్వాంసుఁడగును. ఎవఁడట్లొనరింపఁడో వాఁడు మహామూర్ఖుఁడు, జనుఁడు, నిరక్షరభట్టాచార్యుఁడై మట్టివినాయకునిజాతి యజ్ఞానియైయుండును. అట్టి యధముఁడు సంసారంబునందు వ్యర్థమేయగుఁగాని యొకకార్యమునొనరింపనేరఁడు. ఎట్లనఁగా,

ఉతత్వః పశ్యన్నదదర్శవాచమతత్వః శృణ్వన్న శృణోత్యే
నామ్, ఉతోత్వస్మైతన్వంవిస్రసేజాయేవపత్యఉశతీసువాసాః

ము. అ. ౯. అ. 2. ప. 23.

అవిద్వాంసులగువారలు చూచుచుండియుఁజూడనేరక పోవుటంబట్టియు, వినుచుండియు వినఁజాలక పోవుటచేతను విద్యావాణియొక్కరహస్యమును దెలియనేరరు. కానినుండ రవస్త్రాలంకారములందాల్చి తనకాంతునికామితంబు మొనఁగూర్చు ప్రీతిపశరీరస్వరూపము మగనికిఁబ్రకాశముచేయురీతి, విద్యయు, తనస్వరూపమును శబ్దార్థసంబంధముల నెరుంగఁగల విద్వాంసులకే ప్రకాశముఁజేయును. అవిద్వాంసులకట్లుగాదు. మరియు మూర్ఖులయొక్క వ్యవహారములు విద్వాంసుల

వ్యవహారములకువిరుద్ధములుగనుండును. ఇదేవిధమున గతోపని
పత్తునందు మరియు

య స్త్వవిజ్ఞానవాక్ భవత్యయుక్తేనమనసానధా

తస్సేంద్రియాణ్యవశ్యానిదుష్టాశ్వాభివసారః ధే క. పు వల్లి. కి.

అవిద్యాంసుఁడగు మూఢునియొక్కబుద్ధి యనుసారధి
నేర్పరికాకపోవుటంజేసి యింద్రియములనెడ గుర్రము లతని
యాధీనమందుండనేరవు. ఆకారణమున మనుజుఁడు స్థిరమైన
మనస్సుఁగలిగియుండడనియు,

య స్త్వవిజ్ఞానవాక్ భవత్యమనస్కః సదాశుచిః

నసతత్పద మాప్నోత్తినంసారంచాధిగచ్ఛతి. క. ఉ. వల్లి. కి.

అవిద్యాంసుఁ డెల్లవేళల విచారశూన్యుడై మనోవా
క్కాయంబుల నఫరిశుద్ధుడైయుండుఁగాన నట్టివాఁడు తమమైన
పదము నుండనేరఁడనియు వ్రాయఁబడియున్నది. విద్యలేనిమ
నుజుఁడు ప్రపంచమున నెప్పుడు దుఃఖమునే యనుభవించుచుం
డును. మరియు.

లోకద్వారం విదుషాం ప్రపదననిరోధోవిదుషాం

ఛా ప్ర. కి ఖం. కి.

విద్యాంసునకే నూర్కాది సమస్తలోకంబులఁ బ్రచార
ము కలుగుఁగాని యవిద్యాంసుల కెప్పటికిఁ గలుగదని ఛాం
దోగ్యమందును,

వరంగర్భస్రావ్రావర మృతు ఘనైవాభిగమనం,

వరంజాతః ప్రేతోవర మపిచ కన్యైవజనితా

వరం వంధ్యా భార్యావర మపిచ గర్భేషువసతి

ర్నచావిద్వాన్ రూపద్రవిణగణయ్యక్తోపితనయః పంచప్ర.

మూర్ఖః డైనకుమారుడు పుట్టుటకంటె గర్భస్రావము.

గుటమేలు; ఋతుకాలమందు స్త్రీతో సమాగమము సేయక

యుంట యత్తమము; మూర్ఖుడగువాడు పుట్టిచచ్చిననుమం

చిదే. వానికన్నఁ గూతురుకలుగు టత్యుత్తమము. లేకస్త్రీ

గొడ్డాలైనను శ్రేయమే. మూర్ఖుడు గర్భములోనుండి బయ

టికి రాకయుండుటయు మంచిదేయగునుకాని యెంతరూపముఁ

గలిగియున్నను నెంతధనమున్నను మూర్ఖుడగు దనయుడు.

కలుగకయుండుట శ్రేయస్కరమని పంచతంత్రమందునను,

పండితోపి వరంశత్రుర్న మూర్ఖోహితకారకః.

వానరేణ హతోరాజా విప్రాశ్చైర్నేణరక్షితాః.

పంచతంత్రం. I.

పండితుడైన శత్రువుండుట మేలేయగుఁగాని మూర్ఖుఁ

డైన మిత్రుఁడుండుట చెడుగునకుఁగారణంబగు. ఎట్లనఁగానొక

రాజునకు మిత్రుఁడుగ నుండిన మూర్ఖవానరమొకఁడు తనరా

జును జంపియుండె. విద్వాంసుఁడగుదొంగయొకఁడు బ్రాహ్మ

ణులఁగాపాడెనట. ప్రతిమనుజుఁడు విద్వాంసుఁడు కావలయుఁ

గాని మూర్ఖుడుగ నెవఁడు నుండఁగూడదని దీని ముఖ్యాభిప్రాయము. మరియు,

కింగ్జితేన వృషభేణ పరాజితేన,

కింకోకిలస్వరకృతేన వినావసంతం,

కింకాతరేణ బహుశస్త్రం పరిగ్రహేణ

కింజీవితేన పురుషేణ నిరక్షరేణ. నీ. శా.

పరాజయము నుందిన పిదప నాభోతు రంకవేయుట చేత సేమిప్రయోజనము? వసంతమాసముగాక కోకిలరుతము నరించిన సేమిఫలము? పిరికిపండయగు వాఁడు దేహము నిండ శస్త్రస్త్రముల ధరించుటెందునిమిత్తము? అటులే పొట్టబూచిన నక్కరములేని మూర్ఖుడు బ్రతికియుండి మాత్రము లాభమేమి? కొంచెమేనియు లేదని నీతిశాస్త్ర మందును

నభోకేరాజతే మూర్ఖః కేవలాశ్మ ప్రశంసయా
అపిచేహ మృజాహీనః కృతవిద్యః ప్రకాశతే.

భార. వ. అ. 207.

మూర్ఖుడగు బురుషుడు తనను దానెంత పొగడికొని నను వానికి బ్రపంచమందెన్నటికిఁ బ్రశంస కలుగనేరదుకాని విద్వాంసుడగు నతఁడెట్టి మలినములైన చింపిరిపేలికలఁగట్టికొనియుండినను సూర్యునితో సమానముగ సమస్తజనులతో బ్రకాశమాన మగుచుండునని భారతమందును వ్రాయబడియు

న్నది మనయార్యావర్తమధలి సభ్యజనులందరు మొదటి
నుండి స్వసంతానంబుల మూర్ఖులుగ నుంచుట నీచకునియే
యెంచుచువచ్చిరి. ఎట్లనఁగా

అజాతశత్రు మూర్ఖేభ్యోమృతా జాతౌసుతౌ వరం
యతస్తౌ స్వల్పదుఃఖాయ యావజ్జీవం జడోదహేత్

పంచతంత్రం .1.

మొదలుత్పన్న ముగానట్టియు, నుత్పన్నమైమృతినొంది
నట్టియు, బ్రతికియుండి మూర్ఖుఁడుగ నుండునట్టియు గుమారు
లలో మొదలు జనించని యతఁడే యుత్తముఁడు. పుట్టిచచ్చిన
వానిఁగూడ మంచివాఁడే యనవచ్చునుకాని పుట్టిబ్రతికియుండి
యు విద్యనభ్యసించని యతఁడత్యంత హీనుఁడనఁబరగు. ఏల
యనఁ బుత్రుఁడు కలుగకయున్నను, గలిగి మృతినొందినను
దలిదండ్రులకు దాత్కాలిక దుఃఖముమాత్రమే చేకూరుగాని
మూర్ఖుఁడయ్యెనేని మాతాపితరులవారు బ్రతికియున్నంతకాల
ము నేడువఁబెట్టుచుండును. కావుననీశ్వరా! నీకృపావిశేషంబు
న మాకివిద్వాంసులగు సుతులు కలుగకయుందురుగాక యని
పరమేశ్వరు వేడుకొనుచు మూర్ఖతనుండి దూరగులై విద్య
ప్రాప్తమగు భంగిచేసికొను నిమిత్తమీ నిమ్నలిఖిత క్రమా
నుసారము బ్రహ్మచర్యము నేవింపవలయు. ఎట్లనఁగా,

అష్టాచత్వారిం శద్వర్షం సర్వవేద బ్రహ్మచర్యం.

గో. పూ. ప్ర. 2. బ్రా. 6.

నలువదియెనిమిది సంవత్సరములవరకు బ్రహ్మచర్యప్రతీతియు ధరించి విద్యాభ్యాసము చేయవలయునని గోపథము వక్కాణించుచున్నది. లేనియెడ నుత్తమాధమ భేదములతో బ్రహ్మచర్యము నాలుగు ప్రకారములని యాపస్తంబధర్మసూత్రములందు లిఖింపఁబడియున్నది. వానిలో యథాశక్తి దేనినైన నాచరించవలయును.

అష్టాచత్వారిం శద్వర్షరాణి
పాదూనమ్.

అర్థేన. ఆప. ధ. సూ. ప్ర. 1. ప. 1. ఖం. 2.

నలువదియెనిమిది వత్సరముల పర్యంతమాచరించునది యుత్తమోత్తమ బ్రహ్మచర్యము. ముప్పదియారు సంవత్సరములవరకు సలుపునది యుత్తమము. ఇరువదినాలుగు వర్షముల పర్యంతము జేయునది మధ్యమము. ఇంతకుఁదక్కువకాలమువరకు నాచరించునవి కనిష్ఠములనఁబడును. ఇదేవిధమున ఛాందోగ్యమునందును, దక్కుంగల గృహ్యసూత్రములందును వ్రాయఁబడియున్నది. కావున యుత్తమోత్తమాది విధానంబులలో నేవిధినైన నాచరించుటొప్పును. అట్లుత్తమ బ్రహ్మచర్యము సలుపనేరనిచో

ఆయుషస్తు చతుర్భాగం బ్రహ్మచార్య నసూయకః

గురౌవాగురు పుత్రేషువావ సేద్ధర్మార్థకోవిదః

భార. శాం. అ. 241.

అనుభారత వచనానుసారమాయువు యొక్క నాలుగవ యంశము పర్వకైన నధ్యాపకునొద్ద నివసించి విద్య నభ్యసించవలయును.

శతం జీవే మశరద.

మొదలగు వాక్యములనలన మనుజుని యాయువు నూరుసంవత్సరములని వేదమునుండి తేలుచున్నది. నూరేండ్లలో నాలుగవ వంతు 25 వర్షములగుఁగాన బ్రతిమానవ్రతము దక్కువకుఁ దక్కువ యంతపర్యంతమైన బ్రహ్మచర్యమునలుపుటచితము. అంతకునుదక్కువయగునేని గావలసినయంతజ్ఞానముకలుగుట కవికాశముండెను.

ప్రణతిబ్రహ్మచర్యోప సర్పణానికృత్వాసిద్ధిర్బహుకాలాత్ తద్వత్. సాం. శా. అ. 4

బ్రహ్మచర్యనియమమవలంబించి విస్తారకాలము పర్యంతమాచార్యునొద్ద విద్యనభ్యసించుటచేతనే యదిలభించును గాని యితరమార్గమునఁగాదని సాంఖ్యశాస్త్రములో వ్రాయఁబడియున్నది. కావునఁబూర్వోక్తరీతి ననుసరించి యుత్తమోత్తమ, ఉత్తమ, మధ్యమ, కనిష్ఠములలో దేనినైనఁబాలింపవలయును. వెండియు,

బ్రహ్మచర్యంత్యా విద్యాగ్రహణాత్. వాత్స. శు. అ. 2.
ఎంతపర్యంతము విద్యనభ్యసించవలయునో యంతప

ర్యంతము బ్రహ్మచర్యముఁజేయవలయునని ఋషులనేకులువఁ
చించియున్నారు, కావునఁబ్రతిమానవుఁడఁ గొంచెముగనో
గొప్పగనో తన్నియమమునాచరించవలయుననుట నిర్ధారణము.

కానివర్తమానకాలమందలి నామమాత్రపు ఘోట
క బ్రహ్మచారులంబోలి యాశ్రమంబునకుఁగళంకముమాత్ర
ము కలుగఁజేయఁగూడదు. ధూర్తులు కొందఱుబ్రహ్మచారు
లమని పేరులంబెట్టికొని, జడలఁబెంచికొని యొక్కయొక్కర
మైనఁజనువక కేవలమునాట్యము, హాస్యము, గానము, వా
ద్యము, గంజాయి, భంగు, నల్లమందు, పొగాకు, మద్యము,
మాంసము, మాంసము, మాదకద్రవ్యములు లోనగువాని సేవిం
చుచుందురు. ఇట్టివారిసర్వవిధముల నిషేధించవలయునని మను
స్మృతిలోని రెండవయధ్యాయముయొక్క 177, 178 వ శ్లో
కములందు లిఖింపఁబడియున్నది. వేషధారులగు నీనామకబ్ర
హ్మచారులు మిక్కుటముగ వామమార్గులనుండియు, శాక్తే
యులనుండియు నగుచుందురు. మనుజుఁడెంతవరకు మద్య
మాంసములసేవించకయుండునో యంతవరకు బ్రహ్మచారికా
నేరఁడని వీరిసిద్ధాంతము. ఈమఱు లీధూర్తు లీమూర్ఖు లీమో
పగాండ్రు వచిగచునదంతయు ధర్మశాస్త్రముల కత్యంతవిరుద్ధ
మైయున్నది. వీరలుఃబ్రహ్మచర్యాశ్రమమును ముంచివేయున
ట్టి ఘోర రాక్షసులేకాని వేరుకాదు. దుర్మార్గములగునట్టి

యధర్మాత్ములే సర్వోత్తమంబై, నిష్కలంకమై, సకలాశ్రమంబులకు మూలాధారమైయొప్పు బ్రహ్మచర్యాశ్రమమును నామమాత్రావశిష్టము చేసియున్నారు. బ్రహ్మచర్యాశ్రమము తక్కిన యాశ్రమములకుఁ బునాదివంటిది. ఏయింటివునాదులు దృఢముగ నుండఁజూ యాయింటిని మొదలు నిర్మించుటయే కఠినము. ఒకవేళ నెట్లో కట్టినప్పటికి స్థిరముగ నిలువ నేరదు. కావున సకలమానవులు మొట్టమొదలు బ్రహ్మచర్యాశ్రమము యుక్తవిధానంబున నలుపవలయును, ఉదరపరాయణులు, మూఢులు నైన జనులుకొందఱు స్వగృహమున భార్యాబిడ్డలతోఁ దగవులాడి బూటకపుఁ బంచకేశములుంచికొని బ్రహ్మచారులుగ మారుచుందురు. ఈకుక్షింభరుల్లు చేయుటయేవిధమునఁ జూచినను ధర్మశాస్త్ర విరుద్ధమే ఎట్లనఁగా

యోగ్యహాశ్రమ మాస్థాయా బ్రహ్మచారీభవేత్పునః

నయతిర్నవనస్థశ్చ సర్వాశ్రమ వివర్జితః లిఖ. ల. 1.

ఎవఁడు గృహస్థాశ్రమము వదలి మరల బ్రహ్మచారి యగునో యట్టివాఁడే యాశ్రమస్థుఁడును గానేరఁడుకాని యాశ్రమ భ్రష్టుఁడని పిలువఁబడును. కావున బ్రహ్మచర్యాశ్రమ నియమములెయ్యవి కలఁజూ వాని నెప్పటికిఁ బరిత్యజింపఁగూడదు. ఏలయన

కృతనియమం లంఘనాదా నర్థక్యం లోకవత్.

సాం. అ. 4.

ప్రపంచము దేరోగమున కేమందున కేపథ్యము విధింపఁ
బడునో యారోగమున కామందుఁగైకొని యాపథ్యముఁ జేసిన
నే యది నివారణమగుగాని వేరొకవిధమునఁగా నేరదు. అటు
లే బ్రహ్మచర్యాశ్రమంబున కే నియమములు కలవ్రా వానివా
చరించక తద్విరుద్ధములైన యాచరణంబుల నొనరించుటం జేసి
విద్యార్థియొక్క ప్రయత్నము లన్నియు నిష్ఫలములే యగు
చుండు. కావున

అనే నక్రమ యోగేన సంస్కృతాత్మాద్విజః శనైః,
గురౌ వసన్ సజ్జీను యాద్రాబ్ధహృద్ధిగ మికంతపః.

మను. అ. 2.

వేదాదిశాస్త్రములం దెట్లు బ్రహ్మచర్యాశ్రమము
యొక్క విధులు వ్రాయఁబడియున్నవో యావిధులప్రకార
ము బ్రహ్మచారి పరిశుద్ధాత్ముఁడై గురుకులమున వసించి జి
తేంద్రియ తాపూర్వకంబుగ వేదాదివిద్యలఁ జదువ వలయు
నని మనుస్మృతియందును,

బ్రహ్మచారీ బ్రహ్మభాజద్విభర్తి తస్మిన్ దేవాలధి విశ్వే
సమోతాః, ప్రాణాపానా జనయన్నా ద్వానం
చాచం మనోహృదయం బ్రహ్మ మేధామ్.

అథర్వ. శాం. 11. అను. 2, వ. 16.

ఎవఁడు పూర్ణబ్రహ్మచర్యమున విద్వాంసుఁ డగునో వానియొక్క వాణి, మనస్సు, హృదయము, బుద్ధిలోనగునవన్నియు నుత్తమంబులగు. అట్టివాఁడే విద్వాంసులలో నన్నానింపఁబడుటకు యోగ్యుఁడగును. వాఁడే తేజస్వియుఁ బ్రతాపవంతుఁడనై ప్రాణాదులరక్షించుకొనఁగలుగునని యధర్వవేదమందును బ్రతిపాదనము చేయఁబడియున్నది.

కావున నీయుత్తమోత్తమంబైన, యీసర్వానందప్రదంబైన బ్రహ్మచర్యముం బూని మనుజు జన్మముయొక్క ధర్మార్థ కామమోక్షంబులనెడి నాలుగువిధములైన ఫలములు బ్రాప్తములగునట్లు చేసికొని యెల్లప్పుడు సుఖముగా నుండుట ప్రతిమనుష్యునకు నుచితము.

1. పరంవిద్యాదీనా మవిరత గుణానాం సముదితం
ప్రయచ్ఛత్యారోగ్యం వపుషి పురుషార్థం బలమథో,
యదైశ్వర్యం రాజ్యాది కమపిచ తేజోబహువిధం
సరోన్న త్యాశ్చైతత్ ప్రథమ మిదమారోహణముపి. 1.
2. సుఖానాం సంభోక్తా పరిచరణ తోస్యైవ మనుజో,
వయస్యాదేరాదాయత ఇహహి విద్యాగ్రహణతా,
సరాణాం భద్రాణాం సముచిత మతస్యై స్వయమథో
సుసంసేవ్యః పుత్రైరాపేజిత సుఖై రుక్తవిధినా. 2.

3. యద్రబ్ధబ్రహ్మచర్య సుఖ భాజనం పరం
తత్ సేవనీయం పురుషేణయత్నతః
నతద్వి నాస్వోన్నతి మిచ్ఛతా పరం
నరేణకించిత్ కిలకర్తు మీహ్యతే. 3.
4. సమ్యక్ ప్రసాధితం హ్యేతత్ శతం భద్రాణీయచ్ఛతి
పరలోక సుఖస్యేదం సాధనం చోత్తమం మతం. 4.
5. నసేవతేన రోహ్యే తద్దారిద్యం సోశ్ను తేభ్యశం
సంపదంయేతు వాంఛంతితైః సంసేవ్యంప్రయత్నతః 5.
6. అనుభవతి నితాంతం బ్రహ్మచర్యేణతేన
ప్రయతిమతి సుఖంయత్ పూర్ణలోక ద్వయేష్టం,
మనుజ జనిమవాప్తేనైవ దాశుప్రయత్నాత్
వ్రథమ వయసిసేవ్యం నాన్యథా సౌఖ్యమేతి. 6.
- ఇత్యాశాస్మహే.

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః.

ఇది శ్రీమద్విశ్వేశ్వరరానంద నిత్యానంద విరచితంబైన
పురుషార్థ ప్రకాశమందు బ్రహ్మచర్యప్రకరణము.

సంపూర్ణము.

ఓం

పు య సా ధ్య ప్ర కా శ ము

గృహస్థాశ్రమ ప్రకరణము

వెనుకటిప్రకరణమున వ్రాసినవిధానమున బ్రహ్మచ
ర్యసేవనంబునరించి విద్యార్థి తనగృహమున కేతేరవలయును.
దీనికిసమావర్తనమనిపేరు. ఈసమావర్తనసమయముంగూర్చి
తథావ్రతేనాష్టచత్వారింశత్ పరిమాణేన.

ఆప. ధర్మ. సూ. ప్ర. 2. ప. 9. ఖం. 22

అనియీసూత్రమునందు నలువదియెనిమిది సంవత్సర
ములకుఁ దరువాతనే సమావర్తనసమయంబని వ్రాయఁబడి
యున్నది. అనఁగా

విద్యాంసమాప్యదా రాక కృత్వాగ్ని నాథాయకర్మా
ణ్యారభ తేసోమావర్థ్యానియానిశూయంతే

ఆప. ధర్మ. సూ. ప్ర. 2. ప. 9. ఖం. 22.

సంపూర్ణమగు విద్యనభ్యసించి వివాహమాడి గృహక
ర్మంబు తొనరించుకొను నిమిత్తమగ్నిని బొందుపరచికొని యు
త్తమోత్తమంబులైన సమస్తగృహకార్యముల నరవేర్చుచు
వలయునను నీసూత్రముచేత మొట్టమొదలు బాగుగవిద్య

వభ్యసింధి యనంతరమేవివాహ మొనరించుకొనుట విధియైనట్లు
 వృష్టమగుచున్నది. సత్యశాస్త్రములందెట్లు విద్యాధ్యయన
 ముఁ జేసి పదంపడి వివాహముఁగావించుకొనవలయునని కొమా
 రులవిషయమై విధింపఁబడియున్నదో యటులే విద్యాధ్యయ
 నానంతరమే పెండ్లియాడవలెనని బాలికలవిషయమైకూడ వే
 దమందాజ్ఞాపించఁబడియున్నది. ఎట్లన

బ్రహ్మచర్యేణకన్యాయువానంవిందతేపతిం

అథర్వ. కాం. 11 అను. 3. ప. 15-

బ్రహ్మచర్యమనఁగా జితేంద్రియతాపూర్వకమైనవిద్యా
 భ్యాసంబునలిపి కన్యవయోవంతుండగు ఋతుషునిగ్రహింపవల
 యునను సీమంత్రమువలనఁ గన్యతనయంతఁ దానేవరునిఁ బెండ్లి
 యాడవలయుననుట సిద్ధమగుచున్నది. కావున వేదములందు
 విశ్వాసముగల దంపతులందఱుఁ దమకన్యలకుఁ దామేవివాహ
 మొనరించక కన్యకలు వారంత వారలేవివాహముఁజేసికొనున
 ట్లుజేయుట సముచితము. ఇఁకనిట కుమారీకుమారులెన్ని సం
 వత్సరముల యీడునఁ బెండ్లిఁజేసికొనవలయునో యూచిత
 ము. ఈవిషయమై దూరదర్శిత్యములేనికొందఱు.

అష్టవర్షాభవేన్దారీనవవర్షాచరోహిణీ

దశవర్షాభవేత్కన్యాతతఃస్థూరంరజస్వలా

మాతాచైవపితాచైవశ్యేష్ఠాభారతాతథైవచ

త్రయస్తేనరకంయాతిద్వష్ట్యాకన్యాంరజస్వలాం

ఎనిమిదినంవత్సరములకు గారియుఁ దొమ్మిదేడులకుఁ
రోహిణియుఁ బదియేండ్లకుఁ గన్యయుఁ బదియేండ్లదాటినతోడ
నే రజస్వలయగును. అట్టిరజస్వలయగుదానిఁ జూచినయెడలఁ
దలిదండ్రులు సోదరులు మొదలగువారలు నరకమునకుఁపోవు.
దురని యీపైశ్లోకములయందలి తాత్పర్యమెయున్నది. ఈశ్లో
కములు తాత్కాలికావసరముంబట్టి కల్పింపఁబడిన వనుటకెంత
మాత్రము సందియములేదు. ఎందుచేతనన గారీరోహిణ్యాది
పదములు పూర్వగ్రంథములందు గొన్నిటిలో బ్రాహ్మవయస్కుల
కేవాడఁబడియున్నవి. అదియటులుండ బ్రతుతకాలమందు బా
రాణికులు సయితము దమబిడ్డలకు వివాహమొనరించి వారె
న్నిసంవత్సరముల యీమగలిగియుండినను గన్యాదానమొన
ర్చితిమనియే వచింపుచుందురు. కానియెనిమిదేడుల బాలికకుఁ
బెండ్లిజేసినచో గారీదానముజేసితిమనియు, దొమ్మిదినంవత్స
రములైన రోహిణీదానమొనరించితిమనియు జెప్పుటలేదు.
ఎన్నియేండ్ల బాలికయైనను గన్యాదానమనియే వచింపుచుం
దురు. కావున నిచటఁ గన్యాశబ్దముంగూర్చియే ముఖ్యముగ
యోచింపవలయును. ఎంతవర్యంతము వివాహమాడకయుం
డునో యంతవర్యంతము స్త్రీకన్యకయనియే పిలువఁబడుననుట
కనేక నిదర్శనములుకలవు.

కొమారంబ్రహ్మచర్యం మేకవైవాస్మిససాశయః

భార అను. అ 20..

మఱియునిల్లేశల్యపర్వముయొక్క రీతి వయద్యామందుఁగూడఁ గలదు. వయసుమీరినస్త్రీ లిరువురుండిరి. ఏండ్లుమీరివను వీరలు కన్యలని మహాభారతమునఁజేర్కొనఁ బడి యున్నారు నిక్కమాలోచించిచూచినయెడల.

ఋతుస్నాత తుయాశుద్ధా సాకన్యేత్యభిధీయతే.

పరాశరమాధనసిద్ధాంతము.

అనియనుటచేత ఋతుస్నాతకే కన్యయనిపేరు. మాధవాచార్య కృతమైన పరాశరస్మృతియొక్క టీకయందు టీకాకారుఁడీ మహాభారతముయొక్క ప్రమాణము నిచ్చియున్నాఁడు చూచికొనుఁడు. అందువలనఁ బదియేండ్లబాలికయే కన్యయనఁబడదని స్పష్టమగుచున్నది. వివాహముగాకయుండు వారలేకన్యలు. వెండియు

“అష్టవర్షా” యనునీపైశ్లోకమందుఁ బదిసంవత్సరములు దాటిన తోడనే బాలికలకు ఋతుధర్మమెంచఁబడి యున్నది ఇదియేవిధమునఁజూచినను నసంభవమే. ఎట్లనఁగా

రసాదేవస్రియారక్తం రజఃసంజ్ఞంప్రవర్తతే,

తద్వర్షాద్వాదశాదూర్ధ్వం యాతిపంచాశత్ క్షయం.

సుశ్రు. నూత్రస్థా. అ. 14.

పండ్లెందుసంవత్సరములు గడచినతరువాతనే బాలికరజస్వలయగునని ధన్వంతరి సిద్ధాంతముఁజేసి యున్నాఁడు. నిజ

మూలోచించిచూడ రజస్వలలగుట కన్యకలయొక్క శారీరక ప్రకృతిననుసరించి యుండును. కొందఱుపండ్రెండవ యేటను, కొందఱు పదునాలుగు, మరికొందఱు పదియైదుబదియారు సంవత్సరముల ప్రాయమందుఁగూడ ఋతుమతులగుచుండును. పదియేండ్లుదాటి పదునొకండు సంవత్సరములు వచ్చినంతమాత్రమునఁ, బదియారుసంవత్సరముల పర్యంతము స్త్రీధర్మయుక్తలుగాని కన్యకలను ఋతుధర్మవతులనుట యెంతటిప్రమాద మనవచ్చును? ఇంతియకాదు. కన్యలుపదునాల్గుబదియారు యేండ్లవరకు రజస్వలలుకాక యుండినప్పటికి నట్టివారలు ఋతుధర్మవతులైరను నపరాధముమోపి నిరపరాధులగు మాతాపితరుల బలాత్కారముగ నరకమునకుఁ బంపుటంజూడ నిది పౌరాణికనాచుక మహానుభావుల యిండ్లయందలి న్యాయమువలెఁదోచుచున్నది. ఈకపోలకల్పితములేనిజమైయుండుచో

త్రింశద్వర్లోపహేత్ కన్యాంహృద్యాంద్వాదశవార్షికీమ్.

మను. అ. 9

పండ్రెండుసంవత్సరముల ప్రాయమందుఁ గన్యలకుఁ బెండ్లిచేయవలయునని మనువేల విధించియుండును? ఈశ్లోకము సత్యముగ విషయిక మందులేని నదియు సరిగాదు. ఎందుచేతనన మనువు చెప్పినవన్నియు వేదాజ్ఞలని మనుస్మృతియొక్క 2 వ యధ్యాయములోని 7వ శ్లోకము వలన విదితమగు

చున్నది. అన్నియుగములకు వేద మొక్కటే యగుటంజేసి తదనుకూలంబులగుమనుస్మృతి విధానములుగూడ నన్నియుగములకుఁ గావలసివచ్చును. ఇక “గృతేతుమానవోధర్మః” అను ప్రమాణంబున మనుస్మృతి సత్యయుగముకొరకే యపట్టుబట్టుదురేని సత్యయుగమందు మనుజులులక్షలకొలది సంవత్సరములుజీవించినట్లు మీరునమ్ముదురుగదా. అట్లుగనుచో వివాహమాడునప్పటికి నప్పటివారలకువేలకొలది యేండ్లుగడచియుండవలయు. ఏలయన నూరేండ్లవయసుగల యీశ్వరియుగమందు 5 లేక 6 సంవత్సరములకుఁ దక్కువయీమన నెచ్చటనువివాహములగుచుండుటలేదు. అనఁగా నూరేండ్లలో గొంచెమెంచుమించుగ పోడశాంశమైన వయసునఁ జేయఁబడుచున్నవిశులెక్కననుసరించి లక్షలకొలది యేండ్లపర్యంతము జీవించుకృతయుగంబున వేయినంవత్సరములకు దక్కువయీమన వివాహమెంతమాత్రము నైయుండఁగూడదు. ఇకఁబదియేడ్లుదాటి పదునొకండువచ్చినతోడనే బాలిక రజస్వలయగునెడల మనుస్మృతిలోని 9 వ యధ్యాయమందునుఁ గలియుగమునకుఁ బ్రమాణమైన పరాశరస్మృతిలోని 7 వ యధ్యాయంబునను బండ్లెండు సంవత్సరముల వయసున వివాహముఁజేయవలయుననియున్నదికదా. ఈవాక్యముల వ్యవస్థయేమికావలయు? నిజమాలోచించి చూడనివియేవియు నమ్ముటకు యోగ్యములుగ

లేవు. ఎందుచేతననఁగా హిందువులకు మానసియములైన యనేక గ్రంథములందు ఋతుమతులైన యనంతరమే కన్యలకు వివాహముచేయవలయునని విధించఁబడియున్నదిచూడుడు.

పితాఋతూన్ స్వపుత్యాశ్చగణ యేదాదితః సుధీః
దినావధి గృహేయత్నాత్ పాలయేచ్ఛరజోవతీం.

సం. పు. 21.

ఎన్ని పర్యాయములు ఋతుమతియగు సంతవరకు నింటనుంచికొని పాలించవలయునని విధించఁబడియున్నదో యంతపర్యంతముదాడి తనకుమారిక రజస్వలయైనది మొదలుకొని లెక్కించుచుఁ నన్ని పర్యాయములు కావలయునో యన్ని మాదులు ఋతుధర్మవతియైన యనంతరమే యామెకు వివాహముఁ జేయవలయునని సగస్కారకౌస్తుభమునందు లిఖింపఁబడియున్నది. తద్గ్రంథకారుఁడిందుల కశ్వలాయన ఋషివాక్యములఁ బ్రమాణముగ నిచ్చియున్నాడు.

కామమామరణాత్తిష్ఠేత్ గృహే కన్యర్తుమత్యపి
నచైవానాం ప్రయచ్ఛేత్తు గుణహీనాయ కర్హిచిత్.

మను. ల. 9.

ఋతుమతియైన దరువాతఁ గూడఁ గన్య బ్రతికి యున్నంతకాలము వివాహమాడకయ తండ్రి యింటనుండనగు, గానిగుణవిహీనుండగు వరునకొసంగఁబడఁగూడదని మనుస్మృతి

విధించుచున్నది. వెండియు : హిరణ్యకేశియొక్క చాతుర్ధిక కర్మమును పేరుగల గ్రంథమునుండియు ఋతుమతియగుకన్యకే వివాహము చేయుట యుక్తమని తేలుచున్నది మనఋషి మ. హర్షలెల్లగు నిందుఁగూర్చి యిదేవిధమున నొక్కమాదిరిగ వ. క్కాణించియుండ, స్వార్థులును, బూర్వాచారంబులను పేర నతి నూతనకాలంబుననే యనేక కారణాంతరములచేతఁ గలిగి న నవీనాచారంబుల వదలుకొనినచోఁ బ్రాణములు పోవు నని తలంచువారును నగు మూర్ఖపండితులు వచ్చిచు తెలివి మాలిన కల్పితవాక్యజాలంబులందగులువడి యహఃరలోకము లకు రెండిఁటికిఁగూడఁ గొరగాకుండఁజేయు బాల్య-- -- -- లొనరింప నింకను నేలపాలుపడెదరు? ప్రతిమనుజుఁడు తనబిడ్డలకు వేదోపవేదవేదాంగాది సత్యశాస్త్రముల ననుసరించియుఁ బ్రత్యక్షాది ప్రమాణాను కూలంబుగను వివాహమునేయుటొప్పు. కన్యస్వయముగ వరుని వరించికొనవలయునని వేదమునందు విధించఁబడియున్నది చూడఁడు.

కియతీయోషామర్యతో వధూయోః పరిప్రీతాపన్యసా

వార్యేణ.

భద్రావధూర్భవతియత్ సుపేశాః స్వయం సామిత్రం వను

తేజసేచిత్. ఋ. అ. 7. అ. 7. వ. 17.

పన్యసా- ప్రశంసనీయమైనట్టియు, వార్యేణ- మంచి

గుణములుగలట్టియు వధూయోః- వధుప్రసభిలషించువాడగు,
మర్యతా- మనుజునకు, కియతీ- యెటువంటి, యోషా- స్త్రీ,
పరిప్రీతా- మంచిప్రీమాస్పదురాలు, భవతి- అగును? అను-
ప్రశ్నంబునకు యత్ - ఏ, భద్రా- కల్యాణియనఁగా సుఖము-
నిచ్చునదియు, సుపేశాః- మంచిరూపముకలదియు, జనేచిత్ -
మనుజులందఱిలో, స్వయం- తనయంతదాను, మిత్రం- ప్రియ-
పతిని, వనుతే- యడిగికొనునట్టిదియునగు, సావధూ- ఆస్త్రీ,
యే పతికత్యంతప్రియురాలగుననిప్రత్యుత్తరము. ఈమంత్రము
వలనఁ గన్యస్వయంవర విధానంబున వివాహముఁ జేసికొనవ-
లయుననుట స్పష్టమగుచున్నదికదా. ఇంతయేల? తలిదండ్రు-
లు తమంతఁదామే బాలికాబాలకులకు బామ్మ పెండ్లిండ్లుచే-
యనగునని వేదమందెక్కడనులేదు. మరియు ఋగ్వేదమందు

వధూరియః పతిమిచ్ఛన్త్యేతి. ఋ. అ. 4. అ. 2. వ. 8.

కన్యయే వరుని కోరికొనవలయుననియు

యువంబ్రహ్మణే అనుమన్యమానా. అథ. కాం. 14. అ. 2. వ. 11.

తరుణవయస్కుండగు వరుని గన్యవరించవలయునని యధర్వ, వేదమందును,

త్రీణివర్షాణ్యుదీక్షేత కుమార్యృతు మతీసతీ

ఊర్ధ్వం కాలాదే తస్మాద్విందేత పద్మశం పతిం.

మను. ౪. 9.

రజస్వలయైన దరువాత మూడుసంవత్సరముల పర్యంతముఁ గన్యక వరు నన్వేషించుచునుండి మూడేండ్లు దాటినఁ బిదపఁ దనకు నదృశుఁడగుమగనిఁ బొందవలయునని మనుస్మృతియందును,

త్రిణివర్షాణ్యుదీక్షేత కన్యాఋతుమతీసతీ

చతుర్థీత్వథ సంప్రాప్తే స్వయం భర్తారమర్జయేత్.

ప్రజానహీయతే తస్యారతిశ్చ భరతర్షభ!

అతోన్యథావర్తమానా భవేద్వాచ్యా ప్రజాపతేః.

భార, అను. అ. 44. శ్లో. 16. 17.

ఋతుమతియైన బిదపఁ గన్య మూడు సంవత్సరముల వరకు వరునికొరకు నిరీక్షించుచుండి నాలుగవయేటఁ దనంత దానే పెండ్లిఁజేసికొన వలయుననియు, నట్టికన్యయందుత్పన్న మగు సంతాన మకాలమృత్యువు వాతఁబడక యుండుననియు, నట్టికన్యక ఋతువు నిష్ఫలమేకాదనియుననగా వంధ్యాచిదోష ము లాయవతికిఁగలుగవనియు, నిందులకు వ్యతిరేకముగ వ ర్తించుచో నామె పరమేశ్వరునడల దోషియగుననియు భార తములో వ్రాయఁబడియున్నది. ఇదేవిధమున కృష్ణుఁడన్నివివా హముల నిషేధించుచు స్వయంవర విధానమే మంచిదని య ట్టిదాని కనుజ్ఞ నిచ్చియున్నాఁడు.

ప్రదానమపికన్యాయాః పశువత్ కోనుమన్యతే

విక్రీయం చాప్యత్యప్యకః కుర్యాత్ పురుషోభుజి.

భా. అది. అ. 221. శ్లో. 4.

పురుషుడు తనకుదానే కన్యకు వివాహమునరించి
తాను గన్యదానమునరించినను కొనుచున్నాడు. అట్లుచే
యుట కన్యదానముగానేరదు కాని కన్య విక్రయమగును.
మనుజుడెట్లు పశువును దనకొప్పుమైన వానికి నిచ్చివేయునో య
టులే కన్యనుగూడ దనమనస్సునకు వచ్చినవానికి మనంగు
ను ఇట్లునరించుట వేదమునకును, సదాచారమునకును, న్యాయ
మునకును నత్యంత విరుద్ధమైయున్నది. ఇది సృష్టికమము
పక్షం గూడఁ బ్రతికూలమే కావున మాతాపితరులు తాము
తమ బిడ్డలకుఁ బెండ్లిండ్లుచేయుట మాని కన్యవరులు స్వయ
ముగ వివాహమాడునట్లు చేయవలయునని కృష్ణుడు వదించి
యున్నాడు. మంచిచెడ్డలెఱుంగని బాలికాబాలకులకుఁ దలి
దండ్రులు తామే కన్యవరుల యనుమతి లేకమాత్రమైనఁ
గైకొనక వివాహములఁ చేయుట మహానర్థదాయకము. ఇట్టి
విధానములు వేదవిరుద్ధములని యింతకుముందే వ్రాసియుంటి
మిగదా! ఇక నివి సదాచారమునకెట్లు ప్రతికూలములో వ్రా
సెదము. మనయార్థ్యగ్రంథావలింఞాచుటచేఁ బూర్వకాలమం
దలి ఋషులు, మహర్షులు, మహాత్ములు లోనగు జనులెల్లరుఁ
దమకుమారిలకు స్వయంవరవిధానముననే పెండ్లిసేయు

చు వచ్చినట్లు విదితమగుచున్నది. జనకుఁడు సీతకుస్వయంవర విధిఁ బెండ్లిఁగావించినట్లు రామాయణముందు లిఖింపఁబడియున్నది. ఆస్వయంవరము సహితము సీతనుఁ బతితోఁగూర్చుదగిన యీశువచ్చిన తరువాతనే చేసెఁగాని యతిబాల్యమందుఁ గాదు. చూడుఁడు.

పతినయోగసులభం వయోదృష్ట్యాతు మేపితా.

వా. గా. అయో. స. 118. శ్లో. 31.

పతితోడ సహవాసము చేయుటకుఁ దగిన వయసు వచ్చిన పిదప నాతనికి నావివాహముం గూర్చిన చింతకలిగెనని సీతయే యతిముని భార్యయగు ననసూయతో వదించినట్లును,

తాంతు తేజస్విసీం కన్యాం రూపచూషన శాలిసీం

వ్యావృష్టా పార్థివాకేచి దతీ వస్త్రీగుణైర్యుతామ్.

భార. ఆది. అ. 12.

కుంతీస్వయంవరముగూర్చి వర్ణించు సందర్భమునఁ దేజస్వినియు, నత్యంతరూపవతియు, నిమజ్జవ్వనియు, సమస్త స్త్రీగుణములతోఁ గూడుకొన్నదియునగు గుంతీ కన్యం బెండ్లియాడవలయునను గుతూహలంబున రాజులనేకులు పరివేష్టించియుండిరిగాని పాండురాజునే యుత్తమునిగ భావించి కుంతి యాయననే వరించెనని భారతమునను,

ససమీక్ష్యమహీపాలః స్వాంసుతాంప్రాప్తయావనాం
అపశ్యదాత్మనః కార్యందమయంత్యాః స్వయంవరం

భార. వ. అ. 53

యావనము విచ్చినతరువాత దన కుమారియగు
దమయంతింగాంచి యప్పుడామెకుస్వయంవరము చేయనగునని
భీముఁడు యోచించెననియు,

నైదర్భీంతు తథాయుక్తాం యువతీంప్రేక్ష్యవైపితా
మనసాచింతయామాసకస్మైదద్యామిమాం సుతాం.

భార. వ. అ. 96.

లోపాముద్రతరుణావస్థనైది న యనంతరమామెతల్లిడి
యీకన్యక నెవరికొసంగువాడనో యని చింతించినట్లును, త
రువాతఁ గొంతకాలమున కీమె నగస్త్రుఁడు పెండ్లియాడెను.

సంప్రాప్తయావనాంపశ్యన్దేయాండుహితరంతుతామ్.

భార. ఆది. అ. 171.

తపతియనుకన్యక సంపూర్ణయావనమందినపిదపనే వి
వాహమాఁడెననియు,

సశీలయన్దేవయానీంకన్యాంసంప్రాప్తయావనాం

భార. ఆది. అ. 76.

శుక్రాచార్యుని కూతురైన దేవయాని యెంజవ్వనమం
దిన యనంతరమే యయాతిం బెండ్లిచేసికొనెననియుభారతము

దు వ్రాచుఁబడియున్నది. బ్రహ్మరికూతురగు దేవయాని
యొక్కయు, గుంతిమొదలగు చాక్షుకీకన్యకలయొక్కయు వి
వాహముల నిదర్శనములుగ దీసికొని పూర్వకాలమున సమ
స్త్రముపికన్యకలావిధినే వివాహమాఁడుచుండినట్లు తెలిసికొ
నుఁడు. ఇంతియకాదు. బ్రహ్మరిరాజుల కుమారీకుమారు
లనకులు స్వయంవరవిధానమునఁగూడఁ బెండ్లియాడకబ్రతి
కియున్నంతకాల మట్లేయుండుచువచ్చిరి. ఎట్లనఁగా
అత్రైవబ్రాహ్మణీసిద్ధా కౌమారబ్రహ్మచారిణీ
యోగయుక్తాదివంశాతాతపః సిద్ధాతపస్వినీ.
బభూవశ్రీమతీరాజా శాండిలన్యమహాత్మనః
సుతాధృతవ్రతాసాధ్వీ నియతా బ్రహ్మచారిణీ.
సాతుతప్స్వితపోఘోరం దుశ్చరం స్త్రీజనేనహ
గతాస్వర్గంమహాభాగాదేవబ్రాహ్మణపూజితా.

భార. శల్య అ. 54-

ఇదేవదేశంబున శాండిల్యముపియొక్కకూతురగుధృత
వ్రతయను పేరుగలకన్య యాజన్మబ్రహ్మచర్యవ్రతమవలంబించి
యైదియనిగ్రహణమున విద్యాసత్యభాషణాది తపంబులొన
రించుచు, విద్వాంసులచేతఁగూడ సత్కారములం గొనుచు
యోగంబున నుత్తమలోకంబుఁగాంచెనని లోమశుఁడనుముషి
యుధిష్ఠిరునితోడ వచించియుండె. పెండ్లియు

భరద్వాజస్యదుహితారూపేణాప్రతిమాభువి
శ్రుతావతీనామవిభోకుమారీ బ్రహ్మచారిణీ.

భార. శల్య. అ. 49.

భరద్వాజఋషికుమారికయగు శ్రుతవతియను పేరఁబ
రగుకన్య మరణపర్యంతము వివాహమాడక యుండెననియు,
సాహంతస్మిక్కులేజాతా భర్తర్యసతిమద్భిధే
వినీతామోక్షధర్మే షుచారామ్యేకామునివ్రతాం.

భార. శాం. అ. 32

రాజువలన క్షత్రియకులంబున జననమంది గురువుదగ్గ
ర విద్యాభ్యాసమొనరించి విద్యాదిగుణంబుల నాకుఁదగిన
వరుఁడు దొరకనికారణమునసన్యాసాశ్రమము నవలంబించితినిని
శులభయనుపేరుగల స్త్రీ జనకునితోఁడఁజెప్పినట్లును భారత
మందు లిఖింపఁబడియున్నది. ఇదేరీతిగార్గీ, బడబా మొదలగు
వారెల్లరు బ్రతికియున్నంతకాలము బ్రహ్మచారిణులుగ యుం
డిరి. పురుషులలో ననక, ననందన, నారద, పరశురామ, హను
మ, భీష్మ, శుకాదులాజన్మబ్రహ్మచారులగుట లోకవిఖ్యాతమేక
దా! సంపూర్ణమగుయువాప్తయందు స్వయంవర విధానం
బునఁ జెండ్లియొడిన కుంతిమొదలగు జన్మనులకు జనించిన
యుధిష్ఠర భీమాద్జనాదులెట్టి ధర్మాత్ములెట్టిశూరవీరులైన
మస్తభూమండలముఁ దమస్వాధీనమం దుంచికొనఁగలిగినయె

ట్టిక్షాత్రవంతులైయుండిరో యోచింపుడు. మఱియు మరణహ
ర్యంతముఁ బెండ్లియాడక నియతబ్రహ్మచర్యంబు సలిపిన
గార్గిలోనగువారలయు శుకసనకహనుమభీష్మాదులయు ప్రతి
భా విశేషంబెంత యుత్కృష్టమైనదిగనుండునో తెలియనివా
రెవరుకలరు? సనకాదులఁగూర్చి చరిత్రలమూలమున మనము
తెలిసికొనుచున్నాము. కానివర్తమానకాలంబున సంపూర్ణ
బ్రహ్మచర్యముఁబాలించిన శ్రీస్వామిదయానందసరస్వతియొ
క్క ప్రభావముఁ గనుఁగొనుఁడు. నియతబ్రహ్మచర్యమువలన
నే యామహర్ని ప్రస్తుతస్థితియందార్యావర్తముయొక్క యు
న్నతిమార్గముఁగనఁబరచి యున్నాఁడు.

పైనవాసిన మహాత్ములతోడఁ బ్రస్తుతకాలమందలి
బాలికాబాలకుల సరిపోల్చిచూచుకొనుఁడు. వారలప్రభావ
మెట్లున్నదియు బాల్యావస్థయందు వివాహమాడిన దంపతు
లకు జనించిన వీరిప్రభావమెట్లున్నదియుఁ బక్షపాతవిహీనమైన
బుద్ధితో యోచింపుఁడు. బాల్యవివాహము న్యాయవిరుద్ధమను
ట కావంతయేని నందియములేదు. లేశమాత్రమైన జ్ఞానముఁ
గలిగియుండని పసితనమందు జన్మమంతటికొరకు స్త్రీకిఁబురు
షుని, బురుషునిమెడకు స్త్రీనినంటఁగట్టుట మహాపాతకము
బాలికాబాలకుల యిష్టముఁ గైకొనక కేవలము తమయానం
దముల కాసజేందియు, గుమారీకుమారుల వివాహముల పీ

క్షీంచకయ మృతినెందుడుమోయను భయంబుననుఁ జిన్నతన
మందే తలిదండ్రులు తమబిడ్డలకుఁ బెండ్లిండ్లుచేయు ఘోరకీ
ర్తిషమున కొడిగట్టుచున్నారు. న్యాయమునకిల్లుచేయుటకు
మాతాపితరులకెంతమాత్ర మధికారములేదు, తలిదండ్రులు
హఠమూని బలవంతముగఁదమసంతతులకుఁ బసితనమందే వి
వాహము లొనరించుటవలన నెదిగినతరువాత వారికివిరోధ
ములు కలిగి యట్టియుపద్రవంబులచే వారలు మరణపర్యంత
ము దుఃఖమే యనుభవించవలసి వచ్చుచున్నది. ఇంతటియ
న్యాయము వేరొండేదియులేదు. ఇఁక బాల్యవివాహము సృష్టి
క్రమమున కెట్లువిరుద్ధమనఁగాఁ బ్రపంచమందలి సమస్తపదార్థ
ములుఁబరిపక్వ దశనందిన యనంతరమే ఫలదాయకములగు
చున్నవికాని యపక్వదశయందుగాదు. ఇందులకొక వృక్షమును
దృష్టాంతముగఁ గైకొనిచూడుఁడు. వృక్షముయొక్క సకలావ
యవములుఁ బరిపూర్ణమొందినతరువాతనే యదిఫలించుఁగాని
యంతకుఁడక్కువ తరుణమందెన్నఁటికి ఫలింపదు. అట్లేసంతా
నములను ఫలంబుల నుత్పన్నమొనరించు వృక్షములనందగిన
మానవుల సమస్తావయవంబులుఁ బూర్ణములుఁ బ్రౌఢములు,
బుద్ధములునైన యనంతరమే వారికి వివాహమగుట యోగ్య
మగుఁగాని వేరొండువిధమైన వ్యర్థమేయగు. ఈకారణముననే
బాల్యవివాహము సృష్టిక్రమవిరుద్ధము. ఇఁకవివాహమనిననో

స్త్రీపురుషు లిరువురుఁ బరస్పరము వారివ్యామోహంబుదీరఁ
గామము శాంతింపఁ జేసికొనుటకుఁగాదు. కేవలముసంతాన
ముకొరకే వివాహము. ఎట్లనఁగా

ప్రజాయైత్వానయామసి. అ. కాం. ౪. అను. ౪. ప. 25.

ఓకాంతా! సంతానోత్పత్తి నిమిత్తమే నే నిన్నుఁగైకొ
నుచున్నానని యథర్వవేదమందును.

ప్రజానార్థం స్త్రీయఃసృష్టాః.

మను. అ, 9.

స్త్రీలు సంతానోత్పత్తినిమిత్తమేయని మనుస్మృతి
యందును వ్రాయఁబడియున్నది. ఇందుచేతఁ గేవలము సంతా
నప్రాప్తికొరకే వివాహముచేసికొనవలయుననుట సిద్ధమగుచు
న్నదిగదా. తత్వమెరుఁగని పామరజనసమూహంబులు దక్క
దక్కినభూమండలమందలి సమస్తవిద్వాంసులు, బుద్ధిమంతులు
మున్నగువారు వివాహము సంతానోత్పత్తి కొరకేయందురు
గాని కామశాంతికని యెన్నఁడువచింపరు. కావున స్త్రీపురుషు
లెప్పుడు సంతానోత్పత్తిచేయుటయందు సమర్థులగుదురో య
ప్పుడేవివాహమాఁడుటచితముకాని యనర్హులుగ నున్నయపు
డుకాదు. బాల్యమందు వివాహములు చేయఁబడుచుండుటచే
భింకనుననేకప్రకారంబులగు హానికలుగుచున్నది. అందుమొట్ట
మొదటిదివిధవలవృద్ధి మితిమీరిపోవుట. ఎందుచేతననఁగా శై
శవావస్థయందుమృతినొందునంతమంది శామారదశయందును,

గామారమందుఁ జనిపోవునంతమంది కిశోరప్రాయమందును,
 కిశోరప్రాయంబున మరణించునంతమంది యశావనంబునను
 మరణింపరు. ఈవిషయము జననమరణముల లెక్కలఁజూచుట
 వలనవిశదముకావచ్చును. పెండియు సృష్టికమవిధానముంజూ
 చినను నిదేరీతిసిద్ధమగుచున్నది. ఎట్లనఁగా నొకమామిడిచెట్టును
 జూడుడు. దానికెంతపూతపట్టునో యంతయుఁగాయలు కానే
 రదు. మొదలుపూవులె యతివిస్తారముగ రాలిపోవును. వాని
 కంటఁదక్కువగఁ బిందెలును, నంతకన్నఁ దక్కువగఁగాయ
 లును, నంతకుమరియుతక్కువ పండఁబారుకాయలును రా
 లును. కారణమేమన మామిడిమొదలగుపండ్లుగాని మనుష్యా
 దిప్రాణులుగాని తరుణదశఁ బొందుగొలఁదిఁ బ్రాథత్యముగాం
 చుచుండుటచేత శీతాతపవాతంబులవలన గలుగు యుష్మద
 వములు వానినంతగబాధించఁజాలవు. తరుణావస్థనొందుటవల
 న వయోవంతులందు శీతాతపవాతములచేఁ గలుగుహానిఁదగు
 రీతి సహించుకొనుసామర్థ్యముండును. బాలకులు కోమలాం
 గులగుటచేత శీతాతపములవలనఁ గలుగుబాధలనహింపనోపరు.
 ఇంతియకాక తరుణవయస్కులంబోలి బాలురు సంయమాదు
 లమూలమున స్వశరీరంబుల యథావిధి రక్షించుకొననైనఁజా
 లరు. ఇట్టివేయగుననేక కారణంబులచే బాల్యమందుబాలురు
 విస్తారముగ మృతినొందుచుందురు. వివాహితుఁడగు బాలు

జ్ఞాకఁడు మరణించినయెడల నతనిమెడంగట్టఁబడిన బాలికజన్మము భ్రష్టమైనటులేగదా.

బలవానింగ్రిదియగ్రామోవిద్వాంస మపికర్షతి,

అనుమనువాక్యముననుసరించి యాపెనిమిటిపోయిన బాల యాజన్మము నింగ్రిదియములజయించి యుండనేరనికారణమున రెండుకుటుంబములవారలకుఁ గళంకముంగల్పించి ధనముమొదలగు నింటిలోనిపదార్థములంగైకొని యేహిందువునో, మహమ్మదీయునో, ఈసాయినో, మూసాయినోలేకయేకసాయినో తగులుకొని పారిపోవుటసంభవించుచున్నది. కాని చో వేశ్యావృత్తినవలంబించి యేదోయొకపట్టణంబునఁ బీఠమువైచికొని యుభయకులంబులవారికిఁ దలవంపులు కలుగఁజేయుటగాననగుచున్నది, మరియునట్టివధూవరుల వివాహములందు వ్యయపరచబడు తత్సంబంధులయొక్క ద్రవ్యమువ్యర్థమైపోవుచున్నది. బాల్యవివాహమువలన బాలికాబాలకుల బ్రహ్మచర్యమునష్టమగును. మరలవారలు బ్రహ్మచర్యమెప్పటికిఁబాలింపనేరరు. బాల్యమందేవివాహమాడుటవలన నట్టివారికిఁ జదువునందు మనసు కుదురదు. బాలదంపతులు వైవాహికమంత్రములయందలి యర్థముగ్రహింపఁ జాలకపోవుటచే గృహఘాతశ్రమముయొక్క కర్తవ్యములనుండి వంచిత్తునైయుండుటకలుగుచున్నది. కన్యావరుల పరస్పరసమాధానంబున వివా

హములు జరుపఁబడకపోవుటవలన దంపతుల కన్యోన్యముఁబో-
రాటములు సంభవించుచుండును, అందులకుకారకులు తమ
మాతాపితరులేగదా యనుతలఁపున బాలికాబాలకులు తమ
జననీజనకులయెడఁగూడద్వేషమూనుచున్నారు. చిన్నచిన్న
పిల్లలకుఁ బెండ్లిండ్లుచేయుటచేత బాల్యమందే బిడ్డలుజనించుట
వలన పౌరుతమశిశువులను సరియగువిధానంబున రక్షించుకొ-
నుచుఁ తగురీతివారికి శిక్షణము గావింపఁజాలకయున్నారు.
తలిదండ్రులే బాలికాబాలకులైయుండ నికఁడమసంతానము-
లకెట్లు పోషణపాఠసరక్షణాదులొసంగఁగలరు? బాలదంపతు-
లు కాపురముచేయునపుడు గృహకృత్యముల సరిగఁజేసికొనఁ-
జాలరు. అన్నియు నటులుండ బాలకులకుఁ బండెండుసంవత్సర-
ములుమొదలుకొని యిరువదినాలుగుసంవత్సరములవరకు వి-
ద్యాధ్యయనంబున కతిముఖ్యమైనకాలము. ఒకవైపువిద్యనే
ర్చుకొనుటయందుఁ బూర్ణపరిశ్రమముఁజేయుటచేత దేహమం-
దలిశక్తిమిక్కుటముగ వ్యయమగుచుండును. రెండవది పశు-
ధర్మముమూలమున నమూల్యమైనవీర్యమును నాశనమగుచుం-
డును. ఈప్రకారముగనొకేసమయమందు రెండుప్రకారముల-
శరీరమందలిశక్తిపోవుటవలన మనదేశవాసులకనేకగతుల హా-
నికలుగుచున్నది. కట్టా? నేడుమనదేశమునకుసంభవించియున్న
దుర్దశఁగూర్చి యెవ్వరైననించుక వచింపఁబూనినయెడల నవి-

ద్వాంసులగువారలు విననైనవినరుసరిగదా యుత్తమవిద్వాంసులు, బుద్ధిమంతులు, నువక్తలు, ప్రతికాసంపాదకులు, దేశకాలజ్ఞులు, అనుభవశాలులు, తత్వవేత్తలు మొదలగువారు సయితము దేశముయొక్క దీనదశవిషయమైన సరియగుధ్యాన మూనకయున్నారు. మనహిందూదేశమందలి ప్రత్యేకప్రాంతమును దృష్టిసారించిచూచినచో నేతద్దేశవాసులు ఎండిపోయిన శరీరంబులతో దుర్బలులు, నిస్తేజులు, హ్రస్వగాత్రులునై యెముకలు బైటబడి కన్నులులోపలికిఁ బీకికొనిపోయియుండ, శూయాదినానావిధరోగములందగులువడి వెయ్యిమందిలో తొమ్మిదివందల తొంబదితొమ్మిదిమంది యకాలమృత్యువు నోటంబడి పోవుచుండుటయే కాననగుచున్నది. శారీరకదశనటులుంచిమానసికదశవిషయమైచూచినయెడల నిక్కడివారలందు బుద్ధిహీనతయు, జ్ఞానశూన్యతయు, విద్యావిషయంబును గేవలము విచారహీనతయు, నిరర్థకశుకఘోషమాత్రంబును హృదయదౌర్బల్యము, పరాధీనత మొదలగుదోషములనేకములు పరిపూర్ణముగనుండుట విదితమగుచున్నది. ఇతనాచరణములు, నీతిమున్నగువాని విషయమైచూచిన జనులందు మిక్కిటముగ నబద్ధము, ఛలము, కపటము, పాఖండము, దౌష్ట్యము, ధృష్టత, దొంగతనము, పోకిరితనము, వెకలితనము మొదలుగాగల వివిధవిధములైన దుర్మార్గములు వ్యాపించి

యున్నవి. భారతవర్షమందలి యిట్టివ్యవస్థవీక్షించి విద్వాంసుఁ
డగునతఁడిందులకుఁ గారణమారయఁబ్రయత్నించుచున్నాఁడు.

కారణభావాత్కార్యాభావః వైశే. అ. 4. అ. 1

కారణములేక కార్యమెన్నఁటికిఁ గానోపదుగాన నీదే
శమునకిట్టిదశకలుగుటకుఁ గూడనేదేనిగారణముండితీరవలయు.
చూడంజూడ నీదేశమునకిట్టి దుర్దశకలుగుటకు గారణములనే
కములుండవచ్చునుకాని మూలకారణముమాత్రము బాల్యవి
వాహమేయని స్పష్టముగఁదేలుచున్నది. దీనినిసమస్తవిద్వాం
సులుతెలిసియేయున్నారు. ఎంతపర్యంత మీభయంకరరోగ
ము భారతవర్షమునుండి వెలువడిపోవకయుండునో యంత
పర్యంతము భారతీయులకెంతమాత్రము సౌఖ్యముకలుగనేర
దు. కావుననిట్టిరోగమును వెడలనడచుటకొరకు మనమందర
ముఁబురుషార్థములఁ చేయవలయును. వివాహము సంతానో
త్పత్తికొరకేయనియింతకుముందు వ్రాసియుంటిమిగదా? దం
పతులట్టి సంతానోత్పత్తి కొన్ని సంవత్సరములయీడున యో
గ్యులగునదియు వైద్యశాస్త్రముననుసరించి నిర్ణయముఁజేసి
కొనువలయును. ఎందుచేతననఁగా నీవిషయమువైద్యమునకే
సంబంధించియున్నది. వైద్యమునకు సంబంధించినవిషయము
ను స్మృతిననుసరించి నిర్ణయించుకొనుటెన్నఁటికి సరికాదు. ఒ
కవేళ వైద్యముగూర్చియు స్మృతులయందుండిన, నవిప్రధానవై

ద్యదమునకు వ్యతిరేకముగనుండుచో నట్టిస్మృతియందలి విషయములఁగూడ నమ్మఁగూడదు. వానివానివిషయములలో సమస్తసత్యశాస్త్రములు బ్రమాణభూతములును గార్యదములునునైయున్నవి. అందులో ముఖ్యముగ వైద్యకవిషయము ప్రత్యక్షముగఁ గనుబడుచున్నది. వైద్యగ్రంథమందొకానొక యోషధిదినుటవలన నోరుచేదెక్కునని వ్రాయఁబడియుండు ననుకొనుఁడు. అట్టిదానినిదినుటచేత నోరుచేదెక్కియేతీరును. ఆయోషధి వలన గలిగినచేదును బావుకొనుట కెన్నిస్మృత్యుక్తములగు బ్రాయశ్చిత్తములఁజేసికొన్నను వైద్యశాస్త్రోక్తమైన యోషధికటుత్వము లేకమాత్రమైనదరుగదు ఇదేప్రకారముశరీరమునకు సంబంధించిన వివాహాదివిషయములలో వైద్యశాస్త్రమునకు విరుద్ధముగ స్మృతులననుసరించి నడచి కొనునట్టిమనుజుఁడు కృశించి, దుర్బలేంద్రియుడై యల్పవయసునందే యకాలమరణమొందుట మొదలగుననేకదుఃఖములకు భాగియగుచుండుటగాననగుచున్నది. ఇది యిటులుండ వైద్యశాస్త్రములర దియించినవారల సయితము సర్వోత్కృష్టములగు మన మహర్షులేయైయుండ నట్టి మహానుభావులయొక్క యాజ్ఞలకు వ్యతిరేకముగ నడచుకొనుటవలన మనకుహానియేలకలుగకపోవుచు? మనహృందనసోదరులు ధన్వంతరి నీశ్వరావతా నమనినమ్ముచుండియు నట్టివానివాక్యములకు విరుద్ధములై

యాచరణంబుల నేల యొనరించుచున్నారో తెలియకున్నది.
ఆర్యసోదరులారా! మిమ్ముమరియొకమారు బ్రాహ్మిచేదముః
సంతానోత్పత్తిమొదలగు శారీరకవిషయములయెడల జరకశు
శ్రుతాది విధులప్రకారము జనులునడచుకొనులాగున మీరు
కృషిఁజేయుఁడు. ఈవిషయమై ధన్వంతరి మొదలగు వైద్యవే
త్తలసమ్మతిప్రకారము

అథాస్మైపంచవింశతి వర్షాయపోడశవర్షాం పత్నీమావ
హేత్ పితృధర్మార్థకామఃప్రజాః ప్రాప్స్యతీతి.

సుశ్రు. శా. అ. 10

ఇరువదియైదుసంవత్సరముల పురుషునకును బదియూ
ను వివాహముకావగుననియు, నట్టిదాపతుల
కు జనియించుసంతానమే మాతాపితరుల సేవచేయుటయు
దును, ధర్మార్థకామమోక్షంబుల సంపాదించుకొనుటయుం
దును సామర్థ్యముకలిగియుండుననియు సుశ్రుతమున వ్రాయఁ
బడియున్నది. కావుననట్టియువావస్థయందు

అనగోత్రామాతురసపిండా. గోభి. గృ. ప్ర. 3. కా. 4

తల్లికిసంబంధించిన యారుతరములవారియొక్కయు, జ
నకగోత్రీకులయు గన్యచువదలి

బుద్ధిరూపశీలలక్షణ సంపన్నమహోగాముపయచ్ఛేత్.

అశ్వ. గృ. నూ. అ. 1. ఖం. 5.

బుద్ధిమతియు, రూపవతియు, శీలవతియు, సులక్షణయు
 క్తయు. తోగరహితయునగు కన్యకంబెండ్లియాడుటయోగ్య
 ము. వధూవరులువారివారి రూపగుణకర్మస్వభావంబులఁ బర
 స్పరముఁ బరీక్షగావించుకొని వివాహముచేసుకొనవలయును.
 సదాగృహీనుఖం భుజ్జేస్త్రిలక్షణవతీయది
 తస్మాత్ సుఖసమ్మద్యర్థమాదాలక్షణమీక్షయేత్.

గోభి. గృ. ప్ర. 2 కాం. 1. 2 వ సూత్రకారిక.

పురుషునకు లక్షణవతియగు స్త్రీలభించినయెడల నట్టి
 యతఁ డెల్లప్పుడత్యంత సౌఖ్యమునేయనుభవించుచుండుగాన
 మొదలుకన్యకయొక్క లక్షణములఁ బరిశీలించి వివాహమా
 డుటచితము. ఇటులే కన్యకయు వరునిలక్షణములఁ బరీక్షిం
 చవలయును.

యయోరేవసమంవి తం యయోరేవసమంకులమ్

తయోర్మైతీవివాహచ్చనతుపుష్ట విపుష్టయోః

పంచ తంత్రం. 2.

అనుపంచతంత్రవచనానుసారము విత్తమందుసమాను
 లు నేకకులమువారలునగు కన్యావరులకే పరస్పరముమైత్రి
 యు వివాహమునుగావలయును. ఇతరులకు విరుద్ధముగవిపరీత
 గుణగర్మస్వభావకుల విత్తాదులు గలవారలకు వివాహసంబం
 ధముకలిగిన నట్టివారలు దుఃఖభాగులగుదురు. కావునసమాను.

ధర్మములు గలవారలకే పరస్పరసంబంధముకలుగుట శ్రేయ
స్కరము. ఇక్కాలంబున మూఢులుకొందరెనిమిదియేండ్లబా
లిక నరువదిసంవత్సరముల ముదుసలికొనంగి వివాహముశే
యుచున్నారు. ఇదిమహానర్థదాయకము. ఇంతియకాక స్త్రీ
పురుషులకనేక వివాహములగుటయుఁగూడదు. ప్రతి స్త్రీ పతి
ప్రతాధర్మమును, బ్రతిపురుషుఁడేకపత్నీవ్రతమును బాలించవ
లయును. ఒకభార్యబ్రతికియుండ రెండవభార్యను బురుషుఁడు
ను, మగఁడు బ్రతికియుండ రెండవవానిస్త్రీయుఁ జేసికొనఁగూ
డదు. విశేషనిమిత్తములేమియులేక స్త్రీ పురుషులు ద్వితీయ
వివాహంబులఁజేసికొనుట వేదవిరుద్ధమును మహాహానికారక
మునునై యున్నది. మఱియు

చక్రవాకేవదంపతీ అథ. కాం. 14. అను. 2. ప. 13.

చక్రవాకీ చక్రవాకంబులజంటంబోలి స్త్రీపురుషులు
గవగూడియుండవలయుఁగాని యొకతెగాదని మరియొకర్తును
బురుషుఁడును, మరియొకపురుషుని స్త్రీయుఁ జేపట్టఁగూడదు.
అనేకవివాహములఁ జేసికొనుటవలన శరీరబలము నశింపన
ల్పాయువులగుటయు విద్యాద్యుత్తమగుణరహితులై యనుది
నమునునింటఁబోరాడుకొనుచు దర్చిద్రులై బలహీనులగు సం
తానములంబడయుచు జనులు పరోపకార శూన్యులై యస
భ్యుతమొదలగు ననేకోపద్రవంబులకు లోనుగావలసివచ్చును.

శిష్టాచారముప్రకారముఁజూచినను భార్యయొక తెబ్రతికియుండ
వంధ్యాదికారణములేమియులేక పురుషుఁడు రెండవభార్య
బెండ్లియాడుట నిషేధించఁబడినటులే గానవచ్చుచున్నది.

కృతదారోస్మిభవతి భార్యేయందయితామమ
త్వద్విధానాంతునారీణాం సుదుఃఖాససపత్నతా.

వా. రా. అర. సర్గ. 17.

శూర్పణఖ తన్నుంబెండ్లియాడుమని రామునడుగ న
తఁడామెతో “నేనువివాహమాడియున్నాఁడను, చూడుమిదే
శీతనాకడనున్నది. ఒకభార్యంగలిగియుండి మఱలరెండవ స్త్రీ
ని బెండ్లియాడుటవలన సపత్నతయన సీతకుదుఃఖము సంభ
వించుఁగాన బురుషుఁడనైన నాకుఁగూడదుఃఖము కలుగు”
ననివచించియుండె. ఇట్టిశిష్టాచారములుండుటజేసి ప్రాచీన
కాలమందు విశేషకారణము లేమియులేని తరి నొక్కవివా
హమే చేసికొనుచుండినటుల విదితమగుచున్నది. ఇఁకనిపు
డు వివాహశబ్దముయొక్క భావార్థమును, వివాహముఁగావిం
చుకొనుటయొక్క యావశ్యకతంగూర్చియుసంతేపముగ నిరూ
పణము జేసెదము. వి యుపసర్గగాఁగల వహ్ని అను ప్రాప్తే
ధాతువుతో ఘజ్ ప్రత్యయము చేరుటవలన వివాహశబ్దమే
ర్పడును. సంపూర్ణమగు బ్రహ్మచర్యపాలనంబున విద్యాద్యు
తమ గుణసమేతులై యువావస్థయందు వైదిక లౌకిక నియ

మముల ననుసరించి కుమారీకుమారులు గావించుకొను పాణి
గ్రహణరూపమైన సంబంధవిశేషమే వివాహమని పిలువఁబ
డుచున్నది. వివాహము లేనియెడల సంతానోత్పత్తియు, సంతానసంగోపనాది గృహశ్రమముయొక్క కార్యంబులును,
మనుష్యులకుఁ దన్ములమునఁగలుగు సౌఖ్యంబులును సమకూ
రఁ జాలవుగాన వివాహము చేసికొనుటావశ్యకము. వేదములో
నైవాహిక మంత్రములందుఁ జెప్పఁబడిన నియమముల నను
సరించి పెండ్లియాడుట యోగ్యము. ఆనియమములఁ గూర్చి
ఋగ్వేదములోని యెనిమిదవ యధ్యాయమందును, నథర్వ
వేదముయొక్క పదునాలుగవ కాండంబునను, వ్రాయఁబడియు
న్నది. మనమిద్దరమెంతకాలము బ్రతికియుందుమో యంతకా
లము ఛలకపటాది సమస్త దుర్వ్యవహారంబులమాని పరస్పర
ముఁ బ్రీతికలిగి నడుచుకొందుముగాక యనియు, గృహశ్రమ
కార్యములందు బద్ధులమై యేప్రాణికిఁగాని పీడఁ గలిగించక
తదాశ్రమ కార్యములవలనఁ బ్రపంచమున కుపకారముఁజే
యుటకొరకు శక్తికొలఁది రేయింబవల్లు ప్రియత్నంబులఁ జే
యుచుందుముగాక యనియు వధూవరులనోన్యన్యముఁబ్రతిజ్ఞలఁ
చేసికొనుటయే యీమంత్రములందలి భావము.

మనపూర్వీకులు వివాహవిషయంబున నాలోచించినది
కేవల మొక్క కన్యావరులయొక్క యారోగ్యతా ప్రియముల

ఁగూర్చి మాత్రమేకాదు. ఏయేపదార్థములుండుటవలన
దంపతులకు లాభమును లేకపోవుటచే హానియు గలుగునో,
యెయ్యవి లేనిచో గృహస్థాశ్రమముయొక్క నిర్వాహకము
గానేరదో, యట్టివానినెల్లఁ దగురీతియోచించి తెలిసికొని వీత
రాగులైన యమ్మహాత్ములు దాము కనుఁగొనినవానిఁ బరోప-
కారదృష్టితోడ లోకమునకు స్పష్టముగ నుపదేశముచేసియు
న్నారు. ఎట్లనఁగా,

నగృహంగృహమిత్యా హుర్గృహిణీ గృహముచ్యతే
తయాహిసహితస్సర్వాః పురుషార్థాః సమశ్నుతే.

గోభి. గృ. ప్ర. 1. కాం. 2. సూ. 15.

పురుషుఁడెపుడు వివాహమాడునో యప్పుడే గృహస్థుఁ
డగును. ఎప్పుడు గృహస్థుడగునో యప్పుడేయతనికి నానావిధ
పదార్థములతోడ నవసరమును గలుగునుకాని ప్రపంచమంద
లి పదార్థములన్నియు ధనమున కాధీనములై యుండుట యెల్ల
రకుఁ దెలిసినదేకదా! ఈకారణము చేతనే కాఁబోలు పరాశర
స్మృతి, శుక్రసీతి, యమస్మృతి మొదలగు గ్రంథములందు గన్య
ధనవంతుఁడగువరునే పెండ్లియాడవలయునని వ్రాయఁబడియు
న్నది. ఆదికాలంబున ఛందోవిద్యను బ్రచారముఁ జేసిన జగ-
ద్విఖ్యాతుఁడగు పింగలమహాముని వ్రాసిన,

ధీ శ్రీ స్త్రీమ్. పిం. సూ. పా. 1.

అను నూత్రముమీఁద హలాయుధుఁడు

అధ్యయనాద్ధీర్ఘవతియస్యధీస్తస్య శ్రీర్బుద్ధి పూర్వకత్వాత్
విభూతేయస్య శ్రీస్తస్య స్త్రీ అర్థమూలకత్వాద్గ్రహస్థస్య.

అనివృత్తివాసియున్నాఁడు. అనఁగా మొట్టమొదలు
మాంపుఁడు విద్యనభ్యసించి బుద్ధినభివృద్ధి పరచికొనవలయునని
యు, నట్టిబుద్ధియొక్క సహాయమున న్యాయపూర్వకముగ నా
నావిధ వ్యవహారంబులొనరించుచు ధనమార్జించియనంతరము
వివాహముఁ జేసికొనవలయుననియు, విద్యలేనిచో మనుజుఁడు
యథావిధి ధనమభివృద్ధిజేసికొనఁ జాలకపోవుటచేత గృహశ్ర
మ కార్యంబులకాటంకము గలుగుననియు దీని యభిప్రాయ
ము. వేదాది సత్యశాస్త్రములకు విరుద్ధముగ బాల్యావస్థయొ
డు వివాహమాడువారలు ప్రపంచమున నెక్కుడగు దుఃఖమ
నుభవించుచు యల్పకాలమందే మృతినొంది రెండు లోకముల
కు భ్రష్టులగుచున్నారు. కావున జదువరులారా ! ఈబాల్య
వివాహంబను ప్రళయాగ్నినుండి మీరు దూరగులై యుండు
టయగాక మీనంతానంబులఁగూడ దప్పించి మనుష్యజన్మము
యొక్క ధర్మయుక్తంబులగు సమస్త సౌఖ్యంబుల భోగింతురు
గాక యని మీతోడ మేము వినయపూర్వకముగ నివేదన
ముఁ జేసికొనుచున్నాము. కాని ప్రస్తుతకాలమున నెవరేని దమ
కొమారులకు నలువదియెనిమిది వర్షములవరకును, కూతులకు

రువదినాలుగు వర్షములవరకును, వివాహముచేయకయుంచిన
 చో నట్టినలువది యెనిమిదివత్సరముల పురుషునకుఁ గన్యదొ
 రుకుటయు, నిరువదినాలుగు వర్షములస్త్రీకి మగఁడుల
 భించుటయు దుస్సాధ్యమేకాక యసాధ్యముఁ గూడఁగావచ్చు
 ను. మరియు నెవరి తలిదండ్రులు సరియగురీతి బ్రహ్మ
 చర్యము సలిపియుండరో యట్టివారిచేత నెక్క-పర్యాయ
 ముగ నుత్తమ బ్రహ్మచర్యముఁ జేయిఁచుటయు దుర్లుటమే-
 కాని మరల బ్రహ్మచర్యమును గ్రమముగ నభివృద్ధిపరచికొను-
 చుఁ బోయినయెడలఁ గొన్నితరములు గడచునప్పటికిఁ దిరుగ
 నుత్తమ బ్రహ్మచర్యముఁజేయుశక్తి కలుగుననుట స్పష్టము,
 ప్రస్తుతదశయందు మాత్రము ప్రతిపురుషుఁడిరువదియైదు సం-
 వత్సరములకు దక్కువ వయసునందునుఁ గన్యక పదియారేండ్ల
 లోపలను వివాహముఁజేసికొనక యుండినచో మరలఁ గ్రమ
 క్రమముగ నుత్తమ బ్రహ్మచర్యముసలుపఁగలుగుదశయుఁ బా
 ప్తము కాఁగలదు. కావున నీయువతీవివాహ విధానంబుసమా-
 ప్త మానవ్రలాచరించుటచితము. వైద్యశాస్త్రసిద్ధాంతాను-
 సారముగ నిరువదియైదు వత్సరములకుఁ దక్కువ యీదునం-
 దుఁ బురుషులు వివాహమాదుఁబంతమాత్రముఁగూడదు-
 వెండియు,

చతుర్థమాయుషో భాగ ముషిత్యాద్యగురౌ ద్విజః,

ద్వితీయమాయుజోభాగం కృతదారో గృహేవసేత్.

మను. అ. 4.

ఆయువునందు నాలుగవ భాగమగు మొదటి యిరువది
యైదువర్షముల పర్యంతము గురువుదగ్గిరవసించి దానికి రెండ
వదియగు నిరువదియైదేండ్ల తరువాత యీడునందు వివాహ
మాడి గృహమందు వసించవలయునని మనువు విధించియు
న్నాడు.

బ్రహ్మచారీ గృహస్థశ్చ వానప్రస్థోయతిస్తథా
ఏతేగృహస్థప్రభావాశ్చత్వారః పృథగాశ్రమాః.

మను. అ 6.

బ్రహ్మచర్య, గృహస్థ, వానప్రస్థ, సన్యాసాశ్రమంబుల
కు గృహస్థాశ్రమమే యాధారమని మనుస్మృతియందును,
చతుర్ణామాశ్రమాణాంచ గార్హస్థ్యంశ్రేష్ఠముత్తమం,

బా. రా. అయో. స. 106.

నాలుగాశ్రమంబులలో గృహస్థాశ్రమమే శ్రేష్ఠమైనద
ని బాలరామాయణమందును,

యథామాతర మాశ్రిత్య సర్వేజీవంతి జంతవః
ఏవంగార్హస్థ్యమాశ్రిత్య వర్తంతి ఇతరాశ్రమాః

భార. శాం. అ. 269.

తల్లి నాశ్రయించి సమస్తజంతుజాలము లెట్లుజీవిం

చునో యటులే గృహస్థాశ్రమము నాశ్రయించి తక్కిన యా
శ్రమములు వర్తించుచుండునని భారతమందును,

సర్వేషామపి చైతేషా వేదస్మృతి విధానతః

గృహస్థ ఉచ్యతే శ్రేష్ఠః సతీనేతా నివృథర్తిహి.

మచ. అ. 6.

గృహస్థాశ్రమమువలన దక్కిన మూఁడాశ్రమములకుఁ
బాలనము కలుగుచుండుట జేసి యదియే యాశ్రమములోనె
ల్ల శ్రేష్ఠమైనదని వేదముఁగూడ వదించుచున్నట్లు మచుస్మృ
తియందును లిఖింపఁబడియున్నది. ఇట్లు తక్కుంగల మూఁడా
శ్రమంబులవారల పాలనము నిమిత్తము గృహస్థుడనేక కార్య
ములొనరించవలసియుండును.

కారణభావాత్ కార్యభావః వైశే. అ. 4. అ. 1.

అనుకణాదమహర్షి వాక్యానుసారము ప్రతికార్యముదా
ని దాని కారణమునుండియే యగుచుండుఁగాని వేరువిధమునఁ
గాదు. సమవాయికారణమనియు, నసమవాయికారణమని
యు, నిమిత్తకారణమనియు, గారణము మూఁడుప్రకారములు.
ఈమూఁడువిధంబులగు గారణములేక యేకార్యముగాని గాఁ
జాలదు. ఎట్లనఁగా పశ్చిమునేయుటయందు నూలుసమవాయి
కారణము. నూలుదారములయొక్క సంయోగమసమవాయికార
ణము. అనఁగానాదారములొండొంటితోడగలియుట. అసమవా

యికారణమనఁబడును. మూఁడవదియగునిమిత్త కారణము గౌణ
ముఖ్యములను భేదములు రెండువిధములు. వస్త్రము నేయుటయం
దు దేశ, కాల, ఆకాశ, దిశా, పృథక్త్వ, సంఖ్యా, పరిమాణ
పరత్వాపరత్వ, విభాగాదులు గౌణనిమిత్త కారణముక్రిందఁజేరు
ను. కర్త, ఇచ్ఛ, ప్రయత్నము, అనుభవము, నేయుపాధనము
మొదలగునవి ముఖ్యనిమిత్త కారణములు. ఇచ్ఛలోనగునవన్ని
యుఁగర్తయొక్క యాఢీనమందయుండు ఁగావునముఖ్యకారణ,
ములన్నింటిలోఁ గర్తయే ప్రధానకారణము. పూర్వోక్తము
లైన మూఁడు కారణములు లేక యేకావ్యముచుగలుగనేరదు
కావునవీనిధ్యానమగుదుంచికొని బుద్ధిపూర్వకంబుగఁ బ్రతికా
ర్యముఁ జేసికొనుచుండుట యుత్తమము. మనుజుఁడనుదినముఁ
చేయవలసినకార్యంబులను విభాగించుకొనిమఱియుఁ జేయు
చుండవలయు. సంపూర్ణమైనతనయాముపునఁదు ఁదాఁజేసికొ
నవలసిన కర్తవ్యంబుల నాత్మరక్షణము, జీవిక, సంతానసంగో
పనములేక సంరక్షణము, సమాజసంస్థ, మనోరంజనము, ఈ
శ్వరోపాసనములను నారువిధముల విభాగించుకొని వానిఁగ్రమ
ముతప్పక నెరవేర్చుకొనుచుండ వలయును. ఈకార్యములన్నిం
టిలో నారవకర్తవ్యంబు దూరముగనిడినయెడల, మూఁడవ,
నాల్గవ, యైదవకర్తవ్యములే శ్రేష్ఠములగుటంజేసి వీనిఁగ్రమ
ముతప్పక యొకటి తరువాత నొకటిగఁ జేసికొనుచుండుట

యోగ్యమైయున్నది. ఈకర్తవ్యకార్యములయొక్క నిక్కు-వం బగుమహాత్వమునుదెలియని కారణమున, జనులుత్తమమో, యథమమోయగు నేదియోయొక యేకదేశీయ కార్యమునుసలుపుట యందేతమయమూల్యమైన మనుష్యజన్మము నంతయుఁ బాడుచేయుచున్నారు. ఎట్లనఁగాఁ గొందరు కొంచెము విద్య నభ్యసించిన మాత్రముననే కృతకృత్యులైనట్లుతలంచుచున్నారు. మరికొందరు ధనముఁగూడఁబెట్టుటయే పరమ పురుషార్థముగ భావించుచుండురు. కొందరు లోకమంతయుఁ దమ్ము స్తుతించవలయునను కోరికతోఁ దమసర్వస్వము నాశముఁజేసి కొనియైన బరోపకారులను తాత్కాలిక నామముంబడసి యందుమూలమునఁ గృతకార్యులైనట్లెంచుచున్నారు. మరికొందరు మనుజులు కేవలము భార్యాపుత్రులయందలి మోహమందే నిమగ్నులై వారినారాధించుటవలననే తమసరజన్మము సార్థకతఁగాంచునని తలపోయుచున్నారు. వేరొక కొందరు మానవులు,

యావజ్జీవేత్ సుఖంజీవే దృణంకృత్వా ఘృతంపిబేత్.

అను నిదర్శనంబు సఫలముఁజేయుటయందే యహర్నిశముఁ బాటుపడుచున్నారు. కొందరు తీర్థములవెంటఁ దిరుగుటయందును, గొందరసదుపాసనములందును మగ్నులై యుండురు. ఈయేడు ప్రకారంబులగు స్వభావంబులుగల మానవు

లు వారివారి ప్రత్యేక కర్తవ్యములయెడల మాత్రమే యభి-
మానముంగలిగి వాని నొనరించుటయందే ధ్యానము కలవా-
రలై యొకరు వేరొకరి వార్త విన్ననైన విన్నారు. వీరికర్తవ్యము-
లన్నియు నేకదేశీయంబులగుటకతన మన్నించుటకుఁ దగినవిగ-
నుండలేదు. ఎట్లనఁగా నీపైనఁబేర్కొనినవారిలో మొద-
టితరగతివారలకు గ్రంథములు పఠించుటదప్ప వేరేదియుఁ దె-
లియదు. అడవిలోని జంతువులకు నగరమందలి పదార్థములం-
బోలి వీరికి గ్రంథములుదప్ప ప్రపంచమందలి తక్కిన సకల-
పదార్థములు నమంగలములు, భయంకరములుగనే ప్రతీతము-
లగుచుండును. వీరలు పుస్తకంబులవదలి యించుక వెలుసలి-
కేతెంచుటతోడనే వెర్రిపట్టినవారివలె నగుదురు. వీరి దృష్టి-
కిఁ బ్రపంచమంతయు శూన్యముగ నేయుండును. అదే విధము-
న వీరలుఁగూడఁ బ్రపంచమున కెందులకుఁగాని పనికిరాకయు-
న్నారు. వీరలే జగంబునఁ జదివిన పశువులనఁబడుదురు. ఇటు-
వంటివారివలన లోకంబున కావంతయు లాభములేదు. ఇట్టి-
చదివిన పశువులు ప్రపంచములో విశేషించి యీ భారతవర్ష-
మందు మిక్కుటముగ గలరు. ఇంక రెండవ తరగతివారనిన
లోభగ్రస్థులగు కారణంబున వీరలు ధర్మా ధర్మముల యెడల-
రవ్వంతయేని లక్ష్యముంచక కేవలము గవ్వకు గవ్వఁ గూడఁ
జెట్టుటయే తమకు బరమధర్మమైనట్లు భావించుచున్నారు.

కాని ప్రపంచమందేయే కార్యములైయున్నవై యొక నేయే
 కార్యంబుల దాము గావించవలయునో యట్టి విషయంబులం
 గూర్చి లవమాత్రమైన యోచింపరు. వీరలాత్మ రక్షణము
 సయితము యధావిధిఁ జేసికొనఁ జాలరు. తమబిడ్డలఁ జదివిం
 చుటంగూర్చియు వీరలకు ధ్యానములేదు. ఇంతయేల వీరల
 కు విద్యయనినఁ దెలియనేతెలియదు. వీరల యెదుట నెవరై
 న న్యాయ వ్యాకరణంబుల గురించిగాని రసాయన విద్యానం
 బులములైన కలాకౌశలంబుల గురించిగాని ముచ్చటించిన యె
 డల పారలవి యెట్టిపదార్థములనియు నేవ ర్తకుని యంగడియం
 దెంత వెలకేపిధమున నమ్మఁబడుననియుఁ బ్రశ్నింతురు. ఎటు
 లైనను ధనముఁ గూడఁబెట్టుటయే వీరలకు ముఖ్య కర్తవ్య
 ము. ఇట్టివారలు లోకంబున జన్మించుటయు వ్యర్థమే. మూఁ
 డవ తరగతి మానవు లొకవిధముగఁ బరోపకారముఁ జేయువా
 రలగుటచే గొన్ని విషయములలో నట్టివారలు కొందరికి మం
 చివారలే కావచ్చును. కాని వీరలు కుటుంబ ఘాతకులగుట
 వలన శాస్త్రవిధానమున సధర్మాత్ములనియే యనఁబడుదురు.
 ఏట్లనఁగా

శక్తః పరజనేదాతా స్వజనే దుఃఖజీవని

మధ్యాపాతో విషాస్వాదః సధర్మ ప్రతిరూపకః.

ఎవఁడు తనతలిదండ్రులు, భార్యాపుత్రులు, సోదరీ సోదరులు మొదలగువారల యథావిధిఁబాలించక లోకయశంబున కానఁజెంది తనధనముం పరమార్థమునందు వినియోగించునో యట్టివాఁడు మొదలు మొదలు లౌకిక యశంబనెడు మాధుర్యము భోగించుఁగాని యందులకుఁ బరిణామముగ నంతమందు విషతుల్యమైన దుఃఖము ననుభవించునని మను స్మృతియందు వ్రాయఁబడియున్నది. తనకడనున్న ధనమునంతయుఁ దానుపరమార్థంబని యెంచినదానికి లొక్కపర్యాయముగ వ్యయము చేయుటవలనఁ దరువాతఁ దనకుదానే భిక్ష మెత్తికొనవలసి వచ్చుగదా ! బిడ్డలాకలిచే గృశించుచు దొంగతనము మొదలగు చుష్కార్యములొనరింప మొదలిడుదురు. ఇంటియందును దీనముఁ బోరాటములే కలుగుచుండును. ఇట్లు పరిణమింపఁ దుదకామహాదాత విషముంగ్రోలి ప్రాణముల విడువనైనవిడుచును. లేనియెడల కాషాయాంబరములందాల్చి సన్యాసియై దేశముమీదనైనఁబోవును. బిడ్డలు విద్యావిహీనులు, దీనులు మలీనులునై తిరిపమెత్తికొనఁ బాల్పడుదురు. స్త్రీలయుక్తకార్యంబులఁ జేయఁగడగుటచే బంధుబృందములకుఁ దలఁపులు చేకూరు. దాము తమబంధుగులకును, బంధువు లితిరులకును మొగము జూపనోడుదురు. ముందు వెనుక లాలోచించక శక్తికిమించిన ధనవ్రయము చేయుటచేతనే యిట్టిదుర్దశ సంప్రా

ప్రమగుట సంభవించుచున్నది. ఇట్టి దాతలను స్వోదగ పరాయణులగు భోజన పండితులుదప్ప యితరులేరునుఁ బరోపకారులనఁ జాలరు. నాలుగవ తరగతి జనులు కేవలము భార్యా పుత్రులను మోహజాలంబునం దగులువడి వారిజన్మము నష్టము జేసికొనుచున్నారు. వీరలకు ధనోపార్జనము చేయుటచేతగాదు. ఆత్మరక్షణ మెట్లుచేసికొనవలయునో తెలియదు. సంతానరక్షణమందును, వారికి శిక్షనిప్పించుటయందును వీరలకు శక్తినున్నది. వీరలు ప్రపంచమందేకార్యముఁ జేయుటకును సమర్థులుగారు. వీరలు పేరునకు మాత్రము మనుజులు. ఇంక నైదవ తరగతి జనులనెనఁచో బ్రత్యక్షరాక్షసులు. వీరలస్థితి కడుశోచనీయమైయున్నది. ఈమూఢులు ప్రపంచమునకుఁ జేయునది యంతయు హానియే. ఇతరుల సంతాపమునందుఁ జేసి తమప్రయోజనంబుల సిద్ధముచేసికొనుటయే వీరికి ముఖ్యకర్తవ్యము. జగత్తునందలి సమస్తమానవు లిట్టిసుప్తస్వభావమే కలిగియుందురేని నొక్కదినముననే మహాప్రళయము సంభవించకయుండునా? ఒకరు మరియొకరి ధనాది పదార్థంబులఁచల, కపట, దంభ, పాఖండముల మూలమున బలాత్కారంబుగ నవహరింప మొదలిడినతరి బ్రపంచమందెవరైన నెట్లు నిలువనోపుదురు? ఈయైదవ తరగతి మనుజులత్యంతాధములైన సరిసారంబును మహారణ్యమునకు దావానలముంబోలియున్నా

మ. అచ్చమగు రక్కసులనందగిన యీదుర్మార్గులయొక్క ద
ర్శనము పరమేశ్వరుఁ డెవరికిని గలుగఁ జేయకయుండుగాకయ
ని మేము కోరుకొనుచుండ నేమి ప్రారబ్ధముననో గాని ప్రస్తు
తకాలముందీ యైదవతరగతివారింబోలు జనుల సంఖ్యయే పె
రిగిపోవుచున్నది. దేశముయొక్కదశ యేమికానున్నదో వచిం
పఁజాలము. ఆరవతరగతివారలు మూర్ఖులై బ్రతికి యున్నంత
కాలముఁ దీర్థములవెంటఁ దిరుగుచు, భిక్షావృత్తిఁ బొట్టఁబోసి
కొనుచు గ్రుచ్చురుచుదురు. ఇష్టమువచ్చిన వేషముల ధరిం
చుచుందురు. ఇట్టివారిని

తే మృత్యులోకే భువిభారభూతా

మనుష్యరూపేణ మృగాశ్చరంతి.

భర్తృ.

అనురీతి మనుష్యశ్రేణిలో గణింపఁ గూడదు. ప్రపం
చమునకు వీరలు దరిద్రతా రూపమైన రోగము వంటివారలు.
ఈరోగమునకు మందు సురూపమునందలి వారలంబలై వీరినం
దరిఁగూడ నుద్యోగవంతులఁ జేయుటదక్క వేరొండు మార్గ
మేదియులేదు. ఇదే విదేవిధమున గొందరు పరమాత్మయొక్క
సద్భక్తియందు మగ్నులమైయున్నారము కావున మా కేమియు
నవసరములేదని ప్రపంచమునకుఁ గొంచెమైన యుపకారముచే
యక యూరక దినముల గడుపుచుందురు. ఇట్టివారు సర్వవి
ధములఁ బ్రళంసనీయులు కాఁజాలరు. కేవలము మూఢమా

ర్గమున నీశ్వరభక్తియందు మునింగియుంటిమని బ్రపంచము నుండి యన్నపానాదుల గ్రహించుచు బ్రపంచమున కుపకారము చేయకుండుట మహాకృతఘ్నతగాక మరియేమి కాగలదు? కావున మనుజులిట్టి వ్యవహారములందును దత్పరులు గాఁ గూడదు. ఆలోచించిచూడ సమస్తమానవుల విద్యయను పెద్దనిద్దురంబడి తమ్ముఁ దామెరుఁగక యుండినట్లు స్పష్టమగుచున్నది. మేము పైనవ్రాసిన యారుకర్తవ్యంబుల నెంతపర్యంతము బాలించకయుందురో యంతపర్యంతము నీయవిద్యానామక నిద్రనుండి మేలుకొనుట దుర్ఘటము. కాన బూర్వోక్తమట్లుకర్తవ్యంబుల యథారీతి నందరు బాలించవలయుననికోరుచున్నారము. ఆకర్తవ్యంబులలో మొదటిది యాత్మరక్షణము. ఆత్మరక్షణము లేనిచో శరీరాత్మలకు వియోగము సంభవింపఁ దన్ములమునఁ దక్కిన కర్తవ్యముల కవకాశమే కలుగదు. ఎట్లనఁగా

ప్రాణైషణా ధనైషణా వరలోకైషణేతి ఆసాంతు
ఖల్ వైషణానాంప్రాణైషణాంతావత్ పూర్వతరమాపద్యేత.
కస్మాత్ ప్రాణపరిత్యాగేహి సర్వపరిత్యాగః.

చర. సూ. అ. 11.

ప్రాణ, ధన, వరలోకముల నభిలషించుట యనెడు. ఈషణత్రయమందు మొదలు ప్రాణమునే ముఖ్యముగఁ జూచి.

కొనవలయుననియు, గాని-చో, బ్రాణపరిత్యాగంబునఁదక్కినవా-
నికిఁగూడ నాశనము కలుగుననియు, జరకమున లిఖింపఁబడియు
న్నది. ఇటులే

ధర్మార్థకామమోక్షాణాం ప్రాణాఃసంస్థితీ హేతవః
తన్నిఘ్నతాకి న్నహతం రక్షతాకిన్నరక్షితమ్.

హి. మ. 1.

ధర్మార్థ కామమోక్షంబుల బ్రాహ్మికిఁగారణము ప్రాణ
రక్షణమేగాన నెవఁడు తనప్రాణమునాశనము జేసికొనునో య-
ట్టివాఁడు సకలపదార్థంబుల నాశనము జేసికొనుటయు, బ్రాణ
ముల రక్షించుకొనువాఁడు సర్వపదార్థంబుల రక్షించు కొంట-
యు నగునని హితోపదేశమందును,

క్షుత్రేణాత్మానం పరిధాపయాథ.

అథ. కాం. 12. అను. 3. వ. 18.

క్షుత్రేణ-ధనాది పదార్థములవలన, ఆత్మానం-ఆత్మను,
పరిధాపయాథ-తగురీతిరక్షించుకొనుమనియథర్వవేదమందును,

ఆపదర్థం ధనంరక్షేద్దారా రక్షేద్ధనైరపి

ఆత్మానం సతతంరక్షేద్దారైరపి ధనైరపి.

మను. అ. 7.

ఆపదసంభవించిన కాలమందుపయోగించుకొను నిమి-
త్తము ధనము రక్షించవలయుననియు, దానితో భార్య మొద

లగువారినిఁబోషించుచు, నాధనముచేతను భార్యాదుల చేతను
 నిరంతరము ధనరక్షణము చేసికొనుచుండవలయునని మను
 స్మృతియందును వ్రాయఁబడియున్నది. కావునసమస్తకర్తవ్య
 ములలో మొదలాత్మరక్షణముఁ జేసికొనుటయే సకలమాన
 వులకుఁ బరమావశ్యకము. సాధారణముగఁ బ్రతిప్రాణికిఁ దన
 యొక్క యాత్మను రక్షించుకొనవలయునను కోరిక స్వాభావి
 కముగ నున్నటులే విదితమగుచున్నది. ఎట్లన నాఁకలియు
 దప్పియుఁ గలిగిన సమయంబున నన్నపానములచే సమస్తప్రా
 ణులుఁ దమతమ పోషణముఁ జేసికొనుచునేయున్నవి. మరి
 యు దుఃఖదాయకంబులైన సకల వస్తుజాలములనుగడియుఁ ద
 ప్పించుకొని యుండవలయునని ప్రాణిమాత్రములన్నియు శక్తి
 కొలఁదిఁ బ్రయత్నముల సలుపుచునేయున్నవి. కావున స్వా
 త్మరక్షణవిషయమై విస్తారము వ్రాయ నవసరము లేదుకాని
 నూత్నదృష్టితోడ యోజించి చూచిన నైమిత్తి కాత్మరక్ష
 ణములేక స్వాభావికాత్మరక్షణమువలనఁ బ్రయోజనములేనటు
 లఁదోఁచుచున్నది. ఆఁకలియగుటతోడనే యేదియోయొక ఆహార
 ముందినుట స్వాభావికాత్మరక్షణంబగుఁగాని నైమిత్తికాత్మరక్ష
 ణమునకు సాధనములు వైద్యక నియమంబులైయున్నవి. ఆనియ
 మములకువ్యతిరేకముగ మిథ్యాహారవిహారబుంలొనరించుట వ
 లనవెంటనేరోగము జనియింప నత్తరి నాత్మరక్షణముఁ జేసికొనఁ

జాలకపోవుటచేతఁ దక్కిన పదార్థసంచయములకుఁగూడ నష్టముకలుగును. ఈహేతువుచేతనే చరకమందు

ధర్మార్థ కామమోక్షాణా మారోగ్యం మూలము తమో
రోగా సస్యాపహర్తారః శ్రేయసో జీవితస్యచ.

చర. నూ. అ. 1.

ధర్మార్థకామమోక్షంబుల ప్రాప్తికి మూలకారణమారోగ్యము. అనఁగా రోగరహితమైన శరీరముంబొందియుండవలయును. ఆరోగ్యమును నాయువును నాశనము జేయునట్టిరోగము వైద్యనియమంబులకు విరుద్ధములైన యాచరణంబుల నలుపుటవలనఁ గలుగుచుండును. కావున వైద్యశాస్త్రము ననుసరించి యుక్తాహార విహారాదులమూలము శరీరము రోగగ్రస్తముగాకుండునటులఁ గాపాడుకొనుచు నాత్మరక్షణముఁ జేసికొనుటయందప్రమత్తులైయుండుట ముఖ్యకర్తవ్యంబనియు,

సర్వమన్యత్ పరిత్యజ్య శరీరమనుపాలయేత్
తద్భావేహి భావానాం సర్వభావః శరీరిణాం.

చరక. ని. అ. 6.

సాంసారిక పారమార్థిక పదార్థముల నెల్లఁ బొందుటకు మూలకారణము శరీరమనియు, నట్టిశరీరమునకు భంగముగలిగిన దక్కినవియు నాశనమైనటులే కాన నితరపదార్థములఁ బరిత్యాగముచేసియైన శరీరము రక్షించుకొనవలయుననియు,

ప్రాణాపానాచక్షుః శ్రోత్రమక్షితిశ్చ క్షితిశ్చయా
వ్యానోదానా వాఙ్మనః శరీరేణత ఈయంతే.

అథ. కాం. 11. ప. 24.

ఏతపర్యంతము మనుజశరీరము విద్యమానమైయుండునో
యంతపర్యంతమే ప్రాణాపాన వ్యానాదానంబులును, గన్నులు,
చెవులు, వాక్కు, మనసు, పృథివ్యాదులు, పృథివికంటె భిన్నం
బులగు నకలషదార్థంబులు వానివాని నైజావస్థల నొప్పియుం
డును. శరీరము విద్యమానమైయుండిననే వానివాని కార్యం
బుల యథావిధిఁ జేసికొనఁగలిగియుండును. కావున సర్వవిధ
ములఁ దమయాత్మరక్షణముఁ గావించుకొనుట మనుజ మా
త్రుల కత్యంత ముఖ్యమని యథర్వవేదమందును,

తస్మాత్ పురుషోమతిమాన్ బలమాత్మనః
సమీక్ష్యతదనురూపాణి కర్మాణ్యారభ తేకర్తుం,
బలసమాధానంహి శరీరం శరీరమూలశ్చ పురుషః
సాహసంవర్జయేత్ కర్మరక్షం జీవితమాత్మనః
జీవన్ హిపురుష స్త్విష్టం కర్మణః ఫలమశ్నుతే.

చర. ని. అ. 6.

తనయొక్క బలముంజూచికొని తదనుకూలముగఁ బనిఁ
జేయుచు, బలమునకు మించిన పనినిఁజేయక యుండుట బుద్ధి
మంతుల కుచితమైయున్నది. శక్తికి మించిన పనిఁజేయుటవలన

బలమునకు నాశనముకలుగఁ దన్ములమున శరీరమునకుఁ
 గూడ నాశనము సంభవించును. బలమే శరీరమున కాధార
 ము. అట్టి శరీరాధారంబున మనుజుఁడు జీవించియుండును
 కావున సాహసముఁ గిది హతమూని యాత్మకు హాని చేకూరు
 నట్టి కార్యంబులఁ జేయఁగూడదని చరకమందును లిఖింపఁబడి
 యున్నది. పురుషుఁడు జీవించి యుండిననే యుత్తమ కర్మంబు
 లయొక్క ఫలముల భోగింపఁ గలుగుఁగాని మీఁద వచ్చినరీ
 తి మూర్ఖమూని స్వశక్తికిమించిన మోటుపనిం జేయునెడల
 మనుజుఁడు ప్రపంచమునుండి యతిత్వరితకాలములోనే వెడ
 లవలసివచ్చును. ఆత్మరక్షణ తత్వముంగూర్చి తెలియనికతము
 న జగంబునందనేకులు స్వారపరాయణులై తమకుఁదామేయా
 త్మహానిం గావించుకొనువారలగుచున్నారు. ఎట్లనఁగాఁ బని
 పాటలవారలు మితిమీరిన భారంబులమోసియు, దర్పిద్రులు
 మిక్కుటంబుగ భుజించియు, విద్యనిమిత్తము విద్యార్థులు
 శక్తికిమించిన పరిశ్రమల సలిపియు, లేఖకులతివిస్తారముగ్రవా
 సియు, బరిచారకులెక్కువ కష్టపడియు, గాముకులుమిక్కుటం
 బుగఁ గాముకవ్యాపారంబులఁ దగిలియు, లోభులతిలోభము
 నఁజేసియు, క్రోధాత్ములు క్రోధంబువలనను, వ్యసనచిత్తు లతి
 వ్యసనములఁజేసియు నిటులే మానవులందరు మూర్ఖత్వమునకు
 వశీభూతులై యాత్మరక్షణ తత్వంబు నెఱుంగని హేతువున

వాత్మహూతముఁ జేసికొనినవారలగుచున్నారు. కాని మన ఋషి

మహర్షుల సిద్ధాంతమెట్టిదన

కర్మచాత్మహితంకార్యం తీక్షణంవాయదివామ్యదు

గ్రస్యతే కర్మశీలస్తు సదానర్థైరకించనః.

భార. శాం. అ. 139.

ఏయేకార్యంబులాత్మకు హితకారకములుగ నుండునో
యట్టివానినే యొనరించుచుండవలయు. తీక్షణములైనను, మృ
దువులైనను మనుజుఁడాత్మహితమునెడల ధ్యానమూనక కేవ
లము గార్యకరణమందే మగ్నుఁడయ్యేనేని నట్టివాఁడేమి చేయు
టకును సమర్థుఁడుగానేరఁడని భారతమందును, నిటులేచరక
నిదాన స్థానమందలి యారవయధ్యాయంబునను,

సర్వస్వమపిసంత్యజ్యకార్య మాత్మహితంనరైః

భార. శాం. అ. 139.

సమస్తముఁ బరిత్యాగముచేసియైన మొట్టమొదలు
మానవుఁడాత్మహితముఁ జేసికొనవలయునని వెండియు భారత
మందును వ్రాయఁబడియున్నది. ఈవిషయమై సంత్యేపముగ
నింతమాత్రమే ప్రతిపాదనముచేయఁబడినది. బుద్ధిమంతులగు
వారలు స్వయముగ నింకను దీనిగుఱించి సంపూర్ణముగఁదెలి
సికొందురుగాక. ఆత్మరక్షణము తరువాత ద్వితీయకర్తవ్య
ము జీవిక.

జీవ్య తేలనయాసాజీవికా.

దేహమూలమున మనుష్యుఁడు జీవింపఁగలుగునో యనఁ
గా మనుష్యజీవనమున కెయ్యది సాధనమగునోయదియే జీవిక
యనిపిలువఁబడును. ఆహారము, వస్త్రములు, భృత్యులు, ప
శువులు మొదలగుపదార్థములు మనుష్యజీవనంబునకు సాధన
ములు. ఈసాధనములన్నియు ధనమునకాధీనములు. కావుననే

ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం రాయస్పృష మాద్భిదమ్

ఇదగ్ం హిరణ్యం వర్చస్వజ్జైత్రాయావిశ తాదుమామ్

యజు. వే. అ. 34.

సమస్తకార్యంబులందు జయోపేతుఁడై సిద్ధిఁబడయు
నిమిత్తము మనుజుఁడాయువునకుహితముఁగూర్చునదియు, నధ్య
యనంబునకుఁ దోడుపడునదియు, గోశ్వాదిపశువులఁబోషింప
మార్గమగునదియు, దుఃఖంబుఁబోగొట్టునదియు, శ్రేష్ఠమైన
యాహారంబులఁ గలుగఁజేయునదియునగు సువర్ణాదిరూపంబై
న ధనమునాఁజ్ఞింపవలయునని యజుర్వేదమందును, నిటులే
యథర్వమందు,

యోచిభర్తీదాతౌయణం హిరణ్యంసజీవేషుకృణుతే

దీర్ఘమాయుః

అథ. కాం. 1. అను 6. వ. 35.

దక్షుఁడై చాకచక్యముం గలిగియెవఁడు సువర్ణాది ప
దార్థంబుల సముపార్జనంబుఁ జేయునో యతఁడే సమస్తజీవుల

లో నాయుప్రసభివృద్ధిపటచికోనఁ జాలువాఁడగుననియు
ఇదంహిరణ్యంబిభృహి యత్తేపితాబిభఃపురా.

అథ. కాం. 18. అను. 4. వ. 25.

మనుజుఁడా! భద్రదాత్ములు, బుద్ధిమంతులునగునీతండ్రి
మొదలగువారలేప్రకారము నువ్వర్థాదులార్జించియుండిరో య
మలేనీవుగూడ నార్జించుమని యీశ్వరుఁడాజ్ఞాపించినట్లును,
భృత్యైనప్రమదితవ్యం. తై. అను. 11. వల్లీ. 1.

ధనోపార్జనంబునందెన్నఁచుగాని ప్రమాదముగూడదని
తైత్తిరీయోపనిషత్తునందును వ్రాయఁబడియున్నది. కావున నధ
ర్మకార్యంబులవిడనాడియహరహము ధనోపార్జనంబుసలుపుట
మానవునకుఁ బరమకర్తవ్యము. వెండియు ధనముసంపాదిం
చుటయే పరమధర్మమని సిద్ధాంతముకలదు. ఎట్లనఁగా.

ధనమాహుఃపరంధర్మం ధనేసర్వప్రతిష్ఠితమ్,
జీవంతిధనినోలోకే మృతా యేత్వధనానరాః.

భార. ఉ. అ. 72

ధనమేపరమధర్మము. ధనమునందే తక్కుంగల సమ
స్తపదార్థములు విద్యమానములైయుండును. ఎవనిదగ్గఱధన
ముండునో వాఁడేసజ్జనుఁడు. ఎవఁడుధనము కలిగి యుండఁడో
వాఁడు బ్రతికియుండియుఁ జచ్చినవాఁడే. ప్రాణవిహీనమైన
శరీరమేమియుఁగావింపఁజాలని వడుపునధనములేనివాఁడుగూడ

నేకార్యముచేయుటకును సామర్థ్యముకలిగియుండఁడు. బుద్ధిమంతులగువారలు ధనసహాయంబుననే యేమైనఁ జేయగలుగుదురు.

ఇదేవిధమునఁ బంచతంత్రమందు,

నహితద్విద్యతేకించి ద్యద్ధర్మేన నసిద్ధ్యతి

యత్నేనమతిమాం స్తస్మాదర్థమేకంప్రసాదయేత్

మతిమంతులకు ద్రవ్యమూలంబున దొరకఁజాలని వస్తువేదియుఁ బ్రపంచమందులేదు గావున ధనోపార్జనంబునకు యత్నములొనరింపవలయుననియు.

యస్యార్థాఃతస్యమిత్రాణి యస్యార్థా స్తస్యబాంధవాః

యస్యార్థాఃసపుమాంల్లోకే యస్యార్థాఃసచపండితః

ఎవనిదగ్గఱధనముండునో వానికేమిత్రులు బాంధవులు జేకూఱుదురనియు, ధనముగలవాఁడే పురుషుఁడును బండితుఁడునునగుననియు.

ఇహలోకేహిధనినాం పరోపిస్వజనాయతే

స్వజనోపిదరిద్రాణాం సర్వదామర్జనాయతే

ఈలోకంబున ధనాఢ్యులగు వారలకు శత్రువులుమిత్రులుగను, మిత్రులుశత్రువులుగను మారుచుందురనియు.

అర్థేభ్యోపిహివృద్ధేభ్యః సంవృత్తేభ్యస్తతస్తతః

ప్రవర్తంతేక్రియాసర్వాః పర్వతేభ్యివాపగా.

పర్వతములయొక్క శిఖరప్రదేశములనుండి నదులుతమం

తదాము బయలువెడలురీతి ధనవంతుండగు పురుషున కేష
దేశమందైనను సమస్తకార్యములు వానియంత నవియేయగు
చుండుననియు,

పూజ్యతేయదపూజ్యోపి యదగమ్యాపిగమ్యతే
వంద్యతేయదవంద్యోపి సప్రభావోధనస్యచ॥

ధనప్రభావంబునంజేసి పూజింపఁదగనివాఁడు సయిత
ము బూజకర్హుఁడగును. దగ్గఱనిలుచుటకైన దగనివాఁడు నమా
స్కరింపఁబడుటకు యోగ్యుఁడగును. చూచుటకైన దగనియ
తఁడు వండుఁడగును. ఇదియంతయు ధనమహత్మ్యమేకాని
వేరొండుకాదనియు

అశనాద్రింద్రియాణీవ స్యుఃకార్యాణ్యస్విలాన్యసి
ఏతస్మాత్కారణాద్విత్తం సర్వసాధనముచ్యతే.

భోజనమొనరించుటవలన సకలేంద్రియములుఁబుష్ట
ములు. బలిష్ఠములునగుచాడ్పున ధనరూపకసాధనముల మూ
లమున సకలకార్యములు నెరవేరుచుండుటచేత ధనమేసర్వప్ర
చార్థములకు సాధనంబనియు

కృపణోప్యకులీనోపి సజ్జనైర్వర్జితఃసదా
సేవ్యతేసనరోలోకే యస్యస్యాద్విత్తనంచయః

ఎంతకృపణుఁడైనను, ఎంతమంచికులంబునఁ బుట్టినవాఁ
డుగాకపోయినను, సజ్జనులయెదుటికేతేరనర్హుఁడు గాకపోయి

నను సత్పురుషులచేఁ బరిత్యాగముచేయఁబడినవాఁడైనను ధనము సంపూర్ణముగఁ గలిగియుండినయెడల నట్టివాఁడు మనుజులకుఁ బూజ్యుండగుననియు

అస్తియావత్తుసధనస్తావత్సర్వైస్తు సేవ్యతే
నిర్ధనస్త్యజ్యతేభార్యాపుత్రాద్యైః సగుణోష్యతః.

శు. నీ. అ. 3.

ఎంతషర్యంతము బురుషునివద్దధనముండునో యంతకాలము సమస్తజనులతని సేవింపుచుందురు కాని ధనములేని తరుణమందాలుబిడ్డలుగూడ నొల్లరని శుక్రసీతీయందును, శ్రీమాన్ సయావద్భవతితావద్భవతి పూరుషః

భార. ఉ. అ. 72.

శ్రీమంతుఁడగు నతఁడే పురుషుఁడనఁబడుఁగాని ధనహీనుడైన నట్టివానికిఁబుంస్త్వము నయితముండదని భారతంబునను, యస్యాస్తి విత్తంసనరః కులీనః సపండితః సశ్రుతవాన్ గుణజ్ఞః, సఏవవక్తా స చదర్శనీయః సర్వేగుణాః కాంచనమాశ్రయంతి.

భర్తృ.

ఎవనిదగ్గఱధనముండునో వాఁడే కులీనుఁడు, వాఁడే పండితుఁడు బహుశ్రుతుఁడు; వాఁడే గుణజ్ఞుఁడు దర్శనీయుఁడు. సమస్తగుణగణంబులు ధనమునాశ్రయించి యుండునని భర్తృహరియందును వ్రాయఁబడియున్నది. ఇట్టి సర్వతంత్రసిద్ధాం.

తంబుగురైఱుఁగని కారణంబుననే మనదేశమందలిపండితులనే
కులాజన్మముకావ్యకోశంబులు, భట్టోజీదీక్షితవిరచితమైన కా
ముదీగ్రంథమందలి ఫక్కికలు మొదలగువాని మరలమరల వ
ల్లించుటయంద కాలముగడుపుచుఁగూఁటికి గుడ్డకు సయితములే
క యెల్లప్పుడుదుఃఖించుచున్నారు. అట్టివారలీ నిమ్మలిఖితవా
క్యములయెడల ధ్యానమియ్యకుండుట శోచనీయము.

బుభుక్షీతైర్వాకరణం నభుజ్యతే

పిపాసితైః కావ్యరసోనపీయతే,

నచందసాక్వాపి సముద్భృతంకులం

హిరణ్యమేవార్జయనిష్ఫలాఃకలాః. సుభా. ము. మ. 4.

ఆకలియయ్యేనేని వ్యాకరణముందినఁజాలరు. దాహ
మయ్యేనేనిఁ గావ్యరసముఁద్రావనేరరు. ఛందోగ్రంథములే
కులముంగాని యుద్ధారణముఁజేసియుండలేదు. కావున సోదరు
లారా! ధనమార్జింపుఁడు. ధనములేనియెడల నీగుణములన్నియు
నిష్ఫలములేయగుననియు,

ధనసంచయకాకుత్స్న ధనమూలమిదంజగత్

అంతర్నైవ పశ్యామి నిర్ధనస్యమృతస్యచ.

సుభా. ము. మ. 4.

సమస్తజగత్తు ధనమూలమే కావున ధనముఁ
గూడఁబెట్టుము. ధనహీనునకును బ్రాణహీనునకును గొంచె

మైనభేదము లేదనిసుభాషితముక్తావళియందు వ్రాయఁబడియున్నది. గ్రంథకారులనేకులు ధనములేనివాని శవమనియే వర్ణించియున్నారు. అదియంతయు సమంజసమనఁజెల్లు. చచ్చినవాని శరీరంబున శోభయుండనిచాడ్చున ధనహీనునందును గళయుండదు. మరియు,

శీలంశౌచం శాంతిర్దాక్షిణ్యంమధురతా కులేజన్మ
నవిరాజంతి హి సర్వేవిత్తహీనశ్చ పురుషశ్చ.

శీలము, శౌచము, శాంతి, దాక్షిణ్యము, మధురత, కులీనతాది సద్గుణములు ధనహీనుండగువానికిఁ గళనొసంగనేరవనియు

మానోవాదర్శోవా విజ్ఞానం విభ్రమః సుబుద్ధిర్వా
సర్వప్రణస్యతి సమంవిత్తహీనోయథాపురుషః.

ఎప్పుడుమానవుఁడు ధనహీనుండగునో యప్పుడే యతఁనికింగల మానాభిమాన విజ్ఞానవిలాస సుబుద్ధ్యాదులన్నియు నాశములై పోవుననియు,

నశ్యతి విపులమతేరపిబుద్ధిః పురుష్యమందవిభ వస్య
ఘృతలవణ తైలతండులవస్త్రేంద్రంధన చింతయాగతతమ్.

మహాబుద్ధిమంతుండయ్యు ధనహీనుండయ్యేనేని నాసమయమందతని బుద్ధినష్టమైపోవ గృహసంబంధములైన ఘృతలవణతైలతండుల వస్త్రకాష్టాదులఁ గూర్చియు చింతకలు.

గును. దీనికి దారిద్ర్యమేకారణము. దారిద్ర్యమువలన దుఃఖముకలుగునది యొక్కదర్మిదునకేగాదు.

బుభిక్షీతఃకిన్న కరోతిపాపం

క్షీణానరానిష్కరుణాభవంతి

అఖ్యాహి భద్రేప్రియదర్శనస్య

నగంగదత్తః పునరేతికూపం.

పంచతాత్రం. ౧.

దర్మిదుఃఖసర్వవిధములైన దుష్కార్యంబు లొనరించుటయందు వెచుదీయక తన్ములమున మనుష్యులకెల్లరకు దుఃఖముగలుగఁజేయుచుండును. చత్తునను భయమునొందిన వాఁడెట్టిదారుణ కర్మంబులజేయుటకును సందేహింపఁపడదా? వెండియు లోకమందలి దృష్టాంతములఁజూచుట చేతంగూడ భనహీనుండగుపురుషుండు కరుణాశూన్యుడై యెట్టిపాపంబు లెట్టిదురాచారంబులనైన సలుపుటయందును, దక్కుంగల సమస్తమానవులకు దుఃఖముసమకూర్చుటయందును లేశమాత్రమైన జంకఁడనియే విదితమగుచున్నది. ఇట్లని యీసంగతి కేవలము వ్రాయుటమాత్రమేకాదు. దర్మదత్తాకారణంబున నీజగత్తునందనేక దురాచారంబులు బయలువెడలియున్నవి. వెండియు నిట్టిదురాచారంబులకు మూలమైనదారిద్ర్యమే దినది నప్రపర్థమాన మగుచున్నది. ఈభయంకరమైన రోగము నివృత్తి చేసికొనుటకుఁగొందరు మహానుభావులు వచించియున్న

వాక్యోపాయంబులనెదు హేమగర్భమాత్రలబ్రహ్మోగముచేసి
కొనుటావశ్యకము. ఎట్లనఁగా

నాత్మానమవమన్యేత పూర్వాభిరసమృద్ధిభిః
ఆమృత్యోఃశ్రియమన్విచ్ఛేన్నై నాంమన్యేతదుర్లభాం,

మను. అ. 4.

పితరులుధనహీనులై తమకేమియు వారివలనధనముల
భింపనంత మాత్రమున మనుజులుతమ్ముదాము తుచ్చులు, అ
నాథులు, దరిద్రులుగ గణించుకొనుచు హతోత్సాహులెప్పు
డుఁగాఁగూడను. కాని మరణపర్యంతము ధనోపార్జనమందే మ
నసుంచి ప్రయత్నముఁజేయుచు ద్రవ్యసంచయము గావించు
చుండవలయు. ప్రయత్నముఁజేసినప్పటికి ధనములభింపనియెడ
ల నుదాసీనులై ధనమలభ్యమనుకొనక మరలమరల నుద్యో
గంబులసలుపుచుండవలయును. ధనముదొరకదనునిరుత్సాహ
ముగలిగి యూరకఁగూరుచుండుటతగదు. నిరాశుఁడయ్యెనేని
నట్టివాఁడేకార్యముఁజేయఁజాలక యెందులకుఁ బనికిరానివాఁడ
గును. కావుననుత్సాహపూర్వకంబుగ ధర్మముదప్పక సమస్త
మానవులు ధనమూర్జించుటయందుదత్పరులై యుండవలెను.
వెండియు,

నత్వేవాత్మావమాతవ్యః పురుషేణకదాచన
సహ్యత్మ పరిభూతస్యభూతిర్భవతిశోభనా.

భార. వ. అ. 32.

మనుజుఁడు తననుదానెన్నఁడు నవమానముఁగాని య
నాదరణముగాని జేసికొనఁగూడదు. ఏలయనఁదనయొక్కయా
త్మందిరస్కారముఁజేసికొనువురుషునకు ధనాదిపదార్థంబులెప్పు
డును బ్రాప్తముకానేరవు. అనఁగా మానవుఁడెల్లవేళల నుత్త
మపదార్థంబుల సంగ్రహించుటయందు దత్పరుఁడైయుండవల
యును. వేదమందుఁగూడనిటులే యాజ్ఞాపింపఁబడియున్నది.

దివంచరోహ పృథివీంచరోహ రాష్ట్రించరోహ ద్రవిణంచ
రోహ ప్రజాంచరోహమృతంచ రోహరోహితేనతన్వంసం
స్పృశస్వ అథ. కాం. 18. అను. 2. ప. 4.

శరీరమునురక్షితముగనుంచికొనుచు దివ్యంబులైన పృ
థివీరాజ్యధనప్రజామృతాది సకలపదార్థంబులబ్రాప్తమగునట్లుఁ
చేసికొనుఁడని యధర్వమందును,

అదీనాస్యామశరదఃశతమ్. య. అ. 38.

నూరుసంవత్సరములపర్యంతముమేము దార్శిద్యములే
కుండ జీవించుముగాకయని యజుర్వేదంబునను వ్రాయఁబడి
యున్నది. మనుష్యులెప్పుడును దర్శిద్దులైయుండఁగూడదు. ఈ
దార్శిద్యనాశనమునకుఁ దగినయుపాయముకూడ వేదమందుఁ
బ్రతిపాదనముచేయఁబడియున్నది.

కుర్వన్నే వేహకర్మాణిజీవీషేచ్ఛతంసమాః. య. అ. 40.

కర్మతత్పరుఁడై మానవుఁడు నూరుసంవత్సరముల ప
ర్యంతము జీవింపనభిలషించవలయు ననఁగా బ్రతికియున్నంతవ

రకు మనుజుఁడుద్యోగముజేయుచునే యుండవలయును. పర
మేశ్వరునియొక్క జ్ఞానమయంబగు వేదము కర్మములొనరింప
వలయునని యెట్లాజ్ఞాపించుచున్నదో యటులే యీశ్వరసృష్టి
క్రమముగూడఁ గర్మలొనరింపవలెననియే శిక్షనొసంగుచున్నది.
చూడుఁడు మనమునివసించుపృథివి నిరంతరము స్వకక్షమీఁదఁ
బరిభ్రమణముఁ జేయుచున్నది. అటులే చంద్రుఁడు, నక్షత్ర
ములు, జలము, అగ్ని, వాయువులొనగునవన్నియు వానివాని
కార్యంబుల నెడతెగకుండ సలుపుచున్నవి. జడపదార్థములటు
లుంచి చేతనంబులఁజూతుమేని పశుపక్ష్యాది సకలప్రాణిసమూ
హంబు లనవరతము గార్యములందునిమగ్నములై యుండుట
యేకాననగు మనశరీరావయంబుల బరిశీలింతుమేని గన్నులు,
ముక్కు, చెవులు. నాలుక, దంతములు, ముఖము, మస్తిష్క
ము, హృదయము, ధమని, జ్ఞానజనకక్రియాజనకతంతువులాది
గాగల సమస్తావయవములు వానివానికార్యంబుల జేయుచునే
యున్నవి. ఇదేవిధమునమానవుఁడు సయితముఁదనకార్యములఁ
జేయుచుండవలయును. ఇదిసృష్టియొక్కనియమము. ప్రయ
త్నముజేయుటచేతనే మనుజునకు సకలపదార్థములు చేకూఱు
చుండుఁగాని యితరవిధమునఁగాదు. మనముభుజించునట్టి యా
హారపదార్థములన్నియుఁ బరిశ్రమమువలననే యుత్పన్నముల
గుచున్నవి. మనముధరించువస్త్రములు భూషణములు మొద

లగునవి ప్రయత్నముచేతనేకలుగుచున్నవి. మనమువాసముచేయుగృహములు, నీళ్లుదెచ్చికొను బావులు, కుంటలులోనగునవి పరిశ్రమంబుననే యేర్పడుచున్నవి. స్వల్పముగ మనమభ్యసించినవిద్యయు, మనదగ్గిరనుండుధనాదిపదార్థంబు లుద్యమమువలనఁగలిగినవే. ఇటులే మనకుఁగోచరములగు పదార్థములన్నియు దీర్ఘపరిశ్రమవలనఁగలిగిన ఫలములేకాని వేరుకాదు. కావున

ఉద్యమేనహిసిద్ధ్యంతి కార్యాణినమనోరథైః

నహిసింహస్యసుప్తస్య ప్రవిశంతిముఖేమృగాః

పంచతంత్ర. 2.

మనుజులకు సకలకార్యంబులుద్యమమువలన సిద్ధించుఁగాని గొంతెవలాగు నూరకకోరుకొన్నంతమాత్రమున సిద్ధింపవు. అడవిలోనేమూలనోబడి నిదురబోవుసింహమునోటిలోనికి మృగములప్రయత్నముగ వానియంతనవియే ప్రవేశింపవుగదా. ఇట్టియభిప్రాయములుండుటంజేసియే ప్రాచీనకాలమందాద్యులు పురుషార్థంబులనలిపియుండిరి. ఆపురుషార్థములమూలమున బ్రహ్మర్షి రాజులనేకులు విద్యలబ్రచారముఁగావించి యార్యావర్తమును దక్కినదేశంబులకన్నిటికి శిక్షనొసంగువానిగఁ జేసిరి. ఇటుపాతములేని యిహలోకవేత్త లందఱీవిషయము నెఱిగియే యున్నారు. ఈదేశమందు జనించిన బ్రహ్మయద్యమంబు

వలననే నలుగురుబురుషులనుండి వేదముగ్రహించి జగత్తునం దంతటఁ బ్రచారముఁగావించియున్నాఁడు. పాణిని పతంజలికా త్యాయనాదు లుద్యమంబుననే వ్యాకరణము రచియించిరి. అటులే పింగలుఁడు ఛందంబును, యాస్కమునినిరుక్తమును, ఆర్యభట్టభాస్కరాచార్యాదులు జ్యోతిషమును, గౌతమకణాద కపిలపతంజలి జైమినివ్యాసాదులు క్రమముగనుద్యమములవల ననే న్యాయ, వైశేషిక, సాంఖ్య యోగ, పూర్వమిమాం సోలు త్తరమిమాంస మొదలగు శాస్త్రములురచియించిరి. ఈప్రయత్నప్రభావంబుననే చరకాచార్యులు చరకము, సు శ్రుతుఁడు సుశ్రుతము, వాల్మీకి రామాయణంబును రచియిం చెను. ఉద్యోగముచేతనే యింకనుబుఱుషులనేకు లనేకగ్రంథ ములవ్రాసియున్నారు. ఉద్యోగప్రతాపంబుననే సింధుద్వీపదే వాపి విశ్వామిత్రాదిక్షత్రియులును, కక్షీవతుఁడుమొదలగు శూద్రులును బ్రాహ్మణులైరి. ఉద్యమంబుననే హనుమంతుఁ డు నిఘ్నదంబుదాటఁగలిగె. ఉద్యమంబుననే నలుఁడు సేతు వునిర్మింప రాముఁడులంకానగరంబుజయించె. భీష్ముఁడు, భీ ముఁడు, కర్ణుఁడు, కృష్ణార్జునులు, విక్రమార్కుఁడు, భోజుఁడు శంకరాచార్యులు, దళానందసరస్వతి మొదలగువారు చేసిన శాస్త్రంబుల నుద్యమంబువలననేచేసిరి. ఉద్యమంబుననే ఖండారవిద్వాంసులనేకులు నవీనకళాకాశలంబుల,నిర్మాణం

బుల, వైచిత్ర్యములఁ గనుఁగొనఁగలిగిరి. ఉద్యమముచేతనే
యవనులీ దేశమందు రాజ్యముసంపాదించిరి. ఉద్యమముల
మూలంబుననే శివాజీరణజితసింహులు రాజ్యాలెరి. ప్రస్తుత
మందలి రాజ్యాధికారులుగూడ యుక్తిపూర్వకప్రయత్నంబు
లవలననే రాజులుగ నేర్పడిరి. ఉద్యోగంబుననే మేమిగ్రంథము
ప్రవాసితమి. పరిశ్రమముచేసియే చదువరులుదీనింజదువగలరు.
కావునఁబ్రపంచమందలి సమస్తకార్యంబు లుద్యమంబువలననే
నెఱవేరుచుండునని స్పష్టమగుచున్నదిగదా! ఈకారణముంబట్టి
యే పూర్వకాలమందలి ఋషిమహర్షులందఱు

శ్రమేణతపసాస్పృష్టా. అథ. వే. కాం. 12.

అనునీవేదవాక్యము ననుసరించి పరిశ్రమల నొనరించి
యుండిరి. కానివర్తమానకాలంబున నవిద్యాకారణమున నా
ర్యులాలసులై ప్రారబ్ధము ప్రారబ్ధమని కొట్టుకొనుచు, దమ
నొసట లిఖింపఁబడియున్నప్రకారము దమకేపదార్థమైన దొర
కవలసినచో దొరకియేతీరునని పలుకుచుందురు. ఇట్లుతలపో
యువారందరు స్వప్రమాదవశులై “అతోభిష్టస్తతోభిష్టః”
యనునీతినాశనమందుచున్నారు. ఈజగత్తునందుఁ జదువకయ
పండితుఁడగుటయు, నన్నముదినకయయాఁకలిదీరుటయు, గర్త
లేకకార్యమగుటయు నెప్పుడుగానిసంభవింపనేరదుగదా! ప్ర
త్యక్షాద్విప్రమాణములవలనను, వేదాదినత్యశాస్త్రంబులనుండి

యు నీవిధానమేసిద్ధమగుచుండఁ దిరుగఁగేవలముఁ బ్రారబ్ధము
మీఁదనేభారమువైచుకొని కూరుచుండి తమమానవజన్మంబు
నష్టముఁగావించుకొనుట వట్టిమార్గముగాక మరేమికాఁగల
దు? ఉత్తమప్రారబ్ధకారణంబున ఘృణాక్షరన్యాయముగ మ
నుజుఁడు రాజాధిరాజులయిండ్లలో జన్మముగాంచవచ్చును.
కాకతాళన్యాయముగ నుత్తమప్రారబ్ధవశంబున దీనులగువా
రింటఁబుట్టిన యతఁడురాజ్యమున కభిషిక్తుఁడుగావచ్చును. కా
నియుద్యోగమావంతయులేక సంప్రాప్తమగురాజ్యము నష్టమ
గుటయు సంభవించుచుండును. ఇకనవీనరాజ్యస్థానముంగూ
ర్చి వేటుగవచింపనేల? భీష్ముఁడు యుధిష్ఠిరునకును మౌళి వశి
ష్ఠునకును నుపదేశముజేసియున్న విషయముఁదిలకింపుఁడు.

యథాబీజంవినాక్షేత్రము స్తంభవతినిష్ఫలం
తథాపురుషకారేణ వినాదైవంనసిద్ధ్యతి.
క్షేత్రంపురుషకారస్తు దైవంబీజముదాహృతం
క్షేత్రబీజసమాయోగాత్తతః సస్యంసమృద్ధ్యతే.
కృతఃపురుషకారస్తు దైవమేవానువర్తతే.
నదైవమకృతేకించిత్ కస్యచిద్దాతుమ్వర్తతి,
కృతంచాప్యకృతఃకించిత్ కృతేకర్మణిసిద్ధ్యతి
సుకృతందుష్కృతం కర్మనయాథార్థం ప్రతిపద్యతే.
పాండవానాం హృతంరాజ్యంధార్తరాష్ట్రైర్మహాబలైః

పునఃప్రత్యాహృతంచైవనదైవాత్ భుజనంశ్రయాత్
 యథాగ్నిః పవనైర్ధూతః సూక్ష్మోపిసుమహాభవేత్
 తథాకర్మనమాయుక్తందైవంసాధువివర్థతే.
 యథాతైలక్షయాద్దీపః ప్రహసముపగచ్ఛతి,
 తథాకర్మక్షయోద్దైవం ప్రహసముపగచ్ఛతి.

నచఫలతివికర్మా జీవలోకేనదైవం
 వ్యపనయతివిమార్గంనాస్తిదైవేప్రభుత్వం
 గురుమివకృతమగ్రం కర్మనంయూతిదైవం
 నయతిపురుషకారః సంచితస్తతతత్ర.

భార. అను. అ. 6.

క్షేత్రములేనియెడల బీజమునిష్ఫలంబగురీతిఁబురుషప్ర
 యత్నములేనిచో నదృష్టముగూడ సిద్ధింపదు. పురుషప్ర
 యత్నంబుక్షేత్రమును, బీజముదైవమునగుటవలన క్షేత్రబీజం
 బుల సంయోగంబుననే సస్యసమృద్ధియగు పురుషప్రయత్న
 ముననుసరించియే దైవముండుఁగాని వేటువిధమునఁగాదు. కొం
 చెముగగాని యెక్కువగగాని చేయు సుకృత మష్కృతంబు
 లంబట్టియే ఫలముచేకూఱుచుండు. పాండవులుతాము కోలు
 పోయినరాజ్యము ధార్తరాష్ట్రులనుండి దైవబలంబునఁగాక
 భుజబలంబుననే మరలగ్రహించిరి. అగ్నిసూక్ష్మముగనుండి
 యు వాయుపువీచుటచేఁజెలరేగి యెక్కువగుచాడ్పున కర్మ

తోఁగూడి యదృష్టముఁగూడ బెంపొందును. శైలనాశనంబు
న దీపముక్షీణించుకై వడి కర్మక్షయానంతరమదృష్టంబుచు క్షీ
ణించును. పురుషప్రయత్నమును, దైవము అనఁగా ప్రారబ్ధము
ను గలసిన నేయు త్తమఫలములభించుఁగాని యొకటిలేకమరియొ
కదానివలన నంతగఫలముకలుగనేరదు. ఉద్యోగియగుపురు
షుఁడే యీ ప్రపంచంబున నిజబాహుబలంబునంజేసి యనేక
క్రొత్తదేశములందు సయితము స్వరాజ్యముస్థాపింపఁగలుగు
ను గాని యలసుఁడైననృపాలుఁడు పెద్దలాఙ్ఘించిన రాజ్య
ముయొక్క భాగ్యముమీఁదనే భారమువైచుకొని కూరుచు
న్నచో నున్నదానింగూడఁబాడుచేసికొనినవాఁడగును. భాగ్య
మునమ్ముకొని యుద్యోగముఁగావింపకయుండుట గొప్పప్రమా
దము. పైనివచించినరీతిఁ బ్రారబ్ధము శాస్త్రములలోఁ గేవల
ము బీజారూపముగ గణింపఁబడియున్నది. మరియు,

యథాక్షేత్రంమృదుభూతమద్భిరాస్థావితంతథా
జనయత్యంకురంకర్మనృణాంతద్వత్ పునర్భవమ్

భార. శాం. అ. 321.

కృషికారుఁడు భూమిందున్ని యెరువువైచి జలసేచనా
దులమూలమున మెత్తబఱచి యనంతరము విత్తనమునాటిన
మత్తమమగునాహారముత్పన్నమగు విధంబున ప్రారబ్ధంబను వి
త్తశంబు మానవుఁడొనరించు నుద్యోగమనెడు సజలమృదు

భూమిలో వేయఁబడెనేని గార్యసిద్ధిరూపకవృక్షముద్భవించి మనుజునకు సౌఖ్యమనుఫలంబుల నొనంగుఁగాని యితరవిధమునఁ గాదు. ఎందుచేతననఁగా

యదైకేన నహస్తేనతాలికా సంప్రపద్యతే
తథోద్యమపరిత్యక్తం నఫలంకర్మణఃస్మృతం.

ఒక్కచేతితోఁడఁ జప్పటులుగొట్టుటకు వలనుగానిరీతి నుద్యమంబులేనియెడల గేవలమొక్కప్రారబ్ధమెన్నఁటికి ఫలము నియ్యనేరదు.

పశ్యకర్మవశాత్ ప్రాప్తంభోజ్య కాలేపిభోజనం
హస్తోద్యమం వినావక్త్రే ప్రవిశేన్న కథంచన.

పంచ. 2.

భాగ్యప్రభావముచేత భుజింపవలసినవేళకుఁ దనప్రయత్నము లేకుండభోజనము ప్రాప్తమైనప్పటికిఁ జేతితోనాహారముంగైకొని నోటఁబెట్టుకొననిచో దానియంతనది కడుపులోని కిఁబోఁజాలదు. ఒకవేళనితరులెవరైనఁ గలిపి నోటిలోనిడుదురనుకొనుఁడు. భోజనముఁజేయునతఁడు నమలిమ్రింగిననేదప్పు లేనియెడల లోపలికెంతమాత్రము దిగనేరదు. లోనికేగకున్న మదరపోషణముగాఁజాలదు. కావున విచారించిచూడ,

పూర్వజన్మకృతంకర్మ తద్దై వమితకథ్యతే.

తస్మాత్ పురుషకారేణయత్నంకుర్యాద తంద్రితః. హి.ప్ర.

పూర్వజన్మంబునఁగావించియుండిన యుద్యమంబునకే ప్రారబ్ధమనిపేరు కావునఁబురుషుఁడీ జన్మమందుఁబురుషార్థంబులఁజేసితీరవలయు. అట్లుద్యమంబుల నొనరించుటవలననే ప్రారబ్ధమేర్పడును. అదియుంగాక యిప్పుడుద్యమముఁజేయుటమూలముననే వెనుకటి ప్రారబ్ధము ఫలమొసంగుఁగాని, ప్రయత్నములేనిచో ఫలముకలుగకపోవుటయటులుండ ప్రారబ్ధమునయితమేర్పడఁజాలదు. కావునఁబ్రత్యక్షఫలదాయకంబగు నుద్యమంబుఁబరిత్యాగముచేసి భాగ్యముమీఁద భారమువైచుకొని యూరకకూరుచుండుట మీయొక్కభ్రమయు, మూర్ఖత్వముగాకున్నమరియేమగును? ప్రారబ్ధముమీఁద భారమువైచుకొని కూరుచుండువారల మూర్ఖులనునదిమేమేకాదు భారతముగూడవచ్చించుచున్నది.

యశ్చదిష్టపరోలోకే యశ్చాపిహఠవాదికః

ఉభావపిశతావైతౌ కర్మబుద్ధిః ప్రశస్యతే.

జగత్తులో భాగ్యముమీఁద భారమువైచుకొని యుండునతఁడును, హఠమూని విరుద్ధకార్యంబు లొనరించునతఁడును మూర్ఖులనఁబడుదురు. కార్యతత్పరుడై యుండునతఁడే ప్రశంసనీయుఁడు.

యోహిదిష్టమపాసీనో నిర్విచేష్టః సుఖంశయేత్

అవసీదేత్సదుర్భుద్ధిరామో ఘటఞ్చవోదకే. భార.వ.అ.22.

ఏమనుష్యుడు ప్రారబ్ధముమీఁద భారమువైచుకొని
యనఁగా నెట్లుకావలసిన నెట్లుకాఁగలదను నమ్మకమూని హా
యిగఁబరుండియుండునో యట్టివానిశరీరము నీటియందుముం
చఁబడు పచ్చిమట్టికుండవిరిసిపోవురీతి నాశనమగుటనిశ్చయము.
కట్టా! ప్రస్తుతకాలంబున వేషధారులగు ననేకసాధువులు, గృ
హస్థులు లోనగువారలాలస్యవశులై ప్రారబ్ధమేమోతమక
భ్యంతరములుకల్పించుచున్నదను తలఁపున నాలస్యమునందగు
లొనియున్నారు.

ఆలస్యంహిమనుష్యాణాం శరీరస్థోమహాఽరిపుః. భర్తృ.

నీశరీరంబున నెలకొనియుండు నాలస్యమే మనుష్యున
కుఁబ్రబలమైనశత్రువు. ఆలస్యవైరిమూలముననే బుద్ధిమంతులు
సయితమనేకులు డమ సర్వస్వంబుఁగోలుపోయి యున్నారు.
ఆలస్యవశులై నకారణముచేతనే యనేకరాజుల రాజ్యములు
నాశనములైయున్నవి. పరమబంధువనందగు నుద్యమంబుతో
డ విరోధమూని యాలస్యంబను శాత్రువుఁజేపట్టుటవలన దుఃఖ
ముగాక సౌఖ్యమెన్నఁడైనఁగలుగనేర్చునా? ఆలస్యపిశాచంబు
నకు వశీభూతులై వ్యర్థముగఁగాలమును బాడుచేయుట మహా
నీచము. ఆలస్యమే శరీరమును మనస్సును నాశనముజేయును.
విషంబులలోనెల్ల శిరోమణివిషంబీయాలస్యంబు. ఆలస్యము
దుర్గతికిఁదల్లియు, దురాచారిమునకుఁదండ్రీయు ననఁజెల్లు.

సమస్తదుఃఖములకుమూలము, సకలపాపంబులలోఁబాపము, సర్వరోగంబులకు నాకరమాలస్యమే. శారీరకాలస్యమునకంటె మానసికాలస్యము సకలానర్థంబులకుఁగారణము- యథాప్రకారముబ్రహ్మహింసనీయకనడుమనడ్డముగట్టఁబడుటచేనిలువయుండు నీటియందెట్లు దుర్గంధముపుట్టి పురుగులుత్పన్నమగునో యటులే యాలసుడగు మనుజుని శరీరమందు రోగముద్భవింప మనస్సునందు దుర్వాసనారూపకంబులైన పురుషులుత్పన్నములగుచుండును. దొంగతనము మొదలగు దుర్వ్యసనంబులన్నియు నాలస్యమువలనఁగలుగు ఫలములేగాని వేఱుకాదు.

అర్థోవామిత్రవర్గోవా, ఐశ్వర్యం వాకులాన్వితమ్,
శ్రీశ్చాపిదుర్లభాభోక్తుం తతైవాకృతకర్మభిః.

భార. అను. అ. 6.

మానవుడాలసుడయ్యేనేని నట్టివాఁడెప్పటికి ధనాభ్యుదయముగానేరఁడని ధ్రువంబుగనమ్ముడు. అట్టివానికి నుత్తములైనమిత్రులుగాని యుత్తమంబులైన పదార్థములుగాని లభింపనేరవు. ఘనాక్షరన్యాయముగ లేనిగొన్నిపదార్థములు దొరకినచో నవి మరల శీఘ్రకాలమందే నాశనమగును. ఆలసియగు మానవుని మనశ్శరీరంబులెల్లపుడు దుఃఖముతోఁగూడుకొనియుండును. అట్టివానికెప్పుడు స్వస్థతగలుగదు ఎవఁడు తన మనోవాక్కాయంబుల శుభోద్యమములందు బ్రవేశపెట్టక

యుందునో యట్టివానిమనసు,

చంచలం హి మనఃకృష్ణ .

భ. గీ. అ. 6.

చలించిపోవుట వలనఁగుకర్మములొనరించుటయందుఁ
బ్రవృత్తమగును.

నహికశ్చిత్ క్షణమపి జాతుతిష్ఠత్యకర్మకృత్ .

భ. గీ. అ. 3.

ప్రపంచమందలి ప్రాణీనమూహాలన్నియు నేదియో
యొకపని జేయుటయందే ప్రవృత్తములై యుండుఁ గాని
యూరక యుండుటలేదు. అని వానికి స్వాభావిక ధర్మము.
కావున మనుజులుగూడ నిరంతరమేదియో యొక కృషిజేయు
చుండవలయు. మూర్ఖులైనవారలనేకులు ఆలస్యవశాత్తులగు
కారణంబున నుద్యోగదూర్తులై తమ మానవజన్మము బాడు
చేసికొని కలకాలము దుఃఖమేయనుభవించుచుండుదురు. ఇది
యెంతయు శోకకరముగనున్నది. మరియు మూర్ఖమనుజులాల
సులగు కైవడి పిద్యాంసులునయితము ప్రపంచమందలి పదార్థ
ములన్నియు బ్రారబ్ధమువలన లభించునవియే యనుయద్దేశ
మున నుద్యోగములొనరించుట మానుచున్నాడు. ఇట్టివిద్యాం
సులకు సృష్టియందలి పదార్థములగుఱించి సరియగుజ్ఞానములే
దనవలసియున్నది. వానివాని కారణంబులనుండి సకలపదార్థం
బులుత్పన్నమగుచు లయమగుచుండునుగాని యితరమార్గము

నఁగాదు. అఖండమైన సృష్టిప్రవాహంబీనియ మాధారంబుననే
వర్తించుచున్నది. ఎవరీనియమము ననుసరించి నడచుకొందు
రో యట్టివారలు సంసార సముద్రముందాటఁగలుగుదురుగాని
యుల్లంఘించువారందు మునుఁగుటయే నిక్కము. జగన్నియంత
యగు పరమాత్మయొక్క సృష్టినియమంబులనపాయంబులు
జరంతనములునగు హేతువున వానికనుకూలముగ నడుచుకొ
నుటచేతనే మనుష్యుఁడు సౌఖ్యవంతుఁడగును. విద్వాంసుఁడ
గు నతఁడెవఁడీ పదార్థములన్నియు ననిత్యములను తలంపున
నుద్యోగహీనుడై యుండునోయట్టివానికది గొప్పప్రమాదమే
గాని వేఱుకాదు. అట్టిసర్వంబనిత్యంబను వాఁడుగూడ భోజనా
ది వ్యవహారంబుల యథావిధిఁ జేసికొన వలసియేయుండుఁగాదా!
ఇతనుద్యోగమును మాత్రము పరిత్యాగముజేసినచో నదిప్ర
మాదంబునాలస్యముగాకున్న నేమగును? ఎట్లు భోజనాది
వ్యవహారంబులన్నియుననిత్యములనిగురై జీఁగియుండియువానివి
డనాడుటలేదో యటులే తనయొక్కయుఁ దనదేశముయొక్క
యు నున్నతికిగారణభూతములైన యుద్యోగరూపక శుభక
ర్మంబులగూడ నెప్పటికిఁబరిత్యాగముఁ జేయఁగూఁగదు. ఈయా
లస్యదోషగ్రస్తులగు కారణంబుననే మనుజులనేకులు ఛలకపట
పాపండముల మూలమునను, దొంగతనమువలనను నితరులధన
మపహరించుటకలవాటుపడియున్నారు. ఇందువలన లోకము

నకుఁగలుగుచున్న హాని యింతింతయన నలవికాదు. ఇట్టిదుష్కార్యములొనరించువారి స్వభావముగూడ నట్టమగును. ఇహపరలోకంబుల రెండింటియందుఁగూడ వీరికి దుఃఖమే. గనుకనే వేదమందు,

మా గృధః కన్యస్విద్ధనమ్. య. అ. 40.

మనుజుడా! నీవెవ్వరిధనమును నభిలషింపకుముకాని,
కుర్వన్నే వేహకర్మాణిజీవితేత్.

స్వపురుషార్థముచేతనే సకలపదార్థంబుల సంపాదించుకొని జీవింపనెంచుమని యాజ్ఞాపింపఁబడియున్నది. జనులిట్టివేదవాక్యములయెడల దృష్టిలేక పూర్వులచే సంపాదింపఁబడుధనమువలన ధనవంతులగు కారణంబున స్వయముగ నుద్యమంబుల నలుపుటమానియున్నారు. వారలకిదిగొప్పప్రమాదమైయున్నది. పూర్వులెట్లుధనోపార్జనము సలిపియుండిరో యదే విధమునఁ దాముగూడ జేయవలయును. ఉద్యమవిహీనుడై కూరుచున్నచో నదివలకున్నధనము సయితము నాశనమగుట సంభవించును.

తస్యచాపిభవేత్కార్యం వివృద్ధార్థతేతథా.

భక్త్యుమాణోహ్యనాదానాత్ క్షీయేత్సహిమవాససి.

భార. ప. అ. 32.

ధనవంతుఁడుగూడదనధనమునభివృద్ధిచేసికొనుచురక్షిం
చుకొనుచుండవలయును. ఆదాయములేక వ్యయముమాత్రమే
యగుచుండినయెడల హిమాలయపర్వతము నయితము నాశ
నంబగుట సంభవమైయుండఁ గొంచెముమాత్రమగు ధనముం
గూర్చి వేటుగవచింపవలయునా? కావునధనాధ్యులును బురు
షార్థములఁజేయవలయు.

ఉద్దమఃఖలుకర్తవ్యో నిర్ధనేనవిశేషతః

సమస్తమానవమాత్రులుద్యోగంబులనలుపవలయుఁగా
ని ధనహీనుండగువాఁడవచ్చి శంబులుద్యోగతత్పరుఁడైయుండు
టావశ్యకము. మఱియు,

వీరఃసుధీఃసువిద్యశ్చపురుషఃపురుషార్థవాన్

తదన్యేపురుషాకారాః పశవఃపుచ్ఛవర్జితాః. పు. ప.

శూరవీరులు, బుద్ధిమంతులు, నుత్తమవిద్యావంతులు,
పురుషార్థులునైన జనులే పురుషులనఁబడుదురు. ఎవరియందట్టి
పురుషార్థాది సద్గుణములుండవో వారలుపురుషాకారంబున నె
ప్పుపశువులేకాని వేటుకాదు. కావునఁ బ్రతిమానవుఁడుద్యోగ
తత్పరుఁడై యుండవలయు. బుద్ధిహీనులై యాలసులనేకులు
దమజ్ఞాతులు మొదలగువారలు మరణించుటచేతను మరియు
ననేకవిధములైన దుస్సౌతములచేతను నితరులధనము తమకు
రావలయుననికొరుకొనుచుందురు. ఇది పారలపందతనమేగాని
మఱేమియుఁగాదు.

సింహాసత్పురుషాశ్చైవనిజదర్శోపజీవినః

పరాశ్రయేణ జీవంతికాతరాః శిశవఃస్త్రియః. పు. ప.

సింహంబులును, సత్పురుషులును స్వపురుషార్థముల
మూలమున జీవనమొనరించుచుందురు కాని పిరికిపందయగున
తఁడు శిశువులతోడను స్త్రీలతోడను సమానముగ నితరుల
నాశ్రయించి జీవించుచుండును. తెలివిమాలినయబలంబోలి
యితరపురుషులయొక్క యాశ బెట్టుకొనక మనుజుఁడు స్వయము
గబురుషార్థములఁజేసికొను చుండవయును. పురుషార్థములసల్ప
కుండుకారణమున మనుష్యులయందు దాఁచిద్రవ్యమభివృద్ధి నొం
దుచుండును. మనహైందవార్యులు దఁచిదులగుటకు గారణము
లనేకములుండియున్నవి కాని యన్నింటిలో ముఖ్యకారణమది
వరకుండు భాగ్యముమీద భారమూని యుద్యమంబులచేయ
కుండుటయే. కృత్రిమభోగంబుల బరిత్యజించి యెంతపర్యంత
మున్యోగంబుల సల్పకయుందురో యంతపర్యంతమిదేశముయొ
క్క దాఁచిద్రవ్యమెంతమాత్రము దూరముగానేరదని మేముశపథ
ముజేసి వక్కాణించుచున్నాము. ఇటులే

అనిర్వేదఃశ్రయోమూలం లాభస్యచశుభస్యచ

మహా భవత్యనిర్విణః సుఖశాన్త్యంత్య మశ్ను తే.

భార. ఉ. అ. 3.

ధనంబుగాని, విద్యాద్యుత్తమగుణంబులగాని పొందు
టకు ముఖ్యసాధన ముత్సాహపూర్వకప్రయత్నము. ప్రయత్న
శీలుడైనమనుజుడధమావస్థనుండి యుత్తమస్థితి నొందఁగలుగు.
ఉత్సాహములేనివారలు ధనముగాని, యుత్తమస్థితింగాని పొం
దఁజాలరు.

దుఃఖార్తేషుప్రమత్తేషు నాస్తికేష్వలసేషుచ;
నశ్రీర్వసత్యదాం తేషుయేచోత్సాహవివర్జితాః.

భార. ఉ. అ. 39.

అవిద్యాదిక్లేశముల మూలంబున ననుదినము దుఃఖముఁ
బొందు చుండునట్టియు, మద్యద్యూతాది దుర్మనసనంబులందగు
లుకొని యుండునట్టియు, వర్తమానకాలమందలి నవీనవేదాం
తులంబోలి ప్రత్యక్షములగుచున్న పదార్థములంగూడ నిషే
ధించునట్టియు, నాలసులింగ్రియా రాము లుత్సాహశూన్యులున
గుమనుష్యులదగ్గర ధనాద్యుత్తమ పదార్థములు నిలువఁజాలవ
నియు, నుద్యోగియగువాఁడే ధనవంతుడగుననియు భారతము
దులిఖింపఁబడియున్నది.

ఉద్యోగినంపురుషసింహముపైతిలక్ష్మీ
ర్దైవంహిదైవమితి కాపురుషావదంతి

దైవంనిహత్యకురుపౌరుష మాత్మశక్త్యా
యత్నేకృతేయదిన సిద్ధ్యతికోత్రదోషః.

పంచ.

సింహముతో సమానముగ నెవఁడుద్యోగతత్పరుఁడై
 యుండునో యట్టివానికే లక్ష్మీయనఁగా ధనము సంప్రాప్తమ
 గును. పిరికిపందయగువాఁడు కేవలముప్రారబ్ధము ప్రారబ్ధమున
 కొట్టుకొనుచుండును. అట్టివానికేమియు దొరకనేరదు. వాఁడు
 బ్రతికియున్నంతకాలము దరిద్రుఁడుగనేయుండును. కావునఁబ్రా
 రబ్ధముదూరముగనిడి శక్తికొలఁది ప్రయత్నంబుల సలుపవల
 యును. ప్రయత్నము జేసినప్పటికిఁగార్యము సిద్ధింపనియెడల
 నందలి లోపాలోపంబులఁగూర్చి బాగుగయోచించి కలిగినదో
 మముగనుగొని దాని నివర్తిజేసికొనుచుఁగార్యకరణమందు ద
 త్పరుఁడై సిద్ధిని బొందుచుండవలయును. పంచతత్రంబునను,
 ధీమంతో వంద్యచరితా మన్యంతే పౌరుషంమహత్
 అశక్తాః పౌరుషంకర్తుం స్తే వాదై వముపాసతే. శు. నీ. అ. 1.

సదాచరణంబులొనరించు బుద్ధిమంతులు పౌరుష మే శ్రే
 ష్ఠమైనదని భావించుచుందురు కాని బలహీనులు, నపునకులు
 నగువారలు కేవలముభాగ్యముమీఁదనే భారమువైచుకొని
 యదృష్టము నేనేవింపుచుందురని శుక్రనీతీయందును లిఖింపఁబ
 డియున్నది. భాగ్యమునమ్ముకొని ప్రత్యక్షిఫలదాయకంబైన
 యుద్యమంబుఁబరిత్యాగముఁ చేయుటజూడ బంధువుచుఁబోగొ
 ట్టుకొనుటతో సమానమైయున్నది. సహూవరాదిభాంధవులు
 పురుషునకు సౌఖ్యదాయకులగు చాప్పుననుద్యమముగూడ

మానవునకు బంధువై సుఖముగలుగఁజేయుచుండును. ఇంతి
యకాదు. ఉద్యమముబంధువునకంటెఁ గూడనధికమనఁజెల్లు.
వెండియు

నాస్త్వద్యమసమోబంధుః కుర్వాణోనావసీదతే.

భర్తృ. నీ. శ.

పురుషునకుద్యోగముతోడ సమానమగు బంధువేలేదని.
భర్తృహరి వచించియున్నాఁడు. ఒక్కొక్క-సమయంబున బం
ధువులగువారలు ప్రాణికిసహాయపడక పోవచ్చునుగాని యు
ద్యోగమొనరించుచో నది నిష్ఫలమెన్నటికిఁగాదు. కావున మ
నుజుఁడవశ్యము ప్రయత్నశీలుఁడుకావలయు. చేసినప్రయత్న
మెప్పుడైన నిష్ఫలమగుననుకొనుఁడు. ఆలస్యముతోఁగూడియుం
డునురుద్యోగంబుకంటె నట్టినిష్ఫలమైన యుద్యమమే యుత్తమ
ము. తనకర్తవ్యముందానునెరవేర్చినందునఁ గార్యము ఫలవం
తము గాకపోవుటకు తన యాలస్యదోషమేమియుకారణముకా
దనిమానవుఁడు తృప్తిగలిగియుండును. మరియు నేదేనినుద్యోగ
మొనరించవలయునను వ్యసనంబుగలిగియుండు కతన నెకప
ర్యాయమొక కార్యము సిద్ధింపనియెడల మరలదానినేచేయ
మొదలుపెట్టుకారణంబున నెకమారుగాకపోయిన మరియుక
మార్తె ననట్టివానికి జయముచేకూరుచుండును. ఉద్యోగమువల
నమూర్ఖుఁడు విద్వాంసుఁడును, నిర్ధనుఁడు ధనాఘ్నుఁడును, నప్ర

తిష్ఠితుఁడు ప్రతిష్ఠితుఁడును, నధర్మాత్ముఁడు ధర్మాత్ముఁడును నగును. మానవునకుఁగల దుఃఖమునుదూరముజేసి సౌఖ్యము కలుగఁజేయునది యుద్యమమేగాని వేరేదియుఁగాదు. నిరుద్యోగులై స్వస్థముగ గూరుచుండియున్నయెడల దమకెట్టిదుఃఖముకలుగనేరదని బుద్ధిహీనులుకొందఱు తలచుచుందురు. కాని యట్లొరక గూరుచుండియుండుటవలన గలుగుఫలితముచాలమందికి విశదమై యుండవచ్చును. ఎవఁడుద్యోగమొనరించుటకు వెనుకతీయునో యట్టివాఁడవశ్యంబుగ దుఃఖభాగియగును. ఉష్ణమునకు శైత్యమునకుఁ బరస్పరవిరోధమున్నరీతి నుద్యోగమునకును దుఃఖంబునకును నైరముకలదు. ఎచటనుద్యోగములు జరుపఁబడుచుండునో యచట దుఃఖమునకు నిలువసేడయుండదు కాని యుద్యోగరాహిత్యమైన స్థలమందు దుఃఖమే నెలకొనియుండును. ఉద్యోగముచేయునప్పుడు చేయునప్పుడు గూడ మనుష్యునకు శ్రమకలుగుచుండును. కాని,

సుఖిందుఃఖాంతమాలస్యం దాక్ష్యందుఃఖసుఖోదయం,
భూతిఃశ్రీర్హిరృతిః కీర్తిర్దక్షేవసతి నాలసే,

భార. శాం. అ.27.

ఉద్యోగముచేయునప్పుడు మొదలుకొంచెముదుఃఖముగ నుండి తుదకది యుత్తమంబగు సౌఖ్యముగఁబరిణమించును. నిరుద్యోగమందు మొదలు మొదలు సుఖముగనేయుండును

గాని తుట్టతుదకు మహాఘోరమైనదుఃఖమనుభవించవలసివచ్చును. ఐశ్వర్యము, ధనము, లజ్జ, ధృతి, కీర్తి మొదలగునవి యుద్యోగియగువానికి సమకూరుచుండు కారణంబున నట్టి వాడే సర్వదాసౌఖ్యమందుచుండును. నిరుద్యోగున కెల్లప్పుడూ దుఃఖమే. ప్రపంచమందలి సకలపదార్థములు యత్నపరునకే లభించుచుండును. ఏసమయమందేపదార్థమవసరమైననాసమయమందాపదార్థము నుద్యోగియగునతడే యథాశక్తి నుత్పన్నముజేసికొనఁగలుగును. నిరుద్యోగియగు నతడు తన యుదరపోషణమునహితము జేసికొనఁజాలక దుఃఖించుచుండును. ఈ హేతువుచేతనే

నియతంతురుకర్మత్వం కర్మంజ్యాయోహ్యకర్మణః

శరీరయాత్రాపిచతే నప్రసిద్ధేదకర్మణః. భ. గీ. అ. ౩,

ఉద్యోగమొనరించక యుండుటకంటె బ్రయత్నశీలు, డైయుండుటత్యుత్తమంబగు గావున నీవు నిరంతరము గర్మనొనరించుచుండుము. కర్మహీనుడైయుండుటవలన నన్నపానాదులకు సంబంధించిన వ్యవహారములుగూడ యథాప్రకారముజరుఁగజాలవు. తన్మూలమున శరీరస్థితీకేభంగముకలుగునని కృష్ణుడరుజునునితో వచించియుండెను. మరియు,

అలక్ష్మీరావిశ త్యేనంశయానమలసంనరం

నిఃసంశయంఫలం లబ్ధ్వాదక్షోభూతిముపాశ్నుతే.

భార. వ. అ. ౩2.

ఏపురుషుఁడాలస్యంబున మునిఁగియుండునో యట్టివాని ద్రవ్యంబంతయు నాశనంబై పోవ దారిద్ర్యమేయావరించి యుండుననియు, పురుషార్థయగునతఁడు ధనాదిసకలపదార్థములఁ జేకూర్చుకొని యెల్లవేళలనానందము బొందుచుండుననియు భారతమున వ్రాయఁబడియున్నది. కావున నాలస్యంబను నిద్దురంబారఁదోలి పురుషార్థరూపక జాగరణంబవలంబించి యిహపరలోకంబులనెల్ల సౌఖ్యము లనుభవించుచు మానవజన్మమును సార్థకముజేసికొందురుగాక యని సకలసజ్జనులతోడ నివేదనముఁ జేసికొనుచున్నారము.

అధర్మమార్గమున ధనమునార్జించి తన్ములమున జనులు గర్వపూరితులుకాఁగూడదు. ధనముచేత మూర్ఖులనేకులు మదోన్మత్తులగుచున్నారు. అటులెప్పుడికిఁగూడదు.

అర్థార్థజీవలోకోయం శ్మశానమపిసేవతే

జనితారమపిత్యక్వా నిఃస్వంగచ్ఛతిదూరతః.

భక్తద్వేషోజడప్రీతిః సురుచిర్గురులంఘనే

ముఖేకటుకతానూనంధనినాం జ్వరిణామివ.

బధిరయతికర్ణవినరం వాచంమూకయతి నయనమంధయతి

వికృతయతిగాత్రయష్టిం సంప్రదోగోయ మద్భుతోరాజన్.

సుభా. ప్ర. 2.

కేవలము ధనమందేకాంక్షగలమనుష్యుఁడు తల్లిదండ్రు

అసయితము బరిత్యాగమొనరించి శ్మశానసేవనముగావింప నం
గీకరించును. ధనమదంబున మనుజులు కొందఱు తమకు హిత
మొనగూర్చుభక్తజనులయెడల ద్వేషమూని జడాత్ములైనదు
ష్టులతో నెయ్యముమీరవర్తించుచు శిరసావహించి మన్నింప
దగినగురువాక్యంబులఁగూడఁగడునిర్లక్ష్యభావంబునఁదిరస్కరిం
పుచుందురన నిక దక్కుంగలవారిగణింపనేల? జ్వరపీడితులగు
వారలకుంబోలి ధనమదాంధుల నోరెల్లపుడు కటువుగ నేయూ
డును. అనఁగా ధనగర్వితుఁడెల్ల వేళల గటువచనంబులే వచింపు
చుండును. ఇంతియకాదు. ధనంబనురోగము బుద్ధిహీనుఁడగు
మానవునకు చిత్రవిచిత్రదశలఁ గలుగఁజేయుచుండును. ఇతరు
లవాక్యములను జెవులకు వినఁబడనియ్యదు, ఎన్నరైన నేదేని నెక
సంగతిగూర్చియడిగినచో నందులకుఁబ్రత్యుత్తర మొసంగనీ
యదు. ఎట్టఎదుటికే తెంచిన మనుజులసయితము గచ్చులకుఁగన
బడనీయదు. పక్షివాయువు రోగంబువలన మానవుని శరీరమే
విధమున వంకరలుతిరిగి ముడుచుకొని పోవునో యదేవిధమున
ధనంబను పెద్దరోగమువలనఁగూడఁబురుషుఁడు ప్రపంచమునుండి
ముడుచుకొనియుండును. వెండియు ధనగర్వంబున మూఁఘుఁడనే
కప్రకారఁబులైన దుష్కార్యము లొనరించుటకును బాల్పడు
చున్నాఁడు. కావున బుద్ధిమంతులగువారలు ధనముచేత జని
యించు నిట్టియుష్మదవములనుండి దూరగులై సజ్జనతా

కంబుగో నుత్తమోత్తమంబులైన సకలవ్యవహారములఁ జేసికొ
నుచుండవలయును. వర్తమానకాలమందనేక నవశిక్షితధర్మా
ధర్మములయెడల ధ్యానమియ్యఁగూడదు. అనఁగా

టకాధర్మః టకాకర్మః

అనువచనమును బ్రమాణముగఁగైకొని ధర్మాధర్మం
బుల విచారించక కుకర్మంబుల మూలమున ద్రవ్యమునార్జించి
యిష్టమువచ్చినరీతిఁ దినుటయందును ద్రావుటయందును నైహి
కానందంబులఁ దేలుటయందును వ్యయముఁజేయుచున్నారు.
కేవలముతుచ్ఛభోగంబు లనుభవించవలయునని యధర్మమా
ర్గంబున ధనసంచయముజేయుట శాస్త్రవిరుద్ధము.

పరిత్యజేదర్థకామాయాస్యాతాం ధర్మవర్జితౌ

ధర్మంచాప్యసుఖోదర్కం లోకవికృష్టమేవచ.

మను. అ. 4.

ఆధర్మమంబునఁజేకూరు గ్రవ్యంబును, దూషితమైనవి
షయనాసనను బరిత్యాగ మొనరించవలయుననియు సంతమం
దుసౌఖ్యముగఁ బరిణమించనట్టియు సంసారమునకు హానినాపా
దించునట్టియు ధర్మంబును ధర్మమైనను విషవవలయుననియు.
మనుస్మృతివచింపుచున్నది. మహాభారతమందు ధనమేధర్మము
ని వ్రాయఁబడియుండుట యందలియభిప్రాయమేమన ధనము
వలన మనుజుఁడు ధర్మోపార్జనంబొనరించు ననియేకాని వేరు
కాదు. ఇందుచేతనే వెండియు మనుస్మృతియందు,

అలబ్ధంచైవలిప్సేతలబ్ధం రక్షేత్ ప్రయత్నతః
రక్షితంవర్థయేంచైవ వృద్ధంపాతేషునిక్షిపేత్.

మను. అ, 7.

మనుష్యుడు తనకప్రాప్తంబులైన పదార్థంబులఁబ్రాప్తింపఁజేసికొనవలెననుబుద్ధిగలిగి ప్రాప్తమైనవానిబ్రయత్నపూర్వకంబుగ రక్షించుకొనుచు, రక్షించుకొనువాని నభివృద్ధిచేసికొనుచు వృద్ధియైనవాని దేశమునకుపకరించు సత్కార్యములందు వినియోగించవలయునని వ్రాయఁబడియున్నది. కావున మనుజులు దరిద్రులైయుండక, లోభియగువానివలె ధనమునంతయు నెకచోఁగూడబెట్టి మరణమునొంద ధూర్తులాధనంబును దుష్కార్యములందుఁ బాడుచేయకుండురీతి ధన మార్జింపవలయుననియే శాస్త్రీకారుల సిద్ధాంతము.

ఏతచ్ఛత్రుర్విధం విద్యాత్పురుషార్థప్రయోజనమ్,
అస్యనిత్యమనుష్ఠానం సమ్యక్కుర్యాదతంద్రితః

మను. అ. 7.

మనుజుడు స్థేనవచించిన నాలుగువిధములైన పురుషార్థములొనరించుటయందుఁ దత్పరుడైయుండిననే మనుష్యజన్మము సఫలమగును.

ఇకనిప్పుడు పురుషుఁడేలాటియుద్యోగముల మూలమున ధనాదిపదార్థంబుల నార్జించి తన మానవజన్మము సఫలము

చేసికొనఁగలుగో యోచింతము. ఈవిషయమైవేదాది సత్యశాస్త్రములసిద్ధాంతమేమన,

ప్రాతారత్నం ప్రాతరిత్వాదధాతీతంచీత్వాప్రతిగృహ్యని
ధత్తే | తేనప్రజాంవర్ధయమాన ఆయూరాయస్సోషేణసచ
తే సువీరః ఋ. అ. 2. అ. 1. వ. 10.

సువీరః- పరాక్రమశాలియు, చీత్వా- జ్ఞానవంతుఁడు
ను, ప్రాతరిత్వా- ప్రాతఃకాలమునయందు మేల్కొనునతఁ
డును, రత్నందధాతి-ప్రభాతమందుత్తమపదార్థములఁ దాల్చు
నతఁడును,

అనఁగా దినారంభకాలమందు సృష్టిలోని యుత్తమశి
క్షచే దన యాత్మనలంకరించుకొనువాఁడును, తంప్రతిగృహ్య
నిధత్తే- తానుపొందిన శిక్షను బహిష్కారార్థ మితరులకొసం
గునతఁడును, లేక యితరులనుండి గ్రహించునతఁడును, తేనప్ర
జావర్ధయమాన- యుత్తమములైన శారీరకమానసిక శిక్షణం
బులవలన దన సంతానమునకున్నతి గలుగఁజేయు వాఁడును
నగుబురుషుఁడు, ఆయూరాయస్సోషేణసచ తే తన జీవనంబును
ధనమును సభివృద్ధిచేసికొనఁగలుగునని ఋగ్వేదమందును

వశ్యేంద్రియఽజితాత్మానం ధృతదండం వికారిషు

పరీక్షకారిణం ధీరమత్యంతం శ్రీర్ని సేవతే. భార. ఉ. అ. 34.

ఎవఁడుజితేంద్రియుఁడై మనస్సు వశపరుచుకొనియుం

డునో, యెవఁడుచుష్టశిక్షణుడైన పరమాత్మ మొదలుకొని
జగత్తునందలి సకలపదార్థంబుల సమ్యగ్విధానంబునఁ బరీక్షచే
యుచుండునో, యెవఁడుదుఃఖముగలిగినను జలింపకయుండునో
యట్టిపురుషునకే ధనములభించి యతనివద్దనే చిరకాలము నిల
చియుండునని భారతమందును,

విద్యావితర్కోవిజ్ఞానం స్మృతిస్తత్ పరతాక్రియ
యస్యైతే షడ్గుణాస్తస్యనసాధ్యమతివర్తతే.

చ. సూ. అ. 9.

ఏపురుషునందు విద్యయు, యుక్తిపూర్వక వితర్కంబు
ను, సకలపదార్థముల సూక్ష్మదృష్టితోఁ గనుంగొను విజ్ఞానం
బును, స్మృతియు, కర్మతత్పరతయుఁ గ్రియయు నను నారు
గుణములు నెలకొనియుండునో యట్టివానికే ప్రపంచంబున
ససాధ్యమగు కార్యమేదియులేదని చరకమందును నటులే పం
చతంత్రంబున,

ఉత్సాహసంపన్నమదీర్ఘసూత్రం క్రియావిధిజ్ఞంవ్యసనేష్వ
సక్తం శూరంకృతజ్ఞం దృఢసౌహృదంచ లక్ష్మీః స్వయం
మార్గతి వాసహేతోః.

ఉత్సాహవంతుఁడును, నదీర్ఘసూత్రుఁడనఁగా నొక
దినములోఁ జేసికొనఁదగిన కార్యము నెలవరకుఁగానిసంతృప్తమువ
రకుఁగాని యాపియుంచక శీఘ్రకాలమునందే చేసికొనుచుండు

నతఁడును, నేకార్యమేవిధమునఁజేసిన సఫలమగునదియుఁ దెలిసియుండునతఁడును, దొంగతనము, వ్యభిచారము మొదలగు దుర్వ్యసనములనుండియు, భంగు, గంజాయిఁ నల్లమందులొనగు మాదకద్రవ్యములనుండియు దూరముగనుండునతఁడును, పరాక్రమశాలియు, చేసినమేలు మరవనివాఁడును, జనులందఱతోఁజైతికలిగియుండు నతఁడునునగు పురుషునిలక్ష్మీస్వయముగ వెతకిపొందుననియు,

యత్రోత్సాహసమూరంభో యత్రాలస్యవిహీనతా,
నయవిక్రమసంయోగస్తత్రశ్రీ రచలాధువం.

పంచతంత్రం.

ఏప్రదేశమందుత్సాహ పూర్వకంబగు నుద్యోగముజరుగుచుండునో, యెచట నాలస్యము కలుక సేకలుగదో, యెచట నీతిపరాక్రమాదులు నెలకొనియుండునోయచట నేనిక్కువముగ లక్ష్మీయెల్లప్పుడు నివాసముచేయుచుండుననియు వ్రాయఁబడియున్నది. మరియు నేకార్యమొనరించుటకైన నుత్సాహమావశ్యకము.

నిరుత్సాహస్యదీనస్య శోకపర్యాకులాత్మనః
సర్వార్థావ్యవసీదంతి వ్యసనంచాధిగచ్ఛతి.

వా. రా. యుద్ధ. స. 1.

ఎవఁడునిరుత్సాహమూని దీనుడై శోకమందుచుండు

నో యట్టివానికేకార్యము ఫలించకపోవుటవలన నిరంతరము
తఁడు దుఃఖమునే యనుభవించవలసివచ్చును. కావుననుత్సాహ
ముతో నుద్యోగతత్పరుడై యుండుట మచుష్యునకు ముఖ్యమ
నియు,

ఉత్సాహోబలవాఁ ఆర్యనాస్త్యత్సాహాత్ పరంబలం

సోత్సాహస్యహిలో కేషు సకించిదపిదుర్లభమ్.

ఉత్సాహవంతః పురుషః నావసీదంతికర్మసు

ఉత్సాహమాత్రమాశ్రిత్యప్రతిలప్స్య మజానకిం.

వా. రా. కి. స. 1.

ఆర్యా! ఉత్సాహమేయెక్కుడు బలము. దానికిమించినదేదియులేదు. ఉత్సాహవంతుడగువానికే జగత్తునందు సకల పదార్థములు లభించుచుండును. ఏకార్యముఁజేయుటయందైన నుత్సాహవంతుడే దుఃఖితుఁడుగాని హతాశుఁడుగాని గాకయుండును. కేవలముత్సాహమునలననే మనము జానకింగైకొన నగునని లక్ష్మణుఁడు రామునితో వచించినట్లుచు రామాయణమున లిఖింపఁబడియున్నది. పురుషుఁడుద్యోగశీలుఁడైకృతకార్యుడగుట కనేకసాధనము లావశ్యకములైయున్నవి. వానిలో ముఖ్యమైన ప్రథమసాధనము ప్రాణరక్షణము. దీని విషయమై యింతకుముందే వ్రాయఁబడియున్నది. రెండవసాధనము సదాచారము.

ఋతం వదన్నతద్యము సత్యంతృత్యకర్మ.

ఋ. అ. 7. అ. 5. వ. 26.

సత్యముఁబలుకుచు నిక్కు-వంపు ధనధాన్య యశంబులఁ
బొందవలెననియు, సత్యమాడుచు సత్యకార్యంబులనొనరించు
వలయుననియు ఋగ్వేదమందును,

ఆచారాల్లభ తేహ్యయురాచారాదీప్సితాఃప్రజాః

ఆచారాద్ధనమక్షయ్య మాచారోహ్యంత్యలక్షణమ్.

మను. అ. 4,

సదాచరణంబులనలంబించి యురిడుటవలననే యాయ
వభివృద్ధిమొందును. ఎట్టిసంతానముకావలసిన నట్టిసంతానమును
సదాచారంబులఁబూనునతఁడే పొందఁగలుగును. సదాచారంబు
ననే మనుష్యునకు ధనములభించు. మనుష్యునియందుండెడు
దుర్లక్షణంబులన్నియు సదాచారంబుననే నాశనమగును. సదా
చారంబును గుణముండిననే తక్కినసమస్తగుణములు ప్రకాశిం
చుఁగాని లేనిచోఁడక్కిన గుణము లవగుణములేయగును.
మానవఁడెంత విద్యావంతుఁడై యెంతబుద్ధిశాలియైయుండినను
సదాచారములఁ బూనియుండనియెడల నట్టివాఁ డీలోకంబునఁ
బ్రతిష్ఠఁగావించనేరఁడు. వెండియు,

దురాచారోహివురుషోలోకే భవతినిందితః

దుఃఖభాగీచసతతం వ్యాధితోల్పాయురేవచ. మను. అ. 4.

దురాచారంబు వలనఁబురుషుఁడు లోకముచేతనిందింపఁబడుచు
నెల్లప్పుడు చింతాకులుఁడై వ్యాధిపీడితుఁడై యుండు కారణ
మున నట్టివాని యాయువుసయితము క్షీణించిపోవును. విద్యా
దిగుణములు లేకపోయినను సదాచారుఁడైయుండిన మేలే
యగు.

సర్వలక్షణహీనోపి యఃసదాచారవాన్నరః

శ్రద్ధధానోనసూయశ్చ శతంనర్షాణిజీవతి. మను. అ. 4.

సమస్తగుణములనుండి దూరుడయ్యు మనుష్యుఁడుత్త
మంబగు నాచారముల నవలంబించి సత్యగ్రహణుఁడై యానం
దము గలిగియుండుచో నుఁ టుసంతృప్తములపర్యంతము జీవింపఁ
జాలునని మనుస్మృతియందును,

యాసాధూ శ్చఖిలాన్ కరోతివిదుషోమూర్ఖాన్ హితాన్
ద్వేషిణః ప్రత్యక్షం కురుతేషరోక్షమమృతం హాలాహలం
తక్షణాత్ తామారాధయసత్త్రియాంభగవతీం భోక్తుం
ఫలంవాంఛితం హేసాధోవ్యసన్దైర్ఘ్యజేషువిప్రలేష్వాస్థాంవృ
థా మాకృథాః. భర్తృ. సీ.శ.

మానవుఁడు సదాచారపరుఁడై యుండుటత్యంతముఖ్య
ము. సదాచారము దుష్టులను సజ్జనులుగను, మూర్ఖులను
విద్వాంసులుగను, శాస్త్రపులనుమిత్రులుగను, బరోక్షపదార్థం
బులను బ్రత్యక్షములుగను నెక్కులక్షణములలో జేయుచుండు.

చని భర్తృహరియందును వ్రాచుటయున్నది. సదాచారం
 బున నరుడుభయలోకములఁ గూడఁదరింపఁగలుగును. ఇతఁ
 గృతకార్యుడగుటకు మనుష్యునకు మూడవసాధనము విద్య.
 దీనిగురించి యిదివరకే వ్రాసియున్నాము. నాలుగవసాధనము
 బుద్ధి. ఈవిషయమైయుగ్వేదమందు,

మనీషిణఃప్రభరద్వం మనీషాం యథాయథామతయః
 సంతిన్యణామ్. ఋ. అ. 8. అ. 6. వ. 10.

మనుజుడా! నీవేలాటిబుద్ధిమంతులఁగలియు చుందువ్రా
 యట్టివారియందెంత బుద్ధినెలకొనియుండునో దాని యంతటివ
 లన నీబుద్ధినభివృద్ధి పరచికొనుమనియు,

ధియావసుర్జగమ్యాత్. అథ. కా. 20, అను. 4. వ. 35.

బుద్ధిచేతనేమానవులు ధనాదిపదార్థముల నొందఁగలు
 గుదురని యధర్వంబునను,

ప్రజ్ఞాసంయోజయత్యర్థైః ప్రజ్ఞాశ్రేయోధిగచ్ఛతి

రాజానో భుంజతేరాజ్యం ప్రజ్ఞయాతుల్యలక్షణాః
 భార. శాం. అ. 238.

బుద్ధియే మనుష్యులకు ధనాదిపదార్థములఁ గలుగఁజేసి
 కళ్యాణమొనగూర్చును. బుద్ధి బలసహాయంబుననే రాజులనే
 కరాజ్యము లనుభవించుచుందురు కావున మనుజుఁడవశ్యముగ
 బుద్ధినివృద్ధిఁ జేసికొనవలయునని భారతంబునను వ్రాచుటయు
 న్నది. వెండియునాబుద్ధి,

శుశ్రూషాశ్రవణంచైవ గ్రహణంధారణంతథా,

ఊహాపోహార్థవిజ్ఞానంతత్త్వం జ్ఞానంచధీగుణాః.

వా. రా. కి. స. 34. 2వ శ్లోకముమీది టీక.

శుశ్రూష, శ్రవణము, గ్రహణము, ధారణము, ఊహా, అర్థవిజ్ఞానము, తత్త్వజ్ఞానములోనగు గుణంబులతోఁగూడుకొని యుండవలయును. మనుష్యుఁడు తనునల్పునిగ నెంచుకొనుచుండుట అయిదవసాధనము. అనఁగా సర్వవిధములఁదాను సంపూర్ణుడైనట్లు తలపఁగూడదు.

నపూర్ణోస్మితిమన్యేత ధర్మతఃకామతోర్థతః
బుద్ధితోమిత్రతంచాపి సతతం వసుధాధిప,

భార. శాం. అ. 92.

ధర్మము, కామము, అర్థము, బుద్ధి, మైత్రి మొదలగు వానియందుఁ దానుసంపూర్ణుడైనట్లు భావించక యథావిధి సేపదార్థంబుల వృద్ధిఁ జేసికొనుచునే యుండవలయుననియుతభ్య ఋషి మాంధాతతోడ వచించియుండెను. కృతకార్యుడగుట కారవ సాధనము సత్సంగము.

బుద్ధివిద్యానయఃశీలధైర్యస్మృతి సమాధిభిః
బుద్ధోపసేవినోవృద్ధాః స్వభావజ్ఞాగతవ్యథాః.
సుముఖాఃసర్వభూతానాం ప్రశాంతాశ్శాంతవ్రతాః
సేవ్యాఃసన్మార్గవక్తారః పుణ్యశ్రవణదర్శనాః,

చరి. సూ. అ. 7.

బుద్ధి, విద్య, వయస్సు, ధైర్యము, స్మృతి, సమాధి
 మొదలగువానియందుఁ దమకన్న బెద్దవారలగునట్టియు, నట్టి
 వృద్ధుల సేవించియుండునట్టియు, దుఃఖాత్ములుగాక ప్రసన్నులై
 సమస్త జీవాత్మలకు శాంతినొసంగువారును, నుత్తమాచరణం
 బులంబూని సత్యమార్గంబుల నుపదేశముఁ జేయుచు బహుశ్రుతు
 లై చూడనుండరాకారంబుల మెప్పియుండువారును నగు సజ్జ
 నులతో సాంగత్యముచేయవలయునని చరకంబునను,

జాడ్యంధియోహారతి సంచతివాచిసత్యం

మానోన్నతిందిశతి పాపమపాకరోతి

చేతఃప్రసాదయతి దిక్షుతనోతికీర్తిం

సత్సంగతిఃకథయకిన్నకరోతి పుంసాం. భర్తృ. సీ, శ.

బుద్ధియండలి మాంద్యముంబోనడచునదియు, నోటివెం
 టసత్యముఁబలికించునదియు, మనస్సునభివృద్ధి చేయునదియుఁ,
 బాపమునుండిరక్షించునదియుఁ, జిత్తమునుబ్రసన్నముగ నుం
 చునదియు నగునుత్తమసాంగత్యము మనుష్యులకు సర్వవిధము
 లఁ దోడుపడుచుండునని భర్తృహరియందును లిఖింపఁబడియు
 న్నది. మనుజులు బుద్ధిమంతులగుటయు, దుర్మార్గులగుటయు
 వారువారొనరించు సాంగత్యముంబట్టియేయుండును.

హీయతేహిమతిః పుంసాంహీనైః సహసమాగమాత్

సమైశ్చసమతామేతి విశిష్టైశ్చవిశిష్టతాం హీ. ప్ర.

నీచులలో దుస్సహవాసముచేయుటవలన బుద్ధినిచమగు
ననియు, నుత్తమపురుషులతో సత్సహవాసమువలన బుద్ధిశ్రేష్ఠ
మగుననియు హిందోపదేశము వక్కాణించుచున్నది. మనుజులే
ప్రకారము సాంగత్యమొనరించుచుందురో యటులే మారు
చుందురు గావున నుత్తమపురుషులతోడ సహవాసముచేయు
టత్యంతముఖ్యము. మాకు దుస్సాంగత్యమువలదు, సత్సాంగ
త్యమువలదు. ఏకాంతవాసులమెయ్యుండెదమని యెవరైన నను
చో నట్టియుక్తి ప్రమాణశూన్యమును, నసంభవమునునగు
కతన, బుద్ధిహీనులలాడఁదగినదేకాని వేరుకాదు ఎందుచేతన
నగా మనుష్యుఁడులేకుండ మనుష్యునకు నెప్పటికి నిర్వాహము
కానేరదు. పుట్టినది మొదలుకొని యొకనినడవిలోనుంచితిమని
వాఁడు పశువుతో సమానముగ నగుఁగాని లేక మైన జ్ఞానము
దుగానేరఁడు. మనుష్యులసంగతిలేక మనుష్యులకు జ్ఞానముక
లుగదు. ఇది సృష్టినియమము. జ్ఞానశూన్యుడైన మానవుఁడు
సంసారముందరింపఁజాలఁడుగా. వెండియు నితరులతోడ సహ
వాసమొనరించుచు వానిగుణగుణంబుల దనయందు నెలకొ
ల్పికొనుట, మానవునకు స్వాభావిక ధర్మమై నట్లుగానవచ్చు
చున్నది. ఈస్వాభావికధర్మమునెవరుచు బోగొట్టఁజాలరు.

సుజ్ఞానై : సంగతంకుర్యాద్ధర్మాయచసుఖాయచ

సేవ్యమానస్తుసుజ్ఞానైర్మహానతి విరాజతే. శు. ల. 1.

సుజనులగువారలతో సహవాసము చేయుటవలన ధర్మాభివృద్ధియు సౌఖ్యము చేకూఱఁ దత్కారణంబున గొప్పవారిచేతఁగూడ సేవింపఁబడుచు మనుజుఁడందఱకు శిరోవంద్యుఁడగునని శుక్రనీతియందు లిఖింపఁబడియున్నది. కావున మనుజునకు సత్సంగత్యమత్యంతముఖ్యము. ఒకదీపమునుండి మరయొకదీపమునుంబోలి యింతపర్యంత మొక మహాత్ముని సాంగత్యమునుండి మరయొకరు మహాత్ములగుచు వచ్చిరి. ఇందువలననే పంచతంత్రమందు,

మహాజనస్యసంపర్కః కస్యనోన్నతి కారకః పంచ.తం. ౩.

మహానుభావులతోడ సహవాసముచేయుటవలన నెవఁడున్నతఁబొందకుండఁగలఁడు? అనఁగా నందఱునున్నతి గాంతుఁడనియే లిఖింపఁబడియున్నది. కావున భోజనముఁజేయుట నిత్యవిధిగ నేర్పఱచుకొన్నకై నడి, సత్సంగముంగూడ నిత్యకర్మగఁజేసికొని యనుదినంబు నియమముదప్పక సజ్జనులతోసహవాసముచేయుచు దుర్జనులసంగతినుండి దూరగుఁడై యుండుట మనుజునకుముఖ్యము. కుసంగంబువలన నరునకుఁగలుగు నంతటిదుర్గతి మరయేవిధమునను గలుగఁజాలదు.

పాపవృత్త వచః సత్వఃసూచకాః కలహప్రియాః

మర్మోపహాసి నోలుబ్ధాః పరవృద్ధిద్విషఃశతాః

పరోపవాదరతయః పరనారీప్రవేశినః

నిర్ఘృణాస్వక్తధర్మాణాః పరివర్జ్యానరాధమా

చర. నూ. అ. 7.

పాపవర్తనులైకొండెములు పోరాటములు లోనగునుప
ద్రవంబులఁ గల్పించుటయందఁ బ్రియులును, మర్మచ్ఛేదంబు
లైన వాక్యములాడుచుఁ బరిహాసముల నల్పుచుండువారును,
లోభులై యితరులయాననత్యంబుఁజూచి సహింపనివారును,
మూర్ఖులైయితరుల నిందించుచుఁ బరకాంతలంగవయ నిర్దయా
త్ములు నధర్మాత్ములునగు దుర్మార్గులతో సాంగత్యమెప్పటికిజే
యఁగూడదు. దుస్సాంగత్యమునంజేసి వేలకొలఁది మనుష్యుల
ధోగతింబొందియున్నారు. ప్రస్తుతకాలమునఁగూడ జనులుకు
సంగముచేత నేయధోగతిఁబొందుచున్నారు. కావునఁగుసంగము
నుండిదూరగుఁడై మనుజుఁడెప్పుడు సత్సంగతిఁ గలిగియుండవ
లయు. మనుష్యుఁడు కృతకార్యుఁడగుటకు నేడవసాధనముమి
త్రుఁడు. ఈవిషయమై,

ధర్మజ్ఞంచకృతజ్ఞంచ తుష్టప్రకృతిమేవచ

అనురక్తంస్థిరారంభం లఘుమిత్రంప్రశస్యతే.

మను. అ. 7.

ధర్మమెరిగినవాఁడును, జేసిన మేలుమరువనియతఁడును,
బ్రసన్నప్రకృతిగలవాఁడును, సంతోషియు, విత్రునిపై ప్రేమఁ
నుంచునతఁడును, నుద్యోగవంతుఁడుననఁగా మొదలిడినకార్య

ముఁబరిపూర్తిచేయువాఁడును నగు మిత్రునితో నెయ్యమూని
యుండుటవలన సౌఖ్యముకలుగునని మనుస్మృతియందును,
భారతమందు

మత్యాపరీక్ష్యమేధావీ బుద్ధ్యాసంపాద్యచానకృత్
శ్రుత్వాదృష్ట్వాథవిజ్ఞాయప్రాజ్ఞర్షేతీంసమాచరేత్.

భార. ఉ. అ. 39.

మనుష్యుఁడు స్వబుద్ధిఁగోయథావిధి బరీక్షించి గుణాగు
ణాబులఁ బరిశీలించియు, నాచరణాబులఁజూచియు బుద్ధిమంతుఁడ
గువానితో నెయ్య మొనర్పవలయుననియు

కృతజ్ఞంధార్మికం సత్యమత్సుదందృఢ భక్తికం
జితేంద్రియంస్థితంస్థిత్యాం మిత్రమత్మాగిచేష్యతే.

భార. ఉ. అ. 39.

చేసినమేలు మరువకుండునతఁడును, ధార్మికుఁడును,
సత్యప్రియుఁడును, త్సుదాంతఃకరణములేసివాఁడును అనఁగా నీ
చస్వభావములేనివాఁడును జితేంద్రియుఁడును, యథోచితప్రవ
ర్తనంబుల నెప్పువాఁడును, నత్మాగియుననఁగా కృపణుఁడుగాని
వాఁడును నగు నుత్తమలక్షణవంతుఁడైనవానితో స్నేహము
జేయవలయుననియు నటులేపంచతంత్రమందు

మిత్రవాక్సాధయత్యర్థా దుస్సాధానాపివై యతః
తస్మాత్మిత్రాణికుర్వీతసమానా న్యేవచాత్మనః,

ఎవఁడున్నే హితునిగలిగియుండునో వాఁడుసాధింపదుర్ఘటములైన కార్యములనయితము సాధింపఁగలుగుఁ గావున మనుజుఁడు తనతోసమానుఁడగువానితోఁ జెలిమిసేయవలయుననియు,

ఆపన్నాశాయవిబుధైః కర్తవ్యాః సుహృదోమలాః

నతరత్యాపదం కశ్చిన్యోత్ర మిత్రవివర్జితః

ఆపత్కాలమందు మరియొకరి సాయములేక దుఃఖము నుండివిడివఁచుట దుర్ఘటంబగు గాన నెప్పుడైనఁగట్టము ప్రాప్తిం చినచో వాని దొలఁగించుకొనునిమిత్తముత్తముఁడైనమిత్రుని సంపాదించుకొని యుండవలయునని వ్రాయఁబడియున్నది.

కేనామృతమిదంసృష్టం మిత్రమిత్యక్షరద్వయం

ఆపదాంచపరిత్రాణం శోకసంతాపభేషజం.

ఆపదరాసీయక కాపాడునదియు, శోకసంతాపంబుల కౌషధంబగునదియు, నమృతంబునునైనమిత్రుఁడును రెండక్షరంబుల శబ్దమెవనిచే నృజిగిపఁబడినదోగదా?

నమూతరిన దారేషున సోదర్యేనచాత్మజే

విశ్రంభస్తాదృశః పూసాంయాదృజ్ మిత్రేనిరంతరే.

తలిదండ్రులు, అగ్నదమ్ములు, భార్యాపుత్రులు మొదలగువారికంటె మిత్రుఁడేవిశ్వసనీయుండని యనేకనీతిశాస్త్రకారులు వ్రాసియున్నారు. యోజించిచూడ నిందులకుసందియ మావంతయులేదు.

పాపాన్ని వారయతి యోజయతేహితాయ

గుహ్యంచగూహతి గుణాప్రకటికరోతి,

ఆపద్గతంచన జహతిదదాతికాలే

సన్నితలక్షణమిదం ప్రవదంతినంతః, భర్తృ. సీ.

పాపమునుండి కాపాడిహితమునందు బ్రవేశింపజేయు
వాఁడును, దాచియుంచఁదగిన రహస్యంబుల గుప్తంబుగనుంచి
గుణములబ్రకటము నేయునతఁడును, ఆపత్కాలంబున మిత్రు
నివిడనాడక తన మనోధనంబుల సాయమొనర్చువాఁడును నగు
మిత్రునితోచెలిమి జేయవలయునని భర్తృహరివలన దేలుచు
న్నది. ఎవనియందీ పూర్వోక్తగుణంబులుండునో వాఁడే సన్ని
త్రుఁడు మహాత్ముఁడు ననిపిలువఁబడును. కావున నట్టివానితోడ
నే మైత్రిచేయవలయును. ఇందులకు విపరీతగుణములనొప్పి
యుండు కృత్రీమబుద్ధిగలవానితో నెప్పటికిసహవాసముఁ జేయఁ
గూడదు. మరియు,

దుర్బుద్ధిమకృత ప్రజ్ఞంచస్సంకూపంతృణైరివ

వివర్జయేతమేధావీ తస్మిన్ మైత్రీప్రణస్యతి.

అవలిప్తేషుమూర్ఖేషు రాద్రసాహసి కేషుచ

తథై వాపేతధర్మేషునమైత్రీ మాచరేద్బుధః.

భార. ఉ. అ. 39.

దుష్టాత్ముఁడును, బుద్ధిహీనుఁడునునగు కపటమానవుని

నర్వవిధములఁ బరిత్యజింపవలయుఁగాని యట్టివానితో నెప్పటికిఁ జె
లిమిసేయఁగూడదు. ఎందుచేతననఁగానంతటను దట్టముగగడ్డిచేగ
ప్పఁబడియుండుకూపమును బావియని గుర్తింపనేరనికారణమున
మనుజుఁడందుఁగూలి ప్రాణంబులఁగోల్పోవురీతి దుర్మార్గునితోఁ
జెలిమిచేతగూడ మనుజుఁడు దుర్మరణము నొందుచుండును.
కావున దురభిమానపూరితులు, మూర్ఖులు, క్రోధాత్ములు,
విచారశూన్యులు, హింసకులు, సధర్మాత్ములునగు వారితో
మైత్రిచేయఁగూడదు. ఇఁకఁ గృతకార్యుఁడగుటకు నెనిమిదవ
సాధనము ధైర్యము. ఈవిషయమై సుగ్రీవుఁడు రామునితో
వ్యసనేవార్థకృచ్చేః వాభయేవాజీవితాంతగే
విమృశంశ్చస్వయాబుద్ధ్యా ధృతిమాన్ నావసీదతి.

వా. రా. కి. స. 7.

ఎట్టిప్రియపదార్థవియోగమందైన, ధననష్టమైన, మరణ
మగునంతటి భయముకలిగిననైన నెవఁడుబుద్ధితోడ బాగుగనా
లోచించుకొని ధైర్యమవలంబించియుండునో యాపురుషుఁడే
కృతకార్యుఁడగునని వచించినట్లు రామాయణమందును నల్ల
బోధసత్వాభిదానకల్పలతయనుగ్రంథమున,
నతదస్తిజగత్యస్మిన్ స్వప్నసంకల్పదుర్లభం
యన్నసిద్ధ్యతియత్నే నధీరాణాం వ్యవసాయినాం
ధైర్యవంతుఁడు, నిశ్చయాత్మకుఁడు, బుద్ధిమంతుఁడనగు

పురుషునకు లభింపజాలని స్వప్నంబుఁబోలు పదార్థమేదియు లేదనియు,

విషమంసమతాంత్యాతి దూరమాయాతిచాంతికం

సలిలంస్థలతామేతి కార్యకాలేమహత్త్వనః. బో. క.

ఏదైననొకకార్య మొనరింపవలయునని యెప్పుడుద్యుతుండగునో యప్పుడే యాధైర్యవంతుండగు మనుజునకు విషమత సమతగను, దూరముసామీప్యముగను, జలముస్థలముగ మారుననియు వ్రాయఁబడియున్నది. మనుజుడు కృతకార్యుండగుట కెనిమిదవసాధనంబైన ధైర్యముతరువాతఁబొమ్మిదవసాధనము పరీక్ష. ఎట్లనఁగా

ఏషాపరీక్షానాస్త్వన్యాయయాసర్వంపరీక్ష్యతే

పరీక్ష్యంసదసచ్చైవంతయాచాస్తిపునర్భవః.

దేనివలనసదసత్ పదార్థములఁ బరీక్షింపనగునో, అథోగతిబాంధువాఁడు సయితము దేనిసహాయంబున నుత్తమదశంబాందునో యదియేపరీక్ష. దీనియవసరము సమస్తవ్యవహారములందుగూడగలదు. పరీక్షింపఁబడనియెడల బంధుగారునకుమారుగని త్తడిగైకొంటయు, వజ్రమునకుబడులు గాజుపెంకులుదొరకుటయు, నౌషధమునకుమారు విషముద్రావుటయు సంభవించును. ఆకారణమున మనుష్యు కెట్టిదుర్దశగలుగునదియు నెవరువచింపఁగలరు? కావునఁబ్రతివస్తువును బరీక్షాపూర్వకంబుగ

గైకొనుచుండవలయును. ఇతఁగృతకార్యుడగుటకు పదియవసా
ధనమీ నిమ్నులిఖితగుణ విశిష్టతయైయున్నది.

దేశకాలజ్ఞతా దార్ధ్యంసర్వకేశసహిష్ణుతా
సర్వవిజ్ఞానతా దాత్యమూర్జఃసంవృతమంత్రతా.
అవినంవాదితాశౌర్యః భక్తిజ్ఞత్వంకృతజ్ఞతా
శరణాగతనాత్సల్యమమర్షిత్వమచాపలం

వా. రా. కీ. స. 54. 2. శ్లోకటీక.

మనుజుఁడు దేశకాలంబుల గుర్తెఱిగియుండి, దార్ధ్యవం
తుడై పరిశ్రమంబుల సహించుకొనుచు జ్ఞానము, చాతుర్య
ము, బలము, విచారము, శీలత్వము, యథార్థమైన మితభాషి
త్వము, శౌర్యము, భక్తిజ్ఞత, కృతజ్ఞత శరణాగతనాత్సల్యము,
అవరోధత, అచాపల్యము మొదలగు గుణంబులఁగలిగియుండ
వలయును. గ్రంథవిస్తరభీతి వీనియన్నింటియుల్లెఖనము వ్రా
యఁజాలము, బుద్ధిమంతులు యథావిధిగ్రహింతురుగాక. ప్రపం
చంబున సుగుణములు ప్రకటములైయేయున్నవి కావున నా
యాసద్గుణములను వానివాని సాధనములవలన నార్జింపనెల్లవే
ళల నుద్యోగ మొనరించుచుండుట సకలమానవులకు యోగ్య
మైయున్నది.

మనుష్యునకు ద్వితీయకర్తవ్యమాజీవికయని యిదివర
కే వ్రాసియుంటిమిగదా. ఆయాజీవిక పదిప్రకారములని మను
స్మృతిలో వ్రాయఁ బడియున్నది. ఎట్లనఁగా.

విద్యాశిల్పంభృతిః సేవాగోరక్ష్యంవిపణికృషిః
 ధృతిరైభక్ష్యం కుసీదంచ దశజీవనహేతవః. మను. అ. 10.

విద్యా—ఇదియనేకప్రకారములు. ఇందుగుఱించి యి
 దివటకే వ్రాసియున్నాము. శిల్పం—చేతిపనులు, భృతిః—
 అధికారాదులు, సేవ—కొలుపు, గోరక్ష—గోఁళ్ళాదిపశు
 పాలనము, విపణిః—వ్యాపారము. కృషిః—వ్యవసాయము.
 ధృతి—ధారణము, ఐభక్ష్యం—భిక్షావృత్తి, కుసీదంచ—వ.
 డ్డిబేరము మొదలగునవి పదియు మనుష్యజీవనమున కాధార
 ములు. శుక్రసీతీయందెనిమిదిప్రకారములగు జీవికలుమాత్రమే.
 గణింపఁబడియున్నవి. ఈయాజీవికలవిషయమై ప్రాచీనవర్తమా
 న గ్రంథకారులెల్లరు యథామతి వ్రాసియేయున్నారు. మరి
 యు వారివారిబుద్ధిననుసరించి యుత్తమమధ్యమాధమములని
 జీవికలందు భేదములఁగూడఁ గల్పించియున్నారు, వీనిలోనొకవి
 ధమైన జీవికనవలంబించుచు వానికిగష్టమెక్కువయు లాభము
 కొంచెముగను గలుగుచుండును. దీనిమూలమున బ్రపంచము
 నకును లాభముకొలదిఁమాత్రమే మరియుకప్రకారమగుజీవికవ
 లన మనుజునకు శ్రమముకొంచెము లాభమమితమును గలుగు
 నుగాని ప్రపంచమునకు లాభములేకపోవుట యటులుండ హాని
 కలుగుచుండును. ధనసంచయంబుల నప్పలిచ్చి వడ్డీలకువడ్డిగట్టి
 యితరులకొంపలరూపుట కనువగు వడ్డిబేరములీతరగతిలోఁ జే

రుచున్నవి. ప్రాడ్వివాకాది వేరొండు విధములగువృత్తులమూలమునమనుజునకుఁగొంచెముకష్టమును లాభమెక్కువయుఁగలుగునుగాని ప్రపంచమునకు విశిష్టమైన లాభమంతగనుండదు. మరియొకవిధమగుభృతివలన శ్రమమువిస్తారముకలుగదు. ఇందన్యాయమొనరించిన నెక్కుడులాభమును, న్యాయమైనదక్కువలాభమును గలుగుచుండును. అవస్థావిశేషమందు దీనివలనఁబ్రపంచమునకు హానియులేదు. సద్వ్యాపారముమొదలగు జీవికలవలన శ్రమముసామాన్యమై శాస్త్రానుకూలముగఁ జేసికొనుటవలనలాభమత్యంతముగ గలుగుచుండును. వివేచనశయందు దీనివలన సంసారమునకుపకారముకలుగుటయు సంభవమైయున్నది. వేరొండువిధంబగు జీవికవలన శ్రమమెక్కువయు, నొక్కొకమారు కొంచెముగను మరియొకపర్యాయ మమితముగను లాభముచేకూరుచుండును. ఇందువలన బ్రపంచమునకెల్లవిధములనుపకారమే గాని వేరుకాదు. వ్యవసాయాది కృషులిందుఁ జేరును. తక్షకలోహకారాది వృత్తులవలన నానివిషయమైయొనరింపఁబడు శ్రమముయొక్క యెక్కువదక్కువలననుసరించి లాభముగూడ నెక్కువదక్కువగ గలుగుచుండును. దీనిచే బ్రపంచమునకును నుపకారమే. వేఱుప్రకారంబులగు కళాకౌశలాదులమూలమున శ్రమముకొంచెమును లాభమధికముగను గలుగును. దీనివలనఁ బ్రపంచమునకుపకారమేయగును. నూత

నంబులగు సద్విద్యలబ్రకాశపటచుటయను మరియొకరీతి జీవిక
 చేశ్రమము మిక్కుటంబుగను లాభముస్వల్పముగను గలుగును
 గాని వీనిమూలముల బ్రపంచమునకు సకలవిధముల గళ్యాణ
 మేకలుగుచుండును. గోఽశ్వాదిపశుపాలనంబున శ్రమతక్కువ
 యు నుద్యమముననుసరించి లాభంబునుగలుగును. జగత్తునకుఁ
 గూడలాభమేయగును. ఇంక భైక్ష్యమాదిగాఁగల నీచవృత్తుల
 మూలముల శ్రమకలుగదు. ప్రయత్నముననుసరించి లాభము
 కలుగుచుండును. కాని ప్రపంచమునకు సర్వవిధముల సకళ్యా
 ణమేగాని వేరుకాదు. ఈజీవికలవిషయమై సత్యశాస్త్రముల
 లోవిప్రులుగ నే వ్రాయఁబడియున్నది కాని గ్రంథవిస్తరభీతి
 వాసినన్నింటి నిటవినరింపఁజాలము. స్థాతీపులాకన్యాయముగ
 గొంతవఱకుమాత్రము వ్రాసెదము.

సర్వవిధముల సమవీందంత. అథ. కాం. 20. అను. 3. వ. 25

వ్యాపారము సమస్తపదార్థముల మనుజులకుఁ గలుగఁ
 జేయునంతటి యత్యుత్తమమైనదని యథర్వవేదమందును,

అత్తైర్నాదీవ్యంకృషిమిత్ కృషస్వ

విత్తైరమస్వ బహుమన్యమానః

తత్రగావః కితవత్రజాయా

తన్నేవిచప్తేపవితాయమర్యః.

మనుజుడా! జూదమాడవలదు. కృషిసల్పుచు నీయు.
ద్యోగముననుసరించి యాకృషివలన నుత్పన్నమగుధనమే చా-
లుననుకొని సంతృప్తుడవుగమ్ము. కృషిమూలంబున బశువుల
యొక్కయు, సంతానముయొక్కయు నభివృద్ధియగుచుండును.
జూదంబుననో శరీరముమీడిగుడ్డను సయితము బోగొట్టుకొని,
గూరుచుండవలసివచ్చునని సర్వోత్పాదకుండగు బరమేశ్వరుడు
మనయందఱ కొఱకు ఋగ్వేదంబునను నుపదేశము చేసియు,
న్నాడు. వేదాదిశాస్త్రములలో నీజీవికలగుటించి యథోచితరీ-
తి వచింపఁబడియున్నది. వీనియందలి యుత్తమమధ్యమాధమ
ములంగూర్చి యితరగ్రంథకారులుగూడ బ్రతిపాదనము జేసి-
యున్నారు. ఎట్లగుగా

సథమంకృషివాణిజ్యం ద్వితీయంయోనిపోషణం
తృతీయంవిక్రయంవక్రం చతుర్థంరాజసేవనం

పరాశరస్మృతి. అ. 3.

మొదటిదికృషియు, రెండవది వాణిజ్యము, మూడవది
దియంగడివర్తకము, నాలుగవదిరాజసేవనంబని పరాశరస్మృతి
లో వ్రాయఁబడియున్నది. మరియునీనాలుగు ప్రకారములగు
వానియందు గృహియేయుత్తమమైనదని వారియభిప్రాయము.
గొప్పయెత్తునఁజేయఁబడు మొత్తపువ్యాపారము వాణిజ్యంబని
యు నేదేనియొకగ్రామంబునఁ జిల్లరగ వస్తువులమ్మోబడుటంగడి

వర్తకంబనియు గ్రహింపుడు. ఆలస్యనశాత్ములై ప్రస్తుతకాలమున బ్రాహ్మణులనేకులు తామెట్టికృషియుజేయరాదని చెప్పుకొనుచున్నారు. కాని బ్రాహ్మణులుగూడ గృహిజేయవలయునని పరాశరుడే వ్రాసియున్నాడు.

పట్కర్మసహితోవిప్రః కృషివృత్తింసమాచరేత్.

పరా. స్మృ. అ. ౩.

పట్కర్మసహితముగ బ్రాహ్మణులు కృషిగూడఁజేయవలయును. జీవికలయందలి తరగతులగుఱించి యాలోచించి చూడ విద్య, వ్యాపారము, కళాకౌశలము, కృషిలోనగునవియే యుత్తమములైనట్లు ప్రతీతమగుచున్నది. వీనిలోవిద్య తక్కినవానికి శిక్షవంటిదనుటకు సందియములేదు. విద్యవలన నవీనయంత్రనిర్మాణమున కవకాశముకలుగుటచే దన్నూలమున గ్రొత్తజీవికలుద్భవించుటకు గూడఁ వీలుకలుగును. రెండవది యగు వ్యాపారముయొక్క యాధారము మీఁదనే రాజాప్రజలవ్యవహారములన్నియు నిలిచియున్నవి. వ్యాపారము దేశోన్నతికి ముఖ్యకారణము. వ్యాపారమున్నతినెందక తనననేకదేశములున్నతియు నవనతినొందుటచేత నవనతియు నొందియున్నవి. ఇంతయేల? కొన్నిజాతులవారలు వ్యాపారమువలన గొన్నిదేశములలో సామ్రాజ్యపదముగూడ నందియున్నారు. కావుననే నమస్యేవాణిజ్యాత్ కిమపిపరమంవర్తనమిహ. పంచ. 1.

వ్యాపారముకంటె శ్రేష్ఠమైనదేదియులేదని పంచతంత్రము పేర్కొనుచున్నది. ఇంకఁగలకొశలములవలన వెయ్యిమూడిమనుష్యులచేత నొక్కసంవత్సరమునకుఁ బూర్తియగుకార్యము ఒక్కమనుష్యునివలన నొక్కదినమందో లేక యొక్కగడియయందో పూర్తియగుటకు వీలుకలుగును. ప్రతిజీవికకు సహాయభూతంబగు కారణమున దీనివలన దేశమునకుగలుగు లాభమింతింతయనవీలులేదు. నాలుగవదియగు గృహిణులనభిజనాచ్ఛాదనాదులకు గావలసిన సమస్తపదార్థములుత్పన్నములగుచుండుటచే మనుజుమాత్రులకది ప్రాణాధారమనియే యన నొప్పు. ఒక్కమనుష్యులకేయననేల? పశుపక్ష్యాదులకుఁగూడ గృహిణి జీవనాధారమైయున్నది. కృషివిద్యానుసారము వ్యవసాయాదులొనరింపఁబడునేని లాభమమితముగ గలుగుచుండును. ఇంక బశుపాలనంబునఁ బాలునెయ్యిమొదలగు పదార్థములు కలుగుటయగాక వ్యవసాయమొనరించు కర్షకులందరు బశువులమీదనే యాధారపడియుందురుగదా! కావున నుత్తమవిధానంబున గోశ్వాదిపశువుల నవశ్యము బాలింపవలయును. ఇట్లే తక్కినజీవికల గూర్చియు నుబుద్ధులగువారలు గ్రహించుకొందురుగాక. ఈజీవికలలో

అధికారిప్రభేదాన్ననియముః.

సాంఖ్య. అ. కి.

అనుసాంఖ్యసూత్రములయందలి వాక్యానుసారము అధికారిభేదములుండియున్నందున సమస్తజీవికల సమస్తమాన

పులు సలువఁజాలరు. మనుష్యులందరు నొక్కయుత్తమజీవిక నే
చేయబూనుకొనిన యెడల బ్రపంచమొక్కదినమైనను సాగనే
రదు. తన్మూలమున నుత్తమజీవిక లభమములగుటయు సధమం
బులుత్తమంబులగుటయు నెప్పుడుసంభవించనేరదు. ప్రతిజీవిక
యు దానిదాని యోగ్యతననుసరించియే యుండును. అదియుం
గాక శాస్త్రకారులు మనుష్యులందరుగూడ నేదియొయొక జీ
వికావిశేషముమాత్రమే చేయవలయునని యాజ్ఞాపించియుండ
లేదు. కాని గుణకర్మస్వభావములకనుకూలముగ నెవరికేజీవిక
యందు రుచికలుగునో వారలాజీవికగావింపవలయునని వ్రాసి
యున్నారు. ఇంతియకాక యొకానొకజీవికవలన మరుజులకు
నీచత్వము కలుగుననియు వారలు వ్రాసియుండలేదు.

కృషిపశుపాల్య వాణిజ్యరాజోపసేవాదీని
యానిచాన్యన్యపి సతామలిగ్న్వితానికర్మాణి
వృత్తిపుష్టికరాణి విద్యాత్తాన్యారభేతకర్తుం
తథాకుర్వన్ దీర్ఘజీవితమనువసతః పురుషోభవతీతి.

చ. సూ. అ. 11.

వ్యవసాయము, గోవృషభాశ్వాది పశుపాలనము, వ్యా
పారము, రాజసేవనము మొదలగునవన్నియు నాజీవికలకుఁ
డ్పడుచుండుగావున నట్టియనిందితకర్మంబులనే చేయుచుండవల
యునని చరకమాజ్ఞాపించుచున్నది. ఇట్టికార్యములొనరించు

చుండుటచేతనే మనుష్యుడు దీర్ఘజీవియై పురుషుడనిపిలువఁబడుటకు యోగ్యుడగును. ఇంతయేల?

యయాకయాచాపివృత్త్యాధనవాన్ స్యాత్ తథాచరేత్.

శు.నీ. అ. 3.

ఎవని కేజీవికవలన లాభముచేకూరి ధనవంతుడగుచుండునో యతఁడాజీవికసలుపవలయును. కాని

నలోకవృత్తం వర్తేతవృత్తిహేతోః కథంచన

మను. అ. 4.

వృత్త్యుపాయాన్ నిషేవేతయోన్మ్యర్థస్యావిరోధనః.

చ. సూ. అ. 5.

లోకాచారమనుతలాపుతో నిందితములైన వేదవిరుద్ధాచరణంబులనవలంబించి జీవనముసేయు టొంతమాత్రముదగదని చరకమనుస్మృతులు విధించుచున్నవి. కావున ననిందితంబులైన యుత్తమజీవికలవలననే జీవనముసేయవలయును. భిక్షావృత్తి మొదలగు గర్హితంబులు, నీచతమంబులైన జీవికలనొంతమాత్ర మొనరింపఁగూడదు. ఎందుచేతననఁగా

ప్రతిగ్రహః ప్రత్యవరః ప్రేత్యవిప్రస్య గర్హితః

మను. అ. 10.

ప్రతిగ్రహించుటత్యంతనీచమని మనుస్మృతీయఁడును నటులేభారతంబునను వ్రాయఁబడియున్నది. ఎట్లనఁగా

లుభ్యైర్విత్తపరైబ్రహ్మణా నాస్తికైః సంప్రవర్తితం
 వేదవాదాన విజ్ఞాయాసత్యాభాసమివాన్యతం
 ఇదందేయమిదందేయ మితిచాయప్రశస్యతే
 అతస్త్వైన్యంప్రభవతి వికర్మాణిచజాజలే.

భార. శాం. బ. 264.

వేదమందలి సిద్ధాంతముంగురైరుగక ధనలోభులైనా
 స్తికులనఁదగినకొందరు మాకది తెమ్మిది తెమ్మనియు, నదియి
 చ్చిన నాఫలము కలుగుననియు, నిదియిచ్చిననీఫలముకలుగునని
 యు, నబద్ధములఁ బ్రచారముగావించియున్నారు. అట్లొసంగుట
 వలనమనుజుఁడాలనుఁడై దొంగతనమాదిగాగల యనేకదుష్కా
 ర్యములొనరింపఁ బాలుపడుగావున నట్టివ్యవహారములసేయగూ
 డదని భారతమువక్కాణించుచున్నది. కావున బిచ్చమెత్తునతఁ
 డును, నెత్తించువాడును, బిచ్చమునొసంగునతఁడును బ్రపంచ
 మునకుహానిజేయువారలేగాని వేరుకాదు. ఇట్టిగర్హితంబులు,
 హానికారకంబులునగు జీవికలవదలి మనుజులు తమజీవికలసలు
 పుచుండవలయును. జీవితమందలి సకలవ్యవహారంబుల నొనరిం
 చుకొనుటకు మనుష్యుడు సమయవిభాగము జేసికొనవలయును.
 ఎందుచేతనన

కాలేమనః కాలేప్రాణః కాలేనామసమాహితం

కాలేనసర్వానందం త్యాగతేన ప్రజాఇమాః.

అథ. శాం. 19. అను. 6. ప. 5కి.

మానవునిమనస్సు కాలచక్రముపైనిలచియున్నది. మరియు ప్రాణముయొక్క-గతియు, మనుష్యునకు బ్రశంసకలుగుటయు సమయమందేకలదు. కాలమునందే మానవులంగరానందముంబొందుచుందురు. అనఁగా నేమనుష్యుఁడు విచారపూర్వకంబుగ నాయాసమయములందాయాకార్యముల సలుపుకొనుచుండునో యతఁడే సౌఖ్యమునకును, బ్రశంసమునకును భాగి కాఁజాలును. కావునకాలమును వ్యర్థముగగడపుట తగదని వేదమాజ్ఞాపించుచున్నది. ఏమనుష్యుఁడు నిరర్థకంబుగ గాలము వెడలనడచుచుండునో యతఁడుతనజీవితమును వ్యర్థముజేసికొనుటయేగానివేరుకాదు. సకలకార్యములకు సమయమానశ్యకమగుటంజేసి మొట్టమొదలు మనుజునకు కాలముయొక్క పరిజ్ఞానముకలుగుటత్యంతముఖ్యము. ఇంతకుమున్ను బ్రహ్మాదిగాంచియుండిన వారందరు సమయమునకు బ్రతిష్ఠగలుగ జేసియుండిరి. సమయమాహత్యమెఱిగి యెవరట్లు చానికి బ్రతిష్ఠగావించిరో వారలే కృతకృత్యులైరిగాని యితరులుగాదు. ఉచితమగు సమయము తప్పినయెడల నేకార్యముగాని గానేరదు. ఈవిషయమై సృష్టికమమెట్లు మనకుశిక్ష నెసంగుచున్నదో చూడుడు. సూర్యాదిగ్రహంబులయొక్క యుదయాస్తమానములకును, వృక్షాదులుత్పత్తియై యభివృద్ధి నొంది ఫలవంతములగుటకును నెంతకాలమావశ్యకమో యంతకుదక్కువసమ

యములోపల సూర్యాదులయందయాస్తవహానములుగాని వృ
క్షాదులయొక్క పుష్పఫలప్రాదుర్భావంబుగాని గాఁజాలదు. ఇ
దేవిధంబున మనముకావించుచుండు ప్రతికార్యమునకెంతసమ
యవూపశ్యకమో యంతకుదక్కువకాలములోపల నదికానే
రదు. ఏపదార్థనిర్మాణంబున కెంతదేశకాలంబు లెట్టిసాధనంబు
లవసరములో యంతదేశకాలంబు లెట్టిసాధనములలేక యాప
దార్థము యథాయోగ్యముగ నేర్పడజాలదు. ఇదియాశ్వరీయ
నియమము. ఈయఖండమైన నియమంబును గుర్తెరుంగని కత
మున ననేకులాయానియతసమయములందాయా కార్యంబుల
నొనరించుటలేదు. ఇత్యాయగాక అనేకకార్యము లొక్కసర్వా
యముగఁ జేయవలయునని యతిత్వరితముగూడతగదు. అట్లు
తొందరపడుటవలన నుచితసమయముండు గావింపఁబడు కార్య
ములందుసముతము సమయముచాలమి కార్యసిద్ధికలుగుటకు
మారుగ నవిపాడగుట సంభవించుచున్నది. ఏదేనిగార్యముభం
గమైనయెడల దాని నేయవారలకు బ్రాప్తమగు దుఃఖమింతిం
తయన నలవిగాదు. కార్యభంగముచేఁ బశ్చాత్తాపతప్తులుగాఁ
దన్ములమున వారియందలి బలబుద్ధివీర్యపరాక్రమంబులు నా
శంబులై పో సమస్తవ్యవస్థలకు నష్టముకలుగుచుండును. దొ
రతనపుఁ గార్యాలయమందలి యుద్యోగియొక్కఁడు పదిగంటల
కుఁ గార్యస్థానము సేరవలయుననుకొనుఁడు. అతఁడు పదిగంట

లైనతరువాత గార్యాలయమున కేగినయడల సమయమునకు పస్తితుండుగాని కారణమున నతనికి శిక్షిగలుగుచు. ప్రమాదవశుడై మరలనదేవిధమున నియతసమయమునకు కార్యస్థానముజేరఁజిని కార్యాధ్యక్షుఁడతని నిలయముచుండి వెడలనడచును. నియతకాలమున జేయవలసినపనిని జేయకపోవుటచేత నిట్టివేయగు నీచపరిణామములనేకములు గలుగుచుండును. ఇట్టిచుఃఖములనుండి తప్పించుకొనియుండునిమిత్తముపరమేశ్వరుఁడు

యథాహాన్యనుపూర్వం భవతియథాబుతవబుతుభిర్యంతి
సాధుయథానపూర్వమపరోజహా త్యేవాథాతారాయాఽసి
కల్పయైషాం. ము. అ. 7. అ. 6. వ. 26.

ఎట్లుదివస మనుపూర్వకమగుచున్నదో యనఁగా నెట్లు పగటితరువాత రాత్రియు, రాత్రితరువాత మరలపగలును గలుగుచుండునో, యెట్లు బుతువులొకదానివెరుక మరియొకటి మరల మరల వచ్చుచుండునో యట్లే నియతసమయములందగుచుండెడు ప్రపంచమందలి సమస్త కార్యములభంగి మనుజుఁడు తాను జేసికొనవలసిన కార్యములసయితము నియతముదప్పక ప్రతిదినముచేసికొను చుండవలయునని దృష్టాంతపూర్వకముగ నుపదేశముఁగావించియున్నాడు. ఏమానవుడీవేదమందలి యాజ్ఞననుసరించి నిర్ణీతసమయముల గార్యముల నెరవేర్చుకొనుట యను నొకనాశ్రయించునో యతఁడే కార్యసముద్రముదాట

గలుగును. కాని యనియతసమయరూపకహస్తములతో నీది పోషదలచునతఁడు కార్యసముద్రంబున మునిగియే తీరును. ఏకార్యమైన నియతసమయంబునఁగా వింపఁబడక సమయము మిగిలిపోయెనేని అనంతరము పృథివీమండలమంతటి రాజ్యమొసంగుట కొప్పికొనినను ఆకార్యముకానేరదు. సామ్రాజ్యాధిపతియొక్కఁడు పరోపకారార్థమొక స - శ్రా - - - - - ననుకొని ప్రమాదవశుఁడై యతఁడాకార్యమును ద్వారలోగా వింపక యిదిగోరేవుచేయుదును, మాపుచేయుదునని యూరక దినములుగడుపుచుండెనేని నతఁడాకార్యము నవసానకాలము సమీపించి ప్రాణము కంఠగతమగునంతవరకుఁగూడ జేయజాల కయయుండును. తుదకు బ్రాణముపోవుతగుణమున నెవరైన దన నొక్కక్షణమాత్రము బ్రతికియుండునట్లు చేసినయెడల నట్టివారలకర్థరాజ్యమొసంగెదనని వచింపఁబూనిన నట్లతని మరణమునుండి నెవరైన దప్పించఁగల్గుదురా? ఎవరకు మనస్సు మనస్సులో బెట్టుకొనియే మృతినొందుగాని యేమియుఁజేయఁజాలఁడు. కావున సమయమునెప్పటికి వ్యర్థముగ బాపఁచేయఁగూడదు. పంటయొగిడిపోయిన పిదప వర్షముగురియుటయు, మనుజుఁడు మునిగిపోయినతరువాత బడవవచ్చుటయు, రోగముచేత జచ్చినతరువాత మందువేయటయు, నింటికి నిప్పంటఁకొనిన మీఁద బావిదవ్వబూనుటయు, లోనగును పాయఁబులన్నియు

నిరర్థకంబులేగదా! ఇటులే తక్కిన సమస్త కార్యముల వ్యవస్తా
లగురించియు దెలిసికొనుడు. దేశాధిపతి మొదలుకొని పరిచా
రకునిపర్యంతము గల యుద్యోగులందరు వారివారి యధికార
ములననుసరించి నియమితసమయములందు యథావిధికార్యము
లొనరించుచుండుటచేతనే నిర్వాహకమగుచున్నది కాని యిత
రవిధమునగాదు. సమయము మిగిలిపోయినతరువాత నెవడు
గానియేమియు జేయజాలరు. కావుననే

యానత్ స్వస్థమిదం కలేవరగృహం యావచ్ఛదూరేజరా,
యావచ్ఛేంద్రియ శక్తిరప్రతిహతా యావత్ క్షయోనా
యుషః, ఆత్మశేయసి తావదేవవిదషా కార్యఃప్రయశో
మహాన్, సందీప్తేభవనేతుసూప ఖననంప్రత్యుద్యమఃకీదృశః.

భ. వై. శ.

ఇంటికి నిప్పంటుకొనినవిదప బావినిద్రవ్యబూనుట నిర
ర్థకంబగుగాన నెంతపర్యంతము శరీరమురోగరహితముగనుండు
నో, యెంతపర్యంతము ముదిమియావేశింపకయుండునో, యె
ంతపర్యంతమింద్రియము లన్నియు సమర్థవంతములైయుండునో,
యెంతపర్యంతమాయువు క్షయముగాకుండునో యెంతపర్యంత
ము మానవుండాత్మకశ్యాణార్థము ప్రయత్నముల సలుపుచుండు
వలయునని భర్తృహరి వచించియున్నాడు. సమయముమిగిలి
పోయినతరువాత వచ్చుటచేత ధూమశకటము నందుకొనలేని

వారలు వెనుకబడియుండులాగున నియతకాలాబుల గార్యము
 లొనరింపని వారుసయితము సకలవిషయంబుల వెనుకబడియే
 యుందురు. కావున సమస్తకార్యముల నియతసమయంబుల
 జేసికొనుచుండవలయును. మనుజుని సమయమందు గడచిపోవు
 నట్టి ప్రతిక్షణములోనొక్కటియైన వెనుకకురానేరదు. కాల
 మును వ్యర్థముగఁబోఁగొట్టు మనుజుల మహామూర్ఖులనవల
 యు. మనుష్యునకు సమయమొకశ్రేష్ఠమైన జాగీరువంటిది. దీ
 నియందుగావలసినపదార్థము లన్నింటినుత్పన్నము చేసికొనవ
 చ్చును. సమయంబను భూమిని బ్రయత్నంబనెను నాగలితోడ
 దున్నకపోవుటవలన బాజరనేలయందు ముండ్లచెట్లుమొలచు
 లాగున మనుష్యునందుగూడ దుర్గుణంబులను కంటకవృక్షము
 లుత్పన్నములగుచుండును. ధనాదిపదార్థంబులొకవేళ నష్టమై
 నను మరలబ్రయత్నముజేసి పొందనగునుగాని కడచిపోయినస
 మయముమాత్రము మరలదొరకనేరదు. ఆలోచింప సమయము
 నాయుపునెకటియేగాని వేరుకాదు. ఎవరునిర్లభకముగ సమయ
 ముబాడుచేయుదురో వారుపాడుచేయునది నిజమునకు సమయ
 ముకాదుకాని వారియాయువునే నష్టముచేసికొనుచున్నారనవ
 లయును. దీపమునందలిజ్వాల మనుక్షణముదగులబడుచు నంత
 యుగాలిపోయినతరువాత దీపమారిపోవుచాప్పున మనుష్యుని
 యొక్క యాయువునందుగూడ క్షణక్షణము నష్టమగుచుండుట

చే నాయుపుక్షియమైనవెంటనే మనుజుండు మృతినొందును. వెండియుననేకులు సమయముపోవుచున్నదని వచింపుచుందురు గాని యట్లనుటసరిగాదు. భూమశకటాబ్జపైగూరుచుండి బండిపరువెత్తుసమయమున గ్రిందజూచితమేని భూమియతిత్వరిత గమనంబునబరుగెత్తుచుండినట్లు గన్పడునుగాని పరుగెత్తునది మన మెక్కియున్న శకటమేగాని భూమిగాదనిమనకు దెలిసియేయున్నది. అదేవిధమున నఖండమును నేకరసంబును నగుటవలన సమయమెంతమాత్రము పోవుటలేదు. కాని యాయువుతోపాటు మరుష్యులమైనమనమే పోవుచున్నాము ఈవిషయము జనులందరు సర్వసాధారణముగఁ దెలిసికొనఁజాలరు. వెండియు మదింతటిశ్చర్యముగొల్పు విషయంబేమన బెద్దలగువారి లేయనేకులు నీనయు ననాథయునైన మనభారతవర్షమందలి రూప్యంబుల వేనవేలుగ బరిదేశములకంపి గడియారములందెప్పించి కొని, యొంటెలయొక్కయు నేనుంగులయొక్కయు మెడలలో ప్రవేలాడఁదీయబడు గంటలంబోలి వాని దానుతగిలించుకొని తరుగుచున్నారు కాని యెందుకొరకు గడియారము దాల్చుబడుచున్నదో దానివిషయమై ధ్యానములేదు, కేవలమౌళోభాసాందర్యములకొరకే ధరించుచున్నారు, గడియారమొక ప్రకారంబగు సమయమాపక యుత్రము. ఎవరుతమకాలమును వ్యర్థముగబాడుచేసికొనక నియతసమయంబుల కార్యములసలు పుచుందురో యట్టివారలు గడియారములుంచుకొనుటచితమె.

కాని యితరులకు వ్యర్థమే. ఎవఁడూరక కూరుచుండియుండునో యట్టివాఁడే దురాచారియు, నాలసియు, మహాపాపియునగు చుండును. ఎవఁడు తన సమయమును విభాగించుకొని యెల్లప్పుడు సత్కీర్తనాచరణమందు మగ్నుఁడై యుండునో యట్టివాఁడే యుద్యోగియు, సుఖీలుఁడు, జ్ఞానవంతుఁడు, సదాచారి, పరోపకారి, ఉదారుఁడు, దయాళుఁడు, విద్వాంసుఁడు, బుద్ధిమంతుఁడునగును. కావున ప్రతిమనుజుఁడు తన సమయమును విభాగించుకొని సర్వకార్యముల నియతసమయములందు జేసికొనుచుండుటయోగ్యము. గ్రంథకారులనేకులు మనుష్యులందఱి కొరకు నొకేవిధమగు సమయవిభాగముంజేసియున్నారు కాని యందఱకు నెకప్రకారము సరిపడనేరదు. ఒక యుద్యోగియునకు జీవికనిమితము పదిమొదలు నాలుగుగంటలవరకుఁ గలకాలముగావలసివచ్చును. మరియొకనికి పదిమొదలారుగంటలవరకును, వేరొకనికి బండ్రెండుమొదలు మూడుగంటలవరకును, గలసమయమేసరిపోవును. జీవికాభేదములవలనను, వ్యక్తిభేదములవలనను సమయవిభాగము సమస్తమానవలయు నొకరిమాదిరి మరియొకరికి గాఁజాలదు. కాని జీవికనిమితముపోవ మిగులుసమయమును విభాగించుకొనుచో నెట్లుచేసికొనవచ్చును.

బ్రాహ్మేముహూర్తే ఉత్తిష్ఠేత్ స్వస్థారక్షార్థమాయుషః శరీరచింతాం నిర్వర్త్య కృతశౌచ విధిస్తతః.

అష్టా. నూ. అ. 2.

మనుష్యుఁడు తన యాయువుయొక్క రక్షణార్థము ప్రా
తఃకాలముందు నియతసమయంబున శయనమునుండి లేచి మల
మూత్రవిసర్జనాది శారీరకక్రియల నిర్వర్తించుకొని దినకార్యం
బులబ్రవృత్తుఁడు కావలయును. ఆలస్యవశులై కొందరుమల
మూత్రములవేగము నాపుకొనుచుదురు. అదిమిగులహానిక
రము.

నవేగాధారయేద్ధీమా జాతామూత్రపురీషయోః

చర. సూ. అ. 7.

మలమూత్రములయొక్క వేగము నెప్పుడుగాని యాటం
కపరచఁగూడదు. కారణమేమనఁగా

వస్తిమేహనయోః శూలం మూత్రకృచ్ఛం శిరోరుజా
విరామోవజ్ఞానానాహః స్యాల్లింగం మూత్రనిగ్రహే.

చర. సూ. అ. 7.

మూత్రనిరోధమువలన మూత్రతాశయమందును, గు
ప్యేంద్రియమందు సూలజనించును. మూత్రకృచ్ఛము. శిరో
రోగము, పొత్తికడుపుమొదలగు స్థలములలో ననేకరోగములు
త్పన్నములగును. గుప్యేంద్రియము బలహీనమైనదలిపోవును.
కావున మూత్రవేగంబు నెప్పుడుగాని యాపఁగూడదు. ఇకమల
వేగముబంధించుటంజేసి

పశ్చాతశ్చయశిరశ్శూలం. వాతవర్షోనిరోధనం
పిండికోద్వేష్టనాధ్మానం పురీషేస్యాద్విధారితే.

చర. సూ. అ. 7.

పశ్చాతశ్చయమందును, శిరమందును వేదనగలుగును. అ
పానవాయువు, మలమునిలచిపోవును. వెన్నునందు నొప్పిపుట్టు
ను. హస్తపదాది యవయవములయొక్క సంధులలో బోట్లుజ
నించును. ఇంతయేల? మలమునిరోధింపఁబడుటవలననే సమ
స్తరోగములుపుట్టుచుండుగావున మలవిసర్జనంబున శరీరము బరి
శుభ్రముజేసికొనుట మచుష్యునకు మిగులయవసరము ఇదేవిధ
మున దగ్గు, తుమ్మ, త్రేపు, ఆవలింత, దుర్వాయువిసర్జనము,
మొదలగువానింగూడ నాపదగదు. మలవిసర్జనానంతరము
సబ్బతోడనైన మరిదేనితోనైన హస్తపదాదుల శుభ్రముగ
గడిగికొని తరువాత బటిక, బొగ్గు, మిరియాలు, కర్పూరము,
లవణములోనగు పదార్థములగలిపి నూరినచూర్ణముతో దంత
ధావనము జేసికొనవలయును. దంతధావనంబున

నిహంతిగంధవైరస్యం జిహ్వాదంతాస్యజం మలం

నిష్కృప్తస్యరుచిమాధత్తే సద్యోదంత విశోధనం.

చర. సూ. అ. 5.

ముఖము, దంతములు, నాలుక మున్నగువాని మైలనాశనమ
యి నోటికిస్వాదుత్వమేర్పడుటవలన భోజనమందు రుచియొక్క

వగును. దంతధావనము చేసికొననివారి నోళ్ళనుండి, యుత్తమపురుషులు చెంతగూర్చుండ గూడనియంత మిక్కుటమైన దుర్గంధము వెలువడుచుండును. మరియు దంతధావనము చేసికొననిచో దంతములతిశీఘ్రకాలములోనే యూడిపోవును. అనంతరము, శరీరము బట్టించుకొనవలయును.

దౌర్గంధ్యంగౌరవంతం ద్రాంకంఢూమలమరోచకం
స్వేదంబీభత్సతాం హంతిశరీరపరిమార్జనమ్.

శరీరపరిమార్జనమువలన దేహమందలి దుర్గంధము, భారము, సున్ని, గడ్డి, మైల, చెమట, కురూపత మొదలగునవిన్నియు నశించుగావున బ్రతిదినముగాని, వారమునకొకపర్యాయముగాని, నెలకొకమారుగాని యొడలుపట్టించుకొని పిదపనూనె తోమర్దనముచేయుచుకొనవలయును. తైలమర్దనమువలన లాభములు విస్తారముగగలవు.

స్నేహభ్యంగాద్యభాకుంభశ్చర్మస్నేహవిమర్దనాత్
భవత్యుపాంగాదక్షశ్చదృఢః కేశసహాయభా,
తథాశరీరమభ్యంగాదదృఢం సుత్వక్ ప్రజాయతే.

కుండలు, చర్మము, బండిలుదునులు లోనగునవి నూనెబూయుటవలన నెట్లు దృఢములగునో యట్లేదేహముగూడ దృఢవంతమై సుందరమగును. శీతలజలశీతవాయువులాశరీరమున కెట్టిబాధయు గలిగింపనోపవు. ఆయానముకలుగదు. వ్యా

యామము జేయువారల వశ్యముగదైలమర్దనము చేయించుకొన
వలయును. నూనెదేహముననింకిన యనంతరము స్నానమున
రించవలయు.

పవిత్రంవృష్యమాయుష్యం శ్రమస్వేదమలాపహం
శరీరబలసంధానంస్నానమోజస్వరంపరం.

చర. సూ. అ. ౧.

స్నానముచేయుటచే దేహముపవిత్రమగును. వీర్యవృద్ధి
యు, నాయుర్వృద్ధియుగలుగును. ఆయాసము, చెమట, మైల
మున్నగునవి నశించును. తేజోబలంబులు పెంపొందు. కావున
ననుదినము దప్పక స్నానము జేయుచుండవలయును. మరియుస్నా
నముచేయనియెడల శరీరమందలి రంధ్రములు మలినపదార్థము
తో మూసికొనిపో వానినుండి చెమట వెలువడజాలదు. మురి
కిచేతను, చెమటయొక్క దుర్గంధముచేతను రోగములుత్పన్న
ములగును. స్నానమువలన నీరోగములన్నియు దూరంబులగు
నుగావున బలహీనుఁడు వేడినీటితోడను, సబలుఁడు చల్లనినీటి
తోడను స్నానముచేయుచుండవలయును. తన కెల్లప్పుడు శీత
లజలమే యుపయోగింపవలయునుగాని వేడినీరుగూడదు. స్నా
నాంతరము దేహముబాగుగచుడిచికొని పరిశుభములైన వస
నంబులదాల్పవలయు. మలినపూరితములైన కంపుగొట్టుబట్టల
ధరింపగూడదు. అట్లు మాసినవానినే కట్టుచుండిన రోగములు

లువృద్ధిచేయును. ఇంచుక నుగంధద్రవ్యమునుగూడ నుపయోగించుటొప్పు. శిరోజములుండుచో నానిఁ గడునుత్తమరీతి ముడుచుకొనుచుండవలయుఁ గాని యుపేక్షించి గాలికివదలఁగూడదు. వలసినవేళల మృదువులై దృఢముగనుండు పాదరక్షలను, ఛత్రంబులను, దండములను నుపయోగింపవలయు. స్నానమునిర్వర్తించుకొని శ్రీమత్పరమహంస పరివ్రాజకాచార్యస్వామి దయానందసరస్వతి ప్రకాశపటచిన పంచమహాయజ్ఞవిధానము ననుసరించి సంధ్యావంద నాగ్ని హోతాదుల సలుపలయును.

తరువాత వ్యాయామమువసరము. అదువలఁనగుగులాభములు వ్యాయామమొనరించు వారలకనుభవసిద్ధములు. మరియు వైద్యశాస్త్రమందు వ్యాయామమువలన ననేకలాభములు గనుపఱపఁబడియున్నవి. ఎట్లనఁగా

శరీరాయానజననం కర్మవ్యాయామసంజ్ఞితం

తత్ కృత్వాతుముఖం దేహంవిమృద్నీయాత్ సమంతతః.

సుశ్రు. చి. అ. 24.

దేనివలన సకలాంగములకు శ్రమకలుగునో యదియే వ్యాయామము. వ్యాయామముచేసినతరువాతఁ కొంతవిశ్రాంతింగై కొని పదంపడి యదివఱకు స్నానమొనరింపకుండనుండినచోఁ దైలమున నెడలుమర్దించుకొని స్నానముచేయుచుండువ

లయును. మరియు,

శరీరోపచయః కాంతిర్గాత్రాణాం సువిభక్తతా
దీప్తాత్వగ్నిమ నాలస్యంస్థిరత్వంలాఘవంమృజా,
శ్రమక్లమపిపాసోష్ణ శీతాదీనాంసహిష్ణుతా
ఆరోగ్యంచాపి పరమంవ్యాయామాదుపజాయతే,

సుశ్రు. చి. అ. 24.

వ్యాయామంబువలన హస్తపదాద్యవయవంబులకుఁ
బుష్టియు, మంచియాకృతియు, సౌందర్యము, జీర్ణ శక్తికివృద్ధి,
ఆలస్యమునకభావము, స్థిరత, లాఘవము; శుద్ధి, ఆకలిదప్పుల
కును శీతోష్ణములకును సహించుకొనగలుగు శక్తిమున్నగున
వి కలిగి శరీరము రోగరహితమై యారోగ్యస్థితియందుండును.

నచవ్యాయామినం మర్త్యమర్థయంత్యరయోభయా

నచైనంసహస్రాక్రమ్య జరాసమధిరోహతి

స్థిరోభవతిమాంసంచవ్యాయామాభిరతస్యచ

వ్యధయోనోపసర్పంతి సింహంక్షుద్రమృగాభివ

వయోరూపగుణైర్హీన మపికుర్యాత్ సుదర్శనం.

సుశ్రు. చి, అ. 24.

వ్యాయామముఁ జేయువానికి ఇతరులవలన నంతగభ
యము కలుగ నేరదు. త్వరితముగ ముసలితనమురాదు. శరీరమం
దలి మాంసమత్యంత కఠోరమగును. సింహముంగాంచి మృ

గములు భయమందులాగున వ్యాయామముఁ జేయువానికి రో
గములు వెఱచుచుండును. కురూపియైనను, ముసలివాడైన
నువ్యాయామంబున మనుజుఁడు దర్శనీయుండగును మరియు.

* వ్యాయామంకుర్వతో నిత్యంవిరుద్ధనుపిభోజనం
విదగ్ధమవిదగ్ధంవా నిర్దోషం పరిపచ్యతే.

సుశ్రు. చి. అ. 24.

ఎవఁడెల్లకాలము వ్యాయామమొనరించు చుండునో
యట్టివానికి నుడికియు నుడకని యాహారంబైనజీర్ణమగును.
ఒకవేళ జీర్ణముకాకపోయినను జ్వరము మొనలగు రోగములె
వ్వియుఁ గలుగవు. కావున

సర్వేష్వతేష్వహరహః పుంభిరాత్మహితైషిభిః

బలస్యాగ్రేవకర్తవ్యో వ్యాయామోహంత్యోనృథా.

ఆత్మహితంబు నభిలషించునతఁడు సకలర్తుపులయందు యదనశ
క్తి ననుసరించి వ్యాయామముఁ జేయుచుండవలయు. అనఁగా
నూఱుదండెములఁ దీయగలుగునతఁడు ఏబదిదండెములమాత్ర
ము తీయవలయును.

హృదిస్థానస్థితో వాయుర్యదా వక్త్రంప్రపద్యదే.

వ్యాయామంకుర్వతో జంకోస్తద్ బలార్థస్యలక్షణం.

సుశ్రు. చి. అ. 24.

వ్యాయామముం జేయం జేయ ముఖమునుండి నిశ్వాస

మతివేగంబున నెప్పుడుబయలు వెడలనారంభించునో యప్పుడే వ్యాయామమాపవలయు. అట్లుమానకమిక్కు-టముగఁజేయుట వలనఁగూడ ననేకరోగములుకలుగును. పెండియు వ్యాయామంబున ననేకలాభములు కలుగుచాడ్చున జేయనందువలన ననేకవిధంబులహానియుఁ గలుగుచుండును.

దివాస్వప్న వ్యాయామాలస్యప్రసక్తంపురుషం

జానీయాత్ ప్రమేహీ భవిష్యతీతి. సుశ్రు. ని. అ. 6.

ఎనఁడు వ్యాయామమొనరింపక పగలునిద్రించునో, యెఁడాలస్యవశుడై యూరకపడియుండునో యట్టివాఁడవ శ్యముగఁ బ్రమేహియగును. అనఁగా ధాతుక్షీణరోగమతనికి జనించును. కావున ననుదినము వ్యాయామమొనరించుట ముఖ్యము. మరియు సృష్టికమము వీక్షించినప్పటికి మనుజునకు వ్యాయామ మనసరమైనటులే ప్రతీతమగుచున్నది. ఎట్లనఁగా మనుజులుకొందఱు కుర్చీలపైఁగాని మరిదేనిమీఁదఁగానికూఱుచుండియుండు సమయమున వారిపాదములాడుచుండుట గాంచుచున్నాము. కారణంబేమన వారలశరీరమందలి క్రియాజనకతంత్రువులును, హస్తపదాద్యవయవంబులును వ్యాయామముఁ జేయవలయునని యభిలషించుచుండును. కాని యాలస్యవశులై వారట్లు భ్రమణాది వ్యవహారంబుల నలుపకపోవుటవలన వెక్కడనోకూర్చుచుండియుండు సమయమునఁ గాలు సేతులు

చాని పని నవి చేసికొనుచుండును. ఇట్లుారక కూరుచుండి పానములాడించుటకూడదని మనుస్మృతియందు వ్రాయఁబడియున్నది. వ్యాయామమునలుపువారల కిట్లుపాదములాడించుకొనవలసిన యవసరములేదు. పనిపాటల వారదఱు శారీరకపరిశ్రమనలుపుచుండుకారణముననేవారికిఁ బాదములాడించు కొనవసరము కలుగకున్నది. కావున నట్లుచేయువారలను శారీరకపరిశ్రమనలుపునట్లుచేసిన వారికుచ్చేష్టలకగును. ఇందువలన సృష్టికమముననుసరించి వ్యాయామమొనరించుట మరుజున కుముఖ్యమనిస్పష్టమగుచున్నదికదా! వ్యాయామమనేక ప్రకారములు. వానిలో దండెములు, బస్కీలు, మల్లయుద్ధము, గదలద్రిప్పట, క్రికెటునాడుట, పరుగిడుట, తిరుగుట, బసపుచెత్తి యిటటువిసడుట లోనగునవి యుత్తమములు. వీరిలో బాలురకు పరుగిడుట, దుముకుట, క్రికెటునాడుట, సమానవయస్కులతోమల్లయుద్ధము మొదలగునవి మంచివి. వృద్ధులకుఁ గేవలము తిరుగుటయే యుత్తమము. వయోవంతులకన్నిప్రకారములు ముఖ్యములేకాని తలమీఁదభారము వహించుటవారికిఁ గాని మంచిదికాదు. ఎవరికేవ్యాయామంబులు తగుననిమేము సూచించితిమో వారలవిచేయుచుండుట సముచితము. వీనియన్నింటిలో తిరుగుటయుత్తమోత్తమనుటకు సందియములేదు. ఘోరశరీరుడు కనీసమైదుమైళ్లు సరిదినము దిరుగవలయు. ఎ

క్కువకుఁ బదిమైళ్లుచాలును. ఎట్టిస్థూలశరీరుఁడైన ననుదినము దప్పక యెఱిమిదిమైళ్లుతిరుగుచుండినచో వానిశరీరమతని యిష్టమునుమించిపెరుగదు. శుష్కాన్నము భుజించువారలు వ్యాయామము గొలఁదిమాత్రముగఁజేయనగుఁగానియుత్తమభోజనమొనరించువారలవశ్యముగ సంపూర్ణపరిశ్రమ సలుపవలయును. కూరుచుండి పనిచేయువారును అధిక పరిశ్రమచేయవలయు. న్యవసాయాది కృషులసలువు వారలకు వ్యాయామముతో నవసరములేదు. ఏప్రకారంబగు వ్యాయామంబైనను మొట్టమొదలు కొలఁదిమాత్రముగ నారంభించి క్రమక్రమముగ నభివృద్ధిజేసికొనుచుఁబోవలయును. అట్లుగుటచేత హానియేమియుఁగలుగదు. వ్యాయామముచేతఁ జెమటపట్టియున్న శరీరమున కాకస్మికముగ నత్యంతశీతలమైన జలముగాని వాయువుగాని సోకుటతగదు. ముఖ్యముగశీతకాలమందు శ్లేష్మము, కాసశ్వాసము, వమనము, విరోచనము, ఉదరరోగము లోనగు వ్యాధులనెంది యున్నపుడును, భోజనమొనరించినపుడును వ్యాయామముజేయఁగూడదు. వెండియు దేశకాలస్వభావబలంబుల విచారించుకొని చేయుచుండవలయు. శరీరమందలిచెమటయంతయు నారిపోయి స్వస్థతగలిగిన తరువాతఁ దక్కిన యావశ్యకకార్యంబుల నెఱవేర్చుకొని యనంతరము భోజనమొనరింపవలయు. భోజనమేగదామనుష్యునకు జీవనాధారము.

విధివిహితమన్న పానం ప్రాణినాం ప్రాణ

సంజ్ఞకానాం ప్రాణామాచక్షతే కుశలాః

ప్రత్యక్షఫలదర్శనాత్త దింధనాద్ధ్వంతరాగ్నేః స్థితిః.

చ. సూ, అ. 27౦

భుజించుటకును, ద్రాగుటకును నియమింపఁబడియున్న
యన్న పానంబులు ప్రాణములకుఁ బ్రాణములు. ప్రాణము శరీ
రంబునకాధారమగు చాడ్చునఁ బ్రాణమునకాధారమన్నంబని
వైద్యవేత్తలు వక్కాణించియున్నారు. వైద్యులు వచించు
దాని “బాణావాక్యం ప్రమాణం” అనునట్లు నమ్మనవలసరము
లేదు. దీనిప్రత్యక్షఫలము మనము కనుఁగొనవచ్చును. ఎంతవ
ర్త్యంతము కట్టెలుండునో యంతవఱకే యగ్నిమండుచుండుఁ
గాని యింధనములు లేక ప్రజ్వలింపదుగదా. అటులే యెంతవ
ఱకాహారరూపకమైన యింధనములు శరీరముననుండునో యంత
వఱకు జీతరాగ్నిమండుచుండును. కాని యాహారముపూర్తి
యగుటతోడనే ప్రాణముకూడఁబోవును. ఇందులకు విస్తారము
గఁ బ్రమాణములియ్య నవసరములేదు. అనుభవసిద్ధముగనిది
యందఱకు దెలిసియేయున్నది. కాని యిట్టిప్రాణధారమైన
యాహారమెట్టిదిగ నుండవలయునో యనుట గుఱించి జనులు
కడఁదక్కు-వజ్ఞానముగలిగియున్నారు. మనుజుమాత్రుల జీవన
మాహారముమీఁద నాధారపడి యుండుటవలన నుత్తమాధ

మాధారములఁగూర్చిన పరిజ్ఞానమతని కవశ్యముగఁ గలుగవలయును. మనుజుఁడుపయోగించు భోజనముననురించియే బలబుద్ధివీర్యపరాక్రమాదు లుత్పన్నములగుచుండును. ఎట్లనఁగాఁ బాంచాలురు, రాజపుత్రులు, పురచీయులు లోనగువారు గోధుమల భుజించుచుందురు. బంగాళులు ద్రావిడులు, దాక్షిణాత్యులు, గుజరాతీయులు మొదలగువారలు పప్పునన్నముపయోగింతురు. వీరిఁబరస్పరముఁ బోల్చిచూతుమేని గోధుమలాదిగాఁగల గరిష్ఠపదార్థములదిగువారలుబలిష్ఠులు, శూరులు వీరులుఁసాహసులునైయుండుటయు, దేలికయగునన్నముందినువారలు కాతరులు, నిర్బలులు, భయానకులునైయుండుటయుఁగాననగుచున్నవి. ఇంతయేల? ఒక్కడక్షిణప్రాంతములఁజూడుఁడు. బ్రాహ్మణులు మొదలగువారలన్నము దినుచుండురు. మహారాష్ట్రలోలాదిగాఁగలవారలు రొట్టెనుదినెదరు. వీరిరువుర బలసాహసములందు నెక్కుడగు దారతమ్యముగలదు. సత్వముతక్కువయు నసత్వమెక్కువయుఁగలపదార్థముల దినుటజేసి బలముతక్కువగుచుండును. అట్టిలఘుపదార్థములఁ దినువాని పక్వాశేయము పెఱుగుచుండుకారణమున నుదరముకూడ బెంపొందుచుండును. అట్టివాఁడునెయ్యి, పాలు, మీఁగడ మున్నగు గురుత్వపదార్థముల జీర్ణముజేసికొనఁజాలఁడు. తేలికయగు భోజనమున శరీరావయవములన్నియు సడలిబలహీనంబులగు

ను. వ్రాణి యేయే పదార్థముల భుజించుచుండునో యవియ
 స్నియుఁ బక్వాశయంబునఁ బరిపక్వములై రసముగను బిప్పి
 గను మారుచుండును. అట్టిరసమువలననే రుధిరమాంసమే
 దాస్థిమజ్జలును, వీర్యమును నేర్పఱచున్నవి. లఘువైన యా
 హారమందలి పరమాణువులు పరస్పరముగలసి సాంద్రముగఘ
 నీభవింపనేరవుకాని గురుపదార్థములే యట్లుఘనీభవించుచుం
 డును. వెండి, బంగారము, రాగి, యిరుముమొదలగువానియొ
 తలి పరమాణువులు గురుత్వము కలవగుటచేతఁ బరస్పరముగ
 లసి సాంద్రతరముగ ఘనీభవించుచున్నవిగాని గడ్డితోనగుదేలి
 కపదార్థములలోని యణువులట్లగుటలేదుగదా. అదేవిధమున
 గోధుమలు, నెయ్యి, పాలు, మీఁగడ, వెన్న మున్నగువాని
 యందలిపరమాణువులు గురుత్వముగలిగి యుండునవియగుట
 చే శరీరావయవరూపక పరిణామముంబొంది పరస్పరముంగల
 సి కఠోరములగుచుండును. అట్లుపెఱుగు, అన్నముయొక్కపర
 మాణువులుకానేరవు. మరియునేపదార్థము కఠోరముగనుండు
 నో యదియేప్రేక్షము, బలిష్ఠమునైయుండును. ఏదిప్రేక్షము
 బలిష్ఠముగనుండునో యదియే విస్తారకాలము విద్యమానమై
 యుండును. మట్టిముద్దను, గాఢమును నిదర్శనములుగఁ గైకొ
 నిచూడఁడు. అదియుగాక దేశకాలములయొక్క వ్యక్తిభేదం
 ములననుసరించి భోజనమందనేక విచిత్రములు పొడముచున్న

వి. ఎట్లనఁగా శీతకాలంబునఁగాని లేక శీతప్రధానమగుదేశంబు
నఁగాని యేపదార్థములొకమనుజున కారోగ్యము గలుగఁజేయు
నో యవియే యుష్ణకాలమున లేక యుష్ణప్రధానమగుదే
శంబున రోగమునకుఁగారణములగును. ఇటులే పిత్తప్రకృతిగఁ
లవారలకు సరిపడుభోజనము కఫవాతప్రకృతులవారలకు సరి
పడదు. ఇదేవిధమున దక్కినవ్యవస్థలఁగూడగఁహింపుఁడు. దేశ
కాలంబుల ననుసరించియు, మానవుని ప్రకృతి, ప్రవృత్తి, అవ
స్థాభేదములననుసరించియు నాహారపదార్థములు సుఖప్రదంబు
లుగ విశేషదశలయందగుచున్నను సామాన్యముగా,

భిక్ష్యాఃక్షీరకృతా బల్యావృష్యాహృద్యాఃసుగంధినః

అదాహినః పుష్టికరాదీపనాః పిత్తనాశనాః

సుశ్రు. సూ. అ. 46.

పాలతోఁ జేయఁబడునట్టియు, బలము గలిగించునట్టి
యు, బ్రియమైనట్టియు, మంచివాసనగలిగి దాహముబుట్టింప
కుండునట్టియు, బుష్టినొసంగి ప్రకాశము గలుగఁజేయునట్టియు,
బిత్తనాశకములు నగు బదార్థములతో సిద్ధముచేయఁబడు భో
జనము శరీరమునకు హితకారకమని సుశ్రుతంబున వ్రాయఁ
బడియున్నది. అట్టి పదార్థముల నుత్తమరీతి బచనము జేయిం
చుకొని కొంచె ముష్ణముగ నున్నపుడే మనోహరంబగు బ్రదే
శమున గూరుచుండి యనుదిన్నము వేళదప్పక నియతసమయం

ఋన భుజించుచుండవలయును. ఏయాహారంబున దనకుచిత
రీతిఁ బోషణముకలుగుచుండునో యట్టి యాహారమునే మను
జుఁడు పుచ్చుకొనుచుండవలయు. క్రమముగ నత్వద్రవ మిష్ట
స్నిగ్ధములైన గోధుమలు, పాలు, పంచదార, నెయ్యి లోనగు
వాని మూలముననే మనుష్యపోషణము యధావిధిగ నగు
చుండును. మరియుఁ బప్పు, గూరలు మున్నగువాని నవశ్యము
గ నుపయోగింపవలయు. కడుపునిండ నన్నముదినినచో రోగ
మువచ్చునను భయంబున గొందఱు కావలసినదానికంటెఁ ద.
క్కువ తినుచుందురు. ఇది యట్టివారలకు భ్రమయేగాని వే.
ఱుకాదు. ఆకలియెంతయుండునో యవశ్యముగ నంతయు భు
జించుచుండవలయును. కడుపునిండ నన్నముదినుటచేత జనులు.
రోగగ్రస్తులు కానేరరు. కాని తక్కువయో యెక్కువయో
తినుటవలన నట్లగుచుందురు. ఇది వైద్యనియమమే. మను
ష్యున కేపదార్థము రుచించునో యట్టిదాని నతఁడు ముఖ్యము
గఁ దినితిరవలయును. కాని యది హానికారకము మాత్రము
కాఁగూడదు. అనుదినము నెకేవిధంబగు నాహారంబు గైకొం
టయుఁ దగదు.

ఏక ధాన్య మేక దేశ మే ఏక వస్త్రంచ వర్జయేత్.

గోభి. గృ. సూ, ప్ర. 3. కాం. 2.

ప్రతిదినము మార్పుజేసికొనుచు నాహారముం భుజిం

పవలయుఁ గాని యొకేమాదిరికూడదు. మరియు

ఉష్ణం స్నిగ్ధం మాత్రావత్ జీర్ణే వీర్యావిరుద్ధమ్
ఇష్టేదేశే ఇష్టసర్వోపకరణాం నాతిద్రుతం
నాతివిలంబితం అజల్ప అహస తస్మానా
భుంజీత ఆత్మానమభి సమాశ్మ్యసమ్యక్

చర. చి. అ. 1.

వేడిమికలిగి మెఱమెఱలాడుచుండునట్టియు, శరీరమ
దలిరుధిరాదులఁ బాడుచేయక శుద్ధపఱచునదియు, నెయ్యి పా
లు, పెఱుగు, కూరమొదలగు నుపకరణములతోఁగూడి యుం
డునదియునైన యాహారము భుజింపవలయును. భోజనము
చేయుచోటు పవిత్రమైనదై యుండవలయు. ఎట్లనఁగా.

భోక్తారం విజనేరమ్యేని స్వాంతేచశుభేశుచౌ
సుగంధిపుష్పరచితే సమేదేశేథభోజయేత్.

సుశ్రు. సూ. అ. 46.

మిక్కుటంబుగ రాకపోకలు కలుగనట్టియుఁ బుష్పవా
టికలకంటఁగూడ నతిమనోహరముగ నిర్మింపఁబడి విచిత్రములై
న సుగంధద్రవ్యంబులతోడ నలంకరింపఁబడి యుండునట్టియు,
గడ్డి, దుమ్ము మున్నగు పదార్థము లెగురులాడుచుండక నిర్మ
లముగ నుండునట్టియుఁ బవిత్రమగునట్టియు శుద్ధప్రదేశంబున
భోజనముచేయుచుండవలయును. భోజనముచేయు సమయ

మతిశీఘ్రముగఁ గాని యత్యాలస్యముగ గాని యుండఁదగదు. మరియు నానమయంబున నెక్కువగ మాటలాడుటయు, నవ్వుటయు లోనగు వ్యవహారముల నలుపఁగూడదు.

ఏపదార్థము దినుటవలన శరీరము నీరోగముగనుండునో విచారించి చూచికొని యట్టిదానినే తినుచుండవలయును. ఈప్రకార మొకపర్యాయము భుజించి యది జీర్ణమైన పిదప స్థిరచిత్తమున మరల భుజింపవలయును. నిషేధాన్నమెప్పుడు గాని తినఁగూడదు.

అభోక్ష్యం దుష్టముచ్ఛిష్టం పాపాణత్యణలోష్ఠవత్
ద్విష్టంవృషితమస్వాదు పూతిచాన్నం వివర్జయేత్
చిరసిద్ధం స్థిరః శీతమన్న ముష్ణీకృతంపునః
అశాంతముషదగ్ధంచ తథాస్వాదు నలక్ష్యతే.

సుశ్రు. సూ. అ. 46.

ఏయన్నము మలినమగునో, దేనియందు విషాదికుత్సితపదార్థంబులు కలసియుండునో, యెయ్యది యెంగిలిచేయఁబడునో, దేనియందు తాలుగడ్డిపెల్లులుండునో యేయన్నము పాసిపోవునో, యెయ్యది స్వాదురహితమగునో, దేనివీక్షించుటవలన లాలాజలమూరుట యాగునో, పచనముజేసి చాలసేవగుటచే నేయన్నము కఠోరమగునో, యేది చల్లారిన తరువాత మరలవేడిజేయబడునో, దేనిదినుటచే బాధకలుగు

నో, యుష్టాధిక్యంబున నెయ్యది చిమిడిపోవునో యట్టి యన్నము నెప్పుడును భుజింపఁ గూడదు.

హితాశీస్యాన్నితాశీస్యాత్ కాలభోజీ జితేంద్రియః
పశ్యత్ రోగాబహ్వూకప్తాబుద్ధిమా విషమాశ
నాదితి చర. ని. అ. 6.

భోజనమందు వ్యత్యయము కలుగుటంజేసి యనేకరోగము లుత్పన్నములగుచుండును. కావున నాఁకలి ననుసరించి యనఁగా నాఁకలికాకపూర్వమేగాని, యాఁకలియైన తరువాతఁ జాలసేపునకుఁ గాని భుజించుచుండక నియతసమయంబున భోజనము సేయుచుండవలయును. సమయవ్యతిక్రమణంబున హానికలుగుట నిశ్చయము. ఎట్లనఁగా.

అప్రాప్తకాలేభుంజానః శరీరేహ్యలఘానరః
తాంత్రావ్యాధీనవాప్నోతి మరణంవానియచ్ఛతి
అతీతకాలేభుంజానో వాయునోపహతేనలే
కృచ్ఛాద్విపచ్యతే భుక్తంద్వితీయంచనకాంతి.

సుశ్రు. సూ. అ. 46.

శరీరమస్వస్థమై యాఁకలిగలుగకయున్నతరి నన్నముదినుటవలన మనుజుఁడు విస్తారమైన దుఃఖమనుభవింపవలసివచ్చును. అట్లొనరించుటంజేసి శరీరముమరింత రోగగ్రస్తమగుటయగాక అకాలమరణముగూడఁగలుగును. అదేవిధముననాఁ

శలియైన వెంటనే భుజింపకపోవుటచే జఠరాగ్నిమందగిల్లును. తరువాతనన్నము దినుచోనతికష్టముమీఁద జీర్ణమగును. రెండవపర్వాయము భుజించుటకును నునసుగొలుపదు. నియతకాలములందు భోజనముచేయనియెడల నిటులే యనేకవిధములైన యుష్మదవంబులు సంభవించుచుండుఁగావున నట్టివ్యవహారంబులన్నియు వానివాని నియతసమయములందుఁగావించుకొనుచుండుటత్యంతముఖ్యమైయున్నది. మరియు నాయాఋతువులలో దొరకునట్టి ఫలములనవశ్యముగఁ దినుచుండవలయును. వానివలన రక్తశుద్ధియు, శరీరపుష్టియు, రోగనివృత్తియుఁగలుగును. గ్రంథవిస్తరభీతినీవిషయమై యింకనధికముగ్రవాచకము. విశేషములనెఱుఁగఁగోరిన వైద్యులవలనఁగాని స్వయముగ వైద్యగ్రంథముల నుండిగాని తెలిసికొనుఁడు. దక్షిణస్వరమాడుతరి భోజనము సేయవలయుననియు, ననంతర మొకటి రెండుగంటలకు వామస్వరమాడునపుడు నీరుద్రావవలయుననియు స్వరోదయమను గ్రంథముగ్రవాచకముఁబడియున్నది. వెండియు నీభోజనవిషయమైన విశేషవ్యవస్థ చరకవిమాన స్థానము యొక్క ప్రథమాధ్యాయమందును, సుశ్రుతనూత్రస్థానము యొక్క 46 యధ్యాయంబుననుగలదు. మరియు,

హేయమ్ దుఃఖమనాగతమ్. యోగ. పా. 2.

ఏదైన దుఃఖమురాకమునుపే దానిరాకుండఁజేసి కొన

వలయునని యహర్నిశము ధ్యానముగలిగియుండవలయును. అట్లుముందు జాగరూకతవడునలఁడే బుద్ధిమంతుఁడు. మనుజులు రోగగ్రస్తులైనతోడనే యశక్తులై సకలకార్యముల వదలుకొని యూరకకూరుచుండి యుండవలసివచ్చును. మొట్టమొదలు రోగి కత్యంతమైన దుఃఖముకలుగును. రెండవది రోగికి శ్వశరీరమే యప్రియముగను, దుఃఖదాయకముగను బ్రతీతమగుచుండును. అట్టిచో నాలుబిడ్డలఁగూర్చియు, ధనముమొదలైన యితరపదార్థములఁ గుఱించియు వచింపనేల? మూడవది రోగనివృత్తికొఱకు వైద్యనారాధింపవలయుఁగదా! రోగమునఁ యమగుసదియుఁగానిదియు నెవరును వచింపఁజాలరు. కానిముందు ధనముమాత్రమువ్యయమగును. నాలుగవది జీవికకుభంగముకలుగును. అందుమూలమునఁ దక్కిన కార్యములన్నియు నిలిచిపోవును. భార్యాపుత్రుల కమితములైన కష్టములు వాటిల్లును. వెండియు శరీరమొకపర్యాయము రోగగ్రస్తమయ్యెనేని మరలఁబూర్వపుస్థితి నెప్పటికీఁ బొందనేరదు. గడియారమొకమారు చెడిపోయినయెడల బాగుచేయించినచో మరలఁదిరుగ నారంభించునుగాని క్రొత్తదానియంతబాగుగానేరదు. అదేప్రకారము శరీరవ్యవస్థయు నెయున్నది. శరీరమురోగగ్రస్తమగుచో మనుజుఁడు త్వరలోనే మృతినొందును. కావున బ్రతిమనుష్యుఁడు సాధ్యమైనంతవరకు రోగమురాకుండ జనదేహము

రక్షించుకొనుచుండవలయును. అట్లుకాపాడుకొనుటకుఁ గొన్నిసాధనము లిందువాసెదము.

1. నివాసముజేయు ప్రదేశముత్తమమైనదిగా నుండవలయును. ఒక్కొక్కమనుష్యుఁడు నివసించుగది తక్కువకు దక్కువ పండ్రెండడుగులపొడవును, నెనిమిదియడుగుల వెడల్పు బదునైదడుగులయెత్తు గలిగియుండుటచితము. వాయువుభారాశముగ రాకపోకలుసేయుటకై నాలుగుప్రక్కల కిటికీలుండవలయును. శీతప్రధానమైన దేశమందింతకు సగముపరిమితిగలదైనను హానిలేదుకాని యుష్ణదేశంబునందింతకుఁ దక్కువకూడదు.

2. వాసముజేయుచోఁజెల్లప్పుడు శుద్ధముగను, బవిత్రముగను నుంచుకొనుచు దుర్గంధము కలుగకయుండులాగున మలవిసర్జనముసేయు పెరఁజులను, జలదారులను శుభ్రముజేయించుచుండవలయును.

3. గృహములు మరింత దగ్గరదగ్గర నింటిమీఁదనిల్లుగ గట్టఁబడఁగూడదు. ఇంటిముందు పుష్పవాటికలఁగాని వృక్షాదులఁగాని పెంచ నగును.

4. పరిశుద్ధమైనవాయువు వచ్చునట్టియేర్పాటు జేసికొనవలయును.

5. వడియఁబోయుట మున్నగువానివలనఁ ద్రాగెడిసీరు

• నిష్కల్మషమైనదిగ నుంచుకొనవలయును.

6. వస్త్రములు, శయ్యలు, పాత్రములులోనగువస్తువులు నిర్మలినములుగనుండవలయును.

7. యుక్తాహారవిహారంబులనఁగా నాఱుగంటలకుఁ దక్కువయు, నెనిమిదిగంటల కెక్కువయుఁ గాకయుండ నియతనమయంబుల నిదురించి మేల్కొనుచు, భోజనాదివ్యవహారంబుల పైతము నియతముదప్పక చేయుచుండవలయును,

8. బ్రహ్మచర్యము బాలింపుచు వ్యాయామమునలుపుచుండవలయు.

9. మాదకద్రవ్యములుఁజయోగింపఁగూడదు.

10. దుస్సాంగత్యమునుండియు, ద్యూత, వ్యభిచార మద్యపానాది దుర్వ్యసనములనుండియు దూరగులై యుండవలయును.

11. శరీరము మధ్యమస్థితియందుంచికొనఁ బ్రయత్నము సేయవలయును. ఎట్లనఁగా

అత్యంతగర్హితా వేతే సదాస్థూలకృశౌనరా
శ్రేష్ఠోమధ్య శరీరస్తు కృశః స్థూలాత్తుపూజితః.

సుశ్రు. సూ. అ. 15.

అత్యంతస్థూలకాయఁడుగాని మరింత బక్కచిక్కియుండు నతఁడుగాని యుత్తములనఁబడరు. ఎందుచేతనన స్థూలశరీ

రుఁడు కదల మెదలలేకయుండును. శక్తిలేక సన్నగనుండువాఁడును గదలమెదలఁజాలఁడు. కావున నాతిక్ష్పశంబును, నాతిస్థూలంబును నగు శరీరము గలిగియుండుటకుఁ బ్రయత్నము జేయుచుండవలయును. యుక్తాహార విహారంబులవలనను, వ్యాయామాదులవలనను నట్లుండుటకు సాధ్యమగును. ఇంతవఱకు వచించినదీతులకు వ్యతిరేకముగ నడుచుకొనుచుండుటం జేసియే పట్టణవాసులగు మనుజులనేకులు పాలిపోయిన మొగములతో, హీనగాత్రులై, వీర్యశూన్యులై రోగగ్రస్తులును మందులునునై యున్నారు. అట్టివారికి క్షయమగుచుండును. నికృష్ట సంతానము కలుగును. సౌఖ్యమనునదివారికి లేనేలేదు. కావునఁ బూర్వోక్త రీతి ననుసరించి యాహార, నిద్రాసన, స్నాన, స్నాన, యానపానాది సకలవ్యవహారంబుల యుక్తమార్గమునఁ జేసికొనుచుండుట శ్రేయస్కరము.

12. మనస్సును స్థిరపఱచికొని దాని నెల్లవేళల శోకము, కోపము మొదలైన వానికి దూరముగ నానందమందుంచవలయును.

యస్మాన్నబ్బుతే కిరచన కర్మక్రియతే.

యజ. అ, 34.

మనస్సులేనిచో మనుజుఁ డీకార్యంబును నలుపఁజాలఁడు వెండియు స్థిరత లేనియెడల మనస్సునకు శోకము కలుగును

యేశోక మనువర్తంతే సతేమాం విద్యతేనుఖం
 తేజశ్చక్షుయతే తేమాం సత్వం శోచితు మర్హసి
 శోకేనాభి ప్రసన్నస్య జీవితేచాపి సంశయః

వా. రా. కి. కా. స. 7.

ఎవఁడు శోకాకులుడై యుండునో వానికి సౌఖ్యము
 లభింపదు. అట్టివాని తేజస్సు నాశనమగును. మీరు సీతావి
 యోగంబున దుఃఖంపకుఁడు. ఎందుచేతనన శోకవ్యాకుల చి
 త్తుఁడు జీవించుట దుర్ఘటము. త్వరలోనే మరణమొందును, కా
 వున శోకముమానుఁడని యంజలిబద్ధుడై సుగ్రీవుఁడు రాముని
 తో వచించియుండెను. మరియు గ్రోధముగూడ నిట్టిదియే.

క్రుద్ధఃపాపంనకుర్యాత్కః క్రుద్ధోహన్యాత్ గురూనపి
 క్రుద్ధఃపురుషయావాచానరః సాధూనధిక్షిపేత్
 వాచ్యావాచ్యం ప్రకుపితోనవిజానాతిక్ష్వాచిత్
 నాకార్యమస్మిక్రుద్ధస్యనావాచ్యం విద్యతేక్వచిత్

వా. రా. సుం. కాం. స. 55.

కోపమూనుటంజేసి యెవఁడు పాపమొనరింపకుండఁగో
 లుగు! కోపముకలిగిన మనుష్యుఁడు తనగురువునైన జూపివేయు
 ను. సజ్జనుఁడయ్యుఁ గినుకవొడమిన దుర్వచనము లేవచించును.
 కోపముకలుగుటతోడనే మనుజుఁడొకవిధముగ బుద్ధిహీనుడై
 వాచ్యావాచ్యములఁ బెక్కింటి వడరును. అందువల్లన విద్యే.

షమువ్యాపించును. తన్ములంబున శారీరక, మానసిక, సా
మాజికహానిచేకూరును. కావునననుచితమైన క్రోధమూనఁదగ
దనిహనుమంతుఁడు తనకుఁదానేబోధించుకొనియుండె. అటులే

లోభాత్ క్రోధఃప్రభవతిలోభాత్ కామః

ప్రజాయతే

లోభాన్మోహశ్చనాశశ్చలోభః పాపస్యకారణం.

హి. మిత్ర. 1.

లోభమువలననే కామక్రోధమోహము లుత్పన్నముల
గును, లోభమునదనకే హానిచేకూరును. లోభమేసకలపాపము
లకు మూలము.

పీత్యామోహమయీంప్రమాదమదిరా

మున్మత్తభూతంజగత్.

భర్తృ. వై.

మోహముకల్లుతోసమానముగ మానవునిప్రమాదవ
శునిఁజేయును. వెండియు నున్మత్తుఁడగును.

సమ్మోహాత్ స్మృతివిభ్రమః భ. ల. 2.

మోహమున స్మృతియు నాశనమగును. దానివలన మ
నుష్యునియందు మనుష్యత్వమేయుండదు. కావున దుష్టమైన
మోహముం బరిత్యజించుట యయోగ్యము. ఇటులే యహం
కారాది తక్కిన దుర్గుణంబులన్నింటివలనగూడ రోగముద్భవించు
చుచుండును.

ఈర్ష్యభయక్రోధ పరిక్షతేన లుబ్ధేనరుద్దైన్యనివీడితేన
ప్రద్యేషయుక్తేనచ సేవ్యమానమన్నంనసమ్యక్ పరిణామమేతి
నుశ్రు. నూ. అ. 46.

ఈర్ష్య, భయము, క్రోధము, లోభము, దైన్యము, ద్వేషము మొదలైనవానిఁ పొందియుండినయెడల నట్టిపురుషుఁడు భుజించు నాహారము తగురీతి జీర్ణముగానేరదు. తిన్నయన్న మరుగనిచో మనుజుఁడు కొలఁదిదినములలోనే ప్రపంచమును వదలవలసివచ్చును. కావున సీనమస్త దుర్వ్యసనములనుండియు దుర్వ్యసనములచేఁగలుగు ఆగంతుకరోగముల నుండియుఁ దప్పించుకొనుచు సంపూర్ణమైన యాయువు ననుభవించుటకు బ్రయత్నము జేయుచుండవలయును. అమాయకులయిన జనులు కపాలమందెంత వ్రాయఁబడియున్నదో యంత ఆయువేగాని కొంచెమైనఁ దగ్గుటగాని, యెక్కువగుటగాని లేదనుతలంపు గలిగియున్నారు. ఇట్లుతలంచుట శాస్త్రవిరుద్ధంబును హానికారకంబునునై యున్నది. ఎందుచేతనన నాయువునభివృద్ధి చేసిల నుటవలన నభివృద్ధిబొందును. పాడుచేసికొనుటచేఁ దగ్గియుఁబోవును. ఇందువిషయమై చరకమందు గాలమృత్యువు నకాది మృత్యువు ననుపేర వివరముగ లిఖింపఁబడియున్నది ఎట్లనఁగా.

యథాయానసమాయుక్తోఽప్రకృత్యైవాక్షుగుణైః.

రుపేతః, సర్వగుణోపపన్నో వాహ్యామానో యథాకాలం
వావసానం గచ్ఛేత్.

తథాయుః శరీరోపగతం ప్రకృత్యా యథావదుపచ్ఛర్య
మాణం, స్వప్రమాణక్షయూదేవ అవసానం గచ్ఛతి సమృ-
త్యుఃకాలే, యథాచన ఏవాత్మోతి భారాధిష్టితత్వా ద్విషయ
పథాదపథా దక్షచక్రభంగా ద్వాహ్యవాహకదోషాదనిర్దో-
క్షాత్ పర్యసనాదను పాంగాచ్చాంతరా వ్యసనమాపద్యతే.

తథాయు రవ్యయథా బలమారంభాదయ ధాగ్న్య
భ్యవహరణా ద్విషమాభ్యవహరణా ద్విషమశరీర స్యాపాదతి
మైథునాదసత్ సంశ్రయాదు దీర్ఘవేగవిన్దిగహ ద్విధార్యవేగా
విధారణాత్ భూతవిమాగ్న్యప తాపాదభి ఘాతాదాహార వివ-
ర్జనాచ్చాంతరావ్యసనమాపద్యతే సమృత్యురకాలే.

చర. వి. అ. శి.

బండి మంచియిరునుగలిగియుండి సరియగురీతిఁ బోవు
నెడల నెంతపర్యంతమా యిరును దృఢముగనుండునో యంత
పర్యంతము బండియు సరిగబోవుచు నిరునువిరిగినంతనే బండి
యుఁగూలును. అదేప్రకారముగ నాయువుగూడ శరీరముయొ-
క్క దృఢత్వముమీఁద నాధారపడియుండి శరీరదార్ధ్యముపో-
యినతోడనే యాయువుసయితము నాశమగును. ఇట్లుసంభ-
వించు మరణమునకే కాలమృత్యువనిచురు. బండియందు మి

కుటుంబగు భారమువేయుట వలనఁగాని, మిట్టపల్లములుగల
 పాడునేలపై నడచుటచేతగాని, నడపించువాని తెలివి తక్కువ
 చేత నిక్కడనక్కడఁ బల్లములందుఁ గూలుటవలనఁగాని, యేప్ర
 కారముగ బండినిసమాళింపవలయునో యదిసారథికి దెలియక
 పోవుటచేఁగాని బండియొక్క యిరునువిరుగును. అంతబండియు
 గూలిపోవును. అదేప్రకారఁ మాయువుకూడ శరీరబలమునకు
 మించిన పనులుచేయుటచేతను, జఠరాగ్నికిఁ గావలసినంత యా
 హారము దొరకకపోవుటచేతను, అకాలములందు భోజనముచే
 యుటంబట్టియు, దేహమునువిపరీతదశలలో మగ్నముచేయుట
 చేతను, మితిమీరిన మైధునంబునను, మష్టలసంసర్గంబునను,
 బూర్వోక్తములైన వేగముల నాపుటంజేసియు, నేయేవేగంబు
 లధరింపవలయునో యట్టివాని బూననికారణంబునను, జలము,
 అగ్నిలోనగువానిచేతను, మనుష్య పశుపక్ష్యాదుల వలనను,
 విషమాగ్నులతాపంబునను, నేదేనిపదార్థ విశేషముయొక్క
 యాఘాతంబునను, లంఘనములు, నుపవాసములు మున్నగు
 వాని గావించుటంబట్టియు క్షీణించి మనుష్యుడు శీఘ్రకాల
 మందమృతినొందుచుండును. ఇట్టిదానికే యకాలమృత్యువని
 పేరు మనుజుఁడేప్రకారంబగు సంయమమువలన నుండవలయు
 నని వైద్యగ్రంథములలో వ్రాయఁబడియున్నదో యాప్రకార
 మయిండవలయును, మరియు యోగాభ్యాసముమొదలగు

నవి చేయునెడల మనుష్యుని యాయువు నిశ్చయముగ నభివృద్ధి
 బొందును. విపరీతప్రభర్తనంబుల మూలమున నాయువు క్షీణిం
 చియుఁబోవును. ఆయువు న్యూనాధికంబులగుట శరీరముయొ
 క్క ప్రాశస్తా దార్థ్యములమీఁదను, మిథ్యాహారవిహారంబుల
 నుండి తప్పించుకొని శరీరమును సరియగు నియమంబుల నెల
 కొల్పుకొనుటమీఁదను నాధారపడియున్నది. కపాలమందా
 యువు వ్రాయఁబడియున్నదను మాటలన్నియు నబద్ధములే.
 కావునఁబూర్వోక్త విధానంబున భోజనాదికార్యంబుల నిర్వర్తిం
 చుకొని యనంతరమాజీవికనిమిత్త మెంతకాలము గావలయు
 నో యంతకాలము దానికి వినియోగించుకొనవలయును. అ
 టుపిమ్మట మరల నావశ్యకములైన కార్యములను, భోజనాదు
 లను దీర్చికొని కొంత సమయమును స్వసంతానముయొక్క
 రక్షణశిక్షణముల కుపయోగించుకొనవలయును. అనంతరము
 కొంచెముకాలము సార్వజనికహితకార్యములలోఁ గడపి మరి
 కొంతసమయమును విశ్రాంతిగైకొనుటయందును, మనోరంజ
 నములైన వ్యాయామాదులయందును బుచ్చవలయును. తరు
 వాత గృహకార్యవిశేషములేమైనఁ గలుగుచో వానిందీర్చికొని
 సాయంకాలభోజన మొనరించి కొంచెముసేపు పుస్తకావ లోక
 నాది కార్యంబులఁ బ్రవృత్తుడై తదనంతరము శయనింపవల
 యును. నిదురించుట రాత్రిబదిగంటలకుఁ దగ్గరగనే యుండవల

యును. దినమంతయుఁబనిచేయుటంజేసి మానవునిజ్ఞానజనక, క్రియాజనకతంతువు లలసియుండును. వానికి విశ్రాంతి నవసరముగ నొసంగవలయుగాన మనుజునకు నిద్దురపరమావశ్యకము. నిదురలేనిచో మనుష్యుఁడు కొలఁదిదినంబులలో రోగగ్రస్తుఁడగును. కాని యెనిమిదిగంటల కెక్కువయు, నైదుగంటలకుఁదక్కువయు నిదురింపఁగూడదు. నిద్రుంచుటయందట్టి వ్యత్యాసము గలుగుటచేతను రోగములుత్పన్నములగును. ఎట్లనఁగా

వికృతిర్హి దివాన్వపాన్ నామతత్రస్వపతామ ధర్మః
సర్వదోషప్రకోపశ్చ, తత్ప్రకోపాచ్చ కానశ్వాస
ప్రతిశ్వాయశీరోగారవాంగమర్దారోచకజ్వరాగ్ని
చార్బల్యానిభవంతి.

రాత్రావపిజాగరితవతాం వాతపిత్తనిమిత్తాస్త
ఏవోషద్రవాభవంతి తస్మాన్న జాగ్రయాద్రాతౌ
దివాన్వప్నంచ వర్జయేత్ జ్ఞాత్వాదోషకరావేతౌ

బుధః స్వప్నం మితంచరేత్. సు. శా. అ. 4-

చగటివేళ నిదురించుటచే వికారముకలుగును. మరియు వల్లు దినమందు నిద్రించుట అధగ్మంబును, రక్తమందలిదోషములకు బ్రకోపకారియునైయున్నది. రక్తమందలి దోషములు పెచ్చుపెటుగుటమూలమున గానశ్వాసము, ముక్కునుండినీరు కారుట, తలభారముగనుండుట, హస్తపదాద్యవయవంబుల

నొప్పులుపుట్టుట, ఏవస్తువుమీఁదఁగాని రుచిలేకపోవుట, శరీర మందు జ్వరముకలుగుట, జఠరాగ్నిమందగిల్లుటలోనగు రోగ ములనేకములుత్పన్నములగును. రాత్రులందు నిదురింపక మేల్కొనియుండుటచేత గూడ నీరోగములేజనించును. కావుననిట్టి రోగములు కలుగకయుండ వలెనని కోరునతఁడు రాత్రులందు జాగరణ మొనర్చుటయు, బగలు నిద్రించుటయు మానవలయును. పనిలేనివారనేకులు పగలంతయు నిదురించి గుడ్లగూఁబలలాగు రాత్రియంతయు మేలుకొని తిరుగుచుందురు. బుద్ధి మంతులగు వారలట్లేన్నఁడు జేయఁగూడదు. నిమిత్త విశేషముల వలన బూర్వోక్త నియమంబులకు వ్యతిరేకముగ నిడురించుటం జేసి శరీరమున కారోగ్యము కలుగునెడల నట్లుచేయవచ్చును. గాని నిద్రావ్యసనంబునకులోనై పగలు నిదురించుటవలన మాత్రమనేకరోగములుకలుగును. మరియు

అకాలేతి ప్రసంగాచ్చ న చనిదా నిషేవితా

సుఖాయుషీ పరాకుర్యాత్ కాలరాతిరివాపరా.

అష్టా. సూ. అ. ౧.

వేళగానివేళ నిదురించుటవలనను, మిక్కుటంబుగ నిదురించుటవలనను, మొదలు నిద్దురయే పోకుండుట మూలమునను మనుజునిసౌఖ్యమునకు నాయువునకు నాశనము కలుగునని యష్టాంగహృదయమున వ్రాయఁబడియున్నది. కావున

బుధః స్వప్నం మితంచ శేత్.

అను నీనుశ్రుతవాక్యము ధ్యానమందుంచికొని యుక్తి పూర్వకముగ శయన జాగరణాదులనలుపుచుండవలయును.

యదాతు మనసిక్లాంతే కర్మాత్మానః క్లమాన్వితాః
విషయేభ్యో నివర్తంతే తదాస్వపితి మానవః

ఏసమయమందు మనస్సు, నింద్రియములు వానివాని కార్యములం దలఁతనొంది విషయములనుండి నివృత్తములై యుండునో వానికే నిద్రావస్థయనిపేరు. మరియు

అభావప్రత్యయాలంబనా వృత్తిర్నిద్రా. యో. పా. 1.

ఇంద్రియాదులమూలముననే యితరపదార్థములయొక్కయు జ్ఞానముకలుగకయుండుట నిద్దురయని యోగశాస్త్రము నలిఖింపఁబడియున్నది. నిదురింపవలసినకాలమున నిదురించుట వలన శరీరమారోగ్యవంతమైయుండుఁగావున నియమానుసారము మనుజుఁడవశ్యము నిదురసేవింపవలయును.

మనుజునకు మూఁడవకర్తవ్యమపత్యసంగోపనమని యిదివఱకే వ్రాసియుంటిమిగదా. ఈయపత్యసంగోపనము గర్భాధానము మొదలుకొనియే గణింపవలసియున్నది. ఎందుచేతననఁగా నేదైననొక వృక్షముయొక్క బీజము మంచిదికాకపోవుటచేతను, విత్తనమువేయఁబడు భూమి బాగుపఱచినది కాకపోవుటచేతను, విత్తనమునాటి వానికేరీతినాటవలసినదియు దెలి

యకపోవుటవలనను, రీతి తెలిసియుండియు నేజేని నిమిత్తవిశేష
మంబున విధికి విరుద్ధముగ నాటుటచేతను, ఏనమయంబున వి
త్తనము నాటఁదగునో యాసమయంబున సరిగనాటకపోవుట
మూలమునను, నాటినతరువాతఁ దిన్నగరక్షింపని కారణంబున
ను నిట్టివేయగు పెక్కు హేతువులవలన నుత్తమమైన మొక్క
మొలవజాలదు. పుట్టుకతోడనే పాడయిన మొక్కను తరువా
తఁబోషించునతఁడెంత నేర్పుగలిగి యెంతజాగరూకుఁడై రక్షిం
చినను నదియు త్తమఫలదాయకమెప్పుడునుగా నేరదు. అదేవిధ
మునగర్భాధానము మొదలుకొని యపత్యసంగోపనము కావిం
పఁబడదేని దరువాతఁగూడ నుత్తమరీతికలుగఁజాలదు. కావున
మొట్టమొదలు మనుష్యులు గర్భాధానసంస్కారమున కే యీ
దున యోగ్యులగునదియు చెఱిసికొనియుండవలయును. తక్కు
వకుఁదక్కువ స్త్రీపురుషుల గర్భాధానమునకు దగినయీఁడు
గుఱించి

పంచవింశతతో వర్షేపుమాన్ నారీతుపోడశీ

సమత్వాగత వీర్యతౌజానీయాత్ కుశలోభిషక్.

సుశ్రు. సూ. అ. 35.

ఇటువదియైదుసంవత్సరముల పురుషుఁడును బదియాలు
సంవత్సరములస్త్రీయు నైనయెడల నాయీఁడునందిటువురియొ
క్క వీర్యము పక్వమైయుండుటంజేసి యదే వయసునందు స్త్రీ

పురుషుల కు క్తసంస్కారము చేయుట మోగ్యము. మరియు

ఊనపోడశవర్షాయామప్రాప్తః పంచవింశతిం

యథ్యాధత్తేపుమా గర్భంకుక్షిస్థఃసవిపద్యతే.

జాతౌవానచిరంజీవేజీవేద్వాదుర్భలేంద్రియః

తస్మాదత్యంతశాలాయాం గర్భాధానంనకారయేత్.

సుశ్రు. శా. అ. 10.

పదియాఱుసంవత్సరములు రాకపూర్వము స్త్రీకిని, ని
ఱువదియైదేడులురాకపూర్వము పురుషునకును వీర్యమపక్వమై
న స్థితియందుండునుగావున నట్టితక్కువ వయసువారలకు గ
ర్భాధానముచేయఁగూడదు. అజ్ఞానవశంబుననట్లు చేయుటవల
న గర్భమునకు విపత్తునంభవించును. దైవసంయోగంబున నె
కవేళ గర్భమునిలచినను శిశువుపుట్టుటతోడనే మరణించును.
అట్లువెంటనే చావక బ్రతికియుండినయెడల దుర్భలేంద్రియం
బులఁగలిగియుండును. కావునబదియాఱేండ్లకుఁ దక్కువయూడు
న స్త్రీకిని, నిఱువదియైదేండ్లకు దక్కువప్రాయమునఁ బురుషున
కును గర్భాధానముచేయఁగూడదని ధన్వంతరి సిద్ధాంతము గా
విందియున్నాఁడు. ఇటులే, యష్టాంగహృదయములోఁగూడలి
ఖంపఁబడియున్నది చూపుఁడు.

తస్యాం పోడశవర్షాయాం పంచవింశతివర్షః పురుషః

పుత్రార్థంప్రయతేత్,

తదాహితౌప్రాప్తవీర్యావీర్యాన్వితమపత్యం. జనయతః
ఊనపంచవింశతి వర్షేణోనఘోడశవర్షాయామాహితోగర్భః
కుక్షీస్థవవినాశమాప్నుయాదల్పాయుర్బలాఠోగ్య
విభవోవాస్య్యాద్వికలేంద్రియోవా.

అష్టా. శా. అ. 1.

పదియాఱువర్షముల స్త్రీయు, నిఱువదియైదుసంవత్సరము
లపురుషుఁడును సంతానమునిమిత్తము ప్రయత్నముచేయవల
యును. ఆయాఁడునందు స్త్రీపురుషులువీర్యవంతులై యుండు
కారణమున వారికిజనియించుసంతానము సయితము వీర్యవంత
మైయుండును. పదియాఁడేండ్లకుఁ దక్కువప్రాయంబున స్త్రీయు,
నిఱువదియైదేండ్లకుఁదక్కువప్రాయంబున బురుషుఁడును గర్భా
ధానమందు బ్రవృత్తులగుదురేని గర్భముపడియేపోవును. ఒక
వేళి సంతానము కలిగినయెడల నట్టివారల్పాయువులు, దుర్బ
లేంద్రియులు, బలహీనులు, దేజోరహితులునై యుందురు. కా
నఁ బదియాఁడేండ్లలోపలస్త్రీయు, నిఱువదియైదేండ్లలోపలబురు
షుఁడును సంతానమునకై ప్రయత్నముచేయఁగూడదు. అపరిప
క్వమైనవిత్తమును బాడునేలయుండు వైచుటవలన బాడు
చెట్టుమొలచి పాడుపండ్లనొసంగులాగునఁ దక్కువయ్యాఁడుగల
స్త్రీయునుపాడునేలలోఁ దక్కువవయసుగల పురుషునియొక్క
యఫక్యవీర్యంబను బీజమునాటఁబడుట మూలమున నుత్ప.

న్నమగు బాలకుడను వృక్షమునుండిగలుగు ఫలములును చెడ్డవియై ప్రపంచమునకు హానికారకములగును. ధన్వంతరిమొదలగు మహానుభావులు వచించియున్న యిట్టిసిద్ధాంతంబులకు విరుద్ధముగ సడుచుకొనుచుండుటంజేసియే నేడుముఖ్యముగ మన హైందవజాతికి మహానీచదశ సంప్రాప్తమైయున్నది. నూటికిబదిలేక ఇటువదిమందికి గర్భమునిలచిన నిలచునేమోకాని మిగిలిన స్త్రీలకు గర్భస్థాపనయేకాదు. అయినప్పటికి మధ్యకాలమందేపడిపోవును. గర్భపాతంబున స్త్రీయొక్క శరీరముభ్రష్టమైపోవును. మరియుఁదక్కువయీఁడునందు గర్భముధరించుటంజేసి పాపమనేకస్త్రీలు మృత్యుదేవత పాలగుచున్నారు. ఇందువలన నింతకింఁటఁగూడ నధికభయంకరమైన పరిణామము కలుగుచున్నది. ఇట్టివారల కుత్పన్నమగుసంతానము రోగగ్ర.

ప్రమై యల్పాయువు దారిద్ర్యము మొదలగునేక దుర్గలక్షణములతో గూడుకొనియుండును. మరియునట్టి న్యూనావస్థలయందు గర్భాధానముచేయఁబడుచుండుటమూలన, మనుష్యజాతి పాడగుచువచ్చుచున్నది. ఆలోచించిచూడ మనుష్యజాతియొక్క సముద్భవంబునకు స్త్రీలు మూసముల వంటివారలు. ఈమూసము (పోతపోయుటకగునచ్చులు) లెంతవిశాలము లెంతదృఢవంతములై యేప్రకారముగనుండునో యట్టిపరిమాణములే గలసదార్థము లేర్పడుచుండును. పదియాఁజేండ్లకుఁ ద

కృష్ణవయోఽనునందు స్త్రీయొక్క గర్భాశయము చిన్నదిగనుండుకారణమున నందుత్పన్నమగు సంతానము గొప్పశరీరముగలదిగ నెట్లుకాగలుగును? చిన్నతనమొదిల్లు గర్భాధానములు చేయఁబడుచుండుటచేతనే మనుష్యులు హ్రస్వగాత్రులగుచున్నారు. ఇక స్త్రీపెద్దదై పురుషుఁడు తక్కువవయసువాఁడయ్యెనేని నప్పుడుగూడ నికృష్టసంతతియే కలుగుచుండును. ఎట్లనఁగా

అతిబాలోన్యసంపూర్ణసర్వధాతుఃస్త్రీయోవజన్
ఉపతప్యేత సహసా తటాకమివకాజలం.

చర. బి. అ. 2.

పురుషునివీర్యము మిక్కుటముగక్షయమై కొలఁదిమాత్రపు నీరుగలిగియుండు చెఱువుంబోలి శరీరముశోషించిపోవును. అటులే స్త్రీచిన్నదై పురుషుఁడు మరింత పెద్దవాఁడయ్యెనేని నప్పుడును నికృష్టసంతానమేకలుగును. మరియు నీవిధానము స్త్రీకత్యంతహానికారకము.

మైథునాదతిబాలాయాః పుష్కజంఘోరువంక్షణం
రుజయన్దూషయేద్యోనింవాయుప్రాక్చరణాత్తుసా.

చర. చి. అ. 30.

పదియాతేండ్లకుఁ దక్కువయోఽనుగల స్త్రీయట్టికార్యమందుఁ బ్రవృత్తయ్యెనేనిఁ బొత్తికడుపు, జంఘలు మున్నగు

స్థలములలో రోగముద్భవించును. గుహ్యాస్థానము దూషితమై శరీరమునకన్ని విధముల నపాయమేకలుగుచుండును. ప్రసవము గుతరుణంబున స్త్రీకి భరింపశక్యముగాని దుఃఖముకలుగును. వెండియు రోగములనేకములుకలుగును. అట్టిప్రసవవేదన న హింసనోపని కారణంబుననే పాప మబలలగు వారలనేకమంది ప్రాణములసయితము గోల్పోవుచున్నారు. కావునఁ బదియా. తేండ్లకుఁ దక్కు-వయ్యాఁడున స్త్రీయట్టికార్యమందుఁ బ్రవృత్తు రాలుగాఁగూడదు. మరియుఁబదియాతేండ్లుదాటినతరువాత స్త్రీ కిజనించు సంతానమే యారోగ్యవంతమైయుండునని ప్రపంచ మంతటంగల వైద్యశాస్త్రవేత్తలనుభవపూర్వకంబుగ సిద్ధాంతముజేసియున్నారు. బాల్యమందే స్త్రీయొక్క బ్రహ్మచర్య మునష్టమగునో యామెయెవ్యభిచారిణియు, వంధ్యయునగునుం కావుననట్టియామెతో సంగమముచేయఁగూడదు.

వెండియు వృక్షముయొక్క యపక్వబీజపు దృష్టాంతముప్రకారము చూచినను స్త్రీపురుషుల యపక్వరజోవీర్యములచేఁగలు గుసంతానము మహాఽధమంబును, దూషణయుక్తంబును నగు ననియే ప్రతీతిమగుచున్నది. కావునబాల్యావస్థయందు స్త్రీపురుషులు గర్భాధానసంస్కారమునుండి దూరగులైయుండవలయును. అల్పవయస్కుయగు శ్రీతోడసంసర్గముగావింపఁగూడదని నిషేధింపఁబడియున్నది. వైద్యగ్రంథములందు మాత్రమేగాదు.

న్యూనేవై రేతః సిక్తం మధ్యం స్త్రీయం ప్రాప్యస్థవిష్ణంభవతి.

ఐ. బ్రా. పం. 6. అ. 3.

పురుషునకంటఁ దక్కువయ్యఁడుగల తరుణవయస్కుయై
న స్త్రీయందు గర్భాధానముజేయుటవలన నుత్పన్నమగు బా
లకుఁడు స్థవిష్ణుఁడనఁగాఁ బుష్పశరీరియు దీర్ఘజీవియునగు నని,
ఐతరేయమందును,

ఆసాం ప్రథమే వయసిరేతః సిక్తం నసంభవతి

మధ్యమే వయసిరేతః సిక్తం సంభవతి. గో. బ్రా. పూ. ప్ర. 3.

స్త్రీలకుఁ బ్రథమవయస్సునందు, అనఁగాఁ జిన్నతనమాం
దు బీజము ప్రజోత్పత్తి జేయుటయందు సామర్థ్యముకలిగియుం
డదనియు మధ్యమవయసునందు అనఁగా నిండు జవ్వనంబున
రజమందలి బీజములు సంతానము నుత్పన్నముజేయుటయందు
సమర్థములైయుండునని గోపథంబునను వ్రాయఁబడియున్నది
కావునఁ దరుణావస్థయందే స్త్రీపురుషులు సంతానమునకుఁ బ్ర
యత్నము చేయుటచితము. ఇందలి ముఖ్యప్రయోజనంబేమ
నఁగా హీనసత్తము ముప్పదియాఱు పర్యాయములు స్త్రీధర్మ
ము గాంచుచుండినచో నందుమూలమున స్త్రీశరీరమందలి
యత్యుష్ణరజమంతయు బయటవెడలిపోవ దరువాత నట్టి స్త్రీ
కిజనియించు సంతానమునకు స్ఫోటకము, దద్దుమొదలగు పె
ద్దరోగములఁతగఁ గలుగనేరవు. ఈప్రజోత్పత్తి విషయమై సు

శ్రుత శారీరస్థానమందలి రెండవ యధ్యాయంబునను, నూత్ర స్థానమందలి 14 వ యధ్యాయమందును వ్రాయఁబడియున్నది. వృక్షశాస్త్రము, నెఱిగియుండు మాలియే వృక్షములబాగుగ నాటి పెంపఁగలుగు సామర్థ్యముం గలిగియుండును. అదేవిధమున మనుష్యరూపక వృక్షముల నుత్పన్నము జేయువిద్యయు మనుజుల కవశ్యముగఁ దెలిసియుండవలయును. ఇట్టివిధానము నెఱిగియుండనివారలు గర్భాధానసంస్కారమున కధికారులు కాజాలరుగావున నట్టివారలచేత నట్టిసంస్కారము జేయింపఁగూడదని చరక శారీరస్థానమందలి 2 వ యధ్యాయమందును, 8 వ యధ్యాయమందును, స్పష్టముగ నిషేధము చేయఁబడియున్నది. మరియు

యంగం గాగర్భవిధి నాధారయా మానసాగ్ధివం.

భార. శాం. అ. 46.

గర్భాధానవిధానము ననుసరించియే గంగ భీష్మునిధరించెనని కృష్ణుఁడు యుధిష్ఠిరునితో వచించియుండెను. గర్భాధానరీతి ప్రకార మానసంస్కారము చేయఁబడుచుండుటచేత నెట్టి జితేంద్రియులెట్టి శూరవీరులెట్టి ధర్మాత్ములైన పురుషులు జనియించుచువచ్చిరో యోజింపుఁడు. ప్రస్తుతకాలమందట్టి విధానమునకు వ్యతిరేకముగఁ గార్యములు జరుగుచుండుటంజేసియే యనేకులు దురాచారులు, వ్యభిచారులు, బహునారులు, అబ

హృచ్చారులు, బికారులు, పరధనాపహారులు, దుర్గుణకారులు, అవిచారులు, మాంసాహారులు, అసారులునై పశువులకంటె గూడ బశువులగుచున్నారు. ఇందువలన బ్రహ్మచర్యమునకుఁగలుగువాని యితింతయన నలవికాదు. కావున సంస్కారవిధుల ననుసరించియే యాయాసంస్కారములఁ జేసికొనుచుండవలయును. గర్భాధాన సంస్కారమునకుఁ బూర్వము, దరువాతఁ గూడ స్త్రీపురుషుల రుద్ర మనోహరమైన యుత్తమోత్తమ భోజనము జేయుచుండవలయును. ఎందుచేతననఁగా

ఆహారాచార చేష్టాభిర్యాదృశీభిః సమన్వితౌ

స్త్రీపురుషౌ సౌసము పేయాతాంతయోః పుత్రోఽపితాదృశః

సుశు. శా. అ. 2.

స్త్రీపురుషులెట్టి యాహారములెట్టి యాచారములెట్టి చేష్టలఁగలిగియుందురో యట్టివేవారలకు జనించు సంతానము నకుఁగూడ గలుగును. కావున గర్భాధానమునకుఁ బూర్వము నుండియు స్త్రీపురుషులారాది వ్యవస్థల యుక్తప్రకారము చేసికొనుచుండవలయును. మరియుఁ బురుషుఁడు వ్యర్థముగ దుశ్చేష్టితము నలుపఁగూడదు. అట్లుచేయుటమూలమున సంతానము బలహీనంబును, జేయకుండుటవలనఁ బలిష్ఠమునునగును. మరియు గర్భస్థాపనాంతరముగూడ స్త్రీపురుషులు పశుధర్మ మందు బ్రవృత్తులు కాఁగూడదు. అట్లుచేయుటవలన గర్భము

ధరించిన స్త్రీకిని, ధరింపబడిన పదార్థమునకును నష్టముకలుగును. స్త్రీగర్భముదాల్చినది మొదలుకొని యాక్రిందివిధమున నడచుకొనుచుండుట యోగ్యము.

తదాప్రభృత్యేవవ్యాయామం వ్యవాయమపతర్పణ
మతికర్షణందివాన్వష్ణం రాత్రిజాగరణంశోకం
యానావరోహణం భయముత్కుటకాసనం చైకాంతతః
స్నేహాద్విక్రియాం శోణితమోక్షణం బాధాకాలేవేగవిధార
ణంచనసేవేత. సుశ్రు. శా. అ. ౩.

శరీరమునకు మించిన శ్రమచేయఁగూడదు. సుద్దలోనగు బదార్థములనుగాని యత్యుష్ణకారకములైన మిరపకాయలు మొదలగువానింగాని దినరాదు. మరియుఁ బగటియందునిదురించుటయు, రాత్రులందుమేల్కొనుటయు, నేడ్చుచుండుటయు, వాహనమునుండి దుముకుటయు, భయపడుటయు, బర్వతము మున్నగునెత్తగువానిపై నెక్కికూరుచుండుటయు, రుధిరపాతంబుచేయుటయు, మలమూత్రాదుల నిరోధించుటయు మొదలగుకార్యముల నెప్పుడుగాని చేయఁగూడదు. ప్రమాదంబునఁగాని తెలివిలేనికారణంబునఁగాని గర్భిణిపూర్వోక్తకార్యంబులొనర్చినయెడల

గర్భోమ్రయతే అంతఃకుక్షేర్వాలకాలే
ననంతేశోషీభవతి వా.

చర. శా. అ. ౪.

లోపలిపిండములోపలనే మరణించును. గర్భమునడియై
నఁబోవును. లేనిచో గర్భిణికిమూర్ఛ మొదలగు రోగములైనవి
నించును. ప్రస్తుతకాలమొదిట్టి దురవస్థలుకలుగుచుండుట మన
ముకనులారఁ గాంచుచున్నాముగదా? మరియు,

వివృతశాయినీ న క్తంచారిణీ చోన్మత్తజనయ
త్యపస్సారిణం పునఃకలికలహశీలా వివాదశీలా
దుర్వపుషమహ్నికం స్త్రైణంవాశోకనిత్యాభీత
మపచితమల్పాయుషం వాలభిధ్యాత్రీపరోప
తాపినమీర్ష్యం స్త్రైణంవాస్తైనానాన్వాయాసబహుల
మతిద్రోహిణమకర్మశీలంవాలమర్షణాచండామా
పధికమసూయకం వాస్వప్ననిత్యాతంద్రాలుమబుధంఅల్ప
గ్నిం వామద్యనిత్యాపిపాసాలు మనవస్థితమ్వేత్యాది.

చర. శా. అ. 8.

ప్రతిదినము పగలునిదురించుచు, రాత్రులుజరించుచుం
డు స్త్రీకి బుద్ధిహీనతయు, నపస్మారరోగముగలసంతానము జని
యించును. పోరాటములు, వివాదములు, అతిసంభోగము
మొదలగువానియెడల నిచ్చగలిగియుండు కామినికి స్త్రీయా
ధీనమై లజ్జాహీనమై దుర్బలమైయుండుసంతతియు, శోకతప్తరా
లగు కాంతకుఁబిరికితనము, దౌర్బల్యము, అల్పాయువుగలసంత
తియు, భోగింపఁబురుషుని నెక్కువగఁబురికొల్పుచు ధనాదిపదా

ర్థములయెడల సత్యాశగలిగియుండు మదవతికి నితరులకు దుః
 ఖముకలుగఁ జేయునట్టియు సనూయగలిగియుండునట్టియు స్త్రీకి
 వశులగునట్టియు బిడ్డలును, దొంగతనముజేయుస్త్రీకి నాలసులు
 కుకర్ములు, ద్రోహులులోనగువారలును, కోపముగలిగియుం
 డునామెకు గ్రోధాత్ములు, కపటాత్ములునైన బిడ్డలును, ని
 బ్రదావ్యసనముంగలిగియుండు స్త్రీకిఁ గూరుచుండి కునుకుపాట్లు
 బడు తండ్రులుపులు, మూర్ఖులు, మందాగ్నులునగు వారలు
 ను, మద్యపానాసక్తయగు మదిరాక్షికివిదాహము. అజాగరూ
 కతగలసంతానంబును జనించుచుండునని యిట్లే యాయధ్యా
 యము సందంతటను వ్రాచుఁబడియున్నది. ఇందలిముఖ్యతా
 త్పర్యమేమనఁగా గర్భవతియగు స్త్రీయెట్టియాచరణంబుల స
 లుపుచుండునో, యామెమనస్సున కెట్టిసంకల్పవికల్పంబులు క
 లుగుచుండునో యట్టిసంతానమే యామెకుఁగలుగుచుండును.
 ఇందులకిటీవలి చరిత్రాంశ మొకటి నిదర్శనమిచ్చెదము. ప్రా
 న్సుదేశముపై జర్మనీదేశమువారు దండెత్తిన యొకసమయమం
 దు ప్రాన్సుదేశములోని గర్భవతులైనస్త్రీలుకొందఱుభయాకు
 లులగాఁదరువాతవారికిఁ బుట్టివారలుపిరికివారయినట్లు, యెరూ
 పాచరిత్రమున వ్రాచుఁబడియున్నది. కావున స్త్రీలకు మొట్ట
 మొదిటినుండియు ను తమో తమమైన శిక్షకలుగుచుండవల
 యుఁగాని దుష్టాచరణంబుల నెప్పుడునునేర్పఁగూడదు. స్త్రీయం

దురుష్టములైన సంకల్పములే కలుగఁగూడదు. గర్భిణియైన
యమములయెడల మరింత జాగరూకురాలై యుండవలయును.
చెడుమాటలవిన్ననైన విన్నఁగూడదు. శోకము, మోహము, లో
భము, ఈర్ష్యలోనగునవి గర్భవతికెంతమాత్రము గలుగఁగూడ
దు. మరియు,

ప్రియహితాభ్యాంగర్భిణీం విశేషే

ణోపచరంతి కుశలాః.

చర. శా. అ. 4.

గర్భవతి యెల్లవేళలఁ బ్రసన్నముగనుండవలయును. గ
ర్భమునకు హాని కారకములైన కటు, కషాయ, తిక్త, అత్యు
ష్ణామ్ల, అతిక్షౌర, రూక్ష, దాహకములైన గురుపదార్థంబుల
ఁబరిత్యాగముచేయవలయును. అంతగ నీపదార్థములఁ దిననెంచి
న నిమ్మపులుసు, సైంధవలవణము, మిరియాలు మొదలగువా
ని యధోచితముగ నుపయోగించుకొన వచ్చును. అజీర్ణము
కలుగకుండులాగున మెలకువతో నుండవలయు. భోజనము
తోడఁ గాలఁదిమాత్రముగ నీరుద్రావవలయును. భోజనమైన
తోడనే యతిత్వరితంబుగ గబగబనీరుద్రాగఁగూడదు. పరిశుద్ధ
మైన జలమే త్రాగుచుండవలయు. భోజనమైన వెనువెంటనే
యేకార్యమందుఁగాని ప్రవృత్తురాలు కాఁగూడదు. మితాహార
ము గైకొనుచుండవలయు. అవసరమునుబట్టి ప్రాతఃకాలంబునఁ
బాలు పుచ్చుకొనవచ్చును.

సాయద్యదిచ్ఛేత్తత దస్యైదద్యా దన్యత్ర గర్భోపఘాత
కారేభ్యో భావేభ్యః చర. శా. అ. 4.

గర్భమునకపాయముం గలిగించు పదార్థముల వదలి
గర్భిణి యేయేపదార్థముల నిష్టపడునో వానినన్నిటి నామెకొ
సంగుచుండవలయును. కాని యాపదార్థములు

మృదుమధుర శిశిర సుఖసుకుమార ప్రామైరౌష
ధాహరోషచార్దైరుపచరేత్. చర. శా. అ. 8.

మృదువులు, దియ్యనివియు, శీతలములు, సుఖప్రదము
లు, కోమలములునగు నౌషధతుల్యములై యుండవలయును.
భోజనమునకు ముఖ్యముగఁ ద్వరితముగ జీర్ణమగునట్టియుఁ బు
ష్టికారకములునైన వస్తువులకొలఁది మాత్రముగ నెసంగుచుం
డవలయును. మరియు

హృద్యంద్రవంశుధురప్రాయం స్నిగ్ధందీపనీయంసంస్కృతంచ
భోజనం భోజయేత్ సామాన్యమే తదాప్రసవాత్.

సుశ్రు. శా. అ. 10.

గర్భపతిహృద్యములు, ద్రవములు, మృదువులు, మిష్ట
ములు, స్నిగ్ధములు, కాంతికారకములు, బాగుగఁబక్వములునై
న పదార్థములఁదిన్నగ నమలి మ్రింగుచుండవలయును. ఇంతి
యగాక నెలనెలకు మార్పుజేసికొనుచు వేఱువేఱు భోజనపదా
ర్థముల నుపయోగింపవలయునని సుశ్రుతశారీరస్థానమందలి

10 వ యధ్యాయమందును, జరకశారీరస్థానమందలి 8 వ యధ్యాయంబునను, వ్రాయఁబడియున్నది. మరియు గర్భిణీస్త్రీవస్త్రశయ్యాసనాది సకలపదార్థంబుల శుద్ధములు, బవిత్రములు, మనోహరములు, నుత్తమోత్తమములుగ నుంచికొనవలయును. తడిసియుండునవియు, మైలగలిగియుండునవియునగు వస్త్రముల దాల్చుటతగదు. వస్త్రములవిగించికట్టుకొనఁగూడదు. మలబద్ధకము గాకుండ జాగరూకత కలిగియుండవలయును. గర్భిణులకు మలనిరోధము విస్తారముగఁ గలుగుచుండును. దాని నివారించుకొననియెడల గర్భసహితముగ గర్భవతి కేహనిచేకూరును? స్వల్పమాత్రముగ నాముదమునుగాని దోసకాయలంగాని చటాకు ఆముదమును చటాకు వేడిపాలలో గలిపిగాని పుచ్చుకొనవచ్చును. ఇందువలన శరీరమున కపాయమేమియుఁగలుగదు. మరియు మూత్రముకూడ నాఁగిపోవుచుండును. అందులకుఁ జల్లనినీరుగాని, బార్లినీరుగాని, పాలునీరుగలపిగాని ద్రాగుచుండవలయును. వెండియు నన్యంబులైన మూత్రద్రావకౌషధంబులవలన మూత్రాశయమును బరిశుభ్రముగ నుంచుకొనవలయును. ఏదైనరోగము సంప్రాప్తమయ్యేనేని దీక్షములైన మందులను మాని మృదువులైన యౌషధంబుల నవశ్యము దీసికొనవలయును. కొలఁదిమాత్రము వ్యాయామము జేయవలయును లేనిచో నాహారము జీర్ణముగాదు. కానియధిక

వ్యాయామమంతమాత్రము చేయఁగూడదు. శీతమునుండి కా
పాదుకొనుచు శరీరమునకుఁ జెమటపట్టు నుపాయము జేసికొనఁ
వలయును. చెమటబాగుగ వెల్వడుటచే ననేకలాభములుగలవు.
ఊలుమొదలగు వానితో నేయఁబడు వస్త్రములదాల్చిన జెమ
టవెల్వఁడును. గర్భవతి రోగ రహితయై యుండుటంజేసి జనిం
చు బాలకుఁడుగూడ నీరోగియు బలవంతుఁడనై యుండుఁగావు.
న సాధ్యమైనంతవఱకు స్త్రీరోగమేమియుఁ గలుగకయుండలాగు.
మెలకువతో నుండవలయును. కడుపునడలినట్లుండినచోఁ గొబ్బి
రినూనెతో నించుకరాచి మెత్తనిగుడ్డను జుట్టవలయును. గర్భి
ణుల నెంటరిగ నెచటికిని బంపఁగూడదు. భయముకలుగుప్రదే
శములకుఁ బోనిచ్చుటతగదు. భయముకలిగిన నపాయముకలిగి
యేతీరును. రోగగ్రస్తులచెంతకుఁగూడ గర్భిణులు పోఁగూడదు.
నెలనెలకు స్త్రీధర్మవతియగు కాలమునకు గర్భముపడిపోవుట
యు సంభవించుచుండుఁగాన నాసమయములందు గడుమెలకువ
కలిగి ప్రవర్తింపవలయును. ప్రదరరోగము నుండితప్పించుకొని
యుండుటకై సాధ్యమగునన్ని యుపాయముల జేసికొనుచుండ
వలయును. గర్భస్థాపనానంతరము మూఁడుమాసములవఱకు
గర్భముపడిపోవుట కధిక భయముకలదు కావున యుక్తాహార
విహారముల నొప్పియుండవలయును.

మనదేశమందుఁ బ్రనూతగృహములలో జరుగునపరాధ.

ముల మూలంబున శిశువులు మిక్కుటముగ మరణముగాంచుచున్నారు. ఇంచుక సేపునకుఁ బ్రసవించుననఁగా నప్పుడే యొక యింటిని బేడతోనలికి గర్భవతినందు బ్రవేశింపఁజేయుదురు. ఇందుమూలమున నమితమైన హానికలుగుచున్నది. తల్లియొక్క యుదరమందల యత్యంతతీక్షణంబగు నుష్ణంబునుండి వెలువడి వచ్చిన శిశువు, ఒక్కపర్యాయముగ నింతటిశీతలము సహింప నోపని కారణమున రోగియైనగును; కానిచోమరణమైనఁగాంచును. ఇట్టిదురవస్థలనుండి తప్పించుకొను నిమిత్తము చరకసిద్ధాంతానుకూల మీక్రిందివిధమున నడచుకొనవలయును.

ప్రాక్ డైవాస్యాననమా మాసాత్ సూతికాగారం
కారయేత్ అవహృతాస్థిశర్కరాకాలదేశప్రశస్త
రూపరసగంధాయాంభూమాప్రాద్భార
ముదద్భారం వా. చర. శా. అ. 8.

గర్భిణికిఁ దొమ్మిదవనెల ప్రవేశించినవెంటనే సూతికాగారమేర్పాటుచేయవలయును. ఎముకలు, కంకరరాళ్లులోనగు నవిలేనట్టియు, ఋతువులన్నిటియందు సౌఖ్యముగనుండునట్టియు, శీతోష్ణములచే బాధకలుగనట్టియు, మిట్టపల్లములులేక చదరమై చూడమనోహరముగనుండునట్టియు, దుర్గంధరహితమైనట్టియు, బ్రదేశమునందుసూతికాగారము నిర్మింపవలయును. ఇంటికినలుప్రక్కల బహిఃప్రదేశముండవలయు. దుర్వాసనలేమి

యునుండఁగూడదు. తగినంతవిశాలములైన ద్వారములు తూర్పునఁగాని యుత్తరమందుఁగాని యుండవలయు. గర్భిణీప్రసవిం చుటకుఁ జాలదినములు ముందుగనే యాయింటిని శుభ్రపఱచి తోపలశ్యంగారముచేసిచూడ నుందరముగ నుంచవలయు. అప్పటికప్పుడే యలుకఁబడుప్రదేశము తడిదిగనుండుకారణంబున నట్టిచోట శైత్యము, దుర్గంధము మొదలైనవిపుట్టును. వాని మూలమున బాలెంతలకును, శిశువులకును రోగములు కలుగుటయేకాక మరణముగూడ సంభవించును. కావుననిట్టిగృహములవిషయమై తగుజాగరూకతగలిగియుండుట యుక్తము.

అనేకవిధినా అధ్యర్థమాసముపసంస్కృతా

విముక్తాహారాచారా విగతనూతకా విధనాస్యాత్.

సుశ్రు. శా. అ. 10

తథాఊర్ధ్వంచతుర్భ్యమాసేభ్యోనియమం

పరిహరయేత్.

బావప్ర. ఖం. 1. భా. 45.

నియమానుసారము నాల్గునెలలవఱకు విశేషించి 45ది నములవఱకు బ్రనూతనుక్తప్రకారంబునఁ బాలింపవలయును. బాలెంతయు నియమముదప్పగూడదు. ఏవిధానంబులవలనఁ బ్రనూతశరీరము బాగుగనుండునో యట్టివానినే యవలంబింపవలయు. పదిదినములతరువాతఁ గ్రమక్రమముగఁ జౌష్టికపదార్థములియ్యవలయును. అందుమూలమున నామౌళికశరీరము మరల

బలిష్ఠమగును. ఈవిషయమె యింకను దెలియఁగోరువారలు
వైద్యగ్రంథములనుండి తెలిసికొనవచ్చును. ఒకవేళతల్లియేదే
ని వ్యాధిగలిగియుండినయెడల శిశువును దాదిదగ్గర నుంచ
వలయును. ఆదాది,

సమానవర్ణాంయశావనస్థాం త్రివృత్తామనాతురా
మవ్యంగా మవ్యసనా మవిరూపామవిజగుప్సామజ
గుప్థితదేశజాతీయామక్షుద్రామక్షుద్రకర్మణాం
కులేజాతాంవత్సలాం జీవితవత్సాం పుంవత్సాం
దోగ్ధ్రీమప్రమత్తామశాయినీం కశలోపచారాం
శుచిమశుచిద్వేషిణీం స్తనస్తన్య సమ్యగుపేతామితి.

చర. శా. అ. ౧.

శిశువుదేహముతో సమానమగు వన్నెగలదియు, జ
వ్వనియు, రోగములేనిదియు. హీనాంగికానిదియు, నిర్వ్యసన
యుననఁగా నల్లమందు, కల్లు, పొగాకు, వ్యభిచారము లోనగు
సమస్తదుర్వ్యసనములులేనిదియు, సుందరియు, అనిందితురాలు
ను, మంచిదేశమునజన్మించినదియు, సీచత్వము, కృపణత్వము,
దాడిద్ర్యము, క్రూరత్వములోనగు దుర్గుణములులేనిదియు, గు
లీనయు, శిశువునెడలఁ బ్రేమగలిగియుండునదియు, గొలఁదిదిన
ములక్రిందనే నీలాడినదియు, బుట్టినబిడ్డబలికియున్నదియు, బ
మాదముగాని యతినిద్రగానిలేనిదియు, జతురభాషిణియు, శి

శువును బోషించుటయందును, మందులు వేయుటయందును, చిడ్డనెల్లవేళలఁ బ్రసన్నముగనుంచుటయందును నిపుణయుఁ బరిశుభ్రతయెడలఁబ్రీతియు, మలినతయెడల విరోధముబూనియుండునదియు, దీర్ఘములో, సన్నములో, అతిస్థూలములోఁగాక స్తన్యమియ్యఁదగిన స్తనములనుప్పియుండునదియు, నీరోగమైనపుష్కలమైన పాలుకలదియైనై యుండవలయును. దాదిపాలుపరీక్షించువిధానమెట్లనిన

అథాస్యాస్తన్యమపున పరీక్షేతతచ్ఛేచ్ఛితలమమలం
తనుశంఖావ భాసమస్సన్యస్తమేకీభావం గచ్ఛత్య
ఫేనిలమతంతు మన్నోత్ స్లబతేనసీడతివా
తచ్ఛుద్ధమితివిద్యాత్.

సుశ్రు. శా. అ. 10.

పాలనునీటిలోవైచుటవలన శంఖమువలెఁ జెల్లగనుండవలయుఁగాని నల్లగనో లేకపచ్చగనోమారిమలినములు, దుర్గంధితములుగాఁగూడదు. మరియుఁ బాలునీటితోనేకత్వమునొందికలిసిపోవలయుఁగానినురుగుగట్టఁగూడదు. దారములు దారములుగ నీటియడుగుననో మీఁదనో తేలఁగూడదు. దాదిపూర్వోక్తములైనయుక్తాహార విహారంబుల, నుత్తమనియమంబులఁగలిగియుండవలయును. దాదినియమములకు న్యతిరేకముగ నడచుకొనినయెడల శిశువునకనేక రోగములుకలుగును. ఎట్లనఁగా

ధాత్యాస్తు గురుభిరోభ్యైర్విషమైర్దోషలైస్తథా
దోషాదేహేప్రకృత్యంతి తతస్తన్యంప్రదుష్యతిః
మిథ్యాహారవిహారిణ్యా దుష్టావాతాదయఃస్త్రియః
దూషయంతిపయస్తేన శరీరంవ్యాధయఃశిశోః.

సుశ్రు. శా. అ. 10.

గురుత్వములు, గరోరములు, విషమంబులు, దేశకాల
ప్రకృతులకు విరుద్ధములునగు నాహారంబులభుజించుటంజే
సి దాడికిరోగముకలిగి పాలుపాడగును. అట్టివానింద్రావినయె
డల శిశువుకూడరోగగ్రస్థమగును. ఇంతయేల? అతికామముగ
లదాదుల మిథ్యాహారవిహారంబులమూలమున శిశువులుమరణ
ముగూడనందుచుందురు. శిశువులకువచ్చు రోగములన్నియు
దాదులప్రమాదంబున గలుగునవియేగాని యితరవిధమునగా
దు. కావునదాదిని యుక్తిపూర్వకముగనుంచుట యజమాను
లకుముఖ్యము. దాది బాలునినెల్లప్పుడు గుమారాగారంబున
నుంచిపోషించుచుండవలయును.

వాస్తువిద్యాకుశలప్రశస్తం రమ్యతమస్కంనివాతం
ప్రవృత్తైకదేశం దృఢమపగతపశుదంష్ట్రీమూషికా
పతంగంసుసంవిభక్తనలిలోలూఖల వర్చస్కస్థానస్నాన
భూమిం మహానసమృతుసుఖం యథర్తుశయనాసనా
స్తరణసంపన్నం సువిహితరక్షావిధానబలిమంగలహేమా

మప్రాయశ్చిత్తం శుచివృద్ధవైద్యానురక్తజనసంపూర్ణమితి

చర. శా. అ. 8.

నివాసముచేయుటకు మోగ్యమైన ప్రదేశంబని తెలిసి
యుండు శిల్పిచే నిర్మింపఁబడి, ప్రశస్తమై, విశాలమై, ఆటలకు
గావలసిన సకలసాధనంబులనుండి, మనోహరమై యాటంకమే
మియులేక వాయుపురాకపోకలుచేయుటకు వీలైనకిటికీలంగలి
గి, దృశ్యమై, క్రిమికీటకమూషిక పశ్వాది దుష్టజంతుసంతానవి
దూరంబై, యాడుకొనుటకు, గూరుచుండుటకు, శయనించు
టకు, జదువుకొనుటకు, వ్రాసికొనుటకు, నౌషదాదుల భద్ర
పరచికొనుటకు గావలసినసాధనములనుండి, స్నానాదికార్య
ముల కవసరములైన వేరువేరుగదులంగలిగి, పుష్పవాటికాస
మేతమై, సకలసౌఖ్యసంధాయకంబై, భయవిదూరమై, సం
ధ్యోపాసనాగ్ని హోతాది గృహవిరాజితంబై, చతురుడైన
వృద్ధవైద్యనివాసమై యొప్పుకుమారాగారంబున భాతీసహి
తంబుగ బాలకునుంచవలయును. ఇట్లుదాదిని, గృహమును
నేర్పాటుచేసికొనఁజాలనియెడల స్వగృహమున తల్లియేపోషిం
చుకొనవచ్చును. తల్లిపాలు బిడ్డకెక్కుడు గుణకారకములై
యుండునుకావున బాలుతల్లియిచ్చుటయేమంచిది. తల్లిదగ్గర
బాలుండనిచో దాదియియ్యనగును? కాని తల్లిపాలంతగుణకా
రకములుకానేరవు. తల్లిపాలవలన బాలునకు యోగ్యవిధానం

ఋనః బోషణముకలుగును. మలోత్సర్గముగూడ బాగుగనగు
 చుండును. మలోత్సర్గముగానియెడల మూఁడుమాషముల శు
 ధ్ధిచేయఁబడిన యాముదము దేనెలోగలపి యియ్యవలయును.
 తన్నూలమున మలోత్సర్గమగును. బాలుఁడు జనించినదినమున
 మలోత్సర్గముకానిచో రోగముసంభవింప నాకారణమున శిశు
 వుయొక్క శరీరము బిగిసికొనిపోవును. శరీరమందెల్లెడల నా
 డులులాగికొనిపోవ గాలుసేతులు ముడుచుకొనిపోవును. శి
 శువునిట్టిరోగమునుండి తప్పించునిమిత్తము మలోత్సర్గముకలు
 గునట్లుచేయు టావశ్యకము. ఇందులకు బైనవ్రాసినరీతి నాష
 ధముపయోగింపవలయును. ఈయాషధమువలన బిడ్డకేమియు
 నపాయముకలుగనేరదు. శిశువునకు ముఖ్యముగ మలోత్సర్గ
 మగుచుండుట మంచిదియగుగావున జనించిన 2½ గంటలలోప
 ల నట్లుకానిచో బూనోక్తమైన యాషధమిచ్చితీరవలయును.
 దాదియొక్కయు, దల్లియొక్కయు పాలుదక్క దక్కినవి శిశు
 వున కపాయముగూడగలిగించుగాన నట్టివానినియ్యఁగూడదు.
 అంతగవిధిలేక యితరవిధమైన పాలియ్యవలసివచ్చినయెడల న
 ప్పుడు పిండినయావుపాలలో మంచినీరు మూడవవంతు గలిపి
 కొంచెముగ జక్కెరవైచి యియ్యవచ్చును. బిడ్డకుదల్లిపాలుక
 లుగనిచో దాదిచేత నిప్పించవలయును. దాదిపాలునయితము
 లభింపనియెడల గాడిదపాలు ద్రాగింపవలయును. వైద్యశాస్త్ర

మెరుగనివారలకి విషయము విపరీతముగను హాస్యముగను దోచవచ్చునుగాని యదినదిగాదు. గాడిదపాలు బిడ్డలకు బాగుగజీరమగును. ఆవుపాలట్లు జీరము కాజాలవు. మరియు దల్లిదగ్గర బాలులేనియెడల యామెచేత నెయ్యి, శర్కర, గోధుమలు, మోదకములాదిగాగల పదార్థములఁ దినిపించవలయును. ఆముదపుట్రాకుల నీటిలో నుడుక బెట్టి తరువాత జల్లారి గొంచెము గోర్వెచ్చగనుండునమయమున నానీటితో నరగంటవరకు స్తనములగడిగి యనంతరమాయుడికిన యాకులనె నానిపైవైచికట్టవలయును. ఇట్లుచేసినయెడల 10 లేక 12 దినములలో బాలుకలుగును. పాలుచెడిపోకుండుటకై తల్లిగాని దాదిగాని క్రోధకలహశోకేర్ష్యాదులనుండియు, శుష్కములైన మాదకద్రవ్యముల సేవించుటనుండియు దూరగులైయుండవలయును. క్రోధకలహశోకములతోగూడుకొని యుండుతరుణమున దల్లిబిడ్డకు బాలిచ్చిన నవి జీర్ణముగాక అథోముఖముననో లేక వమనముగనో బయటకువచ్చును. మరియు బిడ్డలకాలుసేతులెండినన్నగిల్లును. పొట్టపెద్దదియగును. కావున దల్లికుచేష్టలనుండియు, దుర్గుణములనుండియు, దుర్వ్యవహారములనుండియు దూరముగనుండవలయును. బిడ్డకెప్పుడెప్పుడు పాలియ్యవలసివచ్చునో యప్పుడంతయు స్తనములగోర్వెచ్చని నీటితోగడగి కొనుచుండవలయు. ప్రతిపర్యాయమట్లుచేయజాలనియెడల ది.

నమునకు రెండుమారులైన గడుగుకొనుటయోగ్యము. మరియు బిడ్డకు నియమప్రకారము బాలిచ్చుచుండవలయును. పుట్టిననాడొకమారును, రెండవనాఁడు రెండుమారులు, మూడవదినము మూడుపర్యాయములు, నాలుగైదురోజులలో నాలుగుసారులు, ఆరవయేడవదినములందు ఆరుతడవలును, నెనిమిదవతొమ్మిదవదినములలో నేడుమారులును, బదియవనాఁడెనిమిదిపర్యాయములును రాత్రిందివములనియతసమయములందు రెండుగంటలకొకమారు ద్రావించుచుండవలయును. ఒకప్రహరముదాటినదరువాత రాత్రులందు బిడ్డనుపాలుద్రావింపగూడదు. అందువలన జీర్ణశక్తియు, స్వభావంబును బాడగును. రాత్రులందు బిడ్డనులేపవలసినవచ్చుటచే నింకనుననేకప్రకారములగు హానికలుగును. నియతసమయములందు బాలుద్రావించుచువచ్చినయెడల బిడ్డకేడెనిమిదిదినములలో నలవాటుపడి, తిరుగరాత్రులందు బాలనపేక్షించకుండును. నిదురించునప్పుడు దల్లిబిడ్డకుగొంచెము దూరముగబరుండవలయును. అనఁగా బిడ్డకు దల్లికి మధ్యనొకవస్త్రముండినఁజాలును. అందువలనరాత్రులందు బిడ్డపాలుత్రాగనేరదు. అధికముగ బాలుత్రాగుటవలన దల్లిబల్లహీనమగుటయు, బిడ్డకురోగముకలుగుటయు సంభవించుగాన సాధ్యమైనంతవరకు యుక్తిపూర్వకముగ రక్షణముసేయుచుండవలయును. బిడ్డకురోగములెవ్వియు గలుగకుండు

టకు ముఖ్యోపాయము నియమానుసారము పాలుద్రావించుటయే. మలోత్సర్గముక్రమముగ నగుచున్నదియు లేనిదియు ధ్యానమందుంచికొని యెప్పుడుకాదో యప్పుడు పైనవచించిన గూఢధముపయోగించుచుండవలయును.

శయనాస్తర ప్రావరణానికుమారస్య మృదులఘుశుచి ను
గంధీనిన్యః స్వేదమలజంతుమంతి మూత్రపురీషోప స్పృష్టా
నిచనర్జ్యానిన్యః అసతినంభవేన్యేషాం తాన్యేవచసుప్రత్యా
భిత్ పవనోపధూపితాని మశుద్ధ శుష్కాన్యపయోగం
గచ్ఛేయః. చర. శా. అ. 8.

ఆయాఋతువుల కనుకూలములైన, పవిత్రములు, ను
గంధితంబులునైన మెత్తని తేలికబట్టల వేయవలయును. ఆవ
స్త్రీమూలు చెమటమైలతోడను, నల్లులు మొదలగువానితోడను
నిండియుండఁగూడదు. మలమూత్రంబులస్పర్శ మెంతమాత్ర
ముగూడదు. అట్టిమెలతగిలినయెడల నుడుక బెట్టించి యతికి
యారవెచిన యనంతరమే వాని నుపయోగించవలయును.
మఱియు,

బాలంక్షౌమపరివృతం క్షౌమవస్త్రాస్తృతా

యాం శాయయేత్.

సుశ్రు. శా. అ. 10.

సంపాదించగలిగినచో బిడ్డలకు గప్పుటకును, దొడుగు
టకును, బ్రక్కకును బట్టబట్టల నుపయోగింపవలయును.

దాదిలోనగువారలు బిడ్డయొక్క యాచ్ఛాదనాదులయెడల జాగరూకత బుచ్చుకొననికారణమున వారలకు శైత్యము మున్నగునవికలిగి గొప్పహాని సంభవించుచుండును. శైత్యమువలన శరీరమందలియుష్ణము బయటవెలువడిపోవ దన్నూలమున నాకలినశింది యాహారము సరియగురీతి జీర్ణముకానేరదు. శరీరమున నుష్ణము నిలువకపోవుటవలన ననయవము లభివృద్ధింజెంది శ్రాధతగాంచనేరవు. మతియు శ్లేష్మము, శైత్యము, జ్వరము మున్నగుపీడ లనేకము లుప్పటిల్లును. కావున ముఖ్యముగ శీతకాలములందు బిడ్డలకు సంపూర్ణమైన యాచ్ఛాదనము కలుగఁజేయుచుండవలయును. ఉష్ణకాలములందంతగ లేకపోయినను భయములేదు. సమస్తకార్యముల నాయాఋతువుల వనుసరించి చేసికొనుచుండుట యోగ్యము. శీతకాలమున గోర్వెచ్చని నీటితోడను, నుష్ణకాలంబున నప్పుడుతోడిన బావి నీటితోడను బ్రతిదిన మవశ్యముగ స్నానము చేయించుచుండవలయును. శరీరమం దెట్టిమాలిన్యము గలుగకయుండులాగున స్నానము చేతులతో దేలికగఁజేయించవలయును.

బాలం పునర్గాత్రనుఖం గృహ్నియాన్నచైనంతర్జయేత్స
హసాన ప్రతిభోధయేత్ విత్రాసభయాత్
సహసానాపహాదేదుత్ క్షిపేద్వా వాతాదివిఘాత

భయాన్నోపవేశయేత్ కాఙ్క్ష్యభయాన్నిత్యంచైన
మనువర్తేతప్రియశతైర జిఘాంసుః ఏవమనభిహత
మనాస్త్యభివర్థతే నాశుచావిస్య జేద్బాలం నాకాశేవిష
మేనచనోష్ణమూరుత వర్షేషురజోధూమోదకేషుచ.

సుశ్రు. శా, 8.

శిశువుల కోమలాంగములకు బాధకలుగని చాచ్చున
వారి లేవదీయుచుండవలయును. మూర్ఖులగు దల్లిదండ్రులు
కొందరు చప్పునచేతులబట్టియు నింకను ననేకగతుల లేవదీయు
చుందురు కాని యందువలన బిడ్డలకాలుసేతులు క్రిందుమీఁద
గుటయో విరుగుటయో లేక బెణకుటయో సంభవించును.
శిశువుల శరీరము నాకస్మికముగ బట్టుకొనుటయు, చెంతజేరి
బిగ్గరగ నరచుటయు, నున్నచోటనుండి బలవంతముగఁద్రో
యుటయు, నొకచోటనుండి బలాత్కారముగ లేవదీయుటయు
లోనగు వ్యవహారములు హానికారకములగును. శిశువుల విస్తా
రముసేపు కూరుచుండబెట్టుట తగదు. లేతనడుమగుటవలన
కుబ్జత్వముకలుగును. దాదిమొదలైనవారందరు బిడ్డల నెల్లవే
ళల బ్రసన్నులుగ నుంచవలయును. వారిమనసునకెప్పుడుగాని
క్షోభముకలుగురీతి చేయఁగూడదు. అట్లుమంచిగ నుంచుట
వలన శరీర బల బుద్ధి వీర్య పరాక్రమాదు లభివృద్ధినొందుచుం
డును. మాలిన్యపూరితములైనస్థలములు, నెగుడుదిగుడునేలలు,

నెడారులు, జలము, వాయువు, రాక్షు, మంచుగడ్డలు, ధూళి, విద్యుత్తు, శీతోష్ణములు మొదలగు వానివలన గలుగు నుపద్రవములనుండి బిడ్డల నవశ్యముగ రక్షించుచుండవలయును. ఇదే విధమున సమస్తజనులు దమతమ బిడ్డలఁబోషించుకొను చుండవలయును.

క్రీడనకాని ఖల్వస్యతు విచిత్రాణి ఘోషవం
త్యభిరామాణి అగురూణ్యతీక్ష్ణాగ్రాణి అనాస్యప్రవే
శీని అప్రాణహారాణి విత్రాసనానిస్యుః సహ్యస్య
విత్రాసనం సాధుతస్మాన్నతస్మిన్ రుదత్యభుంజానే
వాన్యత్రవా విధేయతా మాగచ్ఛతి రాక్షసపిశాచ
పూతనాద్యానం నామాన్యా హూయతాసాం
కుమారస్య విత్రాసనార్థం నామగ్రహణం కార్యంసాత్వ
చర. శా. అ. 8.

చిత్రవిచిత్రములైన రంగులుకలిగియుండునవియు, లోపలినుండియే నానావిధములైన ధ్వనుల జనింపజేయునవియు, జూడమనోహరంబులును, బరువుగాక తేలికగనుండునవియు, పదునుగల యంచులుగాని మొనలుగానిలేనివియు, నోటనిడుకొని మ్రింగుటకు వలనుగానివియు, బ్రాణము హరింపనివియు, భయముకలుగఁజేయనివియునగు రకరకంబుల యాటవస్తువులు బిడ్డలాడుకొనుట కుండవలయును. మూర్ఖులగు దలిదండ్రు

లు, నన్నలులోనగువారనేకులు భూతములనియు, డాకినులనియు బిడ్డల భయపెట్టుచుందురు. ఇట్లుబిడ్డల భయపెట్టుట మహానీచమని చరకాచార్యుడు వక్కాణించియున్నాడు. పోరు వెట్టియేడ్చుచుందురుగాక! అట్టివారియేడ్పుమాన్పించుటకుగాని, దేనినైనదినుపించుటకుగాని, త్రాగించుటకుగాని, మరొకయే ప్రయోజనంబునకైనగానిండు, భూతప్రేతపిశాచ డాకి న్యాదినామంబులతోడ బిడ్డలనెంతమాత్రము జడిపింపఁగూడదు. మరియు బిడ్డలయెదుట గల్పితంబులైన భూతాదినామంబుల నెత్తరాదని యాత్రేయమహర్షి వక్కాణించియున్నాడు. ఇట్టికల్పితనామంబుల నెత్తుటవలన బిడ్డలనంస్కారముచెడి భయముల్పన్నమగును. అందువలన నారిశరీరమనోబుద్ధి విజ్ఞానంబుల యభివృద్ధికి బాధకలుగును. యోచించిచూడ నేయేప్రకారముల భూతపిశాచాదులుండునని జనులను కొనుచుందురో యట్టివేమియు లేవనుటయే నిక్కువము. కేవలము బాలురను, మూర్ఖులను భయపెట్టునిమిత్తమే యివి ప్రచారము చేయుఁబడినట్లు తోచుచున్నది. వీనిమూలమున జనుల భయపెట్టుట మహానీచము. ఈభూతాదులయెడల గలిగియుండు భయమున బాలురనేకులు మరణముగూడ నందుచున్నారు. బాలకులేయననేల? పెద్దవారలగు శ్రీపురుషులు సయితము ప్రాణముల గోల్పోవుటలేదా? ఎవరికైన నెప్పుడైన రోగమే

దైన గలుగుటతోడనే తందరబిందరలాడుచు వారిబండుగులు
మంత్ర, యంత్ర, తంత్రముల గావించు వారలంబిలువ వారలే
తెంచి తలలు త్రిప్పిత్రిప్పి రోగియొక్క ప్రాణంబులహరించు
కొని పోవుచుందురు. ఇదిమహామూర్ఖశాలక్షణముగాని వేరు
గాదు. మంత్రతంత్రాది భ్రమలలో దగుల్కొని స్వార్థులగు
వారలు స్వార్థమునిమిత్తమాషధము వేయకపోవుటచే మూ-
ర్ఖులు తమమూర్ఖ్యముచే బ్రాణముల వదలుచుందురు. బుద్ధి
మంతులగువార లిట్టిమిథ్యాజాలంబుల దగులువడక బాలుర
సర్వవిధముల రక్షించుకొనుచుండుట సముచితమైయున్నది.
బిడ్డలకు బసితనమందనేకరోగములు కలుగుచుండు గావున న.
ట్టివి కలుగకుండు నుపాయమును, గలిగిన దప్పించుకొను-
వెరవును చేసికొనుచుండవలయును. శీతల (స్ఫోటకము) మొ-
దలగు రోగములు బిడ్డలప్రాణములఁ దీయునంతటి ఘోరశత్రు-
వులు. అట్లయ్య నాశీతల యొక దేవియనియు, నామెంబూజిం-
చి స్తుతిచేయుటచేతను, నామెవాహనంబైన గాడిదలమేపుట
వలనను నామెశాంతించి బిడ్డలవిడచిపోవునను దలంపుగలిగి
జనులట్లుచేయుచుందురు. ఇదివారికి మత్తిభ్రమయేగాని వేరు
గాదు. శీతలయనునది యొకరోగము. దీనినే జనులమ్మవారని-
యుఁ బిలుచుచుందురు. మూర్ఖులగువారలే యీరోగమునకు
శీతలయనిపేరు పెట్టియుండవచ్చును. ఎందుచేతనన నీరోగము

నందు శైత్యమావంతయుగలుగదు. అమితముగవిదాహముద్భవిండును. ఈరోగము చరక సుశ్రుతాది వైద్యగ్రంథములలో విస్ఫోటకమనుపేర వాడబడియున్నది. చరకసూత్రస్థానము యొక్క 20 వ యధ్యాయంబునను, సుశ్రుతనిదానస్థానము యొక్క 13 వ యధ్యాయమందును, భావప్రకాశముయొక్క నాలుగవభాగంబునను నీవిస్ఫోటకరోగమనేక ప్రకారములనియు, సాధ్యాసాధ్యకృచ్ఛసాధ్యాది భేదముల లక్షణములగూర్చియు, నందుల కుపయోగింపవలసిన మందుల గూర్చియువ్రాయబడియున్నది. కావలసినవారలక్కడ జూచికొనవచ్చును. సమస్తమానవులకు దొరకగలట్టియొక్క యశాషధముగురించి మాత్రము మేమిందువ్రాసెదము. ఆయశాషధమేదన టీకాలు వేయించుకొనుటయే. టీకాలువేయించుకొనుటచేత నీరోగము విస్తారముగ గలుగదు. ఒకవేళగలిగినను బాలకుఁడు మరణించుననిగాని, గ్రుడ్డివాఁడగుననిగాని భయముండదు. ప్రస్తుత కాలమున మూర్ఖులనేకులు తమ బిడ్డలకు టీకాలను వేయనీయరు. దొరతనమువారిచేబంపఁబడు టీకాలు వేయునతఁడు వచ్చినతోడనే తలిదండ్రులు బిడ్డలదాచిపెట్టుచుందురు. టీకాలువేయుచో హానికలుగునెడల నాంగిలేయ ప్రభుత్వమువారు పసిబిడ్డలకేల వేయింతురు? వెండియు గొన్ని దేశములలో నీ టీకాలు వేయువిషయమై మూఢాభిప్రాయ మొకటికలదు.

దయాళురగు నాంగ్లేయ దొరతనమువారు భయంకరమైన యీవిస్ఫోటకమునుండి బిడ్డలఁగాపాడునిమిత్తము టీకాలువేయు వైద్యుల నేర్పరచియుండ జనులు వారొనరించు నుపకారము దెలిసికొనజాలక ఆంగ్లేయరాజ్యనాశన మెవఁడుచేయునో యట్టివానిశరీరంబున నుండి పాలువచ్చుననియు, నట్టితమ రాజ్య నాశకారకుని గనుగొను నిమిత్తము దొరతనమువారి లిట్టి టీకాలువేయు పద్ధతియు వైద్యులను నేర్పరచిరనియుఁ జెప్పుకొనుచుందురు. ఇంతకన్నమూర్ఖత్వమేమైనగలదా? రక్తపూరితమైనశరీరమును బొడిచిన బాలువచ్చుననుకొనుటెంతవైరితనము? ఇట్టిదురభిప్రాయంబులనెల్ల వదలి శీతకాలంబున బిడ్డపుట్టినయెడల స్ఫోటకము సంభవింపగల ఫాల్గునఁజైత్రవైశాఖమాసములకు ముందే టీకాలువేయించుటయోగ్యము. నెలలోపలి బిడ్డకు వేయించకపోయినను చింతలేదు. మొదటనొకపర్యాయము సంవత్సరము నిండులోపల బిడ్డకు టీకాలు వేయించవలయును. అయిదారేడుల యీడున నొకమారును, నైద్యుడవసరమైనయెడల బదిసంవత్సరముల ప్రాయమున నొకమారును వేయించుకొనవలయును. అటుతరువాత నీరోగమేమియఁజేయఁజాలదు. బిడ్డలకు దవడపల్లులందు గలుగురోగములలోగూడవైద్యులచే మందువేయించి బాగుచేయించుచుండవలయును. పండ్లువచ్చునమయమున బిడ్డల

చిగుళ్లమీఁద నుప్పుజల్లవలయును. అందుచే జిగుళ్లుపగులువారి
 త్వరితముగ దంతములు బయటబడును. ఆరుమాసములుగడ
 చుటతోడనే బిడ్డలకు విస్తారభాగము దంతములువచ్చును.
 ఆసమయంబున సంస్కారవిధి ననుసరించి యన్నప్రాశనము జే
 యవలయును. మొదలుక్షీరములోనగు మిష్టాన్నములనొసఁగి
 తరువాత లవణతిక్తాదిభోజనము దినిపించవలయును. బాలకున
 కొక్కపర్యాయముగ బాలుమాని యన్నముబెట్టుటకూడదు
 కావున దల్లిపాలొసంగుచునేయుండవలయును. మరియుగొంచె
 ముకొంచెముగ నన్నముగూడ నలవాటు చేయవలయును.
 క్రుక్కి క్రుక్కి మరింతయన్నముబెట్టుగూడదు. అందువలన
 నజీర్ణముకలుగును. ఆకలిచేమాడి దుర్బలుడై పోవునట్లు మరిం
 తదక్కువగను బెట్టుగూడదు. బాలుఁడు కొంచెమెదిగి కూరు
 చుండుటకు శక్తివచ్చినతోడనే కూరుచుండనేర్పవలయును.
 అయిదారుమాసములైనది మొదలుకొని శిశువుగర్భమందు
 దనంత దానేదియో నేర్చుకొనప్రభారంభించును. చేతనత్వము
 గర్భస్థాపన మాదిగనుండియుండును గాని నాలుగునెలలు మొ
 దలుకొని జ్ఞానప్రాదుర్భావమగుటవలన నాటినుండి మాతృగ
 ర్భంబున నిటునటుభారలుటకు మొదలిడును. గర్భమునుండి
 వెలువడివచ్చినతోడనే శ్వాసముతీసికొనుట, ఏడ్పుట, పాలు
 త్రాగుట, కూరుచుండుట, నిలచుట, నడచుట, మాటలాడుట

లోనగువాని నేర్చుకొనుచుండును. అటులే బాలకుఁ జేయేపదార్థముల జూచునో యాయాపదార్థములగురించి జ్ఞానముబొందుచుండును. బిడ్డయేడువ మొదలిడినప్పుడా యేమవుమానిపించుటకు దల్లియేదైన వాయుంప బిడ్డచప్పుననేడ్చుమాని యాశబ్దమునే యాలకించుచు నిదియేమగునోయని యాలోచించుచుండును. ఇటులే పెద్దవారియొక్కయు, శిశువులయొక్కయు నెట్టయెదుటి కొకదీపిక కొనిరాబడనేని దీపముంగూర్చిన సంపూర్ణజ్ఞానము కలిగియుంటంజేసియు పురుషులు దానినైపుజూడనైన జూడరుకాని శిశువులకదియేమగునదియు దెలియక పోవుటవలన దదేకధ్యానముతోడ దానిదేరిపారజూచుచు దాని నిజస్వరూపముంగూర్చి తెలిసికొనవలెనని కోరుకొనుచుండురు. మాటలాడుటకు, నడచుటకు శక్తివచ్చినపిదప నేదైన నొకక్రొత్తవస్తువుకంటఁబడినతోడనే దానింగొనితెచ్చి తల్లికి జూపించి యిదియేమివస్తువమ్మాయని యాడుగుదురు. ఇనితొందరవలన దల్లి బిడ్డయడిగినదానికి బ్రత్యుత్తరమొసంగనిచో దల్లిని మరింతబలవంతముగ మాటిమాటికదియేమని యడుగుచు తుదకామె దానిపేరుదెల్పినతోడనే తూష్ణీభావము జేరి పోవుచుండురు. ఇందువలన జిన్నతనమునుండియు బిడ్డలుతమ జ్ఞానము నభివృద్ధిజేసికొన నభిలషించుచుండురని వినితమగుచున్నది. కానియెంతపర్యంతము బిడ్డలకుఁ దల్లి మొదలగు వా

రిసహాయము దొరకకయుండునో యంతపర్యంతమువారికి శారీరక, మానసిక, ఆత్మకొన్నతి కలుగజాలదు. బిడ్డలయారోగ్యము, భావిసౌఖ్యములోనగునవి తలదండ్రులు, ఆచార్యుడు, సోదరీసోదరులు మొదలగువారిమీదనే యాధారపడియుండును. ఈసంబంధులందరి లోపల దల్లిమీద మరింతయెక్కువ యాధారపడియుండుననుట నిక్కువము. బాల్యావస్థయందు తండ్రి గురువుమొదలగు వారితోడకంటె దల్లితోడనే యెక్కువ సంబంధముకలిగియుండును. బాలునియొక్క వర్తమాన భావి సుఖదుఃఖంబులన్నియు నేతల్లిపై యాధారపడియుండునో యట్టితల్లి యెట్టివిదుషీమణియై యుండవలయునో యోచింపుడు. సమస్తప్రపంచంబునందు దల్లియెట్టిదిగనుండునో యామెబిడ్డలుగూడ నట్టివారలేయగుచుందురు. తల్లివిదుషియైనచో బిడ్డలు విద్వాంసులును, మూర్ఖురాలైన మూర్ఖులు నగుచుందురు. కావుననే మహాభారతమునందు,

నా సిమాతృసమోగురుః

భార. అను. అ. 10.

బాలకునకు దల్లితోసమానమగు గురువులేడనియు,
ఉపాధ్యాయాదశాచార్యా ఆచార్యాణాంశతంపితా
సహస్రంశు పితౄమాతాగౌరవేణాతి రిచ్యతే.

మను. అ. 2.

ఉపాధ్యాయునికంటె దల్లిపదివేలరెల్లెక్కువయని మః
ను స్మృతియందును వ్రాయఁబడియున్నది. బాలకునియొక్క-
శారీరకాత్మికోన్నతిగావించు మాత్రమే పదివేలమంది యుపా-
ధ్యాయులకంటె నెక్కువకాఁగలుగునుకాని యున్నతిగలిగింపని
మాత్రకాదు. ఉన్నతిజేయలేనితల్లికంటె నుపాధ్యాయుఁడే
యైత్రముఁడు. ఈశ్లోకము తరువాతజూచికొనుఁడు. విదుషి-
యగు దల్లిమూలమున గలుగునంతటిలాభము బాలకునకు
మఱి యేమనుజునివలనను గలుగఁజాలదు. ఎందుచేతననఁగా
బాల్యావస్థయందుపదేశముజేయఁబడు విషయములన్నియు
బాలకునియొక్క కరగిన ధాతువుంబోలు కోమలాంతః కరణ
మందు మోహరంపుటక్కరంబులం బోలిగుమిగూడును. ఆసం-
స్కారములాబాలునియొక్కయంతఃకరణమునుండిజన్మమున్నం-
తివఱకు జెలువడిపోనేరవు. సంస్కృతమందుగాని, ఇంగ్లీషునం-
దుగాని భ్యాతీవడసిన వేదాచార్యులయంతటిపారుగాని, యం-
ఎ. పట్టమునందినవారలుగాని తమ విద్యాప్రభానంబున భూత-
ప్రేతాదులెవ్వయు లేవని గుర్రెఱిగియుండేయు, రాత్రులయం-
దొంటరిగ స్మృతానభూములకేగుట సంభవించినయెడల జన్మన
భూతములయొక్క స్మరణముకలిగి భయభ్రాంతులగుచుందు-
రు. భూతములను పదార్థములులేవని వారలకు దెలిసియేయు-
న్నదికాని బాల్యావస్థయందు కల్పితభూతరంబులసంస్కారము.

మూఢురాలైన తల్లివలన వారియాత్మలకు గలిగియుండును. ఆకారణమున భూతములు సర్వవిధముల మిథ్యలనియెఱిగియున్నప్పటికి సంతాకరణమునుండి యాభూతములభయము దూరముగానేరదు. కావున బాల్యమందు బిడ్డలకత్యుత్తమంబగు శిక్షకలుగవలయును. వర్తమానకాలమునందు మనదేశమున గొప్పగొప్ప విద్వాంసులుసయితము పశువులభంగినుండుట కిదియేకారణము.

కారణానురూపం కార్యమితి. సుశ్రు. శా. అ. 1.

కారణముంబోలి కార్యము కలుగుచుండునని ధన్వంతరి వక్కాణించియున్నాడు. కావునబిడ్డలకు గారణభూతలగు దల్లులు మూఢురాండ్రయి యుండ కార్యరూపక సంతానంబులు విద్వాంసులెట్లగుదురు? ఎంతవరకు దల్లి విదుషికాకయుండునో యంతవరకామె బిడ్డలు విద్వాంసులు కాజాలరు. కావున స్త్రీశిక్షణమత్యంతావశ్యకము. ప్రస్తుతకాలమున జనులు మోహవశులై పశుధర్మముల మూలమున బిడ్డలగాంచుచున్నారు. కాని వీరల యీకర్తవ్యము హాస్యాస్పదమైయున్నది. ఎందుచేతననగా మనుజులెంతవరకు ద్వివిధసంతానరక్షణంబుల సమర్థులుకాకయుందురో యంతపర్యంతమట్టివారలు సంతానోత్పత్తి కధికారులు కాజాలరు. శస్త్రవైద్యమెరుగని పురుషుడు రోగియొక్క యంగచ్ఛేదము గావించుట కధికారము

లేకయుండియు మూర్ఖమూనియట్టి పనిజేసినయెడల లోకము నకు హానికారకమగుగదా? అదేవిధమున దమబిడ్డలకు శారీర కాత్మికోన్నతినొసంగజాలని మాతాపితరుల యవస్థయు నింత యేయైయున్నది. మనుష్యులకంటె దక్కువజ్ఞానముగలిగియుండు పశుపక్ష్యాదులుసయితము దమపిల్లల నెంతజాగరూకతతోడ రక్షించుకొనుచుండునో చూడుడు. పెంటి గర్భముదాల్చినదిమొదలు పోతు బెంటియు రెండునుంగూడి గూడు నిర్మాణముచేసికొనును. గ్రుడ్లు పెట్టినతరువాత బెంటి వానికి గొంచెముమాత్రపు భారమును వేడియుదగులురీతి దనరెక్కలతో నదుముచు గూరుచుండును. అంత వేడిమిచే నండములు పక్వములై వానినుండి పిల్లలు వెలువడివచ్చును. అనంతరము పెంటి మేతనేరికెచ్చి చంచువులతో నమలి పిల్లలనోళ్ళకందిచ్చును పిల్లల గూటినుండి నెంతమాత్రము గ్రిందఁబడనియ్యదు. ఇతరములైన హింసకజంతువులనుండి వానిగాపాడుచుండును. పెద్దవియగునంతవఱకు సమస్తప్రకారముల వానిరక్షించుచుండును. ఇందులకాపిల్లలు వానితలిదండ్రులకు రవ్వంత యేని ఫలమొసంగునా? పెద్దవియైనతోడనే తల్లినొక్కపోటుబొడిచి యెగిరిపోవును. కాని మనుష్యుసంతతులన్న వృద్ధులై నవిదప మాతాపితరుల సేవసలుపుచుందురు. మనుష్యులకంటె నత్యంతహీనమగు జ్ఞానముగలిగియుండు పక్షులే తమపిల్లల

నట్లు పాలనము జేసికొనుచుండ మనుజులు బుద్ధిమంతులయ్యు
దమసంతానముల నుత్తమవిధానంబున బాలింపకుండుట మ
హాశోకకరమైనవార్తగనున్నది. మూఢులగు తలిదండ్రులనేకు
లు తమబిడ్డలకు యథోచితరీతి దినుటకు భోజనంబును గట్ట
వస్త్రములనుగూడ నియ్యరు. దరిద్రులైన సరియే; మొదలు
తలిదండ్రులకేలేకపోవ బిడ్డల కేమియ్యగలుగుదురుగాని కలి
గియున్న వారుకూడ బిడ్డలయెడ నుపేక్షవహించుట కడుశోచ
నీయము. కొందరు గుర్రములబెంచు వ్యసనంబునదగుల్కొని
యు, గొందఱు కుక్కలూ, పారువములు, తిత్తిరిప్పిట్టలు, జేగ
లు మొదలగువానిసాకు వ్యసనంబునఁబడియు ననవరతము వా
నికి మేత నీళ్ళు పెట్టుటయందును, స్నానాద్యుపచారములు
చేయించుటయందును మగ్నులై యవసరమైన యాషఢంబుల
నుపయోగించుచు దానిపోషణము కడురకంబగురీతి గావించు
చుందురు. ఆజాతువులకై నియోగింపఁబడిన పరిచారకులు
కొంచెమశ్రద్ధగ వర్తించుచుండినట్లు గాన్పించినచో వారికి
శిక్షయు విధింపుచుందురు. మరియు నీజాతువులబెంచుటయం
దనుభవశాలులైనవార లేకొంచిన వారినుండి తమకుగావలసి
న సంగతులగ్రహించి యట్లుగ్రహించిన విధానముల దమవా
నికిగూడ కేయించుచుందురు. ఈవశుప్రాణుల నిమిత్తమిట్లమి
తమైన శ్రమజేయుచుందురుగాని యెవరుప్రాణి మాత్రంబులం

దెల్ల నత్యుత్తములో, యెవరికిగేవలము దలిదండ్రులు యాశ్రయము దక్క యితరుల యాశ్రయము కలుగజాలదో, యెవరుమనుష్యజాతికి నేడు గడలగుదురో, యెవరు బాగొందుట ప్రపంచము బాగగుటయు నెవరు పాడగుట ప్రపంచము పాడగుటయో యట్టిబాలకుల యుచితపోషణము నిమిత్తము దలిదండ్రులు ధ్యానమూనకుండు టత్యంతాశ్చర్యకరంబును శోకకరంబునునగు వార్తయైయున్నది. కడుపునిండ నన్నముదిన్న యెడల రోగగ్రస్థులగుదురను భయంబున దలిదండ్రులు కొందరు తమబిడ్డల కడుపు మాడ్చుచుందురు ఇదియేవిధమున జూచినను మానవధర్మశాస్త్రమునకు విరుద్ధమేయైయున్నది. ఎంతయన్నము జీర్ణము జేసికొన గలుగుదురో యంతయన్నము బాలురకు బెట్టుచుండవలయును. బాల్యావస్థయందాకలి విస్తారముగనుండును. ఆకలితీరులాగున గడుపునిండ నన్నము బెట్టుకుండినచో బాలకుని శరీరము సరియగురీతి వృద్ధి నొందనేరదు. తక్కువభోజనమొసంగుట మూలమున బాలుర కెట్టిహాని సంభవించునో యట్టిదియే యెక్కువ భుజింపజేయుటవలనగూడ గలుగు గావున యథాయోగ్యమగురీతి నొసంగుచుండవలయును. మరింత శిశువుగ నుండునపుడు మిష్టాన్న ఫలములు, శతోరాహారములు గడుదక్కువగ నొసంగుచుండవలయును. మూఁడునాలుగు సంవత్సరములువచ్చిన తరువాత నట్టివాని

నవశ్యముగ బెట్టవచ్చును. మిష్టపదార్థములఁ దినవలయునని బాలకులు మిక్కుటముగ నభిలాషపడుచుందురు. గోగము కలుగునను భయంబున దలిదండ్రులు వారలమిష్టాన్నంబుల దిననియ్యరు. ఇదిమాతాపితరులకు మహాపరాధము. స్వాభావికముగ మిష్టాన్నము దినుటయందభి రుచిగలిగియుండు వారలకందువలనఁ జాల లాభములుగలవు. మిష్టాన్నముచే బాలుని యెముకలు వృద్ధిపొందునని మానవధర్మశాస్త్రమున లిఖింపఁబడియున్నది. మిష్టాన్నమువలనను, మేదవర్ధకములైన పాలులోనగు వాని సేవించుటవలనను బ్రాణవాయువులకు సంయోగము గలుగఁ దన్నూలమున శరీరంబున నుష్ణముత్పన్నమగును. దానిచేనాహారము సరియగురీతి జీర్ణమగును. కావున బాలురకు మిష్టాన్నముల నవశ్యముగ నిచ్చుచుండవలయును. బిడ్డలకన్న పానంబులోనఁగుటయందుగూడ విస్తారము నియమములఁ బెట్టికొనుటచితముకాదు. మిష్టాన్నము దిన నభిలషించువారలకది లభింపనియెడల శారీరకవృద్ధిసరియగు రీతికాఁజాలదు. మరియు నాయాముతువులలో దొరకునట్టి ఫలములగూడ నిచ్చుచుండవలయును. అందువలన బాలుఁడారోగ్యవంతుఁడైయుండును. తలిదండ్రులు మిష్టాన్నములు, ఫలములు మున్నగువాని దినుటకొసంగక పోవుటవలన బిడ్డలువానియెడల వమితమైనయాసబెట్టుకొనియుండి దైవ సంయోగమున నెప్పు

డైన దొరకినయెడల నొక్కపర్యాయంబుగ దెగతిందురు. అందువలన వారికి రోగముకలుగును. అంతదలిదండ్రులు మిఠాయి దినుటవలననే తమబిడ్డనికి రోగమువచ్చెనని తలంతురుగాని మిఠాయిదినకుండ దామాపినందున నిట్టియనర్థము మూడైననుకొనరు. బాలురకు యథోచితముగ గావలసిన పదార్థంబుల నొసంగకపోవుటంజేసి యిట్టివేయగు దుష్పరిణామంబులనేకములు కలుగుచుండును. కావున రెండుసంవత్సరములు వచ్చినది మొదలుకొని బిడ్డలకు స్నిగ్ధములు, గురుత్వములు నగు మిష్టాన్న ఫలంబుల నవశ్యము నిచ్చుచుండవలయును. ఆహారమొకేమాదిరికూడదు. అనుదినముకొంతమార్పు గలిగియుండవలయు. బాలకుఁడేడు సంవత్సరములవరకు గేవలము తల్లి వద్దను, 16, 18 ఏండ్లవరకు దలిదండ్రుల యాధీనమందును నుండును. గృహకార్యములందు దండ్రులయంతగ సంబంధము గలుగఁజేసి కొనియుండడు. తల్లియే గృహకార్యములయెడల నధికసంబంధము కలిగియుండును. కావున తల్లి కొడుకులకే విస్తారసంబంధముండును. కుమారుఁడే పదార్థమునైననొసంగుమని తల్లినడుగునెడల నామెయతని కావస్తువునిచ్చుటకు మారుగ రెండు తన్నుల నొసంగెనేని పాపమాబాలుఁడుదాసీనుఁడై యుత్సాహమెల్లపోవ నావలకు వెడలిపోవును. ఎంత పర్వంతము మరింత పసివాఁడుగ నుండునో యంతవర కాబా

లుఁడేమియుఁజేయుఁజాలక యూరకుండును కాని పది పండ్లెం
 డు సంవత్సరములు వచ్చినతరువాత దల్లితనయెడల గావించు
 ప్రకూరవ్యవహారంబు గనిపెట్టి తనకు గావలసిన దాని దండ్రి
 నడుగును. తండ్రియు నజాగరూకుఁడై యతఁడడిగినదానియెడ
 ల ధ్యానమూనకపోయినచో నంత దండ్రియందుగూడ విశ్వా
 సముదప్పి నిరాశుఁడై దుర్మార్గమునకు దిగి కానిపోని కార్య
 ములఁ జేయమొదలిడును. ఆకలియైవచ్చుడేమైన బెట్టుమని తల్లి
 నడుగ నామె యేమియు నియ్యకపోయెనేని నింటిలోని యా
 హారపదార్థములు, వస్త్రములు, సొమ్ములు, ధనములోనగు
 వానిలో దొరకిన దానిదొంగిలించితిసికొనిపోయి యధేచ్ఛము
 గ గావలసిన వానిగొనితినును. ఏమియు దొరకకపోయిన జిట్ట
 చివరకు దల్లికట్టుకొనుచీరయో దండ్రిపెట్టుకొనుసాగయో
 చేతికందినదాని గైకొనిపోయి వెచ్చపెట్టుచుండును. అవియు
 లభింపనియెడల నిరుగుపొరుగువారి గృహములలో దొంగతన
 ము జేయనారంభించును. ఇందులకత్యంతసీచమైన పరిణామము
 కలుగును. అట్లితరులయిండ్లలో దొంగతనము చేయుటకుగూడ
 వీలుకానిచో దుస్సాంగత్యమొనరించి వారివెంటజని దుర్వ్యస
 నంబులలో దగులువడును. ఇట్టిదశకలుగుట వీక్షించి తలిదం
 ప్రులు వీపుబద్దలగునట్లు తన్ను చుందురు. అందువలన బాలున
 కపరిమితమైన దుఃఖముకలుగఁ దన్నులమున శారీరకమానసి

కాభివృద్ధికి భంగమువాటిల్లును. హింసించుటవలన బాలుని సంతాపము పడగును. అందువలన, భయముపోయి తలిదండ్రులనించుకైన లక్ష్యముచేయక “అంతగమితిమీరిన నన్ను జావగొట్టుదురుకాని యంతకన్న నాతలిదండ్రులు నన్నేమిచేయగలరు?” అని బాలుడు రూఢిపరచుకొనును. ఇట్టి సంస్కారము బాలుని యంతఃకరణమున నెలకొనినచో మొడిబారి మోదులకు గొరకాకుండఁబోవును. వెండియు బాలకులనేకు లిదే విధమున శిక్షింపఁబడుచుండుట జేసి యాదుఃఖము సహింపనోపక యిట్లు విడచిపరుగై త్తియే బావాజినో మౌల్వినో లేక యేమిషనరీనో శరణు జొచ్చుచుందురు. అంతట వారల తలిదండ్రులు మొర్రోయని విలపించుచు న్యాయస్థానములకు బోవలసివచ్చుచున్నది. ఎంతకష్టపడినను గైస్తవాచార్యులచేత బడ్డబాలుడు మాత్రము తిరిగి తలిదండ్రులకు దొరకుట మర్లుటమే అట్టివారల బెంచి పెద్దచేసినందులకుఁ బడినకష్టమంతయు వ్యర్థమైపోవఁ గులమునకుఁ గళంకితముకలుగును. బాలకుల జావదన్నుట మూలమున నిట్టివేయగు ననేకోపద్రవంబులు పొడముచుండును. కొట్టుటవలన బాలుఁడొకవేళ బారిపోకపోయినప్పటికి నతనికపరిమితమైన దుఃఖముకలుగును. అందుచే శారీరకమానసిక వృద్ధి యుక్తమార్గమునఁ గానేరదు. తలిదండ్రులయెడ వైరభావముని పెద్దవాడైన తరువాత మాతాపితరులకు దుఃఖము కలిగించు

ను. ఆకారణంబున దలిదండ్రులు బ్రతికియున్నంతవరకు దూఱమునొందుచుండవలసియేవచ్చును. కావున బిడ్డలఁ గొట్టుట తలిదండ్రులకును వారికుటుంబమునకును హానికారకమేకాని వేరుగాదు. బాలురఁగొట్టుట కవకాశము గలుగజేయు ముఖ్య కారణములేవఁగాః—

1. ఏదైననొక కార్యవశ్యమని బాలకునాజ్ఞాపింప నతఁడు దాని జేయకుండుటవలనను,

2. ఇతరులయొక్క బాలురతోఁ గలహించునప్పుడును,

3. మోటుతనముగ నాటలాడుచు గంతులువేయునపుడుగాయములుతగులుటచేతను,

4. తినుటకోలేక యాక్షకొనవలెననియోయేవైననస్తువులసిండనియడుగనియ్యక పోవుటచేహఠముపట్టుటవలనను॥

5. తలిదండ్రులులోనగువారు గృహమువెలువడిబయట బోవునమయమున వెంటవచ్చెదమనిహఠమూనుటచేతను,

6. చదువుకొనఁబోవునపుడును,

7. ఇంటియందో లేక యిరుగుపొరుగువారలగృహములందో దొంగతనము చేయుటంజేసియు,

8. ఇంటిపదార్థములఁ బాడుచేసి పగులగొట్టుటచేతను,

9. ఆటలాడుకొనునపుడు దాగట్టుకొన్న వస్త్రంబులఁ జించుకొనుటఁబట్టియు, నిటులే పుస్తకములు లోనగువాని పాడుచేసికొనుటవలనను,

10 మరికొన్నియితరకారణములవలనను బాలకుల తలిదండ్రులుగాని సోదరీసోదరులుగాని కొట్టుచుందురు. పూర్వోక్తకారణములవలన బిడ్డలశిక్షించుటంజేసి యుప్రదవములనేకము లుత్పన్నములగుగావున మేమిటవ్రాయురీతి నడచుకొనినయెడల వారినట్లుహింసింపకయే సకలకార్యంబుల జాలభాగము సిద్ధములగునట్లు చేసికొనవచ్చును. ఎట్లనఁగా,

1. బాలునిచేసేదైన బనిజేయించుకొన వలసివచ్చిన మిక్కిలి మక్కువతోడ వారలకాకార్యము చేయువిధానము జూపించి చేయించుకొనవలయును. అట్లునెమ్మదిగ జెప్పటచేత వారెట్టియాటంకము జెప్పకచేయుచుందురు. మరియు నేదైన గార్యముజేయునప్పుడు బాలకులకుదుఖము కొంచెమైనగలుగఁగూడదు. మూర్ఖులగు దలిదండ్రులనేకులు ప్రీతిపూర్వకముగ బదులుచేయించుకొనక బాలురపై దమయాజ్ఞల జెల్లించుచుందురు. పరాధీనుఁడుగ నుండునంతకాలము బాలుఁడాజ్ఞవలననే పనిచేయుచుండును. కానియాయాజ్ఞలకు ఫలము దలిదండ్రులు ముదుసలివారైన తరువాత గాంచుచుందురు.

2. తల్లియు తమంబగురీతి శిక్షనొసంగుచుండినచో బాలకుఁడితరబాలురతో నంతమాత్రముగలహింపఁడు. ఒకవేళనట్లుపోరాడినను దలిదండ్రులు స్వయముగ గుమారుని దండింపక యెవనితో బోరాడునో వానితలిదండ్రులచే భయపెట్టిం

చేవలయును. అట్లుచేయుటవలన బాలునకుఁ దలదండ్రులపై విరోధముకలుగదు.

3. మోటుతనముగ నాటలాడునపుడుగాని గంతులువేయనపుడుగాని బాలునకేమైన గాయముతగులుచో నతనిగొట్టగూడదు. అతనికట్టియాటవలన గలుగునష్టమును బాగుగదెలియఁజెప్పి మరలనట్లుచేసినచో నవ్వుడుగలిగినదశయే సంభవించునని మనస్సున నాటునట్లుపడేశము చేయవలయును. ఆటలాడునపుడు గాయముతగిలినమీఁద గొట్టుటవలన నాటదెబ్బనురచిపోయి తల్లికొట్టినదానినే జ్ఞాపకముబెట్టికొనియుండును. అందువలన బాలునకు దల్లితోవైరముకలుగును. బాలురనాడుకొననియ్యక పోవుట మాతాపితరులకునుహానికాదు. బాలకులకు ఆడుకొనవలయునని స్వభావసిద్ధముగనుండు సభిలాషము మిగులలాభదాయకమైయున్నది. బాల్యావస్థయందు బాలురదేహంబు లాటలవలన నుత్తమరీతి నభివృద్ధి పొందుచుండును. కొన్నిసమయములందు వారుభోజనము నయితముమాని యాటలకు బరువెత్తుచుందురు. ఆహారము బాలుర దేహాభివృద్ధికి గారణంబగుచాప్పున నాడుకొనుటయు దదభివృద్ధికి హేతువైయున్నది. సర్వాంతర్యామియగు జగన్నియంత బాలకులయందాడుకొను స్వభావము సృజించియుండని యెడల విజ్ఞులైన మాతాపితరులెంతగ నుపదేశము చేసినను వా

రట్టికార్యము జేయకయేయుందురు. ఈశ్వరునియొక్క సృష్టి క్రమముయెడల ధ్యానములేనివారలై మూర్ఖులగు మాతాపితరులు బాలురనాడుకొననియ్యకుండు టత్యంత శోచనీయమైయున్నది. సృష్టిక్రమమున కనుకూలముగ వర్తించువారలే యీజగంబున సౌఖ్యమందుదురుగాని యందులకు వ్యతిరేకముగ నడచుకొనువారలు దుఃఖమందుటయే నిశ్చయము. కావున బాలురయొక్క స్వాభావికప్రవృత్తి గనిపెట్టి తదనుకూలంబుగ సృష్టిక్రమానుసారము నడచుకొనుట తలిదండ్రులకు ముఖ్యకర్తవ్యమైయున్నది.

4. తినుటకుగాని, యాడుకొనుటకుఁగాని యేమైననడిగినయెడల వారలకవితెచ్చి యియ్యవలయును. తెచ్చియిచ్చుటకుశక్తిలేనిచో యుక్తిపూర్వకముగ సమాధానముచేయవలయును. అట్లు తెలియజెప్పి సమాధానపరుపఁ జాలకపోయిన నింకను వేర్వేరు ఉపాయంబుల నూరకొనునట్లు చేయవలయును. ఏయిపాదమును బనికిరానియెడల నటులేయే పవనియ్యవలయుగాని కొట్టఁగూడదు. కొంతసేపునకు వారంతవారలే యేర్పునుమానుదురు.

5. తలిదండ్రులు బయటబోవుసమయమున బాలకులు తాముగూడ వెంటవచ్చెదమని పట్టుబట్టినయెడల వీలైనంతవరకు వెంటదీసికొని పోవలయును. తీసికొనిపోవవీలులేనిచో మరపించి వారికెరుకలేకుండ బోవలయును.

6. చదువుకొనుటకుఁ బోవనియెడలఁ యుక్తిగ నాశ్వాస ముచేసి పంపవలయును. అట్లుచేసినను బోనిచో నాకస్మికము గ నాదినమందే పంపక నాటికిఁ సెలవిప్పించి చదువుకొనకపోయినయెడల మనుజులు నూర్థులు, దరిద్రులు, పరాధీనులు, ధర్మరహితులునై యందురని బాగుగ నాటఁజెప్పవలయును.

7. ఇంటియందలి వస్తువుల దొంగిలెనేని నట్లుచేయుట గూడదనిచెప్పి యేవస్తువు దొంగిలునో నావస్తువతనికి తరుచు గ నిచ్చుచుండవలయును. అందునలన దానికొరకు దొంగతన ముచేయుటమానుకొనును. పొరుగిండ్లలో దొంగిలించిన నట్టి శిక్షనే యొసంగవలయును. మరియు నెవరియింటదొంగిలించు నో వారివలననే దండనము కలుగులాగు జేయవలయును.

8. ఇంటియందలి వస్తువులఁ బగులగొట్టి పాడుచేసిన నాపగిలినవాని యెడుటబెట్టి బాలకు నే మరలవానిబాగుచేయ మని యడుగవలయును. మరలబాగుచేయనోఁకయున్న సమయమున నందుమూలమునగలిగిన నష్టముంగూర్చి బాగుగజెప్పిన మరియొకపర్యాయమట్లుచేయఁడు. వెండియు నట్టివస్తువుల బాలురకందనియట్టి యెత్తైనప్రదేశములలో భద్రపరచుకొనవలయును.

9. 'బాలురు కట్టుకొనువస్త్రములగాని, పుస్తకములు, కాగితములు లోనగువానిగాని చించి పాడుచేసికొనుచున్నచో

నొకటికే నాలుగుమారులు “నాయనా! నీవిట్లుప్రతిదినము బా
డుజేసికొనుచుందువేని ననుదినమునీకుగ్రోతవాని నెక్కడ
నుండి తెచ్చియియ్యగలము?” అని శాంతములైన మంచిమా
టలతో మనస్సునకు నాటులాగునఁ జెప్పవలయును. ఇదియ
టులుండ వర్తమానకాలంబున కొందరుమాతాపితరులు తమ
బాలకులకు గాగితములు లోనగువాని మొదలే యొసంగక
యే యేడ్చించుచుందురు. అట్లుచేయగూడదు.

10. ఇంక నేయితరకారణములున్నను నిటులేశాంతవ
చనములతో నోదార్పుచుండవలయుగాని బాలకులనెంతమా
త్రము గొట్టగూడదు. ఏవిశేషకారణములనలననైన గన్నులు
నిమి బెదరించుటమూలమున సరియగునేని యుక్తిపూర్వకము
గ నట్లుబెదరించవచ్చును. మూర్ఖులైన తలిదండ్రులనేకులు
బాలుర ననుదినము గొట్టుచుందురు. కొందరు దినమునకు
మూడు నాలుగు మారులును మరికొంద రపరాధములేక
యును బాలకుల గొట్టుచుందురు. ఒకనాడొక గృహస్థుడు
తనకునూరుడు నీరుదెచ్చుచుండఁ చేతిలోనికుండక్రిందబడి ప
గిలిపోవుటవీక్షించి యత్యుగ్రుడై వెంటనేయాబాలుని మీఁ
దికురికి సగముప్రాణముపో నట్లు చావఁగొట్టెను. స్మృతితప్పి
యతఁడు క్రిందఁబడిపోయిననోగువాత రెండవవానిమీఁదికి బో
యి హూన హూనముగ వానింగూడ జావదన్ని మూడవవా

నిదన్ని తరువాత సాలుగవవానిమీఁదికి బోయి వానిజితుక
శాది యనంతరమా బాలురతల్లిపైకునికి యామెనుమనసుదీర
గొట్టెను. తరువాతఁ గొంతసేపునకు గోపముశాంతించిన పిదప
గుండనెక్కఁడు బద్దలుచేయ నింతమందిసేలతన్ని తివనియడుగ
దక్కినవాగు ముందెప్పుడైన నపరాధము గావింపఁగూడదా!
అందులకు సగముశిక్ష నిప్పటికోపములోనే యిచ్చితిని. తక్కి
నసగముశిక్షను మరలదప్పుచేసిననప్పుడు గలుగుకోపములో
నుండి యిచ్చెదనని యతఁడు బదులుచెప్పెను. మూర్ఖులైనయి
ట్టి దుష్టాత్ములకు దమయాలుబిడ్డలఁ జావఁదన్నటయేక ర్తవ్య
ము. తలిదండ్రులిట్టి దుర్వ్యససంబులగలిగియుండి బాలకుల మి
క్కుటంబుగ హింసించుటంజేసియే తాము పెద్దవారైనపిదప
మాతాపితకులయెడ దాక్షిణ్యమానంతయులేక వారి బడితెల
తోఁ బూజింపుచుందురు. ఇట్టిసీచవిధానముకలుగకుండు నిమి
త్తము మాతాపితాది సమస్త బాంధవులు బాలురగొట్టఁగూడ
దు. బాలురగొట్టుటవలన గలుగు దుష్పరిణామంబుల గొన్నిం
టినిండువ్రాసితిమి. మిగిలినవాని బుద్ధిమంతులు స్వయముగ
గ్రహించుకొందురుగాక.

బాలుర మూర్ఖత్వమునకు దాసులగావించి వానిజన్మ
మును భ్రష్టము చేయఁగూడదని సమస్తమానవులు ధ్యానము
కలిగియుండవలయును. దేశ కాలప్రకృతుల ననుసరించి తనమన

ధనంబులతోఁ దమప్రాణములకన్న మిన్నయనుకొని ప్రీతిపూర్వకంబుగ బాలురఁబోషించుట తలదండ్రులకుచితము. అన్నపానములు, వస్త్రములు, భూషణములు లోనగువానినెసంగి బాలుర నానందితులఁజేయుటయే యపత్యసంగోపనమని కొందఱుతలంచుచున్నారు. కేవలమన్నపానాదులమాత్రమున వారిఁబ్రసన్నులుగనుంచుట బాలసంరక్షణము కానేరదు. వర్తమానకాలముయొక్క శారీరకాత్మికోన్నతితోబాటు భావిశారీరకాత్మికోన్నతిగలుగఁజేయుటయే యపత్యసంగోపనమనబడును. బిడ్డలకు శరీరమునిండ సొమ్ములుంచుటవలన నపత్యసంగోపనమగునని తలంచుటమహాప్రమాదము. ఎదుగఁదగినబిడ్డలకు సొమ్ములువేయుట మూలమునఁ గాలుసేతులు మొదలగునవయవములు సరియగురీతి నభివృద్ధిబొందఁజాలవు. మరియుభూషణములమూలమున లెక్కలేని బిడ్డలప్రాణములు తీయఁబడుచున్నవి. కావున ధాతుసంబంధములైన భూషణంబులచే బాలుర విభూషితులఁజేసిన ప్రయోజనములేదు. కాని

వాగ్భాషణంభూషణం కింవాశీలంపరంభూషణం భర్త్యునీ.

సంస్కారముబొందినవాణియు, శీలమును రెండేమనుష్యునకు ముఖ్యభూషణములు. కావున విద్యయు, నీలియుననుభూషణములతోఁ దమబిడ్డలనలంకరించుట మాతాపితరులకు ముఖ్యము. సత్యశాస్త్రములఁదగకచోట్ల నిట్టివ్రతసఁగోప

ము తలదండ్రులకు ముఖ్యకర్తవ్యంబని ప్రతిపాదనము చేయఁ బడియున్నది కాని విచారకరమగు విషయంబేమనఁ బ్రస్తుత కాలమున నొకరిద్దరుపిల్లలు కలుగునంతవరకు మాతాపితరులే బిడ్డలుగనుండురు. అట్టివారలు బాలురకు రక్షణముగాని శిక్షణముగాని యుక్తవిధానంబున నెట్లుచేయఁగలుగుదురు? యోగ్యులగువారలే యితరుల యోగ్యులుగఁజేయగలుగుదురుగాని యయోగ్యులుకాదుగదా? ఇంగ్లీషుగాని సంస్కృతముగాని చదివియుండని యతఃశితరులచే నాభాషలనెట్లు చదివింపఁగలుగును? అటులే బాల్యావస్థయందుండెడు మాతాపితరులు తమ కే శిక్షణముకావలసియున్నపుడు తమ సంతానముల కేప్రకారము శిక్షనొసంగఁగలరు? అట్టిదశయందపత్య సంగోపనమెట్లు కానోపును? వర్తమానకాలమందలి దంపతుల స్థితియిట్లున్నది. కానిమేమువ్రాయునది యీ బాలదంపతుల కొరకుగాదు. ఇది వరకు మేమువ్రాసియున్న ప్రకార ము త్తమరక్షణములతోఁ గూడికొనియుండు సుశిక్షితులైన యువాదంపతులనిమిత్తమై యున్నది. కావున తమసంతానములయొక్క శారీరకమానసిక రక్షణశిక్షణంబులగావించుట కహర్నిశము బాటుపడుట పూర్వోక్తగుణ విభూషితులైన మాతాపితరులకుచితము. శారీరక రక్షణము గురించి యిదివరకే వ్రాసియున్నారము. మరియు నాశారీరక రక్షణము ముఖ్యముగఁ బ్రాణి ధర్మశాస్త్రము,

శారీరశాస్త్రము, రసాయనశాస్త్రము, వైద్యశాస్త్రము, మానసశాస్త్రము, జీవనశాస్త్రము మొదలగువాని ననుసరించి చేసికొనుచుండవలయును. భోజనాచ్ఛాదనంబుల కొరకును, రోగము లెవ్వియుఁగలుగకయుండుట కొరకును బాలకుల విషయమై చేయఁబడు బ్రబాధమే శారీరక రక్షణమనబడును. భయము, శోకము, క్రోధము, త్రాసముఁగొనగునవి బిడ్డలకుఁ గలుగకుండఁగాపాడుట మానసికరక్షణము. ఇదేవిధమున వారికి శారీరక మానసిక శిక్షణముగూడఁ గలుగవలయును. ఈరెండువిధానములు సృష్టికృతము ననుసరించియుండును. బ్రహ్మచర్యము, ఉత్తమభోజనము, శుద్ధజలము, వస్త్రశయ్యాసనములు మొదలగు వాని నుచితరీతిసేవింపఁ జేయుటయు, మాదకద్రవ్యంబుల నిషేధించుటయు, దేశకాలముల ననుసరించి నడిపించుటయు, దుష్టప్రాణులనుండి తప్పించుటయు మున్నగునవి శారీరక శిక్షణములనఁబడును. విద్యానీతులనేర్పియభివృద్ధి పరచుటయే మానసికశిక్షణము. ఇవియన్నియు ముఖ్యముగఁ దల్లివలననే కలుగుచుండును. తల్లియారెండు ప్రకారంబులగు రక్షణశిక్షణంబుల సృష్టికృతము ననుసరించి బాలునకుఁ గలుగఁజేయుచుండవలయును. సృష్టికృతమునకు వ్యతిరేకముగ నెవరేకార్యములఁ జేయఁబూనినను గృతకృత్యులుగాఁజాలరు. ఎవఁడైన గన్నులతో వినుటకును, జెవులతోఁ జూచుటకును

నభిలషించినయెడల నట్టివాని కోరికనఫలమగునా? అదేవిధమున బాలకులకు సృష్టికమంబునకుఁ బ్రతికూలంబుగ రక్షణశిక్షణముల నొసంగనెంచినను గొనసాగనేరదు. బిడ్డలకెట్లు శారీరకశక్తి వృద్ధిగాంచుచుండునో యటులే మానసికశక్తియు నభివృద్ధి బొందుచుండును. కొంచెము మానసికశక్తి యెక్కువగుటతోడనే బాలునకు దల్లి మొట్టమొదలు స్థూలపదార్థములైన కాలుసేతులు, కన్నులు, చెవులులోనగు వానింగూర్చియు ననంతరము సూక్ష్మపదార్థంబులైన మనసు, బుద్ధి, జీవుడు, ప్రకృతి, పరమేశ్వరుఁడు మొదలగువాని గురించియు జ్ఞానము గలిగింపవలయును, బిడ్డ యేయేపదార్థములఁ దెలిసికొనఁగోరుచుండునో వానినెల్ల దల్లిప్రీతిపూర్వకంబుగఁ దెలియఁజెప్పుచుండవలయును. బిడ్డయేదేని బుష్పముఁగాని పండుగాని తీసికొనివచ్చి యిదియేమిపదార్థ మమ్మాయని యడిగినచో నామె యాసమయమందే యావస్తువుయొక్క సకలావయవంబులఁ జూపించి నానరూపము, రంగు, వాసనలోనగు వానిగురించి తెలియఁజెప్పి, తరువాత నాఫలముఁజేతఁ దీసికొని యిదిగో దీనినిట్లు ముక్కలుచేయవచ్చునని యట్లుచేసిచూపించి, యిదియొకానొకపేరుగల పండనియు, దానిగింజల భూమిలో వేసిజలము పోయుటచేత మొలకెత్తి నూర్చునివేడిమిచేతను, జల్లదనము, వాయువుమున్నగువానిచేతను గొన్ని దినములకుఁ

గ్రహక్రమంబుగ శాఖోపశాఖాపత్రసహితంబుగఁ బెరుగుచుఁ
బెద్దవృక్షమై పువ్వులుపూచి వానినుండి చిన్నపిందె వెలువడి
దరువాతఁ బూలురాలి పోవుననియు, నావెలువడివచ్చిన పిందె
క్రమముగ బెద్దదియై కొంతకాలములో బండి యిట్లేతీయ్యదన
ము బొందుననియుఁ జూడుమని దానియందలి గింజలు చూపిం
చి వానినిప్పుడు చెప్పినవిధానమున నాటుటవలన బూర్వోక్త
ప్రకారంబున మొలకయై, వృక్షమై దానినుండి పూలు, వాని
నుండి పండ్లు, వానినుండి మరలనిట్లై గింజలు, చెట్లుగలుగు
చుండునని సృష్టిక్రమముచు సాధ్యమైనంతవరకు నిదర్శనపూర్వ
కముగ బిడ్డలకుఁ దెలియఁజెప్పవలయును. ఇటులే తక్కుంగల
పకలపదార్థములగురించియు నెఱుంగఁజెప్పవలయును. బాలకు
నందేప్రకారముగ గ్రహించుకొనునట్టి యభివృద్ధి బొందుచుం
డునో యాప్రకారము ననుసరించి మనుష్య, పశు, పక్షి, వృక్ష,
వన, పర్వత, పృథివి, జల, అగ్ని, సూర్య, చంద్ర, నక్షత్రా
దులవిషయమై తెలియఁజెప్పవలయును. ఆయాపదార్థంబుల
జూపించిచెప్పి తరువాత వానిగుణముల నెరుకపరచ వలయును.
ఇటులేక్రమముగ వర్ణములగూడ నేర్పవలసియున్నది. అక్షర
స్వరూపములగురించిన జ్ఞానముకలుగఁజేయు క్రమమునందు బి
డ్డలమానసిక శక్తి వ్యయముకాఁగూడదు. బిడ్డలు చీట్లపేకలు
మొదలగు నానాప్రకారములైన యాటలవస్తువులతో నాడు

కొనుటయందెక్కువ మక్కువ గలిగియుందురు. కావున నా
యా యాటలవస్తువులమీఁద నకారాదివర్ణములవ్రాసి వాని
కాపేరులనే పెట్టవలయును. అనఁగా నొకచీటిపై 'అ' యని
యు, రెండవదానిపై 'ఆ' యనియు నిటులే యన్ని పేకముక్క
ల కన్ని యక్షరముల పేరులు పెట్టవలయును. బాలునకు అకా
రాదివర్ణములయొక్కయు, మాత్రలయొక్కయు స్వరూపజ్ఞాన
ము నాటలవస్తువులవలననే కలుగఁజేయుటమంచిది. వెండియు
బిడ్డలూరక గీతలుగీయుచుందురు. అట్లుగీయుటలో నకారాది
వర్ణములవ్రాయుట నేర్పవలయును. మరియుస్వరములు, వ్యంజ
నములు, హ్రస్వములు, దీర్ఘములు మొదలైన వానిగూర్చి
తెలియఁబరచి యక్షరములలో నొకదానికి మరియొకదానికిగల
సంబంధము తెలిపి యాటలమూలముననే పేరులవ్రాయనేర్పవ
లయును. ఇటులే బాలద్యానశిక్షణమును పుస్తకమునుండి
పశుపత్యోదినానాప్రకారములగు బొమ్మలఁజూపి చేతవ్రాయఁ
బడువాని పేరులఁజూపించి తెలియజేయవలయును. ఇటులేమా
నసికశక్తియొక్క యభివృద్ధిననుసరించి మానసిక శిక్షణము
గూడఁ బెంపొందచేయవలయును. విద్యాభివృద్ధిజేయుటయే
మానసికశిక్షణము. ఇందులకుఁ దోడుగ నీతిశిక్షణముగూడ
నావశ్యకమైయున్నది. నీతిశిక్షణములేనిచో బిడ్డలుదురాచారు
లు, దుష్టస్వభావులునై యెందులకుగొరగాని వారగుదురు.

వారికి నీతిశిక్షణము సేయుట మిగులకఠినము. ప్రసుతము విజ్ఞులైన తలదండ్రులు “కుమారా! అబద్ధములాడుట కడునీచము. అటులే దురాచరణముల సలుపుటయు నీచమే. మోసము, కపటములోనగు దుగ్వ్యసనంబులును నీచములేయైయున్నవి. కాన నట్టివాని నుండి దూరగుడవైయుండుము?” అనిబిడ్డలకు నీతి నుపదేశము జేయుచుందురు కాని యిట్లు కేవలము మాటల మూలమున నుపదేశము జేయుటచేత వారు నీతిమంతులెన్నటికిఁగాఁజాలరు. బాలురకు నేర్పునదంతయుఁ బ్రత్యక్షములైన నిదర్శనములఁ జూపి నేర్పు మండవలయునని యిదివరకే వ్రాసియుంటిమిగదా! కేవలము మాటలు చెప్పినంతమాత్రమున నీతిశిక్షణమునకుఁ గలుగవలసినంత ఫలముకలుగదు. ఊరకవినుటవలన కంటె కన్నులతోఁ జూచుటచేత గలుగు జ్ఞానము స్థిరముగనొప్పియుండును. కావున బ్రత్యక్షనిదర్శనములతో నీతిబోధించవలయును. బాలురమాతాపితరులే బాలకులు పొందు నీతిబోధనల కుదాహరణులు. ఎందుచేతననఁగా దలదండ్రులే యేకార్యంబులఁ జేయుచుందురో వానినేబిడ్డలుకూడఁ జేయుచుందురు. ఒక బాలునితండ్రి చుట్టత్రాగువాఁడైయుండి కొడుకుతో “నాయనాఁచుట్టద్రాగుట మిగులచెడ్డదిగానఁ ద్రాగకుము” అని యుపదేశము జేసినను దండ్రుయొక్క యీకథనము బాలకునేమియుఁజేయఁజాలదుకాని తండ్రి చుట్టద్రాగుట, కుమారునకు

దాహరణపూర్వకముగ దండ్రుడిసత్తమున జుట్టద్రాగుమని యువ
దేశము జేయుటతో సమానమగును. ఏలయన బాలుఁడుదేనిని
జూచునో దానినేయనుకరించుచుండును. తండ్రు యేదేనికార్య
ము నిమిత్తము గృహము విడచి వెలుపలికేగియున్న సమయం
బున బాలుఁడు దొంగతనముగఁ దనతండ్రుచుట్టలలో నెకదాని
దీసి త్రాగుటకారంభించి క్రమక్రమముగ బెద్దవాఁడైన దరువా
త బహిరంగముగఁ ద్రావుటకు మొదలుపెట్టును. బాల్యావస్థ
యందు బాలురకుఁ జెవులులోనగు నింద్రియములనుండి జ్ఞాన
ము కడుదక్కువగనే కలుగుచుండును. కన్నులతోఁ జూచుట
చేతనే యెక్కువకలుగును. బాలకులకెదురుగఁ గుంటివాఁడెవఁ
డైన గుంటుచుఁబోవుచుండెనేని వారుగూడ నతనివలెనే కుం
టుటకారంభింతురు. ఇట్టిప్రవృత్తి వారియందు స్వ
నుండునుగాన బాలురయెదుట దుర్నవహారంబులగాని, దుచ్చే
ప్పలగాని చేయకయుండుట తలిదండ్రులు, సోదరీసోదరులు
మొదలగు వారలకందరకు యోగ్యమైయున్నది. బాలురకువ
దేశము కావింపబడునదంతయు వారియొక్క నవసీతముంబోలు
కోమలాంతఃకరణమందు ముద్రితంబగును. సాంగత్యముయొక్క
ఫలితము మనుష్యమాత్రులకందఱకుఁ గలుగునదియేయైనను
బెద్దవారలకంటె బాలకులకు సాంగత్యఫలితము మిగులద్వరిత
ముగఁ గలుగుచుండును. గడ్డిమొదలగునవి మిక్కుటంబుగఁ

బెరిగియుండునేలలో వేరొండుపదార్థము లతికష్టముమీఁద మొలచునుగాని త్వరితముగ మొలవనేరవు. అటులే తరుణవ యస్కులగు మనుజులయొక్క యంతఃకరణంబను భూమియం దు నానావిధపదార్థములగూర్చి కలిగియుండు జ్ఞానసంస్కారం బను గడ్డి యేవుగఁ బెరిగియుండుటచే నట్టియంతఃకరణసీమలందు సాంగత్యమువలనగలుగు ఫలితములను వృక్షములు శీఘ్రముగఁ బ్రబాదుర్భావ మందనేరవు. కాని సకలసంస్కారరాహిత్యమై యుండు బిడ్డలశుద్ధాంతఃకరణరూపకభూములందు సాంగత్యప్ర భావంబున గలుగు ఫలితంబులను వృక్షములతిత్వరితంబుగ న భివృద్ధిజెందును. ఏదేశములోఁ బుట్టినబాలకున కాదేశమందలి భాషస్వయముగవచ్చుచుండుట మనము చూచుచున్నారము. పదిపండ్రెండు సంవత్సరములువచ్చినతరువాత నతని నితరదేశ ములకుఁ బంపినచో నాయన్యదేశపుభాషయు నతనికి శీఘ్రము గవచ్చును. కానియొకదేశమందలి వృద్ధపురుషునిగాని జవ్వను నిగాని యట్లు పంపినచో నతని కాయన్యదేశపుభాష వచ్చుట మిగులఁ గష్టమగును.

ప్రపంచమందెచ్చట జూచినను బాలురయొక్క యాచ రణములు విస్తారభాగము వారితలిదండ్రుల కార్యములవలెనే యుండును. మహమ్మదీయబాలురు దేవునిదలవలసివచ్చినపు డు 'అల్లా' 'ఖుదా' యనియు హిందువులు 'పరమేశ్వరా'

‘ఈశ్వరా’ యనియు బలుకుచుందురు. ఇందువలనను బాలకులు తలిదండ్రుల ననుసరించియుగదురనియే తేటతెల్లమగుచున్నది. కావున బాలురకు నీతిశిక్షణ మొనంగుటకొరకు దలిదండ్రుల త్యంతపరిశుద్ధమైన యాచరణంబులు కలిగియుండి వానినన్నిటి బిడ్డలకు నేర్పుచుండవలయును. ఉత్తమాచరణంబులవలన గలుగులాభములగూర్చియు, దుష్కార్యముల మూలమున గలుగు నుపద్రవంబులగూర్చియు బాలురకు మనస్సున నాటునట్లుపదేశముఁ జేయుచుండవలయును. బాలురకుపదేశము జేయుఁబడునీత్యనీతిశిక్షణంబుల ననుసరించి వారలొనరించునట్టియుత్తమాధమాచరణంబులవలన ఫలితముకలుగునది వారితలిదండ్రులు మొదలగు బంధువులకును, వారికిని మాత్రమేకాదు. తత్ఫలము సమస్తప్రపంచమునకు గూడనగుచున్నది. సమస్తబాలకులకు నుత్తమనీతి శిక్షణముకలిగి వారందఱు ధర్మాత్ములగునెడలఁ బ్రపంచమంతయు ధర్మవంతమే యైనటులఁదలంపుఁడు. ఎవరుబాలురయొక్క శిక్షణము విషయమై ధ్యానమూనకయుండురో యట్టివారలీ సమస్తవిశ్వంబునకు శాస్త్రపులేగాని వేరుకాదు. ఎవరిని మంచిమార్గముల దిద్దిచక్కఁ జేయుట కుటుంబసహితంబుగ సమస్తప్రపంచమును దిద్దిచక్క జేయుటయో, ఎవరిని భ్రష్టము జేయుట జగత్తునంతను నాశనముచేయుటయో, యెవరు ముందురాగల మానవసమాజంబులకు మూల

కారణులగుదురో యట్టిబాలురకు మంచిమార్గముల నలవర్చు
టంగూర్చి మాతాపితరులు ధ్యానమూనక యుండటకంటె న
ధికహానియేమికలదు? కావునను తమ విధానంబున బాలురకు
శిక్షణమొసంగవలయును.

పుత్రమనుశిష్టంలోక్యమాహుస్తస్మాదేనమనుశాస్తి.

బృ. అ. కి. బ్రా. 5.

శిక్షితులైనపుత్రులు తమకును, బ్రపంచమునకును హిత
కారకులగుదురు గాన దలిదండ్రులు వారికి శిక్షణమొసంగు
చురని బృహదారణ్యకమునబ్రతిపాదనము చేయఁబడియున్నది.
మరియు మహారాష్ట్రభాషలో బాలకులకు మూలాయనియు,
బాలికలకు మూలీయనియు బేరులుకలవు. వీరలకీపేరు లెంత
యుఁ దగియున్న వనుట నిక్కువము. ఆలోచించిచూడ మానవ
సమాజంబులకు మూలకారణులు బాలికా బాలకులేగదా!

ఇటులుండ మనదేశమందలి యవిచారులు, పక్షపాత
మనస్కులు, అదూరదర్శులు, దయావిహీనులునైన మాతాపి
తరులనేకులు బాలకులైనవారిని గొంచెము జాగరూకతతోడఁ
జూచుచుందురుగాని బాలికలైనచో వారినత్యంతసీచముగ జూ
చుచున్నారు. వారికిను తమవిధానంబునఁ దినుటకన్నంబును,
గట్టుకొనుటకు మంచిగుడ్డనుగూడ నియ్యరు. కడుపునబుట్టినప్రే
మచేత గొందఱుబాలికలకు నన్న పానంబు లొసంగుటయందు

ను, గావలసిన వస్త్రముల నిచ్చుటయందును గౌరతచేయరను
 కొందము. అట్టివారుకూడఁ గూఁతులయెడ గొంచెమలశ్యభావ
 మునేపూనియుందురుగాని కొడుకులయెడల గలిగియుండునంత
 టి యుత్తమాభిప్రాయము గలిగియుండరు. ఇకమూర్ఖులనిన
 నో వారినన్నివిధముల నవమానమే చేయుచుందురు. ఇంత
 మాత్రముకాదు. ఆశుపిల్లలు పుట్టుటతమయొక్క చౌర్యాగ్య
 మని కొట్టుకొనుచుందురు. వారికివిద్యాబుద్ధులగరపువిషయమై
 భ్యానమేలేదు. అనదలైన యీకన్యకలవిషయమై యిదివరకుఁ
 గావింపఁబడియుండినట్టియు, వర్తమానకాలంబునఁ గావింపఁబ
 డుచున్నట్టియు నీన్యాయంబులనన్నింటి వ్రాయఁబూన హృద
 యమువిదీర్ఘమైపోవఁ జేతియందలి లేఖనికంపితమగుచున్నది.
 క్రూరాత్మకులైన హింసకులనేకు లమాయికలగువేలకొలది
 కన్యకలకు వివిధప్రకారముల దుఃఖముకలుగఁజేయుటయేకాక
 వారిప్రాణములనయితము దీసియుండిరి. వ రమానకాలంబున
 గూడ విచారశూన్యులైన మనుజులనేకులు వీరినిదుఃఖపెట్టు
 చుండుటయే కాన నగుచున్నది. ఇంతయేల? యథోచితముగఁ
 దినుటకును గట్టుకొనుటకును వీరలుతగరట! పుత్రులతోస
 మానమైన స్వాతంత్ర్యము వీరికిలేదట! ఇంతియకాదు. పక్షపా
 తపూరితులైన మనుజులు కన్యకలకుఁ దమచేతనయినవిధముల
 హాని మేచేయుచున్నారు. వానినన్నింటి మేమిటవర్ణింపనోపము.

ఈరీతిగన్యకల ననాదరణముచేయుచు వారినుచితమార్గమున బోషింపనందువలన దేశమునకు యహఃహనియేగాని వేరుగాదు. బాలిక లేమనుష్యసమాజంబులకు బుట్టినిండ్లు. వీరలకుసమాస్త విధములబోషణము, శిక్షణము బుత్తులతో సమానముగృహీతిపూర్వకంబుగ గాకపోయెనేని మనుష్యసమాజంబున కున్న తి యెప్పటికిఁగలుగఁజాలదు. మరియు మన్వాదిధర్మశాస్త్రములందు గుమారీ కుమారులనేకాంశములలో సమానులనియు, యధైవాత్మాతథాపుత్రః పుత్రేణదుహితాసమా.

మను. ల. 9.

తండ్రితనయాత్మతో సమానముగ గుమారుని, గుమారునితో దుల్యముగ గూతురు నెంచవలయుననియు వ్రాయఁబడియున్నది. కావున గుమారీ కుమారుల నొక్కమాదిరిగ జూచుట తలిదండ్రులకు ముఖ్యము. రక్షణశిక్షణంబులలో బాలికాబాలకులయెడల నెట్టిభేదభావంబుగాని పూనఁగూడదు.

బిడ్డలు యోగ్యులగుటకు వారికి నీతిశిక్షణ మత్యంతావశ్యకమైయున్నది. అదిలేనిచో వారుభ్రష్టులగుట నిశ్చయము. మరియు సృష్టికమంబునకు విరుద్ధమగు శిక్షణముకలుగుటచేత గూడ వారలుపాడగుదురు. మొదలుశిక్షణమే లేకపోవుటవలన పాడగుదురనుటకు నుదాహరణముగ ననాధులను, నడవి మనుష్యులను జూచి తెలిసికొనవచ్చును. సృష్టికమంబునకు వ్య

తిరేకమైన శిక్షణముకలుగుటవలన బాడైనవారి కుదాహరణ
ముగ ధనాధ్యులందును, దక్కినజనులందును గొందరుకలరు.
ఎట్లనఁగా మాతాపితరులుకొందరు తమబిడ్డలే యాహారంబుల
గావలయునని కోరుదురో యట్టివానిని రోగమువచ్చుననుభ
యంబుననో మరియేకారణంబుననో బిడ్డలకియ్యరు. బిడ్డలుకో
రుకొను వస్త్రములనియ్యరు. ఆటలాడుకొననియ్యరు. వెలుప
లకుబోయి రానియ్యరు. దేనినిజూడనియ్యరు. బాలకులే యే
కార్యముల జేయవలయునని యుత్సాహపడుచుందురో వాని
నెల్ల దలిదండ్రులుచేయనీయరు. ఒకవిధమైన చెరసాలయందు
వలెవారినుంతురు. అట్టిబంధనములలోనుండు బాలకులమన
స్సులలో సేపదార్థములనైన దినవలెననియు, నేసుందరవస్త్ర
ములనైన ధరింపవలయుననియు, నాడుకొనవలెననియు, నేమై
నజూడవలెననియు నుత్పన్నములగు నానాప్రకారములైన మ
నోరధజాలములన్నియు భూమియొక్కయడుగుభాగమున గరిగి
నథాతువుల సంబంధమైన యావిరిప్రోవగురీతి గుమికూడుచుం
డును. భూమిలోని ధాతువుల సంబంధమైనయావిరి మరింతయె
క్కువగుటతోడనే యడికాశమును వెతకికొనుచు భూమినిబ్ర
ద్దలుచేసికొని యొక్కపర్యాయముగ వెలుపలికేతెంచి యాచు
ట్టువ్రక్కలనుండు పట్టణములఁ బల్లెలను, పవనంబుల మున్న
గువానినన్నింటి నాశనముచేయును. అదేవిధమున బాలుర

యొక్క మనస్సులలో మనోరథరూపక బాష్పమునయితము
 ఓమికూడి కూడి బాలకుఁడించుక పెద్దవాఁడైనతోడనే స్వా
 తంత్ర్యంబను నవకాశముదొరక నొక్కపర్యాయముగ మన
 స్సులోని కోరికలన్నియు వెలుపలికిరా నతడింటిలోని ధనము
 ను, నగలను, భూమిని తుదకిల్లువాకిలిగూడ దెగనమ్మివైచియై
 నతనమనోరథముల బూర్తిచేసికొన మొదలిడును. ఈవిధా
 నంబంతయుజూచి తలిదండ్రులు రోదనములారంభితురు. రొ
 మ్ముబాదుకొనుచు “అయ్యా! మేమువీనికింతచదువుచెప్పించితి
 మే! వీనికిగొంచెమైన జ్ఞానముకలుగదాయెచే! మీఁదు మిక్కి
 లిచదువువలన మీఁడు పాడయిపోయెనే! మేమింతచెప్పించినదా
 నికి ఫలముగ సకలసామగ్రుల సమస్తసంపదను నాశనముజేసి
 కొంపకుగుండమువైచి కూల్చెనే! అయ్యా! యని నెత్తి నెత్తి
 గొట్టుకొని మొత్తుకొనుచుందురు. మరియు నిరుగుపొరుగువా
 రలదగ్గర జేరి చదువును నిందించుచు నొక్కపెట్టున రొమ్ము
 బాదుకొని రోదనముసేయుచుందురుగాని సృష్టికమంబునకు
 వ్యతిరేకముగ బాలకుల నాడుకొననిచ్చుటలోనగు గార్యముల
 నుండి యాటంకపరచి వారినొకప్రకారంబగు బందిలోవైచుట
 వలన నిట్టియేనర్థము వాటిల్లెగదాయని తమదోషమునుతెలిసి
 కొని తమ్మునిందించుకొనరు. ఇందువలన సృష్టికమంబునకు
 విరుద్ధముగ శిక్షణముచేకూరుటచేతను, మొదలు శిక్షణమేక

లుగకపోవుటవలనను నిట్టి భయంకరములైన దుష్పరిణామంబులు కలుగుచుండునని మేమురూఢిగ వక్కాణించున్నాము. కావున సృష్టికమముననుసరించి నీతిశిక్షణమొసంగుచు, వేదాదిసత్యశాస్త్రములనేర్చి బాలురమర్యాదయందు బ్రవృత్తులగు నట్లుచేయుట తలిదండ్రులకు ముఖ్యకర్తవ్యము.

మర్యాదేపుత్రమా ధేహితఃత్వమాగమయాగమే.

అథ. కాం. 6. అ. 8. ప. 81.

మనుజుడా! యుత్తమవేదాది సద్విద్యలయొక్క శిక్షవలన నీపుత్రుని నీతినిపుణునిగ జేసి మర్యాదయందు నియుక్తుగా వింపుమని యీశ్వరుడాజ్ఞయిచ్చియున్నాడు. బాలురకు ఈశమర్యాద, స్వాత్మమర్యాద, రాజ్యమర్యాద, భూతమర్యాద మొదలగు సమస్తప్రకారములైన మర్యాదల నుపదేశము చేయవలయునని యీమంత్రమందలి యభిప్రాయము. అట్లుచేయుటవలన బాలకుడు బ్రతికియున్నంతకాలము సుఖమైయుండును. వీరిలో మొదటిది ఈశమర్యాద. వేదమునుండి పరమేశ్వరుడు మనుజులకొరకే యేయాజ్ఞలగావించియుండెనో వానిసృష్టికమము ననుసరించి పాలించుటయే యీశమర్యాదనఁబడును. స్వాత్మమర్యాద యెట్టిదనగా

యత్కర్మకుర్వతోస్యస్యాత్ పరితోషోంతరాత్మనః

తత్ప్రయత్నేనకుర్వీత విజరీతంతువర్జయేత్.

మను. అ. 4.

ఏకార్యముజేయుటవలన నాత్మకు సంశోషముకలుగు
నో యేకర్థము సత్యమని యాత్మదలంచునో, దేనిజేయుట
మూలమున నాత్మకు గళ్యాణమునమకూరునో యట్టికార్య
మునే చేయుచు నాత్మకువిరుద్ధములైన కర్మముల నెనరింప
కుండవలయును. రాజ్యసంబంధములైన నియమములు, చట్ట
ములులోనగువానికి న్యతిశేకముగ బ్రవర్తింపక సద్రాజ్యము
నెడల ద్రోహ మొనరింపకుండుటయేమూడవదియగు రాజ్య
మర్యాద. సత్యములైనసామాజిక నియమముల కనుకూలము
గవర్తించుట సమాజమర్యాద సమస్తభూతసంచయంబుల గు
ణకర్మస్వభావంబులగురైరిగి వానివలన నుచితరీతి సహాయము
బడయుచు దీనములైన జంతుజాలములకెట్టి యపరాధముచే
యకుండుటయే భూతమర్యాద. వెండియునిదేవిధమున మిధ్య,
కపటము, మోసము, ఈర్ష్య, ద్వేషము, రాగము, అహంకా
రము, దురభిమానము, హింస, వ్యభిచారము, చౌర్యము, జూ
దము, మద్యమాంసాదిసేవనము, భంగు, గంజాయి, పొగాకు
లోనగు దుర్వ్యసనములనుండియు, దుష్టములైన పదార్థముల
నుండియు దూరగుడైయుండులాగున నుత్తమమైన నీతిశిక్షణ
మొసంగవలయును. అటులే కూరుచుండుట, లేచుట, నడచు
ట, భుజించుట, వార్తాలాపములజేయుట, సకలబంధువులతో
యథోచితరీతివర్తించుట మొదలగువాని బాగుగనేర్పవలయు

ను. దేశాభిమానపూరితములై దేశహితములైయుండు వాక్యంబుల బాలకుల హృదయసీమల వేయుచుండవలయును. మరియు జగత్తునందలి సమస్తపదార్థము లుద్యోగసాధనములనియు, నాలస్యములై ప్రారబ్ధముమీఁద భారమువైచుకొని కూరుచుండుటచేత నేపదార్థము లభింపనేరదనియు బోధించి బాలురమనసులందు కర్తవ్యబుద్ధి నుత్పన్నముఁజేయుట తలదండ్రులకు ముఖ్యకర్తవ్యము. అట్టికర్తవ్యబుద్ధి జనింపఁజేసి యాయాపదార్థముల గుణములగూర్చియు వానిపరస్పరసాధర్యములై ధర్మములగురించియు దెలియజేసి కావలసినపదార్థముల నెల్ల బ్రాప్తింపఁజేసికొననగు నుపాయములఁగూడ యుక్తవిధానమున నెరుఁగఁజేయవలయును. మరియునాపద కలిగినపుడేవిధానమున నిర్వహించుకొనవలసినదియు, నెట్లునడచుకొనుటవలన మానవులకాపద సంభవించక నిరంతరము విజయమే కలుగుచుండునదియు, ధూర్తులు, దుష్టులునైన మనుజులనుండియు, గ్రూరములైన జంతువులనుండియు నెట్లుతప్పించుకొనవలసినదియు, సేమార్థములనలంబించుటవలన బాంసరు స్వాధ్యులు, నిర్దయులు, కృతఘ్నులు, నిర్లజ్జులు, దురాచారులునై ప్రపంచమునకు హానికారకులు కాకుండనుండునదియు నిటులే యింకను నితరములైన యావశ్యకవిషయంబులఁగూర్చియు బోధించవలయును. ఈశిక్షణములనన్నింటి మానసికశక్తియోగ్యత

ననుసరించి చేయుటయే సముచితము. తలిదండ్రులయుత్తమ శిక్షణము బాలికాబాలకుల పురోభివృద్ధి కత్యంతముఖ్యమై యున్నది. ఎట్లనగా

పుత్రాశ్చవివిధైః శీన్తర్షియోజ్యాయానతతం బుధైః
నీతిజ్ఞాః శీలసంపన్నాభవంతికుల పూజితాః.

చా. నీ. ల. 2.

తలిదండ్రులు తమబాలకులను నానావిధములైన శిక్షణములచే శీలయుక్తులగునట్లు చేయుటవలన వారు కులమందు బూజ్యులగుదురని చాణక్యనీతియందును,

మాతృపితృకృతాభ్యాసో గుణితామేతిబాలకః

నగర్భచ్యుతిమాత్రేణ పుత్రోభవతిపండితః.

మాతాశత్రుః పితావైరీయేనబాలోనపాతితః

నశోభతేనభామధ్యే హంసమధ్యేవకోయథా. హి. ప్ర.

తలిదండ్రులు శిక్షణమొసంగుట మూలముననే బాలురు పండితులగుదురుగాని గర్భమునుండి వెలువడివచ్చినంతమాత్రమున నూరకకాజాలరు. ఎవరుతమబిడ్డలఁ జదివింపకుండురో వారికిదాము శాత్రువులేకానివేరుకాదు. హంసములనడుమ గొంగలు ప్రకాశింపనేరనివిధమున విద్వాంసులమధ్య చదువు లేనిబాలుఁడు కూడ శోభ గాంచఁజాలఁడని హితోపదేశమందును,

పుత్రాపరాధాక్షమతేయాపుత్రపరిపాషిణీ
సామాతాప్రీతిదానిత్యంకులటాన్యాతిదుఃఖదా.

శు. నీ. అ. 3.

ఏస్త్రీకుమారునియొక్క తప్పులక్షమించుచు శారీరక
మానసిక రక్షణశిక్షణంబులమూలమున నతనిబోషించుచుం
డునో యామెయే తల్లియనిపించుకొనునుగాని యితరవిధమైన
స్త్రీకాదని శుక్రసీతియందును,

విద్యాగమార్థం పుత్రస్యవృత్తిర్ధంయత తేచయః
పుత్రంసదాసాధుశాస్త్రీప్రీతికృత్ సపితాన్యణీ.

శు. నీ. అ. 3.

ఎవఁడుపుత్రుని చదువుకొరకును, జీవికకొరకును బ్ర
యత్నముజేయుచుండునో యతఁడేతండ్రి. ఎవఁడుపుత్రులకును
త్తమోత్తమమైన శిక్షణమిచ్చుచుండునో యాతండ్రియేయన్య
ణియనఁగా దనకర్తవ్యముల నెరవేర్చుకొనినవాడగును. ఎవ
రుతమబిడ్డల జదివింపకుండురో వారు కాలముకడచినగొలఁది
యవస్థలపాలగుటయే సత్యమనియు,

యత్రస్త్రీయత్రకితవ్రా బాణోయత్రాప్రశాశితః

తద్గృహం క్షయమాయాతి భార్గవోహీదమబ్రవీత్.

పంచతంత్రం. 5.

ఏయింటియందు జడువెరుగనిస్త్రీలును, విద్యాహీనులైన బాలురునుందురో, యేగృహమందు జూదరులు నివాసము జేయుచుందురో యాగృహము శీఘ్రకాలమందనాశనంబగునని పంచతంత్రమందును,

పుత్రఃశత్రురపండితః.

హి. ప్ర.

విద్యాశూన్యులైన పుత్రులు తలిదండ్రులకు శాత్రులేయని హితోపదేశమందును వ్రాయబడియున్నది. ఏతలిదండ్రులు తమ బాలుర జదివింపకుందురో వారలు జీవించియున్నంతవరకు దుఃఖపీడితులై యుండుటయగాక వారినంతానము సయితమాజన్మము నిడుమల గుడుచుచునేయుండును. కావున దమయొక్కయు దమబిడ్డలయొక్కయు గళ్యాణముగోరువారలవశ్యముగ బాలురజడివించవలయును. తలిదండ్రులెట్టి యాచరణంబులెట్టి ప్రవర్తనముల గలిగియుందురో బాలకులుగూడ నట్టివానినే యవలంబించుచుందురని యిదివరకే వ్రాసి యుంటిమిగదా? ఈకారణంబున బాలకుల దగ్గర దలిదండ్రులు మొదలగు సమస్తబాంధవులు నుత్తమ ప్రవర్తనముల నొప్పియుండుట శ్రేయస్కరము.

అను వ్రతః పితుః పుత్రో మాత్రాభవతు సమ్మనాః
జాయాపత్యే మధుమతీం వాచం వదతు శాంతివాన్
మాభ్రాతాభ్రాతారం ద్విక్షన్మా స్వసారము తస్వసా

సమ్యంచః సవ్రతా భూత్వావాచం వదత భద్రయా.

అథ. కాం. 3. అ. 6. ప. 30.

మనుష్యులారా! తలదండ్రులు, సోదరీసోదరులు, భా
ర్యాభర్తలు మొదలుగాగల మీరండరన్యోన్య మనుకూల
వర్తనముల మెలంగుచు, బ్రీతిపూర్వకముగ నొకరితోనొకరు
మధురంబులు, గళ్యాణకారకములునగు సంభాషణముల జేసి
కొనుచు బరస్పరము ప్రేమఘూని విరోధముల బెట్టుకొనక న
డచుకొనుచుండుడని పరమాత్మ యుపదేశముఁ జేసియున్నాఁ
డు. స్త్రీపురుషులకు బరస్పరము గలహము కలుగుటచేత నగు
నష్టమింతింతయన జాలము!

యథానూర్యో నక్షత్రాణా ముద్యంతైజాం స్యాదదే
ఏవాస్త్రీణాంచ పుంసాంచ ద్విషతాం వర్ష ఆదదే.

అథ. కాం. 7. అను. 1. ప. 13.

ప్రాతఃకాలమునందు సూర్యుఁడెట్లు నక్షత్రముల యొ
క్క వెలుతురును నాశనముజేయునో యట్లులే స్త్రీపురుషుల
యందలి విరోధము వారితేజంబు నాశనముఁ జేయునని
యథర్వమందును,

సమితగ్ంసం కశ్చేథాగ్ంసం ప్రియా రోచిష్టా
సుమనస్యమానా, ఇషమూర్జ మభి సంవసానా

య. అ. 12.

వివాహితులైన స్త్రీపురుషులు పరస్పరము సమాన ప్రవర్తనముల గలిగి, యొండొరుల కయిష్టములైన మాటల నాడు కొనుట మొదలగు దుర్వ్యవహారములనుండి దూరగుటై నిందితములైన విషయంబుల మగ్నులుకాక బుద్ధిండ్రియ శరీరములందు దేదీప్యమానులై, వైమనస్యములు గలుగకయుండ మైత్రీభావంబున నొప్పుచుండవలయును. విద్యవలనను, పరిశుభ్రములైన వస్త్రంబులచేతను సుశోభితులై తమయొక్క న్యాయములైన యభీష్టంబుల నెరవేర్చుకొను చుండవలయునని యజుర్వేదమందును,

తథానిత్యం యతేయాతాం స్త్రీపు సౌతుకృతక్రియా,
యథా నాభిచరేతాం తేవియుక్తా వితరేతరా.

మను. అ. 9.

ఏయేవాక్యముల మూలమున బరస్పరము ద్వేషము జనించునో యట్టివాని స్త్రీపురుషులు పరిత్యజించవలయును. అన్యోన్యముగలసిమెలసి ధర్మకార్యములందు బ్రవృత్తులైయుండవలయును. మూర్ఖులనేకులీదేశమందు స్త్రీలకిమితమైన దుఃఖముగలిగించుచు వారిని దమకాలిచెప్పులతో సమానముగ జూచుచుందురు. కాని యిట్లుచేయుట న్యాయవిరుద్ధంబును, మహాహనికారకమునైన యున్నది. స్త్రీమీఁద బురుషునకెంత స్వాతంత్ర్యముకలదో స్త్రీకి బురుషునిమీఁదగూడ నంత

స్వాతంత్ర్యముకలదు. స్త్రీకి దనమీద నుండు స్వాతంత్ర్యమునకంటె దనకామమీదనుండు స్వాతంత్ర్యమెక్కువని యే పురుషుడు తలపోయునో యట్టివాఁడు కేవలమన్యాయకారి యే. వెండియు స్త్రీపురుషులకు సమాన స్వాతంత్ర్యముకలదని యనేక సత్యశాస్త్రములలో వ్రాయఁబడియున్నది. పక్షపాత మనస్కులైన మగవారలట్టి స్త్రీస్వాతంత్ర్యము వెల్లడిచేయు విషయముల బ్రక్షిప్తముల మూలమున గప్పిపుచ్చియున్నారు.

గృహపత్నియథాసా. అథ. కాం. 14. అను. 2. వ. 14.

పురుషుఁడెట్లుగృహమునకుఁ బరియగునో యట్లే స్త్రీయు గృహమునకు బత్నియగును. పత్నియనఁగా స్వామినియై యున్నది.

యోభర్తాసాస్మృతాంగనా. మను. అ. 9.

భర్తయే స్త్రీయని మనుస్మృతియందును- అనఁగా స్త్రీపురుషులిరువురు నొక్కటియేయని భావము.

పితృభిర్భాతృభిశ్చైతాః పతిభిర్దే వరైస్తథా

పూజ్యాభూషయితవ్యాశ్చ బహుకళ్యాణమీప్సుభిః

మను. అ. 31.

తండ్రి, సోదరులు, పెనిమిటి, దేవరుఁడు మొదలగు ఋరుషులనవరతము స్త్రీలనాహార వస్త్రా భూషణాదులతో బూజించుచుండవలయునని మనుస్మృతియందును. పుష్పగంధా

క్షతంబుల నెత్తినఁజల్లుట పూజగాదు. వారికి గావలసిన పదార్థంబుల నిచ్చి ప్రసన్నులుగనుంచుటయే స్త్రీలబూజించుటయగును.

శోచంతి జామయోయత్ర లినశ్యత్యాశు తత్కులం
నశోచంతితు యత్రైతా వర్థతే తద్ధి సర్వదా.

మను. అ. 3.

ఎచట జామలనఁగా అక్కచెల్లెండ్రు, పుత్రికలు, భార్య, కోడండ్రుమొదలగు స్త్రీలు వ్యాకులమానసలై యుందురో యాకులము నాశనమందుననియు, స్త్రీలుప్రసన్నచిత్తలై యుండు కులము వృద్ధిమొందుననియు, నట్లగుటంజేసి వారినెల్ల కాలము సన్మానించుచుండవలెననియు,

ప్రజానార్థం మహాభాగాః పూజార్హా గృహదీప్తయః
శ్రియఃస్త్రీయశ్చగేహేషున విశేషో స్తికశ్చన.

మను. అ. 9.

ప్రపంచస్థితికి మూలమైన సంతానోత్పత్తి స్త్రీవలననే యగుటంజేసి ప్రపంచమున కామె మహాపకారిణియు, బూజనీయయునై యున్నది. స్త్రీగృహమునకు శోభగలుగఁజేయును. లక్ష్మీకిని, స్త్రీకినిలేకమైన భేదములేదు. లక్ష్మీయన ధనమేవిధమున నింటికి శోభగలిగించునో యటులే స్త్రీయగలిగించుననియు,

అపత్యం ధర్మకార్యాణి నుశూమా రతిరుత్తమా
దారాధీన స్తథాస్వర్గః పితౄణా మాత్యనశ్చహ.

మను. అ. 9.

పుత్రోత్పత్తి, ధర్మకార్యచరణము, నేవ, సౌఖ్యము,
ప్రేమ మొదలగునవన్నియు స్త్రీయొక్క యాధీనమందే యు
న్నవనియు,

దారాధీనాః క్రియాః సర్వాః దారాస్వర్గస్యసాధనం.

కశ్యప స్మృతి.

సమస్తధర్మకార్యములు, స్వర్గము స్త్రీయాధీనమందు
న్నవని కశ్యపస్మృతియందును లిఖింపబడియున్నది. కావున
నామెనెల్లవేళల బ్రసన్నురాలిగ నుంచవలయును.

స్త్రీలయెడలఁ బురుషులేరీతికపటములేక ప్రీతిపూర్వకమై
న వర్తనముల గలిగియుండవలయునో యటులే స్త్రీలుగూడ
మగలయెడల నిష్కపటమైన ప్రేమఁబూని యుండవలయును.
తలిదండ్రులు, సోదరులు, కుమారులు మున్నగువారందరు
హితముసమకూర్చువారలై యైనను స్త్రీకివీరందరికంటె బెని
మిటివలననే యెక్కువసౌఖ్యముకలుగును.

మితం దదాతిహి పితామితం భ్రాతానుతః

అమితస్యతు దాతారం భర్తారం కానపూజయేత్.

వా. రా. అయో. స. 39.

“తండ్రి, సోదరులు, కొడుకులు మొదలగు వారలు స్త్రీకికొంత మితమైన సౌఖ్యము మాత్రమేకలుగఁజేయుదురు. పెనిమిటి యపరితమైన సౌఖ్యమునిచ్చుచు. అట్టియనంతసౌఖ్యము నొసంగుటతికవతె సేవజేయకుండగలదు” అనిసీతకౌసల్యశ్లో వచించియుండెను.

సాభార్యాయాగృహేదక్షా సాభార్యాయా ప్రజాః
సాభార్యాయాపతిప్రాణా సాభార్యాయాపతివతా.

హి. ప్ర. 1.

గృహకార్యముల జేసికొనుటయందు నేర్పుకలదియై, గొడ్డాలుగాక సంతానముగలిగి, పతికిబ్రాహ్మణమై, పతివ్రతయై యే స్త్రీయుండునో యామెయే భార్యయని పిలువబడుటకు దగియుండుగాని యితరవిధమైన గాదని హిశ్లోపదేశమున వ్రాయబడియున్నది. మగనియొక్క యభీష్టమునకును, ధర్మమునకును వ్యతిరేకముగ నించుకైన జేయునుమటయే స్త్రీకి ముఖ్యకర్తవ్యము. అదేవిధమునబురుషుఁడుగూడభార్యయొక్క యభీష్టమునకును, ధర్మమునకును విరుద్ధములైన కార్యముల జేయగూడదు.

సదాప్రహృష్టయా భావ్యం గృహకార్యేషు దక్షయా,
మనస్కంధో పస్కరయావ్యయే చాముక్తహస్తయా.

మను. ౮. ౩.

స్త్రీయెల్లప్పుడు బ్రసన్నతగలిగి గృహమునకు సంబంధించిన సమస్తకార్యముల బ్రీతిపూర్వకముగఁ జేసికొనుచుండవలయును. ధనాధ్యులైన కొందరియిండ్లలో దప్పదక్కిన గృహములందు సాధారణముగ నన్ని కార్యముల స్త్రీలేజేసికొనుచుందురు. వానినన్నింటిఁగడును తమరీతి జేసికొను నేర్పును గలిగియుండవలయును. తెలియనికారణమున గొందఱు స్త్రీలమితమైన వ్యయముజేయుచుందురు; కానియట్లుచేయుటకూడదు. సకలపదార్థముల యుక్తితోడ వాడుకొనుచుండవలయును. ఎట్లనఁగా

సాంవత్సరికమాయం సంఖ్యాయా
తదనురూపం వ్యయం కుర్యాత్.

వా. కా. సూ. అ. 21.

సంవత్సరమునకు వచ్చునాదాయము జూచుకొని వ్యయముచేసికొనుచుండుట గృహస్థులైన సమస్త స్త్రీపురుషులకుచితమైయున్నది. మూర్ఖులుకొందరు భోగము లనుభవింపవలెనని ఋణములజేయుచున్నారు. మరికొందరు కుమారీకుమారుల వివాహములకొరకును, కొందరు మాతాపితరుల ద్వాదశాదులకును, మరియు ననేకకారణముల ఋణములఁజేయుచుందురు. ఋణముయొక్క వడ్డీపెరుగుటతోడనే గృహమందుగల పదార్థముల నన్నింటి నమ్ముకొని తుదకుగాపుర

ము జేయునింటినిగూడ బోగొట్టుకొనుచుందురు. ఋణముల జేయుటనలన గాలక్రమమున గస్త్యములెక్కువయై యింటియందు గల్గొలము లారంభమగుచుండ గృహపతి తనపుత్రులు మొదలగువారి జరచురజూచుచు “మీరందరు దుఃఖదాయకు లేగాని వేరుగాదు. మీయందరకు బెండ్లిపేరంటములు చేయుట చేతనే యట్టిగతి సంభవించిన”దని కటువులగువాక్యముల నాడుచు దాను దుఃఖతుడగుటయగాక తనకుమారులు మొదలగు వారింగూడ దుఃఖపెట్టుచుండును. జనులు తమచేతులార దాము ఋణముగావించి పుత్రులవివాహములందు ధనము నిష్టమువచ్చినట్లు వెచ్చముచేయుటచే నిట్టిదశసంప్రాప్తిం చెనని తమ మూర్ఖత్వమును నిందించుకొనరు. బాలకులల్పవయస్కులె వివాహమనిననేమో తెలియకుండు సమయమున వారు తమ వివాహము గావింపుడని తలదండ్రుల నడిగియుండురా? మాతాపితరులే స్వమూర్ఖతవలన ఋణములజేసి యిట్టికార్యముల నొనరించి జీవించియున్నంతవరకు దుఃఖమనుభవించుచుందురు. ఋణముజేయుట మహాదుఃఖదాయకమైయున్నది. బుద్ధిహీనుండగు మనుజుండు తనతలచుదాను ఖండించుకొను , బావియని గుర్తెరింగియు నందుఁగూలులాగున, చెరసాల లోబడిన నెట్లుండునో చూచెదనని మూర్ఖుఁడొకఁడు నేరముజేసి బందియందుఁబడి స్వాతంత్ర్యము గోల్పోవునట్లు ఋణముజే

యనతఁడు గూడ దనయొక్క స్వాతంత్ర్యమును, దనపవిత్రజీవితంబును నితరుల చేతులలో బెట్టియసంఖ్యాకములైన దుఃఖముల సంభవించుచుండును. మరియు నట్టిమనుజుఁడు సత్కార్యములు చేయుటవలన బ్రాహ్మమగునట్టి సాంసారిక భోగములనుండి వంచితుఁడైయుండును. ఎవఁడితరులనుండి ఋణముగైకొనుచుండునో యతఁడు తేజము, సన్మానము, గౌరవము, స్వాతంత్ర్యము, సౌఖ్యములోనగువాని బోగొట్టుకొని నిరంతర మితరులకు దాసుఁడైయుండవలసివచ్చును. మరియునతఁడు ప్రపంచమున కుపయోగించు నేకార్యముగాని నలుపఁజాలడు. ఈఋణమాహత్మ్యంబున గణినాతీతములైన రత్నరాశులు, గృహములు, కుటుంబములు, రాజ్యములుగూడ నాశనములగుచున్నవి. ఈనిందితకర్మము మూలమున వేలకొలది మానవులు సర్వార్థశూన్యులగుచున్నారు. ఆశాపూరితులైన ఋణదాతలమూలమున న్యాయస్థానంబులకు దఱచుగ దిరుగవలసివచ్చుటయు, బ్రతములు, ప్రాడ్వివాకులు, సాక్షులు మొదలగు వారికొరకగు వ్యయము ఋణముచేసినవారిమీదనే బడుచుండుటయు సంభవించుచున్నది. ఇందువలన జనులు దినదినమున కు దీనులగుటయు, దేశమందు దారిద్ర్యము పెచ్చుబెరుగుటయు గలుగుచున్నది. కావున సమస్తమానవులు ఋణములు చేయకుండుట శ్రేయస్కరము.

పరంఋణాసావీరధమత్ కృతాని

మాహారాజన్నన్య కృతేనభోజం.

ఋ. అ. 2. అ. 7. వ. 10.

అన్యణాఅస్మిన్నన్యణాః పరస్మిన్

తృతీయేణోకే అన్యణాఃస్యామ్.

అథ. కా. 6. అను. 12. వ. 117.

మనుష్యుఁడీహపరలోకంబుల రెండింటియందు గూడ
ఋణములేక యుండవలయునని వేదమందును,

అన్యణీభూత్వాస్వర్గంలోక మేతి.

గోప. ప్ర. 43.

అప్పుచేయకయుండునతఁడే సౌఖ్యవంతుఁడగునని గోప
ధమందును,

లోకేషునిర్ధనోదుఃఖః ఋణగ్రస్తస్తతోధికం.

సుభా. ప్ర. 3.

ప్రపంచమున దుఃఖమందువాఁడు నిర్ధనుఁడు. అంతకన్న
నెక్కుడుదుఃఖము ఋణముచేయువాఁడు పొందునని సుభాషి
తమందును వ్రాయబడియున్నది. ఋణము చేయువానికేగాక
ఋణమువాని సంతానములకు గూడ దుఃఖముకలుగజేయును.

కావుననే

ఋణకరాపితాశ్శత్రుః.

చాణ. నీ. అ 6.

ఋణముజేయుతండ్రి వానిపుత్రులకు శత్రునితోసమా
నుడని చాణక్యనీతి వక్కాణించుచున్నది. మరియు

పుత్రేభ్యః పితరస్తస్యచస్వః ప్రయచ్ఛత.

అథ. కాం. 18. అను. 3. వ. 17.

తండ్రితనకుమారుల కవశ్యముగ గొంతధనమియ్యవల
యును. మనుజులు తమయాదాయమునకంటె దక్కువవ్యయ
ముజేసికొనుటయే యీఋణంబును మహారోగము నివారించు
కొనుట కౌషధమగుగాని వేరేదియుగాదు. ఆయమునకు మిం
చినవ్యయముచేయువారలే విస్తారముగ ఋణగ్రస్థులగుచుండు
రు. కావుననట్టిమితిమీరిన వ్రయములమాని శక్తి ననుసరించి
సాధారణంబులగు నన్నవస్త్రములతో నిర్వాహకము చేసికొ
నుట సమస్తమానపులకుయోగ్యము. ఇతరులదగ్గరనప్పులుజే
సి లోకమునకు దమయాధిక్యము వెల్లడిపరచికొనుటయు, బ
రద్రవ్యములమూలమున నానందములదేలుటయు నీచులస్వభా
వమైయున్నది. మరియు రాగలకాలముంగూర్చియు గొంచెము
విచారించుకొనియుండుట ప్రతిమనుష్యున కుచితము. ఉద్యోగ
ముగాని పాపముగాని చేయువారలెప్పుడైన వానిమాను
కొనియుండవలసివచ్చుననుకొనుడు. లేనిచో నేదైనరోగముక
లిగినయెడల సమస్తకార్యములవదలుకొని మంచమునేయాశ్ర
యించి పడియుండవలసివచ్చును. అట్లుపడియున్నతరుణముదత

నికుటుంబపోషణ మెట్లుజరుగవలయు? ఇట్టివిషయములనుగ
దుగనే యాలోచించుకొని యందులకుదగిన ప్రబంధముగూడ
మొదటినుండియే చేసికొనుచుండవలయును. ప్రపంచమొగలి
యుత్తమ పదార్థములన్నియు నట్లాదాయవ్యయములయెడల
జాగరూకులై యాదాయమునకంటె దక్కువవ్యయముజేయు
వారలచే గావింపఁబడినవేగాని వృథావ్యయము చేయువారల
చేనైనవిగావు సంపాదించునదంతయు వ్రయముజేయువారల
ధమదశనుండి యున్నతస్థితికెప్పటికిరాజులరు కావునదనయా
దాయమునకు మించినవ్యయముగావింపక భావిసౌఖ్యమునిమి
త్తము సకలపదార్థముల సమకూర్చుకొనియుండుట ప్రతిమా
నపునకు ముఖ్యమైయున్నది.

తస్మాద్యయాకయాచాపి విధయాబహ్వాన్నం.

ప్రాప్నుయాత్.

తై. అను. 9. భృగువల్లీ.

ఎందులకుఁగావలసిన నందుల కుపయోగించుటఁజేసి
యెంతయెక్కువగనైనగానిండు! అన్నమును సమకూర్చునల
యునని తైత్తిరీయమందును,

కుశూలధాన్యకోవాస్యాత్ కుంభీధాన్యకవవవా.

త్ర్యహైహికోవాఽపి భవేదశ్వస్తనికవవవా.

మను. అ. 4.

భృత్యవర్గసమేతముగ సమస్తకుటుంబముయొక్క పో

షణ్మునిమి త్తము మూఁడుసంవత్సరములకెంతపట్టునో యంత
 థాన్యము సమకూర్చుకొని గృహమందవశ్యముగ నుంచుకొ
 నవలయును. మూఁడుసంవత్సరములకు సరిపోవు థాన్యము
 నుంచుకొన జాలనియెడల నెక్కసంవత్సరమునకుగాని మరిం
 తబీదవారలైన మూఁడుదినములకుగాని యంతకంటెగూడ దీ
 నులైన నొక్కదినమునకుఁగాని సరిపోవునట్టి యాహారపదార్థ
 ములచేర్చి యుంచుకొనవలయునని మనుస్మృతియందును వ్రా
 యఁబడియున్నది. ఇందుమూఁడుసంవత్సరములకు సరిపోవుథా
 న్యము నిలవ జేసికొనుట యుత్తమపక్షమును, నెక్కసంవత్సర
 ము, మూఁడుదినములు నొకదినమువరకు నుంచుకొనుట క్ర
 మముగ మధ్యమము, అధమము, అధమాధమంబునైనైయు
 న్నవి. కావున వారివారిశక్తి ననుసరించి కొంతకాలమువరకు
 సరిపోవునట్టిథాన్యము నిలవ జేసియుంచుకొనవలయును. ఎందు
 చేతననఁగా తెండుమూడు సంవత్సరములపర్యంత మొక్కొక
 మారు దుర్భిక్షము సంభవించుచుండును. అట్టిచో బూర్వోక్త
 విధానమున సమస్తమానవులు థాన్యముసంచయము జేసికొ
 నియుండినయెడల దుర్భిక్షసమయములందన్నములేక జచ్చిపో
 వుదుమనుభయము మనుష్యులకుండదు. దరిద్రులైనవారిల్లిట్టి
 యేర్పాటుల జేసికొనుటకు శక్తికలిగియుండనిచో నేమియుజే
 యఁజాలము కాని ధనవంతులు మాత్రమివిషయమై థ్యాన

మూనవలయును. ధాన్యముగూడ బెట్టుకొనులాగున దక్కిన
యావశ్యక పదార్థములనన్నింటిగూడ సమకూర్చుకొనవలయు
ను. అట్లుచేర్చినవానినన్నిటి యుక్తిపూర్వకముగ నుపయోగిం
చుకొనుచుండవలయును. వృధావ్రయముఁజేయుఁగూడదు.

సంతుష్టోభార్యయాభిర్తా భిర్తాభార్యతదైవచ
యస్మిన్నేవకులేనిత్యం కళ్యాణంతత్రవైధువం.

మను. అ. 3.

ఏకులమందు దంపతులన్యోన్యప్రీతి కలిగియుందురో
యాకులమునకే నిరంతరము గళ్యాణము కలుగుచుండుగావున
ప్రీతిపురుషులెల్లప్పు డన్యోన్యాను రాగము కలిగి యుండవ
లయును.

ఋత్విక్ పురోహితా చాఽర్యైర్మాతృ లాతిథిసంశ్రితైః
బాలవృద్ధాతురైర్వైద్యైర్జ్ఞాతి సంబంధి బాంధవైః
మాతాపితృభ్యాం యామాభిర్భాతా పుత్రేణభార్యయా
దుహిత్రాదాసవర్గేణ వివాదం ననమాచరేత్.

మను. అ. 4.

యజ్ఞాదిక్రియలఁజేయించు ఋత్విక్కులు, పురోహితుఁ
డు, ఆచార్యుఁడు, విద్యాగురువు, మామ, ఆభ్యాగతుఁడు,
అతిథి, అనుజీవులు, బాలకులు, వృద్ధులు, రోగులు, వైద్యు
లు, జ్ఞాతీసంబంధులు, తలిదండ్రులు, సోదరీసోదరులు, పుత్రు

లు, దౌహిత్రులు, సేవకులు మొదలుగాగల కుటుంబములో
ని సమస్తజనులలో నెవనితోగాని గృహపతి కలహమాడ
గూడదు. దంపతులు దేశోన్నతికారకములైన సాంసారిక కా
ర్యంబులను, బారమార్థిక కార్యములను, నిత్యనైమిత్తిక క
ర్యంబులను సలుపుచుండవలయును. ఎట్లనగా

ఋషియజ్ఞం దేవయజ్ఞం భూతయజ్ఞం చ సర్వదా

నృయజ్ఞం పితృయజ్ఞంచ యథాశక్తి నహంపయేత్.

మను. అ. 4.

ఋషియజ్ఞము, దేవయజ్ఞము, భూతయజ్ఞము, అతిథి
యజ్ఞము, పితృయజ్ఞములనెఱు సమున్మనకారంబులైన యజ్ఞ
ముల మరుష్యమాత్రుడతని సామర్థ్యము ననుసరించి ప్రతిది
నము జేయుచుండవలయును.

అధ్యాపనం బ్రహ్మయజ్ఞం పితృయజ్ఞస్తుతర్పణం

పరోమోదైవో బలిర్భాగో నృయజ్ఞోతిథిపూజనం.

మను. అ. 3.

చదువులయు జదివించుటయు నటులే సాధ్యావదనా
దులును బ్రహ్మయజ్ఞము లేక ఋషియజ్ఞమనఁబడును. తలి
దండ్రులకు యోగ్యవిధానంబున నన్నవస్తా)మలిచ్చి సేవజే
యుట పితృయజ్ఞము. ఈపితృయజ్ఞమును మరుజని ముఖ్యక
ర్తవ్యములలో నొకదానిగ నెంచవచ్చును. ఎందుచేతన

యం మాతాపితరాక్లేశం సహేతే సంభవేన్మణాం
నలస్యనిష్కృతిః శక్త్యాకర్తుం వర్షశఃశైరపి.

మను. అ. 2.

మనష్యః యైక్క యత్పత్తిసమయమందే క్లేశమును
దలిదండ్రులు సహించకొనుచుందరో యట్టియాఋణమును
నివృత్తిచేసికొనుటకొరకు వందలకొలది సంవత్సరములు
వారికి నేవజేసినప్పటికి మనష్యుడా ఋణమునుండి విముక్తు
డు గానేరడు. కావున

తయోద్నిత్యం ప్రియం కుర్యాదాచార్యస్యచ సర్వదా
తేష్వేవత్రిషుతుష్టేషుతపః సర్వం సమాప్యతే.

మను. అ. 2.

తలిదండ్రుల యాజ్ఞలబాలించుచు భోజనాచ్ఛాదనా
దలములమున వారికెల్లవేళల హితము సమకూర్చుచుండవ
లయును. అటులే యాచార్యునకుఁగూడ నేనసలుపవలయును.
తలిదండ్రులు, ఆచార్యుఁడు వీరలు మువ్వరు సంతసించినచో
మనజుఁడు తపముఁగావించినటులే యైయున్నది. ప్రాతఃకాల
మందును, సాయంకాలమందును నగ్ని హోత్రమున హోహ
మముజేయుట దేవయజ్ఞమనఁబడును, కాంగిగ్రహమలపై పు
ష్పగఁధాక్షతంబుల జల్లుటగాదు. ప్రపంచమున కుఁయొగక
రములైన గోశ్వాదిపశుపాలనము భూతయజ్ఞము. విద్వాఁసు

లు, ధార్మికులు, పరోపకారులునగు నుత్తమపురుషులకు సత్కారము జేయుటయే న్యయజ్ఞము లేక యతిధియజ్ఞమనఁబడును.

తదస్యైవంవిద్వాన్బ్రాత్యవ్వికాంరాత్రి మతిధిర్న్యపేవసతి
యేపృథివ్యాం పుణ్యాలోకాస్తానేవతే నావరుంధే.

అథ. కాం. 15. అను. 2. వ. 13.

ఏగృహస్థునియొక్క యింటియందు ధార్మికుఁడు, జేతేంద్రియుఁడు, సత్యప్రియుఁడు, పరోపకారరతుఁడు, దేశహితాభిలాషి, సత్కార్యోపదేశకుఁడు, విద్వాంసుఁడునగు సతిధి యొక్కరాత్రి నివాసముచేయునో యతఁడే ప్రపంచమందలి యుత్తమ సౌఖ్యముల నెందఁగలుగును. అనఁగా విద్వాంసుఁడగు సతిధియొక్క సత్కార్యోపదేశమువలన మనుజుఁడు తమ సౌఖ్యముల నందునని దీనిభావము. మరియు

శిరోవావతద్యజ్ఞస్యయదాతిధ్యం. ఐ. బ్రా. పం. 1. అ. 3.

అతిధిసేవ యజ్ఞమునకు ముఖ్యభాగమని యైతరేయ మందువ్రావాయఁబడియున్నది. ఎవనియందతిధియొక్క లక్షణములుండవై యట్టియతిథ్యాభాసులకు మాటమాత్రమైన సత్కారము జేయఁగూడదు.

పాపండినోవికర్మస్థావై డాలవృత్తికాజ్ఞుతా
హైతుకాబకవృత్తింశ్చవాజ్ మాత్రేణాపినార్చయేత్.

మను. అ. 4.

మనుష్యులమోసముజేయు నిమిత్తమనేకవేషములదాల్చువారలును, దొంగతనము, వ్యభిచారము మొదలగు నిందితకర్మంబులఁజేయువారును, భలకపటలోభాది దోషసంవృత్తమైనయంతరాత్మంగలిగి లోకులవంచనముసేయుటకొరకు దాముసిద్ధులైనట్లు ప్రకటించుకొనువారలును, విద్యాదిగుణహీనులును, మూఢులు, స్వాఢులు, కృత్రిమములైన శీలసంతోషసాధుత్వముల గనుబరచి విశ్వాసఘాతకులై స్వప్రయోజనంబుల సిద్ధముజేసి కొనువారలునునగు మానవుల మాటమాత్రముననైన సత్కరింపఁగూడదు. వర్తమానకాలంబున నిందులకు విపరీతములైన వ్యవహారములు జరుగుచుండుట విచారకరమైయున్నది. ఎట్లనఁగా మూఢులు, ఛలయుక్తులు, స్వోదరపరాయణులు, నిరుద్యోగులు, అన్యతవాదులునైన దుష్టులకే సన్మానముకలుగుటయు, విద్వాంసులు, ధార్మికులు, సత్యవాదులు, ఉద్యములు, దేశహితమునకు స్వశరీరంబులనైన నర్పణముజేయువారలు, పరోపకారప్రియులు, విద్యాప్రచారకులునైన సత్పురుషులకనేకులకు తిరస్కారముగలుగుటయుఁ జూడ శోకకరమగు వార్తగాకమరేమికాఁగలదు? మూర్ఖమండలివారలిట్టి విపరీతకార్యములజేయఁబూనినచో నంతగమఃఖంపవలసినయవసరములేదుకాని విద్వాంసులుసయితమిట్టి యనుచితకార్యంబులఁజేయుచుండుట జూడ సాశ్చర్యభేదముకలుగుచు

న్నది. మోసముజేసి వీసముగడింపుమను న్యాయమేదేశమున నే వర్ణముననెంతకాలపర్యంతము నెలకొనియుండునో యంత పర్యంతమాదేశముయొక్కగాని యావర్ణముయొక్కగాని యున్నతికలుగఁజాలదు.

అపూజ్యపూజనాచ్చైవపూజ్యానాంచాప్యపూజనాత్
నృఘాతకసమంపాపం శశ్వత్ప్రాప్నోతిమానవః

భార. శాం. అ. 285.

అవిద్యాదిదోషములచే గలుషితుఁడై సత్కారమున కర్హుఁడుగానిమనుజునకు సేవఁజేయుచు, విద్యాదిగుణభూషితుఁడై పరిచర్యకు యోగ్యుఁడైన యుత్తమపురుషునకు సత్కారముజేయకపోవుటవలన మనుష్యుని జూపినంతపాపము కలుగును. ఎవరుతమదేశమును జాతిని జీరకాలముపర్యంతము సంపదలకు నాకరమైయుండునట్లు చేయఁగలుగుదురో యట్టియుత్తమకార్యకర్తల “కార్యానురూపంఫలం” అనున్యాయమును మనసుననిడికొని పారితోషికంబులచే సత్కరించుచు, మూర్ఖులు, నిరుద్యములు, దాంభికులు లోనుగాగల దురాచారుల నెల్లవేళల దిరస్కరించుచుండవలయును. ఎంతవర్షకిట్టివిధానంబులవలంబింప బడకయుండునో యంతవరకు నీయాలసులసంఖ్యకీ.ణించుటయు బ్రయత్నశీలురయొక్క యభివృద్ధియనుకటంబు తెరచుకొనుటయు సంభవింపనేరదు. కాననీరెండు

ప్రకారములగుగార్యంబుల సిద్ధింపఁజేసికొను నిమిత్తము జైన
వచించిన యుక్తమార్గముల నపశ్యము గార్యములోనికిగొని
రావలయును. ప్రస్తుతకాలమున స్త్రీపురుషులు విచారశూ
న్యులైయెట్లోకావలసిన కార్యములజేసికొనుచున్నారు. గాని
యదిసరిగాదు.

దివసేనైవ తత్కుర్యాత్ యేన రాతౌ సుఖం వసేత్
అష్టమాసేన తత్కుర్యాత్ యేన వర్షాః సుఖం వసేత్
పూర్వేవయసి తత్కుర్యాత్ యేన వృద్ధః సుఖం వసేత్
యావజ్జీవేన తత్కుర్యాత్ యేన ప్రేత్య సుఖం వసేత్
భార. ఉ. అ. 36.

రాత్రియాంతయు సౌఖ్యముగ గడుపుటకు తగినకార్యం
బుల బగటియందును, వర్షాకాలము నాలుగునెలలు విశ్రాంతి
గైకొనుటకు వీలుకలుగఁజేయు నుద్యమంబుల సంవత్సరమం
దు దక్కినయెనిమిది నెలల పర్యంతమును, వృద్ధావస్థయందు
సౌఖ్యమందుటకు దగినయుద్యోగంబుల బాల్యయావనములం
దును, నిహపరలోకంబుల రెండిటియందుగూడ నానందమను
భవించుటకు దగినపురుషార్థంబుల యావజ్జీవంబును సలుపు
చుండవలయును. అట్లుచేయుటలో మూర్ఖులంబలెగాక బుద్ధి
మంతులట్లు

కిన్ను మేస్యాదిదం కృత్వాకిన్ను మేస్యాదకుర్వతః

ఇతికర్మాణి సంచింత్యకుర్యాద్వా పురుషోనవా.

భార. ఉ. అ. 34.

ఈకార్యముఁచేయుటవలన గలుగులాభమేమి? చేయ నందువలన గలుగుహానియేమి? అనిముందుగనేచేయబోవు కా ర్యమందలి లాభనష్టంబుల విచారించిచూచికొని మరియు జే యుచుండుట శ్రేయస్కరము.

అనుబంధంచ సంప్రేక్ష్యవిపాకంచైవ కర్మణాం
ఉత్థానమాత్మనశ్చైవధీరః కుర్వీతవానవా.

భార. ఉ. అ. 34.

బుద్ధిమంతులగుబురుషులేదైన నొకకార్యము చేయుట కుముందే దానిఫలవంతముగ బూర్తిచేసికొన దమవద్దనేమి సాధనములున్నదియు, నందులకుగావలసినశక్తి యెంతయున్నదియు, దుదకదియెట్లు పరిణామమందునదియు బాగుగయోచిం చిచూచికొని యనంతరమేదాని నారంభింపవలయును. మూ ఝలిట్లు హానిలాభములయెడల ధ్యానమూనక వారిచిత్తమున కువచ్చినట్లు చేయుఁబూని యవియుత్తమరీతి నెరవేరకున్న దుఃఖించుచుందురు. ఎవరుబాలురపోషణాది సమస్తకార్యము ల సలుప సమర్థులై యుందురో, యెవరువారి నుత్తమవిధా నంబున విద్యాభ్యాసముఁ జేయుంపగలుగుదురో యట్టివారలే గర్భాధానమున కధికారులని మేమిదివరకే వ్రాసియుంటిమిగ

దా! కాని ప్రస్తుతకాలమాం దనేకులందులకు వ్యతిరేకముగ బ్రవర్తించుచున్నారు. ఉడుటకిల్లును, దినఁగూచును, గట్టగుడ్డయులేని యనాథులకు సంతానసంఖ్య సంవత్సరము సంవత్సరమునకు మితిమీరిపోవుచున్నది. బిడ్డలెక్కువయై ధనములేకపోవుటవలన వారికిబుట్టినవారలనేకు లన్నములేకమాడి చచ్చుచున్నారు. అనేకులు దొంగతనముమొదలగు దుష్కార్యములజేయుటయందు బ్రవేశించి ధర్మభ్రష్టులగుచున్నారు. తమకడుపునబుట్టినబిడ్డలిట్లు ధర్మభ్రష్టులుకా దలిదండ్రులకు గలుగుదుఃఖమింతింతయన నలవికాదు కావుననే నిరుక్తములోని “యా-ఈంచకార” యను మంత్రముయొక్క వ్యాఖ్యయందు బిడ్డలెక్కువగగలిగినవారలు దుఃఖభాగులగుదురనిప్రతిపాదనము చేయఁబడియున్నది. ప్రతిమనుష్యుడిట్టి దుఃఖములేకుండ జేసికొనుటచితముగదా! ఈదుఃఖములేకుండజేసికొనుటకనేకమార్గములుండవచ్చునుగాని మాకుసర్వోత్తమంబని ప్రతీతమగుచున్న యుపాయమేదన నెంతవరకు ధనాదిన కలపదార్థములవలన భార్యాపుత్రాదాల యధావిధి బాలింపశక్తికలుగకయుండునో యంతపర్యంతముబ్రహ్మచర్యమునే యవలంబింపవలయును గాని కొలఁదిమాత్రము ధనమున్నతోడనే పెండ్లియాడగూడదు. ఎప్పుడపత్యసంగోపనమునకు సామర్థ్యముకలుగునో యప్పుడేమనువాక్యముననుసరించి సంతానము

నైక ప్రయత్నముజేయవలయును.

యస్మిన్నృణంసన్నయతి యేనచానంత్యమశ్నుతే
సఏవధర్మజః పుత్రఃకామజానితరాన్విదుః.

మను. అ. 9.

ఏకుమారునివలన మనుజుడు పితృణమునుండి విముక్తుఁడుకాగలుగునో యేపుత్రునివలనననంతమైన సౌఖ్యముచే కూరునో యాపుత్రుఁడే ధర్మపుత్రుఁడు. ఇతరులందరు గామజన్ములే. సకలగుణాలంకారుఁడగు గమారుఁడుక్కడఁజేమేలు. దుష్టత, నిష్టరీత, దొంగతనము, వ్యభిచారము మొదలగుదుర్వ్యసనపూరితులైన మూర్ఖులగునుతులు పెక్కండ్రుకలిగినను హనికారికులేయగుదురు.

పిత్రోర్ని దేశవర్తయః సపుత్రోన్వర్థనామవాన్
శ్రేష్ఠపకస్తుగుణవాన్ కింశతైరపిసిద్ధుణైః.

శు. నీ. అ. 4. ప్ర. 1.

ఎవఁడుతలిదండ్రులసత్యములైన యాజ్ఞలజవదాటకుండునో, యెవఁడువిద్యాసవ్వర్తనాది గుణభూషితుఁడై యుండునో, యట్టివాఁడే న్యాయమునకు బుత్రుఁడనిపిలువఁబడుటకు యోగ్యుఁడు. గుణవిహీనులై కొడుకులు వందమందియైనను వ్యర్థమే.

వరమేకోగుణీ పుత్రోనచమూర్ఖశతాన్యపి
ఏకశ్చంద్రస్తమోహంతి నచతారాగఃకోపిచ.

హి. ప్ర.

చంద్రుఁడొక్కఁడే యథకారమునంతను బహుపంచ
లుజేయఁగలుగుగాని నక్షత్రములు గుఱులుగుఱులుగనుండి
యు చీఁటిఁబోఁగొట్టఁజాలవు. అటులే గుణవంతుడైన కుమా
రుఁడొక్కఁడైనను గుఱుమునంతను బ్రకాశింపఁజేయుగాని మూర్ఖు
లనేకులయ్యు నేమియుఁజేయఁజాలరని యిందలియభిప్రాయమై
యున్నది. మరియు

ఏకేనాపిసుపుత్రేణ విద్యాయుక్తేన సాధునా
ఆస్థాదితఃకులంసర్వం యథాచంద్రేణశర్వరీ
క్షింజ్జాతైర్భహుభిఃపుత్రైః శోకసంతాపకారకైః
నరి మేకఃకులాలంబీ యతఃవిశ్రామ్యతేకులం.

చా. నీ. అ. 3.

చంద్రుడు ప్రాదుర్భావమంది యథకారముఁబోనడచి
రాత్రిని బ్రకాశవంతము జేయులాగున సద్వర్తనముగల వి
ద్వాంసుడైన కుమారుఁడుగూడ గుఱుమునానందమందజేయు
ను. శోకసంతాపములగలుగజేయు మూర్ఖులైనపుత్రులనేకుల
య్యు నేపనికిగొఱగారు. కావున విద్యావంతుడగు బుత్తుఁడే
యుత్తముఁడని చాణక్యసీతియు వక్కానించుచున్నది. ఇందు

వలన దలిదండ్రులు తమబిడ్డలకు మొదటినుండియు నుత్తమ మైన శిక్షణమొనంగుచు వారు గొంచెమువ్రాయుటకును జదువుకొనుటకును నేర్చుకొనినతోడనే గురుకులమునకు పంపుచుండవలయును.

పదక్రమవిశేషజ్ఞో వర్ణక్రమ విచక్షణః

స్వరమాత్రా విభావజ్ఞో గచ్ఛేదార్యసంసదమ్.

తై . అ. 24. సూ. 6.

అక్షరపదస్వరంబుల మాత్రలననఁగా స్వరములయొక్కయు, వ్యంజనములయొక్కయు వానికలియికవలన నేర్పడు పదములగూర్చియు నిగిటియందు దలిదండ్రులవలన నేర్చికొని యనంతరము బాలకుఁడు విశ్వవిద్యాలయముజేరి పూర్వోక్త విధానంబున విద్యాధ్యయనముఁ జేయవలయును.

మనుష్యుడీ యపత్యసంగోపనమను మూడవకర్తవ్యమునుండి విడివడి సమాజసంస్థయను నాలుగవ కర్తవ్యమందు ప్రవృత్తుఁడు గావలయును. సామాజికకార్యములుగూడ సమస్తమానవుల కావశ్యకకర్తవ్యములై యున్నవి. ఏయేకార్యముల చేయుచుండుటవలన సర్వసాధారణముగ మనుజులందఱకు సౌఖ్యముకలుగుచుండునో యవియే సామాజికకర్తవ్యకర్మలనఁబడును. ఒక్కనిలాభముకొఱకు ననేకమందికి హాని కలుగఁజేయుటయు, స్వార్థవశుఁడై సమాజోన్నతివిషయమై

ధ్యానమూనక కేవలము దనయొక్కనికి సౌఖ్యముగనుండుట చేతనే సంతృప్తుడైయుండుటయు లోనగునవి సామాజికకార్యములకు హాని కారకములగుటంజేసి మనుష్యులట్టివానియందు బ్రవృత్తులు గాఁగూడదు. ఎవఁడు సర్వసాధారణముగ నందఱకు జేకూరునట్టి సుఖోపాయమార్గంబు జేపట్టక కేవలము దనకొక్కనికిమాత్రము సౌఖ్యముకలుగునట్టి యత్నము జేసికొనుచుండునో యట్టివాఁడెప్పటికి సౌఖ్యవంతుఁడు గానేరఁడు. ఏసమయమందైన దేశమందెల్లయెడల రాజవిగ్రహాది ఉపద్రవంబు లేనైనసంభవించినయెడల వానినుండి యాధనికుఁడొక్కఁడు దప్పించికొని యుండగలుగునా? ఎపుడైన దుర్భిక్షము సంభవించి మనుజులందఱు గూడులేక ప్రాణముల గోల్పోవవలసిన దురవస్థకలిగినచో నాభాగ్యవంతుఁడు సయితము గట్టపడవలసినదేగాని సౌఖ్యముగనుండుటకు వీలులేదు. ఏలయన ధనహీనులైన దీనులందఱు తుఱాతురులై ధనికుని సర్వస్వంబు గొల్లగొందురు. అప్పుడు ధనాధ్యుఁడుగూడ నితరులతో సమానమగును. కావున నొక్కనియున్నతికొఱకు జాతకంతయు హానిగావించుటయు కేవలము, వ్యక్తున్నతియందె బుద్ధిగలిగి జాత్యున్నతియెడల ధ్యానమూనకుండుటయు మహాహాని కారకమై యున్నవి. జాత్యున్నతివలన వ్యక్తున్నతియు నగుచుండును. కాని జాత్యున్నతి కలుగనియెడల సంతోషఁజేయునై

యుండు వ్యక్తున్నతియు నాశనమగును. కావున జాత్యున్నతిని విడచి కేవలము వ్యక్తున్నతియందుమాత్రమే ధ్యానముగలిగి యుండగూడదు. వెండియు వ్యక్తున్నతిమూలమున జాత్యున్నతియు సమకూరునని కొందఱు బుద్ధిమంతులయభిప్రాయమైయున్నది. ఎట్లనఁగా నేదైన నొకసంపూర్ణ రాష్ట్రమందంతట మానవులందఱు నుద్యోగశీలురగుటవలన వారికందఱకు నున్నతికలుగుటంజేసి జాత్యున్నతియు నగుచుండును. ఈసిద్ధాంతము కొన్నివిషయములలో సత్యమేమైయున్నది. రాష్ట్రమందలి మనుజులందఱు నుద్యోగశీలురగుటవలన వారందఱు ధనాఘ్యులే యగుదురు. అప్పుడు దరిద్రులమూలమున ధనాఘ్యులకు సంభవించెడు నుపద్రవములుమాత్రము కలుగనేరవు. కాని భిన్నభిన్నవ్యక్తులగుకారణంబున వేరువిధములైన యుపద్రవములు సంభవించుట కవకాశముగలదు. ఎట్లనఁగా వ్యక్తున్నతి ప్రబంధమువలన సమస్తమానవులుద్యోగశీలురైయుండియు, జాత్యున్నతికి సంబంధించిన ప్రబంధమేమియులేని యొకరాజ్యమందుగలయొకనిపై శత్రువుకలహమునకు వచ్చినచో నానమయము దొంటరిగ శత్రువును గెలువదగిన శక్తి యతనిదగ్గర లేకపోవచ్చును. కావున ముఖ్యముగ జాత్యున్నతియెడల శ్రద్ధవహించియుండుట శ్రేయస్కరమైయున్నది. జగత్తునందలి సమస్తవిషయముల బరికించుటవలన

సమాజములేక మేకార్యముగాని నెరవేరజాలదని స్పష్టమగుచున్నది. సర్వనియంతయు, సచ్చిదానందఁడు నగునప్పరమేశ్వరుఁడు పరమాణువుల సంమోగముననే యీశ్చివినిర్మించియున్నాడు. దృష్టిగోచరంబగుచున్న యీజగత్తంతయు బరమాణువుల సముదాయమే. ఇటులేసీరు, వాయువు, సూర్యుఁడు మొదలగునవన్నియు వానివాని పరమాణువుల సమూహములేయైయున్నవి. జలముయొక్క పరమాణువులు పరస్పరమేకీభవించి సమాజరూపమై దప్పిదర్బుట యనుకార్యమును జేయఁగలుగుచున్నవి. కాని యీపరమాణువులు గలసియుండక యావిరిరూపమునగాని యింకను సూక్ష్మరూపమునగాని పేర్వేరుగ నుండియుండినచో దాహముదీర్చుటయను గార్యమును జేయఁ జూచియుండవచ్చుదా! ఇదేవిధమున సమాజరహితమైన అనఁగా బరస్పరముగలసియుండక పరమాణువులన్నియు వేరువేరుగ నుండినయెడల పృథివీవాయుసూర్యాదుల వ్యవస్థయు నింతయేయని తెలిసికొనుఁడు. శరీరమందలి హస్తపదాద్యవయవములయొక్క పరస్పరసంబంధరూపమైన సమాజమెంతపర్యంతము విద్యమానమైయుండునో యంతపర్యంతము మనుజుఁడు సకలవ్యవహారముల జేసికొనఁగలుగును. అనయవములు వేరువేరైన యేమియుగావింపనేరఁడు. మనుష్యులలో గుట్టవనివారలు, పడంగులు, కమ్మరులు, రాళ్లమలచువారు

వజ్రములగోయువారు, గానుగవాండు, సాలెలు, ముచ్చిపని
వారలు, వర్తకులు, వైద్యులు, ఉపాధ్యాయులు మొదలగు
వారి సమాజములేనిచో నేనుగూడో యోచింపుడు. వీరందరు
జేయుపనుల మనుష్యుడొక్కఁడు జేసికొనగలుగునా? కావున
సమాజవ్యవస్థలేక మనుష్యజాతి యున్నతినందదు. వెండియు
బశుపత్యోద్దిపాణులలో జాత్యభిమాన మెట్లున్నదోచూచుడు.
కోతులగుంపులో నొకదానినెవడైన గొట్టినయెడల నాతక్షణ
మె తక్కుంగలకోతులన్నియు నొక్కచోగుమిగూడి యొక్క
పర్యాయముగ విజాతీయునిపైబడిహింసించినజాతీయమైననాన
రమును దుఃఖమునుండితప్పించుకొనుచుండును. తక్కినసమస్త
జంతువుల స్థితియు నింతయేయైయున్నది. వెండియు

బహుగామల్పసారాణాం సమనాయోహిమర్జయః,
త్వణ్ణేర్విధీయతే రజ్జుర్వధ్యంతే దంతినస్తయా.

భో. ప్ర.

సారములేని తుద్రవస్తువులయ్యు ననేకములొకటిగ
గూడుటవలన మహత్కార్యమునైనఁ జేయఁగలుగును. ఎట్లనఁ
గా బాలురుసయితము ద్రుంపగలిగిన తుచ్చవస్తువులయ్యు, జం
తువులు భక్షించు నీచవస్తువులయ్యు గడ్డిపరకలనేకములు గ
లసి సమూహమునేర్పడి మదోన్మత్తగజముంబోలు గొప్పజం
తువునైన బాధింపఁగలుగుచున్నవి.

అథయేసంహితావృత్తాః సంఘశఃసుప్రతిష్ఠితాః .
 తేహిశీఘ్రతమావాతానాం సహంతేనోన్యన్యసంశ్రయాత్ .
 ఏవంమనుష్యమప్యేకం గుణైరపిసమన్వితం,
 శక్యోద్విషంతోమన్యంథే వాయుద్భ్రమమివైకజం.

భార. ఉ. అ. 36.

గుమిగూడి పెనవై చుకొనిపోయిన వృక్షసముదాయం
 బును వాయువు సమూలముగఁ బెకలింపఁజాలదుసరిగదా వా
 నివిరుగునట్లును జేయనోపదు. వేరువేరుగనున్నచో నొక్కని
 ముషమున బేరులేకుండజేయును. అదేవిధమున మనుష్యుఁ
 డెంత బుద్ధిమంతుఁడెంత విద్యాదిగుణసంపన్నుఁడైనను నేదై
 న నాపదగలిగినపుడొంటరిగ దానినుండి కాపాడికొనుటగష్ట
 మగును. మరియు నీపైయుదాహరణంబు లెట్టివిషయంబుల
 స్పష్టముజేయుచున్నచో యోచింపుడు. జడపదార్థములేసము
 దాయముగఁజేరి యెంతలెంతలో దుర్బుటములైనకార్యములఁ
 జేయుచుండ జీతనత్వముగలమనుష్యులు సమాజముగగూడిన
 సాధింపరాని కార్యములేవైనగలుగునా? ఇందుచేతనే జాత్యు
 న్నతికి ముఖ్యకారణము సమాజసంస్థయని మహాత్ములగువా
 రలు నమ్మియుండిరి.

అనోన్యన్యసముపప్తంభాదనోన్యన్యార్థాశ్రయేణచ

జ్ఞాతయఃసంప్రవర్థం తేనరసీవోత్పలాన్యత. భార.ఉ.అ.26.

ఒండొంటితోడఁబెనంగొని సగోవరమునందు గలువలు
వృద్ధియగుచుండఁచాడ్చున బరస్పరముగలసి యొకరికొకరు స
హాయముజేసికొనుటవలన మనుష్యజాతి యభివృద్ధి నొందు
చుండును. ఇంతవరకు సభివృద్ధినందియున్న జాతులన్నియు స
మాజములమూలముననేగాని యితరవిధమునగాదు. ఏదేశము
సమాజశూన్యమైయుండునో యాదేశమన్యదేశీయ పాదాక్రాం
తమగుటయే నిశ్చయము. మరియు,

సభాంసభ్యోభవతి ఏవంజేద.

అథ. కా. 8. అను. 5. వ. 25.

సమాజమునలన నేమనుఁజాడు సభ్యతనేర్చుకొనునని
యథర్వమునందు బ్రతిపాదనము చేయబడియున్నది.

సభ్యసభాంమేవాహి. ౯. కా. 19. అను. 7. వ. 55.

సమాజముశ్రేష్ఠులైన పురుషులఁగలిగియుండవలయును.
అందువలన బ్రపంచమందు సభ్యతయభివృద్ధిబాంధుచుండును.
వర్తమానకాలమందట్టి సభ యార్థసమాజమైయున్నది. ఏ
ప్పుడార్థావర్తమునందార్థసమాజము ప్రాదుర్భావమందెనో
యప్పటినుండియే దేశోన్నతి కవసరములైనమార్గములు బయ
లువెడలినవి, ఆర్థసమాజము భారతవర్షమందలి సమస్త
జనులను మేలుకొలిపివారియందు గృహవ్యబుద్ధిజనింపఁ జేసి
సజ్జనత, దేశోన్నతి మొదలగు వానియెడల ధ్యానము బరపఁ

జేసినది. ఈయార్యసమాజమువలననే సమస్త ప్రపంచమునకు దరణోపాయంబు జేకూరునను నాశగలదు. స్వార్థము విడిచి యిట్టి సమాజములకు సహాయముజేయుట మనుజుమాత్రునకు బరమకర్తవ్యము. అట్లు సాయముజేయుట ప్రపంచముయొక్క యున్నతికి దోడ్పడుటయేగాని వేరుగాదు. ఇట్లుగప్పించుకొనుటకు గడ్డిని బై కెక్కించుటయను హీనకార్యము సయితము మనుష్యసముదాయము దోడుపడనిచో గాజాలనియపుడు గొప్ప కార్యములెన్నడైన సమాజములేక నెరవేరగల్గునా? కావుననే నవైభిన్నాజాతుచరంతి ధర్మం నవై సౌఖం ప్రాప్నువంతి హాభిన్నాః నవైభిన్నా గౌరవం ప్రాప్నువంతి నవైభిన్నాః ప్రశమం చోచయంతి. భార. ఉ. అ. 36.

సమాజములేక - అనగా నైకమత్యములేకుండ - వేర్వేరుగనుండి మనుజులు ధర్మోన్నతిజేయజాలరు. సౌఖ్యవంతులుగాజాలరు. గౌరవముగాని శాంతిగాని పొందజేరరు. కావున మనుష్యులవశ్యముగ సమాజోన్నతి జేసికొనవలయును. ప్రాచీనకాలమునందీదేశవాసులందొక్క వైదికధర్మమే యుండియుండె. ఇక్కాలమందువలె మతమతాంతరంబులును, దుష్టాదులను గలుగు బరస్పరవిరోధంబులును నాకాలమందు లేకుండెను. దేశమంతట సంస్కృతమొక్కటే మాటలాడబడుచుండెగాని యిప్పటివలె ననేకప్రకారంబులగు భాషలప్పుడు

లేవు. పూర్వముమానవజాతి యంతయు నెక్కటయే. ఇప్పుడనినలెక్కకు మీరినజాతులేర్పడియున్నవి. పూర్వమందార్యగణములైన బ్రాహ్మణ క్షత్రియాదులందరు ఒకరిచేతియన్నము మరియొకరుదినుచుండిరి. నేడుబ్రాహ్మణులు తమలోదామేయనేక భేదముల గల్పించికొని యొకబ్రాహ్మణునిచేతియన్నము మరియొకబ్రాహ్మణుడు దినుటపాపమని తలంచుచున్నాడు. పూర్వకాలమందొకరిసౌఖ్య మందరిసౌఖ్యముగను, నొకరికి దుఃఖముగలిగిన నందరకు దుఃఖముగలిగినట్లును భావింపఁబడుచుండెను. నేడందులకు విపరీతవిధానములు బ్రబలియున్నవి. వానిఫలితముల మనమందర మనుభవించుచునేయున్నారము. పూర్వమందొక్కయార్యులరాజ్యమే. నేడనేకభిన్నరాజ్యములు వ్యాపించియున్నవి. ప్రాచీనకాలంబున ఒక్కపాతరహితమైన యొకేవిధమగు న్యాయము సమస్తమానవులకు గలుగుచువచ్చెగాని నలుపనియు దెలుపనియు భేదమేమియులేకుండెను. ఏసమయందన్నివిధముల నైకమత్యముండియుండెనో యాసమయమందీదేశము సకలవిధముల నున్నతిశిఖరము నారోహించియుండెను. అవిద్యాకారణంబున దేశమందనేకమతములు వ్యాపింప నార్యులెప్పుడు వేర్వేరుగఁ జీలిపోయిరో యప్పటినుండి దేశమునకధోగతి సంప్రాప్తముగా దేశవాసులు దీనులు మలీనులునైపోయిరి. ఈబహుత్వజాల

మునుండి వెలువడి యెంతపర్యంత మైకమత్యము బూనకయుం
దురో యంతపర్యంతమిచ్చటివారలు యథాభీష్టసిద్ధినొందజాల
రు. కావున గేశోన్నతినిమిత్తము దనమనధనంబులతో సమా
జోన్నతిఁజేసికొనుట యీదేశవాసులకు ముఖ్యకర్తవ్యమైయు
న్నది. ఇందులకు మనుష్యులకు మానవశాస్త్రము, శారీర
శాస్త్రము, సమాజసంస్థాశాస్త్రము- అనగానితిహాసము-
మొదలగువానిజ్ఞానము గలుగనలయును. ఇతిహాసమువలన
మనుజులకు నొకానొకకాలమందొక సమాజమొక కార్యము
నొకవిధముగ జేయుటచే నొకరీతి ఫలితము గలిగెనను జ్ఞాన
ముకలుగును. అప్పటివానియందలి లాభాలాభముల నాలో
చించికొని ప్రస్తుతకాలమునగూడ సమాజసంబంధమైన సకల
కార్యములఁజేసికొనవచ్చును.

ఈసామాజిక కార్యములనుండి నిన్పత్తినొంది మను
ష్యుఁడు మనోరంజనకార్యములందు గొంత కాలముఁ గడపవ
లయును. మనోరంజనమందుగల సరియైన యభిప్రాయంబు దె
లియనికారణమున ననేకులుదానితో నవసరములేదనవచ్చును.
కానివిచారించిచూడ మనోరంజనమునకు నెక్కుడగు ననసర
ముండియున్నది. ఏపనినైన జేయుటవలన శరీరమలసటనొందు
రీతి మనస్సుగూడ నలయుచుండును. శరీరమలసిన విశ్రాంతి
నొందువరకు మరల నాకార్యము జేయుటకు శక్తిగలిగియుం

డదు, అటులేమనస్సుయొక్క దశయునైయున్నది. మనస్సున
 కిష్టములేని పనినిదేనినైన బలవంతముగగాని, యేదేనివిశేషని
 మిత్తంబునగాని చేయవలసి వచ్చినయెడల నది యుత్తమరీతి
 నెరవేరనేరదు. మరియు మూఁడునాలుగుపర్యాయములు మన
 స్సులేకుండ నొకకార్యము జేయుటవలన దుదకు మనస్సు
 ఆకార్యమునుండి విరిగిపోవును. మరల నాకార్యకరణమందు
 మనస్సు బ్రవేశింపజేయుటను స్తరము. మనస్సులేనికార్యము
 జేయబూనువాని కమితమైన దుఃఖముగలుగును. ఏసమయ
 మందేకార్యముజేయ జిత్రమభిలషింపదో యాసమయమందే
 యాకార్యముజేయుటవలన మనోశక్తియధికముగ న్యయమగు
 ను. ఇంతియగాక యొకను ననేకవిధములైన యుపద్రవములు
 గలుగుచుండును. కావునమనసెప్పుడు పనిచేయుటకిష్టపడదో
 యప్పుడుదాని మనోరంజనకార్యములందు బ్రవేశపెట్టవలయు
 ను. మనోరంజనకార్యముల మనసుస్వయముగ గోరుకొను
 చుండును. ఉత్తమ, మధ్యమ, అధమ, అధమాధమభేదముల
 తో జగత్తునందు మనోరంజనము లనేకప్రకారములుగలవు.
 సత్సహవాసము, పుస్తకావలోకనము, శిల్పము, చిత్రలేఖన
 ము, రసాయనవిద్య, వ్యాయామము, శుద్ధవాయుసేవనము
 మొదలగునవి యుత్తమమనోరంజన కార్యములైయున్నవి.
 గానము, వాద్యము, నాటకావలోకనము లోనగునవి మధ్యమ

ములు. చౌపదము, చదరంగము, చీట్లాట, అనియతప్రసంగము మొదలగునవి యధమములు, స్త్రీయము, జూదము, వ్యభిచారము, సురాపానము, మాదకద్రవ్యసేవనము, కలహము, హింస మొదలగునవి యధమాధమంబులు. వీనిలోను తమ మధ్యమ మనోరంజనములవలన మానవున కెట్టిహానియు గలుగదు. అయినను రెండవదానికంటె మొదటిదానియందె ధ్యానము గలిగియుండుట శ్రేయస్కరము. అధమ, యధమాధమంబులు మిగులనీచములు. వీనిలో యధమాధమము కడునపాయకరమైయున్నది. ఇవిమానవులకు హానికారకము లగుటవలన వీని మనోరంజనములందు గణించుటయే యసమంజసము. ఏకార్యము జీవరకు హీనముగ బరిణమించునో, దేహమూలమున మనోశరీరంబులకు హానిచేకూరునో, యేదియనసానంబున సంశోషమిచ్చుటకు మారుగ దుఃఖముగలుగజేయునో యట్టిదానిని మనోరంజనముగ గణింపఁగూడదు. ధనాఘ్యులనేకులు ప్రాతఃకాలమున బడకవదలినది మొదలుకొని మనోరంజనకార్యములందేమిగ్నులై వేరొండువిషయముపై ధ్యానమైనను లేక కాలమంతయు వానియందే గడపుచుందురు. కానియది సరిగాదు. ఆత్మరక్షణము, జీవిక, అపత్యసంగోపనము, సామాజికోన్నతి, ఈశ్వరారాధనము మొదలగుగార్యముల యథావిధి జేసికొనకుండునంతవరకు మనోరంజనకార్యములందు బ్రవే

శింప నట్టివారికిగాని యధికారములేదు. అనేకులకు మనోరంజనము జీవిక, మనోరంజనము అపత్యసంగోపనము, మనోరంజనము సమాజసంస్థమున్నగునవి యొక్కటియేగావచ్చును. శిల్పకలాకౌశలమందును, గానమందును నెక్కుడభిరుచిగలవారలకవియే మనోరంజనములును జీవికయునగుగదా! కొందరకు సామాజిక కార్యములవలన మనస్సుప్రసన్నమగుచుండుటచే నవియే వారికి మనోరంజనములును సామాజికోన్నతి రూపక కర్తవ్యములునునగును. జీవికాదికార్యముల నెఱచుకొన దగినవేళలందు మనోరంజనమందు బ్రవృత్తుఁడైయుండుట మూర్ఖతయే. కాని మనోరంజనమును జీవికయు నొకటియేయగుచో

ఏకాక్రియా ద్వ్యర్థకరీ ప్రసిద్ధా.

అనుదృష్టాంతానుసారముగ నట్టికార్యములందు బ్రవృత్తులైన హానియేమియులేదు. కాని మనోరంజనమే జీవికయైనను నట్టిది కేవలము మనోరంజనమొసంగు ఫలితమునియ్యక పోవచ్చును. అట్లుగలిగెడిచో జీవికయు మనోరంజనమును నొకటియగుట శ్రేయమేయగును. ఈపూర్వోక్త కర్తవ్యకర్మంబులను, వక్ష్యమాణకార్యంబులను మనుజుఁడు దనయొక్క సంపూర్ణమైన యున్నతికొరకు నియమపూర్వకముగ జేసికొనుచుండవలయును.

ఏకార్యము జేసికొనుటకై నను మనుజునకు స్వాతంత్ర్య
మావశ్యకము. స్వతంత్రుఁడు గానిచో నందేమి చేయుటకును
శక్తుఁడుగాడు.

స్వతంత్రః కర్తా. అష్టా. అ. 1. పా. 4.

ఏపనినైన జేయుటకెవఁడు స్వాతంత్ర్యము కలిగియుం
డునో యతఁడే యాకార్యమును జేయగలుగును. మట్టితో
గుండనుజేయు స్వాతంత్ర్యము గలిగియుండుటజేసియే కుమ్మ
రివాఁడు దానిచేయుచున్నాఁడు. మరియు సంపూర్ణమైన యు
న్నతి గలుగుటకు ముఖ్యకారణము స్వాతంత్ర్యమే. పూర్వకా
లమునందీదేశవాసులకు సంపూర్ణమైన స్వాతంత్ర్య ముండినట్లు
సంస్కృత గ్రంథావలోకనంబున విదితమగుచున్నది. అందువ
లననే యాకాలమందిచ్చటివార లత్యంత సౌఖ్యవంతులై
యుండిరి.

సర్వంపరవశందుఃఖం సర్వమాత్మ వశంసుఖం

ఏతద్విద్యాత్సమాసేన లక్షణం సుఖదుఃఖయోః.

మను. ల. 4.

పరాధీనతయే దుఃఖమునకు మూలము. స్వతంత్రతయే
సౌఖ్యహేతువు. సుఖదుఃఖములయొక్క- లక్షణము లివియేగా
ని వేరేమియు గాదని మనువు వక్కాణించియున్నాఁడు. పీని
వలన నార్యులెంతటి స్వాతంత్ర్యప్రియులై యుండిరో యోచిం

పుష. మరియు వారలు దమమొక్కరి స్వాతంత్ర్యము విషయమై మాత్రమే ధ్యానము గలిగియుండలేదు.

సమంసర్వేషు భూతేషు. మను. అ. 6.

తమకెట్లు స్వాతంత్ర్యమువలన సౌఖ్యముగలుగుచున్నచో యట్లులే యితరులకుఁగూడ నగునను దలంపు నందరకు స్వాతంత్ర్యము గావలయునని యేర్పరచిరి. విద్య, బుద్ధి, న్యాయము, యోచన, దయాభుత్వము, సమదర్శిత్యము, సభ్యత, షక్షవాతరాహిత్యత, సురాజ్యము మొదలగునవి స్వాతంత్ర్యమునకు ముఖ్యకారణములు. ఇవి వృద్ధియగుచుండిన స్వాతంత్ర్య మభివృద్ధినందుచు నివిక్షీణించిన నదియు క్షీణించుచుండును. జీవిత్ర స్వాతంత్ర్యము, ఉద్యోగ స్వాతంత్ర్యము, ప్రవాసస్వాతంత్ర్యము, వాక్ స్వాతంత్ర్యము, లేఖాస్వాతంత్ర్యము, ధర్మస్వాతంత్ర్యములని స్వాతంత్ర్యమనేక ప్రకారములైయున్నది. దేనివలన జీవయాత్రగడుపుట యందెట్టిబాధగలుగకయుండునో యదియే జీవిత్రస్వాతంత్ర్యము. కొన్ని వందల సంవత్సరములకుఁబూర్వము విదేశీయరాజులేగాక దేశీయాధిపతులు సయితము దేశీయులైన జనులలో నెవనినైన దలచినంత మాత్రమున గడ ముట్టిపుచువచ్చిరి. మహాభారతము తర్వాత నింగ్లీషురాజ్యపరిపాలనము రాకపూర్వము మనదేశములో మనుజులఁ జంపుటయనిన దృణసాయముగ నెంచబడుచు వచ్చెను

అంగ్లేయపాలకులీదేశంబున నెప్పుడు దమరాజ్యము స్థాపించిరో నాఁకినుండి మనుజులకఖండమైన జీవితస్వాతంత్ర్యము సంప్రాప్తమైయున్నది. ఇతర రాజులకాలములందు సాధింపనలవికాని జీవితస్వాతంత్ర్యము మనుజులకు సమకూరియున్నది, కాని ఆ పులు మొదలగు పశువులయొక్క జీవితస్వాతంత్ర్యము మాత్రము లభ్యముగాలేదు. అడవి మనుష్యుల కాలములందును, గొందరు క్రూరశాసకుల కాలములందులను నేవిధమున బశువుల ప్రాణహరణము గావింపఁబడుచువచ్చెనో యట్లులే యాంగ్లేయరాజ్యము వచ్చినతిరువాతగూడ వాసిప్రాణములు గైకొనబడుచున్నవి. ఇది నుహాశోకకర్తమైన వార్తగనున్నది. అంగ్లేయపాలనమందు గోవధయను సత్యాచార మిదేవిధమున జరుగుచు బోయినయెడల నేసమయమందైన దుగ్ధ పృథాదు లభావములగుటచేతన, నృషభాదుల క్షయంబునను గృషికి భంగము గలుగుటవలన రాజా ప్రజలకు హాని సంప్రాప్తమగునని రాజ్యవిషయమై శుభచింతతోడ నాంగ్లేయపాలకులతోని వేదనముచేసికొనక యూరకుండజాలము. గోహత్యనలన రాజాప్రజల కనేకోపద్రవంబులు గలుగుట సంభవమై యున్నది. ఇట్టియత్యాచారంబుల మాన్పింప వారికి బరమేశ్వరుడెన్నడు బుద్ధిపుట్టించునో తెలియదు.

ఏమనుష్యున కేయద్యోగమందభిరుచియుండునో యతనికి

దాని జేసికొనుటయందెట్టి ప్రతిబంధకము గలుగకూడదు. ఇది యే యుద్యోగ స్వాతంత్ర్యమునఁబడును. ఉద్యోగ విషయాంబు న బరాధీనత గలిగియుండుట న్యాయవిరుద్ధంబును, మహానికృష్టంబును, దేశముయొక్క- యధోగతికి గారణంబునైనైయున్నది. కావున వృత్తులవిషయమై మేమిదివరకు బ్రతిపాదనముచేసియున్న విధానంబులననుసరించి మనుజులు దమయిష్టమువచ్చినట్లు ధర్మయుక్తములైన యుద్యోగముల జేసికొనుచుండవలయును. జాతివలనను, రాజ్యమువలనను జేయఁబడు బంధనములీయుద్యోగ స్వాతంత్ర్యమునకు సాశ కారణములైయుండును. కావున రాజ్యమునకు సంబంధించి యుండువారును, జాతి సంబంధులును ముఖ్యముగ నుద్యోగులగు సమాజపు సభాసదులును నట్టిబంధనముల సమయానుకూలముగదూరముజేయుచుండవలయును.

మూడవదియగు బ్రవాసస్వాతంత్ర్యముగూడ సమస్త మానవుల కత్యంతావశ్యకమైయున్నది. ప్రవాస స్వాతంత్ర్యములేనియెడల నుద్యోగస్వాతంత్ర్యమునకు నష్టమువాటిల్లును. దేశాటనములేనిచో జనులు దయాళురు, బుద్ధిమంతులు, అనుభవశాలులు, ఉద్యోగశీలురు గాజాలరు. గమనాగమనములు చేయుటమనుజునకు స్వభావసిద్ధమైయున్నది. దొంగలు, సింహవ్యాఘ్రునర్పాదికూరప్రాణులు, విషమంబులైన పర్వతము

లు, అత్యుష్ణతాతీశీతలములు, కుజలవాయువులు, సముద్రములు, స్వజాతీయులైన మనుజులు మొదలగువారలు గమనస్వాతంత్ర్యమునకు విరోధులైయున్నారు. ఎచ్చటను రాజ్యము నెలకొనియుండునో యచ్చటదొంగలు మొదలగువారియొక్కయు సింహవ్యాఘ్రాది క్రూరమృగములయొక్కయు భయము రాజ్యసంబంధమైన ప్రబంధమువలన దూరమగుచుండును. విషమంబులైన పర్వతాదులలో రాజమార్గముల నిర్మించుటవలనను విమానాదులవలనను గమనసౌకర్యము జేకూతురు. ఇటులే యత్యుష్ణప్రదేశములందును, కుజలవాయువులుగలచోట్లను దగినయాపధనేవనంబునను, నధికశీతలప్రదేశములందుష్ణభోజనము సుష్ణవస్త్రాదులమూలమునను గమనశ్రమము వినాశమొందును. సముద్రములందు ధూమనాకలవలన బ్రవాసప్రతిబంధకము దూరమగుచుండును. ఈశ్వరకృపవలన నాంగ్లేయదొరతనమువారి ప్రబంధముచేత సముద్రయాత్రాదులకు మంచియేర్పాటు గలిగియున్నది. కాని

మూర్ఖస్యనాస్త్వాషధం.

భర్తృ నీ.

మూర్ఖులమూర్ఖ్యముబోగొట్టుట కెట్టియాపధము లేదను నీవాక్యముననుసరించి సముద్రయాత్రవిషయమై యీదేశమందలి మూర్ఖులజాతిబంధనములయొక్క నిన్మత్తికొషధమేదియు లేకున్నది. ప్రస్తుతకాలమున బ్రవాసస్వాతంత్ర్యమును నాశన

ముజేయునవి జాతిబంధనములేదైయున్నవి. ఏవురుఘృడైన విద్యనభ్యసించు నిమిత్తముగాని లేకయేదైన వ్యాపారముకొరకుగాని సురూపమునందలి యాంగిలేయ దేశమునకుబోయి కొంతకాలమచటనివసించి మరలస్వగృహమునకు దిరిగివచ్చిన యెడల జాతివారతని బహిష్కారముజేయుచున్నారు. వారల నట్లు బహిష్కృతుల జేయుటకుగారణమేమని యెవరైననడిగినచో భోజనప్రియులైన యీమహాబ్రాహ్మణపండితులు “ఆంగ్లేయదేశమునకేగి యీయనమద్యమాంసముల సేవించియుండవచ్చును. ఆంగ్లేయులు వండినయన్నమును దినియింజనచ్చును. మరియు శాస్త్రములందు సముద్రయానము నిషేధింపబడియున్నది. కావున మేమిటని జాతీయబహిష్కారము జేయున్నా” మని వచింపుచుందురు. నిష్పక్షపాతమైన నిష్కలంకమైన హృదయములనొప్పునో యార్యసోదరులారా! ఆలోచింపుడు! విదేశములకేగియేనామనుజులు మద్యమాంసముల సేవించునది? ఈదేశమందు సేవించుటలేదో? నిక్కువమున కెందు మద్యమాంసాదులయెడల నసహ్యముగలిగియుండునో యట్టివాఁడు స్వదేశంబునగాని పరదేశమునగాని వానిముట్టనైన ముట్టడు. వానియెడలనట్టియసహ్యము లేని యతఁడువిదేశమందు మాత్రమేయననేల?

ఈదేశమందుగూడ యధేచ్ఛముగ నారగించుచుండు

ను. బ్రాహ్మణాదివర్ణముల వారలనేకులీదేశమందే పూటకూ
లియిండ్లకేగి మాంసముదినచుండును. ఇంతయేల యవనవే
శ్యులదగ్గరకును, సుసూపదేశపు గులటలవద్దకునుబోయి వారి
చేతియన్నము దినువారెందరో గలరు. ఊగకచేతియన్నము
మాత్రమేగాదు. వారెంగిలిజేసిన పదార్థములసయితము దిను
చున్నారు. కావున బరదేశమునకేగినంతమాత్రమున బాడగు
ననియు, స్వదేశమందున్నఁ బవిత్రుడై యుండుననియు దలం
చుటపొరబాటు. వివేకవంతుడగునతడు బరదేశమేగినను నిష్ట
ములేనిచో నాదేశవాసులయన్నము దినకయయుండును. ఇం
దులకు మధ్యహిందూస్థానములోని మాలవదేశముయొక్క న
రసింహగఢాధీశులైన శ్రీమాకారాజాసాహెబ్ డి. సి. యల్
శ్రీప్రతాపసింహవర్మ మొదలగువారి నిదర్శనముగదీసికొనవ
చ్చును. మధ్యమాంసాద్యమేద్యసదార్థంబులను, దుష్కార్యప
రులు నతిసేచులునైన చండాలురు వంశదానినిచూసి బ్రా
హ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రాదులందఱు బరస్పర మొకరిచే
తియన్నము మరియొకరుభుజింపవచ్చుననియు నందువలన లేశ
మైనహానిలేదనియు శాస్త్రములందన్న పానములవిషయమై వ్య
వస్థయున్నట్లు బ్రతీతమగుచున్నది. శూద్రుఁడుచేసినయన్నము
దినుట బ్రాహ్మణాదివర్ణములవారలకు శాస్త్రసమ్మతము.

ఆర్యాధిష్ఠితావాశూద్రాః సంస్కర్తారామ్యః

ఆశ. ధ. నూ.ప్ర. 2. పట. 2. ఖం. 2.

ఆర్యులు భోజనమునకధిష్టాతలుగను, శూద్రులు భో
జనమునందువారుగను నుండవలయునని యావస్తాబధర్మనూ
త్రములందును,

జీవేత్ కారుకకర్మభిః. మను. అ. 10.

ద్విజులకు నుత్తమశుశ్రూషజేయుటవలన జీవనము
గడుననియెడల దమకంటెదక్కువవారైన వర్ణసంకరాదులుజే
యునట్టి వంటలులోనగువాని జేసిశూద్రులుజీవనము చేయన
గునని మనుస్మృతియందును,

శతదాసీసహస్రాణాం యస్యవిత్త్యం మహానసే
పాత్రీహస్తాదివారాతమతిథీ భోజయత్యుత.

భార. వి. అ. 18.

ఎవనిమహానసమందు వేలకొలదిదాసీలు రేయిబవ
లులు హస్తాబులఁ బాత్రములుగాని యతిఘృతనేకులకు
భోజనంబులనిమచుచురో యట్టియుస్థిగమహారాజు నేడొ
కనికి సేవకుడయ్యెగదా యనిపాండవులు విరాటునిదగ్గరను
న్నసమయంబున ద్రౌపది భీమునితో బలికినట్లు భారతమందు
ను వ్రాయఁబడియున్నది. వీనివలన పూర్వకాలమున ద్విజుల
కువంటజేయునది శూద్రులేయైనట్లు వెల్లడియగుచున్నది. శ్రీ
కృష్ణుడు శతకుండనువాడొకడు పండితయన్నము బ్రాహ్మ
ణులకుబెట్టించి తరువాతదానుగూడదనినట్లు భారతోద్యోగప

ర్వమందును, నాకుతుమ శూచుమ వైశ్యకన్యకవలన బుట్టి
నవాడని మనుస్మృతియందును లిఖింపబడియున్నది. మరియు
భారతములో

నిత్యంసంగ్కృతమన్నంతవివిధం రాజ్యవేశ్మని.

భార. అను. ప. అ. 53.

చ్యవనుడనుఋషి భార్యసమేతముగ గుశికరాజు
తాపురమున సిద్ధముజేసినయన్నము దినుచు నటనివాసముండె
నని యనుశాసనికపర్వమందును,

ప్రవిశ్యచగృహం రమ్యమానచేనాభిపూజితః

పాద్యమాచమనీయంచ ప్రతిగృహ్యద్విశోత్తమః

భార. వ. అ. 27.

ఒకసమయమందు శాశికుండనుఋషి యుపదేశమునిమి
త్తము ధర్మవ్యాఘుడను జాడనునిచ్చుచున్నకేగ నతఁడా
ఋషికి అర్ఘ్యపాద్యంబుల నాతిథ్యసత్కార మొనంగ నాముని
యతనిచేతి నీరుద్రావెనని వనపర్వమందును,

విప్రాణాంవేదవిదుషాం గృహస్థానాం యశశ్వినాం

శుశూమైశ్చవశూద్రస్య ధనోన్యైశ్చేయసఃపరః

మను. అ. 9.

పరిచర్యాత్మకం కర్మశూద్రస్యాపి స్వభావజం.

భగ. గీ. అ. 18.

ద్విజులకు సేవజేయుటయు, శుశ్రూషగావించుటయు
 శూద్రులకు బరమధర్మమని మనుస్మృతి భగవద్గీత మొదలగు
 గ్రంథములందును వ్రాయఁబడియున్నది, వంటకునఁబంధించిన
 పనులుజేయుట సేవజేయుటగాదా! స్నానము మొదలైనవాని
 జేయించుట సేవయు నన్నము జేసిభుజింపనిచ్చుట శత్రుత్వము
 నగునా? ఇంతియగాదు. వంటవండుట పౌరోగవులు, అంధసి
 కులుననుబేరులుగల శూద్రులకంటె దక్కువవారైన వర్ణసం
 కరులయొక్క పనియు నుత్తమములైన సాధారణశుశ్రూషల
 సేయుట శూద్రులపనియైనయున్నది. పైనవ్రాసిన మన్వాది
 ప్రమాణములననుసరించి శూద్రులువంటవండిద్విజులకుబెట్టుట
 చేహసియెంతమాత్రములేదని విదితమగుచున్నది. మూర్ఖులగు
 వారడరు శూద్రులనియే మామతముగావున నట్టివారలు స
 కలకార్యంబులఁజేయవచ్చును. అందువలన భోజనాటన్యవహా
 రంబులు యథోచితరీతి నడచుచుండును. పూర్వకాలమందు
 అంత్యజులుజేసినదానిగూడ నందరుదినచుండినట్లు రామాయ
 ణమువలన దెలియుచున్నది చూడుడు.

పాద్యమాచమనీయంచ సర్వంప్రాదాద్యథావిధి

తామువాచతతోరామః శ్రమణీంధర్మసంస్థితాం.

వా. రా. అరణ్య. స. 74.

శబరిదెచ్చియిచ్చిననీటితో రామఁడాచమనము గావిం
 చెను. మరియు

“రాఘవః ప్రాహవిజ్ఞానేతాం నిత్యమబహిష్కృతాం” అను
శ్లోకార్థమందు టీకాకారుఁడు

“తద్దత్త మాహా రాదిలాగీకృత్యేతి”

అనగా మతంగాదిమహాద్వలందరు శబరిచేతియాహార
ముదిను మండినటుల వ్రాసియున్నాఁడు.

జీవితాత్మ్యమూపనో యోష్యమత్తియతస్తతః

ఆకాశమివపంకేన ససపాపేనలిప్యతే. మమ. అ. 10

బురదయందాకాశముండినప్పటికి నది మలీనముగాని
చమపున నాపత్కాలమందు బ్రాహ్మణుఁడు దనయిష్టమువచ్చి
నవారిచేతియన్నము దిననను నట్టివానికి లేశమాత్రమైన దోష
ముగలుగనేరదు. ఈరీతి మనువు మొదలగు ధర్మశాస్త్రకారు
లందరు బ్రాహ్మణులు సమస్తమైనవారిచేతి యన్నమును దిన
వచ్చునని యాజ్ఞాపించియుండ నే బ్రాహ్మణుడైన నాపదనంభ
వించి విద్యనభ్యసించు నిమిత్తమంగ్లేయదేశమునకు బోయి
యే శాఖభక్షకభోజనశాలయందో భుజించినయెడల మనుస్మృ
తిసిద్ధాంతముప్రకారమట్టివాఁడు దోషభాగియైతమాత్రముగా
నేరఁడు. సాధ్యమైనంతవరకు నీచులు మలీనులునైన చండాల
యవనాదులు మండినయన్నముదినకుండుట మాకునుసమ్మత
మే. కాని ప్రస్తుతకాలమున బ్రాహ్మణాదివర్ణములవారల భో
జనవ్యవస్థమిగుల విపరీతముగనున్నది. ఎట్లనఁగా గాన్యకుబ్జులు,

మైథిలులు, బంగాలీలు, సారస్వతులు, కాశ్మీరులు మొదలగు
జేరులంబరగు బ్రాహ్మణులు మాంసముదినుచుందురు. గౌడు
లు, పంచద్రావిడులు మొదలగువారు మాంసముదినరు. సార
స్వతులు ఖాత్రీలుజేసిన వచ్చి రొట్టె నుండిదురు. గౌడులు మిఠా
యియంగళలో బక్ష్వముజేయబడు రొట్టెదినుచున్నారు.

వ్యకుబ్జులు పంచద్రావిడులు మొదలగువారలంగడివాండ్రుజేసి
న బర్ ఫీ, ఫేడాలోనగు నీరుగలయక నేతితో బక్ష్వముజేయబడు
పదార్థములదెచ్చికొని తినుచుందురు. ఇతర కాశ్మీరబ్రాహ్మణు
లనిన నాహారపదార్థముల నూలుగుడ్డలో జుట్టబెట్టి దానిమహా
మ్మదీయులచే మోయించికొనిపోయి తినుచుందురు. కాశ్మీర
బ్రాహ్మణులలో వంటయిండికట్టివులు మొదలులేనేలేవు. మా
హమ్మదీయులువండుకొనినప్రాయమింద నట్లేవీరుగూడవండు
కొనుచుందురు. వీరలయిండ్లయందు నీరు మొదలగువానినిదె
చ్చి నొకరులుమాహమ్మదీయులే. దాక్షిణాత్యులలోన నేకులు
గోమతియొగడినుండి వంసినపదార్థములదెచ్చికొని తినుచుండు
రు. ఆసేతుహిమాలయముపర్యంతముగల బ్రాహ్మణులాంగ్లే
యుల యశావధములద్రావుచున్నారుగదా. వానిలో నింగ్లేషు
వారలందుకొనిననీరులేదా? మాలమాదిగలచేయంత్రశాలలం
దు సిద్ధముజేయబడు బెల్లము, పంచదార మొదలగువాని నం
దరుదినుచుందురు. కాని కొన్ని సంప్రదాయములవారియందెట్టి

లీలలు గాననగుచున్న ప్రాచూనము. ప్రాచీనలో, బెట్టకొను గట్టల నీటితోగడిగి వంటయింటవేసికొనుచుండువారలు గొం దరుగలరు. అట్టివారు మాలమాదిగలచే జేయబడుబెల్లము, పంచదార లోనగువాని నీటితోగడుగకయే యుపయోగించు కొనుచుండురు. యంత్రశాలలందు మాలమాదిగలొక్కొక్క పర్యాయము రొట్టెల బెల్లపురసములోముంచి చేరికొనుచుం దురు. ఒక్కొక్కసమయమున రొట్టెలదినచుండ నోటినుండి జారిపడుముక్కలా బెల్లపురసములో బడుచుండును. అట్లపవిత్రములగుచుండు గుడశర్కరల గడుగకయేయింటబెట్టుకొనవచ్చును. మూర్ఖతాకారణంబున నీదేశమందనేక సంప్రదాయములు బయలు వెడలుట జేసి భోజనవిషయమైయున్ని తారుమారులు సంప్రపాక్షములైయున్నవి. వీనికెక్కడను సంతమేలేదు. ఒకయింటిలోస్త్రీ వల్లభసంప్రదాయుల శిష్యురాలైయుండును. ఆమెమగడు రామానుజమతస్థుడైయుండును. వారిద్దరు భార్యాభర్తలయ్యు నొకరిచేతియన్నము మరియొకరుదినరు. ఇది మూర్ఖతగాకపోయిన మరేమికాగలదు? కావున మధ్య మాంసాద్యభక్ష్యపదార్థముల వదలిమాలిన్యముగలిగియుండు మేచ్చ చండాలాదులచే వండబడు నన్నమువిడచి యార్దులందరు బరస్పర మొకరిచేతియన్నము మరియొకరు దినుటవలన లవ మాత్రమైనహానిలేదు. ఇంతియకాక యవనాదులందరు క్షత్రి

యులనియు, సర్వకర్మముల బరిత్యజించి బ్రాహ్మణులదర్శింపక
 పోవుటవలన శూద్రభావముబొందిరనియు మనుస్మృతిలోని
 10 వ యధ్యాయముదలి 43, 44 శ్లోకములవలన విదితమగు
 చున్నది. ఇందువలన వీరలువినుగ సత్క్రియలొనరించుటవే
 లనను విద్వాంసులదర్శించుటవలనను మరల క్షత్రియులగుదురు
 గదా! అట్లుగానియెడల 11 వ యధ్యాయములోని 191 వ శ్లో
 కముననుసరించిమూఁడుకృచ్ఛవ్రతములుజేయించి యుపనయ
 నము గావించుటవలన వీరందరుద్విజులగుదురు. మనుస్మృతి
 యొక్కసిద్ధాంతముననుసరించి వీరలువంశీనయన్నము దినుట
 చేత సనాచారముగాని దోషముగాని గాఁజాలదు. మరియు
 గల్పితములైన యేస్మృతుల నాధారములుగదీసికొని సముద్ర
 యానము బనికిరాదనుచున్నారో యాస్మృతులయందు యం
 గ, వంగ, కళింగ, సింధు, సౌరాష్ట్రాదిదేశములకుగూడ బో
 గూడదని వ్రాయఁబడియున్నది. అట్లుండినను మనమచటికిబో
 వుటలేదా? అచటిబ్రాహ్మణులబ్రాహ్మణులుగ నెంచుటలేదా?
 సముద్రయాత్రమాత్రమేల పనికిరాకపోయెను? చూడంజూడ
 నిట్టివిపరీతవార్తాసమేతములైనస్మృతులన్నియు మహమ్మదీయు
 లకాలమందు రచింపఁబడినట్లుస్పష్టమగుచున్నది. ఆకాలమునం
 దుయవనులత్యాచారంబుల గావించియుండురు. అందువలన బం
 డితులగువారలచటికి బోగూడదనియు నిచటికిబోగూడదనియు

శ్రవాసియుందురు నిజమునకు సముద్రయాత్రవిషయమైన పేధములేదు. వేదమందు సముద్రయాత్ర జేయవలయునని యాజ్ఞాపింపఁబడియున్నది.

సముద్రంగచ్ఛస్వాహా.

యజు. అ. 6.

సముద్రయాత్ర జేయుము, సుందరవచనంబులనాడుమని యజుర్వేదమందును, శతపథమందలి మూడవకాండమందును లిఖింపఁబడియున్నది.

సముద్రయానకుశలౌదేశ కాలార్థదర్శనః

స్థాపయంతితుయాం వృద్ధింసాత్రతాధిగమప్రతి.

మను. అ. 8.

నానమొదలగు సముద్రయానంబుల నడపించుటయందు గుశలుఁడునుదేశ కాలంబుల, లాభాలాభంబుల నెరిగియుండు నతఁడును- ననగా నేనమయమందేదేశమునకుసముద్రముమీఁదబోయిన నెంతధనములభించునో యెరిగియుండువాఁడును-నగు మనుజుఁడు నిర్ణయము జేయునుకమునంగీకరించి దానిని రాజునియతము జేయవలయునని మనుస్మృతియందు వ్రాయబడియున్నందున దీనినుండియు సముద్రయాత్ర జేయనగునని స్పష్టమగుచున్నది. కేవలమిట్లు సముద్రయాత్ర జేయవలయునని వ్రాయబడియుండుట మాత్రమేగాదు. ప్రాచీనమదాద్యులు సముద్రయాత్రచేసిన నట్లనేక చోట్లగలదు.

అష్టేచ్ఛావధికానర్వానభుంక్తేపుమర్దనః
రత్నాకరసముద్రాంతాం శ్చతుర్వర్ణ్యజనావృతాః

భార. ఆది. అర. 88.

ఎంతవరకుష్టేచ్ఛలు వానముజేయుచుండిరో, యెంత
వరకు బ్రాహ్మణాదులుగావురముండుచువచ్చిరో యంతవర్యం
తముగల సముద్రమందలి దీవులన్నిటిపై దుష్యంతుడు రాజ్య
మొనరించెను.

స తు వాజీసముద్రాంతాం పశ్యేత్యవసుధామిమాం.

అశ్వమే. ప. అ. 81.

సముద్రముయొక్క యంతమువరకు యుధిష్ఠిరునశ్వము
ప్రయాణమొనరించెను.

వణిగ్యథా సముద్రాద్వైయథార్థం లభ తేధనం.

భార. శాం. అ. 299.

మహాభారతకాలమువరకు వణిజులు సముద్రయాత్రవ
లన ధనమునుపార్జించుచుండిరి. ఇట్లులే యనేకగ్రంథములలో
వ్రాయబడియున్నది. మరియు,

మనోనివిష్టమను సంవిశస్వయత్రభూమేర్జుష సేతత్రగచ్ఛ-

అథర్వ. శాం. 18. అను. క. వ 13.

మనుజుడా! నీకెచటికిజోవలయునని యభిలాషయుం
డునో యచటికినెల్లబొమ్ము. ఈవృధివియంతయు నీవునివాసము

జేయుటకొరకేయైయున్నదని యీశ్వరుఁడాజ్ఞాపించియున్నాఁడు. కలియుగమునకు బ్రహ్మణ్యమునుకొనునట్టి పారాశరస్మృతియందునుజూడును.

వసన్వాయత్రతత్రాపి స్వాచారం నవివర్జయేత్.

బృహత్పారాశరస్మృతి. అ. 1.

బ్రాహ్మణుఁడేదేశమున నుండనెంచిన నాదేశముననుండవచ్చును. కాని తనయాచారము బాదుజేసికొనగూడదు. పరదేశయాత్రవలదనువారందరు గూఢస్థమండూకంబులేయైయుందురు. ఈకూఢమండూకములు వచించుదానినే నమ్ముకొని యాంగ్లేయదేశమునకుపోవక యూరక కూరుచున్నయెడల జనులు సివిల్ సర్వీస్, బారిస్టర్, డాక్టర్, ఇంజనీర్ మొదలగు నుత్తమపదముల నెట్లుబొందగలుగుదురు?

విద్యావిత్తంశిల్పం తావన్నాప్నోతిమానవః సమ్యక్

యావద్బ్రజతి నభూమాదేశాద్దేశాంతరం వ్యాప్తః

పంచ. 1.

ఎంతపర్యంతము మనుజులుత్సాహపూర్వకముగ నొకదేశమునుండి మరియొకదేశమునకు బోవకయుందురో యంతపర్యంతము విద్యాధనశిల్పములలో నుత్తమరీతి నభివృద్ధిబొందజాలరు. ఈశ్వరకృపవలన నేడు బుద్ధిమంతులగువారలనేకులీ. కూఢమండూకములాదు వాక్యముల బ్రమతాలాపంబులుగ గ

నించి పరదేశములకేగుచున్నారు. ఇటులేముందునుబోవుచుం
దురు. ఏదైన హితమని తెలిసినతరువాత దానివిషయమై యె
ట్టిప్రతిబంధకములు లేకుండెనేని నట్టిదాని నవలంబింప మను
జుడు నడుముగట్టుటయగాక సాధ్యమైనంతవరకు దానినుండి
ఫలముగూడనెందును. ఇది మనుజులకు స్వాభావికమైనట్లుబ్ర
తీతమగుచున్నది. ఒకదారి వెంట బడుగురుమనుజులొకరితరువా
త నొకరుగనడచిపోవుచుందురనుకొనుడు. ఆతరుణమునందండ
రికంటె ముందునడుచునతఁడు నడక గొంచెముమందముజేసిన
యెడల వెనుకనడచువారతని నించుక హెచ్చరికసేయుదురు.
దాని గమనించి యతఁడు ద్వారితముగనడిచినయెడల నందరుగ
లసియే ప్రయాణమునుబూర్తిజేసికొన గలుగుదురు. కాని
ముందునడచునతఁడు వెనుకవచ్చువారిమాటల లక్ష్యముసేయ
క యాలస్యముగనడచినగాని లేక మార్గమధ్యమున గూరుచు
న్నగాని తత్క్షణమందవానివిడచి వెనుకవారలుముందుబోవుదు
రు. అదివరకు ముందునడచునతఁడు వెనుకసేపడియుండును
వర్తమానకాలమందలి బ్రాహ్మణులదశయిట్టిదియేయైయున్న
ది. బ్రాహ్మణులు చెప్పినట్లుదక్కినమూఁడువర్నములవారలు
ను వీరలననుసరించినడచుచుందురు. ఈమూఁడువర్నములవా
రు దేశోన్నతినభిలషించి తమ పురోగాముల బరదేశములకేగు
డనియు, దమకుగూడనట్లుబోవుట కనుమతినెసంగుడనియు

వేషుకొన నవిద్యాజాలమున మునిగియున్న కారణమున బ్రాహ్మణులు వారి దిరస్కరించి పరదేశముల కెవరుబోగూడదనిరి. అత నవశిక్షితులైనజనులు వీరివాక్యములబాటింపక విదేశముల కేగుట మొదలిడి యావిద్యాగంధము లేనిబామ్మల వెనుకబడవైచిరి. ఇట్టివ్యవస్థకలుగుటపీక్షించి కొందరు పాపమున ముద్రయాత్రచే దోషము లేదనదొరకొనిరి. వివేకవంతులగు శాస్త్రవేత్తలుగొందరు సముద్రయాత్రశాస్త్రానుసారము నిర్దోషమని రూఢిపరచియున్నారు. కాని భోజనప్రియులైన శాస్త్రీమండలివారుమాత్రము నేటికిని నీవిషయమై నమ్ముటలేదు. ఏకారణముచేతనైన నేమి వీరలునమ్మకుండిన నమ్మకుందురుగాక. వీరిబిడ్డలుమాత్రము నమ్మవలసివచ్చును.

మనుజునకు గమనస్వాతంత్ర్యమెట్లవసరమో యటులే వాక్ స్వాతంత్ర్యము, లేఖాస్వాతంత్ర్యములుగూడ నవసరములైయున్నవి. ఈరెండుప్రకారంబులగు స్వాతంత్ర్యములులేనియెడల మనుష్యులేదైన మాటలాడుటకుగాని యేదైన గ్రాంత గ్రంథము వ్రాయుటకుగాని యధికారముగలిగియుండరు. అట్లే యథాజ్యమందీ రెండుస్వాతంత్ర్యములు గొంతవరకు గలిగియున్నవి. వీనియెడలగల ప్రతిఘటములొకనుడక్కునగుగాక.

పూరోక్తస్వాతంత్ర్యములవలెనే మనుజునకు ధర్మ స్వాతంత్ర్యముగూడ బరమావశ్యకము. భారతయుద్ధానంతర

మన్యధర్మమునవలంబించి యుండువారలు భారతీయులయొక్క
 ధర్మస్వాతంత్ర్యమును సర్వవిధముల నాశనముగావించియుం
 డిరి. ఈవిషయమై యితహాసవేత్తలందఱు దెలిసియేయున్నా
 రు. అన్యమతమునవలంబించినట్టియు నన్యాయకారులునునైన
 రాజులకాలములందే హైందవార్యులు తమధర్మస్వాతంత్ర్య
 మువిడనాడక నిలిచియుండినో యట్టివారల నాయితరమతస్థు
 లు మొగములపై నుమిసియు, జందెములద్రెప్పియు, గృహ
 ములనాశనముజేసి దోచుకొనియు నిట్లేనానావిధములైనబాధ
 లబెట్టి, వాఁిస్త్రీలను జెరపట్టుకొని పోవుచువచ్చిరి. హిందువు
 లయెడల నిట్టికూరకర్మముల గావించుటయుగాక తుదకువారి
 ప్రాణములసయితము దీసియుండిరి. ఒక్క-పర్యాయమేగాదు,
 ఈదేశ వాసులకిట్టిదశ న్యాయహితులైనరాజులచే ననేకపర్యాయ
 ములు సంభవించియున్నది. ఆర్యధర్మమును ద్వేషించునట్టి
 దోపిడిగాండ్లు జెలరేగిచెంతనున్న నొకగ్రామమునుద్రోచిరను
 వార్తచెవినిబడినతోడనే యాప్రాంతగ్రామములందలి జనులు
 తమతమగృహములయొక్క ద్వారములబిగించుకొని తాము
 లోపలనేయుండుచువచ్చిరి. అంతనాదోపిడిజేయు దురాచారు
 లేతెంచి పైనువచ్చినవిధమున భంగపరచి చేతజిక్కినంత గొ
 ల్లగొని వెడలిపోవుచుండిరి. హిందువులటుతర్వాత ద్వారము
 లదెరచికొని వారివారికార్యముల బ్రవృత్తులగుచువచ్చిరి. మొ

చలుమొదలు హిందువులు యవనుల నెదిరించియుండవచ్చును
గాని కాలక్రమమున మూర్ఖత్వమెక్కుడుగా ధైర్యమెల్లగో
ల్పోయి పుస్తస్వహీనులై యవనులుబెట్టినబాధలనెల్ల ననుభ
వించుచు వచ్చిరిగాని యొక్కపర్యాయమైన యధావిధివారినె
దిరించి పోరాకియుండిన పాపమునబోరెరి. ఎమరించుమాట
యటులుండనిండు! ఆయన్యాయకారులు గావించు నత్యాచా
రములనుండి తప్పించుకొనియుండుటకు దగినమంచికట్టుదిట్టము
లనైన జేసికొనగలిగిరా? దోపిడిగాండ్రువచ్చి వారియిష్టమువ
చ్చినట్లు గ్రామములంగొల్లగొని యెవరిదానినివారు బోయినత
రువాత నప్పటియన్యాయమువలనను, నయ్యచారంబులవలన
ను గలిగిన ఘోరదుఃఖములనుండి విముక్తి నొందియుండుటకని
జనులకుబోధించి, మూర్తీభవించినయవిద్యారూపులు, ధర్మ
బురూపురూపుపోవులు గోముఖములందు జేతులనైచికొని
తాడయ తాడయ మారయ మారయ

అనిశాంతిజపముల నొనరించుచువచ్చిరి. కానిలాట్రీవే
టులతోనగు గార్యము నోటిమాటలతో నెట్లుగాగలుగుచు? ఏ
రిట్లు గోముఖములో జేతులనైచికొని జపములుజేయుచుండిన
ను దోపిడిగాండ్రు ప్రతిపర్యాయము గ్రామములపై దండెత్తి
ధర్మనాశనముగావించి పోవుచునేయుండిరి. ఈయత్యాచారం
బులవీక్షించి శూరులైన క్షత్రియులుగొందరు నారలతో యు

ద్ధములజేసి యోడించి తరుమగొట్టియుండిరిగాని యైకమత్యము
 లేనికారణమున దరువాత బాగుపడుటకుదగిన మార్గములజేసి
 కొనజాలకపోయిరి. శ్రద్ధాభరు నమాయికులునైన క్షత్రియు
 లనేకులు యుద్ధముజేసి దోపిడిగాండ్ర దరిమి నైచెదమనివచిం
 పమూర్ఖబ్రాహ్మణులు గొందరుదాముజపపురశ్చరణంబుల న
 లుపుచుంటిమనియు నందువలన మ్లేచ్ఛులు చెల్లాచెదరైపోవు
 దురనీయు జెప్పుచువచ్చిరి. ఇట్టిమాటలనాలకించి క్షత్రియు
 లువానియెడల విశ్వాసముగలవారలై యూరకయుండుచువ
 చ్చినందునగలిగిన ఫలమిపుడందరకు విదితమైయేయున్నదిగ
 దా! వారలయీప్రమాదమువలనగలిగిన ఫలముగలకాల
 మనుభవించు చుండకపోయినను విస్తారకాలము వర్తకై
 ననుభవించక తప్పించుకొన వలన లేదు మనదేశవాసు
 లైన బ్రాహ్మణులిట్టి వాక్యములనమ్ముటవలన నిట్టియనిష్టము
 లైనఫలంబుల ననుభవించుచుండియు నీయంత్రతంత్రమంత్రా
 ది మిథ్యావాక్యములయెడల నేటికిని వీరికివిశ్వాసము దూరము
 గాకయున్నది. వివేకవంతులెవరైన నీయంత్రతంత్రాదిలీల
 న్నియు మిథ్యలనిగుర్తెరిగి వానినమ్మనియెడల నట్టివారినిప్పటి
 బ్రాహ్మణులు నాస్తికులని నింపించుచు గులమునుండి వెల్లివై
 చదమనిబెదరించుచుందురు. ఇందులకుగారణము విద్యలేమి
 యు, స్వార్థపరత్వమునైయున్నది. కావున దేశమునుండి

యిట్టియవిద్యను రూపుమాపుటకై పరమేశ్వరువేడుకొను
టయగాక జనులతోడగూడ నివేదనము జేసికొనుచున్నా
రము. అందువలన దేశోన్నతిగలుగ సౌఖ్యముజేకూరును. ధ
ర్మస్వాతంత్ర్యమునకు విరోధులితరదేశములలోగూడగలరు.
సురూపఖండమునందలి పోపులు ధర్మస్వాతంత్ర్యమునకు గొం
తవరకు విరోధులైనట్లు దానియితహాసములజూచినవారికి విది
తముగావచ్చును. కాని యననులనినధర్మస్వాతంత్ర్య విరోధు
లలో నగ్రగణ్యులనుటకు సందియములేదు. మరియు గొండరు
బ్రాహ్మణులుగూడ ధర్మస్వాతంత్ర్యమునకు విరోధులై యుండిరి
యవనులువారికాలములో గురానుమతము స్వీకరించని వేల
కొలది మనుష్యులనే ప్రకారముజంపియుండినో యటులేకొంద
రు పేష్వాలసమయములలో నాకస్మికముగ వేదమంత్రమేశూ
ద్రునిచెవిలోనైన బడుటసంభవింపనేని భోజనభట్టలట్టివానిం
బట్టి యత్యంతముగ హింసింపుచునచ్చిరి. కాని యవనులంత
మిక్కుటముగ హిందువులే ప్రాణినిగాని హింసించియుండలేదు.
ప్రస్తుతమందుసయితము వీరికితరుల హింసింపవలయునను బు
ద్ధిలేదు. విద్యలేనికారణమున హిందువులు ధర్మస్వాతంత్ర్య
మునకు విరోధములైన కార్యముల జేయ బాల్పడుచున్నారు.
ఇటులుండుట మనుష్యత్వమునకు విరుద్ధమైయున్నది. ఏద
ర్మాభాసము కారణమున ననేకప్రాణులకు హింసగలుగుచుం

దునో, దేనిమూలమున మనుష్యసమాజమందు విద్వేషము జెచ్చుపెరుగునో, దేనివలన దయ యనుమోట యటులుండ మీఁద మిక్కిలి హింసనే ధర్మముగ గణింపవలసివచ్చునో, దేనివలన మానవుఁడు బరతత్తుఁడగునో, దేనిమూలమున స్త్రీలమీదను, నింకను సనేకప్రాణులమీదను సత్యాచారములను పుడవలసివచ్చునో, దేనివలన బద్ధార్థవిద్యయు, బ్రహ్మవిద్యయు బ్రచారములుగాక మనుజులయొక్క గుణకర్మస్వభావములు భ్రష్టములగునో, దేనివలన న్యాయమురూపుమాసి యన్యాయముఁజ్ఞంభించునో, దేనివలన మానవోన్నతియు దేశోన్నతియు గాక జనులుభయలోకభ్రష్టులగుట సంభవించునో యట్టిదానిని బుద్ధిమంతులు ధర్మమనివచింపసాహసెదతురా? ఇట్టిధర్మములనుకేర బ్రచారములై యున్న యధర్మజాలములందు దగులుకొనిన కారణముననే వేలకొలది మనుజులు కాశి పాలయిపోయిరి. వేలకొలది మనుష్యులు హిమాలయప్రాంతముల బ్రాణత్యాగముగావించిరి. వేలకొలది మానవులు పదునైన ఖడ్గంబులకు బలినొసంగఁబడిరి. లెక్కలేనిగృహములు గొల్లగొట్టఁబడినవి. వేలకొలది స్త్రీలపాతివ్రత్యము భ్రష్టముగా వింపఁబడియె. ప్రస్తుతకాలమందు సయితము వేలకొలది మనుష్యులు ధర్మవ్యాజమున గొల్లగొనబడుచున్నారు. కావున దమజన్మమును సఫలముగావించుకొనునొత్తము తనమనఁదనం

బులతో సదా ర్యవైదిక ధర్మమును బాలించుటనమస్తమా నవులకు నుచితమైయున్నది. సత్యధర్మమును నిర్ణయించుకొను నిమిత్తము మనుష్యులు హత, దురాగ్రహ, పక్షపాతదుర్మతాభిమాన, ఛల, కపట, దంభ, పాఖండాది దుర్గుణాబుల బరిత్యజించి న్యాయశీలురు, విద్వాంసులు, పరీక్షికులు, సరళస్వభావులునై విద్యార్థులరీతి ధర్మజ్ఞానగలిగి దానిబరీక్షించుకొనవలయును. ప్రత్యక్షాది ప్రమాణముల ననుసరించి ధర్మంబును బరీక్షించికొను టుచితమని ప్రపంచమందలి ధర్మావలంబు లనేకులు వచింపుచుందురు మన యపౌరుషేయగ్రంథమున వ్రాయఁబడియున్నదంతయు సత్యధర్మ బగు కారణాబున దానిస్వీకరింపవచ్చును. ఆర్యులువచ్చి దక్కిన ధర్మాభాసాభిమానుల యదరిచీలయొక్కరియే ఎట్లనగా ధర్మమువిషయమునగుతత్కముగావిఃపగూడదట. “విశ్వాసఃఫలదాయకః” అనగా విశ్వాసమే ఫలముకొనంగునని యుపాటించేసి గురువుయొక్కయు శాస్త్రముయొక్కయు వచనములయొకల సందేహింపగూడదనియు నట్లుసందేహించినచో బాపముగలుగుననియు ప్రస్తుతమందలిధర్మాభిమానులు వచించుచుందురు. ఈయన్యదేశయధర్మాభిమానులయొక్క ధర్మమునందెట్టి తికమకలుండియున్నవో యటులే హిందువులలోగూడగలవు. ఇతరమతస్థుల ధర్మగురువులెట్లుధర్మమునుపేర ధనహార

కార్థమనేకలీలల గల్పించియున్నా గో యందులక సేకగుణములె
క్కువగ హిందూధర్మగురువులు ధర్మవ్యాజమున లీలల రచి
యించి యితరులధనము హరించుచున్నారు. ఇందువలన శి
ష్యులకు గురువులకు నిరుత్తరకుగూడ మహాహానిగలుగుచున్న
ది. ఇట్టిలీలలనుండి జనులెల్లరుదప్పించికొనియుండుటముఖ్యము.
వర్తమానకాలంబున నన్యమతస్థులు ధర్మమునుబరీక్షించుకొ
నుటకొరకు బ్రత్యక్షౌది ప్రమాణములయొక్క యావశ్యకతలే
దని వచించుచున్నటుల హిందువులుగూడ చెప్పుచుందురు. ఈ
హైందవార్యులయొక్క ప్రాచీనులనిననో ప్రత్యక్షౌదిప్రమాణ
ములతోడనే నిర్ణయముజేసికొనవలయునని వ్రాసియున్నారు.
ఆర్యసంతతులకిది శౌరవదాయకంబును నానందమునుం గూర్చు
పిషయమునునైయున్నది. ఆర్యులయొక్క పూర్వీకులు సమస్త
చుష్కర్మములనుండియుఁ బైనవచించిన ధనాపహరణలీలల
నుండియు దూరగులె

ప్రత్యక్షౌచానుమానంచ శాస్త్రంచవివిధాగమం

త్రయంసువిదితం కార్యంధర్మశుద్ధిమభీష్సతా. మను.అ.12

స్వర్ణకారుఁజీవిధమున బాగారమును రాతిమీదరాచి
గాని లేక కరగించిగాని పరీక్షసేయునో యటులే ప్రత్యక్షౌది
ప్రమాణములవలన ధర్మమునుబరీక్షించికొని సత్యధర్మమునే
స్వీకరించుట సమస్తమానపులకు ముఖ్యకర్తవ్యంబని యుపదే

శముగావించియున్నారు. కాని “ బాబావాక్యంప్రమాణం ” అనగా దండ్రుచెప్పినదేప్రమాణమని వారెన్నడువచించియుండలేదు. గౌతమ, కణాదాదిప్రాచీనులు పృథివి మొదలుకొని పరమాత్మపర్యంతముగల సమస్తమైనవానిలక్షణములఁబరిశీలించి లక్షణప్రమాణాభ్యాం వస్తుసిద్ధిః.

ఏయది లక్షణములవలనను బ్రత్యక్షాదిప్రమాణముల వలనను సిద్ధమగునో దానినేనమ్ముడని యుపదేశించిరి. ఇంతియేకాదు.

అపిపౌరుషమాదేయం శాస్త్రంచేద్యుక్తిశోధకం

అన్యర్థమపిత్యాజ్యం భావ్యంన్యాయైకసేవినా.

యుక్తియుక్తముపాదేయం వచనంబాలకాదపి

అన్యతృణమినత్యాజ్యమప్యుక్తంపరమేష్టినా.

ఏమనుజునియొక్క యేశాస్త్రముయొక్కవచనమైనను యుక్తియుక్తముగనున్నచో దానినవశ్యముగ గ్రహింపవలయుననియ, యుక్తికివిరుద్ధమైనవాక్యమును ఋషిచెప్పినను నార్థగ్రంథమందుండినను నమ్మగూడదనియు, బాలుఁడైనను యాథార్థమగుసంగతి చెప్పినచో దానిస్వీకరింపవచ్చును గాని యుక్తిశూన్యమైనదాని బ్రహ్మచెప్పినను విశ్వసింపవలదనియు బూర్వీకులుపదేశము జేయుచువచ్చిరి ప్రస్తుతకాలమందమాయకులనేకులు దమ వితాపితామహాదులెట్లువర్తించియుండిరో

యనులే తాముగూడనుండవలయునని యనుచున్నారు. ఇది పారలకేవిధమునజూచినను బ్రమాదమే. ఏలయన బితాపితా మహాదులు వామమార్గమతస్థులై పరస్త్రీగమనంబును, మద్య మాంసాదిసేవనంబును మోక్షప్రాప్తికిసాధనములని నమ్మి యుండినచో వారిసంతానములు సయితమట్టి యత్యాచారంబులొనరింపవలసియుండునా? ఇది యెట్లున్నదన

శాతన్యకూపోయమిత్తిబువాణాః

క్షౌరంజలం కాపురపాః పిబంతి. పంచ. 1.

అంగాజలమునైన బరిత్యజించి తనతండ్రి ద్రవ్యించిన బావియనునభిమానంబున నందలియుష్పసీటిని ద్రాగుమూర్ఖునికార్యముంబోలియున్నది. విజ్ఞులిట్టి కార్యంబులనొనరింప దగవగునా? మనపూర్వీకుల సిద్ధాంతమనాదినుండియు నెక్కడయే అత్యాదపిపరాధర్మం.

నీచుడైన చండాలుఁడుగానిండు! మ్లేచ్ఛుఁడుగానిండు! వానిదగ్గరసత్యధర్మముండినయెడల దానినవశ్యముగ గ్రహింపవలయును. సమస్తమతములవారలు దమతమమతముమాత్రమే సత్యమైనదనియు దక్కినవన్నియు మిథ్యలనియు వచింపుచుండురు. కాని యదిసరిగాదు. ప్రత్యక్షోద్దిప్రమాణములు, యుక్తి, తర్కము, లక్షణము, ఈశ్వరగుణకర్మస్వభావములు, సృష్టికమము, విద్య, బుద్ధి, న్యాయము, విచారముమొదల

గువానితో బరీక్షించుకొనిన నయ్యదినత్యధర్మముగ నిలచు
నో యట్టిదానినే స్వీకరించుటయోగ్యము. మరియు సత్యశ
ర్మముయొక్క లక్షణమెట్టిదన
యతోభ్యుదయనిః శ్రేయససిద్ధిఃసధర్మః.

వె శే. అ. 1. ఆ. 1.

దేనివలన మానవునకీయహలోకమందున్నతి గలుగు
నో దేనివలన బరలోకసంబంధములైన యతీంద్రియసౌఖ్యము
లు సిద్ధించునో యనఁగాదేనిమూలమున తాకికసౌఖ్యములతో
బాటుమోక్షప్రాప్తిచేకూరునో యదియేసత్యధర్మము. కావున
బ్రహ్మచర్యమునకు హానికారకములైన కుకర్మంబుల బహిష్కరిం
చిదేనివలన జగత్తున కుపకారముగలుగునో దేనివలనమనుజుల
కున్నతి కలిగి యుభయలోకంబులదరింప గలుగుదురో యట్టి
యుత్తమధర్మమునే యవలంబింపవలయును.

సంగచ్ఛద్వం సావదద్వమ్ సామ్రామానాసిజానతాం.

ఋ. అ. 8. ఆ. 8. వ. 49.

మనుజుడా! నీవుసమస్తపదార్థములగుడ్డియుత్తమరీతి
జ్ఞానముంబొందుము. సమస్తదేశదేశాంతరములకేగి విద్యా
వ్యాపారంబుల నభివృద్ధిబరచుము. సకలపదార్థములనుపాజ్ఞి
పుము. ఉభయలోకంబులందుగూడ మేలొనగూమమార్గమె
య్యదిగలదోదాని నవలంబిపుము. కుమార్గమును బూనకు

మని యీశ్వరుఁ డాజ్ఞాపించియున్నాఁడు. సకలజనులతోఁ ఛల
కపటసాఖండరహితంబును, సత్యము, సౌఖ్యదము, హితకరము,
మితము, మిష్టము, శుద్ధమునైన సంభాషణముజేయుచురాగ
ద్వేష వైరదంభాహంకార మదమాత్సర్యకామక్రోధాద్యవి
ద్యాపరివారమును మనసునుండి తొలగించికొని

సర్వభూతాన్యపీడయన్.

మను. అ. 4.

ఏప్రాణికిగాని దుఃఖముగలిగింపక,

మైత్రీకరుణాముదతోపేక్షాణాం

సుఖదుఃఖపుణ్యాపుణ్యవిషయాణాం

భావనాతశ్చిత్తప్రసాదనం.

యోగ. పా. 1.

సౌఖ్యనగతులగు బురుషులవీక్షించి యీర్ష్యనొందక
వారితోడన్నేహముచేయుచు, దుఃఖతులయెడల గరుణవహిం
చి, పుణ్యాత్ములగాంచి ప్రసన్నతగలిగి పుణ్యములఁజేయుచు
బాపాత్ములయెడ నుపేక్షబూని వారలొనరించు బాపములపై
నసహ్యమూని యట్టికార్యములనుండి దూరగులైయుండవల
యును. మరియు

యత్ కర్మకుర్వతోస్యస్యాత్ పరితోషోంతరాత్మనః

తత్ ప్రయత్నేనకుర్వీత విపరీతంతువర్జయేత్,

మను. అ. 4.

ఏకార్యముజేయుటవలన సంతరాత్మసంతోషించునో

యట్టిదానినే చేయుచుండవలయుగాని యంతరాత్మకు విరుద్ధములైన కార్యములఁ జేయగూడదు.

ఆత్మనతుష్టిరేవచ.

మను. అ. 2.

తనయాత్మకైయ్యది యానుకూల్యముగనుండునో యదియేధర్మము. దెబ్బదగులుటవలన దనకెల్లదుఃఖముగలుగునో యటులే యితరప్రాణులకుగూడ గలుగుగదా! దుఃఖమును భవించుట ఆత్మకువిరుద్ధమగుటచేత నట్టిదుఃఖమును హృదయమభిలషింపదు. ఇటులేనమస్తప్రాణులస్థితియునై యున్నది గావున

ఆత్మవత్ సర్వభూతేషు.

హి. 1.

సకలప్రాణులుగూడ దనతో సమానమనుకొని యటులేవర్తింపుచుండవలయును.

ధృతిక్షమాదమోస్తేయం శౌచమింద్రియనిగ్రహః

ధీర్వైద్యాసత్యమక్రోధో దశకంధర్మలక్షణం మను. అ. 6.

ధృతి—మనోవాక్కాయంబుల భారణాశక్తినభివృద్ధిపరచికొని ధీరత్వమునియుండుటయు, క్షమా—దుష్కార్యములజేయువారలను సుకర్మపరులుగజేయుటయందు సంభవించునట్టిశ్రమమును సహింపగలిగియుండుటయు, దమ—మనసునువశముజేసికొనుటయు—ప్రపంచమందలి సకలకార్యంబులు మనస్సునకాధీనములై యున్నవి. కావుననే

యత్ ప్రజ్ఞానముతచేతో ధృతిశ్చయజ్ఞోతిరంతరమృతం

ప్రజాసు, యస్మాన్నబు తేకించన కర్మక్రియ తేతస్మేమనః
శివసంకల్పమస్తు. యజ. అ. 34.

ఏయదియత్త మజ్ఞానంబును ధృతిగూపకచిత్తంబునై
యున్నదో, యెయ్యదిజ్యోతులకెల్ల జ్యోతియై సమస్తప్రజా
సంతతులయొక్క యభ్యంతరములందు విద్యమానమైయున్న
దో, యెయ్యది ఇష్టపడనిచో మరుజుడేకార్యమునుగాని జే
యఁజాలఁడో యట్టిమనస్సు శుభసంకల్పముతోగూడుకొన్నది
యగుకాక యని యజుర్వేదమున బ్రతిపాదనము జేయఁబడియు
న్నది. మనసు పరిశుద్ధమై మానవునియొక్క వశమయ్యేనేని స
కలదుష్కార్యములనుండి దూరగుఁడై మనుష్యుఁడుధార్మికుఁ
డు గానచ్చును. అట్టియీమనస్సును వశముజేసికొనుటకు
ముఖ్యోపాయమేదనఁగా

అభ్యాసవై రాగ్యాభ్యాం తన్నిరోధ. యోగ. పా. 1.

అభ్యాసమున ననఁగా మనసును గ్రమక్రమంబుగ బ్రా
ణాదులయందు లీనమగునట్లు జేసికొని స్థిరపరచుకొనవలయును.
నేడొకనిమిషమువరకును, మరునాడు రెండునిమిషములవర
కును, మూడవనాడు మూడునిమిషములవరకును నిటులేయ
థాశక్తి మనసునునిలిపికొనియుండుట కభ్యాసముజేయవల
యును. మనస్సు ఏదై సదుష్కార్యముమీఁదికి బోయినయెడల
వై రాగ్యముతోదానివెనుకకు లాగికొనుచుండవలయును. ఎట్లు

నఁగా నేదుష్కర్మమునైన జేయవలయునని మనసు అభిల
షించునప్పుడు “ ఏశరీరమునిమిత్తము నేనింతటిఘోరములై డి
యత్యాచారంబుల నొనరింపనెంచుచున్నాడనో యట్టికార్య
ములవలన లోకమునకు మహాపకారముగలుగును. శరీరము
నాశనమునొందు స్వభావముగలుగుటచే నెప్పుడోయొకప్పుడిది
నశించును. కానిచేసినపాపము ప్రాణినివెన్నంటియేముడు.
కావున నట్టియనిత్యమైన యీశరీరముకొరకు నేనుపాపమేలచే
యవలయు?” అనియిట్లుభోధించికొని మష్కర్మమును విడు
స్సెను వెనుకకులాగికొని యుక్తిపూర్వకముగ స్థిరపరచుకొనవ
లయును. అస్తేయం—ఇతరులయొక్కవస్తువులను వారియను
మతిలేక తీసికొనకుండుటయు, శౌచం—మనోవాక్కాయం
బుల బరిశుద్ధముగనుండుటయు, ఇంద్రియనిగ్రహః—ఇంద్రి
యములజయించియుండుటయు, ధీః—బుద్ధినభివృద్ధిపరచికొ
నుటయు, విద్య—చమవుకొనుటయు, సత్యం—సత్యమును
నేమించుటయు—సత్యమును నేమించుటజేసి మనుజుడు పర
మధార్మికుడగును. ఎట్లనఁగా దొంగతనము మొనలగుడు
ష్కర్మములు జేయునపుడబద్ధమాడవలసివచ్చుచుండును. అబ
ద్ధములు లేక దుష్కర్మములజేయుట కవకాశమేలేదు. మ
నుజుడెప్పుడబద్ధములాడుట బరిత్యజించునో యప్పుడే దుష్కా
ర్మము లొనరించుటగూడ ద్యజించవలయును. అట్లుదుష్కా

ర్యముల వదలుటతోడనే ధార్మికుడగుట కవకాశముగలుగును. కావున సత్యమేవచింపుచు, సత్యమేనమ్ముచు, సత్యము గవర్తించుటయే మనుజులకు బరమధర్మము.

సువిజ్ఞానం చికిత్సుషే జనాయసచ్చాసచ్చవచసీ పస్పిధా
తే తయోర్థత్సత్యం యతరద్వజీయస్తదిత్సో మోవతి
హంత్యసత్. అథ. కాం. 3. అను. 2. వ. 10.

అత్యుత్తమమైన జ్ఞానంబును బొందవలయునని కోరుచుండు మనుష్యునకు సత్యాసత్యములు రెండు వానివానిప్రభావము గనుబరచుచుండును. వీనిలో సత్యమే సరళమైన ధర్మము. ఇదియే మనుజుని గాపాడుచుండును. అసత్యము మావపుని దుర్వ్యసనములలో ముంచి యుభయలోకములకు గాని యట్లతని జన్మమును నాశముజేయును. కావున నెల్లవేళల సత్యమునే గ్రహించుచు నసత్యమును విడచుచుండుట సకలమానవులకు ముఖ్యమైయున్నది.

సత్యమే వేశ్వరో లోకే సత్యేధర్మః సదాశీతః

సత్యమూలాని సర్వాణి సత్యాన్నా స్తిపరంపదం.

వా. రామా. అయో. స. 109.

జగత్తునందు సత్యమే పరమేశ్వరుడు. ధర్మమెల్లప్పుడు సత్యమునే యాశ్రయించికొనియుండును. సమస్తపదార్థములు సత్యమూలములై యున్నవి. సత్యమునకంటె మే

రైన పరమపదమేదియులేదు అనఁగా బరమేశ్వరుఁడును, బరమేశు నాశ్రయించి యుండు ధర్మము, ప్రకృతి, మోక్షము మొదలగునన్నియు సత్యరూపములైయున్నవి. కావున నెల్లప్పుడు సత్యమునే గ్రహింప వలయును. మరియు

సత్యంబ్రూయాత్. ప్రియంబ్రూయాన్న బ్రూయాత్ సత్యమప్రియం ప్రియంచనాన్మతం బ్రూయాత్ ఏషధర్మసనాతనః. మను. అ. 4.

సత్యమును బ్రయమును నైన పచనము జెప్పవలయుగాని యప్రియంబగు సత్యమును జెప్పగూడదు. ప్రియమైన యసత్యముగూడ జెప్పుటదగదు. ఇది సనాతనధర్మము. ఇందలి యప్రియమగు సత్యమెట్టిదన దేనివలన వినువానికి గొంచెమైన లాభములేకపోవ మీఁదుమిక్కిలి యుద్వేగముగలుగునో యట్టిదానిని జెప్పగూడదు. గుడ్డివానిదగ్గరకుఁబోయి “నీవు గుడ్డివాఁడ”ననినయెడల నది సత్యమేయైనను నప్రియమగుటచే నతనికిఁ ద్వేగము గలుగును. అప్రియ సత్యకథనంబున వినువానికి లాభముగలుగునెడల నట్టిదానికి నిషేధములేదు. అబద్ధములుగొన్ని తాత్కాలిక ప్రయముం గలిగింపనోపుచుగాని యట్టివాని వచించుటతగదు.

భద్రంభద్రమితి బ్రూయాద్భద్రమిత్యేవవావదేత్ శుష్కవైరం వివాదంచ నకుర్యాత్ కేనచిత్ సహ.

మను. అ. 4.

ఎల్లప్పుడందరితో గళ్యాణాద్రదములైన మాటలనే యాచుచుండవలయును, నిష్ప్రియోజనమైన వకవాదంబును, విరోధంబును నెవరితోగాని యెప్పటికిఁ జేయగూడదు. ఎంతటిరాజాధిరాజయినను, నెట్టియోగి, యెట్టియతి, యెట్టిధనాఘ్యుడైనను, నెట్టిప్రతిష్ఠగల బురుషుడైనను నబద్ధములాడుట మొదలైనయెడల నాసంగతిబయటబడిన తత్తణమంద జనులకతఁడు. దుచ్చుఁడుగ గన్పించును. అసత్యమభివృద్ధి నొందుటవలన మనుష్యసంఘమున కమితమైన హానికలుగుచున్నది. ఈయపాయమునుండి తప్పించుకొనుటకు మనుష్యులందఱన్నివిధముల నసత్యమును నాశనముజేయవలయును. అట్లులే యక్రోధ. — కోపము నశింపజేసికొనుటయు మొదలగునవి ధర్మలక్షణములై యున్నవి. మనుష్యుఁడు గ్రోధముచే నెడలుమరచి కారణములేకయే తలదండ్రులు గురువు లోనగువారల నిష్ఠురవాక్యంబుల నెప్పించుటయొగాక దండ్రప్రహారంబులచేత సయితము వారలకు దుఃఖము గలిగించును. కావున గోపంబును రూపుమాప బ్రతుక్నింపవలయును. వెండియు,

వేదః స్మృతిః సదాచారః స్వస్యచక్రియమాత్మనః
ఏతచ్ఛత్రుర్విధం ప్రాహుః సాక్షాద్ధర్మస్య లక్షణం.

మను. అ. 2.

వేదమందు బ్రతిపాదనము జేయబడియున్నట్టియు, వే

దానుకూల్యములైన స్మృతులయందు జెప్పబడియున్నట్టియు, సత్పురుషు లాచరించునదియు, దనయాత్మకిష్టమగునదియు నే దిగలదో యదియే ధర్మము. దేని నవలంబించుటవలన మను జాలు సకల సుగుణాలంకృతులగుదురో, యేదిలేకయుండిన గుణములన్నియు నవగుణములగునో యదియే సత్యధర్మము. ఎవ నియందట్టి సత్యధర్మముగలుగదో యతఁడు బేరునకుమాత్ర ము మనుజుఁడు జగత్తునందు గలుగు సౌఖ్యమంతయు ధర్మ ముయొక్క ఫలితమేగాని యితరముగాదు. నిక్కమాలోచింప సత్యముతో సమానముగ మనుష్యునకు దోడుపడునది వేరేది యులేదు.

ధర్మశః సంచినుయాద్ వల్మీకమివపుత్తికాః

పరలోకసహాయార్థం సర్వభూతాన్యపీడయన్.

నాముత్రహి సహాయార్థం పితామతాచతిష్ఠతః

నపుత్రదారా నజ్ఞాతిర్ధర్మస్తిష్ఠతికేవలః.

ఏకంప్రజాయతే జంతుకేక ఏవప్రలీయతే

ఏకోను భుంక్తే సుకృతమేక ఏవచదుష్కృతం.

మృతం శరీరముత్సృజ్యకాష్ఠలోష్ఠసమక్షితం

విముఖాబాంధవాయాంతి ధర్మస్తమనుగచ్ఛతి.

తస్మాద్ధర్మం సహాయార్థం నిత్యంసంచిను యాచ్ఛనైః

ధర్మేణహి సహాయేనతమస్తరతిదుస్తరం.

చలిచీమలు మెల్లమెల్లగ నొక్కొక్క మృత్యుణము
 తోడ గొన్నిదినములలో జెడ్డపుట్టను నిర్మాణముజేయులాగున
 మనుజుఁడుగూడ నేప్రాణికిని దుఃఖము గలిగింపకుండ గ్రమక్ర
 మముగ ధర్మమును సమకూర్చుకొనవలయును. పరలోకమున
 మనుజునకు ధర్మముదప్ప భార్యాపుత్రులు, తలిదండ్రులు మొ
 డలగు బాంధవులెవ్వరు సహాయమునకురారు. మానవుఁడీప్ర
 పంచములోనికి నొంటరిగవచ్చి మరల నొంటరిగనే పోవుచుం
 డును. ఎవడుచేసికొను బుణ్యపాపముల ఫలములైన సుఖదుః
 ఖములను నతఁడే యనుభవించుచుండును. మనుజుఁడు మరణిం
 చినతోడనే యతనికి గావలసిన వారలాదేహమును దగులనై
 చియో లేక నేలలోబూడ్చియో యెవరియిండ్లకు వారలు దిరు
 గజనుదెంచుచుందురు. ధర్మమొక్కటియే యతని వెనువెంట
 బోవును. కావున మనుజులు తమసహాయార్థము ధర్మముగా
 వించుటత్యంత ముఖ్యమైయున్నది. ధర్మసహాయంబుననే మ
 నుజుఁడు గొప్పగొప్పదుఃఖములనుండి విముక్తిమొంది సౌఖ్య
 ము ననుభవింపగలుగును ధర్మముతో సమానముగ మను
 ష్యునకు దోడ్పడు వస్తువు వేరేదియులేదు. కావున సదార్థ
 నైదికధర్మము నవలంబించుట సమస్తజనులకు యోగ్యమై
 యున్నది. అట్టిధర్మము నార్యసమాజము ప్రచారముసేయుచు
 న్నది గ్రహింపుడు. మనుజులు తమహితార్థము వేదధర్మము

నవలంబించి నడచుకొనుట ముఖ్యకర్తవ్యము. మేమిగ్రంథమున బ్రతిపాదనముజేసియున్నవానినెల్ల స్వీకరించి పాఠకులు భయలోకంబుల దరించెదరుగాక యనిన ముచ్చుచున్నారము.

1. అవతీయః సతతం సమనుష్ఠితః

సముచ్చైర్విభవైశ్చతురాశ్రమాః,

సకలసౌఖ్యకరః సగృహశ్రమో

బహుధనైః సుజనైః కిలసేవ్యతాం.

2. మునిభిరప్రతిమోద్ధృతయోగజైః

రవిరతం పరమాత్మని నిష్ఠితైః,

వననివాసిభిరప్యరరీకృతాః

సచజనైః సుజనైరివసేవ్యతామ్.

3. ప్రియతమాకర ఏషగుణాకలః

సుఖకరఃసచ సంతతివిస్తరం,

బహుతరం విదధాతి సుకర్మభిః

సచజనైః సుజనైరివసేవ్యతాం.

4. ఉపైతైః సమయోచితవస్తుభిః

ప్రసృభసత్ ప్రియతామను సేవిభిః,

సుఖమతిప్రమితం సులభఽయతః

సచజనైః సుజనైరివసేవ్యతాం.

5. ప్రియజనేష్వపి దుర్జనతామను

ప్రవిశతిప్రియతాం సచయన్మః,
 సముచితం ద్రవిణంచనసంచితం
 సచనరై రవరైః స సుఖాయ తే.

8. ఆర్యావర్తః పతతినితరాంయేన సంతప్యమానం
 మన భూయోభూయః ప్రబలరిపుణానిత్యమాలస్యనామ్నా,
 జలగతస్యత్యాగః పరిమపురుషార్థస్యచాదానమాత్రం
 పంశ్రౌతైః స్మారైర్నిగమవచనైర్వర్ణితం పుస్తకేస్మికా.
 మనుష్యజన్మాజితపుణ్యకర్మణా
 విధీయతాంకింకిమతిక్రమాగతం,
 సమంతతో వర్ణ తమంత్రపుస్తకే నిరీక్ష్యలోకవ్యవహారచే
 ష్టితం.

8. ససంసారోత్పన్నం చరితమనుకూలం కిమపివైః
 విధాతుంసంశక్తః సుమతిరపియస్యానభిముఖః
 క్రమాదస్మింస్తస్య ప్రకరణకలాపః సముచిత
 ప్రకాశేనైవతః సయతపురుషార్థేనగదితః.

9. అవిదితమహలోకేస్యార్య దేశస్యకస్య
 ప్రతివిషయసమ్పత్తిః సర్వవృద్ధిర్యథాధూత్
 సముచితపురుషార్థేనైవ నిశ్చేషతస్తాం
 కథితుమచలచిత్తశ్చిత్తవాక్ కసమర్థః.

10. నివేద్యతేంతే వినివేదనీయం

జహీహీ సర్వాలసతాంసతాంచ
సమున్నతోయః పురుషార్థమార్గః
ప్రవృత్తతాం తత్రనుఖాయనూనం.

పశ్వేమశరదఃశతం	జీవేమశరదఃశతం
బుధ్వేమశరదఃశతం	గోహేమశరదఃశతం
పుష్పేమశరదఃశతం	భవేమశరదఃశతం
భూషేమశరదఃశతం	భూమసీశరదఃశతం

అథర్వ. కాం. 19. వ. 67.

ఇది శ్రీమద్విశ్వేశ్వరానంద నిత్యానందవిరచి
తంబైన పురుషార్థప్రకాశమును
గృహస్థాశ్రమప్రకరణము
సర్వము సంపూర్ణము.

అనేక వేలు విక్రయము.

ప్రయివేట్లకు
వడ్డీవ్యాపారస్తులకు

కరణములకు
భూస్వాములకు

బొటన వ్రేలి ముద్రపెట్టెలు

పూర్వము ప్రామిశెరీనోట్లు, ఖాతాలక్కోంట్లు, కౌలు ఖత్తులు యీ మొదలైన దస్తావేజులపైని చదువను వ్రాయును రానివారల సంతకములకుబదులు ఆపత్రములను వ్రాసినవారలే ఆనిశానీదార్ల నిశానీలను చేయుచుండెడివారు. అట్టి వాడుక వలన క్రమ క్రమముగా అనేకయిబృందులు కలవని గవర్న మెంటువారు తెలిసికొని నిశానిదార్ల నిశానిలతోపాటు వారి ఎడమచేతి బొటనవ్రేలి ముద్రనుకూడా వేయవలసినదిగా నేర్పరచినారు. అట్టి ముద్రలు లేనిచో నిశానిదార్లు ఆనిశానీలు తమ అచుమతీమీద కావని వాదించుటయేకాక, గవర్న మెంటువారు నమ్ముటకుకూడా వీలు లేకున్నది. ఈసంగతి తెలిసిన కొందరు ఆపత్రములు వ్రాసిన సిరాతోనే బొటనవ్రేలి ముద్రలు వేయించుచున్నారు. అట్లు వేయుటచే స్పష్టముగ కనుపడక, అలికినట్లుంటచే న్యాయాధిపతులు మొదలగువారు ఆముద్రలు నిశానీదార్లవేయని నిరూపించుటకు సంకోచించి త్రోసివేయచున్నారు. అందుచే వ్యవహారముగల ప్రతివారును చాలనష్టపడుచున్నారు. కావున అట్టినష్టము తొలగించుటకయి “వి.వి. ప్రసాద్ అండ్ కో” వారు అట్టిముద్రలకు పనికినచ్చు మేలైన సిరాయున్నూ దానితో అద్దపుపెట్టె పిడివేసిన రబ్బరు రోలరు యీ మొదలైనవి యొకచిన్న చక్కని పెట్టెయందిమిడ్చి, ఆపె

పై నందరికి సులభ సాధ్యమగునట్లు 1 కి రు 1 8 0 నా విక్రయించుచున్నారు. వాడెమవిధముదెలుపు కాగితము పెట్టెలోనుండును ఒక్కొక్కపెట్టె సుమారు 10 సెల వరకు పనికివచ్చును. పోస్టుఖర్చులువేరు.

వి.వి. ప్రసాద్ అండ్ కో, గుంటూరు.

ఒకేసారి డజ్జులుకొనువారికి మంచిడిస్కంపుంటున్నవ్యవధును.

ప్రతియూరియందును ఏజంట్లు కావలయును.

All Stamps are mounted upon Rubber cushions Rubber stamps of line, circle, oval, garter, Fancy, & facsimilies for, private, business & office use are prepared at very short notice charges very cheap. Catalogue on Application

Fancy Ivory fans in plain while Ivory folding comqact & beautiful. Rs. 8 each.

మాచేజేయబడు రబ్బరు స్టాంపులు, అక్షరములు స్ఫుటముగానుండి చాలకాలమువరకు చెడిపోకయుండెడి ప్రశస్తమయిన రబ్బరుతో చేయబడుచున్నవి. ప్రతి ముద్రయున్న రబ్బరుమెత్తులుగల పిశులకు అంటించబడి చాలాచవుకధరలకు అమ్మబడుచున్నవి. క్యాటలాగు ఉచితముగా పంపబడును.

షర్బత్తులు:—గులాబీ, చక్ర కేళి, షర్బత్తులు వంటికి చాలా చలవచేయును. పరిశుభ్రముగానుండును. ఖరీదుసీసా 1 కి రు 1-0-0.

వి.వి. ప్రసాద్ అందుకంపెని, గుంటూరు.

SYRUPS:— of Rose, Banana, cooling and refreshing cost. Rs. 1 per bottle.

THUMB IMPRESSION Sets:—Each set contains Ink, Handled roller & glass slab. The Ink supplied is sufficient to take 10000 Impressions.

Price per set Rs. 1-8-0 Postage Extra.

దంతపువిననకర్రలు, చక్క-సివి దొరుకును. రు 3-0-0

V. V. Prasad & Co.

Guntur.

శ్రీ

- 1 తాలుకుట్టనము. వెంకటరామకృష్ణకవుల యట్టహాసమునకు విమర్శనము
- 2 బిడలోపాఖ్యానము
- 3 గుంటూరు కాలేజి శతావధానము
- 4 కొవ్వూరు శతావధానము
- 5 తెనాలి శతావధానము
- 6 బెజవాడ శతావధానము

IN THE PRESS.

- 1 వివాహకాల విమర్శనము. (Telugu translation to the "Marriageable age of Dvija girls by Sreenivas Saastri, Proffessor Sanskrit College Mylapore.
- 2 హస్తీపుర స్త్రామాజ్యము
- 3 బాటసారి
- 4 పూరూదయము (చక్కని నాటకము)

Apply to

V. Siva Ramasaastri,

Sathavadhani,

Aukiripalli,

Kistna.

శ్రీ సత్య హరి శ్చంద్రియము

ఈపుస్తకము బ్రహ్మశ్రీ బలిజేపల్లి లక్ష్మీకాంత కవిర త్నప్రణీతంబైన చక్కని నాటకరాజము. ఆరంకములు మాత్ర మేకలిగి ప్రతినాటకశాలకు కొంగుబంగారమై విలసిల్లు. పుస్తక ముయొక్కనుగుణ మింతింతయని పొగడనావశ్యమా? శ్రీహరి శ్చంద్రచక్రవర్తియొక్క రాజ్యబరిపాలనము. పరిపాలనముందలి జనులవిశ్వాసము ఇన్నింటికి మించిన దుఃఖరసము వణికంప నేరి తరము. జూచినపిమ్మట చదువరులే గ్రహింతుగాక

సీ॥ కొడుకా! యటంచు నా పడునవస్థకుజాలిగొనయేడ్చునదికాంగవలెతోడు. తనజంటబానిమింటనుఁజువూకువు॥ మంచుతోకించునలచక్రవాకితోడు ననునూఱడింప హోరనియేడ్చు లోకపావనియగు గంగాభవానితోడు ననుజూచిబొటబొటనునుమంచుకన్నీళ్లులంగార్చుతీ వెయిల్లాండ్రతోడు

ఆపద్దక్షిణవారి నాయన్నవారి

దిక్కులేనట్టి నావంటిదీనతితికి

కాశికావిశ్వనాథుడేకలఁడుతోడు

కడమతోడేడ నాకునూకాటితేడ॥

మ॥ కడప్రాణంబుననున్న వాడొవినమెక్కణజచ్చెనోకానలో గొడుకమ్మా! ననుబంపకుండిననుయోగ్యుండైనవైద్యుద్వారం బడియచ్చోటికినంపవమ్మబ్రతికింపజాలునేమోనుతు గడకాశ్చంద్రియమస్కరింతు సుతభిక్షుబెట్టిరక్షింపుమా॥

వలయువారు

వి. వి. కే. లక్ష్మణరావు,

గుంటూరు.

10169